

منتدی اقرأ التقاویدی

بگه به کاروانی صالحان

تا به زده راسی نه و پنگایه کاروانچی لی نه برینتو
کوئیر نه بیتتوره

نورسینی

مامؤستا عمر توفیق الخطاط

نایب

منتدى اقرأ الثقافي

---

www.iqra.ahlamontada.com

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نارین

بگه به کاروانی صالحان

تا به رده و امی نه و پنگایه کاروانچی لی نه بریت و
کویر نه بیتنه وه

قال مالك بن الدينار رحمه الله

اللهم اصلحت الصالحين فاصلحنا حتى نكون صالحين

الجامع لشعب الايمان (٣٥/١١)

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

پیشہ کی

الحمد لله الذي أحبه الصالحون والصلاة والسلام على من قلده الصالحون فأصبحوا صالحين وعلى الله وصحبه واتباعه الصالحين اما بعد:

کاتیک منداں بووم تہ مہ نم (۸-۹) سالان بوو باوکم خوؤشی دہ ویستم و لہ گہ لّ خوؤی دہ یبردم بؤ شویتان، کاتیک ہاوپئیہ کی لئی دہ پرسی: تہ مہ کوپری خوؤتہ؟ باوکم دہ بیوت بہ لئی، تہ ویش دہ بیوت: خوا صالحی بکات إنشاء الله!

من ہر لہ و کاتہ و تہ و وشہ یہ م زور خوؤش ویست، بہ لام ماناکہ یم نہ دہ زانی بؤیہ لہ باوکم دہ پرسی: باوکہ گیان یانی چی دہ لئین خوا صالحی بکات؟ تہ ویش پئدہ کہ نی و دہ بیوت پئیم: کوپم تہ وہ دوعایہ کی خیری زور گہ ورہ یہ و تہ گہ ر یہ کیّ خوا بؤی بکات و مندا لہ کہ ی صالح بیٹ دہ بیٹہ کوپری کی گوپرایہ لّ بؤ خوا و باوک و دایک و مامؤستاکانی و لہ خوؤی گہ ورہ تر!!

ئیتر لہ و ساتہ و ہختہ وہ .. ہہ ولّم دہ دا بہ و جورہ ہم تا تہ و نازناوہ گہ ورہ یہ بہ نسیبی خوّم بکہم، ہہ رچہ ندہ کہ گہ ورہ بووم بؤم دہ رکہ وت کہ ریگای صالحان بہ و جورہ ش ناسان نیہ کہ بتوانم بہ و پئناسہ کورتہ ی باوکم بگہم و ہہ ولّ و تیکؤشانی شہ و و پؤڈو پؤڈوی قرچہ ی ہاوین و شہ و نوئیژی شہ وہ ساردہ کان و قورٹان خویندن و زیکری بہ ردہ وام و خوپاراستن لہ گونامی گہ ورہ و بچوکی دہ وی..

به لّام هه‌رچۆنێك بێت — صالحانم زۆر خۆش ده‌ويستن و حه‌زم به‌ بيه‌ستن و له‌ به‌ركردنی و ته‌كانيان هه‌بوو پيغه‌مبهری نازيزمان (ﷺ) فه‌رموويه‌تی: (المرء مع من أحب) واته‌ مرۆف له‌ گه‌ڵ خۆشه‌ويستانيدا حه‌شر ده‌كرێت له‌ قيامه‌تدا و منيش به‌ و هيوایه بووم.

منيش وه‌ك ئيمامي شافعي لى هات كه خۆشم ده‌ويستن به‌ لّام له‌ وان نه‌بووم وه‌ك ده‌فه‌رموويت:

أحب الصالحين ولست منهم   لعلی انال بهم شفاعتة
واكره من كان بضاعته المعاصي   ولو كنا سوياً في البضاعة

خوشكان و برايانی هاوېروام، من له‌م كاره‌مدا مه‌به‌ستم ئه‌وه نه‌بووه وه‌ك نووسه‌رێك به‌ ره‌مه‌كانم زۆر بگه‌م و خۆم به‌ گه‌لانی موسلمان بناسيتم! نه‌خێر!
به‌ لّكو خۆم هه‌ستم ده‌كرد كه نه‌خۆشم! نه‌خۆشی جه‌سته‌یی نا، نه‌خۆشی جه‌سته‌یی ئاسانه، به‌ لّكو نه‌خۆشی ئيماني، نه‌خۆشی به‌ندايه‌تی، نه‌خۆشی باوه‌ر لاوازی و دلّ مردوویی، بۆيه ئه‌م كاره‌م وه‌ك چاره‌سه‌رێكي دلّی خۆم و بۆ خۆم نووسی و هه‌موو جارێك ده‌چوومه‌ حزووری صالحان له‌ مه‌شه‌هدێكي كورتدا له‌ ديوه‌خانه ئيمانيه‌كه‌يان ده‌مامه‌وه هه‌ستم ده‌كرد برينه‌كاني دلّم ورده‌ ورده‌ گۆشته‌وژوو ده‌هيننه‌وه و ساپيژ ده‌بن!!

ئيتر له‌ و پۆژه به‌ دوا عه‌شقيان بووم.. زۆر حه‌زم ده‌كرد به‌رده‌وام له‌ لايان بيم به‌ لّام شايانی كۆپو كاروانيان نه‌بووم.. چونكه نه‌خۆش بووم.. نوێژم ده‌كرد چيژي نه‌بوو! زيكرم ده‌كرد تامی نه‌بوو! قورئانم ده‌خويئند دلّم په‌ق بوو هه‌ست و هه‌ناوی نه‌ئه‌هه‌ژاندم، و شه‌ونوێژم بۆ نه‌ده‌كرا! پۆڤووی سوننه‌تم بۆ نه‌ده‌گه‌را! كه‌ سوكارو هاوړپيكانم ده‌مردن و له‌ گه‌ڵ ته‌رمه‌كه‌ياندا ده‌پۆيشتم به‌ لّام دلّم پانه‌ده‌چله‌كاو له‌ مردن نه‌ده‌ترسام!.

پيغه‌مبهری خوام خۆشه‌ويست (ﷺ) به‌ لّام ئاماده نه‌بووم هه‌موو فه‌رموده‌كاني جيبه‌جی بگه‌م!

به كورتی هیچ په رستشرو له گه لّ خوادا ژيانم هیچ تام و چيژيكي نه بوو..
 بويه بؤ يه كه م جار كتيبي نووسه ري مه زنو خواناس ابن جه وزيم بيني به ناوي
 (صفة الصفة) و دانيشتم خويندمه وه و هه ستم كرد چاوي پر كردم له ئاو! هه ستم كرد
 هه ز به خواپه رستي و به ندايه تي ده كه م! چيژ له هاتوچوي مزگه وت و نويژي به كومه لّ
 وهرده گرم!

هه ستم كرد من كومه ليك هاورپي نويم دوزيوه ته وه كه زور جياوازن له هاورپي كاني
 چوارده ورم! ئه و هاورپيانه م هه يان بوو چه ندان سده له مه و به ر مردبوون، بويه هه زم
 كرد له چاپي بدهم تا ئه م پابوونه ئيسلاميه جوانه ي به جوهدو نارپه حه تي هه موو لايه ك
 هاتوته كايه وه و زاناي خواناس و صالحاني لّ دروست ببيت و كارواني موباره كي
 صالحان له كوردستانه وه سه ره لبداته وه و تيشك و پووناكيه كه ي هه موو نيشتماني
 عه ربه ي و ولاتي فارس و گشت جيهان بگريته وه - انشاء الله -.

ئه م كاره ي من زور كه مه! خزمه تيكي زور بچووكه .. به لام نه گه ر خواي گه و ره و -
 عز وجل - به ره كه تي تي بخات دلنيام ده و ريكي زور گه و ره ي ده بيت و پوليكي
 موعجيزه يي ده بينيت .. وه ك كاري كرده خوم و دووباره زيندويي كردمه وه و گيانتيكي
 كرده وه به به رمدا..

داواكارم له هه موو خوينه ريكي به پريم .. خوشه ويستم .. له هه ر ئاستيكا بن نه گه ر
 ئه م كتيبه يان خوينده وه و سووديان لّ وه رگرت به نازايه تي مني نه زانن به لكو داوايان
 لّ ده كه م ده سته كانيان به رز بكه نه وه بؤ لاي خواو دوعايه كي خيرم بؤ بكه ن كه له
 سزاي سه ختي خوي بمانپاريزيت و به په حم و به زه يي خوي له ساحه ي مه حشه ردا
 له گه لّ پيغه مبه ري خوشه ويست (ﷺ) و صالحاندا هه شرم بكات له گه لّ هه موو
 خوشكان و براياني موسلمانمدا..

هروه‌ها داوایه‌کی برایانه‌م هه‌یه لیتیان که ئەم کتێبه بۆ خێزان و کوپو کچه‌کانیان و خوشک و براو باوک و دایکیان بخویننه‌وه چونکه هه‌ست ده‌که‌م تووی صالح بوونی تیدا چێنراوه و کاریگه‌ری خۆی ده‌بیئت إنشاء الله.

له کۆتاییدا زۆر زۆر سوپاسی برای به‌پێزو خۆشه‌ویستم ده‌که‌م کاک فائق خاوه‌نی کتێبخانه‌ی نارین له هه‌ولێر که هه‌ستا به‌ پیشکه‌شکردنی ده‌وره‌یه‌کی ته‌واوی (الجامع لشعب الایمان) ی ئیمام به‌یه‌قی و له‌م کاره‌مدا سویدیکی گه‌وره‌م ئی وه‌رگرت - فجزاه الله بألف خیر - .

عمر توفیق الخطاط

۱۰ی ربه‌مزه‌انی سالی ۱۴۳۰

مه‌له‌ی ۱/۹/۲۰۰۹

مزگه‌وتی فیرده‌وس

به شی یه که م

نهو پینج خالهی صالحانی پی ناسراوه و به (داب

الصالحین) ناوبراوه:

- ۱- (ذکر) و یادکردنی خوی - عزوجل - به به ردهوامی.
- ۲- گریان و فرمیسک رشتن له ترسی خوا و نه هامة تیه کانی قیامت.
- ۳- خوشه ویستی قورنان و خویندنه وهی به به ردهوامی.
- ۴- شه و نویژ، به چیزترین به ندایه تی خوی - عزوجل - ه.
- ۵- رۆژووی سوننه ت و ژیانی به ردهوامی له خزمه ت رۆژوودا.

یه که م

(ذکر) و یادکردنی خوی - عزوجل - به بهردهوامی

له ژيانی دنيا ماندا هموو که سيک زیکر ده کات.. دهوله مهنده کان هميشه زیکر و يادی پرؤژه بهرهم هینه کانیاں ده که ن و هردهم قهرزه کانیاں حسيب ده که ن که له لای خه لکيه، وه هميشه دهرگای قاسه کانیاں ده که نه وه و به دزی هه ژاران وه پاره کانیاں ده ژميرن و بونی ده که ن!!

جۆريکی تر له خه لکی زیکر و يادی خو شه ويسته کانیاں ده که ن و هميشه خو يان ده که ن به قوربانیاں و وينه کانیاں ده خه نه سر چاويان و شه وانه به يادی نه وانه وه خو ده چيته چاوه کانیاں و کاتيک قسه يان له گه لدا بکه يت به دم وه لامت ده ده نه وه به لام به دل له لای نه وانن و ناگايان لای تو نيه !!

نم زیکرانه و چندان زیکری تریش وه ک زیکری دايک بو کۆرپه ی له ده ستچوی.. هموويان زیکرن! به لام هيچ يه کيک له و زیکرانه شایانی نه وه نيه که نه وه هموو کاته ی بو بکوژریت و دونيا هرچۆنی بيیت ده پروات، چ به دهوله مهندي، چ به هه ژاری...

برای گهنج.. هاوسه رگيری نه وه ناهينيت تو غم و هم و بير و نه نديشه ت همووی به هه ده ر به ریت له پيناو ژن هيناندا.. برای دهوله مهندي پاره نه وه ناهينيت تو زیکری بکه يت! به لکو شایانی نه وه يه زیکری نه و خوايه بکه يت که پاره کانی پيداويت وه ک سوپاس کردنی.

به لام زیکری راسته قينه و زیکری شايسته نه وه يه که به رده وام دلت لای نه و که سه بيت که نه م بوونه وهره گهره و فراوانه ی دروست کردوه.. و ژيان و مردن به دهستی نه وه.. و به لگه ی ژيری و عاقلی و تيگه يشتنه که - ۲۴ - سهعات له يادنان بيت و به دل و ميتشکی له لای پهروه رده گاره که ی بيت..

دەي كەواتە شايانى ئەوہن كە خوايش لىيان پازى بىت و پاداشتى زۆر گەورەي بۆ ئامادە كىردىن.

* ۋەك دەفەر موويت: ﴿وَالذَّكِرِينَ اللَّهُ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا﴾ (الاحزاب: ۳۵). واتە: ئەو پىياو و ژنانەي كە زۆر و لە پادە بەدەر يادى خوا دەكەن: خوايش لە پاداشتياندا لىخۆش بوون و پاداشتى زۆر گەورەي بۆ ئامادە كىردون.

لە پۆژى ترسناكى حەشردا.. ئەوانە بى خەمن.. خۆر لىيان نادات.. لە ژىر سىبەرى عەرشى پەرورەدگاردا شانيان لى داھىلاوہ و سەبىرى ئەو خەلكە داماوہى گۆرەپانەكە دەكەن.. ۋەك پىغەمبەرى ئەكرەم (ﷺ) دەفەر موويت: (سبعة يظلمهم الله في ظله يوم لا ظل الا ظله، وذكر في اخرهن ((ورجل ذكر الله خاليا ففاضت عيناه))، واتە: لە پۆژىكدا كە سىك سىبەرى نىيە كە بچىتە ژىرەوہ و لە گەرمای خۆرى ئەو پۆژە ناھەموارە خۆي پىاريزىت.. ئا لە و كاتەدا خۆي - عز وجل - حەوت كۆمەل دەست نىشان دەكات و لە رىزەكان دەيانھىتتە دەرەوہ بەرەو سىبەرى عەرشى ئەعلا دەيانبات دەي خۆشەختى بۆ ئىمە ئەگەر يەككە بين لەو حەوت كۆمەلە.. كە حەوتە مينيان كە سىكە بە پەنھانى زىكر و يادى خوا دەكات و بە پادەيەك چاوەكانى ۋەك قۆخ سوور دەبنەوہ و ئاويان لى دىتە دەرەوہ و دەست دەكات بە گريان..

براي خۆشەويستم دەبى من و تۆ چ نرختىكمان ھەبىت؟ لەوانەيە جگە لە گەرەكە كەي خۆمان كەس نەمانناسىت و باسمان نەكەن، چ جاي فەرمانزەوا و كاربەدەستە بالاكانى ولات! دەي بۆ شتىكت پى نەلئىم ئەگەر بىكەيت گەورە و فەرمانزەواي ھەموو جىھان باست بكات و لە ياديا بيت ئەويش ئەوہيە تۆ زىكر و يادى ئەو بگە چ لە دلى خۆتدا چ لە ناو خەلكىدا..

ئەمەش قەسەي من نىيە، بەلكو فەرموودەي پىغەمبەرە نازدارەكەتە (ﷺ) كە لە فەرموودەيەكى قودسىدا دەفەر موويت:

قال تعالى: ((اذا ذكرني عبدي في نفسه ذكرتني في نفسي، واذا ذكرني في ملائكته في ملائكتي من ملائكتي)).^۱

واته: هر کاتې به نده که م له دلی خویدا یادم بکاته وه منیش له دلی خویدا یادى ده که مه وه، و هر کاتې له ناو خه لکدا یادم بکاته وه منیش له ناو کومه لیکى زور چاکتر له و کومه له ی نه ودا یادى ده که م.

ده ی نیتر بوجی له گه ل خه لکی بیتاگا و دور له یادى خوادا بزین؟! نه ی بوجی نه چینه ریزی نه و که سانه ی خوی گوره له قورئانه که یدا به: (اولوالالباب) ناوی بردوون؟ به کاریکی زور ناسان نه ویش نه وه یه به دانیشتنه وه و به پیوه و به راکشانه وه و به خه وتنه وه زیکر و یادى په روه ردگار بکه ین، وه ک ده فه رموویت: ﴿الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَمًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هٰذَا بَطْلًا سُبْحٰنَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ﴾.^۲

* ((عن عائشة رضي الله عنها وعن ابوها) قالت: كان رسول الله يذكر الله في كل احيانه))،^۲ واته: پیغه مبه ری خوا (ﷺ) له هه موو حاله ته کان و کاته کاندا زیکر و یادى خوی عز وجل ی ده کرد، (سبحان الله) چ پیشه وایه کمان هه یه له هه موو که س زیاتر زیکرى خوی گوره ی کردووه، نه مه ش وانه یه که بؤ وتار خوینان و پیشه وایانی نوممه ت که هه موو هوکاره کانی به ره و خواچوون و صالح بوون به کرده وه بچه سپینن نه که ته نها به وته ی دم یان به نوسین.

* خوینه ری موسلمان، نایه چه زده که یت بچیه ریزی تاکانه کان نه وانه ی که سیان بیتاگات مه گه ر که سیک وه که نه وان له زیکرى خوادا پوچیت.. ده ی گوی بگره بؤ پیغه مبه ری نه کره م (ﷺ) که چی ده فه رموویت کاتیک دای به لای کیوی جومداندا

۱ رواه مسلم.

۲ ال عمران: الاية (۱۹۱).

۳ رواه مسلم.

فەرموۋى: ((سىروا، هذا جمدان، سبق المفردون)) قالوا: وما المفردون يا رسول الله؟ قال: الذاكرين الله كثيراً والذاكرات)).^۱

واتە: بگەونەپى ئەمە كىرى جومدانە و تاكانەكان پېش كەوتن، ھاوہلان وتیان: تاكانەكان كىن ئەي پېغەمبەرى خوا (ﷺ)؟ فەرموۋى: ئەو ئن و پياوانەن كە زۆر و بەردەوام ياد و زىكرى خوا دەكەن.

زىكر كىردن زۆر ھەرزانە پارەي تى ناچىت زۆر ئاسانە دەستنوۋىژى ناوۋىت.. تەنھا جولاندنە ۋە يەككى لىۋەكانى دەۋىت و خۋاى گەورەش لە فەرموۋدەي قودسيدا دەفەرموۋىت: ((انا مع عبدي ماذكرني وتحركت بي شفاه)).^۲ واتە: من لەگەل بەندەكەمدا دەبم تا زىكرم بكات و لىۋەكانى بە يادى منە ۋە بچولۋىت.

ئەگەر خۋاى گەورە بە پەرمى خۋى خستىنىيە بەھەشتە ۋە، ئەزانى لە چ شتىكى ژيانى دنيا پەشيمانين؟ دە گوى بگرە بۆ پېغەمبەرە نازدارەكەت (ﷺ) و بزانه چى دەفەرموۋىت:

* عن معاذ بن جبل (رضي الله عنه) قال: قال رسول الله (ﷺ) ((ليس يتحسر أهل الجنة إلا على ساعة مرت بهم لم يذكروا الله فيها)).^۳ واتە: خەلكى بەھەشت خەفەت بۆ ھىچ شتىكى دنيا ناخون كە لە دەستيان چوۋىت جگە لە خەفەتيان بۆ ئەو كاتانەي كە زىكرى خوايان تىدا نەكردبوو.

* نايأهستت بە ۋە كردوۋە كە ئەو كاتانەي زىكر و يادى خوا دەكەيت دلت ساف دەبىتە ۋە و لە ژەنگ و ژيوار پاك دەبىتە ۋە؟

دەي فەرموۋ گوى بگرە بۆ وتەي (ابو درداء) ھاوہلى بەرپىز و دلسۆزى پېغەمبەرى خوا (ﷺ) و زانا مەزنەكەي ولاتى شام كە دەفەرموۋىت: ((ان لكل شيء جلاء وان

۱ اسنادہ صحیح، الجامع لشعب الايمان (۲/۲۴۱).

۲ اسنادہ حسن، الجامع لشعب (۲/۲۴۴).

۳ رجاله ثقات، الجامع لشعب الايمان (۲/۲۴۷).

جلاء القلوب ذكر الله عز وجل)).^۱ واتە: ھەموو شتېك سېي كردنەوہى دەوئيت و سېي كردنەوہى دلئيش بە زىكر و يادى خواي -عز وجل - خاويئ و سېي دەبئتەوہ.

* ئايا دەزانئيت زىكر كردنى بەردەوام بەلگەيە لەسەر خۆشويستنى پەرەردگار؟ دەي گويى بگرە بۆ (مالىكى كوپى دىنار) كەدەفەرموئيت: ((علامة حب الله دوام ذكره، لان من احب شيئاً اكثر ذكره))^۲ واتە: لەنیشانەي خۆشويستنى خوايە بەردەوام زىكر و يادى بكەيت، چونكە ھەركەسېك ھەر شتېكى خۆش بوئيت بەردەوام باسى دەكات.

* (فتح الموصلى) يش دەلئى ئەوكەسەي بەپاستى خواي خۆش دەوئيت بەئەندازەي چاوتروكانئيك بى ئاگا نابئيت لئى وەك دەفەرموئيت: ((المحب لله لا يغفل عن الله طرفة عين)).^۳

* ئەگەر حەزرت كرد خواي گەرە خۆشويستنى كانى دنيات پى بىبەخشئيت وەك ژن و خانوو و مندال و ئوتومبئيل و شتى تىرىش، ئەو زىكرى خوا زۆر بكە لەوانەش زياترت پى دەبەخشئيت وەك خواي گەرە لە فەرمودەيەكى قودسيدا فەرمويەتى: ((من شغله ذكرى عن مسئلتى اعطيته افضل ما اعطى السائلين)).^۴

واتە: ھەركەسى زىكر و يادكردنى من لەپارنەوہ و داواكارى بخات ئەو لەداواكاران زياترى پى دەبخشم.

* على كوپى ئەبو طاليب (پەزاي خواي لئبئيت) لەگەل فاطمەي خيزانيدا دەچنە خزمەت پئىغەمبەر و داواي خزمەتكارئيكى لئ دەكەن، بەلام ئەو دەفەرموئيت: ئەي چۆنە شتېكى باشترتان پى بلئيم؟ ووتيان چى يە؟ فەرموئى: ھەموو پۆژئى بەيانيان و ئىواران (۳۳) جار سبحان الله و (۳۳) جار (الحمد لله) و (۳۴) جار (الله اكبر) بكەن. عەلى فەرموئى: لەو پۆژە بە دوا بۆ تەنھا پۆژئيك وازم لەو زىكرانە نەھيئاوہ، و پياويك پئى وت: تەنانەت شەوى (الصفيين) يش؟ عەلى فەرموئى: تەنانەت شەوى (صفيين) يش.^۵

۱ الجامع لشعب الايمان (۲/۲۵۵).

۲ الجامع لشعب الايمان (۲/۲۳۸).

۳ صفة الصفة (۱/۴۱۷).

۴ الجامع لشعب الايمان (۲/۲۹۳).

۵ حديث صحيح الجامع لشعب الايمان (۲/۳۲۴).

* ئەوہش عوئمانى كوپى عەفانە (پەزاي خواي لى بېت) و ئەوہمان پى دەلئيت كە ئەگەر دلەكان پاك و خاوين بن لە گەرد و تەپ و تۆزى كوفر و دوپوويى و دنياپەرستى، ئەوہ لە زىكر و يادى خوا تىر ناخوات و بەردەوام تىنووي ئەو خۆراكەيە، وەك دەفەر موويت: ((لو ان قلوبنا طهرت لن تمل من ذكر الله)).

* خوشكى خۆشەويست.. ئەتوانيت بە دەم حاجەت شۆرىنەوہ.. بە دەم چىشت لىئانەوہ.. بە دەم جل شۆرىنەوہ.. بە دەم مندال پەرەردە كەردنەوہ لىئوہكانت بە زىكر و يادى خوا بچولئيت و نەھيلى ھەناسەكانت بە بى ھودە بپروت.. جارئك بە سەردان چووم بۆ مالى براىەكى موسلمانم و ماوہى شەو و پۆژىك لەوئى مامەوہ و لەو ماوہيەدا شتىكى زۆر گرنگم لە خوشكىكى ئەو براىەدا بەدى كرد، كە خوازيارم لە ھەموو خوشكىكى موسلمانى تردا بەدى بگەم..

بينيم ئەو خوشكە بە دەم سفرە پازاندنەوہ و چىشت لىئان و خواردن و ئاو نامادە كەردنەوہ ھەر بە دەم خۆيەوہ و بە سوكى لىئوہكانى دەجولاند و شتىكى دەوت كە من لىئى حالى نەدەبووم.. منيش بوو بە خەفەتم و بۆيە پيش ئەوہى بگەپىمەوہ ھۆى ئەوہم لە براىەكى پرسى و ئەويش وتى: ئەو خوشكەم زۆر سەيرە.. كەس ناتوانيت وەك ئەو بېت.. شەو و پۆژ بە دەم ئيش و كارەوہ و ھەموو چركەيەكى ژيانى زىكرى خوا دەكات و من كە براى ئەوم حەسودى بەو پەوشتە بەرزەي دەبەم و ھەرچى دەكەم ناتوانم وەك ئەو بيم ((ذلك فضل الله يؤتيه من يشاء)).

* ھەر لەسەر ئەم شىوازە پياويك بە ميوانى لە لاي زاناي خواناس (ابراھيمي كوپى ئەدھەم) ماىەوہ، و دەلئيت تا بەيانى چەند جار بە خەبەر ھاتم دەبينم (ابراھيم) بە خەبەرە و زىكرى خوا دەكات ئيتىر زۆر خەفەتبار بووم بۆ حالى بىئاگايى خۆم و بەم ئايەتە دلى خۆم خۆش كرد كە دەفەر موويت: ﴿ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ﴾^۱.

* ئەگەر خواي بالادەست چاكەت بۆ بكات و ھاوړپيەكى (ذكر) و ھەميشە ذكر كەرت پى بپەخشيت ئەوہ چاكەي دنيا و ناخبرەتت دەست كەوتووہ و سەيرى ئەم پياوہ بگە دەروات بۆ سەفەرى حەج:-

قال مخول: جاءني بهيم يوماً فقال لي: تعلم لي رجلاً من جيرانك يرد الحج ترضاه يرافقني؟ قلت: نعم، وبعد العودة من الحج اتيت بهيماً فسلمت عليه وقلت كيف رأيت صاحبك؟ قال: كخير صاحب كثير الذكر لله عز وجل طويل التلاوة للقرآن سريع الدمعة محتمل هفوات الرفقين، جزاه الله عني خيراً.^۱

واته: مه خول ده لئیت: به هیم هات بو لام و پئی وتم: که که سیکی دراوسی پی خوت که نیازی چه جکردنی هه بییت بوم دهست نیشان بکه تا له م سه فه ره مدا هاوپیتم بییت، ده لئی وتم: باشه و بوم پهیدا کرد، و پاشی گه پانه وهی له چه ج چووم بو لای به هیم و پیتم وت: هاوپیته که چون بوو؟ وتی: باشتین هاوپی بوو، زور ذکر و یادی خوی ده کرد و به رده وام قورنانی ده خویند و فرمیسکی هه رده م حازر بوو، و نه زیهت و ناره چه تی هاوپیکانی قبول ده کرد، دهی خوی گوره له باتی من پاداشتی بداته وه.

* چه ز ده که یت بزانیته خوی گوره که ی باست ده کات و ناوت ده بات؟ دهی گوئی بگره له و پروداوهی که سابتی به نانی بومان ده گپیته وه و جه عفره پیوايه تی کردوه:

قال جعفر: ((أنبأ ثابت المناني عن رجل من العباد انه قال يوماً لإخوانه: إني لأعلم متى يذكرني ربي عز وجل، قال: ففزعوا من ذلك وقالوا: تعلم حين يذكرك ربك؟ قال نعم، قالوا: متى؟ قال: اذا ذكرته ذكرني)).^۲

واته: سابتی به نانی ده لئیت پیاویک له خواناسه کان به هاوپیکانی خوی وت: من نه زانم چه کاتیک په روه ردگارم باسم ده کات! و هاوپیکانی واقیان و پما و وتیان: نه زانی چه کاتیک باست ده کات؟ وتی: به لئی، وتیان: چه کاتیک؟ وتی: هر کاتیک من یاد و باسی نه و بکه م نه ویش باسی من ده کات..

نه مه سه یر نییه، چونکه خوی عز وجل له سوپه تی (البقرة) دا نه مهی چه سپاندوه و فره موویه تی: ﴿فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوا لِي وَلَا تَكْفُرُون﴾، واته: یادتان ده که م کاتیک یادم بکه ن.

۱ صفة الصفوة.

۲ صفة الصفوة لا (۱۷۰/۲).

* رابيعه‌ي عەدەوى سەر مەشقىكى زۆر گەرە و مەزنىە بۆ سەر جەم خوشكانى موسلمان تا چاوى لى بكن و لە خۆشەويستى خوا و يادکردنى و ترسان لە پۆژى ناھەموارى قىامت و ئاگرى دۆزەخدا وەك ئەو وابن.. ھەميشە لە ذکرکردن ماندو نەبوو تەنانەت ئەو شتانەيشى دەيخوارد زکرى پى دەکردن ئەوجا دەيخواردن، دەي گوى بگرە بۆ ئەم بەسەرھاتە كورتە:

قال عبدالله بن عيسى الطحاوي: ((ارسلني ابي طلحة الى رابعة العدوية، فدخلنا عليها وبين يديها زنبيلان احدهما فيه زبيب والاخر بندق، وسألت عنها قالوا لي: انها تسبح به وتأكل منها أحياناً)).^۱

واتە: عبدالله‌ي كورپى عيسا دەلئيت باوكم ناردمى بۆ كارىك بۆ لاي رابيعه‌ي عەدەوى و كاتىك پۆيشتىنە ژورەوہ بۆ لاي بينيم دوو زەمىلەي لە بەردەمى خۆي داناوہ يەكئىكان پەرە لە ميوز و ئەوہى تريان فستقى تىدابوو، يەكئىك لە ھاوپىكانم پىي وتم: ئەمە زكرو تەسبيحاتى پىدەكات و ھەر كاتىكىش برسى بوو لىيان دەخوات.

* ئەي شوپىنكە و تروانى محمد المصطفى (ﷺ)، خواي گەرە زىكرى داناوہ لە بەر دوو شت يەكەم: ھەموو كاتىك موسلمان ناتوانيت نوپژ بكات يان قورئان بخويتيت يان حەج بكات يان بە پۆژوو بيت يان خىر و قورىانى بكات بەلام ھەموو چرکە يەك لە چرکەكانى ژيان موسلمان دەتوانيت ئەم كارە گەرە يەكە (زكەر) ئەنجامى بدات. چونكە باخەوان بە دەم نەمام چاندنەوہ.. كرپكار بە دەم بلۆك پاكىشانەوہ.. وەستا بە دەم بلۆك دانانەوہ.. دوكاندار بە دەم شت فرۆشتنەوہ.. پۆليس و ئاسايش لە شوپىنى ئىشكگرتنە كانيانەوہ.. ئەتوانن - لا الہ الا اللہ - يان - استغفر اللہ - يان - سبحان اللہ - بكن و كيشى كردهوہ كانيان قورس بكن بۆ پۆژى قىامتەيان..

دووەم: (زكەر) بۆ سەپىنەوہى گوناھەكانە بە تايبەت گوناھە بچووكەكان و ئەو گوناھانەيشى لە نىوان بەندە و خوادا ئەنجام دراوہ و - حق الناس - لەسەريان نىيە.. وەك چۆن قوتابىەك خەت كوزىنەوہ بە كاردەھيتيت بۆ سەپىنەوہى ھەلەكانى..

موسلمانیش - نکر - دهکات به تاييهت - أستغفر الله - وهاوشیوهکانی بؤ
کوراندنوهی تاوانهکانی که پوژانه له دهستی دهردهچیت.

* قال حذيفة - رضي الله عنه - قلت للنبي (ﷺ) اني اخاف ان يدخلني لساني
لنار، اني رجل ذرب اللسان على أهلي، فقال النبي (ﷺ): ((اين انت من الاستغفار؟ اني
لاستغفر الله في اليوم مائة مرة)).^۱

واته: - حذيفه - ی بهمانی (خوالی پازی بیئت) دهلیت وتم: به پیغه مبهه (ﷺ)
من زور نه ترسم نه زمانه بمخاته ناو ناگرهوه، چونکه من که سیتکم زور به سهه
مناله کانمدا ده قیرینم، پیغه مبهه ری خوایش (ﷺ) فه رموی: نهی له گه ل - أستغفر الله -
(واته خوايه لیم خوش به) دا چونی؟ چونکه من له پوژیکدا سه دجار - أستغفر الله -
ده که م.

یوسف پیغه مبهه (عليه السلام) بزانه چون له کوری زیکر گه یشتوه:

* عن قيس بن عباد: ان يوسف - عليه السلام - قال: يارباه اذا مررت بقوم
يذكرونك فأردت ان اجاوزهم فاكسر رجلي الذي تليهم حتى اجلس فأذكر معهم.^۲
واته: (يوسف پیغه مبهه (عليه الصلاة والسلام) پووی ده کرده په روه ردگار و
ده یغه رموو: نهی په روه ردگارم نه گه دام به لای کومه لی که سدا زکیر و یادی تویان
ده کرد و لام نه دایه لایان و ویستم بیروم نه و قاچه م بشکینه که نزیکه لیان تا نه توانم
بیروم و له گه لیاندا دانیشم و زیکی تو بکه م).

هر له بهر گه وره یی و مه زنی زیکر کردن بوو که صالحان هه موو ناموژگاریه کانیان
بؤ خه لکانی لاواز نه وه بوو که به رده وام خویان له بیر بیئت و زیکر و یادی بکه ن له
هه موو جیگایه کدا.

عن ابي مسلم الخولاني قال: ((إن رجلاً اتاه: قال له: اوصني يا أبا مسلم، قال انكر
الله تحت كل شجر و حجر، فقال: زدني، فقال انكر الله حتى يحسبك الناس من ذكر الله
مجنون)).^۳

۱ الجامع لشعب الايمان (۲/۳۵۹).

۲ الزهد لأحمد بن حنبل، لا ۹۵.

۳ اسناده حسن، الجامع لشعب الايمان (۲/۳۹۲).

واته: پياويك هاته خزمەت (ابى مسلم الخولانى) پىي وت: ئەي باوكى موسلم ئامۆزگارىه كم بكه، فەرمووى: له ژير هەموو درەختيک و هەموو بەردىكدا نكرى خوا بكه، كابرا وتى: ئامۆزگارى زياترم بكه، فەرمووى: ئەوەندە له نكرى خوادا پۆبچۆ تا هەندى خەلكى وابزانن شىت بويى.

هەر نكره دلە قاسى و پەقەكان نەرم دەكاتهوه و نوورى باوهپى تىدا دروست دەبىتهوه و پاش ئەوه حەز دەكەيت كردهوهى چاك بكهيت و له كارى خيەر خۆشت نادزىتهوه، سەيرى ئەم وتووێژەي نىوان حەسەنى بەسرى و پياويكدا پوویداوه بكه:

* عن المعلّى بن زياد: ((ان رجلاً قال للحسن: يا أبا سعيد اشكو اليك قساوة قلبي، قال له: أدبه بالذكى)).^۱

واته: پياويك هات بۆ لاي حەسەنى بەسرى (پەحمەتى خواي لى بىت) و پىي وت: ئامۆزگارىم بكه، چونكه ئاه و سكالاي دلرەقيم بۆ لاي تۆ هيناوه، شىخ حەسەنىش پىي فەرمووى: به (نكرى) كردن نەرمى بكه و ببخوسىنه.

ماوهيهك كرىبووم به عادهت كه له سليمانيهوه بەرهو بهغداد دهگه پامهوه له ناو پاسهكهوه عەموودهكانم دەبىنى به قەراغى جادهكهدا زۆر به خيىرايى تىده پەپىن، منيش بىرم كردهوه كه له گەل هەموو عەموودىكدا (لا اله الا الله) يەك بكه م و بهو كارەيش زۆر دلخۆش بووم چونكه بەسم بوو له قيامەتدا يەك يەك ئەو عەموودانە شايەتيم بۆ بەن كه به ژمارەي ئەوان نكرى خوام كرىوه.

بەلام شەيتان ختورهيهكى ترسناكى هينا به خەيالمداد و خەريك بوو له و تۆزه نكره يشم بخات، به شىوهيهكى فيلبازانه پىي وتم: تۆ ناتوانى وهك سه له فى صالحى ئەم ئومەتە نكرى زۆر بكهيت و له يادى خوادا پۆبچييت، و بەم نكره كه مەشتهوه دەچىته پىزى دوورپوهكان — المنافقون — بۆيه هەر نەيكەيت باشه و له باتيدا پۆژنامهيهك بگره به دەستهوه و تا بهغداد تهواوى بكه !!

پاش ماوهيهك بۆم دەرکوت كه ئەمە داويكى ترسناكى شەيتانە بۆ منى هەژارى ناوهتهوه، بۆيه وتم شەيتان بەر نەفرەتى خوا بكهويت، كرىنى كردهوهى چاكه له

۱ اسنادە حسن، هەمان سەرچاوه (۲/۳۹۶).

نه کردنی زور باشتره و نه و نایه تیش ﴿وَلَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا﴾، واته: له ناو خه لکیدا ذکر ده که ن به لام له په نهانیدا نایکه ن.

* قال عبدالرحمن بن يزيد بن جابر، قلت لعمير بن هانيء: ((ارى لسانك لايفتر من ذكر الله، فكم تسبح في كل يوم؟ قال: مائة الف الا ان تخطيء الاصابع)).^۱

واته: عبدالرحمن ی کوپری یزیدی کوپری جابر ده لیت: به عومه یری کوپری هانیئم وت: ده بینم زمانت له (ذکر)ی خوا ماندوو نابیت، نایا له پوژیکدا چه ندجار (سبحان الله) ده که یت؟ نه ویش له وه لامدا وتی: (۱۰۰) هزار جار ده یکم نه گهر په نجه کانم هه له یان نه کرد بیت.

* (ذکر) کردنی په روه ردگار به لگه به کی گه وره به له سهر خوشویستنی په روه ردگار چونکه مروء نه گهر رقی له که سینک بیت نه خوی باسی خیری ده کات نه پیښی خوشه هیچ که سینک باسی نه و بکن به چاکه .. بویه یادنه کردنی په روه ردگار به لگه به کی گه وره به له سهر نه وهی که دل که خوشه ویستی په روه ردگاری تیدا نییه و دلی به خوی خوی ناکریته وه، با گوئی بگرین بؤ نه و ته به یی (حسان)ی کوپری (عطیة) (په حمه تی خوی لی بیت) که نه وزاعی ده یگپریته وه و ده لیت:

* ((ما عادى عبد ربه بشيء اشد عليه من أن يكره ذكره او من يذكره))^۲ واته: هیچ که سینک دوژمنایه تی په روه ردگاری نه کردووه به شتیک که خوا زوری پئی ناخوش بیت به نه اندازه ی نه وهی که که سینک ناوبردنی خوی پئی ناخوش بیت یان پئی ناخوشیش بیت له لایدا باسی په روه ردگاری بکریت.

کوټایی (ذکر) و یادی په روه ردگار به و ته به کی زانای خواناس - أبا سليمان الدارانی - کوټایی پئی ده هیئم که جیگای دل خوشیه بؤ باوه پرداره - ذکر که و شه ونویژگه ران - و به ناگا هیټانه وه شه بؤ غافل و بی ناگایان.

ابو سليمان الدارانی ده لیت: له سوجه دا بووم ناگام له خوم نه ما و خوم لیکه وت، ده بینم له خه ونمدا به کیک له حوریه کان هاتو - و نوکه شه قیکی تیته لدام وتی پیم:

۱ الجامع لشعب الايمان (۲/۴۰۲).

۲ اسناده رجاله ثقات.

خۆشەويستەكەم خەو دەچىتە چاۋەكانت لە كاتىكدا پادشاي ھەموو جىھان بە خەبەرەو بۆ شەونويژگەران دەپوانىت؟ دەي كۆيرايى داىەت چاۋيک خەوتنى پى خۆشتر بىت لە پارانەۋەي پەرۋەردگار.

دەي ھەستە، بىكارى نزيك بۆتەۋە، و خۆشەويستان بە لىقاي يەكتر شادبون، دەي ئەم پاكشانەت يانى چى؟

خۆشەويستەكەم، بينايى چاوم، ئايا خەو دەچىتە چاۋەكانت؟ لە كاتىكدا من لە ناو كەژاۋەدا بۆ تۆ گۆش كراوم لە فلان كات و فلان كاتەۋە؟. دەلى: بە خىرايى بە خەبەر ھاتم و ئارەقى شەرمەزارى لە ناو چاوم دەھاتە خوارەۋە بە ھۆي ئەو ھەموو سەرزەنشەيەۋە بۆم، بەلام چىژ و شيرىنى وتەكانى لە دل و گويمدا دەزنگىتەۋە.^۱

۱ نكره ابو نعيم في (الطية) (۲۵۹/۹).

دووهم

گریان و فرمیسک رشتن له ترسی خوی عز وجل

خوی میهره بان له زوری له نایه ته کانی قورنانی که ریمدا ناماژه بو نه وه ده کات که گریان و فرمیسک رشتنی موسلمان به لگهی راستگویی ته له نیمان که یدا، خوی به روه ردگار شانازیان پیوه ده کات..

پوو ده کات ه سئنگری بیباوه پان و پیمان ده لیت: گرنګ نییه له لام باوه پ دینن یان نا، چونکه کومه لی باوه پرداری خاوهن عه قل و زانست له پیش نه وانه وه باوه پریان هیناوه، نه که هر باوه پریکی پووکه ش و ساده! به لکو به جوړی باوه پریان هیناوه که کاتیک نایه ته کانی قورنانه ده خوینریته وه به سه ریاندا خیرا به سه ر پودا ده که ون و سوژده ده بن و ده لیتن: پاک و بیگه ردی بو په روه ردگارمان و وته و په یمانه کانی خوا بیگومان دینه دی، و دووباره به پودا ده که ون و به دهم گریان و فرمیسک رشتنه وه په یقا په یقا خشوع و ملکه چییان زیاد ده کات..

وهك ده فـه رموویت: ﴿قُلْ ءَامِنُوا بِهِۦٓ اَوْ لَا تُؤْمِنُوْا اِنَّ الَّذِيْنَ اٰتَوْا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهِۦٓ اِذَا يُسٰلَنَ

عَنۡهُمْ يَخۡرَوْنَ لِلْاَذۡقَانِ سَجۡدًا ﴿١٠٧﴾ وَيَقُوْلُوْنَ سُبۡحٰنَ رَبِّنَا اِنۡ كَانَ وَعَدۡ رَبِّنَا لَمَفْعُوْلًا ﴿١٠٨﴾

وَيَخۡرَوْنَ لِلْاَذۡقَانِ يَسۡكُوۡنَ وَيَزِيۡدُهُمۡ خُشُوْعًا ﴿١٠٩﴾ ۱.

* برای خوښه وستم باوه پرداری راسته قینه دلی ندر ناسکه، گریانی حازره، نه گه ر باسی خوی گوره یان له پالدا بکریت دلیان ده ترسیت و دلیان ده له رزیت، وه که له سوره تی (الانفال) دا و له نایه تی (۲) دا ده فـه رموویت: ﴿اِنَّمَا الْمُؤْمِنُوْنَ الَّذِيْنَ اِذَا ذُكِرَ اللّٰهُ وَجِلَّتۡ قُلُوْبُهُمْ﴾

* زۆر ترسناکه بۆ دل، بۆ مېشك، بۆ چاۋ، كه قورئانى بەسەردا بخويئىتتەوہ و لە ھەمان كاتدا دلى پر نەبىت لە گريان و ھەيلىش بۆ كه سىك وەك گريانى ناىت پىش بەكەنەت و گالئە بكات !!

وہك خواي پەروەردىگار لە سورەتى (النجم) ناىتەتى (۶۰) دا دەفەر مووئەت:

﴿وَتَضْحَكُونَ وَلَا تَبْكُونَ﴾

* بىراي موسلمانم نايا ئەزانى پىغەمبەرى خۆشەويستمان (ﷺ) بەھەشت و دۆزەخى بە چاۋى خۆي ديوە لە ئىسرا و ميعراجدا بۆيە زۆر بە كەمى پىكەنيوہ و ھەمىشە خەفەتبار بوو، بۆيە ھاوہ لە بەرپىزەكانى ھەر بە و شىوہيە گۆش كىر دىبوو جارىكيان و تارىكى كاريگەرى پىشكەش بە ھاوہ لان كىر كە ئەنەس (پەزاي خواي لى بىت) دەلەيت: تا ئەو ساتە ھەختە گويم لە وتارى وانەبوو، كە فەرمووي: ئەگەر ئەوہى من دەيزانم (لە نارەھەتەتەكانى ناو گوپ و پۆئى ھەشر و پردى سىرات و ئاگرى دۆزەخ) ئىوہ بتانزانايە زۆر بە كەمى پىكەنننتان دەھات و زۆر بەي كاتەكانتان دەگريان، و ھاوہ لانىش بە جۆرئ كاريگەرى لى كىر كە سەريان داخستبوو لە ژىرەوہ پىرمى گريانان دەھات، وەك بەم شىوہيە ئەنەس بۆمان دەگىرپتتەوہ:

* عن انس (رضي الله عنه) قال: خطب رسول الله (ﷺ) خطبة ما سمعت مثلها قط فقال: لو تعلمون ما اعلم لضحكتم قليلا ولبكيتم كثيرا)) قال: فغطى اصحاب رسول الله (ﷺ) وجوههم ولهم خنين).^۱

* با پىكەوہ بەيانىەكى زوو لەگەل (ابو عمر) دا كە مەولاي ئەسماي كچى ئەبى بەكر بوو، خۆمان بەكەين بە مالى عومەرى كوپى عبدالعزىزدا و بزائىن وەك سەزۆك و بەرپىرسەكانى لاي خۆمان يان وەك خۆمان لە ناو جىگەي گەرم و نەرمدا و لە پىرخەي خەودايە يان صالحان ئاسا بەرەو پىووي قىبىلە بە چۆكدا كەوتووہ و بە چاۋى پىر لە فرمىسك و بە گريانەوہ قورئانى لە باوہ شدايە و بە ئاوازىكى خەمناك و كاريگەر دەورى ناىتەتەكانى قورئان دەكاتەوہ.

* قال (ابو عمر) مولى (اسماء بنت ابي بكر) رضي الله عنها وعن ابوها فأنتيته في مجلسه الذي يصلى فيه الفجر والمصحف في حجره، ودموعه تيسل على لحيته)).^۱

يەكى لە پەوشت و ئاكارى بەرزى صالحان ئەو يە كە، كاتىك كە سىكى دلسۆز نامۆزگاريان بكات و خواي گەورە و لىپرسينەوہى ترسناكى قيامەتيان وەبىر بىنيتەوہ دەست دەكەن بە گريان و نامۆزگاريەكان كاريان تىدەكات.

دەي با پىكەوہ گوى بۆ عومەرى كوپى عبدالعزیز بگريں (پەحمەتى خواي لى بيت) كە چۆن نامۆزگارى سليمانى كوپى عبدالملك دەكات كاتىك لە گەل سليماندا لەسەر كىوى عەرەفە وەستابوون و خەلكىكى زۆريش بە دەورياندا وەستابوون و سليمان سەرسام بوو لە زۆرى عەشامەكە، و لەو كاتەدا عمر پووى تىكرد و پىي وت: ئەمانە ژىردەستەي تۆن و سبەينى لە قيامەتدا بەرامبەرت دەوہستن و شكاتت لى دەكەن لە لاي خواي عزوجل، و سليمانيش چاوەكانى پىبوون لە ئاوو دەستى كرد بە گريان..

* (ابن كثير) له (البدایة والنهایة) دا دەلایت: لما وقف سليمان وعمر بعرفة جعل سليمان يعجب من كثرة الناس، فقال له عمر: هؤلاء رعيتك اليوم وهم خصماءك يوم القيامة، فبكى سليمان وقال: بالله أستعين.^۲

ئەي براى صالحم، ئەزانى موسلمانانى پىش ئىمە چەندە فرمىسكيان خوش دەويست و چەنديان حەزكردووه چاوى خۆيان ببيزن گولى خواردووه و سوور هەلگەپاوه و هۆن هۆن ئاوى پىدا دىتە خوارەوہ.

برايەك دەگىرپىتەوہ و دەلایت: كە زيانى پىغەمبەرى خوا و هاوہلە بەرپىزەكانى و سەلەفى صالحم دەخويندەوہ.. بىزم لە موسلمانەتى و بەندايەتى خۆم دەهاتەوہ.. شەوانە بىرم لە ئاگرى دۆزەخ و سزا نارەحەتەكانى دەكردەوہ.. بىرم لە گەورەيى خواي پەروەردگار دەكردەوہ بەلام هەرچىم دەكرد.. دلە پەقەكەم كە وەك بەردى لىهاتبوو.. نەرم نەدەبوو.. قەترەيەك فرمىسك چىه؟! بە چاوما نەدەهاتە خوارەوہ.. زۆر دەترسام دووپوو بىم و باوہپ لە ناو دلەدا جىگەي خۆي نەكردبىتەوہ.. زۆر خەمبار

۱ سيرة عمر بن عبدالعزيز لابن الجوزي لا ۴۲.

۲ البدایة والنهایة (۶۸۵/۱۲).

بووبووم لە خۆم دەپرسی ئەگەر قیامت و ناھەموارییەکانی لە دڵمدا بچەسپانایە دەي
 بۆچی قەترەيەك ئاو لە چاوم نایەت؟. بۆ بۆ ئەو پۆژەي خۆم گریانم نایەت؟! .
 بەلام خۆای من و تۆ کردی و شەویکیان قورئانم لە باوہشدا بوو دەورم دەکردهوہ و
 ھەموو مالەوہ لە شیرینی خەودا بوون.. بیرم لە گەورەیی خوا و وتە پیرۆزەکانی
 دەکردهوہ، لەوکاتەدا شتیکی زۆر گرنگ پوویدا کہ ئەوئەندەي ھەموو دنیا دڵمی خۆش
 کرد... ئەویش ئەوہ بوو کہ چەند تەکەيەك ئاو لە چاوەکانم ھاتنە خواروہوہ و منیش لە
 خۆشیاندا تەکەکانم دەگرتهوہ و تیر تیر ماچم دەکردن تا لە نیوان پەنجەکانم و دەمدا
 ون دەبوون و نەدەمان.^۱

صالحانی ئەم ئومەتە گەورەيەي ئیسلام ئاوابوون و ئاوا گریان و فرمیسک پشتمانیان
 بە لاوہ گرنگ بووہ و خۆشیان ویستووہ ناھەقیشیان نییە، چونکہ فرمیسک ئەو پەری
 مانای پاستکردن و دلسۆزییە بۆیە پیاوچاککی وەك (کەعب) دەئیت: قورسایي خۆم
 ئالتونم ھەبیت و ھەمووی بکەم بە خیر ئەوئەندەي ئەوہ دڵم پێی خۆش نییە کہ لە
 ترسی خۆای عزوجل گریانم بیت. وەك دەئین: قال کعب: ((لأن أبکی من خشية الله
 أحب الي من أن أتصدق بوزني ذهباً)).^۲

گریان شتیکی بیدعە نییە و پیاوچاگانى ئیسلام لە عیلمی تصوفی ھیندی و
 فارسىوہ و ھریان گرتبیت بەلکو ھاوہلانی پێغەمبەرە نازدارەكەمان (ﷺ) بە
 بچووکترین نامۆژگاری گریانیان ھاتووہ و تا دەگێرنەوہ خەلیفە پاشیدی دووہم
 عومەری کوپی خطاب (خۆای لی پازی بیت) ئەوئەندە گریابوو لە ترسی خۆای گەورە
 دوو خەتی رەشی لەسەر پوومەتی دروست بووبوون وەك ئاسەواری جۆگەي فرمیسک!
 یا سبحان الله! ئیمەش خۆمان بە شوینکەوتەي قورئان دەزانین بەلام وا دیارە ئیمە و
 ھاوہلان ئەرز و ئاسمان نیوانمانە وەك شاعیری گەورەي کورد مەحوی دەئیت:

بە ناو ئیمەش پێجالین و پێجالى ھم پێجالن ھەم
 بە فەجری ناو دەبەن سەد حەیفە ئەگەر صادق ئەگەر کاذب

۱ ئەو برايەي ئەمەي بۆ باس کردم حەزی نەکرد ناوی بەرم.

۲ جامع العلوم والحکم ل ۲۲۶.

* عن عبدالله بن عيسى قال: ((كان في وجه عمر بن الخطاب خطان اسودان من البكاء)).^۱

يان نه بو موسای نه شعهری (خوای لی پازی بیټ) ناموژگاریمان دهکات و داوامان لی دهکات که بگرین بو خویمان، و نه گهر گریانیشمان نه یهت با به زور خویمان بگرینین، و پاشان باسی نه وه مان بو دهکات نه گهر له دنیا دا نه گرین و فرمیسک نه ریژین نه وا له ناو تاگری دوزه خدا خه لکه که نه وه نده ده گرین تا ناو له چاویان ده برپیت و وشک ده بیټ و پاشان له باتی فرمیسک خوین له چاویان دیته دهره وه به جوړی جوگه دروست دهکات نه گهر که شتی تی بخهیت به ناسانی هاتوچوی تیدهکات.

عن قسامة بن زهير قال: خطبنا أبو موسى الاشعري فقال: أيها الناس أبكو فإن لم تبكوا فتباكوا، فإن اهل النار يبكون الدموع حتى تنقطع ثم يبكون الدماء حتى لو رسلت فيها السفن لجزت.^۲

خوینهری خو شه ویستم نایا بیستوته مالیک به گهره و بچووکیا نه وه له ترسی خوا پیکه وه بگرین؟ که من ناوم ناوه (مالیک له گریان)، نه ویش مالی خه لیفه ی ندپه روه ری پاشید عومهری کورپی عبدالعزیزه، نه مه چون بووه؟ نه بی مودود ده گتیریته وه و ده لیت: پوژیکیان عومهری کورپی عبدالعزیز قورنانی ده خویند گه یشته نه م نایه ته ی که ده فهرموویت: ﴿وَمَا تَكُونُ فِي شَأْنٍ وَمَا تَتْلُوا مِنْهُ مِنْ قُرْآنٍ وَلَا تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ إِلَّا كُنَّا عَلَيْكُمْ شُهُودًا﴾ (یونس: ۶۱).

زور به کول دهستی کرد به گریان به جوړی هه موو مال که گویمان لی بوو، (فاطمه) ی خیزانی هات له پالیدا دانیشته و وه که نه و دهستی کرد به گریان و هه موو که و کوره کان که له وی بوون دهستیان کرد به گریان و له و کاته دا عبدالملک ی کورپی هات به ژوردا و پووی کرده باوکی و لیتی پرسی: باوکه گیان نه وه بوچی ده گریټ؟ و عومهریش وتی: خیره کورپی خویم، باوکت ناواته خواز بوو نه دنیا ی بناسیایه ی و نه

۱ صفة الصفوة (۱/۱۴۸).

۲ رواه امام احمد.

دنياش ئەوى بناسيابە، دەي وه للآهي كوپى خۆم ئەترسم له ناو بچم، و وه للآهي كوپى شيرينم زۆر دەترسم بخريمه نيو ناگري دۆزه خه وه! ..
 يهك نايهت خانه واده يهك بكاته گريان دەي قور به سەر ئيمه ي به ناو شوينكه وه ي
 ئەو بهرنامه راست و دروست و بى له كه يهين، كه چى له وانه يه له باتى جارئك چه ند جار
 هه موو قورئانمان خه تم كردوو به لام ته نها جارئك نايه تيگ نه يوه ستاندوين و چه ند
 قه تره فرميسكى له چاومان بينينه دهره وه وه ناسه يه كى قول هه لبكيشين.

* عن أبي مودود قال: بلغني ان عمر بن عبدالعزيز قرأ ذات يوم ﴿ وَمَا تَكُونُ فِي شَأْنٍ
 وَمَا تَتْلُوا مِنْهُ مِنْ قُرْآنٍ وَلَا تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ إِلَّا كُنَّا عَلَيْكُمْ شُهُودًا ﴾، فبكى بكاء شديداً
 حتى سمعه اهل الدار، فجاءت فاطمة، زوجته، فجعلت تبكى لبكائه وبكى اهل الدار
 لبكائهما، فجاء عبدالملك فدخل عليهم وهم على تلك الحال يبكون فقال: يا أباي ما
 يبكيك؟ قال: خير يا بني، ودّ ابوك انه لم يعرف الدنيا ولم تعرفه، والله يا بني لقد خشيت
 ان اهلك، والله يا بني لقد خشيت ان اكون من اهل النار)).^١

ئەي خوشكى موسلمانم.. ئەي هاوييروباوه پرم... ئەي عائيشه و (فاطمه) و سميە و
 نوسه يبه ي ئەم سه رده مه... ئيوه به عاطيفي و سۆزدار ناسراون... ئيوه له بهر خوا و
 له ترسي دوا پۆژي ناديار و ترسناك بگريين... به چاوي خۆمان فرميسكه كانتان
 ببينين... ئەوه ش نيشانه ي باوه په... نيشانه ي ته قوايه.. نيشانه ي عاقيبهت
 خيريتانه.. سه يري ئەم نمونه يه بکه و سه يريكي خويشت بکه دلنيام (إنشاء الله)
 ده گۆرپييت و گريانت به ئاساني بۆ ديت.

* عن ثابت البناني قال: ان امرأة يقال لها - بردة الصريمية - كانت تكثر البكاء
 حتى فسدت بصرها، فيقول لها، إتقى الله، اما تخافين على بصرك ان يذهب؟ قالت:
 دعوني فان أكن مع اهل النار فابعدني الله وابعد بصري، وان أكن مع اهل الجنة،
 فسيبدلني الله عينين خيراً من عيني.^٢

١ عمر بن عبدالعزيز، د. علي محمد الصلابي لا ١٧.

٢ صفة الصفوة (٢/٣٠).

واته: سابتی به نانی ده گپرتیه وه و ده لیت: ئافره تیک هه بوو ناوی (بوردهی سه ریمیه) بوو زور ده گریا له ترسی خوی - عزوجل - تا وای لی هاتبوو چاوه کانی تیک چوو بوون... پئیان وت: له خوا بترسه.. ئهی ناترسی به ته واوه تی چاوه کانت له دهست بدهیت و کویر ببیت؟

له وه لامیاندای وتی: وازم لی بهینن، چونکه ئه گه ئه هلی دۆزه خیم - په نا به خوا - ئه وه خۆیشم و چاوه کانیشم له ناو ده چن، خو ئه گه ئه هلی به ههشتیم ئه وا خوی گه وه له وی دوو چاوی باشترم پی ده به خشیت له مانهی خۆم جوانتر و باشترن.

خه لکی له ناو گه رمهی قسهی خۆش و شوخی کردنی خۆیاندای پۆده چن و هه ندی جار قاقای پیکه نینیان له دووره وه ده بیستریت.. به لام صالحان (په حمه تی خویان لی بیت) خه یالیان له جیه کی تره و دالغیان له لای دوا پۆزه ترسناک و ناهه مواره کی پۆزی قیامه ته.. فه رموون جاریکی تریش له دیمه نی شانۆ راسته قینه که ماندا عومهری کورپی عبدالعزیز ده بینین (په حمه تی خوی لی بیت) که له ناو هاوه له کانیاندا دانیشتوو به لاشه لای ئه وانه به لام به دل و ده روون داویه تی له شه قه ی بال به ره و پۆزی قیامه ت به رز بۆته وه:

* عن سفیان قال: ((كان عمر بن عبدالعزيز يوماً ساکتاً واصحابه يتحدثون، فقالوا: مالک لا تتکلم یا امیر المؤمنین؟ قال: کنت مفکراً فی أهل الجنة وکیف يتزاوون فیها، و فی أهل النار کیف یصطرخون فیها، ثم بکی)).^۱

واته: له سفیانه وه ده گپرتیه وه که ده لیت: پۆزیکیان عومهری کورپی عبدالعزیز زور بیده نگ بوو، له کاتی که هاو پیکانی له ناو خۆیاندای قسه و گفتم و گویان ده کرد، بۆیه به ویان تیکرد و لییان پرسی: ئه وه چیه وای بیده نگیت ئهی ئه میری باوه پداران؟ عومهر وتی: بیرم ده کرده وه له به هه شتیه کان که چۆن سه ردانی په کتر ده که ن و بیریشم له نۆزه خیه کان ده کرده وه که چۆن هات و هاوار و واوه یلا ده که ن له ناو ناگره که دا.. عومهر ئه مه ی وت و دهستی کرد به گریان.

۱ الخلیفة الراشد والمصلح الکبیر - عمر بن عبدالعزیز - دکتور علی الصلابی.

لەوانەيە كە سېك بليت: دەي ئەوہ عومەري كورپى عبدالعزیزە و كى دەتوانى وەك ئەو بيت ئەو كىويك خواناسى و دنيا نەويستى بووہ، بەلام فەرموون با بچينە خزمەت مندالتيكى ۱۶-۱۷ سالە، كە چۆن چاوەكانى پېبوون لە ئاو و گريانى بەند نەكردووه لە ترسى خوا و ترسى پوژى قيامەت و شەوہكان خەوى لى نەكەوتوو و بە دەم گريانەوہ قورئانى خویندووہ لە ئاو شەونويژدا پوچووہ... ئەو كورپە گەنجەيش ئەزانن كيپە؟ ئەوہ (عبدالملك)ى كورپى (عمرى كورپى عبدالعزیز)ە (پەحمەتى خوايش لە خویشى و باوكيشى با پيکەوہ شەويكى درەنگ خۆمان بكەين بە ژوورەكەيدا و بزائين لەوى چ باسە؟

عن عاصم بن ابي بكر بن عبدالعزيز بن مروان - وهو ابن أخ عمر بن عبدالعزيز - قال: وفدت الى سليمان بن عبدالملك ومعنا عمر بن عبدالعزيز، فنزلت على ابنه عبدالملك وهو عذب، فكنت معه في بيت، فصلينا العشاء، واوى كل منا الى فراشه ثم قام عبدالملك الى المصباح فأطفأه، ثم قام يصلي، حتى ذهب بي النوم فاستيقظت فاذا هو في هذه الآية ﴿أَفَرَأَيْتَ إِنْ مَتَّعْنَاهُمْ سِنِينَ ﴿٢٥﴾ ثُمَّ جَاءَهُمْ مَا كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿٢٦﴾ مَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يُمْتَوُونَ ﴿٢٧﴾﴾ فبكى ثم يرجع اليها، فاذا فرغ منها فعل مثل ذلك، حتى قلت: سيقتله البكاء، فلما رأيت ذلك قلت: لا اله الا الله، والحمد لله - كالمستيقظ من النوم لاقطع ذلك عليه، فلما سمعني سكت فلم اسمع له حسا - رحمه الله -^٢

واتە: (عاصم)ى كورپى (ابو بكر)ى كورپى (عبدالعزیز) كە برازاي عومەري كورپى عبدالعزیز بوو دەليت: لەگەڵ وەفديكدا هاتم بۆ لای سلیمانی كورپى عبدالملك و عومەري كورپى عبدالعزیزيشمان لەگەڵدا بوو، پاش سەردانەكە من شەو لە مالى عومەر ماينەوہ و من و عبدالملكى كورپى لە ژووریکدا خەوتين كە ژنى نەهینابوو، پاش ئەوہى پيکەوہ نويژى عیشامان كرد و بەرەو جیگای خەوتن بەپى كەوتين و (عبدالملك)يش دەستى برد چراكەى كوژاندهوہ و ژوورەكەى تاريك كرد و دەستى كرد بە نويژكردن، تا ئەوہبوو چاوەكانى من چوونە خەو و خەوم ليكەوت.

١ الشعراء آية (٢٠٥-٢٠٧).

٢ عمر بن عبدالعزيز لا ١٤٢، دكتور علي محمد الصلابي.

پاش ماوهیهك به خهبر هاتم ده بینم هر نویژ دهکات و له م نایه ته پیروزه دایه که ده فرمویت: ﴿أَفَرَيْتَ إِنْ مَتَّعْنَاهُمْ سِنِينَ ﴿٢٥﴾ ثُمَّ جَاءَهُمْ مَا كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿٢٦﴾ مَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَمْتَعُونَ ﴿٢٧﴾﴾، مانای نایه ته که ش نه وه یه ((نهی موحه ممد (ﷺ) ده بینی نه گهر چه ندان سالی تریش له زیاندا نه و بیباوه پانه بهیلینه وه و پاشان گیانیان بکیشین، دهی نایا نه و چند سالهی رابردویان چ سوودیان پی ده گه یه نیت)؟.

(عاصم) ده لیت: به دم گریانه وه نه م سی نایه ته ی ده خویند و هر که لی ده بوویه وه خیرا دو باره و سی باره ی ده کرده وه تا وام لیها ت و تم به خوم: به خوا خوی ده کوریت نه وه نده ده گری، بویه که نه وه م بینی وه که نه وه ی بزانت به خه برم و نه و گریان و زاریه ی پی بریم و وتم: ((لا اله الا الله والحمد لله)) و کاتیک گوئی له ده نگم بوو بیده نگ بوو، فزه ی له خوی بپی (په حمته ی خوی لی بی).

نه وه ش میردمند الکی گنج و موراهیه و نه وه ناستی خواناسی و به ندایه تیه تی، ده ی نیر ئیمه چون قسه مان و تارمان نووسینمان کاریگری له سر که س هیه که شه وانه دوو به تانی پلنگ له خومان ده پیچین و ده چینه ناو قولایی خه وه وه و بیتاگاین و بیتاگاین له وه ی که خواردنی پوخ و پته و که ری باوه ر له ناو تاریکایی شه وه کاندایه ده ست ده هینریت و هه موو دلۆپیک فرمیسک گه روه وشکه کان و دلله ره قه کان نهرم و سازش ده کاته وه.

ده با ساتیکیش بچینه خزمه ت یه کیکی تر له صالحانی نه م نومه ته گه وره یه که زانای مه زنی تابعین - سه عیدی کوری جوبه یره - په حمته ی خوی لی بیت - تا بومان ده ریکه ویت شوینکه و توانی نه م به رنامه ناوازه یه ی په روه ردگار هه میشه گریانیان ناماده یه و ته نانه ت نه ک له کاتی ناموژگاری کردن یان بینینی یان بیستنی شتیکی ترسناک به لکو له کاتی بیستنی مؤسیقا و شمشالدا! که نه مرؤ مؤسیقا بو خوشی و سه یر و سه فا و گورانیه کان لی ده دریت و که س بیری له لای نه وه نییه که گوئی له مؤسیقا بوو ده ست بکات به گریان و شین و زاری و فرمیسک پرستن، به لکو نه مرؤ شه یتان له ناو دلله کاندایه چوارمشقی داوه ناهیللی که می بو خوا نهرم ببن و چاوه کانیش چند دلۆپه فرمیسکیان له بهر خوا لی بیته خواره وه، ده ی برای خوشه ویستم با من و

تۆكەمى خۆمان پراوہ شىننن و ھەر ھىچنە بىت وەزە لە شەيتان تىك بدەين و نەھىلن بە مورپاھى لە ناو دلماندا نىشتەجى بىت، فەرموو لەگەل ئەم نمونە يەدا:

* قال حجاج بن يوسف الثقفي - والي العراق - للعالم الصالح - سعيد بن جبیر - رحمہ اللہ - عندما قدموه امامه: هل رأيت شيئاً من اللہو؟ قال: لا أعلم، فدعا الحجاج بالعود والنای فلما ضرب بالعود والنای، بكى سعيد، قال الحجاج: ما يبكيك؟ قال: هو الحزن، ذكرتني أمراً عظيماً، اما هذه النفخة فذكرتني يوم النفخ في الصور)).^۱

واتە: زانای پياوچاك - سەعیدی كوپى جوبە بريان ھىنايە بەر دەستی حەججى كوپى يوسف الثقفي كە ئەو كاتە وال عىراق بوو - كاتىك بينى لى پەرسى: تا ئىستا خۆشى و پاباردنت بينيوە؟ سەعید فەرمووی: وانا زانم.

حجاج وتى: دەى كوپىنە كوا تىپى مۇسقىقا دەى عود و نەى لى بدەن بىكەن بە پۆزى خۆتان - و ھەر كە مۇسقىقا لىدرا سەعید دەستی كرد بە گريان، حەججىش بە سەرسامىە وە لى پەرسى: خىرە وا دەگريت؟ سەعید فەرمووی: خەفەتم پى خوارد چونكە شتىكى زۆر گەردەى بىر خستەمە وە، و ئەم ناىەى كە لوولەك ژەنەكە فوى پىدا كرد، پۆزى نەفخى صورى ياد خستەمە وە.

ئىمە دەمانە وىت بە باسكردنى ژيانى صالحان دلە كانمان نەرم كەينە وە وە چاوە كانمان ناسك كەينە وە و فرمىسكيان لى بينىنە خوارە وە، بە لام ئەى خودى صالحان كى مامۆستايان بووہ لە قوتابخانەى گرياندا؟

پىفەمبەرى خوا نمونەى پاستە قىنەيان بووہ و مامۆستاي گريان بووہ و خۆى گرياوہ بۆيە توانيويتى خەلكيش بكاتە گريان بۆيە نە وە كانى دواى خۆى بەرە دواى بەرە درىژەيان دەدا بە كاروانى گريان، دەى ئايا خوينەرى خۆشە وىست دەزانىت كە پىشە وە سەرمە شقەكەت لە كاتى نوپژكردندا - ئە وەندە گرياوہ كە لە سنگىە وە دەنگىك دەھات وەك تەپەتە پى ئاش.

* اخرج ابو داود عن مطرف عن ابیه - رضي الله عنه - قال: رأيت رسول الله (ﷺ) يصلي وفي صدره ازيز كازيز الرحي من البكاء.^۱

واته: موتريف له باوكيه وه ده گيرپيته وه كه وتويه تي: پيغه مبهري خوام (ﷺ) به چاوی خۆم ديپوه كه نوپژي ده كرد و له و كاته دا دهنگي ناله و گريان له سنگيه وه درده چوو وهك چۆن ناش دهنگي لي درده چيټ.

ئهي ئايا ده زانيت: فرميسك پرستن و گريان له ترسي خوا له ناگري دۆزه خ ده تپاريزت؟ ده ي كه واته ئه م چه ند دپره ي دربارهي گريان و فرميسك پرستني صالحان بۆم نوسيويت له و باب وه بۆم باس نه كردويت كه من كه سيكي پوحى و صوفى و ئه هلى طريقه ت بم بويه خۆم له م باسه سوڤي گريانه ده دم، له گه ل نه وپه پي خو شه ويستي و پيزم بۆ سوڤي راسته قينه و ئه هلى ته ريقه ته راست و دروسته كه ي پيغه مبه ر (ﷺ)، به لكو پيغه مبه ر (ﷺ) هانمان ده دات كه بگري ن له به ر خوا چونكه له ناگري دۆزه خ ده مانپاريزت. ده ي گوي بگره بۆ پيغه مبه ره نازداره كه ت كه دربارهي گريان چي ده فرموويت:

* قال رسول الله (ﷺ) عينان لاتمسهما النار، عين بكت من خشية الله و عين باتت تحرس في سبيل الله.^۲

واته: پيغه مبه ري خوا (ﷺ) فرموويه تي: دوو چاو هه رگيز ناگري دۆزه خيان به رناكه ويټ، به كه ميان: چاويك له ترسي خوا گريابيت و فرميسكي پرستبيت و دوو ميان: چاويك تا به ياني پاسه واني و ئيشكگري گرتبيت له ريگه ي خوا و له جيهاددا.

قورئان خوښندن به گريانه وه كارىكي سوننه ته و هه موو خه ليفه راشيده كان له نوپژدا گرياون له قورئان خوښندا گرياون و كاريشيان كردۆته سه ر ده رووني نوپژگه ره كان، ئه وه عومه ري كوپي خطابه (خوای لي رازي بيت) و (عبدالله ي كوپي شداد) ده گيرپيته وه و ده لئيت: من له ريزي دواي دواوه بووم و له نوپژي به يانيدا بوو

۱ صحيح ابو داود (۹/۴).

۲ رواه البخاري ومسلم.

دەنگى گريان دەگەشتە لاي ئىمە كاتىك سورەتى يوسفى دەخوئىند تا گەيشتە ئايەتى:

﴿إِنَّمَا أَشْكُوا بَثِّي وَحُزْنِي إِلَى اللَّهِ﴾^۱.

* أخرج عبدالرزاق وسعيد بن منصور وابن سعد وابن ابى شيبة والبيهقي عن عبدالله بن شداد، قال: سمعت نسيح عمر بن الخطاب وأنا في آخر الصفوف في صلاة الصبح وهو يقرأ سورة يوسف حتى بلغ ﴿إِنَّمَا أَشْكُوا بَثِّي وَحُزْنِي إِلَى اللَّهِ﴾^۲.

ئىمە وتارەكانمان وشك و بى گيانن و بە دلۆپەكانى فرمىسك گريان و ئاومان نەداون و تەپ و پاراومان نەكردونەتەوہ بۆيە كاريگەريان نيبە لەسەر دلەكان و لە مېشك و دللى بيسەراندانە قش نابىت چونكە ھەر كەسك خۆي گريانى نەبەت ھەرگىز ناتوانىت خەلك بكاتە گريان، بەلام زانايانى ناو ھاوہ لان و تابعين و دواي ئەوانيش تا وتاريكيان داوہ پيشى خويانيان خوساندووہ ئەوہندە گرياون بەلام داخەكەم ئەمپۆ گريان بۆتە عەيبە و خەطيب ئەو كەسە يە پستە پىك بختا و بقرىنىت و درىژى بكاتەوہ بەلام نازانىت كە وتارەكەي وشك و بى گيان و بى كاريگەرە ..

عن ابى هارون قال: كان يحدثنا ولحيته رش بالدموع (اي ابن مسعود الهذلي)^۳.
واتە: ئەبى ھارون دەئىت: (ابن مەسعودى ھوزەلى) قسەي بۆ دەكردىن و وتارى بۆ دداين، لەو كاتەدا پيشى تەپ دەبوون بە فرمىسكى چاوەكانى).

خوشك و براى موسلمانم.. نازانم بۆچى ئىمە غەمبار و دلئەنگى پۆژى قيامەت نابىن و لەو ئاكامە ترسناكە بى خەمىن!! ئەگەر باوہ پەمان پىيەتى با بەھىزى كەين بە فرمىسك و خواناسى.. ئەگەر پەنا بە خوا گومانمان لەو پۆژە ترسناكە ھەيە.. دەي با باوہ پىينىنەوہ.. و بە پەنجەپۆيى نەمرىن....

ئەمە – ئەمىرى باوہ پدارانە – موعاويەي كورپى ئەبو سوفيان – خواي لى پازى بىت – زۆر دەكات لە (ضرار) كە ھاوپىي ئەمىرى باوہ پدارانە على كورپى ئەبو طالب بوو – خواي لى پازى بىت – كە ھەسفىكى وردى على كورپى طالبيى بۆ بكات، بەلام (ضرار)

۱ سورة يوسف آية (۸۶).

۲ حياة الصحابة (۳/۴۴۷).

۳ صفة الصفة (۲/۶۵).

دەترسیت و دەلئیت: بمبەخشە لە و کارە، بەلام موعاویە ھەر سوور دەبیت لەسەر داواکاریەکی، (ضراری کۆپی (ضمرة)یش دەلئیت: خوا شاھیدە لە ھەندئە ھەلوئستدا بە چاوی خۆم دیومە لە شەویکی تاریک و دەجوردا کہ تەنھا ئەستیرە یەکت بە ئاسمانەو نە دەدی، لەناو میحرابی مزگەوتە کەدا دانیشتبوو، بە ھەر دوو دەست پێشی خۆی گرتبوو وەك نەخۆش بەملا و لادا شانەکانی دەھاتن و دەچوون، و وەك خەفە تباریک بە کول دەگیا و دەھاتە بەرگۆیم کہ دەبیوت:

((ئەي دنیا، ئەي دنیا... بۆ وام ئی دەکەیت، خۆشت دەویم یان دەتەویت پەنم پێدا بەیت؟! .. (نە یخۆیت تالە) بۆ خەلکی تر بخە لە تینە من سی بە سیکەم خستۆتە مشتت، و جارێکی تر ناتەینمەو، تەمەنت کورتە و ژیانت بۆگەنە و ترسناکیت گەورە، ئەي لە تیشمووی خالی و سەفەری دوور و درێژ و پێگای پێر مەترسی پۆژی قیامەت.

* عن أبي صالح قال: قال معاوية بن ابي سفيان، لضرار بن ضمرة: صف لي علياً؟ قال: إغفني، قال: صفه؟ قال: واشهد بالله لقد رأيت في بعض مواقفه وقد أرحى الليل سجوفه تغارب نجومه وقد مثل في محرابه قابضاً على لحيته يتململ تلملم السليم، ويبيك بكاء الحزين وكأنه أسمع وهو يقول: يا دنيا يا دنيا ابني تعرضت ام الي تشوقت؟ هيئات هيهات غري غيري، قد بنتك ثلاثا لارجعة لي فيك، فعمرك قصير، وعيشك حقير وخطر ككبير، اه من قلة الزاد وبعد السفر وحشة الطريق)).^۱

ئەي خوشکی بەرپۆزم.. بەرپۆزم.. وەرن بە ھەریە کە و لەگەڵ ھاو پێکانماندا کۆببینەو و ماوہ یە ک بگرن بە لکو خۆی گەورە بیت بە دەمانەو و بەزەیی پێماندا بیتەو.. ئەي نابینی مندال ئەگەر باوک و دایکی شتیان بۆ نەکری.. پەنا دەبات بۆ گریان و ئەوانیش بەزەبیان پێدا دیتەو و کۆمەلێ پێداویستی بۆ دەکرن، گۆی بۆ ئەم نمونە یە بگرە:

عن اقلح مولى محمد بن علي بن الحسين - رضي الله عنه - قال: خرجت مع محمد بن علي حاجاً فلما دخل المسجد نظر الى البيت فبكى حتى علا صوته، فقلت: بأبي انت

وامي ان الناس ينظرون اليك فلو رفقت بصوتك قليلا. قال: ويحك يا افلح ولم لا أبكى؟ لعل الله ينظر اليّ منة برحمة فأفوز بها عنده غداً، ثم طاف بالبیت ثم جاء حتى ركع عند المقام فرفع رأسه من سجوده فإذا موضع سجوده مبتل من دموع عينيه).^۱

واته: ئەفلهح كه مهولاي (محمد)ى كوپى (على)ى كوپى (حسين)ه - خواي لى رازى بيت - ده لىت: له گه ل محمدى كوپى عه لى دا رۆيشتين بۆ حه ج، كاتىك چوه ناو كه عبه وه و ته ماشاي كه عبه ي كرد و ده ستى كرد به گريان تا هاوار و سلاي لى به رز بوويه وه.

منيش پىم وت: به دايك و باوكمه وه به قوربان ت بىم به زه بيه كت به خوتدا بيته وه و ده نكت نزم كه ره وه چونكه خه لكى ته ماشات ده كه ن. ئەو يش پى و تم: بى قه زا بى ئەفلهح بۆچى نه گريم؟ به لكو خوا به هوى ئەو گريانه وه لام لى بكاته وه و په حمم پى بكات و سبه ينى له قيامه تدا له پزگار بووان بىم، پاشان به ده ورى كه عبه دا ته وافى كرد پاشان له لاي موقامى ئىبراهيم دا نوئى دابه ست و كاتى له كړنوش بردن هه لسا يه وه ده بينم به فرميسك شوئنه كه ي ته پ كردوه ..

* براى عه زىزم .. ئەزانى گريان و فرميسك باران بۆ من و تو باشه، چونكه پوژىكى چاره نووس سازى زور ترسناك له بهر ده مماندايه و يان ئەوه يه به هه شتى به رين ده بيته مالمان (إنشاء الله) يان ئەوه يه دۆزه خ و ئاگر مالمان ده بيت و ئەو كاته په نجه پوئى راسته قينه ئيمه ين بۆيه هه قى خۆيه تى تىرو و پر بگرين چونكه گه رانه وه يه كى تر نامينيت بۆ سه ر گۆي زه وى .. ده ي وهرن با پىكه وه بچينه ناو شارى به سه ره وه خواناسه كه ي ئەو شاره (مالىكى كوپى دينار) به سه ر بكه ينه وه بزائين چۆن و بۆچى به رده وام گرياوه .. فه رموون: ..

* عن جعفر قال: رأيت مالك بن دينار (رحمه الله) يتقنع بعباءة، ثم يقول: ((إله مالك.. قد علمت ساكن الجنة من ساكن النار، فأبي الدارين دار مالك؟ وأبي رجلين مالك؟ ثم يبكي)).^۲

۱ صفة الصفوة (۱/۷۸).

۲ صفة الصفوة (۲/۱۹۲).

واته: جه عفر ده گپړېته وه و ده لیت: مالیکې کورې دینارم بینې (په حمه تی خوی لې بیت) خوی له عه بایه ک پیچا بویه وه و به دم خوی وه ده بیوت: نهی په روه ردگاری مالیک.. تو ئیستا دانیشتوانی به هشت و دانیشتوانی دوزخ ده زانیت و ده یانناسیت.. خوزگه کام مالیه یان ده بیته به شی مالیک؟ و له پوژی قیامه تدا مالیک کام پیاوانه یه؟ و پاشان به کول دهستی کرد به گریان.

* به لام ده بیت هم مو لایه کمان نه وه بزاین.. که گریانی به کول و فرمیسک پرستن به نه ندازه ی کانی و سه رچه شمه کان قورسای نه تومیک سوودمان پی ناگه یه نیت و له سزای سهختی په روه ردگار دوorman ناخاته وه، نه گه دلسوزی ته واو و گوپراهی و ملکه چی و به ندایه تی راسته قینه ی له گه لدا نه بیت..

پیاویکی مه زنی خواناسی وه ک (معروف الکرخي) پیاو صالحه که ی گه په کی که رخ له شاری به غدادی شاره که ی نه بو جه عفری (منصور)، هم مو جاریک که ده گریا و فرمیسک له چاوه کانی قه تیسیان ده کرد به توندی بؤکزیکي له خوی ددها و به خوی دهوت: نهی نه فسه که م تا که ی هر ده گریت و بؤچی ده گریت؟ پیاو به و دلسوز به بؤ خوا و ئاینه پاکه که ی له پزگار بووانی پوژی ترسناکی قیامت ده بیت وه که نه نمونه جوانه:

* عن احمد بن عبدالله بن میمون قال: ((کان معروف الکرخي یضرب نفسه ویقول: یانفسي کم تبکین؟ أخلصي، وتخلصي)).^۱

(ابو سعید الخران یش (په حمه تی خوی لې بیت) یه کیکه له قوتابیه کانی قوتابخانه ی گریان و له فرمیسک پزینه خیراکان بووه، قسه یه کی زور جوانمان بؤ دهکات تا ئیمه ش له و قوتابخانه یه دا ناوی خومان تومار بکه ین و دلله په قه کانمان که می نرم بکه ین و چاومان به گریان و فرمیسکه وه ببینین، جا هر که سیش چاوه کانی له ترسی خوی گوره و میهره بان گریانانی بیت و فرمیسک بریزن نه وه خوی له خوی گوره کریوه ته وه به و دللوه فرمیسکانه ی و ده لیت:

* قال احمد بن عبدالله: سمعت ابو سعيد الخراز يقول: اذا بكت عين الخائفين فقد كاتبوا الله بدمائهم)).^۱

صالحان له دۆلئىكدا دەژين و خەلکانى تىرىش له دۆلئىكى تردا.. پياوانى خوا حەز دەكەن گریانان بېت و فرمیسکه کانیان دەگرن و تیر تیر ماچی دەكەن و له کاتى گریاندا هەست به شیرینی باوه پ و دلسۆزى تەواو بۆ خوا و پیغەمبەر و ئیسلامەكەى له خۆیاندا بەدى دەكەن..

که چى دکتۆرهکانى پواله تى له ش پوو دەكەنه (ثابت البناني) و پى دەلئین يەك شت هەيه ئەگەر بیکەيت من زەمانەتى چاک بوونەوهى چاوهکانت دەكەم، سابتیش وتى: چیه بیلئى با بیکەم. دکتۆر وتى: واز له گریان بێنه ئەگەر دەتەوئیت چاوهکانت له دەست نەدەيت، ثابتیش پى وت: دکتۆر گيان – به قوربانى بى – ئەبیت چاویک چ خیرىكى لى بەدى بکریت ئەگەر نەگرى و فرمیسک نەپزئیت له ترسى خوا و گەورهى پۆزى قیامەت.

گوئى بگره بۆ پیاویه تەكەى:

* قال جعفر بن سلمان اشتكى – ثابت البناني – رحمه الله – عينه، فقال له الطبيب: إضمن خصلة أضمن لك تبراة عينيك، فقال: وماهي؟ قال: لاتبك، قال: لاخير في عين لاتبكي.

* پياو چاکان و صالحان هەرچەندە خۆيان بشارنەوه و له ناو جەرگەى شەوهکاندا له گەل خوادا بژين و به دزی خەلکيهوه بگرين و قورئان بخوینن و شەو نوئیز بکەن، بەلام خواى گەوره کەشفيان دەکات بۆ دەر و دراوسى تا خەلکى صالحان بناسن و شەرمیان لى بکەن و بیانکەن به سەرمەشقى خۆيان و له ئاستى بەرزى ئەوانەوه به کەمتەرخەمى خۆیاندا بچنەوه و له گەل خوادا ئاشت ببنەوه و ئەوه تا داىكى سەعیدی کورپى علقمه (النخعي) که دراوسى پياو چاک و بۆ خوا صولحاو (داود الطائي) بوو – پەحمەتى خواى لى بېت – دەلئیت: نىوان مالى ئيمه و مالى (داود) دیوارىكى نزم بوو،

به دريژايی شه و گويم له گريان و هاواری بوو، بيدهنگ نه ده بوو. وهك له م نمونه يه دا
گویت لی ده بیت:

* عن ام سعيد بن علقمة النخعي قالت: كان بيننا وبين داود الطائي حائط قصير
فكنت اسمع حسه عامة الليل لا يهدأ)).^۱

واته: دايکی سه عیدی کورپی عه لقه مه ی نه خه عی ده لی: نیوان مائی ئیمه و مائی
داود الطائي (په حمه تی خوای لی بیت) دیوار یکی نزم هه بوو به دريژايی شه و گويم له
گريانی بوو، وه ستانی بو نه بوو.

سی یه

خوشه ویستی قورئان و دهورکردنه وهی بهرده وهامی له دیوانی

صالحاندا

ئه گهر که سیک خوشه ویستیکی هه بیته و به لام نه توانیت بیبینیت و زور تامه زبوی بیت.. له ناکاویکدا نامه یه کی جوان و پازاوه و پر له سۆز و میهری ئه و که سه ی پی بگات.. چی ده کات له خوشیاندا؟ بیگومان مژدانه به و که سه ده دات که نامه که ی بۆ هیناوه و ده ست خوشی لی ده کات.. دووه م: ده یان جار نامه که ده خاته سه ر چاوی و ماچی ده کات و دلی پی شاد و کامه ران ده بیت.

پاشان ده ی کاته وه و ورد ورد و دیر به دیر ده یخوینیته وه و پاشان دووباره و سی باره ی ده کاته وه.. له داواکاریه کانی ده کۆلێته وه... به مژده کانی خوشحال ده بیت و پیده که نیت و به هه ره شه کانی موچرکه به گیانیدا دیت و دلی له به ری ده ترسیت و ده له رزیت.. شه وه کان ده یگریته به سنگیه وه و چاوه کانی پر بوون له ئاو و خه و له چاوه کانی توراوه و هه ر ده لیت: تو بلتی من بتوانم خاوه نی ئه م نامه یه پازی بکه م، گیان و دلم به قوربانی بیت...

خوای - عز وجل - یش له قورئانی که ریمدا وه سفی ئه و که سانه ده کات به چاکه که گوئیان له ئایه ته کانی قورئان ده بیت ده خوینریته وه به سه ریاندا دلیان بوی ده بزویت و دلیان ده کریته وه و له گه ل هه موو قورئان خویندنه وه یه کدا یان له گه ل هه موو قورئان بیستنی کدا چین به چین باوه پریان زیاد ده کات و دلیان باوه پی تیده زیت.

* وهك خواى - عز وجل - ده فه رموویت: ﴿ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ

وَجِلَّتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٢﴾ ١

دەي دەستم بە دامىنت - با بەم جۆرە بين لەگەل قورئاندا - چونكە ئەگەر وانەبين خەلكانىكى زۆرى ترەن كە ئاوا دەژين لەگەل قورئاندا.. خواي - عزوجل - شانازيبان پىوہ دەكات و پىمان دەفەرموويت: ئەگەر بەو جۆرە جوان و شايستەيە باوہر دىنن بە قورئان باشە، وە ئەگەر وانەكەن، خۆتان زەرەر دەكەن، چونكە ئىمە كۆمەلئىك بەندەي زانا و تىگەيشتووي زۆرمان ھەيە كە ئەگەر ئايەتەكانمان بخویننەوہ بەسەرياندا بەسەر پوودا دەكەون بە دەمدا و دەگرين، و ھاوار دەكەن و دەلئین: پاك و بىگەردى بۆ پەروردگارمان و ھەموو وەعد و پەيمانەكانى راستن و دىنە دى.. چەناكە لە زەوى توند دەكەن و سوژدە دەبەن و پەيتا پەيتا خشوعيان زياد دەكات.

براى قورئانيم.. قورئان بخوینە بە ئەندازەي ئەوئەندەي دل و خەيالت و گویت لە لايتى و ھەر كاتىك خەيال و دلەت لە لاي نەما... ئىتر قورئانەكە داخە و ھەلى بگرە.. لە كاتىكى تردا بپۆرەوہ خزمەتى تا بەر ھەر ھەشەي ئەو ئايەتە پىرۆزە نەكەويت كە خواي - عزوجل - لە وەسفى صالحاندا كە بە (عباد الرحمن) ناوي بردوون و بە دووربان دەگریت لە كەسانىك كە كاتىك دەگەن بە ئايەتى قورئانى كەرىم وەك كەپر و كویر دەدەن بە لايدا و كاريگەرى تى ناكات بەلكو (عباد الرحمن) لەسەر ئايەتەكان دەوہستن و بىر لە ماناكانى دەكەنەوہو بىر لەو كەسەيش دەكەنەوہ كە فەرموويەتى وەك لە سوپەتى (الفرقان) ئايەتى (۷۳)دا: ﴿وَالَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ لَمْ يَخْرُوْا عَلَيْهَا سُومًا وَغَمًّا أَنَا﴾.

كى لە ئىمە حەز ناكات بگاتە پەلە و پايەي فرىشتەكان كە لە قورئاندا ناويان بە (السفرة الكرام البررة) ھاتووەو لەگەل ئەواندا لە بەھشتدا ژيان بەسەر بەریت... دەي ئەوہ مژدەيەكى گەورەي پىغەمبەرى خوايە (ﷺ) بۆ قورئان خوینانى ئومەتەكەي تا پۆژى قىامەت وەك دەفەرموويت:

* عن عائشة - رضي الله عنها - قالت: قال رسول الله (ﷺ) الذي يقرأ القرآن وهو ماهر به مع السفرة الكرام البررة)).^۱

و هه رگيز نه لئيت: من جوان نازانم قورئان بخوينمه وه ئيتر چؤن بيخوينم وه هه له ده كه م تيايدا و تووشى گونا هه بم.. نه وه له وه سوه سه و دله پراوكيكانى شه يتانه چونكه پينغه مبه رى خوا (ﷺ) فه رمويه تى: هه ر كه سيك قورئان بخوينته وه تيايدا نار هه ت بييت و بؤى نه يه ت و نه زانئيت بيخوينته وه نه وا دووقاتى پاداشتى نه و كه سانه ي هه يه كه به جوانى و به په وانى ده بخوينته وه وه كه فه رموده كه ده فه رموييت:

((والذي يقرأ القرآن ويتمم فيه وهو عليه شاق له اجران)).^۲

خوشك و براى خوينه رم.. ده خيلت بم له ده نگ به رزكردنه وه ي له پاده به ده ر خؤت سوور بگره چونكه نه وه زؤر بؤنى پيا و پامايى لئ ديت.. هه ز نه كه يت خه لكى بلين ماشاء الله قورئان خوينه ! به لكو صالحان هه وليان داوه كه س نه زانئيت كه قورئان ده خوينت و هه رچه نده به ده نگى به رز قورئان خويندن دروسته به لام له پيا ترساون و به ئيخلاصه وه بؤ خوا خويندوويانه وه كه نه م نمونه يه:

* كان الربيع بن خثيم - رحمه الله - يدخل عليه الداخل وفي حجره المصحف يقرأ فيه فيغطيه.^۳

واته: زاناي خواناس و صالح - په بييعى كوپى خوسه يم (په حمه تى خواى لئ بيت) هه ر كاتيك قورئان بخوينرايه و له و كاته دا يه كيك خؤى بگردايه به ژووردا به خيرا قورئانه كه ي داده پؤشت.

هه ر به م شيوه يه ي پيشتر و صالحاني نه م نومه ته به پريزه هه زيان نه كردوه جگه له خواى - عز وجل - كه س به به ندايه تى و قورئان خويندنه كانيان بزائيت وه كه هاتوه ده لئيت:

۱ متفق عليه.

۲ متفق عليه.

۳ الجامع لشعب الايمان للبيهقي (۴/۳۴۴).

* قال وكيع: سمعت الاعمش يقول: ((استأذن رجل على ابراهيم وهو يقرأ في المصحف فغطاه فقال: لا يرى هذا اني اقرأ كل ساعة)).^١

واته: ئەعمەش دەلەيت: پياويك داواي يارمەتى هاتنە ژووره‌وه‌ي كرد له ئىبراهيم النخعي و ئەويش له و كاته‌دا قورئانى دەخويند، قورئانه‌كه‌ي داپۆشت و وتى: با وا نه‌زانيت من هه‌موو وه‌ختيک قورئان دەخوينم.

* الحليمي - رضي الله عنه - ((وذلك لما روى ان رسول الله ﷺ مر بأبي بكر وهو يخافت، ومرّ بعمر وهو يجهر، فقال لأبي بكر: اني مررت بك وانت تخافت، فقال: اني أسمع من أنادي، قال: ارفع شيئاً)) وقال لعمر: مررت بك وانت تجهر، قال: أطرده الشيطان وأقض الوسنان، قال: إخفض شيئاً، وقال في النهاية: كلکم قد اصاب)).^٢

واته: له پێغه‌مبەری خواوه (ﷺ) دەگێڕنە‌وه‌ كه داوێه‌تى به لای ئەبو بەكری (صدیق) دا به‌بێ دەنگی قورئانی دەخويند، داى به لای عومەری كوپى خەطابدا به دەنگی به‌رز قورئانی دەخويندو به ئەبو بەكری فەرموو: من دام به لاتدا ژۆر به‌بێ دەنگی قورئانت دەخويند، ئەويش وتى: من بۆ ئەو كه‌سه‌ي دەخوينم كه له دلێ خۆمدا دەيدوينم، پێغه‌مبەريش (ﷺ) پێى فەرموو: كه‌ميك دەنگت به‌رز بکه‌ره‌وه، و به عومەريشى فەرموو: دام به لاتدا به دەنگی به‌رز قورئانت دەخويند، عومەر وتى: شه‌يتانى پى‌راو دەنيم و خەوتوانيشى پى‌به‌خەبر دینم، پێغه‌مبەريش (ﷺ) پێى فەرموو: كه‌ميك دەنگت نزم بکه‌ره‌وه، و پاشان به هەردووکیانی فەرموو: قورئان خویندنی هەردووکتان دروسته.

قورئان خویندن خۆی بۆ خۆی به دەنگی به‌رز - بانگه‌واز کردنه و له‌و پرێگه‌یه‌وه وتە‌ي خوا دەهەيت به گویی خەلكیدا و ئەبو بەكری صدیق - له ناو كه‌به‌دا و به دەنگی به‌رز قورئانی دەخويند و خەلكی كافر و بيباوه‌پ حەزيان لێ دەکرد و ده‌هاتن گوپیان لێ ده‌گرت، بۆيه بت په‌رسته‌كان پييان وت: له ناو مالە‌كه‌ي خۆتدا قورئان بخوینە خەريکه‌ سه‌ر له ژن و منالە‌كانمان تێك دەهەيت و ئەويش له‌و پرۆژه به‌دوا له

١ هه‌مان سه‌رچاوه (٤/٣٤٥).

٢ المنهاج (٢/٢٣٨).

مالہوہ دہیخویند و خہلکی دہہاتن و لہ پہنجرہوہ گوئیان لی دہگرت تا ئہوہ بوو
قورٹان خویندنی بہ دہنگی بہزر لہ مہککہدا لی قہدہغہ کرا.

صالحانی ئہم ئومہتہ - پرحمہتی خوایان لی بیت - ئہگہر پوژی تاقہتی قورٹان
خویندنیاں نہبوو بیت یان بویان نہخوینزابیت بہ ناسانی، ئہوہ خہفہتیاں پی
خواردوہ و بو خوایان و دلہ وشکہ پرقہکہیان گریاون وہ یہکسہر زانیویانہ کہ بہ
ہوی گوناہیکہوہ کہ کردوویانہ وانوانن قورٹان بخویننہوہ. فہرموون لہگہل کزری
کوری وہ بردا بن لہم نمونہیہدا:

* عن ابي داء الحفري قال: دخلت على (كزري بن وبرا) - رحمه الله - فاذا هو يبكي
فقيل له ما يبكيك؟ قال: ان بابي مغلق وان ازارى مسبل ومنعت جزئي ان اقرأ البارحة
وما هو الا من ذنب اذنبته)).

واتہ: ئہبی داء دہلی: پویشتم بو سہردانی - کزری کوری وبرا - دہبینم بہکول
دہگری، پییان ووت: بوچی وادہگریٹ؟ ووتی: دہرگام لی داخراوہ و شہروالہکہم
شورپوہوہ و وام لیہاتوہ دوینی نہمتوانی بہشہ قورٹانہکہم بخوینمہوہ و دہشزانم
بہہوی ہیچ شتیکہوہ نی یہ جگہ لہوہی کہ تاوان و سہرپیچہکم کردوہ.

بوہیہ برای موسلمانم ئہگہر گوناہیکت لہدہست دہرچوو خیرا چاکہیہک بہ دوایدا
یکہ با گوناہہکانت نہکہونہ دواہی یہک و زنجیرہ گوناہ دہورت نہدات ئہو کاتہ حہز و
خوشہویستی خواناسیت تیا نامینیت و لاشہت قورس دہبیت لہ ئاستی نویر و پوژو و
قورٹان خویندن و فیڑکردن و ہتد....

قورٹان خویندن بہ پہلہ پہل و بہ وشکی و بہبی خہمباری و مہحزونی و بہ ئاوازی
ناخوش - کاری پیاو چاکان و صالحان نیہ .. و صالحان - زور غہمبار دہبن کاتیک
کہسیک ببینن بہ پہلہ پہل یان بہ ئاوازی ناخوش قورٹانی پیروز بخوینن و سہرزہنشتی
ئہو جوڑہ کہسانہ دہکەن و ہک ئہو خوشکہ خواناس و صالحہی کہ نہیہیشٹ
عبدالرحمن بہ پہلہ پہل و بی ورد بوونہوہ قورٹان بخوینیت ئہمہ چون بوو:

* عن محمد بن يحيى ابي حاتم قال: حدثني عبدالمك بن شيب عن رجل من ولد ابن ابي ليلى قال: دخلت على امرأه وانا اقرأ سورة (الهود)، فقالت: يا عبدالرحمن اهكذا تقرأ سورة الهود؟! والله اني لفيها منذ ستة اشهر ما فرغت من قراءتها..^١

واته: عبدالمك ي كورپی شيب له په كيك له نهوه كانی (ابن ابي لیلی) وه ده گيرپته وه و ده لیت: بؤ سهردان چووم بؤ مالى خوشكيكى موسلمان و كاتيك چوومه ژووره وه به دم خومه وه سوپه تی هودم ده خوینده وه، كاتيك نه و نافرته گويی لی بوو سهرسام بوو له و قورئان خویندنه وشكی و به سهرساميه وه پيی وتم: نهی عبدالرحمن تو هميشه تا به چه شنه سوپه تی هود ده خوینیت؟ (واته به په له و به بی نه وهی بیر له وشه كانی بكه يته وه) دهی سویند به خوا من شهش مانگه له و سوپه ته دام هيشتا ته واوم نه كرده وه و ليی دهرنه چووم..

بروانه نهی برای موسلمانم نهی نه و كه سهی ده ته ویت له م سهرده مه دا سیره تی صالحان له خوتدا زيندوو بكه يته وه.. نه گره نه توانی به دم گريانه وه قورئان بخویننه و ژور بیر له وشه كانی بكه ره وه و نه گره ليشی تیناگه يت و زمانی عه ره بی نازانيت به سه دلّت پر بيت و چاوه كانت فرميسكيان پيدا بيته خواره وه هر به وهی بزانيت نه م قورئانهی تو ده بخوینیت و تهی به ديهينه ری هه موو بوونه وه ره فرموو له گه ل قورئان خویندنه وهی هه ندی له پياو چاكان و گه و ره صالحانی نه م نوم تهی پیغه مبه ر (ﷺ): -

* عن يحيى بن عبدالرحمن قال: سمعت سعيد بن جبیر - رحمه الله - يردد هذه الاية ﴿وَأَمَّنُوا الْيَوْمَ أَيْهَا الْمُجْرِمُونَ﴾ حتى الصبح.^٢

واته: په حياى كورپی عبدالرحمن ده لیت: گويم له سه عیدی كورپی جوبه ير بوو (په حمه تی خواى لی بيت) نه م نايه تهی سوپه تی ياسینی دووباره ده كرده وه له شه ونويژدا تا به يانی كه ده فرمويت: ﴿وَأَمَّنُوا الْيَوْمَ أَيْهَا الْمُجْرِمُونَ﴾، واته: له پوډی

١ هه مان سه رچاوه.

٢ صفة الصفوة (٢/٥٠).

قیامه تدا به تاوانباران دهوتریت برؤنه ئه ولاره و له موسلمانان گيا بينه وه هه می موجدیمه كان.

* عن قاسم بن ابي ايوب قال: سمعت سعيد بن جبیر - رحمه الله - يردد هذه الآية ﴿وَأَتَقُوا يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللَّهِ﴾^١ في الصلاة بضع وعشرون مرة.^٢
 واته: قاسمی کوپی ابي ايوب ده لیت: گویم له سه عیدی کوپی جوبه یر بوو له نویتدا بیست و نه وه نده جار ئه م نایه ته می دووباره ده کرده وه که ده فه رموویت: ﴿وَأَتَقُوا يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللَّهِ﴾، واته: بترسن له پوژیک که تیادا ده که پینه وه به رده سستی خوا. مرؤف نه که ر به وردی و به سرنجه وه پروانته مانای نایه ته كان نه که هر ناتوانیت به خیرایی و په له په ل قورئان بخوینیت به لکو له وانیه زیاتریش له وه کاریگه ری تی بکات وه که ئه م نمونه یه می به سهر سه ر قافله می صالحانی ئیسلام - شه بیانی راعی - دا هاتوه نه وه چۆن بووه؟

* قرأ رجل على شيبان الراعي - رحمه الله - الآية: ﴿فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ﴾^٣ فذهب على وجهه فلم ير سنة، فبعد الحول لقيه الرجل فقال له: من أين؟ قال: من ذلك الحساب الدقيق.^٤
 واته: جاریکیان پیاویک قورئانی ده خویند به سهر - شیبان الراعی - دا هه ر که که بیشته نایه ته می ﴿فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ﴾، واته: هه ر که سیک نه وه نده می مسقاله زه ره یه که ((که به چاو نابینریت چاکه یان گونا ه بکات له پوژی قیامه تدا خوامی گه وره موحاسه به می له سهر ده کات)) نه وه نده کاری کرده سهر شه بیان که بو ماوه می یه که سال ديار نه ما و خو می ون کرد و پاش ساله که ده ر که وته وه و هه مان

١ سورة البقرة الآية (٢٨١).

٢ صفة الصفوة (٤٩/٢).

٣ سورة الزلزلة الآية (٧).

٤ صفة الصفوة (٢٠٧/٢).

پياو پى گەيشتهوه و لى پى پرسى ئەوه چىت لىهات؟ هەر ديار نه ماويت؟ شه بيانيش له وه لامدا وتى: له ترسى ئەو لى پرسينه وه رده! ..

* صالحان مه به ستيان نه بووه ئايه تى زور بخوينن و زوو له خه تمه كه يان بينه وه .. كه چى هەندى براى موسلمان له رەمەزانی پيرۆزدا زور به ئاسانى ده لىت من شهش! يان هشت خه تمم كرده! كاتى له قورئان ده ور كرده وه كانى وردبومه وه ده بينم بهس به چاو ده بخوينى و يه كه ده قه جارى لاپه ريه كه هه لده داته وه و ده چىته لاپه ريه كه تى ترا!!

به لام بابچينه خزمهت پياو صالحانى ئومهت ((محمدي كورپى كعبى قرضى)) و بزانيه حه ز ده كات ئابه و جورهى سه ره وه قورئان بخوينىت يان حه ز ده كات لى وردبىته وه و بگرى فه رمون بابزانيه چى ده لىت:

* قال محمد بن كعب القرظي - رحمه الله - (لأن اقرأ في ليلة حتى أصبح) (إذا زلزلت الأرض زلزالها) وسورة القارعة، لا أزيد عليهما واتفكر فيهما واردةما احب الي من ان اهز هذا القران مرًا.^١

واته: محمدي كورپى كه عى قه رەزى - په حمه تى خواى لى بىت - ده لىت حه زده كه م شه ويك هه تا به يانى ته نها هه ر دوو سو ره تى - زلزال و قارعه - بخوينم و له وه زياتر نه خوينم و دوباره يان بكه مه وه و له مانا كانيان وردبىمه وه پىم خۆشتره له وهى ئەم قورئانه له م په ر بۆ ئەو په رى به ژىنم واته گشتى ده ور يكه مه وه له وه شه وه دا.

* ئەوه ش امام غزالى به - په حمه تى خواى لى بىت - ئەم مانايه دووپات ده كاته وه و ده فه رموويت: هەندى له سه له فى (صالح) ئەگەر سوپه تىكى قورئان يان بخويندايه و دل و خه يالىان له لاي نه بوايه دووباره يان ده كرده وه وه كه ده لىت:

* قال الامام الغزالي (رحمه الله) كان بعض السلف اذا قرأ السورة ولم يكن قلبه فيها اعادها ثانية.^٢

١ صفة الصفوة (١/٩٣).

٢ موعظة المؤمنين من احياء علوم الدين ل (٨٠).

برای موسلمانم... صالحانی ئەم ئومەتە موبارەکە ی ئیسلام زۆر خەمی ئەوه یان بووه که خوای گەرە قورئانیان لی بسەنیتەوه و له بیریان بەریتەوه ئیتر یان به هۆی لاوازیوونی باوه پریان - پەنا به خوا - یان به هۆی سەرقال بوونیان به کاروباری دنیا یانەوه و نه یانپەرژیتە سەر قورئان خویندن و دەورکردنەوهی، با بزانی (ابو حلال العتکی) له م باره یه وه چی ده فه رموویت:

* كان ابو حلال العتكي - رحمه الله - يدعوا دائماً حتى في غمرات الموت: ((اللهم لاتسلبني القرآن)).^۱

واته: زانای خواناس - ئەبو حەلالی عەتکی - پەحمەتی خوای لی بێت - هەموو کاتیک له خوا دەپاراپیه وه که قورئانی لی نەسینیتەوه و تەنانت له سەرەمەرگیشدا هەر دەبیوت: ئەی خوای پەروردگارم قورئانم لی نەسینیتەوه و دلم خالی نەکەیت لی و خۆشەویستی قورئان له ناو دلمدا هەلنەکەیت و لای نەبەیت.

بیگومان ئەمەش ئەوه ناگەیه نیت که واز له خەمی قورئانی پیروژ بهینین به بیانوی ئەوهی که چەند ئایە تیکی که م بخوینین و بەلام کار له دل و دەروونمان بکات، بەلکو ئەم دوو شتە زۆر جیان و درزی یە کتری نین به جوړیک خوینەر یکی به پیز بلت نازانم زۆر بخوینم یان وهک ئەو پیاو چاکانه به ئایە تیک یان دووان تا به یانی کیفایەت بکەم؟

له وه لأمدا دەلیم: هیچی تیدا نیه ئەگەر قورئان زۆر بخوینیت له کاتیکدا و له کاتیکی تریشدا هەز دەکەیت تا به یانی شەو نوێژ بکەیت و تەنها یەک ئایەت دووبارە بکەرەوه...

ئەوه سەعیدی کۆپی جو بهیر (پەحمەتی خوای لی بێت) که شەو تا نوێژی به یانی یەک ئایەتی دووبارە کردۆتەوه بەلام له مەوسیمی حەجدا و له ناو کەعبەدا له یەک شەودا هەموو قورئانی خویندوو له پکاتی یەکەمدا جگە له (قل هو الله) نەبیت که له پکاتی دوو هەمدا خویندوو یەتی. ئەمە چۆن بووه؟

* عن حماد قال: ان سعيد بن جبیر - رحمه الله - قرأ القرآن في الركعة الاولى في الكعبة، وقرأ في الركعة الثانية بـ(قل هو الله احد)^۱.

ئەمە و ئەم چەند نمونەيەي تریش که بۆت باسی دەکەم که زانا صالحەکانی سەردەمە جیا جیاکانی دواي هاوہ لآن چۆن قاچەکانیان ماندوو نەبووہ و قورئانیان لە نوێژدا خویندووہ تەنانت ئەوہندە زۆریان خویندووہ لەوانەي هەندی موسلمانى ئەم سەردەمە سەری سوور بمیئیت و سەرسام بیئت و لە خۆی پیرسیت: تو بلئی راست بی... لە یەک مانگدا (۳-۱۰) خەتمیان کردبیئت؟!

بەلئی ئەمە راستە چونکە ئەگەر لەو پەوانگەيەوہ سەیریان بکەین که چاک لە قورئان حالی بووبوون و بە باشی خوای خۆیانیان ناسیووہ و دل و دەروونیان لەم دنیا فانیە پچراندووہ و بەستووایانە بە قیامەتەوہ و عەرشى ئەعلاوہ.

وہک کەسێک که زۆر خۆگریئت و هەموو ناپەحەتى و سەرما و گەرمایەک قبوول بکات لە پیناوی خۆشەویستەکەیدا شتیکی زۆر ئاساییە و باوہپی پى دەکەین، دەي صالحانیش دل و دەروونیان بە خوای خولقینەریان و بە پۆژی قیامەت و بەهەشتەوہ بەستراوہ و ئاساییە که لەو پیناوەدا زۆریەي پۆژەکانى سال بە پۆژوو بووبن و هەمیشە قورئانیان خویندبیئت.

* قال ابو الاشهب: كان ابو رجاء العطاردي يختم بنا في رمضان كل عشرة ايام.^۲
واتە: ئەبو رەجای عەتاردی لە مانگی رەمەزاند (۱۰) پۆژ جارێک خەتمیکی قورئانی پى دەکردین، واتە: سى پۆژ جارێک خەتمیکی تەواو کردووہ، بەلام لەوانەي لە هەمان کاتیشدا بە یەک ئایەتى کاریگەر یان بە زنجیرە ئایەتیکی کاریگەر و لە دوو پکاتدا شەویکی تا بەیانی بەسەر بردبیئت چونکە قورئان خویندن و گریان و کارلێکردن زیاتر لە کاتە تەنهایی و چۆلەکاندا پوودەدات و بە دووریەي دەبیئت لە هەموو پیاکاری و پووپاماییەک.

۱ صفة الصفوة (۲/۵۰).

۲ صفة الصفوة (۲/۱۴۵).

ئەي ئەو خوشك و برايانەم كە ئەمانەوئيت كۆمەلە ورزشيكي قورس بکەين لە بواری صالح بووندا لە سەرەتاوہ ناپرەحەت و لەوانەيە لە لاين نەفسی (الأمارة بالسوء) و شەيتانی - مرؤف و جنۆكەوہ - بەرپەستی زۆرت بۆ دروست بکەن و نەهیلن بە ئاسانی مەارەسەي ئەو وەرزشە گرنگانە بکەيت.

دەي وەرە سەيری ئەو پووداوە بکە كە (ابن الجوزي) - پەحمەتي خواي ئى بئيت - دەگيڤيڤتەوہ لە عوروەي كوپى زوبيرەوہ (پەزاي خواي ئى بئيت) بزانه پيڤگاي صالح بوون زۆر قورسە و دەبئيت هيج هۆكاريكي گەورە و بچوك نەبئتە هۆي واز هينان و فەوتانی خەل بە خەلي ئەو وەرزشە گرنگانە لە ژيانندا ئەمە چۆن بووہ؟

* قال ابن الجوزي - رحمه الله - كان عروة بن الزبير يقرأ ربيع القرآن كل يوم نظراً في المصحف، ويقوم به الليل، فما تركه إلا ليلة قطعت رجله ثم عاود من الليلة المقبلة.^۱

واتە: (ابن الجوزي) دەگيڤيڤتەوہ و دەئيت: عوروەي كوپى زوبيرى كوپى عوام (خوايان ئى پازى بئيت) خۆي وا پراھينابوو بەردەوام پۆژانە يەك لەسەر چواری هەموو قورئانی لە ناو قورئانەكەدا دەخويندەوہ و لە كاتى شەويشدا و لە شەو نوڤژدا بە لەبەر دەيووتەوہ... و ئەم پەوشتە گەورە و ناپرەحەتەي واز ئى نەهيناوہ مەگەر ئەو شەو نەبئت كە قاچەكەيان برپەوہ و لە شەوي داھاتوودا بەردەوام بوويەوہ لەسەري.

خوشكى صالحه و براى صالحم... خوڤندن و خەتم كردنى قورئان هەر لە سەردەمي پيڤغەمبەرەوہ (ﷺ) تا ئەمپۆ گرنكى و قورساييەكي لە دل و دەروونی موسلمانەكاندا هەبوو، تەنانەت پيڤغەمبەرمان (ﷺ) - وەفدى گەورە هاتوون بۆلاي ئەو كەمى دواكەوتووہ لىيان و فەرموويەتي: حەزم نەكردوہ - حيزبەكەم تەواو نەكەم و بە ناتەواوي بە جيى بهيڤم.

هەرەوہا پيڤغەمبەرمان (ﷺ) پوودەكاتە هاوہلان و پيڤگاي ئەوہ شيان بۆ دادەنى كەئەگەر شەو بۆيان نەكرا بەشەو قورئانەكەيان بخوڤنن با لە پۆژدا لە دەستان دەرنەچيڤت و بەسەريا نەپۆن و بيخوڤنن...

ههروهها كاتيك له قورئان خویندندا دهگه یشته خه تم كردنى، هه موو ئەندامانى خیزانه كه ی كۆده كرده وه و فه رمانى پېده دان كاتيك گه یشته كۆتايى (الله اكبر) بكن، دووعاى خیر زۆر بكن چونكه دوعا له كاتى خه تمى قورئاندا گيرايه .

* عن الثابت البناني، عن انس (رضي الله عنه) انه كان اذا جمع القرآن جمع اهله .

واته: ئەنەسى كوپى مالك (په زای خواى لى بىت) هه ر كاتيك له قورئان خویندندا بگه یشتايه ته خه تم و كۆتايى، هه موو ئەندامانى خیزانه كه ی خۆى كۆده كرده وه بۆ ئەوهى (الله اكبر) بكن و له كاتى دوعاكه شيدا (امين) بكن .

* اخبر شعبة عن الحكم قال: ارسل مجاهد وعبد بن ابي لبابة (الي) وقالوا: انما ارسلنا اليك انا نريد ان نختم القرآن، وكان يقال ان الدعاء يستجاب عند ختم القرآن فلما فرغوا من ختمه دعوا بدعوات^۱.

واته: شوعبه له هه كه مه وه ده گيرپته وه و ده لىت: هه ردوو زانا و پايه به رز – مجاهد و عبدى كوپى (ابى لبابه) نارديان به دوامدا و پىيان وتم: نار دوومانه به دواتدا چونكه ده مانه وىت قورئان خه تم بكن، و ده لىن له كاتى خه تم كردنى قورئاندا دوعا گيرايه، و كاتيك لىبوونه وه له خه تمه كه پىكه وه له خواى گه وره ده پارانه وه و دووعاى خىريان ده كرد .

هه ردوو چاوه كه م خوینه رى خۆشه ويستم .. به رده وام كاته كان به هه ل بزانه و ئەگه ر يه ك سوپه تى كورتىشت خویند بىت – بى قورئان مه به .. ئەوه ش سه ره تايه كه له سه ر وه رزشى – صالح بوون و به ره و خوا چوون ..

پۆژه كانى ته مه نت وه ك چركه ی سه عات به خىرايى تى ده په رپت ئەوهى كه شانازى پىوه بكه يت قورئان خویندنه كانته، ئەوهى كه به ته ماى پادا شتى يه ك ئايه ت به ده خىر و پادا شت بىت، ئايا تو يه كى له پىشه و ايانى صالحين به ناوى – عبدالله ي كوپى ئيدريس – ده ناسيت؟ ئەو پياوه به رزه زۆر شانازى كردوو به و ژماره زۆره ی خه تمه كانى ژيان و گه یشتۆته ئاستىكى به رزى وا له نا په حه تى و نه هه مه تيه كانى

۱ الجامع لشعب الايمان للبيهقي (۴/۲۲۷).

قيامەتى خۆي بى خەم بوو تەنانەت گوى بگره لىي كه چۆن به خەتمەكانىه وه شانازى دهكات و دلى كچه كهى خوش دهكات به وهى كه پىويست به گريان و شيوهن ناكات بوى ئەو چوار هەزار جار قورئانى خەتم كردوو؟

* قال حسيب بن عمرو العنقري: لما نزل بعبدالله بن ادريس الموت، بكت ابنته، فقال: لا تبكي فقد ختمت القرآن في هذا البيت اربع الاف ختمة.^۱

واته: حەسىمى كوپى عومەرى عەنقەرى دەلئيت: كاتيك مردنى عبدالله ى كوپى نيدريس هاته پيشه وه و له سەرەمەرگدا بوو، كچه كهى دەستى كرد به گريان و هاوار و فرميسك پشتن، له و كاته دا عبدالله ى خواناس و قورئان خوین به هوش خۆي هاته وه و بووى كرده كچه شيرينه كهى و به پووێه كى خوشه وه پىي وت: مەگرى باوكت پىويستى به گريان نىيه، ئا له م ماله دا چوار هەزار جار قورئانى پىروزم خەتم كردوو و له م پەپ بۆ ئەو پەپى قورئانم خویندۆته وه ..

ياالله.. ئەم دینه پاكه.. ئەم قورئانه پاراوه به پىزه.. چۆن دل و دەروونه كان نەرم دهكات و كاريگەرى به جى دىلئيت له سەر دلە كان.. تەنانەت هەندى له پيشه وا و سەرەشقه كانى صالحانى ئومەتى ئىسلام، ئايه ته ترسىنه ره كانى قورئان وا كارى تىكردبوون كه له كاتى نوێژدا و له كاتى قورئان خویندندا گيانيان دەرچوو و مردوون، ئەمەى به سەر (زىارى كوپى اوفى) هاتوو چۆن بووه؟

* عن بهز بن حكيم قال: صلى بنا زرار بن اوفى في مسجد بني قشير، فقرأ الآية: ((فاذا نقر في الناقور)).^۲ فخر ميتاً فحمل الى داره فكننت فيمن حمله الى داره.

واته: بهزى كوپى حەكىم دەلئيت: جارىكيان زىرارى كوپى ئەوفا (په حمەتى خواي لى بيت) له مزگهوتى بهنى قوشه ير به رنوێژى بۆ دەكردين و له قورئان خویندنه كهيدا گەيشته ئەم ئايه ته: ((فاذا نقر في الناقور))، واته: بىر له و كاته بكه نه وه كه فوو دهكرىت به نه فضى صوردا و هەموو گيانله به رانى سەر زهوى دەمردن.

۱ صفة الصفوة (۱۱۲/۲).

۲ سورة المدثر (۸).

لەو کاتەدا زىرار کەوت بە لا و خەلگە کە نوپۆزيان بېرى و پەلاماريان دا دەبينن مردووه، و منيش يە کيک بووم لەو کەسانەي کە هەلمانگرت و بردمانەوہ بو ماله کەي خۆي (خوا لىي خوش بييت).

دەبييت موسلمان ئا بە و جوړه لە مانا و واتاکاني قورئان تى بگەن.. خو ئەگەر گيانيشمان دەرئەچييت بە بيستنى ئەو ئايەتە ترسيئەرە ترسناکانەي کە باسى پۆڙي قيامەت و سزاي سەختي خوايي دەکات لە ناو ئاگرى جەهەننەمدا، دەي با خەفەتبارمان بکات و دلمان رابچەلە کيئيت و بەرەو چاکە و خيړخوازي بمانبات و لە گوناھ و خەرپە کارى و سەرپيچى دوورمان بختاوه.

ئەوہش چوارەمىن خەليفەي راشيدى پيغەمبەرە کە مانە – على كورپى ئەبو طالب (خوا لىي رازى بييت) نامۆزگاريمان دەکات بەوہي کە خيړ نيبە لە قورئان خوئندنيکدا کە بىر ئى نەکردنەوہ و وردبوونەوہي بە دوا دا نەيەت و کارىگەرى لەسەر دل و دەروونەکان بەجى نەهيئت، و ئايا لەو بارەيەوہ چيمان پى دەفەر موويت؟

* قال علي بن ابي طالب (رضي الله عنه): (لا خير في عبادة لا فقه فيها ولا في قراءة لا تدبر فيها)).^۱

واتە: على كورپى ئەبو طالب (خوا لىي رازى بييت) دەليئت: خيړ و چاکە نيبە لە عيبادەت و خواناسيە کدا کە لە فقه و شارەزاييەوہ نەبييت، و خيړيش نيبە لە قورئان خوئندنيکدا کە وردبوونەوہ و بىر ئى کردنەوہي بە دوانا نەيەت.

ئەگەر بمانەوييت بچينە ناو گولزار و ديوہ خانى بۆن خوڤشى صالحانەوہ دەبييت لە قورئان خوئندندا ماندوو بيبين و خويمان پرەنجينين و ئەشکەنجە بخوين و کەميک زياتر لە نوپۆزا بمينينەوہ و ئايەتى زياتر بخوين تا وردە وردە نەفسى سەرکەشمان را بهيئين لەسەر قوربانيدان و ماندوو بوون لە قورئان خوئندندا ئەو کاتە شايستەي ئەوہ دەبين کە بچينە ليستى سېي صالحانەوہ و خواي گەرەيش لييمان رازى بييت و لە ناو فريشتەکانيدا شانازيمان پيۆه بکات.

طلق ی کورپی حبیب (په حمه تی خوی لی بیت) چیژی وه رگرتووه له وهی له نویژدا
 نه ونده قورئان بخوینیت که پشتی بکاته ئیش له و پیناوه دا.

سبحان الله، هزله وه ده کات له پیناوی قورئاندا له نویژدا نه ونده به پیوه
 بوه ستیت پشتی بکات ئیش نه مه چون بووه؟:

* کان طلق بن حبیب الغزي يقول: اني لأحب ان اقوم لله حتى يشتكي ظهري، فيقوم
 فيبتديء بالقران حتى يبلغ سورة الحجر ثم يركع.^۱

واته: پیاوچاک و خواناس (طلق ی کورپی حبیبی غه زی) ده یووت: من زود زود
 هزده که م له حوزوری خوادا و له نویژدا نه ونده بوه ستم و قورئان بخوینیم تا پشتیم
 ده کاته ئیش، و نه و پیاوه مه زنه ده چووه ناو شه ونویژ و ده ستمی ده کرد به قورئان
 خویندن تا ده گه یشته سوپه تی (الحجر) که به ته واوه تی پشتی ده یکرده ئیش نه و جا
 ده پویشته به رکوع دا.

چوارہم

شہ و نوپژ... نہی بہ چپژترین و قورستین بہ ندایہ تی:

شہ و نوپژ، دوو برگی سادہیہ یہ کہ میان - شہو - دووہ میان - نوپژ - یہ کہ میان کاتیکی زور کش و مات و بیدہنگہ نہ گالہ گال و نہ قیرہ قیری خہ لکی و نہ دہنگی نوتومبیل و نہ دہنگی کارگہ جیاجیاکان.. نہ دہنگی چولہ کہ و بالندہ کان.. ہہ موو خہ لکی لہ خری خہ ودان و کہس بہ خہ بہر نییہ ..

بہ لام دہستہ یہ کہ لہ بہ ندہ کانی پەرور دگار و ہک من و تو مروفن حہ زیان لہ حہ وانہ وہیہ، حہ زیان لہ خہ وہ، بہ لام ناخو دہ بیت شہ و نوپژ چ تامیکی خوشی لہ ناو خردا حہ شاردا بیت وا نہم پیرہ صالحہ خہ و لہ چاوه کانیان دہ تورینن و وجود بو حہ وانہ وہ و جیگی نہ رم و گرم دانانین...

بہ نہ سپایی نہ بادا مالہ وہ بہ خہ بہر بین لہ سہ رخو کیلونی دہرگا کہ دہ جولینن و دہ چن بو دہستشوری و دہستنو پژیکی پاک دہ گرن و ہر بہ و ناسپایی وہ دہ گہر پینہ وہ ژورہ کہی خویان و گلپہ کان دہ کورژیننہ وہ و پیخہ ف دہ پیچنہ وہ و بہر مالہ کہی دادہ خات و دہ چپتہ دنیای شہ و نوپژہ وہ...

شہ و نوپژ - بہ ندایہ تیبہ کی زور قورس و نارہ حہ تہ - کہم کہس پیی دہ ویریت - و نہ و کہ سانہی کہ شہ و نوپژ دہ کہن لہ نیوہ شہ و دا و لہ ناو جیگی گہرم و نہرم دینہ دہرہ وہ و دہست نوپژیکی جوان دہ شون و دینہ سہر بہر مال و بہ دہم گریانہ وہ قورٹان دہ خوینن و - نہ وانہ خوی - عزوجل - نیازی گہورہی پیمان ہہیہ و بو کاری گہورہ و گران نہ و ہرزشہ قورسہ یان پی دہ کات..

نابینی خوا - عزوجل - پوو دہ کاتہ پیغہ مہرہ کہی و پیی دہ فہرموویت:

* ﴿وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ نَافِلَةً لَّكَ عَسَىٰ أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَّحْمُودًا﴾ (۷۶) ﴿۱﴾

واتە: لە ناو شەوھەکاندا بەردەوام قورئان بخوینە چونکە زۆر باشە بۆت و خیرت دەگات چونکە لەوانە یە خوا کاریکی گەرە ی پیت هەبیت و ئامادە سازیت بۆ بکات بۆ ئەو کارە، کەواتە ((المقام المحمود)) بۆ هەموو موسلمانیک نی یە، بۆ ئەوانە نی یە کە بپاریان داوه لە دواى نوێژە فەرزهکان هیچ سونەتیک نەکەن و لە دواى پەمەزان هیچ پۆژتیک بە پۆژو نەبن و خەوی خویشیش لە خۆیان تیک نەدەن.

پێغەمبەری نازدارمان (ﷺ) بە خۆپایى نەگەیشته پلەى - مقاماً محموداً - کە هەموو بیناسیّت و لە سەر دەمی خۆیدا لە گەڵ پلە و مەقامی پێغەمبەرایەتیدا، سەرۆکی سەر جەم و لاتە یە کگرتووھەکانی نیسلا م بوو، ئەو (۱۴۳۰) سال تێپەریوھ کە چی شوینکە وتووایى لە زۆربووندان و پووکانەوھى بە سەردا نایەت، ورد بەرەوھە بزانە چۆن بووھ لە شەوھە تاریک و ساردەکاندا:

* عن عائشة (رضي الله عنها وعن ابیها) قالت: كان النبي يقوم من الليل حتى تتفطر قدماه، فقلت له: لم تصنع هذا يا رسول الله وقد غفر الله لك ما تقدم من ذنبك وما تأخر؟ قال: افلا اكون عبداً شكوراً؟

واتە: دایکی باوھە پاران - عائیشە ی کچی ئەبو بە کری (صدیق) - خوا لە خۆی و باوکی پازى بیت) دەئیت: پێغەمبەر (ﷺ) ئەوھ نەدە شەو نیژی کردبوو، بە پێوھ وەستابوو - ژێر پیکانی ئاوسابوون، و منیش پیم وت: بۆچی وا دەکەیت بە خۆت ئەى پێغەمبەری خوا، خۆ خوا لە هەموو گوناھەکانی پیشوویش و داھاتوویش خۆش بووھ؟ لە وەلامدا پێغەمبەر (ﷺ) فەرمووی: دەى کەواتە ئەى بەندە یەکی سوپاسگوزار نەبم؟! واتە لە سەر ئەو بەخششە گەرە یە ی بە سەر مەوھە یە؟

پێغەمبەرمان (ﷺ) چاک دەیزانی کە ئەو پێبازە گەرە و قورس و گرانیە کە گرتوو یانە تە بەر ئەوھ دەخواییت کە شوینکە وتووایى خۆیان پەر چەک بکەن بە چەکی تەقوا و خواناسی و شەو نیژی چونکە ئەرکی داھاتووی هاوھەلانیش لە ئەرکی ئەو سووکتر نابیت و بگرە ئەرکی ئەوان لە پاش مردنی پێغەمبەرە کە یان قورستر دەبیت

چونکه پانتایی بهرپرسیارپیتیان بهرفراوانتر ده بیټ له گه ل فراوان بوونی سنووری ولاته به کگرتووه کانی ئیسلام.

بویه هموو جاریک هانی هاوه لانی دها که فرسه ته کانی شه و له دست نه دن و به خو نه بیه نه سر و ته نانه ت هندی کات خوی ده چوو دهیدا له دهرگا و به خهبری دههینانه وه بؤ شه ونویژکردن.

* عن علي بن ابي طالب (رضي الله عنه) ان النبي (ﷺ) طرقة و فاطمة ليلاً، فقال: (الا تصليان؟) ^۱.

واته: علی کوپی ئه بو طالب (خوا لئی پازی بیټ) ده فهرموویت: پیغه مبه ر (ﷺ) شه وی دره نگ ده هات بؤ مالمان و دهیدا له دهرگا که و به هیمنی و له سه رخووه دهیفرموو پیمان: (نایا هه لئاسن نویژ بکه ن، واته هه ستن بؤ شه ونویژ).

هروه ها به هموو شیوازیک هانی ته نانه ت مندال و لاوانی هاوه لانی دها تا له چیژو له زه تی شه ونویژ بییه ش نه بن، سهیری ئه م شیوازه جوانه بکه له بواری ده روون ناسیدا و بنه ماکانی شیوازی ناخافتنی جوانی ئی وه ربگره:

عن سالم بن عبدالله بن عمر بن الخطاب (رضي الله عنه) عن ابيه: ان رسول الله (ﷺ) قال: ((نعم الرجل عبدالله لو كان يصلي بالليل)) قال سالم: فكان عبدالله بعد ذلك لا ينام من الليل الا قليلاً. ^۲

واته: سالمی کوپی عبدالله ی کوپی عومهری کوپی خه طاب (خوایان ئی پازی بیټ) له باوکیه وه ده گپریته وه که پیغه مبه ری خوا فهرمووی پیی: عبدالله باشترین پیاوه نه گه ر هاتوو شه ونویژی بکر دایه.

سالم ده لیت: له و پوژه به دوا عبدالله – باوکم – شه و نه ده خوت و هر شه ونویژی ده کرد مه گه ر زوډ به که می.

هروه ها هانی هاوه له شیرینه کانی خوی دها تا به رده وام له خزمه ت شه ونویژدا بنو نه که ن بهینا و بهین نه جامی بدن واته: ماوهیه ک بیکه ن به گه رمی و ماوهیه کیش

۱ هه مان سه رچاوه لا ۲۶۹ متفق علیه .

۲ متفق علیه .

وازی لى بهيئن.. چونکہ ئەوہ خۆراکی گيان و دلە نابيت لى بېريت چونکہ ھەر کاتيک لى برا ئەوہ دلى دەمریت و دەچیتە پىزى بى ناگا و غافلان وەك بە عبدالله ى فرموو:

* عن عبدالله بن عمرو بن العاص (رضي الله عنهما) قال: قال رسول الله (ﷺ) يا عبدالله لا تكن مثل فلان، كان يقوم الليل فترك قيام الليل.^١

واتە: ئەي عبدالله – گيان – نەكەي ھەرگيز وەك فلان كەس وابيت، كە ماوہ يەك – بە گەرمى – شەونويژى دەكردو كەچى پاش ماوہ يەك شەونويژى واز لى هيتا.

ئەو كارەيشى كە بە داخەوہ ئەمپۆ ژۆرينەي خوشكو برا موسلمانەكانمانى تىكەوتووە ووازی لى ناھيئن – واتە شەو دەخەون تا بەيانى بە خەبەر ناينەوہ مەگەر بۆ نويژى بەيانى – كاريكى ژۆر ترسناكە بۆ سەر دل و دەروون و بىروباوہر.

ھاوہ لانى بە پىزى پىغەمبەرمان (ﷺ) بە گشتى و بە ژنو پياوو مندال و پىرەوہ شەونويژيان نەفە و تاوہ مەگەر بە دەگمەن و ژۆر بە كەمى يان نەخۆش بووبن.. بۆيە جاريكيان باسى پياويكيان كرد لە لاي پىغەمبەرى خوادا (ﷺ) كە شەونويژ ناكات و تا بەيانى تەخت لى دەخەويت – وەك خۆمان و ئەم پۆزگارە – با بزانيں لە وەلامدا دەبارەي ئەو پياوہ چى فرموو:

* عن ابن مسعود (رضي الله عنه) قال: ذكر عند النبي (ﷺ) رجل نام ليلة حتى الصبح قال: ذاك رجل بال الشيطان في اذنيه او قال في اذنه.^٢

واتە: عبدالله ى كوپى مەسعود (خوا لى پازى بيت) دەلئت: لە حزرورى پىغەمبەردا (ﷺ) باسى پياويك كرا شەو دەخەويت و تا بەيانى بە خەبەر ناينەتەوہ، واتە: ھەلئاستيت بۆ شەونويژكردن، پىغەمبەر (ﷺ) فرمووى: ئەوہ كەسيكە شەيتان ميزى كردۆتە ناو ھەردوو گوپيەوہ يان ميزى كردۆتە گوپيەوہ.

ئاي پيشەواكەم.. ئەي پزگار كەرى مرقايەتى – پىغەمبەرى ئىسلام.. خۆزگە ئەگەر ئەمپۆ لە ناوماندا بووايە چى دەگوت بە مليونەھا موسلمان، ھەيە تەنھا شەويك لە ھەموو تەمەنياندا شەونويژ ناكەن دەبيت شەيتان بە دەبە و بەرميل و تەنكەر ميز

١ رياض الصالحين لا ٢٧٠. متفق عليه.

٢ متفق عليه في رياض الصالحين لا ٢٧٠.

بکاته گوچکه کانیا نه وه خوا په نامان بدات له و که سانه ی شهیتان میز ده کاته گوچکه کانیا نه وه.

نم دینه پاکه ی نیسلام - به دوا ی دهسته و تاقمیکدا ده گه پیت - که نوینه رایه تی بکات - که به راستی و به پاکي و وه کو خوی هلی بگرن... نه گه لاپه ره کانی قورشان هلبدهینه وه ده بینین هاوه له به پیزه کانی دهوری پیغه مبر (ﷺ) که ه موویان له - صالحانن - زور نرخی نم دینه پاکه یان ده زانی بویه به ه موو جوریک ه ولیان داوه خوا له خویان پازی بکه ن و به هه شتی نه پراوه به ده ست بینن ئیتر به پوژ به پوژوو بوون و به شه و له شه ونویژدا بوون و دم به ذیکرو فیکرو چاو به گریان بوون بویه خوی گوره ناستی به رز کردنه وه بو پله ی (عباد الرحمن) که پله یه کی هینده به رزه که که س پی ناگات مه گه ر نه و که سانه نه بیت که مه رجه کانیا ن تیدا بیته دی یه کی له و مه رجان ه شه ونویژه و به پی به رزی پله ی (عباد الرحمن) مه رجه کانیشی قورسن:

* قال تعالی: ﴿وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا﴾ (٦٣) وَالَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَامًا ﴿٦٤﴾.

واته: به نده راسته قینه کانی په روه ردگار نه و که سانه ی له سه رخوو هیمنانه ن به سه ر زه ویدا تی ده په پن و هر کاتیک نه فامان به هه له شه یی قسه یان له گه ل بکه ن نه مان هر ده لین - سلامون عه له یکوم - و نه و که سانه شی که شه وه کان خه و له چاویان ده تورینن و به رده وام خه ریکی سوژده و کورپنوش بردنن و غرقی ناو شه ونویژ بوون.

خوشکی به پیژم هه رگیز مه لی سه رده مه که ی خراپ بووه و خوا خوامانه نویژه فه رزه کانیشمان بو بکریت و ئاخر زه مانه .. نه ء، و امه لی... تا پوژی دوا یی هه موو سه رده میک پیاوی خوی هه یه و توش هاوه لانی به پیژیت به لام چه رخی بیست و یه کی پیغه مبری خوا یته .. با منیش و توش به و روحیه ته وه له گه ل خوا بزین.

ئا لەم سەردەمەي که تو به ئاخىر زەمانى تىدەگەيت و شەيتان خەريگە پشتت سارد دەکاتەو دەي هەر لە کوردستانىکى بچووکى وه ک ئەم هەريمەي خۆماندا سەدان و هەزاران کەس هەن - سوپاس بۆ خوا - شەونويژ دەکەن..

شارى سليحمانى که هەندى کەس به پوالت به شارىکى دوور لە خواي تى دەگەن بەلام وا نيبە بەلکو ئەمرۆ ئەوانەي جلو بەرگى ئيسلامى ناپۆشن و شەوانيش تا بەيانى پرخەي خەويان پۆژه پيەک دەپوات و ويسکى لە سەلاجەکانياندا هەيە - پەنا بە خوا - ئەوانە لە بەر چاوان و ديارنو ئيعلاميان بەهتە..

بەلام دلنليات دەکەم که لە پشتى پەردەوه (عباد الرحمن) يک هەيە لەو شارەدا که بە پۆژ بە پۆژون و بە شەويش شەونويژ دەکەن من خۆم لە مالىک شەو مامەوه ئافرەتە که نەخويندەوار بوو که چى لە منى دەپرسى چ کاتىکى شەو بۆ شەونويژو چەند پکات نويژ سوننەتە بکريت لە شەونويژدا؟.. منيش بۆم پوون کردەوه و لە دلى خۆمدا سوپاسى خوام کرد که پيچکەي صالحان لە کوردستاندا پۆشنەو ماوه و هەر دەشمينيت انشاء الله.

* قال الله - عز وجل: ﴿ تَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴿١٦﴾ فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُم مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٧﴾ .

ماناي ئەم ئايەتە پيرۆژه دەزانيت؟ ئەي ئەزانى چ مژدەيەكى خۆشى لەناو خۆدا حەشارداوه؟ با پيکەوه ماناکەي بزاني، دەفەرموويت: ((پاکشانيان لە خويان حەرام کردوو لەناو جيگەکانياندا و هەر نويژ دەکەن و لە خوا دەپارپنەوه که لە دۆزەخ بيانپاريزيت و بە بەهشتيان شاد بکات و لە پارە و سامانيان خيرو خيرات دەکەن* هيچ کەس نازانيت چ دلخۆشکەري و چاو و دل پۆشنيبەک لە پيشوازياندايە، ئەمەش پاداشتي کردەوهي خويانە لە دنيادا - واتە - شەوانە خەويان لە چاوهکانيان دەتۆراند و پۆژانەش پەنگيان زەرد هەلگەپابوو بە بۆنەي پۆژو گرتنەوه..

خوشک و برا هاویره کامم.. نایا ده زانن ئه م چه ند نایه ت و فرمودانه چ شوپشیکیان له ناو دل و دهر وون و میشکی به ره کانی دواى هاوه لاند ا دروست کرد؟ شوپشیکى وا که بوو به هوى ئه وهى ناگرى تى به ردان و له خوى غه فله ت به ناگای هینانه وه و وای لی کردن له هندی حالاتدا له پیشی هاوه له به رزه کانی پیغه مبه ری خواوه بوون (ﷺ)، دهی با سهردانیکى - دیوه خانه بون خوش و به چیژه که ی صالحان بکه ین و به چاوی خو مان بیینین که چون گه وهر و مه رجانی قورئان و فرموده به چاوی پیز و حورمه ته وه سه یریان کردوه و به جوانیش جیبه جیان کردون:

صالحان چه ز ناکه ن بمرن چونکه له شه ونویژیان ده بریت:

* لما احتضر عامر بن عبدالله، بکی، فقيل له: ((اتجزع من الموت وتبكي؟ فقال: مالي لا أبكي ومن احق بذلك مني؟ والله لا أجزع من الموت ولا حرصا على دنياكم ولكني ابكي على ظمأ الهواجر وقيام ليل الشتاء)).^١

واته: زانای خواناس و صالح - عامری کوپی عبدالله - (ره حمه تی خواى لی بیت) له سه ره مه رگدا و پیش ئه وهى بمریت خه لکی به چواره وریدا دانیشتبون و خه فه تیان بو ده خوارد، له ناکاو دهستی کرد به گریانیکى به کول.. خه لکه که ی چواره وری سه رسام بوون چونکه عاملی خواناسیان به و جوژه نه ناسیبوو که له مردن بترسیت، بویه لییان پرسى: نایا له مردن ده ترسیت وا ده گریت؟

ئهی برایان، ئاش له خه یالیکه و ئاشه وانیش له خه یالیکى تر، صالحان بوچی ده گرین و خه لکیش چونى لیک ئه داته وه، بویه عاملی پیاوچاک له وه لامدا پیى وتن: بوچی نه گریم؟ کى له من شایانتره به گریان؟ به لام سویند به خوا گریانه که م له ترسى مردن نییه، و به جیهیشتنى دنیا که شتان نییه.. دهی ده بی بوچی بیت؟

فه رمووی: به لکو بو ئه وه ده گریم چونکه ئیتر تینوویتی پوژووی پوژه گه ره کان و شه ونویژی شه وه سارد و دریزه کانی زستانم له ده ست ده چیت!

* عن اسحاق بن اسماعيل قال: اخبرنا سفيان قال: ((اخبروني عن (عمرو بن قيس)، قال: مارفعت رأسي لليل الأ رأيت موسى بن عائشة قائماً يصلي)).^١

واته: ئيسحاقى كورپى ئيسماعيل دەلئيت: سوفيان بۆي گىزپاينه وه كه دهيووت: ده باره ي (عه مرى كورپى قه يس) بۆيان باس كر دووم كه دهيووت: هيچ شه ويك له خه وه به خه بهر نه هاتووم و مه گەر (موساى كورپى عايشه) م بينيوه و نويزى كر دووه .. ئەو پياوه صالحانه ئاوا زياون بۆ ئومه تى ئيسلام زيان و به سه رهاتيان پاراستووه بۆمان و لئيانه وه نه شوه ي صالح بوون و به ره و خوا چوون وهرده گرين.

* اخرج احمد بن مروان المالكي عن ابي اسحاق: قال: ((قال هرقل لقواده: فما بالكم تنهزمون؟ قال شيخ من عظمائهم: من اجل انهم يقومون الليل و يصومون النهار)).^٢

واته: ئەبى ئيسحاق دەلئيت: پاشاى پۆم - هرقل - پووى كرده سه ركرده كانى سوپاكه ي به سه رسوپمانه وه لئى پرسين: چيتان لى قه وماوه له هه موو جهنگه كاناندا له گه ل سوپاى موسلماناندا تيك ده شكين؟ پياويكى به سالچوو له سه ركرده كان - وتى پئى: هۆكه ي ئەوه يه كه سه ربازه كانى ئەوان له گه ل خوا راست ده كه ن و به پۆژ به پۆژوو ده بن و شه وه كانيش ناخه ون شه ونويز ده كه ن..

راسته كات شه ونويز و پۆژو سه رجه م به ندايه تيه كانى تر ده بنه هۆي په زامه ندى خواو ده ركردنى ناويانگى جوان له ناو خه لكيدا و سه ركه وتنى موسلمان به سه ر دوژمنانى خوادا و له م به سه رهاته ي پيشووه وه - صلاح الدين الايوبى - م بيركه وته وه كه چۆن سه ركه وتنى سوپاى باوه پرى به سه ته وه به راستكردنى له گه ل خوادا و شه ونويز و قورئان خوئندنى به رده وام له لايه ن سه ربازه كانيه وه.

* في ليلة ممطرة وباردة خرج الناصر - صلاح الدين الايوبى - يتفقد احوال جنده في المعسكر، فرح فرحاً شديداً عندما سمع بعضهم يصلي في خيمته وبعضهم يقرأ القرآن جهرة، وبعضهم يذكرون الله تعالى.

١ حياة الصحابة (٥٩/٢).

٢ حياة الصحابة (٥٩/٢).

ولكن عندما مرّ بخيمة ساكنة خادمة فاقترب منها فرأى أن صاحبها غارقة في النوم، فقال قولته المشهورة: ((من هنا تأتي الهزيمة)).^١

واته: ميژوونوسه كان له ژياننامه‌ي (صلاح الدين الايوبي) دا تو ماريان كردووه كه شه‌وانه له دواي نيوه‌ي شه‌و له‌گه‌ل پاسه‌وانه كه يدا ده‌هاته دهره‌وه و به ناو سه‌ريازگه كه يدا ده‌گه‌را بۆ به سه‌ركردنه‌وه‌ي هال و هه‌والی سه‌ريازه‌كاني، له شه‌ويكي باراناويدا وهك جاران سه‌ريازگه كه‌ي ده‌پشكني و داي به لاي هه‌ندي چادردا گووي له هازه‌ي ده‌نگي قورئان خویندن و شه‌ونويژ ده‌هات و هه‌نديكي تر به ده‌نگي به‌رز نيكرو يادي خويان ده‌کرد، زۆر خو‌شحال بوو ئيتر دلنيا بوو له‌وه‌ي خواي گه‌وره سه‌رکه‌وتن ده‌نيريت.

به‌لام هه‌ر كه داي به لاي خيوه‌تيكي تر دا ده‌بيني كش و مات و بيده‌نگه كاتيک نزيك بوويه‌وه بيبي خاوه‌نه‌كه‌ي له خه‌ويكي قوولدايه بۆيه دلي ته‌نگ بوو و تي: ئا لي‌ره‌وه شكستي و دۆراندن ده‌ست پي‌ده‌كات، واته له‌گه‌ل خوا راست بکه و خوايش سه‌رکه‌وتنت خه‌لات ده‌كات.

ئه‌گه‌ر ئيمه نه‌خوشي شه‌كره يان فشاري خوینمان هه‌بيت.. خيرا خه‌مي خو‌مان ده‌خوين و چه‌ندان عياده و دكتور ده‌گه‌رپين تا چاره‌سه‌ري خو‌مان بکه‌ين.. به‌لام كاتيک دل‌مان نه‌خوش ده‌بيت و باوه‌رمان لاواز ده‌بيت هه‌ول ناده‌ين هوکاره‌كاني بزاني و پاشتر خو‌ماني لۆ پرگار بکه‌ين، شيخ حه‌سه‌ني به‌سه‌ري - په‌حه‌تي خواي لۆ بيت - نيشانه‌يه‌كي داناوه بۆ به سه‌ركردنه‌وه‌ي دل بزاني چي به‌؟:

* قال الحسن البصري - رحمه الله - ((تفقد الحلاوة في ثلاثة اشياء: في الصلاة والقراءة والذكر، فان وجدت ذلك فامض وابشر، وإلا فاعلم ان بابك مغلق فعالج فتحه)).^٢

واته: حه‌سه‌ني به‌سه‌ريي - په‌حه‌تي خواي لۆ بيت - ده‌فه‌رموويت: چيژ و شيريني و خوشي له سي شتدا به‌دي بکه ئه‌و سيانه‌ش به‌که‌م: کاتي نويزکردن، دووه‌م: کاتي قورئان خویندن، سي‌يه‌م: کاتي نيكردن، ئه‌گه‌ر له‌و سي حاله‌ته‌دا

١ صلاح الدين الايوبي.

٢ الزهد للحسن البصري لا ٧٩ له كتيبتي (ابو بكر الصديق) للصلابي لا ١٩٨ وه‌رگيراهه.

هستت به چيژ و خوښى كرد ئەوہ مژدەت لى بيټ خاوهنى دل و گيان و باوہ پى بتهويت و بەردەوام بە لەسەريان. بەلام ئەگەر لەو سى شتەدا بەدیت نەکرد و نويز و قورئان خویندن و ذیکرەكانت بى تام و بى چيژ و خوښى بوون و بە زۆر لە كۆلى خۆت دەکردنەو و وەك بارىك سەيرت دەکردن بەسەر شانتهوہ و دەتويست زوو لە كۆل خۆتى بکەيتەوہ، ئەوہ گريان و واويلات دەويټ و دەرگاكانت لەسەر داخراون و هەول بەدە بيانکەيتەوہ و چارەسەريان بکەيت، دە گوى بگرە بۆ يەكلى لە صالحان كە چى دەفەرموويټ:

* يقول الثابت البناني: ((ماشيء أجده في قلبي ألدُّ عندي من قيام الليل)).^١

واتە: (ثابت البناني) - پەحمەتى خواي لى بيټ - دەفەرموويټ: هيچ شتێك لە ناو دلدا شك نابهەم لە شەونويژ بە تامتر و بەچيژتر بيټ لە لام.

تەنانەت بۆ ئەوہى خەو نەيان باتەوہو بە خەبەر بن و چاويان نەچيټە خەو هاتوون هۆكارى تازەيان بەكارهيتاوه بۆ نمونە سەيرى خوشكى صالح و خواناس (معاذة العدوية) بکە - پەحمەتى خواي لى بيټ - بزانە چى دەكات بۆ ئەوہى خەوى لى نەكەويټ و بەردەوام شەونويژ بکات:

قال محمد بن فضيل: حدثنا ابي قال: ((كانت - معاذة العدوية - رحمها الله - اذا جاء البرد - اي الشتاء - لبست ثياب الرقاق، حتى يمنعها البرد من النوم عن قيام الليل)).^٢

واتە: محمدى كورپى فضيل دەلى: باوكم بوى گيپراينەوہ و وتى: ئافره تىكى خواناس هەبوو بە ناوى (معاذة العدوية) - پەحمەتى خواي لى بيټ - هەر كە وەرزی زستان دەهات و سەرما و سۆلە دەستى پى دەکرد، دەچوو جلوبەرگى تەنكى هاوينەى لەبەر دەکرد بۆ ئەوہى لە سەرماندا خەوى لى نەكەويټ و خەو كەى بزپيټ. دەى سا پەحمەتى خواتان لى بيټ ئەى دەستە خوشكە صالحەكانى فاطمە و خديجە و عائشە و سومەيبە و نوسەيبەى كچى كەعب - كە توانيوتانە بە ناپەحەتکردن و پەنجاندنى

١ صفة الصفة (١٧٦/٢).

٢ هەمان سەرچاوهى پيشوو (١٩/٢)..

خوتان خواي - عزوجل - له خوتان پازي بکهن و نه خشه و پړوگرامیکيش بو
نه وه کانی داهاتوی ئیسلام بکیشن له بوازی به ندایه تی و به ره و خوا چوون و صالح
بووندا.

هاوه لانی پیغه مبر (ﷺ) هرگیز شه ونویژیان نه وه وتاوه ئیتر له مالی خویان بووبن
یان میوان بووبن له مالان یان له سه فهدا بووبن دهی با گوئی بگرین بو زانای ولاتی
شام (أبو درداء) - خوا لیتی پازي بیت - نه مهش بو نه وهی له سزای گوپو
تاریکیه که ی رزگاریان بیت وه ک ده فهدرموویت:

* قال أبو درداء: ((صلوا رکعتین فی ظلم اللیل لظلمة القبور)).^١

واته: هاوه لای زانا و شاره زای پیغه مبری خوا (ﷺ) (أبو درداء) ده فهدرموویت: دوو
رکات شه ونویژ له تاریکایی شه ودا نه نجام بدن بو نه وهی له تاریکایی گوپدا فریاتان
بکه ویت.

* كان علي بن الحسين بن علي - رضي الله عنهم - لا يدع صلاة اللیل فی الحضر
والسفر.^٢

واته: علی کوپی حسین ی کوپی علی - خویان لی پازي بیت - هرگیز شه ونویژی
واز لی نه هیناوه نه له مال هوه و نه له سه فهدا.

* عن عبدالله بن ابي مليكة قال: ((صحب ابن عباس - رضي الله عنه - من مكة الى
المدينة فكان اذا نزل قام شطر اللیل یرتل ویکثر فی ذلك التسبیح)).^٣

واته: (عبدالله) ی کوپی (نهبی موله یکه) ده لیت: له شاری مه که وه هاوپییه تی
(عبدالله) ی کوپی عباسم کرد بو شاری مه دینه، شه وانه له هر جیگایه ک لمان بدایه بو
حه وانه وه له نیوهی شه ودا به خه بهر ده هات و دهستی ده کرد به قورشان خویندن و
ته سبیحاتی زوری ده کرد.

١ جامع العلوم والحکم ل ٢٠٦.

٢ صفة الصفوة (١/٦٨).

٣ صفة الصفوة (١/٣٨٣).

ديسانه وه خوشكیكى سهرمه شقى تریش باس ده كه یین كه چۆن چووه ته پیزی صالحان؟

* قال وكیع بن جراح: ((كانت ام علي والحسن ابني صالح بن حي - تقوم ثلث الليل)).^١

واته: وه كیعی كوپى جیراح ده لیت: دایكى عەلى و حەسەن، و خیزانى صالحى كوپى (حى) به رده وام يه كه له سەر سێى شه و شه ونویژی كردووه.

(سبحان الله) چه نده خوشه له ماله وه نه ندامانى تری خیزانه كه هاوکار و یارمه تی ده ر و هانده رت بن له كاری خواناسیدا و پۆژووت له كه لدا بگرن و شه ونویژت له كه ل بكن، سه یری ئەم نمونه یه بکه و بزانه چۆن صالحان خه لکانی چوارده وریشیان به شداری گه شتی شه وانەي به ره و خواچوون كردووه..

* عن اشعث بن عبدالرحمن بن زيد عن ابيه قال: ((كان زبيد - اليامي - رحمه الله - قد قسم علينا الليل اثلاثا، ثلثاً عليه، وثلثاً على أخي، فكان زبيد يقوم ثلثه ثم يضر بني - فاذا رأى مني كسلاً قال: نم يابني فانا أقوم عنك، ثم يجيء الى أخي فيضربه برجله فاذا رأى منه كسلاً قال: نم يابني فانا أقوم عنك قال: فيقوم حتى يصبح)).^٢

واته: ئەشعەسى كوپى عبدالرحمن ي كوپى زه ید له باوكیه وه ده گێرپیته وه و ده لیت: زانای خواناس و صالحی به ناویانگ - زبید الیامی - (په حمه تی خوای لی بیت) شه وه كانی له كه ل من و براكه مدا كردبوو به سی به شه وه و هه ریه كه مان به شی خۆی ته واو ده كرد و پاشان ئەوه ی دواى خۆی به خه به ر ده كرده وه و خۆی ده خه وته وه تا به یانی.

به لام زبید هه ر كاتیك به شه شه وه كه ی خۆی شه ونویژی ته واو بكردایه، ئیتر ده هات بۆ لای من و نوكه شه قیكى ناسكى لی ده دام و ئەگه ر قورسى و ته مه لى تیدا به دی بكردمایه ده یقه رموو: ده قه یناكه بخه وه و هه لمه سه وه من له باتى تۆیش به شه شه ونویژه كه ت ده كه م.

١ صفة الصفوة (٢/٦٣).

٢ صفة الصفوة (٢/٦٣).

پاش ئەو ەي ماو ەكەي منيشى تەواو دەكرد دەچوو بەرەو جىگاي براكەم بە ەمان شىو ە نووكە شەقىكى لەویش دەدا و دەيفەرموو: ەستە بۆ شەونويزەكەت، و ئەگەر ئەویش وەكو من تەمەليەكى تىدا بەدى بكردايە پىي دەفەرموو: دە قەيناكا تۆش وەكو براكەت بخەو ەرەو ە من لە باتى تۆيش نويزەكە دەكەم و بەو جورە ەتا بەياني نەدەخەوت و شەونويزى دەكرد..

ئەو ەندەي صالحين لە رىگەي شەونويزەو ە پوويان نورين و جوان دەبىت و لە لاي بەكە بە يەكەي گەپەكەكەي ناسراو و خۆشەويست دەبن لە ەيچ رىگەيەكى دنيايى وەك دەولەمەندى يان دەسەلاتداريى ەو دەست ناكەو ىت..

سەيرى پياويكى ترى مەزن بەكە لە بواري شەونويز و صالح بووندا و بزانه تا چەندى شەونويزى كردوو ە ئەهلى دى چۆن شايبەتايەكى بۆ دەدەن؟

* قال بقية: خرجنا الى (ابي بكر بن ابي مریم) نسمع منه في ضيعته، وكانت كثيرة الزيتون، فخرج علينا (نبطي) من أهلها فقال لي: ((من تريدون؟ فقلنا: نريد ابا بكر بن ابي مریم، فقال: الشيخ؟ فقلنا: نعم، فقال: ما في هذه القرية شجرة من زيتون الا وقد قام اليها ليلة جمعا)).^١

واتە: (بقية) دەلىت: لە مال دەرچووين بە نيازى ئەو ەي سەردانى (ابوبكر) كوپى ئەبو مریم بەكەين، تا زانستى لى وەربگرين لە مالەكەي خۆيداو دەوروبەرى مالىان زەيتونىكى زۆرى لى بوو، لە رىگا پياويكى (نبطي) مان پىگەيشت و پرسىارى لى كردين: خىرە، بۆ لاي كى ەاتوون؟ ئىمەش وتمان: بۆ خزمەتى مامۆستا ئەبو بكر ەاتووين، وتى: جەنابى مامۆستا؟ وتمان: بەلى، وتى: لەم لادىيەدا يەك بن زەيتون نيبە كە جەنابى مامۆستا يەك شەو تا بەياني لە بنيدا شەونويزى نەكردبىت.

صالحان – پەحمەتى خويان لى بىت – ەر بە خويانەو ەو ەستاون بەلكو ەانى چوار دەورەكەيان داو ە بۆ شەونويز كردن و سەرزەنشتى قوتابى و كەس و كاريان دەكرد ئەگەر كەمتەرخەمى و تەمەلى و سستيان لىو ە بەدى بكردايە، ئەو ە زانا مەزنەكەي عىراقە و قوتابى ەلسۆزەكەي ئىمام شافعيى ە و بزائين چى بە ميتوانەكەي دەلىت؟

* عن ابي عصمة بن عصام البيهقي قال: بت ليلة عند أحمد بن حنبل -رحمه الله- فجاء بالماء فوضعه، فلما أصبح نظر في الماء فاذا هو كما كان، فقال: ((سبحان الله رجل يطلب العلم لا يكون له ورد بالليل)).^۱

واته: ئەبى عصمەى كورپى عصام البيهقى دەلئيت: بە مەبەستى زانست و زانىارى وەرگرتن لە مامۆستا ئەحمەدى كورپى حەنبەل نزيك بووبوومەوه و دەرسى پى دەگوتم و هەندى كات لە لای دەمامەوه و لە مالى ئەوان دەخەوتم، شەويكيان لە مالىان مامەوه و جيگەيان بۆ داخستم و مامۆستايش پيش خەوتن ناوى دەستنويز گرتنى هينا و لە پالما دايانا.

بەلام من خەوتم و بەيانى كە هەستايىن بۆ نويزى بەيانى مامۆستا سەيرىكى ئاوهكەى كرد - دەبينى بە كارم نەهيناوه وەك خۆى ماوهتەوه - سەرى سوپما و وەك بلئى پى ناخۆش بوو كە شەونويزم نەكردووہ تا بەيانى خەوتووم - بۆيە بە دەم خۆيەوه وتى: (سبحان الله) كەسەيك هەولى زانست و زانىارى بدات چۆن دەبەيت و يردى شەونويزى نەبەيت؟! .

* زانای گەوره و لە خواترسى ئيسلام (طاوس)يش سەرسام بووه لە كەسەيك لە كاتى سەحەردا خەوتبەيت، ئەمە چۆن بووه؟

* عن مسمر بن رجل قال: اتى طاوسُ رجلاً في السحر، فقالوا: وهو نائم، فقال: ماكنت ارى ان احداً ينام في السحر!!^۲

واته: زانای پایە بەرزى ئيسلام مامۆستا(طاوس) - پەحمەتى خواى لى بىت - جاريكيان بۆ كاريكى زۆر پيويست لە كاتى شەودا دەپوات بۆ مالى هاوپرپيهكى و كاتى لە دەرگا دەدات پى دەلئین خەوتووہ با بۆت هەلسينين، (طاوس)يس زۆر سەرسام بووه لە خۆيەوه دەپروانيە موسلمانان و واى دەزانى هەمووان لە كاتى صەباى صالحاندا بە خەبەرن و لەگەلّ خواى خۆشەويستياندا لە پاز و گەفت و گۆدان - بۆيە

۱ صفة الصفوة (۲/۲۲۳).

۲ صفة الصفوة (۲/۵۰).

فەرمووی: من ھەرگیز لەو باوہ پرەدا نەبووم کە ھیچ کەسێک لە کاتی سەھەردا خەوتبیت.

عاصمی کوپی ئەبی نجود - خزمەتکارە مەزنەکەى قرائاتەکانى قورئانى کەرىم دەربارەى بەرەيەك قسەمان بۆ دەکات کە شەویان خستبووہ خزمەتى شەونویژەوہ و بە جۆریکی تاییەت دەیانپوانى بۆی: -

* عن عاصم بن ابي النجود قال: ((أدرکت أقواماً كانوا يتخذون هذا الليل جملاً)).

واتە: عاصم ی کوپی - ابى النجود - دەئیت: گەیشتووم بە کەسانىکی خواناس و صالحى وا کە ئەم شەوہ تاریکەیان کردبوو بە حوشترى خۆیان و بە کاریان دەھینا بۆ چوونە خزمەت پەرەردگار و شەونویژکردن تیايدا.

برای خوینەرى - گەنج و خوین گەرم - بە تەما مەبە لە تەمەنى (۴۰ و ۵۰) سالى و بەرەو ژوورتر خۆت یەکلایى بکەیتەوہ بۆ شەونویژ و خواپەرستى کردن! نەخیر تەمەنى لاوى بیەخشە بە خوا چونکە پارەى چاک دەکات و لەو کاتەدا جەستەت مۆدیلى بەرزە و نرخى زیاترە و پیغەمبەرى سەرەرمان فەرموویەتى: ((ان الله يباهي ملائکته بالشاب العابد))، واتە: خواى گەرە شانازى دەکات بەسەر فریشتەکانیدا بە گەنجى خواپەرست و شەونویژگەرە سەبرى (احمدى کوپی حنبلى بکە بزانه لە کەيەوہ شەونویژى کردووه؟

* عن ابراهيم بن شمس قال: ((كنت اعرف احمد بن حنبل - رحمه الله - وهو غلام يحيى الليل)).^۱

واتە: ئیبراھیمی کوپی شەمس دەئیت: من لە کاتی مندالیەوہ ئەحمەدى کوپی حەنبەل دەناسم و ھەر بە مندالی شەونویژى کردووه.

ئای خوشکانى موسلمانم - مژدەتان لى بیت - کە میژووی خواناسى و صالحانى ئوممەتى ئیسلام پریەتى لە ئافرەتانى خواناس کە پیشبڕکى پیاوانیان کردووه لەو بوارەدا و لە ھەندى کاتیشدا لە پیش پیاوانیشەوہ بوون ئەوہش بە ھۆى ئەو ھەستە ناسک و سۆزە زۆرەى خوا - عزوجل - پى داون..

ئەوہش ديسان خواناسيكي ولاتي بەحرەينە و بە هاتنى شەو خۆشحال دەبوو چونكە كاتىكى چاكە و كەس نايت لىت تىك بدات چونكە خەلگى دوو جۆرن و هيچ جۆريكيان سەر لە شەونويژ و قورئان خویندىنى تىك نادات. جۆرى يەكەم شەونويژگەران ئەوہ مەشغولى خويانن و جۆرى خەوالوہەكان ئەوانيش لە پرخەي خەودان و سەر لە كەس نادەن و سەر لە شەونويژى كەس تىك نادەن. بزائين (حەنيفة)ى خواناس چۆن پيشوازي لە شەو دەكات؟—

* عن مسمع بن عاصم قال: ((كانت بالبحرين امرأة عابدة يقال لها منيفة،—رحمها الله— فكانت تفرح بقدوم الليل من أجل قيام الليل، وكانت إذا همج الليل عليها قالت: بخ بخ يا نفس قد جاء سرور المؤمن)).^۱

واتە: مەسمەعى كوپى عاصم دەلىت: ئافره تىك هەبوو لە ژنە خواناس و صالحەكانى بەحرەين و (مەنيفة)ى كچى (أبي طارق)يان پى دەگوت، و زۆر خۆشحال دەبوو بە هاتنى شەو ئەمەش بە خاترى شەونويژ كردن، و هەر كاتىك شەو هيرشى دەهينا و پۆژى پووناكى پادەمالى ئەم خوشكە دەيووت: بەه، بەه، شادى باوہ پداران هات.

خوشكيكى صالحى تر كە سەر مەشقە بۆ خوشكانى سەريۆش لەسەرى ئەمپۆمان، ئەويش (مونيرە) خانى سدوسيه زۆر دەترسا لە هاتنى شەو و دەيچواند بە تاريكى پۆژى قيامەت و نەيدەويرا بخەويت تيايدا ئەمە چۆن بوو؟

* حدثنا ابوبكر القرشي قال: ((حدثني محمد بن الحسين قال: حدثني عبدالله بن محمد ابي الاسود قال: حدثني رجل من سدوس كانت لنا عجوز في الحي لم ندرکها نحن، أدركها أشياخنا يقال لها (منيرة السدوسية) فكانت تقول— إذا جاء الليل— : قد جاء الهول قد جاء الخوف ما أشبه هذا بيوم القيامة، ثم تقوم فلا تزال تصلي حتى الصبح)).^۲

۱ صفة الصفوة (۳/۶۸).

۲ صفة الصفوة (۲/۳۱۵).

واته: نهو به کری قوره یشی بوی باس کردین و دهیوت: موحه ممدی کوپی حسین بوی باس کردین و دهیوت: عبدالله ی کوپی محمدی ابی الاسود بوی گپرامه وه وتی: پیاویکی سدوسی بوی گپرامه وه و دهیوت: له گه ره که که ماندا پیره ژنیک هه بوو - نیمه نه مانبینی به لکو باو پیرانمان دیویانه که هر کاتیک شه و دابهاتایه و تاریکی بالی بکیشایه به سهر دنیا دا دهیوت: ترس و نارچه حتی هاته وه، دلله پاوکی هاته وه و پراوپر له پوژی قیامت دهکات و ئیتر خه و له چاوه کانی ده تورا و هه لده سا و دهستی ده کرد به شه نوژی هه تا بانگی به یانی...

په حمه تی خوات لی بیت نهی مونیره، به پاستی وایه شه و تال و تاریک و ناشیرینه و پراوپر ده لیتی بۆ چوونه خزمهت په روه ردگار کراوه و ده لیتی بۆ شه نوژی په ردهی ره شی دادا وه ته وه.

برای خوینه ر... با پیش نه وهی له باسی شه نوژی بچینه دهره وه.. له وانه یه بلتیت خهریکه شیت ده بمو.. نه دمه که ژ.. هرچی ده که م ناتوانم شه و به خه بهر بیم و ده ستنوژی بگرم و بچه سهر به رمال و چهند پرکاتی نوژی بکه م!!

که باسی نه و خوشک و برا صالحانه ده خوینمه وه خۆم له بهرچاوه ده که ویت و بی نرخی خۆم بۆ دهره که ویت.. به لام چارم چیه؟ نازانم چی بکه م؟ چۆن وام لی بیت حه ز له شه نوژی بکه م و چیژ و شیرینه که ی بچینه بن دانمه وه؟

بۆ وه لایمی نه م پرسیارانه ده چینه دهرمانخانه یه کی شاری به سپره، وه له عیادهی دکتوریکی پسپور له م بواره دا لا ده دهن بزاین چیمان بۆ ده نووسیت؟

* عن مبارك بن فضالة قال: سمعت الحسن البصري وقال له شاب: أعياني قيام الليل، قال له: قيدتك خطاياك، وقال له: إذا لم تقدر على قيام الليل ولا صيام النهار فاعلم انك محروم، قد كبلتك الخطايا والذنوب.¹

واته: موباره کی کوپی فوزاله ده لیت: له لای حه سه نی به سریدا بووم (په حمه تی خوی لی بیت) گه نجیک هات و پی وت: هرچی ده که م ناتوانم شه نوژی بکه م، نه ویش پی فهرموو: گونا ه کردن و تاوان و سه ریچییه کانت کۆت و زنجیران کردوی توانای

قوربانيدان و بۆ خوا زيان تيدا نەماوہ، و پاشان پىي وت: ئەگەر ھەولتدا شەونويژ بکەيت و پۆڭووي سوننەت بگريت بەلام نەتدەتوانى ئەوہ بە ئاشکرا بزائە کە بى بەشيت لە چوونە ژوورەوہ بۆ مواجەھەي پەرەردگارو گوناھ قاچ و دەستيان کە لەپچە و کۆت و زنجير کردوويت.

پياويكى تريس ھەمان دەردى خۆي بۆ شىخ ھەسەن دەربېرى و بزائين گەورەمان چ وەلامىكى دايتتەوہ و چ دەرمانىكى بۆ نوسيبىت؟

* قال له رجل: يا أبا سعيد، أعياني قيام الليل، فما أطيقه، فقال: يا ابن أخي، أستغفر الله وتب إليه، فانها علاقة سوء، وان الرجل ليذنب الذنب فيحرم به قيام الليل.^۱

واتە: پياويكى دەردەدار – کە دەردەکەي ئەوہ بوو دەستی دەکرد بە شەونويژ بەلام نەيتەتوانى بەردەوام بىت و وازى لى دەھيئا، ھات بۆ لای سەرمەشقى شەونويژانى سەردەمى خۆي و ھالى خۆي تىگەياند و ئەويش پىي وت: ئەي برازاي خۆم، داواي لىبوردن لە خوا بکە و پەشيمانى بۆ دەربېرە، ئەوہ نيشانەيەکی خراپى و عاقىبەت شەپىيە، وتيشى: پياو کە گوناھىک ئەنجام دەدات لە چىژ و خۆشى شەونويژ بى بەش دەکريت.

ئىستا ھۆکارى پيشکەوتوو و چاک ھاتوونەتە ئاراوہ وەک (موبایل) کە ھەر کاتىكى شەو بمانەويت بە خەبەر بىين خەبەرمان دەکاتەوہ و شەونويژمان لە ناوجەرگەي شەودا دەست دەکەويت و عومەرى کورپى خەطاب (خوای لى رازى بىت) ھەزى لە شەونويژى ناو جەرگەي شەو کردوہ.^۲

جاران صالحانى پيشەوايانمان چاوەپوانى کەلەشیر بوون ھەليان بسىنيت لە خەو، ئەگەر شەويک نەيخويندبىت خەبەريان نەبۆتەوہ و شەونويژى ئەو شەوھيان لە دەست دەرچوہ وەک ئەوہى بەسەر سەعیدی کورپى جوہەير ھات (پەھمەتى خوای لى بىت) ئەمە چۆن بوہ؟

۱ عمر بن عبدالعزيز – دكتور علي الصلابي لا (۱۹۸).

۲ صفة الصفة (۱/۱۴۹).

* عن أصبغ بن يزيد الواسطي قال: كان لسعيد بن جبير - رحمه الله - ديك كان يقوم الليل بصياحه، قال: فلم يصح ليلة من الليالي حتى أصبح، فلم يصل سعيد تلك الليلة، فشق عليه فقال: ماله قطع الله صوته؟ قال: فما سمع لها صوت بعدها فقالت له أمه: يا بني لا تدع على شيء بعدها.^۱

واته: نه سبه غی کورپی یه زیدی واستی ده لیت: سه عیدی کورپی جوبه یر (په حمه تی خوای لی بیت) که له شیرکی هه بوو به خویندنی له خو هه لیده ساند بو شه ونویژ، شه ویکیان قه ده ری خوا و ابوو که له شیره که نه یخویندو به و هویه وه سه عید سه رمه شقی نویژگه ران به خه بهر نه هات نه و شه وهی له ده ست ده رچوو، زور خه فه تی پی خوارد دوعایه کی له که له شیره که کرد پی وت: بوچی نه م شه و ده نگت نه بوو خوا ده نگت بپریت، ده لیت له و پوژه به دوا نه و که له شیره نه یخویند و ده نگی نه ما، دایکیشی وتی: کورپی خوم - هه رچی سه یر ده که م دوعات گیرایه - توخوا ئیتر دوعا له هیهچ شتیک مه که.

خیزانیککی شه ونویژگر، چهند خو شه ژن و پیاو هانده ری یه ک بن له وه رز شه بوو حیه کاندایه که به ره و خوا بیانبات و پیکه وه به پوژو بن و پیکه وه شه ونویژ بکه ن و پیکه وه قورئان ده ور بکه نه وه پروانه با سه ریک له مائی نه بو هوره یره وه بده ین (خوای لی پازی بیت) و به چاوی خومان نه مه ببینین بزاین شتی وا ده بیت؟

* عن عثمان النهدي قال: تَضَيَّفْتُ أبا هريرة سبعاً، فكان هو وامراته وخادمه يتعقبون الليل اثلاثاً، يصلي هذا ثم يوقظ هذا.^۲

واته: عوسمانی نه هدی ده لیت: حوت پوژ میوانداری هاوه لی شیرینی پیغه مبه ری خوام کرد (ﷺ) نه بو هوره یره (خوای لی پازی بیت) خوئی و خیزانه که ی و خزمه تکاره که ی شه ویان کرد بوو به سی به شه وه و هه ری که یان به شه که ی خوئی ته واو ده کرد ده خه وته وه و که سی دووه می هه لده ساند بو شه ونویژ و نه ویش له پاش خوئی که سی سییه می به خه بهر ده کرده وه.

۱ صفة الصفوة (۱/۱۸۸۰).

۲ صفة الصفوة (۱/۱۳۵).

پېنجەم

پۆژووی سوننەت و ژيان لە خزمەت توینیتی و برسیتیدا

چەند جوان و شایستەن ئەو کۆمەلە ھۆکار و کردەوانەى ئەم ئىسلامە عەزیزە بۆى یارى کردووين تا ھەر کاتى پىيان ھەستىن و ئەنجامیان بەدەین و لەگەلئاندا بژین پلە و قوناغەکان دەبرین و ئاستمان بەرز دەبیتتەوہ بۆ ئەوہى ببینە - عباد الرحمن - و بگەینە کاروانى موبارەكى صالحان و لەگەلئاندا بەرەو خوا و پزگارى پۆزى قیامەت بپۆین...

صالحان (پەحمەتى خویان لى بىت) و ئىمەش خوا بمانخاتە ناو کاروانیانەوہ - جیاوازیەكى گەرە ھەیە لە نیوان ئەوان و سەرچەم موسلمانانى تردا، ئەو جیاوازیەش لە پۆژودا بەدى دەکریت خەلکى لە سالتکدا تەنھا مانگى پەمەزان بە پۆژو دەبن مەگەر کەمىکیان نەبیت پۆژوى عەرەفە و پۆژوى عاشورا بە پۆژو دەبن.

بەلام صالحان وانین، بەلکو سەیرى پەنگیان بکە دەزانیت شوینەوارى پۆژوویان پیتوہ دیارە پەنگى موبارەکیان زەرد ھەلگەپاوە لە پۆژە گەرمەکانى ھاویندا بە پۆژو دەبن و گوی بە توینیتی و گەرما و برسیتی نادەن..

یەكێك لە بەندایەتى و پەرسشە مەزنەکانە کە خوی (عز و جل) لەسەر ھەموو ئاینیکى فەرز کردووہ و دوایین ئاینیش ئاینى پیرۆزى ئىسلامە کە دەفەر مویت:

* قال الله - سبحانه وتعالى - ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا

كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لِمَلَّكُمْ تَنَفُّونَ ﴿١٨٣﴾ ۱.

واتە: ئەي كۆمەلى باۋەرداران پۇژۇتان لەسەر فەرز كرا ۋەك چۆن لەسەر ھەموو ئايىنەكانى پېش ئىۋەش فەرزكراۋە ئەمەش بۇ ئەۋەيە كە تەقواتان تېدا دروست بېيت و لە خوا بترسن..

خوينەرى خۆشەويست... پۇژو گرتن ئەۋپەرى دلسۆزى نواندە بۇ خوا چونكە گەۋرەترين ۋەرزىش و قورسترين كار لەگەل لەشماندا ئەنجامى بەدەين ئەۋەيە خواردن و خواردەنەۋەي لى بگرينەۋە.. پاشان ئەۋپەرى ماناي بوونى باۋەرى پتەۋى ناو دل دەگەيەنيت چونكە مەۋزۇ دەتوانيت خەلكى بەلەتېنيت و بلّيت: بە پۇژوم و لە پەنھانىشدا خواردن و خواردەنەۋە بخواتەۋە و كەسپىش نەزانيت بەلام لە ترسى خۋاي گەۋرە و چاۋدىرى بەردەۋامى بۆي ئاۋيش لە دەمى پانادات دەلّيت نەبادا قومىك يان دلۇپىك بچىتە قورگم و پۇژوۋەكەم بشكىنيت..

لەم بارەيەۋە خۋاي گەۋرە لەسەر زمانى پېغەمبەرەكەي (ﷺ) لە فەرموودەيەكى قودسيدا دەفەرموويت:

* عن ابي هريرة (رضي الله عنه) قال: قال رسول الله (ﷺ) قال الله تعالى: كل عمل ابن ادم له الا الصيام فانه لي وانا اجزي به - في رواية - يترك طعامه وشرابه، وشهوته من أجلي، والصيام جنة، فاذا كان يوم صوم احدكم فلا يرفث ولا يصخب، فان سابه احد او قاتله فليقل اني صائم.

واتە: پېغەمبەرى خوا (ﷺ) دەفەرموويت: خۋاي گەۋرە دەفەرموويت: ھەموو كەردەۋەيەكى چاكي نەۋەكانى ئادەم بۇ خۇيانە.. تەنھا پۇژو نەبېت كە بۇ مەنە و منيش خۇم ئەزانم چۆن پاداشتى دەدەمەۋە، لەۋە زياتر لەبەر خاترى من وازى لە خواردن و خواردەنەۋە و ئارەزۋاتى خۇي ھىناۋە، پۇژو قەلغانە، و ھەموو موسلمانىك بە پۇژو بوو

ګوناھ و دهنګه دهنګ نه کات، هر که سیکیش شه پری له ګه ل کرد با بلیت من به پوژوم و کورپی شه پ نیم.

نه که هر نه وهنده برایانی پوژوه وانم... به لکو بونی ناخوشی ده می پوژوه وان - که خاوه نه کهیشی حه ز به بونی ده می خوی ناکات - که چی خوا به و ګه ورهیی و عه زمه ته یه وه حه ز له بونی نه و ده مه ده کات و ده فهرموویت:

* قال رسول الله (ﷺ) (والذي نفسي بيده لخلوف فم الصائم أطيب عند الله من ريح المسك).^۱

واته: پیغه مبه ری خوا (ﷺ) سویند ده خوات به و خوی به ی که گیانی محمدی به ده سته بونی ګورایوی ده می پوژوه وان له لای خوی - عز وجل - خوشتره له بونی میسک و ګولاو و عه نبر، هوی نه مه یه بویه صالحان (په حمه تی خویان لی بیت) له ګه ل پوژودا ده ست له مل بوون.

خوشک و برای خوینه ری خوشه ویستم... سهرداری صالحان پیغه مبه ری خوا (ﷺ) ګه ورهیی و فه زلی پوژوی ده زانی و هه روه ها سهرمه شقانیس ده بیت له هه مووان زیاتر خواناسی و په رستشیان هه بیت بویه له ګه رترین پوژدا له چله ی هاویندا له ګوره پانی ریګه ی جیهاددا به پوژو بووه وهک (ابو درداء) ده ګیپریته وه و ده لیت:

* عن أبي درداء - رضي الله عنه - قال: لقد رأيتني مع النبي (ﷺ) في بعض أسفاره في اليوم الحار الشديدة الحر، حتى ان الرجل ليضع يده على رأسه من شدة الحر، وما في القوم صائم الا رسول الله (ﷺ) وعبدالله بن رواحة.^۲

۱ هه مان سه رچاوه.

۲ صفة الصفة (۱/۲۴۸).

واتە: (ابو درداء) (خوای لى پازى بىت) دەلىت: لە ھەندى لە سەفەرەکانیدا لەگەل پېغەمبەرى خوا بووم كە پۆڭكى زۆر گەرم بوو، بە رادەيەك پياو لە گەرماندا دەستی دەگرت بە تەوقى سەريەو و لە ناو ھەموو خەلكەدا كەس بە پۆڭو نەبوو جگە لە پېغەمبەرى خوا (ﷺ) و عبدالله ى كورپى پەواحە نەبىت.

تەنھا يەك پۆڭ لە بەر خاترى خوا بە پۆڭو بىت (۷۰) پايز لە ئاگرى دۆزەخ دور دەكەويتەو ەئى خۆشبەختى بۆ ئەوانەى پەچەى صالحانيان گرتوۋ و ھەموو دور شەممە و پېنج شەممانىك بە پۆڭو دەبن يان سى پۆڭ لە ھەموو مانگىكى عەرەبى بە پۆڭو بن چەند پايز لە ئاگر دور بخرىنەو، دە سەيرى ئەم فەرموودە صەحيحە بکە و ئىتر پارا مەبە خۆت بکە بە ناو دنيای صالحاندا و پۆڭووى سوننەت زۆر بگرە:

* قال رسول الله (ﷺ): ما من عبد يصوم يوماً في سبيل الله إلا باعد الله بذلك اليوم وجهه عن النار سبعين خريفاً.

واتە: پېغەمبەرى خوا (ﷺ) فەرموويەتى: ھەر بەندەيەكى خوا تەنھا يەك پۆڭ لە بەر خاترى خوا بە پۆڭو بىت، خوای - عزوجل - ھەفتا پايز واتە (۷۰ سال) لە ئاگرى جەھەننەم دورى دەخاتەو، دەى خۆشبەختى بۆ موسلمانىك كە ماوہى يەك پۆڭ لە جەھەننەمەو دور بىت چ جاي كەسىك كە (۷۰) پايز لە سزای خوا دور بخرىتەو !!
خوایە بمانكەرە ئەھلى پۆڭو، خوایە لە ئاگرى دۆزەخ بمانپارىزە.

خوشك و براى خۆشەويستم .. كەمتەرخەمى .. خۆت بگەيەنە كاروانى صالحان، بەم كارە ھەرزان و ئاسانە كە پۆڭووى سوننەتە .. چونكە دەبىتە يەكى لەوانەى لە ھەرگاي (الريان) ھو دەچىتە بەھەشتەو .. ئەزانى ئەو ھەرگايە چىيە؟ دەى گوئى بگرە بۆ پيشەواى صالحان پېغەمبەرى خوا (ﷺ) لەم بارەيەو چى دەفەرموويت:

* قال رسول الله (ﷺ) ان في الجنة باباً يقال له الريان يدخل منه الصائمون يوم القيامة لا يدخل احد غيرهم، يقال اين الصائمون؟ فيقومون لا يدخل منه احد غيرهم، فاذا دخلوا، اغلق فلم يدخل غيرهم.^۱

واته: پېنغەمبەرى خوا (ﷺ) باسى بە ھەشتمان بۆ دەكات و دەفەر موويت: بە ھەشت دەرگايەكى ھەيە ناوى - پەريان - ە و تايبەتە بە چوونە ژورەوہى پۆژوہوانان لە پۆژى قيامەتدا و جگە لەوان پىگا نادريت بە كەسى تر پيايدا بچيتە ژورەوہ.

كۆمەلى مەلائيكەت ھاوار دەكەن: كوان پۆژوگران؟ با بينە پيشەوہ، ھەموو پۆژوگران ھەلئەسنە سەرپى و لەو دەرگايەوہ دەچنە ژورەوہ و دواى ئەوان بە يەكجارى ئەو دەرگايە دادەخرىت و كەسى تر بۆى نيە ليوہى بپواتە ژورەوہ... ئەو ھەش گەورەترين پىزە بۆ خوشكان و برايانى پۆژوگر.

براى خويئەر تيبينى ئەوہ بگە كە مۆڤ بە گرتنى مانگى پەمەزان ناچينە خانەي پۆژوگران، ئەگەر وابيت ھەموو موسلمانان لەو دەرگايەوہ دەچنە ژورەوہ، بەلام بە فەرموودەكە ديارە ژمارەيەكى كەمن، دەي كەس لە من و تۆ پياوتر نيە، با خۆمان بگەين بە ئەھلى ئەو دەرگايە و ھەر كەس شيش ئەو دەرگايەي بۆ كرايەوہ پيوستى بە دەرگاكانى تر نيە و دەچيتە ناو بە ھەشتەوہ.

پۆژە سپيەكانى ھەموو مانگىكى كۆچى كە سى پۆژ دەكات (۱۳، ۱۴، ۱۵) ى ھەموو مانگىكى ئىسلامى دەكا.. پېنغەمبەرى خوا (ﷺ) خۆى بە پۆژو دەبوو، نامۆزگارى ھاوہلانىشى دەكرد بۆ لە دەست نەدانى ئەو ھەلەي ھەموو مانگىك. گوى بگرە بۆ ئەم فەرموودە جوانە لەم بارەيەوہ:

* عن عبدالله بن عمر - رضي الله عنهما - ان رسول الله (ﷺ) قال: صيام ثلاثة أيام من كل شهر صوم الدهر كله.^۲

۱ رواه البخاري ومسلم.

۲ متفق عليه.

واته: عبدالله ي كورپى عومەر (خوایان لى پازى بىت) دەگىرپىتەوه كه پىغه مبهرى خوا
 (ﷺ) فهرموويه تى: پۆژو گرتنى سى پۆژ له هر مانگىك وهك ئەوه وايه هه موو ساله كه
 به پۆژو بووبىت.

له وانەيه هه ندى خوشك و برا بپرسن و بلین: نازانين كام پۆژهيه چونكه پۆژ ژمىرى
 كۆچى زۆر بلاو نيبه له ناوماندا و پۆژ ژمىرى سالى گاوران له ناوماندا برهوى پى
 دراوه؟ منيش ده ليم وايه و تا ئەو ساته ي پۆژ ژمىرى سالى ئىسلامى خۆمان ده كه وىته
 كار، تو شه وانە له هه وشه كه تانه وه سه يرى مانگ بكه، و كه ي خرىبو واته مانگى
 چوارده ئەوه پۆژى پيش تر و پۆژى دواترى بگره.

هاوه لانى خوشه وىستى پىغه مبهر (ﷺ) (خوایان لى پازى بىت) به كرده وه ي به رزى
 خۆيان چوونه رىزى صالحانه وه، و هر به وه نه چوون كه ناويان هاوه لانه و له
 غه زاكانى ئىسلامدا به شداريان كردوه، به لكو به شه و خه ريكى شه و نوپژ بوون و به
 پۆژيش به پۆژوو بوون، بو نمونه (أبو طلحة) - خواى لى پازى بىت - هه رگيز پۆژوى
 نه شكاندوه مه گه ر نه خوش بووبىت يان له سه فه رىك بووبىت وهك ئەنه س
 ده گىرپىتەوه و ده لىت:

* عن أنس بن مالك - رضي الله عنه - قال: ان ابا طلحة ما أفطر بعد رسول الله
 (ﷺ) الا في مرض حتى لقي الله.

واته: ئەنه سى كورپى مالك (خواى لى پازى بىت) باسى (أبو طلحة) مان بو ده كات و
 ده لىت: له دواى مردنى پىغه مبهرى خوا (ﷺ) پۆژوى نه شكاندوه و به رده وام به پۆژو
 بووه - جگه له پۆژه قه ده غه كراوه كانى وهك جه ژنه كان - مه گه ر له بهر نه خوشى يان
 له سه فه رىك بوايه ..

ئەوه يه به وه فايى... كىويك له به وه فايى هاوه لان دهرده خات كه له دواى مردنى
 پىغه مبهر كه يان زياتر سوور ده بن له سه ر گوپرايه لى كردنى و چوونه ناو كاروانى
 صالحانه وه هه تا مردن.

ئەى ئەو كەسەى به نيازىت بگەيتە كاروانى صالحان - سلام عليكم - له وانه يه له و
 ښگايه دا هه موو جوړه كه سيك بيته پښتات و ساردت بگه نه وه و نه هيلن برپوى و بتگرن..
 به لام تو خوت پاره شينه و به رده وام به له سر گه شته موباره كه كهت و دلنيا به
 (صالحان) به رده وام سهيرى دواى خويان ده كه ن بزانن خه لكى تازه په يوه ندى به
 كاروانه كه يانه وه نه كرده وه..

له وانه يه له ناو ئەو خه لكانه دا دوست و خرمان و خوشه ويستانى خوښت هه بن و
 نه بهر سوژ و به زه يى پښتات لى بگرن به لام تو ش وهك - مه سروق - وه لاميان بده رده وه
 (په حمه تى خواى لى بيت) تايا ده زانى چون وه لامى دانه وه؟

* عن الشعبي - رحمه الله - غشى مسروق بن عبد الرحمن يوم صائف وهو صائم،
 فقالت له ابنته: أفطر، قال: ما أردت بي؟ قالت: الرفق، قال: يا بنتي انما أطلب الرفق
 نفسي يوم القيامة الذي كان مقداره خمسين ألف سنة.^۱

واته: زاناي مه زنى ئيسلام - ئەبو عەمرى (الشعبى) - په حمه تى خواى لى بيت -
 ده گيرپته وه كه زاناي خواپه رست - مه سروقى كورپى (عبدالرحمن) - به پرحمه ت بيت -
 نه پوژىكى هاوينى زور گه رمدا به پوژو بوو له هوش خوى چوو..

كچه كهى به زه يى پيدا هاته وه و پى وت: باوكه گيان - زور نارپه حه تى - پوژوه كهت
 بشكينه دنيا زور گه رمه چلهى هاوينه ! . باوكيشى سهيرىكى كرد و پى وت: مه به ست
 چيه كچى خوم وام پى ده لىيت؟ وتى: ته نها ئەوه يه به زه بيم پيتدا ديتته وه.

پيشه وايش فەرمووى: كچم من زياتر به زه بيم به خومدا ديتته وه و بويه واى لى ده كه م
 له پوژى قيامه تدا تووشى نارپه حه تى گه وره تر نه بيت له پوژىكدا كه (۵۰) هه زار ساله به
 پتوه ده وه ستينرين..

ئەمجارەيان لەوانەيە نزيكترين كەست بەزەيى بېتەۋە پياتداۋ لە لايەنى دلسۆزىيەۋە بتگرىت و نەھيلىت خۆت بگەيەنيتە كاروانەكەو خاوت بكاتەۋەو ئەوانيش ھەرگىز بە ديار كەسەۋە ناۋەستىن و بەجىت دەھيلىن..

با پىكەۋە سەرىك بەدەين لە مالى پۆژوۋ (بيت الصوم) مالى ھاۋەلى پىتەمبەرمان (ابو امامه الباهلى) - خاۋى لى پازى بېت - و بزانيں لە چ ۋەختىكدا خەلكى دەيزانى بە پۆژونين و چ كاتىك بە پۆژوون؟

* عن رجاء بن حيوة - رحمه الله - قال: كان أبو أمامة الباهلي وامرأته وخادمه لا يلقون إلا صياماً، فإذا رأوا ناراً أو دخاناً بالنهار في منزلهم عرفوا انه قد إعتراهم ضيف.^۱

ۋاتە: ۋەزىرە دلسۆزەكەي عومەرى كوپرى عبدالعزىز - پەجائى كوپرى حەيۋە دەلىت: ھەمىشە مامۆستا (أبو امامه الباهلى) و ھاۋسەرەكەي و خزمە تكارەكەي بە پۆژوۋ بوون، و ئەگەر نىۋە پۆيەك ئاگرىك يان دوكەلىك لە حەۋشەكەيانەۋە بەرز ببوايەتەۋە ئەۋە خەلكى دەيانزانى كە ميوانيان ھاتوۋە و لەبەر خاترى ميوانەكە چىشت لى دەننن.

بۆ ئەو خوشكانەي بە نيازىن پىشېرپىكى براكانيان بكەن لە گەيشتن بە كاروانى صالحان نمونەي دوو خوشك دەھىنمەۋە كە پىشەنگن لە كاروانەكەدا و بزانيں گەرماۋ تىنۋىتى لە پۆژوۋ خاۋى كردونەتەۋە:

* قال أبو الأحوص: كانت مولاة لآبراهيم النخعي - رحمه الله - تعمد الى اليوم الشديد الحر فتصومه، فقيل لها: انك تعمدين الى اشد الايام حراً فتصومينه؟ فقالت: ان السعر اذا رخص اشتراه كل احد.^۲

۱ ھەمان سەرچاۋەي پىشۋو (۳۷۲/۱).

۲ صفة الصفة (۲۴۸/۱).

واته: (ابو الاحوص) ده لیت: زانای ناودار (ابراهیم النخعی) که نیزه کیکی هه بوو..
 شم که نیزه که زور خوا په رست و چاکه کار بووه - ده لیت: چ پوژیک زور گهرم و
 فرچه دار بووایه ئه و تیایدا به پوژو ده بوو - تا پاداشتی زیاتری ده ست بکه ویت -
 نییان پرسى: باشه هوی چیه تو سهیر ده کهیت بزانی چ پوژیان زور گهرمه ئه و پوژه
 به پوژو ده بیت؟

له وه لامدا وتی: هه ر شتیک نرخه که ی هه رزان بیت هه موو که سیک ده توانیت
 بیکریت..

(سبحان الله) که که نیزه کیکی ئاوا تیگه یشتوو له کالای گرانى خوا که به هه شته و زور
 گرانه و ده بیت زیاتر خو مانى له پیناودا بره نجین و به ده ستی بهینین و ئه مهش
 مانای فه رمووده که ی پیغه مبه رمانه (ﷺ) که ده فه رموویت: ((الا ان سلعة الله غالية، الا
 ان سلعة الله جنة))، واته: شت و مهك و کالای په روه ردگار گرانه و شمه کی په روه ردگار
 به هه شته !

عن محمد بن حسين قال: كانت امرأة تصوم في شدة الحر حتى يسود لونها ويتغير
 وجهها، فتقول لها في ذلك، فتقول: انما أدور على طول الري والشبع في الآخرة.^۱

واته: محمدی کوری حسین ده لیت: ئاقره تیک هه بوو له پوژه زور گهرمه کاندای به پوژو
 ده بوو، تا وای لیها تبوو په نگه جوانه که ی روومه تی په ش هه لگه رابوو و ده م و چاوی
 تیک چوو بوو، بویه له و باره یه وه قسه یان له گه لدا کرد، ئه ویش له وه لامدا پیتی ده گوتن:
 بویه ئه م کاره قورس و گرانه ده که م تا له پوژی قیامه تدا به رده وام تیر ئاو و تیر نان
 بم.

ده رباره ی پوژو گرتنی پیغه مبه رمان (ﷺ) له ئه نه سی هاوه لی دلسوزی پیغه مبه ر
 ده پرسن چونکه له هه مووان زیاتر شاره زا بوو به حالى پیغه مبه ر و (۱۰) سال
 خزمه تگاری کردوو له ده ر و له مال.

منیش له شیعریکدا وتوومه:

ئه نه س ده فه رموویت بۆ ماوه ی ده سال   له خزمه تیا بووم له ده ر و له مال
 نه قسه ی پی وتووم نه لیشى داوم   به فیدای ئه و بى هیز و هه ناوم

ئەنەس (خوای لى پازى بېت) بەم چەشنە وەلامى پرسىيارەكەي دايەوہ:

* عن حميد قال: سأل أنس بن مالك - رضي الله عنه - عن عبادة النبي (ﷺ) قال: كان يصوم من الشهر حتى تقول لا يفطر شيئاً.^۱

واتە: حەمىد دەلەيت: ئەنەسى كوپى مالىك (خوای لى پازى بېت) پرسىيارى لى كرا دەربارەي بەرستش و خواناسى پىغەمبەر (ﷺ) و ئەویش لە وەلامدا ووتى: بەدرىزاي مانگ بەپۆژوو دەبوو تا وامان دەزانى ھەرگىز نايشكىئى و بەردەوام بەپۆژوو دەبېت. ئەم پەروەردە ناوازیەي كە پىغەمبەرمان (ﷺ) بەكردەوہ ئاراستەي ھاوہلە شىرنەكانى دەكرد كارى كەردبوو ھەرگە و ھەناوى ھەموو ھاوہلان بە تايبەتى چوار يارە راشيدەكە (خوایان لى پازى بېت) با سەرىك لە عومەرى كوپى خەطاب بەدەين (خوای لى لاپازى بېت) بزانی چۆن بە پۆژوو بوو:

* عن زيد بن اسلم عن ابيه قال: كان عمر يصوم الدهر وكان زمان رماده - زمن القحط - اذا أمسى أتى بخبز قد ثرد في زيت.^۲

واتە: عومەرى كوپى خەطاب (خوای لى لاپازى بېت) ھەموو سال بە پۆژوو دەبوو - جگە لە پۆژو ھەرامەكان - و لەو سالە گرانىەي ھات بەسەر شارى مەدینەدا بەردەوام لەگەل ھەژارانی بى نان و ئاودا ئەویش بەپۆژوو دەبوو، ھەموو بەریانگەكانىشى بە تریتى نانە پەق و زەیت دەكردەوہ.

مژدە بو عاشقانى پۆژوو. ئەوانەي دوو شەممە و پېنج شەممانیان نافەوتى. ئەوانەي سى شەوہ سىبەكەي ھەموو مانگە كۆچىەكان بە پۆژوو دەبن و یان پۆژوى داود پىغەمبەر (ﷺ) زیندوو دەكەنەوہ كە پۆژى نا پۆژىك بە پۆژوو بوو و گوئى بو ئەم مژدەيە بگرن:

* عن ثابت عن عبدالله بن رباح قال: ((يوضع الموائد يوم القيامة للصائمين فيأكلون والناس في الحساب)).^۳

۱ اخرجه البخاري ومسلم.

۲ صفة الصفوة (۱/۱۴۷).

۳ الجامع لشعب الايمان (۶/۴۱۵).

واته: ثابت له عبدالله ی کورې پرباحه وه ده گټرپټه وه که وتوویه تی له پوژی قیامه تدا و له ساحه ی مه حشر دا سفره ی دوورودیژ بؤ پوژوه وانان ده پازټه وه و ده ست ده که ن به نان خواردن و خه لکی هیشتا به پیوه وه ستاون و چاوه پوانی لټیرسینه وه ن.

پیشه وایان و سرمه شقه کانمان له صالحان (په حمه تی خویان لی بیت) نه وه نده تام و چټی شه ونویژ و پوژوی سوننه تیان چه شتووه له سرمه رگیشدا گریاون بؤ له ده ستدانی.

* حدث عبدالله بن محمد التيمي، حدثني بعض أشياخنا: ان رجلاً من عليّة هذه الأمة حضرته الوفاة، فجزع جزعاً شديداً، وبكى بكاءً كثيراً، ف قيل له في ذلك، قال: ما أبكي إلا على ان يصوم الصائمون لله، ولست فيهم، ويصلى المصلون ولست منهم، ويذكره الذاكرون ولست منهم، فذلك الذي أبكاني.^۱

واته: عبدالله ی کورې محمدی تیمی ده لی: هندی له ماموستاکانم بویان گټرپامه ته وه، که پیاویک هه بوو له پیاوه خواناسی و صالحه کانی نه م نومته، و کاتی وه ختی سرمه مرگی هات ده ستی کرد به گریانیکی ژور و هاوار هاواریکی له راده به ده ر، کاتی ده رباره ی هو ی نه و گریانه ی پرساریان لی کرد، له وه لامدا ووتی: من له ترسی مردن نیه که ده گریم به لکو بؤ نه وه ده گریم که خه لکی بؤ خوا به پوژوو ده بن من له گه لیان نیم و خه لکی نویژ ده که ن و من له گه لیان نیم و خه لکی ذیکر و یادی خواده که ن و من بیبه شم لټی.. نه وه بوو هو ی گریانه که م.

براو خوشکانم.. نه که ن پیتان خو ش بیت خه لکی بزانیټ به پوژوون .. یان په نا به خوا - خو تان باسی بکه ن.. و پوژوه که تان ئیخلاصی تی دا نامینیټ و (ریاء) و پووپامایی تی ده که ویت که به پوژو نه بیت خو شه ویسترتیت له لای خوا - تا ریای تی بکه یت - ده گو ی بگره بؤ صالحان و بزانه چون حزیان نه کردوو جگه له خوا که س به به ندایه تی و پوژوه کانیان بزانیټ..

* (كان احد الصالحين جالس في غرفته يصلي او يختم القران او يعلم الناس، وعندما يأتي وقت الطعام، يأتي به ابنته فتضعها أمامه وعندما تخرج، يضعه امام الهرة فتأكل منها قليلاً فتذهب، وتأتي ابنته ليعيد الصحون وبقايا الطعام تظن ان ابها اكله فتقول بالعافية يا أباي).

واته: يه كيك له صالحان - په حمه تي خواي لي بيت - له ژوره كه ي خويدا يان خه ريكي نويز بووه يان خه ريكي خه تم كردني قورئان بووه، يان وانه ي زانستي به قوتابيان وتووه ته وه .. كه كاتي ناني نيوه پو ده هات كچه كه ي خواردني بو ده هينا بيخوات، ئه ويش ده يفه رموو: داينى و خوت برؤ، و پاشان دايدنه نا له به رده م پشيله يه كداو ئه ويش به شى خوي لي ده خوارد و كه كچه كه ي ده هات وه سفره كه لابات ده بينيت خواردوويه تي وايد ه زاني باوكي خواردوويه تي ده لئيت توشي گيانت بيت.

ده خيلت بم - له خيرى كه وره ي پوژو خوت ببه ش مه كه - چونكه پوژو جي ژوانگه و مه نزلگه ي صالحانه .. گوي بگره و بزانه يه كيك له صالحان كه ناوي (بديل العقيلي) يه له م باره يه وه چي ده لئيت:

* عن الوليد بن هشام عن بديل العقيلي قال: الصيام معقل العابدین.^۱

واته: وه ليدى كورى هيشام ده گيرپته وه كه (به ديل عوقه يلى) - په حمه تي خواي لي بيت - فه رموو يه تي: ((پوژوو ژوانگه ي، كانگه ي، سه رچاوه ي خوشى خواناسانه)).

ده ي خوشك و براكانم .. ده خيلتان بم با كابرايه كي عه ره بي ده شته كي كه زور له ئيسلامى عه زيزيش شاره زا نه بوو كه چي له گه ل پوژوودا ده ست له مل بووه و خوشى و چيژى له و به ندايه تيبه وه رگرتووه .. فه رموون له گه ل دوو عه ره بي ده شته كي شواندا - كه ده توانرئيت به پيشه و ايانى صالحين دابنرئين.

* عن سعيد بن أبي عروبة قال: حج الحجاج فنزل بعض المياه بين مكة والمدينة، ودعا بالغذاء، فقال لحاجبه: أنظر من يتغذى معي وأسأله عن بعض الامر؟

فأتوا باعراب اليه، فقال له: أغسل يدك وتغدى معي، فقال: انه دعاني من من هو خير منك فاجبته، قال: ومن هو؟ قال: الله تبارك وتعالى - دعاني الى الصوم فصمت. قال: أفي هذا الحر الشديد؟ قال: نعم صمت ليوم اشد حراً من هذا اليوم. قال له: أفطر وضم غداً، قال: ان ضمننت لي البقاء الى الغد. قال: ليس لي ذلك، قال: فكيف تسألني عاجلاً بأجل لا تقدر عليه، قال: انه طعام طيب، قال: لم تطبه انت ولا الطباخ انما طيبته العافية.

واته: چه جاجی کورپی یوسف (الثقفي) له سه فهری چه جدا بوو له نیوان مه ککه و مه دینه دا له سهر کانی و ئاوئیکدا لایدا بۆ چه وانه وه، و داوای خواردنی کرد، و پاشان به پاسه وانه که ی خۆی وت: برۆ که سیکم له م ده ورو به رده دا بۆ بدۆزه ره وه تا له گه لمدانان بخوات و هندی پرسیاریشی لی بکه م.

نه وانیش عه ره بیکی ده شته کیان بۆ دۆزه وه و هینایان بۆ لای، و نه ویش پیی وت: ده سته کانت بشۆره و نانم له گه لدا بخۆ، کابراکه وتی: ناخۆم، که سیکی تر ده عوه تی کردووم که زۆر له تو باشتره، وتی: نه و که سه کییه؟ وتی: خوای ته باره ک و ته عالیه بانگی کردووم بۆ پۆژو گرتن و منیش چووم به ده م داواکاریه که یه وه.

چه جاج وتی: نا له م پۆژه گه رمه دا به پۆژویت؟ وتی: به لی پۆژو ده گرم بۆ پۆژیکسی زۆر له م پۆژه گه رمتر، و پیی وت: نه مپۆ له بهر من بیشکیته و سبه ینی به پۆژوو به، پیاو ه که وتی: جا تو ده توانیت که فاله تی سبه ینیم بکه یت که ده مینم؟ چه جاج وتی: نه وه له ده سه لاتی مندا نییه .. کابرایش وتی: جا ئیتر چۆن بۆ دووریک نزیکیکم له ده ست ده ده یت.

چه جاج وتی: کوره و هره بخۆ، خواردنه که زۆر خوش و به له زه ته . کابرا وتی: نه توو نه چیشته لیتهر به له زه تیان نه کردووه به لکو له ش ساغی خوش و به له زه تی ده کات.

ھەر بەم شىۋە يە عەرەبىكى دەوار نشىنى تىرىش بە پۆژو بووه و بگره وای کردووه
 لە پېشە وایەكى صالحى وەك (پوحى كوپى زەنباع) بە بينىنى ئەو بېز لە خۆي و
 خواناسیە كە مەكانى خۆي بكاتە وە. ئەمە چۆن بووه؟:-

* نزل - روح بن زنباع - رحمه الله - على ماء، فنزلا بين مكة والمدینة في حرّ
 شديد، فرأى راعياً فقال له: هلم الى الغداء، قال: انا صائم، قال: وانك لتصوم في هذا الحر
 الشديد؟ قال: أفادع اياماً تذهب باطلا؟! قال روح: لقد كنت يا أعرابي ظننتُ بأيامك ان
 تذهب باطلاً لقد جاد بها - روح - وانشأ يقول:

لقد ضننت بأيامك يا راع اذا جاء بها روح بن زنباع.^۱

واتە: پوحى كوپى زەنباع - پەحمەتى خوای لى بىت - لە نىوان مەكە و مەدینە دا
 لەسەر ئاویك لايدا بۆ نان خواردن، و لە و كاتە دا عەرەبىكى دەشتەكى ھات و بانگى كرد
 بۆ نان خواردن لە گەلیدا، دەشتەكیەكە وتى: من بە پۆژوم! پوح وتى پى: ئا لەم
 گەرما و قرچەي ھاوینە دا بە پۆژویت؟ لە و لامدا وتى: چۆن ئەيەلم ئەم پۆژانەي تەمەنم
 بە بى ھودە لە دەستم دەرىچن.

پوحىش - دەست دەكات بە گریان و دەلێت ئەي عەرەبە دەوار نشینەكە بە پاستى
 تۆ گومانت چاكە بە رامبەر پۆژەكانى تەمەنت و نایان فەوتىنى لە كاتىكدا ئەم (پوح)ى
 كوپى (زەنباع)ە بىھودە بە پىيان دەكات.

* عن حسن بن صالح عن عبدالعزيز بن رفيع قال في تفسير قوله تعالى: ﴿كُلُوا
 واشربوا هنياً بما أسلفتم في الايام الخالية﴾، قال: أي ايام الصوم.^۲

واتە: عبدالعزیزى كوپى پەفیع لە تەفسىرى ئەم ئایە تەدا دەفەرموویت: پۆژانى
 پابردوو واتە پۆژانى بە پۆژو بوونتان.

۱ الجامع لشعب الايمان (۶/۴۲۴).

۲ ھەمان سەرچاوه (۶/۴۲۵).

به شی دووہم

صالحان چۆن سهیری خۆیانان کردووہ؟

له شەش جیباسدا :

- ۱- خۆیانان به دل نه بووہ :
- ۲- خۆیانان له پله و پایه و شورەت پاراستووہ :
- ۳- خۆیانان به نزم سهیرکردووہ :
- ۴- خۆیانان له (بیدعه) کاری پاراستووہ :
- ۵- خۆیانان له (ریا) کاری پاراستووہ :
- ۶- خۆیانان له غەیبەت پاراستووہ :

یه کهم

صالحان خۆیانیان به دل نه بووه!

مروقی موسلمان – به وپه پری توانا هه وڵی ئه وه دهدات گوپراپه لی خوی په روه ردگار نیت و خۆی له حه رام و قه دهغه کراوه کانیشی بپاریزیت، که خه لکی له دووره وه بۆی -مبوانن به چاویکی زۆر قورس و پیزه وه سهیری ده که ن.

به لام ئه و خۆی خۆی باش ده ناسیت.. خۆی نرخى خۆی باش ده زانیت، که هیچ حیاوازییه کی نییه له گه ل خه لکانی تردا تا له پۆژی قیامه تدا کارت وه رده گریته وه ئه و کته شایانی ئه وه یه خۆی هه ل بنیت و کارته که ی به رزبکاته وه و بلی سه یرکه ن! سه یرکه ن! من چ خواناسیک بووم له دنیا.. ئای که شه ونویژ و پۆژو و خواپه رستی قه رم بووه .. سه یرکه ن چ پیاویکی مه زن بووم که چی ئیوه نه تانده ناسیم خۆیشم -مه زانیوو شایانی ئه م پله به رزه م هه رچه نده گومانم بوو که خوا پاداشتی کرده وه چا که کانم دهداته وه وه که له قورئاندا هاتوو:

﴿فَأَمَّا مَنْ أَوْكَّ كُنْفَهُ، يَمِينَهُ، فَيَقُولُ هَازِمٌ أَقْرَبُوا كُنْيَةَ﴾ (۱۹) ﴿إِنِّي ظَنَنْتُ أَنِّي مُلْقٍ

حَسْبِيَ﴾ (۲۰)

واته: هه ر که سیک – خوا بۆی بکات – و له پۆژی قیامه تدا نامه ی کرده وه کانی – من به دهستی راستیه وه – که له ساحه ی مه حشه ردا – هه ر که سی کارته که ی درا – دهستی راستیه وه – ئه وه ده رچوو وه هه ر که سیش درا به دهستی چه پیه وه – خوا بمانپاریزیت ئه وه له تاقیکردنه وه کانی ژبانی دنیایدا که وتوو وه هه موو خه لکی به و کرده دا ده زانن کی ده رچوو وه و کیش که وتوو ..

جا ده رچوو که به هه موو دهنگی هاوار دهکات و پوو ده کاته ئه و ملیاره ها که سه ی – ساحه ی مه حشه ردا به پووت و قووتی وه ستاون و چاوه پیتی لیپرسینه وه ن و پێیان

دهلئیت ئه‌ها نمره‌کانم چه‌ند به‌رزن، ده سهیری که‌ن.. ده بیخویننه‌وه من خۆم گومانم ده‌برد که ئاکامه‌که‌م به‌م ئه‌نجامه جوانه ده‌گات.. به‌لام گشتی خه‌می خۆیه‌تی و به‌ک که‌س نییه بیپه‌رژیت نمره‌کانی بخوینیته‌وه..

خوای - عزوجل - پیمان ده‌فه‌رموویت که‌ستان به‌ نوێژ و پۆژو و خواپه‌رستیه‌کانتانه‌وه نه‌نازن به‌سه‌ر خه‌لکیدا - کئی ده‌لئی دلتان خاوین بۆته‌وه و شایانی لی‌بورده‌نی په‌روه‌ردگاری جیهانن؟! ئاخ‌ر خۆ هیشتا کارت نه‌دراوه‌ته‌وه کئی ده‌لئی لیتان وه‌رگه‌راوه وه‌ک ده‌فه‌رموویت:

* قال الله تعالى: ﴿فَلَا تُزَكُّوا أَنْفُسَكُمْ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنِ اتَّقَى﴾^۱.

واته: خوای - عزوجل - ده‌فه‌رموویت: ئه‌ی موسلمانان خۆتان به‌ چاک و پاک و به‌رز و له‌ خواترس مه‌زانن - که ئه‌وه ده‌بیته هۆی له‌خۆبایی بوون به‌لکو ته‌نها خوا خۆی ده‌زانیت کئی پاک و له‌ خواترسه..

گویی بگه‌ر بۆ ئه‌م وتو وێژه ناسکه‌ی نیوان دایکمان عائشه (په‌زای خوای لی‌بیت) و پیغه‌مبه‌ره خۆشه‌ویسته‌که‌مان (ﷺ) که چۆن چه‌ند مه‌فه‌ومیک بۆ خیزانی پۆشن ده‌کاته‌وه، کاتئ که ده‌پرسیت لی‌ی و ده‌لئیت: ئایا ئه‌و که‌سانه‌ی که گونا‌ه‌بارن و دزی و شتی تر ده‌که‌ن ئه‌و ئایه‌ته ده‌یانگریته‌وه که ده‌فه‌رموویت:

عن عائشة - رضي الله عنها - فقالت: سألت رسول الله (ﷺ) عن آية: ﴿أُولَئِكَ يُسْرِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ﴾، فقلت: أهم الذين يشربون الخمر ويزنون ويسرقون؟ قال: لا يا ابنة الصديق ولكنهم الذين يصومون ويصلون ويتصدقون ويخافون ان لا يتقبل منهم اولئك يسارعون في الخيرات)^۲

واته: عائشه (په‌زای خوای لی‌بیت) ده‌لئیت: له پیغه‌مبه‌ری خوام پرسی (ﷺ) ده‌رباره‌ی ئه‌و ئایه‌ته‌ی که ده‌فه‌رموویت: ﴿أُولَئِكَ يُسْرِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ﴾، واته ئه‌وانه‌ی

۱ سورة النجم: الآية (۳۲).

۲ رواه الترمذي والحاكم وقال صحيح الاسناد.

پیشبرکیتی به کتری ده کهن له کاری چاکه دا، ئایا مه بهستی ئه و که سانه یه ئاره ق - مَخُونَه و ه و داوین پیسی و دزی ده کهن؟

پینغه مبه ر (عَلَيْهِ السَّلَام) له وه لامدا پیی فهرموو: نا، ئه ی کچی (صدیق) به لکو ئه و که سانه - مگرته وه که پۆژو ده گرن و نوێژ ده کهن و پاره ده به خشن و که چی له هه مان کاتدا ترسی ئه وه یان هه یه خوا لییان وهرنه گریت و په نجه پۆبین ئه وانه له پیشبرکیتی کاری چاکه دان.

ئه ی ئه و خوشکه م.. ئه ی ئه و برایه م که ده ته ویت.. بگه یته کاروانی صالحان - خوا کومه کت بیت - به لام ده خیلت بم کاتیک ده ستت کرد به وهرزشه قورسه کانی گه یشتن عر نامانجه زۆر خۆشه ویست ده بیت له ناو خه لکیدا - به لام نه که یته خۆت به صالح و بیوچاک له قه له م بده یته - ئه وه به ره و دواوه ده تگه پینیتته وه..

تو (۱۰) سال له سه ره یه ک شه ونوێژ بکه یته له وانیه نه گه یته ئاستی خواناسیکی پایه عه رزی وه ک حه سه نی به سه ری (په حمه تی خوای لی بیت) ده ی گوئی بگره و بزانه چۆن سهیری خۆی ده کات و چۆن وه سفی خۆی ده کات بۆ فهره زده قی شاعیر؟:

* فلما مات نوار بنت أعین - امرأة فرزدق - كانت قد اوصت ان یصلي علیها حسن لبصری، فشهدا أعیان أهل البصره مع الحسن، والحسن علی بغلته، وفرزدق علی حیره فسار، فقال الحسن للفرزدق: ماذا یقول الناس؟ قال: یقولون: شهد الجنازه الیوم حیر الناس - یعنونک - وشر الناس یعنوننی، فقال له: یا أبا فراس لست بخیر الناس وچیس انت بشر الناس).

واته: کاتیک خیزانی فهره زده قی شاعیر مرد که ناوی (نه واری کچی ئه عیون) بوو پیش مردنی وه سیه تی کردبوو که زانای به سه ره (حسن البصری) نوێژی به سه ره وه کات - بۆیه هه موو پیاو ماقولانی به سه ره له گه ل ئیمام حسن دا به شداری به خاک سپاردنه که یان کرد، و حه سه ن (په حمه تی خوای لی بیت) به سواری ئیستره که یه وه و مه ره زده قیش به سواری حوشره که یه وه پیکه وه ده پۆیشتن، و له پێگادا حه سه ن یرسیاری کرد له فهره زده ق و وتی: ئایا ئه و خه لکه له ناو خۆیاندا چی ده لێن؟

فەرەز دەق وتی: قوربان دەلێن ئەمرۆ چاکترین کەسی بەسپە - مەبەستیان تۆیە - و خراپترین خەلکی بەسپە - مەبەستیان منە - لەگەڵ ئەم جەنازەبەدان، حەسەن پووی تێکرد و فەرمووی: نە من چاکترین کەسم و نە تۆش خراپترین کەسیت..

ئەمە ئەو پیاوێ خواناسە مەزنەبە کە گەوهەریک بوو لە ئیسلامدا دەدرەوشایەو کەچی ئاوا بە خۆی دەلێت خۆزگە ھەر بەووە بوەستایە، نا بەلکۆ لە چاوانایان و خواناسانی پێشوو ئومەتدا خۆی بە پلەیی دز زانیوو، ئەمە چۆن بوو؟

* عن يوسف بن أسباط قال: مكث الحسن البصري - رحمه الله - ثلاثين سنة لم يضحك و ثلاثين سنة لم يمزح قال: مع ذلك قال عن نفسه: لقد أدركت أقواماً ما انا عندهم إلا اللص.^۱

واتە: یوسفی کوپی ئەسبەت دەلێت: حەسەنی بەسپە (پەحمەتی خۆی لێ بێت) بۆ ماوەی (۳۰) سال پێ ئەدەکنی و ماوەی (۳۰) سال گالته و گەپ و شوخی نەکردوو کەچی لەگەڵ ئەو خواناسی و چاکییەیدا بە خۆی دەلێت: من کاتی خۆی پیاو چاگانیکی وام بینوو کە من ئیستا لە چاواناواندا وەك (دن) وام!

یاران وەرن با ئیمام حەسەن بەجیبەیلێن و بچینە خزمەت (السري السقطي) لە عێراق و بزانی چیمان پێ دەلێت و چۆن سەیری خۆمان بکەین؟

* قال الجنيد البغدادي: ((سمعت (السري السقطي) - رحمه الله - يقول: ما أحب ان اموت من حيث اعرف اخاف ان لا تقبلني الأرض فافتضح)).^۲

واتە: خواناس و صالحی ئومەت - جۆنەیدی بەغدادی - دەلێت: خۆم گویم لێ بوو کە مامۆستا (السري السقطي) - بە پەحمەت بێی - دەیفەرموو: حەز ناکەم لە جیبەیدا بمرم کە خەلکی بمانسن و گۆرەکەم بزانی چونکە زۆر ئەترسم گۆر نەمگرتتە خۆی و فرێم بداتە دەرەو و ئابوووم بچیت.

با صالحەکی عێراق بەجیبەیلێن و بچینە خزمەت - محمدی کوپی واسع (پەحمەتی خۆی لێ بێت) و بزانی چۆن سەیری خۆی دەکات لە کاتی کەدا کە

۱ صفة الصفوة (۲/۱۵۶).

۲ هەمان سەرچاوە (۲/۲۴۵).

موسلمانان به دهسته دهسته دههاتنه خزمهتی و به بینینی و به گوفتاری چین چین باوهریان زیادی دهکرد و وانهی صالح بوون و بهرهو خوا چوون فیتر دهبوون کهچی گوی بگره به خۆی چی دهلیت؟ و بزانه تۆش چۆن سهیری خۆت دهکهیت؟! .

* عن یونس قال: سمعت محمد بن واسع - رحمه الله - یقول: ((لو کان یوجد جنوب ریح ما قدرتم ان تدنوا منی من نتن ریحی)).^۱

واته: یونس دهلیت: له - محمدی کوپی واسع - م بیست (پهحهتهی خوای لی بیت) دهیفرموو: ئەگەر گوناھ بۆنی هه بووایه، کهستان نه تانده توانی لیم نزیك ببهوه له بهر نۆری گوناھهکانی من..

برای خۆشه ویستم.. خوشکی به پیزم.. تۆ هه رگیز پوویداوه که توشی تارهحه تیهک بییت و بلیت له وانیه به هۆی سه ریچییهکی خۆمهوه بوویت... یان له شوینیکدا سووکایهتی و بی پیزیان به رامبه ر نواندی به کسه ر به خۆتا چووبیتهوه و تبیئت و دیاره گوناھیکم کردوو و خوا ئەم سوک و سه لیمانه ی زال کردوو به سه رمدا؟. دهی گوی بگره بۆ وه کیعی کوپی جه راح - مامۆستا دلسۆزه که ی ئیمام شافعی بزانه له م باره یه چ وانیه کمان فیتر دهکات و چۆن سهیری خۆی دهکات؟! .

* عن احمد بن محمد قال: اخبرني بعض أصحابنا عن وكيع بن الجراح - رحمه الله - قال: أغلظ رجل مع وكيع بن الجراح، فدخل وكيع بيتاً فعفر وجهه في التراب ثم خرج في الرجل، فقال: زد وكيعاً بذنبه فلولا ما سلط عليه.^۲

واته: ئەحمه دی کوپی محمد دهلیت: هه ندی له هاوړیکانمان ده رباره ی وه کیعی کوپی جه راح بۆیان باس کردووین که جاریکیان پیاویک زۆر پیس داده به زیته سه ر وه کیعی کوپی جه راح و قسه ی سووکی زۆری پی دهلیت.. وه کیعیش خۆی کرد به مالیکدا و خۆلی کرد به دم و چاوی خۆیدا و پاشان هاته ده رهوه بۆ لای پیاوه که و پینی وت: دهی زیاتر قسه به وه کیعی بللی دیاره له بهر گوناھاریه تی، و ئەگەر گوناھهکانی نه بووایه تۆ ئاوا پیته نه ده وێرا و زال نه ده بووی به سه ریدا.

۱ صفة الصفوة (۲/۱۸۰).

۲ هه مان سه رچاوه (۲/۱۱۳).

براکه م، خوشکه که م.. له م پێگایه دا که تو گرتووته بهر و ده ته ویت هه لسوکه وتی به رزی صالحان زیندوو بکه یته وه.. له ناو خه لکدا زۆر خۆشه ویست ده بیت و له پاره به ده ر پێت ده گرن و به گه وره سه یرت ده که ن.. ده خیلت بم تو هیشتا له دوای کاروانه که وه یت و له خۆت بایی نه بیت و فوو نه که یته خۆت.. به لکو گوێ بگره بۆ (ابن عمر) (خوای لی پازی بیت) بزانه به چ شیوه یه کی جوان و په روه رده یی وه لامی کابرا عیراقیه که ده داته وه و خۆی له و ئاسته نزمتر ده کاته وه که ئه و پیاوه ویستی به رزی بکاته وه و تۆش له خولی صالح بووندا زۆر ئاگات لێی بیت؟:

* عن أبي الوازع قال: قلت لابن عمر - رضي الله عنهما - لا يزال الناس بخير ما أبقاك الله لهم، قال: فغضب ابن عمر وقال: أتني لأحسبك عراقياً وما يدريك ما يخلق عليه ابن أمك بابه.^۱

واته: (ابی الوازع) ده لیت: جارێکیان به (ابن عمر) م ووت: خه لکی وه زعیان له باشیدایه تا خوا تو یان له ناو به یلێت! (ابن عمر) - خوا له خۆی و باوکی پازی بیت - زۆر ناره حه ت و تورپه بوو به بیستنی ئه و ته یه و پیتی ناخۆش بوو بۆیه پیتی وت: من وا ئه زانم تو عیراقیت و عیراقیش له خۆیان وه بی به لگه قسه ده که ن - ئه گینا تو چوزانیت ئه م کورپه ی دایکت - مه به ستی خۆی بوو - چوو ه ئه و دیوی ده رگای حه وشه که ی ماله وه یان چی ده کات و چی ناکات!

له گه ل خوا په رستی و شه ونویژ و پۆژی سوننه ت و قورئان خویندن و ذیکر و کاری چاکه کاریبه کاندا هه ر ترسی ئه وه ت هه بیت که له پۆژی قیامه تدا له بهر ده می خوای جیهانیاندا ده وه ستیت و کێ ده لێ ئه و کرده وانه ت ئه وه نده ئیخالصیان تیدابوو ه که لیت وه رگیرابن و پزگار بوویت، چونکه گوێ بگره بۆ (ابن مسعود) (خوای لی پازی بیت) بزانه له به رامبه ر قسه ی ئه و پیاوه دا که وتی: من پیم خۆش نییه له (أصحاب الیمین) بم به لکو پیم خۆشه له (مقربین) بم واته زۆر له خواوه نزیک بم!:

* عن مسروق قال: قال رجل عند عبدالله بن مسعود - رضي الله عنه - ما احب ان اكون من اصحاب اليمين بل اكون من المقربين احب الي، قال عبدالله بن مسعود لكن هاهنا رجل ود انه مات لا يبعث - يعني نفسه -.^۱

واته: مەسروق دەلێت: پیاویك له لای هاوێلی شیرینی پێغه مبه‌رمان (ﷺ) عبدالله ی کورپی مەسعود – دانیشتبوو وتی: من پێم خۆش نییه که له به‌هه‌شتدا له پله‌ی – صحاب الیمین – دا بم، به‌لکو پێم خۆشتره که له پێزی زۆر نزیکه‌کانی خودا بم که (مقربین)ن، به‌لام قوتابه‌که‌ی قوتابخانه‌ی پێغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) جۆریکی تر تینگه‌یشتوو له پۆژی سه‌ختی قیامه‌ت، بۆیه هه‌ر له‌ویدا ده‌لێت: به‌لام ئا لی‌ره‌دا پیاویك هه‌یه – مەبه‌ستی خۆی بوو – هه‌ز ده‌کات که مرد ئیتر زیندوو نه‌کرێته‌وه و مەبه‌رده‌می لێپرسینه‌وه‌ی خوادا پانه‌وه‌ستێنرێت.

صالحان زۆر هه‌زیان به‌ ناوی زل و دێی وێران نییه، و هه‌ز ناکه‌ن به‌ ناوی گه‌وره‌ سانگیان بکه‌یت.. ئایا تۆش وایه‌؟ ده‌ی هه‌ر کاتیك من و تۆش وامان لی‌هات ئه‌وه که‌وتووینه‌ته سه‌ر رێگای کاروانی صالحان و له‌وانه‌یه پۆژێك بیانگرینه‌وه و له‌گه‌ڵ خۆیان به‌مانه‌ن..

ده‌ سه‌یری (شه‌عی) بکه – (په‌حمه‌تی خوای لی‌ بی‌ت) و بزانه له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌ی که -ه‌ریایه‌کی قوول بووه له‌ زانسته و فه‌توادا که‌چی خۆی به‌ زانا نازانیت ئه‌مه‌ چۆن جووه‌؟

* قال الشعبي – رحمه الله – انا لسنا بالفقهاء، ولكنا سمعنا الحديث فرويناه ولكن لعلماء من اذا علم عمل.^۲

واته: عامیری کورپی شراحبیل الشعبی که ئه‌ستێره‌یه‌کی گه‌شاوه‌ی سه‌رده‌می خۆی جووه له‌ زاناییدا که‌م وینه‌ بووه و زانسته‌ی عانشه و ابن عمر و سعدی کورپی ئه‌بی وه‌قاص و عه‌مری کورپی عاصی هه‌لگرتبوو. که‌چی ده‌رباره‌ی خۆی ده‌لێت: ئێمه‌ زانا و فیه‌هزان نین، به‌لکو ئێمه‌ هه‌ندی فه‌رمووده‌مان بیستوووه و پاشان بۆ ئیوه‌مان گێراوه‌ته‌وه، به‌لام زانای پاسته‌قینه‌ ئه‌وه‌ که‌سانه‌ن که زانیاریه‌کیان وه‌رگرت به‌کسه‌ر به‌ کرده‌وه‌ کاری پێ ده‌که‌ن.

۱ هه‌مان سه‌رچاوه (۲۱۳/۱).

۲ عمر بن عبدالعزیز للصلاحي لا ۱۷۶.

له كاروانى صالح بووندا دەبىت ھەردەم بېرۆينە خىزمەت گەورەى باوھەپداران عومەرى كۆپى عبدالعزىز و بتوانىن ئەو وانە قورس و ھەرزىشە ناپەھەتە ئەنجام بەدەين و وامان لى بىت گومانى ئەو بەكەين كە خراپىن و خۆمان بە پۆخلەوات بزانىن لە چا و پياوچاكان و خواناسە مەزەكانى مېژووئى دوور و درېژى ئىسلامدا.

با پىكەوھ گوى بگرين بۆ ئەو گەف و گۆيەى نىوان خەلىفەى نوپخواز و موزاحىمى ھاوكارىدا كە چۆن عومەر دەترسىت لە خراپەكارانى ناو شارى مەدينە بىت؟!:

* خرج عمر بن عبدالعزيز - رحمه الله - من المدينة المنورة وهو يبكي ومعها خادمه مزاحم، فالتفت الى مزاحم وقال: يا مزاحم نخشى ان نكون ممن نفت المدينة، ويشير الى قول رسول الله (ﷺ): ((الا وان المدينة كالكير يخرج الخبث، لاتقوم الساعة حتى تنفي المدينة شرارها، كما تنفي الكير خبث الحديد)).^۱

واتە: عومەرى كۆپى عبدالعزىز و موزاحىمى ھاوپۆئى لە شارى مەدينە دەرچوون بەرەو دىمەشقى پايتەختى خىلافەتى ئومەويەكان و لە قەراغى شاردا لای كىردەوھ بە لای مەدينەى پىر لە نوردا و بە موزاحىمى وت: زۆر ئەترسم لەو كەسانە بىن - من و تۆ - كە مەدينە تورپان دەداتە دەرەوھ لەبەر خراپىيان، مەبەستى لەو فەرموودەى پىغەمبەرى خوايە (ﷺ) كە دەفەرموويت: شارى مەدينە ھەك كورەى ئاسنگەر وايە و پۆخلەوات فېرئ دەداتە دەرەوھ، چونكە قىامەت نايەت تا مەدينە خراپەكارانى دەرئەداتە دەرەوھ ھەك چۆن كورەى ئاسن پۆخلەواتى ئاسنەكان فېرئ دەداتە دەرەوھ.

ئەى شوپىنگەوتەى پاستەقىنەى رېبازەكەى محمد (ﷺ) ئەى ئەو كەسەى دەتەويت خۆت صالح بىت.. خىزانەكەت صالح بىت و كچ و كۆپەكانت و خوشك و براكانت صالح دەرىچن.. خوا يارمەتى دەرت بىت مادەم نىەتت وايە..

يەكئىك لە نىشانەكانى ئەوھى كە لە كاروانى صالحان نزيك بویتەوھ و خەرىكى دەچىتە ناويانەوھ - انشاء الله - ئەگەر بگەيتە ئەو ئاستەى كە پىت ناخۆش بىت و خەفەتبار بىت ئەگەر گوناھىكت لە دەست دەرچوو، تاوانىك، سەرىپچىەكى

پەروەردىگارت ئەنجام دا.. بە دەم و چاوى خەمبارتەوھ ديار بېت و خەلكى له دوورهوھ هەست بكن كه هەلەبەكت ئەنجام داوه و خەفتى پى دەخۆيت و پىكەنين و قسەى خۆشت بۆ نايەت تا تەوبەيەكى راستەقىنەى لەسەر نەكەيت و چەندان كىردەوھى جوانى بكەيت بە شوپىندا..

ئايا چى دەكەيت كاتىك نەزەرىكى حەرام يان غەيبەتەك يان دللى عاجزكردنى كەسىك يان پەنا بە خوا نوپىزىكت بفتەوتتت.. پىي خەفتەبار بوويت؟ دەى ئەوھ نىشانەيەكى زۆر چاكە:-

* عن عبدالواحد قال: أتينا امرأة متعبدة في ناحية البصرة لنسلم عليها، فقيل لنا: لا تصلون اليها، قلنا: ولم ذاك؟ قالوا: قد أغلقت عليها الباب منذ ثلاث تبكي قلنا: ولم ذاك؟ قالوا: قتلت نملة^١.

واتە: (عبدالواحد) دەلەيت: لەگەل كۆمەلەك لە هاوھلانمدا چووین بۆ سەردانى ئافرەتەتەكى خواناس لە گەرەكەكى شارى بەسەرە تا سلاوى لى بکەین - و هەوالى بزانیان پىیان وتین: مەرۆن، چونکە ناتوانن ببینن، وتمان: بۆچی ناتوانن؟ وتیان: ماوھى سى پۆژە دەرگای لەسەر خۆى داخستووھ و هەر دەگرى. وتمان: ئاخىر بۆچی وای بە خۆى كىردووھ؟ وتیان: چونکە مەرۆولەيەكى كوشتووھ.

صالحان - لە هەموو سەردەمەكدا نمونە و سەرمەشق بوون - بۆ خەلكە خواناسە ئاسايەكان و لە سەرووى هەموو صالحانەوھ، پىغەمبەران كە هەموو قوناقەكانى صالح بوونيان بپيووھ و هەموو صالحانى دواى ئەوان لەوانەوھ تيشكيان وەرگرتووھ، ئەوھ يوسف پىغەمبەرە (عليه السلام) لە لای فیرعەونى ميسر - ئەمىن حەوتەبى لاو - دا خۆى بەوھ نازانەيت كە زۆر بىتاوانە و لە گول بەرىنترە - هەرچەندە وایش بووھ - و نايەويت خەلكى تاوانبار بكات لەسەر حيسابى پاكى خۆى نا بەلكو نيازىكى تری هەبوو وەك لە قورئاندا هاتووھ:

* قال الله تعالى على لسان يوسف: ﴿وَمَا أُبْرِيُ نَفْسِي إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ إِلَّا مَا

رَجِمَ رَبِّي إِنَّ رَبِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٥٢﴾﴾^۱

واته: پاش ئه وهی که یوسف - علیه السلام - هرچونیک بو وهلی بۆ هه لکوت تا پاکى و بى تاوانى خوئى بۆ هه موو گه لی میسر بسه لمینیت و بهس، نهک مه بهستی ناوزپاندن و له که دارکردنی کهسى تر، له م هه و آله یدا و وتی: خو ئه وه نه بیت من خوّم بى تاوان بزائم و هه مووان به تاوانبار، به لکو نه فس شایه نی به رگریکردن نییه لیی به لکو نه فس هه میشه له گه ل خرابه دایه مه گه ر که سیک خوی گه وره به په حمى خوئى په حمى پیبکات و دهرونی ژیریاری چاکه کاری بکات.

ئه وه پیغه مبهری ئیسلامه (ﷺ) و پوژیکیان ژنیک له مالیان نانی ده خوارد و شهرم و هه بیه تی له پیغه مبهری خوا ده کرد و دهسته کانی ده له رزی و خاوه خاوانانی بۆ ده خورا و پیغه مبهر ههستی به م وه زعهی ئه م خوشکه میوانه کرد با بزاین چى پیی ده فره مویت تا ناسایی بکاته وه و بیته وه سه رخوی و نه ترسیت:

* قال رسول الله (ﷺ) لها: (اهدني من روعك انما انا ابن امرأة كانت تاكل القديد).

واته: پیغه مبهری خوا (ﷺ) پوی کرده ئه و ژنه و پیی فره موو: ترس و له رز له سه ر خوئ لابه من کیم؟ جگه له وهی که من کوپی ئه و ژنه م که کاتی خوئى له مه که که دا تریتی ده خوارد! ..

برای صالحم .. له هه ر ئاستیکی زانستیدای، زۆر ناسایی بیت له لات ئه گه ر له مه سه له یه کدا شاره زا نه بوویت هیچ شهرم مه که و بلی نایزائم و هه رچه نه ده روونت پیی ناخۆشه و ئه وه ره حه زی له وه یه که خه لکی نه زانیت به وهی هیچ نازانیت .. به و کاره سه خته ده چیه سه ر سه کی صالحان و به ره و پویان ده پویت و هه ر کاتیکیش مه رچی صالح بوونت تیدا هاته دی بۆیان نییه و هرت نه گرن و په دت ناکه نه وه، ده ی چاک دل و گوئى بده به زانای مه زنی ئیسلام و پیاو صالحی سه رده می تابعین - مالکی کوپی ئه نه س - په حمه تی خوی لی بیت که چون به و پرسیارکه ره ی وت: نایزائم و شاره زاییم له و بواره دا نییه؟!

* عن ابن المهدي قال: سأل رجل مالكا عن مسألة، فقال: لا أحسنها، فقال الرجل: من ضربت اليك كذا وكذا لأسألك عنها، فقال له مالك: فاذا رجعت الى مكانك و موضعك فأخبرهم اني قلت لا أحسنها).^۱

واته: (ابن المهدي) ده لیت: پیاویک پرسیاریکی شه رعی کرد له مالک و ئیمامیش فه رموی: وه لآمی ئه و پرسیاره ی تو باش نازانم! . پیاوه کهش وتی: له فلان و فلان شوینی دووره وه هاتوومه ته خزمه تی تو بو ئه و پرسیاره که چی تو به ئاسانی ده لیت نایزانم، ئیمامیش پوری تیکرد و له سه رخۆ پیی فه رموو: ده ی زۆر باشه ئه گه گه رایته وه بو ولات و شاره که ی خۆت بلێ که من وتوومه باش نایزانم. وشه ی نازانم بو وه لآمی ئه و شتانه ی که شاره زاییت نییه تیایدا له لای گیل و گه وارو خه لکه ساده که که میک پیی ده شکیت به لآم ئه وه هیچ نییه له چا و ئه و شه خصیه ته گه وره یه ی که له لای زانایان به چاوی قورس سه یر ده کریت.

دووباره ده تانبه مه وه خزمه تی (عبدالله ی کوپی مه سعود) په زای خوای لی بیت و برانین چۆن بو خۆی پوانیوه له کاتیکدا که مامۆستای شاری کوفه بووه و سه دان زانا سه ره دهستی ئه و په روه رده کراون که چی گوێ بگره به خۆی ده لی چی؟ ئیتر بزانم من و تو که ده مانه ویته وه رزشی قورسی صالح بوون جیبه جی بکه ین به خۆمان چی بئین؟

* عن حارث بن سويد قال: قال عبدالله بن مسعود - رضي الله عنه - ((لو تعلمون ما أعلم من نفسي لحثيتم على رأسي التراب)).^۲

واته: حارث ی کوپی سوهد ده لیت: عبدالله ی کوپی مه سعود (خوای لی پازی بیت) - فه رموویت: ((ئه گه ره که خۆم بتانناسیمايه خۆلتان ده کرد به سه رمدا!)) ئه ی خوات لی پازی بیت ئه ی هاوه له نازداره که ی پیغه مبه ری نازدارمان (ﷺ) تو هه موو ئیانت به خشی به خوا و ژیان له خزمه ت پیغه مبه ر و پیبازه پا که که یدا و ده ر و مالته خواناسی بووه که چی ئاوا بو خۆت ده پوانین، ده ی ئه مه ش وانیه کی تر تانه و فیتری نیمه ی گچکه صالحی ده که ن تا کاروانه که تان پینگا که ی کویر نه بیته وه .

۱ صفة الصفوة (۱/۱۲۰).

۲ هه مان سه رچاوه (۲/۱۵۳).

ئەمەش عەلی کورپی (فضیل)ی کورپی (عیاض).. پەرەردە کراوی دەستی باوکیەتی (فضیل)ی خواناس و موسلمان، (فضیل)ی گەرەیی صالحان.. صالحان زنجیرەیی صالحیەت لە خۆیاندا قۆرخ ناکەن.. خۆیان لە گەلّ خوادا پێک ناخەن کەچی کورپ و کچەکانیان لە ناو دەریایەک غەفلەت و بێ ئاگاییدا دەژین.. نا بە لکو وایان لێ دەکەن کە پێشبرکی لە گەلّ باوکیاندا بکەن لە شەونویژ و خواناسیدا. وەک ئەم نمونەیه:

* عن محمد بن الحسن قال: كان علي بن الفضيل بن العياض يصلي حتى يزحف الى فراشه ثم يلتفت الى ابيه فيقول: يا ابا سبقتني العابدون).^۱

واتە: محمدی کورپی حسن دەلێت: عەلی کورپی فوزەیل ی کورپی عەبیاز (پەرەمەتی خۆای لێ بیئت) لە گەلّ باوکیدا شەونویژی دەکرد تا ئەوەندە ماندوو دەبوو کە بە سنگە خشە دەچوو ئەو جێگە کە ی خۆی بۆ حەوانەوه، لە گەلّ ئەوەشدا لایەکی دەکردەوه بۆ لای باوکی و پێی دەووت: خواناس و صالحان پێشم کەوتوون بابەگیان!.

سەرەشق و گەرە صالحی ئیسلام – عومەری کورپی خطاب (پەرەزای خۆای لێ بیئت) کاتی دەچوو سەر مینبەر بۆ وتاری هەینی بە کەمین وشەیی داننانی خۆی بوو بە لاوازی و چروکی و توند و تیژی خۆیدا و لە خوا دەپاراپەوه ئەو پەرەشتانەیی تێدا نەمیئیت! دەی ئایا من و تۆ هەولێ ئەو ئە دەین پەرەوشتە نەخواراوه کان لە خۆمان دارپن یان داوامان کردوو لە خوا کە لە کۆلمانی بکاتەوه:

* قال جامع بن شداد: عن ابي قال: كان اول كلام عمر بن الخطاب (رضي الله عنه) حين يصعد المنبر ان قال: (اللهم اني شديد فليني، واني ضعيف فقوييني، واني بخيل فسخني).^۲

واتە: جامع ی کورپی شەداد دەلێت: باوکم وتی: بە کەمین وتەیی عومەری کورپی خەتتاب (پەرەزای خۆای لێ بیئت) کە دەچوو سەر مینبەرە کە ی بۆ وتاردان دەیوت: ئەی

۱ صفة الصفوة (۲/۱۶۵).

۲ هەمان سەرچاو (۱/۱۴۵).

پەروەردگارم من زۆر توند و تیزم نەرمم بکە.. و لاوازیشم بەهێزم بکە، و بەخیل و چروکم سەخی و دەست بلّوم بکە.

ئەمەش بیشری حافیە (پەحمەتی خۆی لى بىت) و کاتیک زيانیک دەکات یان کەسێکی خۆشەویستی دەمریت.. یەكسەر خۆی تاوانبار دەکات و بە خۆیدا دەچیتەو، و ئەو کارەساتە دەبیتە چاک بوونی و بەرزبوونەوێ زیاتری ئاستی صالحیەتی.. نەك وەك هەندی باوەر لاواز کە کاتى تووشى زيانیک دەبن یان کەسێکی نزیکیان دەمریت چەندان پتر و پۆ و قسەى نابەجى دىت بە دەمیاندا و چەندان ناشکوری دەردەبپن..

بەلام (بشر الحافي) بە پێچەوانەو دەکات و وانەیهکی گەورەشمان فیر دەکات کە لە کاتی نەهامەتی و زیان و نارەحەتیدا چی بکەین؟ چی بلّین؟ کە خوامان لى نەپەنجیت؟

* عن محمد بن يوسف الجوهري قال: سمعت بشر الحافي - رضي الله عنه - يقول - يوم مات أخته - ان العبد اذا قصر في طاعة الله سلبه الله من يؤنسه.^۱

واتە: محمدی کورپی یوسف الجوهری دەلی: لە بشری حافیم بیست - پەحمەتی خۆی لى بىت - کاتى کە خوشکىکی مرد - وتى: ئای کە (بەندە) هەر کاتیک کە مەترخەمی و سستی بنوینیت خۆی گەورە ئەو کە سانەى کە ئەو دلی پێیان خۆشە لى دەسەنیتەو و دەمرن.

خوشکی بەپێزم.. برای خۆشەویستم.. پێگای صالح بوون بگرەبەر.. چاوەپوان مەکە و مەیدە دەست کاتیکى تر، و هەر لەم ساتەو کە ئەم بابەتە گرنگە دەخوینیتەو تەوبە بکە و کردەوێ زۆر جوان و پەوشتی بەرز بنوینە، جا لەو مەیدانەدا شتی سەیر و خۆش و سەمەرەى زۆر دەبینیت و ئەگەر پێیان زانیت کە تۆ کەوتوویتە سەر سەکی صالحان و خوشیان ویستی و ئاوتیان پى دەخواستى تۆ زیاتر بۆ خۆت بگری و بلّی: من خۆم هەلّواسیوو بە شەمەندەفەرى صالحاندا و هیشتا نایەلن بچمە ژوورەو کە چی خەلکی حسابیکى زۆر گەورەترم بۆ دەکەن و ئەو کاتە

زیاتر به خۆداچونوه دهکهیت و ههولّ دهدهیت بجیته ناو شهمندهفه ره که و، - انشاء الله - ئەوانیش دهستت بۆ کیش دهکهن و دهتهنه ناو خۆیان.. با بزاین بیشری کوپی حارث، چی کرد کاتیک سهرخۆشیک باوهشی پیداکرد و تیر ماچی کرد:

* عن محمد بن قدامة قال: لقی بشر بن حارث - رحمه الله - رجل عن سکر، فجعل یقبل ویقول: یاسیدی یا ابا نصر، وبشر لا یدفعه عن نفسه، فلما ولیّ تفرغرت عینا بشر وقال: رجل احب رجلاً علی خیر تهمة، لعل المحب قد نجا والمحبوب لا یدری ما حاله.^۱

واته: محمدی کوپی قودامه دهلیت: بیشری کوپی حارث (پهحهتهی خوی لّ بیته) جاریکیان سهرخۆشیک گهیشته پیتی له ریگایه کدا و پهلاماری دا و باوهشی پیداکرد و دهستی کرد به ماچکردنی و بیشریش سهرسام بوو - له و کاره - و له خۆی دووری نه دهخستهوه - کاتی سهرخۆشه که بیشری بهردا و پۆشیت، چاوهکانی بیشر پریوون له ئاو و به دهم گریانوه وتی: پیاویک دیت و پیاویکی خۆشدهویت له بهر گومانی چاکه، که پیتی دهبات.. کئی دهلی کهسی خۆشویست - که سهرخۆشه که بوو - له بهر نه و دلّ پاک و نیهته خالصهی ناچیتته پیزی رزگار بووان و خۆشویستراویش - که بیشره - کئی دهزانی حالی چۆن ده بیته له دیوهخانی خوا؟!..

مژدهت لّ بیته ئهی بیشر و سهدان سالّ به سهر مردنتا تیپه پریووه و نهوهکانی دوی خۆت و هه لگرانی نه و په یامه موباره کهی تو ههولّ دهدهن چاو له کار و گوفتار و رهوشتی به رزی تو و هاووینه صالحهکانی تو بکهن و تۆش - انشاء الله - حالت خۆش ده بیته پووسپی بهر دیوانی خوا ده بیته.

من ده لیم پیاوچاکان بهوه بوونه ته سه ره شقی کاروانی صالحان که خۆیان به دلّ نه بووه و خۆیان به شایستهی به ههشت و په زامه ندی خوا نه زانیووه و نه مهش وای لیکردوون که بهردهوام له ته عدیل کردن و پاست کردن و چاککردن و جوان کردنی بیروباوهر و کردهوه کانیاندا بن و تیر نه بن به ذیکر و قورئان خویندن.

وهک ئیمهی ئه م سهردهمه نه بوون که به نویژه فه رزهکان و پۆڤووی په مه زانه وه خۆمان به فضیل و مالکی ئه م سهردهمه ده زانین و له خۆمان زۆر دلّ نیاین.. به لام با

گوئ بگرین بۆ (فوزهیل) بزانی چى چفههك بۆ زانای پایه به رزی (سفیانی کوپی عیینه) دهکات؟

* عن ابي جعفر الحداء قال: سمعت فضيل بن عياض - رحمه الله - يقول: أخذت بيد سفيان (سفيان بن عيينة) في هذا الوادي فقلت له: ان كنت تظن انه بقى على وجه الارض شر مني ومنك، فبأس ماتظن.^۱

واته: (ابي جعفر الحداء) دهلی: له (فضیل)ی کوپی (عیاض)م بیست - په حمه تی خوی لی بی - ده بیوت: دهستی سوفیانی کوپی عویهینه م گرت نا له م دۆله دا و پیم وت: نه گه ر وا گومان ده بهیت که له سه ر زه ویدا که سیک ماوه له من و تو خراپتر بیست، نه وه خراپترین گومان ت بردوو و به هه له داچوویت.

بۆ خوشکانی سه رپۆش به سه ریش.. با بچینه وه خزمه ت دوو هه لۆیستی صالحانه ی دوو خوشکی سه رمه شقی کاروانه که مان کاروانی صالحان و به ره و خوا چوون، و په که میان ئافره تیکی قوله ره شی خه لکی به سه ریه و هه موو مامۆستایان و قوتا بیانی قورئان سه ردانیان ده کرد تا لیوه ی وانه ی صالح بوون به کرده وه ببینن وه ک چۆن له حوجره کاندایا به نه زه ری ده یانخویند:

* عن صالح بن عبدالكريم قال: رأيت امرأة سوداء بالبصرة، والناس مجتمعون عليها، ثم قامت فدخلت داراً فدخلوا معها واحدقوا بها، فدنوت منها فقلت: يا هذه اما تخافين العجب؟ فرفعت رأسها فنظرت اليّ ثم قالت: كيف يعجب بعمله من لا يدري لعله قد ردّ عليه؟^۲

واته: صالح ی کوپی عبدالکریم دهلی: ئافره تیکی په ش پیتستم بینى له به سه ره، خه لکی چوارده وریان لیدابوو، ئه ویش خه ریکی خواناسی خۆی بوو، هه ر که زانی چوارده وریان لی داوه، هه ستا و چوو ه مالتیکی تره وه و هه موو خه لکه که ش به دوایدا چوونه ژوو ده وه و هه ر له خواناسی و به ندایه تییه کانی ورد ده بوونه وه و چیرزی نیمانیان لی وه رده گرت.

۱ صفة الصفوة (۱۶/۲).

۲ صفة الصفوة (۴۳/۳).

و منیش لئی نزیک بوومه وه و پیم وت: ئایا له وه ناترسیت غرور بووت تی بکات و له خۆت بگۆرپیت؟ و ئافره ته که سه ری هه لپری و سه یریکی کردم و پاشان وتی: مرۆف چۆن به کرده وه یه ک مه غرور ده بیته که هیشتا نازانیت لئی وه رگراوه یان ده دریتته وه به ناو چاویدا.

ئافره تی دووه م – ئه ستیره پرشنگداره که ی ئاسمانی صالحانه – که ناوی (پابعه ی) عدویه) (په حمه تی خوی لی بیت) که هه میشه داوای لیخۆش بوونی له خوا کردووه له سه ر ئه و به لئین و قسه زۆرانه ی که کردوویه تی و راستی نه کردووه و نه یبردووه ته سه ر و هه میشه (أستغفرالله) ی کردووه:

* قال عباس بن الوليد: قالت رابعة العدوية – رحمها الله – (استغفر الله من قلة صدقي في قولي، استغفر الله).^۱

واته: عه باسی کوپری وه لید ده لئیت: پابعه ی عه ده وه یه – په حمه تی خوی لی بی – ده بووت: داوای لیخۆش بوون ده که م له خوا له بهر که می راستگویییم له قسه کانمدا و ده لئیم (أستغفر الله).

ئه گه ر خه ریکی کاریکی خیر بوویت و کرده وه ی جوانت ده نواند – له خۆت باپی نه بیت – به لکو به پیچه وانه وه بلئی: چه ندان کاری چاکه هه یه که هه یچیانم نه کردووه و له مندا نین، و هه ولّ بده یت له خۆتدا بیانیه یته دی، ئه مه ش یونس ی کوپری عوبه ید (په حمه تی خوی لی بیت) ئه وه نده خۆی به که مه رخه م ده زانیت که من و تو هه رگیز ناویرین وا بکه ین:

* عن بشر بن الحارث قال: قال يونس بن عبيد – رحمه الله – اني لا اعرف مائة خصلة من البرّ ما فيّ منهما واحدة^۲

واته: بیشری کوپری حارس ده لئیت: یونس ی کوپری عوبه ید (په حمه تی خوی لی بیت) ده لئی: تا (۱۰۰) به ش له په وشته جوانه کان هه یه که یه ک دانه یان له من نه هاتوونه ته دی.

۱ هه مان سه رچاوه (۳۳/۲).

۲ هه مان سه رچاوه (۲۰۷/۲).

* عن ابراهيم بن أدهم - رحمه الله - قال: كان عطاء السليمي - رحمه الله - يمس جسده بالليل خوفاً من ذنوبه مخافة ان يكون قد مسخ.^۱

واته: ئیبراهیمی کوپی ئەدھەم دەلی: (عطاء السليمي) پەحمەتی خۆای لی بیئت - ئە شەوێ کاندە دەستی دەهینا بەسەر لاشەیی خۆیدا، لە ترسی ئەوێ نەوێ بە هۆی گوناھباریەوێ بووبیئت بە بەراز.

ئەم عەطایەیی کە ئاوا خۆی بە تاوانبار دەزانیت.. لەم بەسەرھاتەیی داھاتوویدا بۆت دەردەکەوێت کە تا چ پادەھێک لە خوا ترساوێ و خەمی دۆای مردنی بوو:

* قال ابو يزيد الهادي انصرفت ذات يوم من الجمعة، فاذا عطاء السليمي وعمر بن نهرم يمشیان وكان عطاء قد بكى حتى عمش... و كان عمر قد صلى حتى دبر، فقال عمر لعطاء: حتى متى نسهوا ونلعب وملك الموت في طلبنا لا يكف، قال: فصاح عطاء صيحة خراً مغشياً عليه فانشج موضحه، فاجتمع الناس وقعد عمر عند رأسه ثم افاق وحمل.^۲

واته: (ابو یزید الھادی) دەلی: جارێکیان لە نوێژی جومعە گەرامەو، لە پێگا چاوم هەلتەقی بە عطاء السليمي و عمری کوپی درھەم دا کە پێکەوێ دەپۆیشتن و عطاء ئەوێندە گریابوو چاوەکانی کز و کوێر بووبوو، و عمریش ئەوێندە نوێژی کردبوو پشستی کۆمابوو، عمر پووی کردە (عطاء) و پێی وت: تا کە ی من و تو له ناو هەلەدا بژین و خەریکی گەمە و مەزاقین و بێتاگاین لەوێ (ملك الموت) بە دواماندا دەگەپێت و وازمان لی ناهینیت، دەلی: (عطاء) یە کە هاواری کرد و لە هۆش خۆی چوو، سەری دای بە زەویدا و سەری شکا و خەلکی لییان کۆبوونەوێ و عمریش لە پال سەریدا دانیشتن تا بە هۆش هاتەوێ و بردیانەوێ بۆ مال.

خوشک و براییانی بەشداربووی ئەم خولە گرنگە، خولی (صالح) بوون ئەم باسە زۆر زیاتر هەلەدەگریت بەلام بەسێ هەلوێست و وتەیی خواناسی - بەسەر - مالک ی کوپی

۱ صفة الصفوة (۲/۲۲۱).

۲ هەمان سەرچاوە (۲/۲۲۲).

دىنار (پەحمەتى خىۋاي لى بىت) ئەم باسە دەپپىچىنەۋە دەچىنە سەر گولزارىكى تىرى كاروانەكە:

* قال بشر بن حارث: قال رجل لمالك بن دينار: يا مرثي! قال له: متى عرفت اسمي؟ ما عرف اسمي غيرك).^۱

واتە: بىشىرى كوپى حارس دەلئىت: جارىكىيان پىاۋىك پىۋى كىردە مالكى كوپى دىنارو پىۋى وت: ئەي پىاباز!، مالىكىش سەپىرىكى كىرد و پىۋى وت: چۆن ناۋى منت زانى؟ كەس ئەو ناۋەم نازانىت جگە لە تۆ!.

* عن السري بن يحيى قال: (قال مالك بن دينار: لو وقفت مَلَكُ بباب المسجد و قال: فليخرج أشر من المسجد، لبادرتكم اليه).^۲

واتە: سەرى كوپى بە حىيا دەلئىت: مالكى كوپى دىنار (پەحمەتى خىۋاي لى بىت) دەلئىت: (ئەگەر فرىشتە بەك لە بەر دەرگاي مزگە وتدا بوۋەستىت و بلىت: خراپترىن كەستان لە مزگە وتى پەروەردگار بىرۆنە دەرەۋە، من لە پىش ھەمووتان دەپۆمە دەرەۋە.

* عن جعفر بن سليمان قال: سمعت مالك بن دينار - رحمه الله - يقول: اذا ذكر الصالحون فأف لي وتف.^۳

واتە: لە جەغەرى كوپى سولەيمانەۋە دەلى بىستم لە مالكى كوپى دىنارەۋە - پەحمەتى خىۋاي لى بىت - دەپوت: ھەر كاتىك باسى پىاۋچاكان و صالحان بىرىت ئۆف لە من و تف لە من.

مەۋلەۋىش - بە پەحمەت بى - لە ۋەسەف و باسى پىنغەمبەرى خۇشەۋىستماندا دەلئىت:

يادى تۆ بىكەم، يادى خۆمە پاش نورى تۆ لە كوى و بىنايى خۇش

۱ ھەمان سەرچاۋە (۱۹۳/۲).

۲ صفة الصفة (۱۸۹/۲).

۳ صفة الصفة (۱۸۴/۳).

دووهم

خۆیان له پله و پایه و شورهت پاراستوو:

مامۆستایه کمان هه بوو له بهغداد له کاتیگدا له کۆلیژی شهریعه ده مانخویند، ناوی دوکتۆر خالد الجمیلی بوو، ههردوو چاوی نابینا بوو، زۆر زیرهک بوو تا وای لیهاتبوو بپیان دهووت: (طه حسین)ی عێراق..

له یادمه هه ر جارێک کورسیمان بۆ دههینا و دامانده نیشانده له سهری، پیتی ناخۆش بوو، گویم ئی بوو به دهم خۆیهوه دهیووت: (استغفر الله) واته خواجه داوای لیخۆش بوونه کهم له وهی خه لکی خزمهتم ده کهن و پاشان به دهنگی بهرز ئهم ئایه تهی ده خویند:

* قال تعالی: ﴿تِلْكَ الدَّارُ الْآخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِي الْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا
وَلَعَلَّهُ لَلْمُنْقِبِينَ﴾ (۸۳)

واته: خۆشی و ههوانه وهی بهههشت و پهزنامهندی خوا له پۆژی قیامهتدا ده دهین بهو که سانهی که له دنیا چه زیان له بهرز و پله و پایه و شورهت و ناوی گه وره نییه و نه گه ر کرایشن به سه رگه وره و شوره تیان پهیدا کرد فه ساد و به دپه وشتی بلاوناکه نه وه و دهی سه ره نجامیش هه ر بۆ له خوا ترسانه .

پیغه مبهری خوا (ﷺ) په روه ردهی هاوه له کانی خۆی به جوړی کرد بوو که خۆیان بدزنه وه له پله و پایه و بهرپرسیاریتی و نه یانه ویتو، له و باره یه وه پووده کاته (أبو ذر الغفاری) به سۆزیکي باوکانه وه پیتی ده فه رموویت:

قال رسول الله (ﷺ): (يا ابا عبد الرحمن لا تسأل الامارة فانها يوم القيامة ندامة).^۲

واته: ئه ی باوکی عبدالرحمان هه رگیز داوای پۆست و بهرپرسیاریتی نه که یه چونکه له پۆژی قیامهتدا په شیمانی له دوایه ..

۱ سورة القصص: الآية (۸۳).

۲ رواه مسلم (۱۸۳۵).

له جینگه په کی تردا به شیوه په کی وردتر مه سه له که پروون ده کاته وه و زیاتر دوریان ده خاته وه له چه زکردن له پله و پایه و هه ولدان بۆی وه که ده فه رموویت: واته: ئه گه ده توانیت ته نانه تهمیری و سه رگه وره یی دوو که سیش نه که یت ده ی وا بکه و له دونیادا هه ول بده وه ری نه گریت.

هه ر ئه م په روه رده یی پیغه مبه ری خوا بوو (ﷺ) که وای کرد له هاوه لان به جۆری خۆیان له به رپرسی ده دزیه وه و پۆستی به پتوه بردنیا ن پی خۆش نه بووه .. ئه وه سه عدی کورپی ابی وه قاصه - خوای لی پازی بیته - و پیی خۆشه له ناو مال و مندال و مه پ و مالاته که یدا بژی و که سه نه یناسیته و که سه له به ری هه لته سیته وه و به نده یه کی له خواترسی نه ینی بیته .. و ئیتر هیه چ گویش نادات به هاندانی چواره وره که ی و بۆله بۆل و گله یی خزمه کانی له وه ی که هه وللی ده ست خستنی پله و پایه نادات، ده ی با گوئی بگرین بۆ ئه م و توویژه ناوازه یی باوک و کورپیک ..

* کان سعد بن ابی وقاص - رضي الله عنه - في ابل وغنم، فاتاه ابنه عمر وانتهی الیه قال: (يا ابا ارضیت أن تكون اعرابياً في ابلک وغنمک والناس یتنازعون الملك؟، فضرب صدر عمر بیده وقال: أسکت یابنی، فانی سمعت رسول الله (ﷺ) یقول: (ان الله یحب العبد التقی الخفی).^۱

واته: سه عدی کورپی ئه بی وه قاص (په زای خوای لی بیته) ئه وه هاوه له دلسوژ و به غیره ته ی پیغه مبه ری خوا (ﷺ) و تاجی سه رکه وتنی جهنگی قادسیه و سه رکرده ی سوپای پزگارکردنی عیراق - له ناو حوشر و مه پ و مالاته که یدا بوو، عمری کورپی هات بۆ لای و پیی وت: باوکه گیان، ئه وه چۆن پازی ده بیته وه که عه ره بیکی ده شته کی خه ریکی حوشر به ختوکردن و مه پ و مالاته بیته و خه لگیش وا کیشمه کیشمی کورسی و ده سه لاتیانه ؟

هاوه لی تیگه یشته وی پیغه مبه رمان (ﷺ) - سه عد - پیکه نینی دی به م وتانه، و ده ستی ده کیشیته به سنگی عمری کورپیدا و پیی ده لیت: کورپی خۆم .. من له

پێغه مبهری خوام بیستوووه فهرموو یه تی: خوی - عزوجل - بهنده یه کی له خواترسی به نهانی خۆش ده ویت - واته جگه له خوا کهس نایناسیت و شوره تی نه بیت. ئەمه ش عوسمانی کورپی عه فانه - خه لیفه ی سییه می پێغه مبهری خوا و ئەو هاوه له به پێزه ی که فریشته کانی خوا شه رمیان لی کردوو، پازی نابیت و حه ز ناکات له دوی ئەبو به کری صدیق - خوا لیتی پازی بیت - ببیته خه لیفه ی موسلمانان و ئەمه چۆن بووه؟

* قال ابن الجوزي - رحمه الله - صح عن ابي بكر الصديق انه املى على عثمان وصيته عند موته فلما بلغ الى ذكر الخليفة أغمى عليه، فكتب عثمان - عمر - فلما افاق قال: من كتبت؟ قال عمر، فقال: لو كتبت نفسك لكنت لها أهلاً.^۱

واته: (ابن الجوزی) ده لی: له ریوا یه تی سه حیجدا هاتوووه که (ابوبکر الصدیق) له کاتی سه ره مه رگدا وه سه یه تنامه ی خۆی به عوسمان ی کورپی عه فان نووسیوووه، هه ر که گه یشته باسی خه لیفه ی دوی خۆی خه ریک بوو ناوی به ریت له هۆش خۆی چوو، (عثمان) یش خیرا له خۆیه وه نووسی (عمر)، و کاتی ئەبو به کر به هۆش هاته وه وتی: کیت نووسیوووه؟ عثمان وتی: عومه ری کورپی خطاب، و ئەبو به کریش پیتی وت: ئەگه ر ناوی خۆیشت بنووسیایه شایانی بوویت.

له ترسی خودا نه یه یشتوووه ئەم پیاوه مه زنانه شان شانیتتی پله و پایه و شوره ت و کورسی بکه ن و بو خۆیانی ده ست بخه ن و ئەمه ش (عبدالله ی کورپی عمری کورپی خطاب) خویان لی پازی بیت - وله ناو که عبه دا وله سوژده دا ئەم پاستیه ده خاته پوو:

* ان نافع قال: دخل ابن عمر - رضي الله عنهما - الكعبة فسمعته وهو ساجد يقول: (قد تعلم ما يمنعني من مزاحمة قريش على هذه الدنيا الا خوفك).^۲

واته: نافع ده لیت: عبدالله ی کورپی عومه ر (ره زای خویان لی بیت) له ناو که عبه ی پیروژدا بوو گویم لیتی بوو له کاتی سوژده دا ده یووت: ئەه ی په ره ردگارم تو چاک

۱ صفة الصفوة (۱/۱۶۰).

۲ صفة الصفوة (۱/۱۸۹).

دهزانی من له بهر خاتری ترسی تۆیه و له تۆ دهترسم ئهگینا هیچ شتێك پێم لێ ناگریت له وهی شانەخپه له گهڵ قورپهیشدا بکهم بۆ دهستکهوتنی دنیا و پله و پایه.

مهرج نییه صالحان له ههموو کاتیکیدا پله و پایه و پۆست وهرنهگرن، چونکه له ههندی کاتدا دهبیته وهری بگرن وهگه رنا گونا هبار دهبن چونکه کهسیکی ناشایسته له باتی ئهوان وهری دهگریته فهسادی و خراپه کاری له ولاتدا بهرپا دهکات.

بهلام ئهگه کهسانی شیاو و لیوه شاهه و خواناس زۆربوون، لهو حالهتهدا صالحان خۆیان له بهرپرسیاریتی شاردوووتهوه، و له کاتیکیشدا وهریان گرتبیت ئه و پۆسته نهیگۆربوون و له خۆیان بایی نهبوون با وتووێژی نێوان شیردۆشهکان و خهلیفه یه کهمی ئیسلام ببیستین:

* كان ابوبکر الصديق قبل الخلافة يطلب للحي أغنامهم، فلما بويغ له بالخلافة، قالت جارية من الحي: الان لا يطلب لنا منائح دارنا، فسمعها أبوبکر فقال: (لعمرى لاحتلها لكم، واني لارجوا ان لا يغيرني ما دخلت فيه من خلق كنت عليه فكان يطلب لهن^۱).

واته: ئه بو بهکری (صديق) پهزای خوای لێ بیته پێش ئه وهی بیکه ن به خهلیفه ی موسلمانان هاوکاری ژنانی دهکرد و مه پ و بزنی له گه لدا ده دۆشین، و کاتی بووه خهلیفه یه کێ له و خانمانه ی گه په ک هاواری لێ ههستا و وتی: ئیتر مه په کانی گه په کمان له گه ل نادۆشیت و له دهستان ده رچوو، کاتی ئه بو به کر ئه و قسه یه ی بیسته وه وتی: به ته مه نم به رده وام بۆتان ده دۆشم و هیوادارم ئه و کاره ی دراوه ته دهستم له په وشته جوانه کانی پێشترم نه کات و له پاش خیلافه تیش هه ر مه په کانی بۆ ده دۆشین.

برای موسلمانم – له و پێگه یه دا زۆر ساده ده بیته و له کاتی بهرپرسیاریتییدا سوود له وه رزشی صالحبوونه که ت ده بینیت و فیززلی و خۆبه زلزانین نایه ت به لاتدا و چه ز له له قه ب و نازناوی گه و ره گه و ره ناکه یته و خۆت زۆر به خاکی و ساده ده زانیت – ئای که خه لکی له و کاته دا خۆشیان ده ویت، سه یری ئه میری باوه پداران بکه – عمری کوپی عبدالعزیز – بزانه هه لویستی چی بوو به رامبه ر ئه و پیاوه ی که هاته لای به ناوی خۆیه وه بانگی کرد:

۱ ابوبکر الصديق – للصلاحي – لا (۱۳۷).

* قدم عمر بن عبدالعزيز - رحمه الله - زياد مولى ابن عياش واصحاب له، فاذن عمر له دونهم، فدخل عليه فنسي ان يسلم عليه بالخلافة، ثم ذكر فقال: السلام عليك يا امير المؤمنين، فقال له عمر: والاولى لم تضرنى ثم نزل عمر عن موضع كان عليه الى الارض وقال: اني اعظم ان اكون في موضع أعلو فيه على زياد).^۱

واته: زياد مهولای (ابن عياش) له گه ل هاورپیکانیدا هاتن بۆ سهردانی عمری کورپی عبدالعزيز و عمریش پێگایدا به ته نهها بیته ژووره وه و کاتی هاته ژووره وه له بیرى چوو سلأوی خیلافه تی لى بکات و پاشان بیرى که وته وه خیرا وتی: (السلام عليك يا امير المؤمنين) و عمریش فه رموو: یه که م سلأوت هیچ عه بیئکی نه بوو، هیچ زیانیکی نه بوو پاشان له سه ر کورسی خیلافه ت دابه زیه سه ر زه وه یه که و وتی: من زۆر له وه گه وره ترم که له شوینیکدا دابنیشم به رزتر بیته له ئاستی زیاد.

ئه م عمره گه وره و مه زنه له نه وه ی عمری کورپی خطابه و نیوانی له گه ل خه لیفه سوله یماندا زۆر خۆش بووه و سلیمان زۆری خۆش ویستووه، بۆیه زۆر ترسا له وه ی خه لیفه سلیمان له سه ره مه رگدا وه سه یه ت بکات به دانانی عمر به خه لیفه ی دواى خۆی!

بۆیه له رزی لیها ت و به خیرا خۆی گه یانده ره جا و ئه م وتووێژه که وته نیوانیان:

* قال رجاء: فلما تفرقوا جاءني عمر بن عبدالعزيز فقال: يا ابا مقدم، ان سليمان كانت لي به حرمة ومودة، وكان بي براً ولطفاً، فانا اخشى ان يكون قد أسند اليّ من هذا الامر شيئاً، فأنشك الله وحرمتي ومودتي الا اعلمتني ان كان ذلك حتى استعفيه الآن قبل ان ياتي حال لا اقدر فيها على ما أقدر الساعة، فقال رجاء: لا والله لا أخبرك حرفاً واحداً، قال: فذهب عمر غضبان).^۲

واته: ره جای کورپی سه یوه - که وه زیری زۆری له خه لیفه ئومه وه یه کان بووه و پیاویکی صالح و بۆ خوا ژیاو بووه - ده لى: دواى ئه وه ی هه موو ئومه وه یه کانم کۆکرده وه و پێش مردنی سلیمان به یه تم لى وه رگرتن بۆ ئه وه که سه ی ناوی له

۱ عمر بن عبدالعزيز، للدكتور علي الصلابي، لا (۱۵۱).

۲ هه مان سه رچاوه، لا (۲۴).

وه سهیه تنامه که ی سوله یماندا هاتوو و بلاوه یان لیکرد، و یه کسه ر عمری کورپی عبدالعزیز وه که وهی بلایی دلی خهبری دابیت که ناوی ئه و بیت – بویه به په له هات بۆ لام و وتی: ئه ی ئه با میقدام، په یوه ندییه کی دۆستانه هه بووه له نیوان من و سوله یماندا و زۆر چاک و به به زهیی بووه له گه ل مندا و زۆر ده ترسم ناوی منی نووسیبت و خیلافه تی دابیت به سه رمد، ده ی تو ئه و خوابه و له بهر خاتری ئه و سۆزو خۆشه و یستییه ی نیوانمان ئه و نه یینییه م پی بلای تا کار له کار نه ترازواه برۆم بلیم داوای لیبوردن ده که م و بیده به یه کیکی تر تا زوو و کۆچی دواپی نه کردوو و دواپی په له قازه کردنم هیچ سوودی نابیت، په جا ده لی: وتم: وه لاهی یه ک پیتت پی نالیم... عمر زۆر به تووره ییه وه ناو چاوی دا به یه کدا و جیی هیشتم..

(سبحان الله) ته نها موسلمانه تیگه یشتوو هکان، صالحان، بۆ خوا صولحاون ئه م هه لویسته مه ردانه یان لی دیت، ئه گینا زۆر که س هه یه له دیندا شاره زایه و علومی شه رعی خویندوو به لام نه چوو ته ناو کاروانی صالحانه وه بویه ئه گه ر پۆسته که شی لی بسه نیته وه – له داخندا – ده ست له کار ده کیشیتته وه !! به لکو له م پۆژه دا هه ولی کرینی ده نگه کانیش ده دات و ته حالوفاتیش ده کات بۆ ئه وه ی ده ربجیت !!!

(ثابت) ی کورپی (أقرم) (په زای خوای لی بیت) چاک تیگه یشتوو له ئیسلام بویه خۆی ده شارده وه له وه رگرتنی سه رکرده یی و له جهنگی (مؤتة) دا و له ناو گه رمه ی ته قه ته قی شمشیردا – ئه م وانه مه زنه مان فیرده کات و ئالاکه ده داته ده ستی خالیدی کورپی وه لید:

* عن ابراهيم بن يحيى بن زيد بن ثابت قال: لما كان يوم مؤتة وقتل الامراء أخذ اللواء (ثابت بن أقرم) وجعل يصيح يا للانصار! فنظر الى خالد بن الوليد فقال: خذ اللواء يا أبا سليمان، فقال خالد: لا أخذه انت احق به لك سن وقد شهدت بدرًا، قال ثابت: خذ أيها الرجل فوالله ما اخذته الا لك ثم قال للناس: هل اصطلحتم على خالد؟ قالوا: نعم.^۱

واته: ئیبراهیمی کورپی یه حیای کورپی زهیدی کورپی ثابت ده‌ئیت: له جه‌نگی مۆته‌دا هه‌موو سه‌رکرده‌کانی سوپای موسلمانان یه‌ک له‌ دوا‌ی یه‌ک شه‌هید بوون، تا - ثابت ی کورپی نه‌قره‌م (په‌زای خوای لی بیت) ئالاکه‌ی به‌رزکرده‌وه و به‌هه‌موو ده‌نگی هاواری کرد و وتی: ئه‌ی باوکی سلیمان ها ئالاکه‌ بگره‌ ده‌ست، و خالیدیش وه‌ری نه‌گرت و وتی: تۆ شایانی سه‌رکرده‌بییت له‌به‌ر ته‌مه‌نه‌که‌ت و له‌به‌ر به‌شداری کردنت له‌ جه‌نگی یه‌ردا.

ثابت له‌ وه‌لامدا پێی وت: بیگره‌ سویند به‌ خوا بۆ ئه‌وه‌ هه‌لم گرت بیده‌م به‌ تۆ، و یاشان به‌ سه‌ربازه‌کانی وت: به‌ سه‌رکرده‌یی خالد پازین؟ وتیان: به‌لی.

کاروانی پر له‌ نووری صالحان - شوهره‌تی تیانیه - و ئه‌گه‌ر ده‌ته‌وینت له‌ کاروانه‌که‌دا وه‌ربگرییت ئه‌بێ پیت ناخۆش بیت ناوبانگ ده‌ریکه‌یت چونکه‌ سه‌رده‌کیشی بۆ غرور و له‌ خۆبایی بوون و پیا‌بازی شوینی دلسۆزی و ئیخلاص - ده‌گریته‌وه - په‌نامان به‌ خوا - بۆیه‌ سه‌یری خالیدی کورپی مه‌عدان بکه‌ و بزانه‌ له‌م بازه‌یه‌وه‌ چ وانه‌یه‌که‌مان پێ ده‌ئیته‌وه:

* عن صفوان بن عمرو قال: كان خالد بن معدان - رحمه الله - إذا عظمت حلقته قام فانصرف، قلت لصفوان: ولم كان يقوم؟ قال: كان يكره الشهرة).

واته: سه‌فوان ی کورپی عه‌مر ده‌ئیت: خالیدی کورپی مه‌عدان (په‌حمه‌تی خوای لی بیت) هه‌ر کاتی هه‌ستی بکرده‌یه‌ به‌وه‌ی هه‌لقه‌ی ده‌سه‌ گشتیه‌که‌ی گه‌وره‌ بووه، وازی نه‌هینا لی - واته‌ ده‌یدایه‌ ده‌ستی زانایه‌کی تر - و خۆی له‌ جێیه‌کی تر وانه‌ی ده‌وته‌وه - پاری ده‌لی: له‌ سه‌فوانم پرسی: بۆچی وای ده‌کرد؟ وتی: شوره‌ت و ناوبانگ ده‌رکردنی پێ ناخۆش بووه.

برای خۆشه‌ویستم، خوشکی به‌پێزم.. تۆ هاتووینت نێو ئه‌م کاروانه‌ پر له‌ نوره‌ی صالحان، که‌واته‌ پله‌ و پایه‌ و شوره‌ت و ناوده‌رکردن و پۆستی به‌رز - چه‌ند زاراوه‌یه‌ک بن قیزت لییان بیته‌وه‌ و هه‌رکه‌سی له‌ هاوپی‌کانت، خزمه‌کانت - بوون به‌ شتیکی گه‌وره‌ تۆ خه‌فه‌تی بۆ بخۆ بلی داماره‌ به‌رپرسیاریتیه‌که‌ی گه‌وره‌تر بووه، خوا په‌حمی

پى بکات و ئه پۆسته نه یگوریت.. و منیش سوپاس بۆ خوا – بهرپرسیاریتیم نییه و به سمه ئه م ژيانه ساده یه ی خۆم!

ئه گه ر وا بکه یت ئه وه دلنیا به له تاقیکردنه وه یه کی صالحاندا ده رچوویت و خۆت ئاماده بکه بۆ تاقیکردنه وه ی قۆناغیکى تر، و ئه م وانه یه ش زانای خواناس و صالح – سویدی کوپى غه فله (په حمه تی خوی لى بیّت) به وته یه کی بچوک و چه ند پیتیکى که م – بۆمان پوون ده کاته وه:

* عن عمران بن مسلم قال: کان سوید بن غفلة – رحمه الله – اذا قيل له أعطي فلان، ولي فلان! قال: (حسبي كسرتي وملحي).^۱

واته: عمرانى کوپى موسليم ده لى: مامۆستا سویدی کوپى غه فله (په حمه تی خوی لى بیّت) هه ر کاتیک له پالیدا باسى ئه وه یان بکرايه که فلان که س ئه وه نده ی وه رگرت! و فلان که س بوو به فلان شت! و فلان که س فلان پۆستى پى درا! (ئه م یه ک زه ره هه ناسه ی هه لئه ده کیشت و خه فه تی نه ده خوارد به وه ی که به م هیه چه نه دراوه نه شکراوه به هیه چه – به لکو له سه ر خۆ و هیمنانه ده یفه رموو: به سمه من ته نها نانه په ق و خویم هه بیّت..

ئه مه به هره که یه – چه ز به شوره ت نه کردن – ته نها له بازاپى باوه پداراندا ده ست ده که ویت، به دریزایى میژوویش موسلمانان زۆر سوودیان لى وه رگرتوو و زۆرى له ناکۆکیه کانیا ن پى چاره سه ر کردوو و ئه وه خه لیفه ی پینجه می پیغه مبه ره که مانه (ﷺ) که چۆن له گه وره ترين پۆست دابه زى و وازى لى هینا بۆ موعاویه ی کوپى ئه بو سوفا ن.. ئه م په وشته ی ش زۆر مه زنه له (حه سه نى کوپى عه لیدا) بوو بۆیه پیغه مبه ر (ﷺ) وه سفیکى گه وره ی ده کات:

* قال رسول الله (ﷺ) ان ابني هذا سيد، ولعل الله أن يصلح به بين فئتين عظيمتين من المسلمين).^۲

۱ صفة الصفوة (۱۳/۲).

۲ رواه البخاري ۷: (۷۱۰۹).

واتە: پێغه مەبری خوا (ﷺ) دەفرموویت بە حەسەن: ئەم کۆرەم سەرکردە دەردەچیت و لەوانە یە بێیتە هۆی ناستەوایی نیتوان دوو کۆمەڵی مەزنی ناو موسلمانان. لاوازبوونی ئەم بەهرە گەورە پڕ لە خێرە لە خواناسان و خەمخۆرانی ئەم ئیسلامەدا لەم سەردەمە ی ئەمڕۆماندا و بە چاوی خۆمان دیمان سوود وەرناگرتن لەم کارە جوانی صالحان وای لیکردوون پەرتەوازی کردن و هەر کەسە و هەولێ مانەوێ خۆی دەدا لە پۆستە بالا کەیدا.

داواکردنی شورەت و پلە و پایە هەڵدێرێکی سەختە و بەران و گاکۆیەکان شاخ شاخینی لە گەڵ دەکەن، و کەم کەس هەیه شایستە ی پلە و پایە یە ک نەبێت و بدریتە دەستی و سەرکەوتوو بوو بێت لە بەرنامە ی بەرپۆه بردنی کاروباری و لاتدا – ئەگەر ئەم بەهرە یە بیان لە ئیسلامەو وەرناگرتبێت – گەورەترین پۆست و ترسناکترین پۆست بە ئاسانی دەدەن بە کەسێک کە بچووکترین مەرجی ئەو پۆستە ی تێدا نییە جگە لەو نەبێت کە لایەنگر و ئەندامی خێری حاکمە! و هەر ئەوێش وا دەکات کە کەسانی شایستە لە مالهەکانی خۆیاندا دانیشینراون و هیچیان بە دەست نییە و لە ئەنجامی ئەویشە هەموو جۆرە گەندەلیەکی ئیداری و مالی و سیاسی و هتد هاتۆتە کایەو..

با گوی بگرین بۆ شووعەیبی کۆپی حەرب – خوای لی پازی بێت – بزانی لەم بارە یەو و چیمان پێ دەلێت:

* عن عبدالله بن ايوب المخزومي قال: قال شعيب بن حرب: (من طلب الرياسة ناطحته الكباش، ومن رضي ان يكون ذنباً ابا الله الا ان يجعله رأساً).

واتە: هەر کەسێک هەولێ دەستکەوتنی پلە و پایە و شورەت بدات ئەو بەرناوەکان شاخ شاخینی لە گەڵدا دەکەن – جا ئایا بەرامبەریان دەتوانیت بوەستیت؟ – و هەر کەسێک پازی بێت بەو لە دواوە ی قافلەو و بێت و لای کلکە کەیدا بێت ئەو خوای گەورە دەبیاتە لای سەرکە ی و دەیکاتە سەر قافلە.

فەرموون برا و خوشکی ناو کاروانە کە.. وانە یەکی نوێ لە (عەلقە مە ی کۆپی قەیس) هەو وەر یگرە کە خاوەنی کتۆیک زانست و زانیاری بوو لە قورئان و فەرموودەدا

به لّام چووبوووه ماله که ی خۆی و دهستی له کاری وانه و تنه وه هه لگرتبوو – له م باره یه وه قسه یان له گه لّ کردبوو پێیان وتبوو: ئایا نه گه ر له مزگه وت هه لقه ت دروست بکردایه و قورئان و فه رمووده ت فێری خه لکی بکردایه باشتی نه بوو؟

له وه لّامدا وتی: پێم خۆش نییه، خه لکی دوام بکه ون و مامۆستا مامۆستا و گه وره م گه وره م ناوم ببه ن و بلێن: ئا ئه مه عه لقه مه یه ! به لّام ئه م عه لقه مه یه مه زنه له ماله که ی خۆیدا ئالفی ده دایه مه ر و مالاته که یان و هاوکاری ئافره تانی ماله که ی ده کرد له ئیش و کاره کانیاندا.

بێگومان وه کو پێشتر و تمان ئه مه له کاتی کدا دروسته که زانایانی قورئان و فه رمووده زۆر بن به لّام ئه گه ر هه ر خۆی بێت له و بواره دا دروست نییه له ترسی ناو ده رکردن خۆی له و کاره گه وره یه دووربخاته وه.

ئیسلام که هاتوووه ... جۆره په روه رده یه کی ناوازه ی فێری شوینکه وتوانی کردوو که له هه یج دین و حیزب و گه لێکدا به دی ناکرێت – ئه ویش خۆشنه ویستنی شوره ته و هه زنه کردنی ده رکه وتن!

به لکو مه لایین دۆلار خه رج ده که ن تا ناو ده ربکه ن، و له وانه شه باوه ر نه که ن که خواناسان و صالحانی ئومه تی ئیسلام خۆیان له پله و پایه و شوره ت ده دزیه وه چونکه لای ئه وان ئه وه چله پۆپه ی گیلێتییه .. به لّام با سه رێک بده یین له ئیمامی شافعی (په حمه تی خوای لی بێت) بزانیین له م باره یه وه چی ده لێت که خاوه نی ده ربایه ک زانستی ئیسلامیه به تایبه ت له بواری فیه قهیدا؟.

* عن ربیع بن سلیمان یقول: سمعت الشافعی یقول: وددت أن الخلق یتعلمون منی ولاینسب الیّ منه شیء^۱.

واته: په بیعی کوپی سوله یمان ده لێت: له پێشه وا شاعفیم بیست ده یووت: ئاواته خواز بووم هه موو خه لکی له منه وه زانستیان وه ربگرتایه و که سه ییش ئه و زانست و زانیاریانه ی نه دایه ته پالی من وباسی منی به هه یج جۆرێک نه کردایه.

ئەمڕۆ جگە لە من و تۆ خۆشەویستەکم لەگەڵ ئەوانە ی پێرەوی پێغەمبەری خوا (ﷺ) و ھاوێلان و صالحین دەگرنەبەر – کەسێ نەماوە کە حەز نەکات لە حکومەتەوێ خۆی نزیك بێتەوێ و کاربەدەستان بیناسن و مام حەمەیی بۆ بەرپرسیان بکات تا بەلگۆ کۆرەکە ی دامەزێنن یان کچەکە ی نقل بکەنەوێ بۆ شارەکە ی خۆی یان پارچە یە ک نەرزە ی بە ناپەرەوا بۆ بپچن و هەندێ کات ئامادەشە لەو پێناوێدا هەندێ کاری ناشایستەیان بۆ بکات!

بەلام ئەندامانی ناو کاروانی صالحان هەر حەزیش ناکەن بەرپرسیان ناویان بزانن! چجای بپۆن بۆ لایان و داوای شتیان لێ بکەن سهیری خواناسەکە ی یەمەن بکە – نوەیسسی قەرەنی (پەحمەتی خوای لێ بێت) لەم بارە یەوێ چۆن وەلامی ئەمیری باوەرداران عمری کۆری خطاب دەداتەوێ (ﷺ): –

* عن أسیر بن جابر قال: قال عمر بن الخطاب – رضي الله عنه – لأویس القرني – رحمه الله – أين تريد؟ قال: الكوفة: فقال: (الا اكتب لك الى عاملها فستوصي بك؟ قال: لان اكون في غير الناس احب الي).^۱

واتە: ئەسیری کۆری جابر دەلێت: عمری کۆری خەتاب (پەزای خوای لێ بێت) بە نوەیسسی قەرەنی وت: بە نیازی بۆ کۆی بپۆیت؟ وتی: بۆ کوفە دەپۆم، پێی وت: شتی ک بنووسم بۆت کە بیدەیت بە والی کوفە تا چاک بێت لەگەڵتدا و حسابی تایبەتیت بۆ بکات؟ ئەویش وتی: نا نا من ئەوێم پێ خۆشترە کە لە پیزی ئەو کەسانەدا بم کە لە بیری کەسدا نین و کەس نایانناسیت.

ئەمەش قوتابیەکی صالحی مامۆستا حەسەنی بەسرییە – کە ناوی (أیوب السختیانی) یە و یەکیکە لە زانا خواناسەکان و لە ماوێ ژیانیدا چل جار حەجی کردوو، یەکیک بوو لە ھاوێی خۆشەویستەکانی یزیدی کۆری وەلیدی کۆری عبدالملك له کاتی لاویدا و دوا ی ئەوێ کە یزید بوو بە خەلیفە ی موسلمانان ئیتر شیخ ئەیوب لێی دوورکەوتەوێ و ھاوێیەتی نەکرد!

له زه مه نى جه هاله تى ئە مرۆماندا خه لكانى نه فس نزم خواخوایانه خزمایه تیبیه کی دور، یان کۆنه هاوړپیه تیه ک یان له پاسیکدا کاتی خۆی پیکه وه دانیشتن.. تا دوایی خۆی پى به ریتکه پیشه وه وه هندی کارى نارپه وا و فه سادی ئیدارى و تیپه پاندنى ئاسته کانیان پى بکن.. بزاین ایوب چى ده لى و به چەند وشه یه کی که م و له ریتگه ی نزیکه وه ئە و مو حازه ره یه مان پیشکه ش ده کات:

* كان ايوب السختياني صديقاً ليزيد بن الوليد بن عبدالمك، فلما تولى يزيد الخلافة قال أيوب: (اللهم إنسه ذكري).^۱

واته: ئە یوبى سه ختیانی (په حمه تى خواى لى بیّت) هاوړپى یه زیدى کوپى وه لیدی کوپى عبدالمک بوو، کاتی یه زیدى هاوړپى بوو به خه لیفه، پوی کرده په روه ردگار و فه رموی: ئە ی په روه ردگارم ناوی منى له بیر به ره وه.

ئە ی خوشک و برای صالحم، خوا منیش و ئیوه ش صالح بکات – گرنگ نه بیّت له لات له دائیره که تدا به پړوه به رنیت یان سه رۆکی به ش نیت یان له قوتا بخانه که تدا به پړوه به ر یان جیگر نیت و له په رله ماندا ئە ندام نیت و له ئە نجومه نى پاریزگایشدا ئە ندام نیت! به لکو له وانه شه تو شایانى هه موو ئە و جیگایانه بیّت و له وانه یه له زۆربه ی ئە وانه ش باشت ر بیّت که له بهر چەند هۆکارى کی دنیا یى دور له شایسته یى خرابنه ئە و جیگایانه – به لام پیروزیان بیّت تا پۆژى خۆی و له قیامه تدا هه زاران پرسیار و لیپرسینه وه پوو له وان ده کات یه ک دانه یان له تو ناکریت..

بۆیه گرنگ ئە وه یه خوامان لى رازى بیّت و له گونا هه کانمان خو ش بیّت ئە گینا دنیا هه رچۆنى بى کۆتایى دى و قیامه ت دیته پیشه وه و له م باره یه وه (ابن عباس) (په زای خواى لى بیّت) هاوه لى که نجى پیغه مبه رمان (ﷺ) وانه یه کی گرنگى پییه بۆمان و با له ده ستى خۆمانى نه ده ین و گوئى بۆ بگرین:

* عن ابي وائل قال: قال عبدالله بن عباس (رضي الله عنه): وددت ان الله غفر لي ذنباً من ذنوبي وانه لا يعرف نسبي).^۲

۱ عمر بن عبدالعزیز، الصلابی، لا (۲۰۴).

۲ صفة الصفوة (۲/۲۱۳).

واته: ئەبو وائیل دەلی: (عبداللە)ی کورپی عباس (پەزای خوای لی بیئت) دەلیت: ناواته خواز بووم خوای گەوره له گوناھیک له گوناھه کانه خوش بیئت، ئیتر با کهس نه مناسیئت و نه شزانن کورپی کیم و له چ بنه ماله یه کم.

پێغه مبهری سهروه رمان (ﷺ) نه خشی صالح بوونی له پێگای فەرمووده کانیه وه بۆ کیشاوین و صالحانی میژووی ئیسلام ئەو فەرموودانه کاریان کرده سەر دل و ههست و هه ناویان و له کۆمه لی گهنجی سه رگه ردان و هه له شه و کۆمه لی دز و پێگر و جه رده هاتنه ناو ئەم کاروانه وه و توانیان میژووی چه په لی پێشوویان سپی بکه نه وه و پاشتریش ببه مامۆستا و پێشه وای ئیمه له صالحیه تدا.

ئەم فەرمووده ی ئەبو هورهیره بخوینه ره وه و جوان له بهری بکه ئیتر تامی موسلمانه تی راسته قینه ده چه ژیت و به یی ئەوه ی کهس حسابت بۆ بکات له لای خوا حسابی گه ورت بۆ کراوه:

* عن ابي هريرة - رضي الله عنه - قال: قال رسول الله (ﷺ) ان الله - عز وجل - يحب من خلقه الاصفياء الاخفاء الابرياء الشعثة رؤسهم المغبر وجوههم، المخمصة بطونهم، الذين اذا استاذنوا على الامراء لا يؤذن لهم، واذا خطبوا المتنعمات لن ينكحوا، وان غابوا لم يفتقدوا، وان طلغوا لن يفرح بطلعتهم، وان مرضوا لم يعادوا، وان ماتوا لم يشهدوا.^۱

واته: هاوه لی پێغه مبه رمان (ﷺ) ئەبو هوریره (پەزای خوای لی بیئت) دەلی: پێغه مبه ری خوا فەرمووی: خوای (عز وجل) له ناو هه موو دروستکراوه کانیدا به نده خاوینه نه ناسراوه به ریئه کانی خوش ده ویت، که سیفه ته کانیان ئەمانه ن قژی سه ریان تیک ئالوه و دەم و چاویان په ش هه لگه پاوه و سکیان چوه به ناوا، و هه ر کاتیك بیان ویت بچنه لای به رپرسه کان ناهیلن و هه ر کاتی داوای کچی ده وله مهنده کان بکه ن پێیان نادهن، و ئەگه ر دیار نه مینن کهس هه والیان ناپرسیت، و هه ر کاتی ده رکه وتن کهس خۆشحال نییه به هاتنیان، و هه ر کاتی نه خوش بکه ون کهس سه ردانیان ناکات و هه ر کاتی بمرن کهس له گه لیان ناروات بۆ سه رقه بران.

چيژ و خوشيهكى تاييه تى ههيه برايان كه تو بروانامهت هه بييت به لام خه لكى پييت نه زانن، نووسه ريكي مه زنييت به لام كه س ناتناسييت، عاقل و سياسه تمه دارىكي گه وره ييت به لام له بيئاگايان وايه تو (قل و فل) له يه كناكه ييت..

قه ييناكه با هه روا تييگه ن.. با وهك موڤيكي دهروونپاكي ساده ورده ورده له سه رخو بو نويزه كان به ره و مزگه وت بپو.. و با له بازاره كانيشدا بو شت كرين سه ره بگره و مه هيله بتناسنه وه و پيش هه موو خه لكه كه شته كه به تو بدهن و توشى تاوانت بكن و مافى ئه وانه ي پيش خوت بخويت!

من ماوه ي (۶) مانگيك له تاران زياوم و وهك نيمچه خوينده وارئك خوم خستبووه به رچاو.. ئه مه نده به چيژ بوو له لام، كه س له به رم هه لئه ده سا.. ده يانناردم بو سه مونخانه، و گسكى ژوره كه شم ده دا و چيشتيشم لى ده نا... له كاتيكا كه كه ره ج به جى بهيلم و بپوم بو ميدان وه لى عه سر.. پياوه كه ي هاوپيم كه خه لكى ناوچه ي سنه بوو پيى وتم: هه ره له سه ره تاوه ده مزاني تو كه سيكي نه خوينده وار و شوان نييت و له شه رعيشدا زور به ناگاي به لام به داخوه درهنگ زانيم..

وتم: نا درهنگ نه تزاني.. زور باشه.. خوا كه سيكي خوش ده وييت خوى له هاوپريكاني خوى به رزتر نه گريت و خوى جيانه كاته وه..

وه رن با بچينه خزمهت زانا و خواناسى ئيسلام عبدالله ي كورپى موبارهك (ره حمه تى خوى لى بييت) و وا له شارى به سره تينويان بوو به ره و بيره ئاويك پويشتن و زور قه ره بالغ بوو خه لكه كه مه جاليان نه ده دا به و زاته گه وره يه تا بپواته پيشه وه ئاو بخواته وه و به پال ده يانكرده وه دواى دواوه! ئه مه چۆن بوو، حه سه نى به سىرى بۆمان ده گيرپيته وه:

* قال الحسن: كنت مع عبدالله بن مبارك - رحمه الله - يوماً، فأتينا على السقايا والناس يشهدون منها، فدنا منها يشرب ولم يعرفه الناس فزحموه و دفعوه فلما خرّ قال لي:

(ما العيش إلا هكذا، حيث لم نعرف ولم نوقر).^۱

واته: حهسهن دهلیت: رۆژیک له گهڵ عبدالله ی کورپی موباره کدا بووم (پهحمهتی خوای لی بیت) له شاری به سره دا دهگه پاین تا عبدالله له بهر توینیتی به ره و شوینی ئاو خوارده وه رۆیشت که له وی خه لکیکی زۆر ئاویان ده خوارده وه و قه ره بائع بوو، ده یویست بپواته پێشه وه به پال ده یانبرده وه بۆ دوا وه چونکه نه یانده ناسی پالیان پێوه دهنه و نه یانده هیشت به ئاسانی ئاوه که ی بخواته وه و نه ویش پووی کرده حهسهن وتی: ژیان ئا به م جۆره خۆشه که نه ناسرین و له بهرمان هه لئه سن.

ههروه ها حهسهن دهلیت:

* بینا هو بالكوفة یقرأ علیه كتاب المناسك وانتهی الى حدیث وفیه قال عبدالله وبه تأخذ، فقال: من كتب هذا من قولي؟ قلت الكتاب الذي كتبه فلم يزل يحكه بيده حتى درس ثم قال: ومن انا يكتب قولي؟!^۱

واته: له کاتیکدا له شاری کوفه بوو کتیبی ئه رکه کانی حه ج له لایدا ده خوینرایه وه و نه و گوئی لی ده گرت تا گه یشتنه فه رموده یه ک و تیایدا ده یوت: ئه مه ش بۆچوونی عبدالله ی کورپی موباره که و ئیمه ش پیمان باشه!

عبدالله وتی: کی ئه مه ی به ناوی منه وه نوسیوه؟ وتم: نوسیوه کتیبه که و نه وه نده نوسیویه تی! ده لی ئه وه نده نوسینه که ی کراند به ده ست تا کوژانده وه هه ر ده یوت: ئاخه ر من کیم؟ تا وته کانم بنوسریته وه؟!^۲

گه وره ترین مژده بۆ هه موو ئه و برا و خوشکانه ی که کاروانی صالحان ده گرنه بهر و نایانه ویت ناویان ده ربکه ویت و هه زیان له پۆست و له قه بی زل نییه، سوفیانی کورپی عویه یه - پهحمه تی خوای لی بیت - ده رباره یان شتیکی گه وره و سه یر ده لیت:

* ان اسحاق بن منيب قال: قال سفیان بن عیینة - رحمه الله - قال: لم يعرفوا حتى احبوا ان لا يعرفوا.^۲

واته: ئیسحاقی کورپی مونیب ده لی: سوفیانی کورپی عویه یه - پهحمه تی خوای لی بیت - ده لی: ئه و زانا گه وره و مه زنانه ی که له ئیسلامدا ناسراون، نه ناسراون هه تا ئه و کاته ی که پێیان ناخۆش بووه بناسرین.

۱ صفة الصفوة (۹۰/۴).

۲ هه مان سه رچاوه (۱۵۵/۱).

ئۆرکەس ھەن خۆیان ھیچ بوونیکیان نییە، و ھیچ پۆلئیکی گەرەیان نییە لە بواری بانگەواز و خزمەت بە ئیسلام و بیروباوەرە بیگەرەدەکە، بەلام خەلکی گەرەیان دەکەن و خەبەریان بەملا و بەولادا بلۆدەکەنەو و خۆیشی پیتی ناخۆش نییە!

بەلام ئەو ھەش دوورکەوتنەو ھەبە لە فێقھی راست و دروستی ئیسلام و لادان لە نەخشە و پێبازی صالحانە - کە بە سەلەفی صالح بە ناوبانگن - ئەگینا با گوێ بگرین بۆ کۆرەزاکە ئەبوبەکرێ صدیق (پەزای خۆی ئی بیئت) بزانی لە سەرەمەرگدا چی بە کۆرەکە دەئیت و چ وەسیەتنامە یەکی بۆ دەکات کە بە راستی وەسیەتنامە یە بۆ ھەموو لایەکان:

* عن رجاء ابن ابي سلمة قال: مات قاسم بن محمد بن ابو بكر الصديق - رضي الله عنه - بين مكة والمدينة حاجاً او معتمراً فقال لابنه: سن عليّ التراب سناً، وسوى عليّ قبري والحق باهلك واياك ان تقول كان وكان رحمه الله.^۱

واتە: پەزای کۆرە ئەبی سەلەمە دەئیت: قاسمی کۆرە محمدی کۆرە ئەبو بەکرێ (الصدیق) - خۆی ئی پازی بیئت - لە نێوان مەکە و مەدینەدا بوو بە مەبەستی حەج یان عەمرە نەخۆش کەوت و حالی گەیشتە حالی مردن، لە سەرەمەرگدا کۆرەکە بانگ کرد و پیتی وت: کاتیک مردم بمانیژە و خۆل بکە بە سەرمدا و جوان دامپۆشە و پاشان قەبرەکەم تەخت بکە و ئاسەواری مەھیلە و خۆیشت بە جیم بەیلە و بچۆرەو و ناو مال و منالی خۆت.

نەکە ی ھا لە پاشان لە ناو خەلکدا بلئیت: باوکم بە پەحمەت بی ئاوا و ئاوا بوو! ئەگەر کەسێک زانی تۆ کەوتووینتە سەر سەسکە صالحان و پەوشتە جوانەکانی ئەوان دووبارە دەکەیتەو و ھات بۆ لات و سەرسامی خۆی دەریپری بەرامبەر گەرەیی و خواناسیەکانت، تۆ پیتی بلئیت: من بەو جۆرەیش نیم کە تۆ لیم تیگە یشتوویت وەک چۆن ئەمیری باوەرداران (پەزای خۆی ئی بیئت) بەم شێوہ یە کرد لە گەل پیاویکدا:

* عن عمرو بن حرّة عن ابي البخري قال: (جاء رجل الى علي بن ابي طالب - رضي الله عنه - فاشنى عليه وكان قد بلغه عنه أمر، فقال له: اني لست كما تقول، وانا فوق ما في نفسك).^۱

واته: عه مری کورپی حورپه له ئه بی البختریه وه ده گپیتته وه و ده لیت: پیاویک هاته خزمهت ئه میری باوه پداران - عه لی کورپی ئه بو طالب - (په زای خوای لی بیت) و هه ندی وه سفی چاکه ی کرد - که شتی چاکه ی له عه لیه وه بۆ باس کرابوو -، ئه میری باوه پدارانیش - پپی ناخۆش بوو - بۆیه پپی فه رموو: من به و شیوه یه ش نیم که تو لیم تیده گهیت و من به دهرم له وه ی له ده روونی تۆدایه .

ئوه ش یزیدی کورپی ئه سوهدده و گه وره ترین وانه ی حه زنه کردن له شوره تمان پینشکه ش ده کات و ئاواتی مردنی خۆی خواست کاتیک زانی خه لکی زانیویه تی که خوای گه وره قسه و پارانه وه کانی ناشکینتی و بۆی جیبه جی ده کات:

* حدث ابو زرعة قال: خرج ضحاک بن قیس فاستسقی بالناس، ولم يمطروا ولم يروا سحاباً، فقال الضحاک: این یزید بن اسود؟ فقال: هذا أنا، قم فاستشفع لنا الى الله - عز وجل - ان يسقينا، فقام فعطف برأسه على منكبيه وحسر عن ذراعيه، فقال: اللهم ان عبادك هؤلاء إستشفعوا بي اليك، فما دعا الا ثلاثا حتى أمطر مطراً كادوا يفرقون فيه، ثم قال: ان هذا شهرني فأرحمني منه، فما لبث بعد ذلك الا جمعه حتى مات).^۲

واته: زانای خواناس (ضحاک) ی کورپی (قیس) موسلمانانی برده دهره وه ی شار بۆ نوێزه بارانه - چونکه ئه و ساله وشکه سالی بوو - به لام نه باران باری و نه هه ورهات، (ضحاک) وتی: کوا یه یزیدی کورپی ئه سوهدد؟ یه زید وتی: ئه مه تام. پپی وت: تو تکا بکه هه خوای (عز وجل) تا بارانمان بۆ بیاریتی.

ئه ویش هه ستایه وه سه ره پی و سه ری داخست تا گه یشته ئاستی ناو شانه کانی باله کانی لکاند به خۆیه وه و وتی: په روه ردگارم ئه م به ندانهت به من ده لیتن تکای باران بارینت لی بکه م، وه تا سی جار هاواری کرده خوا - ئیتر ئه وه نده باران باری خه ریک

۱ علي بن ابي طالب للدكتور الصلابي - لا (۲۰۶).

۲ الجامع لشعب الايمان للبيهقي لا (۳۷۲/۱۰).

بوو خەلکە که ئاو بیانبات، پاشان فەرمووی: ئەم کارە منی ئاشکرا کرد لە ناو خەلکا دەی سا خواپە ئیتر مەمەیلەرەو، وە بەزید دواى ئەو لە هەفتە بەک زیاتر نەژیا و گیانی پاکی سپارد و مرد – هەزاران پەحمەتی خوا بپژیت بەسەر گیانی پاکیدا.

سییه

خۆیان به نزم سهیرکردوو

یه کێکه له پهوشته ناوازهکان - عباد الرحمن - که خوی گهوره به جورێک باسیان دهکات که وهک بلیی له بهر چاوتن و نهرمه نهرمه و له سهرخۆر پێگا دهبرن وهک بلیی کومه لێ فریشتهن و پێیان له سهرزهوی که وتوو وهک دهفرمویت:

* قال الله تعالى: ﴿وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا﴾^۱.

واته: خوی گهوره دهفرمویت: بهنده راسته قینهکانی خوا به نه سپایی به سهرزه ویدا پێ دهکن و ههراکاتێ نهفامان به ههله شهیی قسهیان له گه لدا بکن نه مان به ناشتی و خۆشی وهلامیان دهده نه وه، واته ههراگیز پله و پاپیه و هیزیان به کار ناهینن له گه لئاندا.

نه گه ره له ئاستی خوشک و برا موسلمانه که تدا خۆت به بچوک نه زانیت و پێلۆدانه ریان نه بیت و له بهریان هه لئه سیت و له خۆت گه وره تر سهیریان نه کهیت، نه وا چاوه پوان بکه خوی گه وره به لایه کی گه ورهت بۆ بنیڕیت و له سهرزهوی بتسپریته وه و له باتی تۆدا که سانیکێ وا بینیته کایه وه خویان زۆر زۆر خۆش بویت و له ئاست موسلمانهکانی برایاندا سه ر شوپ و نزم بن و له ئاستی بی باوه پاندا توندوتیژ و خۆبه زلزان بن وهک دهفرمویت:

* قال الله - سبحانه وتعالى: ﴿يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنْ بَرِّدٍ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِمْ فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى الْكَافِرِينَ﴾^۲.

۱ سورة الفرقان، الآية (۶۳).

۲ سورة المائدة، الآية (۵۴).

واته : خوای عزوجل ده فهرمویت: ئە ئی ئەو که سانه ی موسلمان بوون و باوه پرتان هیناوه، هر که سی له ئیوه له و پربازه ی بۆمان دیاری کردوون لابادت - هیچ گرنگ نییه له لامان - و لایده به یین و به پره یه کی قورئانی پاکێ تر دینین له باتی ئەواندا که ره وشتیان ئابه م جۆره ده بیئت: خوایان زۆر خۆش ده ویت و خوایش بیگومان ئەوانی زۆر خۆش ده ویت و له ئاستی موسلماناندا سه رکز و بی فیز و بچوکن و له ئاستی بی باوه پرتان و دوژمناندا توند و تیژو که لله پهن و به فیز و گهره ن..

ئە ئی چی ده که ییت براکه م، له سه رده میک که ئە وه نده ئاستی خواناسی و صالحیه تی دابه زیوو که پیچه وانە ی ئە م ئایه ته ی قورئانه - په نا به خوا - له ئاستی دوژمنانی خوا و ناحه زانی ئیسلام و ئە وانە ی پابه ند نین به ئیسلامه که یانه وه و بگره - په نا به خوا - پیکه نینیشیان پیی دیت - زۆر نه رم و نیان و پوو خۆش و به شوشن که چی هه زار توانج له برا موسلماناندا ده دات و خۆی گه وره تر و راستتر ده زانییت له هه موویان و لاقرتی به بۆچوون و فیکریان ده کات..

پیغه مبه ری نازداریش (ﷺ) که لوتکه ی ده سه لاته له ده ولته ی قورئاندا - به وه جران و کرده وه شیرینه کانی ئە م ئایه تانه ی قورئانی به رجه سته ده کرد و که س نه بوو له پیغه مبه ری خوا (ﷺ) بی فیزتر و خاکی تر و خۆبه بچووک زانتر.. با بزانی چی ده فهرمویت؟:

* عن عیاض - رضی الله عنه - قال: قال رسول الله (ﷺ) ان الله اوحى الي ان تواضعوا حتى لا يفخر أحد على أحد، ولا يبغى أحد على أحد.^۱

واته: (عیاض) ی کوپی (حمار) (په زای خوای لی بیئت) ده گپێته وه و ده لیئت: پیغه مبه ری خوا (ﷺ) فه رمویه تی: خوای - عز وجل - نیگای بۆ کردووم و ئاگاداری کردووم له وه ی که به ئە ندازه یه کی وا زۆر ته وازوع و بی فیزی و خۆ به بچووکزانین

۱ رواه مسلم، ژماره (۲۸۶۵) ریاض الصالحین لا (۱۶۵).

بنوینن به جوړی که واتان لی بیټ که س بو ی نه بیټ شانازی به سهر که سی تره وه بکات و که س زولم له که سی تر نه کات.

برای صالحم، خوشکی صالحم، ورد به ره وه که س شانازی به سهر که سه وه نه کات!! .. واته: پروانامه که وره ت نه کات! جل و بهرگی که شخه و گرانبه ها که وره ت نه کات! ئوتومبیللی مؤدیل به رز و گران به ها که وره ت نه کات! و کار و پیشه که ت که وره ت نه کات!، و پۆستی ده ولت و ئاستی سیاست که وره و لووت به رزت نه کات! هموو نه مانه خوشیه کی کاتین.. و هیچت له خه لکی تر زیاتر نییه! نه گهر خوت به زیاتر زانی ئه وه په نا به خوا نه خوشی خۆبه زلزانینت تیدا دروست بووه و عه یاده ی نیمانت پیوسته و سه پیری ئه م هه ره شه ترسناکه ی پیغه مبه ره که ت بکه (ﷺ) و ئه و جا نه گهر جوړنه ت ده که ی خوت به که وره بزانه:

* عن عبدالله بن مسعود - رضي الله عنه - عن النبي (ﷺ) قال: لا يدخل الجنة من كان في قلبه مثقال ذرة من كبر).^۱

واته: هاوه لئ به ریژی پیغه مبه رمان (ﷺ) عبدالله ی کوپی مه سعود (په زای خوای لی بیټ) بۆمان ده گپریته وه له پیغه مبه ره وه (ﷺ) که فه رموو یه تی: ناچیتته به هه شته وه - ورد به ره وه خوینته ری به ریژ له و خه سارۆمه ندییه که وره یه - هه ر که سی له موسلمانان به نه ندازه ی مسقاله زه ره یه ک - خو به که وره زانینی تیدا بیټ - ناخریتته به هه شته وه.

حه زی خۆبه زلزانی و خو هه لکیشان له هه موو مرۆفیکدا هه یه و زۆر قورسه له سهر دل و هه سستی مرۆف که بیه ویت نه و په رگه وشک بکات و له خۆیدا نه یه یلئیت.. جا پیغه مبه رمان (ﷺ) که سه رمه شقی هه موو په وشتیکی جوانه بو مرۆفایه تی و نابیت له مسقاله زه ره که متریشی تیدا بیټ، و ده بیټ به کرده وه وانه ی خۆبه بچوک زانین فیری موسلمانان بکات، ئه ویش به م ریگایانه:

* اخرج الطبراني عن جرير - رضي الله عنه - ان رجلا اتى النبي (ﷺ) من بين يديه، فاستقبلته رعدة، فقال النبي (ﷺ): ((هَوْنٌ عَلَيْكَ، فَاِنِ لَسْتُ بِمَلِكٍ، اِنَّمَا اَنَا ابْنُ اِمْرَاةٍ مِنْ قَرِيْشٍ تَاكُلُ الْقَدِيْدَ)).^۱

۱ رواه مسلم، (۹۱) رياض الصالحين لا (۱۶۷).

واته: سه رهتا پیغه مبهрман (ﷺ) هه ولیدا که ده وره به ره که ی لپی نه ترسن و وهک پاشا و سه روک کۆماره کان سهیر نه کریت و حسابی به پررسیکی گه وره و زالمی بۆ نه کریت! به لکو وهک جه ریر (په زای خوی لئ بیته) ده گپرتته وه پیاویک هاته خزمهت پیغه مبهر (ﷺ) و ده بینئ تیک چوو و ده له رزیت! پیغه مبهرمان هه زی له مه نه بوو به لکو پیی فهرموو: له سه رخۆ به! خۆ من پاشا نیم، من کوپی ژنیکم له قورپهیش که نان و تریتی ده خوارد! ..

* واخرج البيهقي عن أنس قال: دخل رسول الله (ﷺ) مكة يوم الفتح، وذقنه على راحلته تخشعاً وفي رواية (ليضع رسول الله (ﷺ) رأسه تواضعاً لله، حين رأى ما اكرمه الله به من الفتح).^۲

واته: خالتيکی تر که پیغه مبهرمان وانهی خۆ به که مزانیی به کرده وه به رجهسته ده کرد وهک نه وهی که له نه و جی سهرکه وتندا که مروؤف خۆی لئ ده گپرت و فوو ده کاته خۆی که چی وهک نه نهس (په زای خوی لئ بیته) ده گپرتته وه و ده لیت: کاتی پیغه مبهری خوا (ﷺ) له (فتحی مه که دا) به سهرکه وتویی چوو ناو شاری مه که وه هه موو خه لکی به مبهر و نه و بهری پێگا کهیدا وه ستابوون نه و نه وه نده سهری داخستبوو چه نا که ی دابووی له سه ر زینی حوشتره که وهک سه رکزی و خشوعی نواندن بۆ خوا، و له رپوایه تیکدا هاتوو، که پیغه مبهر (ﷺ) سهری دانه وانده بوو وهک سوپاس و ته وازوع نواندن بۆ خوا به رامبهر نه و به خششه مه زنه ی له م سهرکه وتنه دا پیی به خشيووه.

که سیکی ساده یه و هه موو به کیک له نه دامانی کۆمه لگه که ی نه توانن ببینن و هه ر کاریکی هه بیته پیی بلیت، ته نانه ت که نینه که کانی ناو شاری مه دینه یه! :-

* عن انس - رضي الله عنه - قال: ((ان كانت الأمة من أماء المدينة لتأخذ بيد النبي (ﷺ) فتنطلق به حيث شاءت)).

۱ رواه ابن ماجه (۳۳۱۲) له کتیبی (حياة الصحابة) کاندهلوی لا (۲۰۴/۳) وه رگهراوه.

۲ حياة الصحابة - کاندهلوی (۲۰۶/۳).

واته: ئەنەسى كوپى مالك (پەزاي خواى لى بىت) دەلئيت: كەنيزە كەكانى شارى مەدینه ھەر كاميان كاريكى بە پىغەمبەر ھەبوايە دەھات بۆ لاي و دەستى دەگرت و دەبىرد بۆ ئەو جىيەى كە پىي خۆش بوو، پىغەمبەرىش (ﷺ) لەگەليان دەپۆشت.. برا و خوشكى بەپۆزم.. تۆ ھەنگاو دەنئيت بەرە گەيشتن بە كاروانى صالحان.. جا بۆ گەيشتن بەو دلە پاكانە پىويست بەو دەكات كە تىك نەچيت و پىت ناخۆش نەبىت نەگەر كەسىك لە تۆ زىرە كتر يان نازاتر يان شارەزاتر يان.. ھتد.. بەلكو گوى بگرە بۆ ئەم فەرموودەيەى كە ديسان ئەنەس بۆمانى دەگىرپىتەو و دەلى:

* عن انس - رضي الله عنه - قال: (كانت ناقة رسول الله (ﷺ) (العضباء) لاتسبق لولاتكاد تسبق فجاء أعرابي على قعود له فسبقها، فشق ذلك على المسلمين، حتى عرفه النبي (ﷺ) فقال: (حق على الله ان لا يرتفع شيء من الدنيا الا وضعه).^۱

واته: ئەنەسى كوپى مالك (پەزاي خواى لى بىت) دەلئيت: حوشترەكەى پىغەمبەرى خوا (ﷺ) ناوى (عضباء) بوو، زۆر خىرابوو ھىچ و لاخىك پىشى نەدەدايەو و لە پىشپركىدا ھەميشە براو ھەبوو.. بەلام ئەعراپىيەكى دەشتەكى ھات و لە پىشپركىيەكدا پىشى حوشترەكەى پىغەمبەرى خواى دايەو و موسلمانان زۆر دلگران بوون و پىيان ناخۆش بوو.

بەلام ھەر كە پىغەمبەر (ﷺ) بىستى وانىگەرانى ئەو دۆرانەن فەرموى پىيان:- سروشتى خوا وايەو پاستى يەكە و خوا لەسەر خۆى فەرزى كردووه كە ھەر شتىك لە نىادا بەرزى بەخۆيەو و بىنى پۆزى نزمى بكاتەو .

براى بەپۆزم ھەرگىز لەو كەسانە نەبىت كە پوويان ناىەت سواری تراكتور يان جىب يان ماتۆرپار بىن بەلكو ئەو نەفسە سەر كەشە خۆبەزلزانەت بشكىنە - چەندان دياردە لە كاروانەكەو و نزيك دەبىتەو و ھەرگىز بەو كەم ناكەيت، دەى گوى بگرە بۆ ھاوئى بەپۆزى پىغەمبەرمان (ﷺ) لەم بارەيەو چى دەلئيت؟:-

* أخرج البخارى عن جابر - رضي الله عنه - قال: يعودنى ليس براكب بغلا

ولا بردونا^۲

۱ رواه البخاري.

۲ رواه البخاري في الرياض الصالحين لا ۲۲۴.

واته: جابری کوری عبدالله - خوای لی پازی بیئت - ده لئیت : نه خوش بووم له جیگه دا که وتبووم پیغه مبهری خوا (ﷺ) هات بۆ سەردانم به پیی نه ئەسپی پی بوو نه گویدریژ.

ورده ورده له سه ره ئه وه وه رز ش بکه که په گی خو به گه وره زانین له ناو د لدا بمرینه ئه و کاته خو به چوک زانین جیگه ی ده گرپته وه و ده بیته که سیک ی زۆر ساده و صالحانیش له موقابیلدا ئه و جۆره که سانه ده به نه ناو کاروانه که یانه وه ..

له بازار شت بکړه و به دهستی خۆت بیانیهینه وه بۆ ماله وه و نه گه ر شتیکی گه وره یش بیئت ئه وه باشتره و نه گه ر چوویت بۆ پرسه یه ک ملبه رز مه که وه بۆ پیزی پیشه وه به لکو له هه ر کویدا کورسیه ک یان شوینی چۆل بوو له ویدا دانیشه .. و له م هه لویسته جوانه ی سه لمانی فارسی ورد به ره وه :-

* عن ثابت قال: كان سلمان الفارسی امیرا علی المدائن، فجاء رجل من اهل الشام ومعه حمل تبین و علی سلمان برد و عباة فقال لسلمان: احمل - وهو لا یعرف سلمان ، فحمل سلمان فراه الناس فعرفوه فقالوا: هو الأمير، فقال الرجل: لم أعرفک، فقال له سلمان: لا حتی أبلغ منزلک).

واته: ثابت ده لئیت: سه لمانی فارسی - خوای لی پازی بیئت - که هاوه لئیکی د لسو زو خواناسی پیغه مبه رمان بووه (ﷺ) و عمری کوری خطاب (په زای خوای لی بیئت) کردی به ئه میری شاری مه دائین و جارێکیان له بازاردا وه ک خه لکه ساده که بورده یه ک و عه بایه کی له به ردا بوو، له دواوه پیاویک بانگی کرد - که له شامه وه هاتبوو، نه یده ناسی - و پیی ووت: ئه م باره م بۆ هه لگه من زۆر ماندوم - که باره که ی باری کابوو، سه لمانی ش بی چن و چون نایه سه رشانیه وه که و ته دوا ی پیاوه که ..

له رێگا خه لکی ده گن به سه لمان هاوارده که ن: ئه وه ئه میره که مانه، پیاوه که زۆر شه ره زار ده بیئت و ده لئیت: نه مناسیت بمبوره ! و سه لمانی بی فیز و خۆ به بچوک زانیش ده لئیت: نا داینانیم تا ئه و جیگایه ی تو بۆی ده پۆیت.

هەر ئەم سه لمانه به ریزه (په زای خوای ئی بیئت) جارێکی تر له مالدایا هاوکاری خیزانه که ی و خزمه تکاره که ی ده کات و خه لکیش پیتی ده زانن به لام شهرم ناکات و به دهستی هه ویراویه وه ده چیت به ده م میوانه که یه وه، ئەمه چۆن بووه؟

* عن ابی قلابه ان رجلا دخل علی سلمان الفارسی - رضی الله عنه - وهو یعجن! قال: ما هذا؟ قال سلمان: قد بعثنا الخادم فی عملٍ فکرمنا أن نجتمع علیه عملین).^۱
واته: ئەه بوقولابه ده لئ: پیاویک ده چیت بۆ مائی سه لمانی فارسی و ده بینیت هه ویر ده شیلایت! بۆیه لئی ده پرسیت: ئەمه خه ریکی چیت که وره م؟ سه لمانیش ده لایت: خزمه تکاره که مان بۆ کارێک نارد بۆ جیگایه ک و پيشمان خوش نه بوو که دوو کاری له سه ر کۆبکه یه وه - وتمان با ئەم هاوکارییه ی بکه ین - کارێکیانی له سه ر لابه ین.

چهند جار له م کتیبه دا ووتومه که نیازکردنی رۆیشتن بۆ ناو کاروانی صالحان زۆر ناره حه ته و وه رزشی قورس و ناره حه تی ده وئ له وانه ده بیئت برای - صالح - زۆر گوئ به جل و به رگ نه دات و جلی گرانبه ها و ده گمه ن له به ر نه کات ئیتر با پاره شی هه بیئت و ئیتر با خه لکی تانه وته شه ریشی ئی بدن، ئەمه سه ر مه شقیکه بزانه چۆن جلی له به ر کردوو:

* عن سعید بن حسین قال: کان عبدالرحمن بن عوف - رضی الله عنه - لایعرف من بین عبیده).^۲

واته : سه عیدی کوپی حسین ده لایت: عبدالرحمن کوپی عه وف (په زای خوای ئی بیئت) که یه کیک بووه له هاوه له به ریزه کانی پیغه مبه ری خوا (ﷺ) و یه کیک بووه له و شه ش که سه ی که عمری کوپی خطاب (په زای خوای ئی بیئت) بۆ خه لیفه ی دوا ی خۆی هه لیبزارد... له گه ل ئەو پایه به رزیه یدا که چی ئەوه نده ساده و خاکی بووه له جل و به رگیدا که ئەگه ر بچوایه ته ناو خزمه تکاره کانی نه ده ناسرایه وه له ناویاندا - ئەمه ش له به ر ئەوه بوو که په روه رده ی دهستی فه خری بوونه وه ر بوو (ﷺ) و که شخه کردنی به جل و به رگه وه تیا نه مابوو.

۱ رواه احمد.

۲ صفة الصفوة (۱/۱۸۶).

تۆ ئه‌ی خوشک و برای خۆم نه‌گه‌ر بوویت به‌سه‌رۆک کۆماریش - ان شاءالله - ئه‌م وه‌رزشه قورسه به‌ کرده‌وه به‌رده‌وام موماره‌سه بکه‌یت.. نه‌هیلایت گه‌وره‌ترین پۆست لیت داپنیت .. سه‌یری عمری کوپی عبدالعزیز بکه‌ له‌م دوو وانه کاریگه‌ره‌یدا که بۆ من و تۆ باشه که هه‌رچه‌نده پۆستیکی واشمان نیه:-

* كان عند عمر بن عبدالعزيز - رحمه الله - قوم ذات ليلة في بعض ما يحتاج اليه، فغشى سراجي، فقام اليه فاصلحه، فقيل له: يا أمير المؤمنين، الا تكفيك؟ قال: وما ضرني؟ قمت وانا عمر بن عبدالعزيز، رجعت وانا عمر بن عبدالعزيز.^۱

واته: کۆمه‌لی کەس له لای عومەری کوپی عبدالعزیز بوون (په‌حمه‌تی خۆای لی بی) کاتی خه‌لیفه‌ی موسلمانان بوو، له شه‌ودا چراکه کوزایه‌وه، عمر خیرا هه‌ستا و زوو چاکی کرده‌وه و هاته‌وه، میوانه‌کانی وتیان: قوربان بۆ قسه‌ت نه‌کرد ئیمه‌ چاکمان ده‌کرده‌وه؟ عمر وتی: ئی چیم لی کەم بوویه‌وه؟ پۆیشتم هه‌ر عمری کوپی عبدالعزیز بووم و هاتیشمه‌وه هه‌ر عمری کوپی عبدالعزیزم.

جیبه‌جیکردنی (تواضع) له‌گه‌ل هاورپی و هاوناسته‌کاندا که‌می ئاسانه، به‌لام ئه‌ی چی ده‌که‌یت که ده‌بینیت له‌گه‌ل پاسه‌وان و خزمه‌تکاره‌کانیشتدا ئه‌نجامیان بده‌یت، ئه‌مه‌ قورسترین وه‌رزشی ئیمانییه، ده‌ی دیسان سه‌یری خه‌لیفه‌ی پاشیدی پینجه‌م بکه‌ له‌م نمونه‌ به‌رزهدا:

* قال عمر بن عبدالعزيز - عندما كان خليفة للمسلمين - لجارية له: يا جارية روحيني، قال: فأخذت المروحة، فأخذت تروحه، فغلبت عينها فنامت، فانتبه عمر، فإذا هو بالجارية قد احمر وجهها وقد عرقت عرقا شديدا وهي نائمة، فأخذ المروحة واقبل يروحها، قال: فانتبهت، فوضعت يدها على رأسها فصاحت.

فقال لها عمر: انما انت بشر مثلي، اصابك من الحر ما اصابني، فاحببت أن أروحك مثل الذي روحتني.^۲

۱ عمر بن عبدالعزیز لصلابی لا (۶۸).

۲ هه‌مان سه‌رچاوه و لاپه‌ره.

واته: عمری کورپی عبدالعزیز له کاتی خیلافه تیدا به که نيزه کيکی خوی وت: من دهخه وم و تو باوه شينم بکه - چونکه له هاویندا بوو و دنیا زۆر گهرم بوو - و ئافره ته که ش باوه شينیکی هه لگرت و دهستی کرد به باوه شينکردنی عمر، به ده م باوه شينه وه چاری چوو هه، که عومه ر به خه به ر هات، ده بینی ئه و ئافره ته خه وی لێ که وتوو و له گه رماندا ئاره قیکی زۆری کردوو، بۆیه باوه شينه که ی له ناو دهستی ده رهینا و دهستی کرد به باوه شين کردنی.

پاش که ميک ئافره ته که به ئاگا هاته وه و ديمه نی ئه میری باوه پدارانی بینی که باوه شینی ده کات هه ردوو دهستی گرت به ته وقی سه ريه وه و هاواریکی کرد، عمریش پیتی وت: ئی چی تیايه، تۆش وه ک من مرؤفیت، تۆش وه ک من گهرمات بووه، هه زم کرد که ميک فينکت بکه مه وه وه ک چۆن تو منت باوه شين کرد و فينکت کردمه وه.

محمدی کورپی عه لی کورپی ئه بو طالب که به (محمد الحنفية) به ناویانگه و له باوکه وه برای (حسن و حسين) ه (خوایان لێ رازی بیته)، ئه م وانه یه ی به کرده وه له باوکیه وه وه رگرت کاتی لیتی پرسى: باوکه گیان کى دواى پيغه مبه رى خوا باشترین که سه ؟ بزانی چۆن وه لامی داوه ته وه ؟ -

* عن محمد بن الحنفية قال: قلت لأبي - اي علي بن ابي طالب - رضي الله عنه - اي الناس خير بعد رسول الله (ﷺ)؟ قال: ابو بكر، قلت: ثم من؟ قال: عمر، وخشيت ان يقول ثم عثمان قلت ثم انت؟ قال ما انا الا رجل من المسلمين).

واته: محمدی کورپی عه لی کورپی ئه بو تالیب (رهزای خوی لێ بیته) ده لئى له باوكم پرسى وتم: کى باشترین که سه له دواى پيغه مبه رى خوا (ﷺ)؟ له وه لامدا ئه میری باوه پداران فه رمووی: ئه بو به کرى صديق، وتم: ئه ی له دواى ئه بو به کرى؟ ئه ويش فه رمووی: عومه رى کورپی خه تاب، منيش له وه ترسام که بلئى عوسمان، بۆیه پيشی که وتم و وتم: پاش ئه و دووانه تو؟ له وه لامدا پیتی وتم: من! من ته نها يه کيکم له موسلمانان و به س.

له وانهیه چواردهورهت به کاری چاکه و به ندایه تی و خواناسین و شه ونویژ و پۆژوو ه کانت بزانت و له پاده به ده ر پیزت بگرن، تو نه که بیت بیده نگ بیت که نه وه نه وه ده گه یه نیت که پیی رازیت په نا به خوا!

به لکو به رپه رچیان به ره وه و بلی برایان بو خاتری خوا من چیم وا سه یرم ده که ن و له پاده به ده ر پیزم ده گرن و گومانم پیی ده بن.. ئەم وانەش لە موحازەرە یە کدا دەستمان دەکه ویت له ئەمیری باوه پداران عمری کورپی عبدالعزیز که له م باره یه وه پیشکەشی تازه به شداری بوانی کاروانی صالحانی ده کات، ئەمە چۆن بووه؟

* عندما عرض على عمر بن عبدالعزيز الموضع الرابع في حجرة عائشة - رضي الله عنها - فيها قبر النبي (ﷺ) وابوبكر وعمر، فقالوا: (لو دنوت من المدينة حتى تدفن معهم. قال: والله لئن يعذبني الله - الا النار فاني لأصبر عليها - احب الي من ان يعلم الله من قلبي اني أراني لذلك اهلاً).

واته: کاتی که سه نزیکه کانی ده ورو به ری عمری کورپی عبدالعزیز (په زای خوای لی بیت) پیشنیاری نه وه یان بو کرد که گوایه له ژوره که ی عائشه دا (په زای خوای لی بیت) له پاش گورپی پیغه مبه ر و دوو یاره که یه وه جیگایه کی تر ه یه که به شی گورپیکی تر ده کات و پییان وت: ئەگەر له شاری مه دینه نزیک بیته وه - له م کاتی سه ره مه رگه تدا - تا له گه ل نه وه سی زاته دا تو ش بنیژریت؟! -

عمری کورپی عبدالعزیز (په حمه تی خوای لی بیت) له وه لامدا وتی: سویند به خوا، خوا سزا و نازارم بدات جگه له ناگری دۆزه خ که توانای خۆپاگرم نییه - پیم خۆشتره له وه ی که خوا پیم بزانتیت که له ناو دلشمددا ختوره ی نه وه م کردوو که شایانی نه وه جیگایه بم.

په وشتی خاکی و ساده یی و بی فیزی بو هه موو که سیک جوانه، به لام زیاتر له ده سه لانداری و به رپرس و گوره پیاوان دیت، چونکه هه ژار و بی ده سه لات هه میسه هه ز بکات و هه ز نه کات له ناو (تواضع) دا ده ژی. ئەها ئەم په وشته چۆن هارون الرشیدی جوان کردوو: -

* یقال: ان هارون الرشید کان مع انه خلیفة المسلمین وامیرهم متواضعاً غایة التواضع، حتی قال (ابن سماک) له یوماً: ((تواضعک فی شرفک من شرفک)).^۱

واته: ده‌لێن: هارون الرشید (په‌حمه‌تی خوای لی بیئت) له‌گه‌ل ئەوه‌دا که خه‌لیفه‌ی موسلمانان و سه‌رگه‌وره‌یان بووه‌ زۆر ساده و بی‌ فیز بووه، هه‌ر بۆیه زانایه‌کی وه‌ک (ابن سماک) پووێ تێکرد و پێی وت: ئەم ساده‌یی و بی‌ فیزیه‌ت له‌گه‌ل ده‌سه‌لاتداریه‌که‌دا له‌ ده‌سه‌لاتداریه‌که‌ت خۆی جوانتره‌.

خوشکان، بربیان، وه‌رن با فێری مانای ته‌وازوعی راسته‌قینه‌ ببه‌ین له‌ وه‌لامی زانایه‌کی خواناسی ئەم کاروانه‌ موباره‌که‌ی ئیوه‌ که به‌ نیازن له‌گه‌لیدا گه‌شت بکه‌ن که ناوی (بکری) کوپی (عبدالله)یه‌: -

* قال رجل لبكر بن عبدالله - رحمه الله - علمني التواضع؟ فقال: (إذا رأيت من هو أكبر منك، فقل سبقني الى الاسلام والعمل الصالح، فهو خير مني، وإذا رأيت من هو أصغر منك فقل: سبقته الى الذنوب والعمل السيء فانا شر منه).^۲

واته: پیاویک به‌ - مامۆستا - به‌کری کوپی عبدالله ی وت: (تواضع)م فێریکه‌؟ ئەویش له‌ وه‌لامدا پێی وت: هه‌ر کاتێ گه‌یشتی به‌ موسلمانێک له‌ خۆت گه‌وره‌تر بوو، بلی: پێشی من که‌وتوو له‌ موسلمانه‌تی و کرده‌وه‌ی جواندا و که‌واته‌ له‌ من باشتره‌، ئەگه‌ر گه‌یشتی به‌ موسلمانێک له‌ خۆت مندا‌تر بوو، بلی من پێشی که‌وتوو له‌ گونا‌گه‌ردن و کرده‌وه‌ی خرابدا و که‌واته‌ من له‌ ئەو خرابترم.

ئەوه‌ش (مأمون)ی کوپی خه‌لیفه‌ هارونه‌ په‌شیده‌ و خۆیشی خه‌لیفه‌ی دوا‌ی ئەو بوو، وانه‌یه‌کی تر له‌ هونه‌ری ساده‌یی و بی‌ فیزی فێری سه‌رکرده‌ و فه‌رمانه‌ه‌واکانمان ده‌کات ئەوانه‌ی که‌ خوا چاکیان بۆ ده‌کات و خۆیان ده‌که‌ن به‌ ناو ئەم کاروانه‌ موباره‌که‌ی صالحاندا:

* حکى يحيى بن اكنم قال: (بتُّ عند المأمون، فانتبه في بضع الليل فتوهم أنني نائم، وقد عطش فلم يستدعى الغلام لئلا استيقظ و قام يتمشى هادئاً في خطاه، فلما شرب

١ المحلاة، لا ٥٠.

٢ العقد الفرید (٢/٣٦١)، له (القبسات) لا (١٩٠) وه‌رگه‌راوه‌.

رجع وهو يخفي صوته واخذه السعال، فرأيته يجمع كفه في فمه كي لا اسمع سعاله، وانبثق الفجر وقد تناومت، فتمهل قليلاً ثم تحركت فقال (الله اكبر) يا غلام نبه ابا محمد، فصحت: يا امير المؤمنين فشاهدت بعيني جميع ما كان الليلة وبذلك جعلكم الله علينا سادة).^١

واته: يه حياى كورپى ئه كئم ده ئى: شه ويكيان له مالى مه ئمون مامه وه له شه ودا من به خه بهر بووم به لام ئه ميرى باوه پداران واى زانى خه وتووم، تينوى بوو بو ئه وهى من به خه بهر نه يه م - خزمه ت كاره كهى بانگ نه كرد به لكو خۆى له سه رخۆ به ئه سپايى چوو ئاوى خوارده وه و گه رايه وه و كۆكهى ده هات ده ستى گرتبوو به ده ميه وه تا من گويم له كۆكه كهى نه بيت، ئه وه بوو به ره به يان ده ركه وت و كه مى چاوه پوانى كرد و پاش كه مى من جموجۆلم كرد ئه ويش هاوارى كرد - الله اكبر - ئهى خزمه تكار باوكى محمد به خه بهر بينه وه، منيش هاوارم كرد و ووتم: ئهى ئه ميرى باوه پداران به چاوى خۆم هه موو شتتكم بينى كه ئه مشه و پووى دا، هۆى ئه وه يه خواى گه وه كردوونى به سه ركردهى ئيمه .

برای بى فيزم، خوشكى خاكيم.. خۆ به چوك سه ير كردن و خۆ به نزم گرتن ماناى وايه ئيسلامه كه ت به گه وه و عه زيز سه ير ده كه يت و به و په وشته قورئانييه مه زنه ت بانگه وازى بو ده كه يت و خۆشه ويستى ده كه يت له لاي مرؤفايه تى.

به پيچه وانه وه هه ر كه سى لوت به رز بيت و خۆى به گه وه بگريت و وجود بوخه لكى دانه نى، ئه وه ئاينه كهى سوک ده کات و ئيسلامى عه زيز له بهر چاوى مرؤفه کان ده خات و به و په وشته نه نگهى خه لكى له ئاين دوور ده خاته وه. ئه وه ش مامؤستا (ليث)ى

كورپى (مجاهد) ه و ئه م پاستيه يه مان له پسته يه كى بچووكدا بو به رجه سته ده كات:

* عن ليث بن مجاهد قال: من اعز نفسه اذل دينه ومن اذل نفسه اعز دينه).^٢

واته: هه ركه سى خۆى به زل بزانييت ئه وه دينه كهى خۆى نزم كردۆته وه و هه ر كه سيكيش خۆى به بچوك بزانييت ئه وه ئاينه كهى به به رز و بلاند و خۆشه ويست پاكرتووه ..

١ من كتاب (اللغة العربية) للصف الثالث المتوسط في اقليم كردستان العراق.

٢ صفة الصفوة (١٤٠/٢).

له سیفاتی صالحانه.. و له خۆبهبجوك زانین و بئ فیزییه.. ماچ کردنی مندالی خزم و دراوسی و دهست بهریته گیرفانت و بهکلینسهکهت لووتی چلّمنی بسپریت و دهمی لیکنی پاك بکهیتهوه و یان ئەگەر کهوت برۆ هه‌لیستینهوه و ئەگەر سه‌ری شکابوو خۆینهکه‌ی بسپه‌وه و بۆی ببهسته و ماچیکى بکه و (۲۵۰) دیناری چاپی نوئی عیراقی بکه به گیرفاندا..

نه‌که‌یت .. ده‌خيلت بم.. قیزی لی بکه‌یته‌وه.. نه‌که‌یت ماچی مندالی بجوك نه‌که‌یت، یان ئەگەر کهوت پووت نه‌یه‌ت پراکه‌ی بۆ لای و هه‌لیستینه‌وه.. چونکه به‌و کاره‌ت له‌ناو کاروانه موباره‌که‌ی صالحان ده‌کرینه‌وه ده‌ره‌وه: - سه‌یری عائیشه که - خوای لی رازی بی - که له سه‌ره‌تاوه خه‌ریک بوو له‌ناو کاروانه‌که بجیته ده‌ره‌وه به‌لام وه‌ک خۆی ده‌گیرپه‌ته‌وه پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) ده‌رسیکی وا گه‌وره‌ی دادا که برپاری دا له‌مه‌ولا شتی وا دووباره نه‌کاته‌وه و ئوسامه‌ی کوپى زه‌ید هه‌لیسته‌وه و پاکی بکاته‌وه:

* عن الواقدي وابن عساكر من عطاء بن يسار - رضي الله عنه - قال: ((كان اسامة بن زيد - رضي الله عنه - قد اصابه الجدرى اول ما قدم المدينة وهو غلام، مخاطه يسيل على فيه، فعذرتة عائشة - رضي الله عنها - فدخل رسول الله (ﷺ) فطفق يغسل وجهه ويقبله، فقالت عائشة: اما والله بعد هذا فلا اقصيه ابداً)).^۱

واته هه‌ردوو میژوو نووسی ئیسلامی (واقدی) و (ابن عساكر) له (عطا)ی کوپى (يسار) هوه خوای لی رازی بی ده‌گیرپه‌ته‌وه که له سه‌ره‌تای کۆچه‌وه ئوسامه‌ی کوپى زه‌ید - خوای لی رازی بی - تازه هاتبوونه مه‌دینه تووشی نه‌خۆشی ئاوه‌له بوو بوو، چلّمه‌که‌ی هاتبووه ناو ده‌می و عائیشه - خوای لی رازی بی - که بینی که‌می قیزی لی کرده‌وه وه‌ک پتویست نه‌چوو به‌ده‌مه‌وه.

هه‌ر که پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) - هاته ژوره‌وه - سه‌رزه‌نشتی عائیشه‌ی نه‌کرد - به‌لکو خۆی ده‌ستی کرد به‌شۆرین و خاویین کردنه‌وه‌ی ده‌م و چاوی ئوسامه و پاشان ماچیشی کرد، عائیشه‌یش که نه‌وه‌ه‌لویسته مه‌زنه‌ی له‌سه‌ر مه‌شقی مرۆفایه‌تی بینی

ووتی: دهی که مادام وایه، سویند به خوا له م پۆ به دوا خۆمی لی به دوور ناگرم و خاوینی ده که مه وه .

* فقد روی ابن سعد عن عائشة - رضی الله عنها - قالت: عثر اسامة - رضی الله عنه - على عتبه الباب فشجت جبهته فقال: يا عائشة! أميطي عنه الدم، فتقذرتيه، قالت: فجعل رسول الله (ﷺ) يمص شجته ويمجه ويقول: (لو كان اسامة جارية لكسوته وحليته حتى أنفقه).^۱

واته: له م پړوايه ته ی ابن سعد دا عائشه (په زای خوا ی لی بیت) ده لیت: جاریک ئوسامه پینی هه لکهوت و سه ری دای به قه راغی ده رگا که دا و ته ویلی خوینی لی هات پیغه مبه ر (ﷺ) فه رموی: ئه ی عائشه! خاوینی بکه وه، عائشه بیزی لی کردو بویه پیغه مبه ر (ﷺ) خۆی هه ستا و خوینه که ی به ده م سپری و هه مووی چوو ه ده میه وه و فه رموی: (ئه گه ر ئوسامه که چ بوايه سه رتا پا جلی جوان و په نگی م له به ر ده کرد و هه موو گیانم ده گرته ئالتون).

هه ندی که س له م سیفه ته مه زنه ی پیغه مبه ری خوا (ﷺ) که ده یده نی صالحانه .. مه حرومه و بی به شه، کاتی که می ناستی به رز ده بیته وه ئیتر له حوکه تدا بیت یان له زانست و زانیاری دا بیت یان له بهر ته مه ن بیت، ئیتر داماره به ته مایه خه لکی سه لامی بۆ بکه ن و له حزوریدا هه لسن و هه موو کاره کانی بۆ ئه نجام بده ن و هه میشه بیخه نه پیشی پیشه وه و له پیش هه موواندا هه ر شتی دابه ش کرا به شی ئه و بدریت!!

ئه مانه صفاتی صالحین نین.. به لکو له سه ر زانیان و مامۆستا کانی ئاین و بانگ خوازانه که پیچه وانه ی ئه و خالانه ی پیشوو بن و سه یریکی وردی ئه م دوو هه لویسته بکه ن و په ند له خه لیفه ی چواره م و ئامۆزای خۆشه ویستی پیغه مبه رمان وه ریگرن که ده لیت:

* اخرج ابن عساکر عن رازان عن علی بن ابی طالب قال: ثلاث من رأس التواضع: ان یبرأ بالسلام من لقیه، ویرضی بالدون من شرف المجلس، ویکره الریاء والسمعة).^۲

۱ هه مان سه رچاوه و لاپه ره .

۲ حیاة الصحابة بهرگی (۲/۲۱۴).

واته: ابن عساکر هیناویه تی له پازانه وه و ئه ویش له علی کوپی ابو طالب (خوای لی پازی بی) ده فهرمووی: سی شت لوتکه ی بی فیزی و خۆبه که م زانینه: یه که م / ده ست پیشخه ری ده کات له سه لام کردن له وه که سانه ی پی ی ده گهن.

دووهم / ئاساییه له لای له خواره وه ی مه جلیسه وه دابنیشی، و پقی له پیا و بوپامایی و شوره ته).

ئه وه ش زانای مه زنی ئیسلام و موفه سیری قورئان - مجاهیده - و ده رباره ی (ابن عمر) ی گه وه مامۆستای شتیکی سه یر ده لئیت که هق وایه هه مو مه لا و مامۆستایانی ئاینی و قوتابخانه کان جیبه جیتی بکن و له که سایه تیشیان که م نابیته وه بگره پیتی به رز ده بن و ناو ده رده که ن:

* عن مجاهد قال: صحبت ابن عمر - رضی الله عنه وعن ابیه - وانا ارید ان اخدمه فکان یخدمنی اکثر).

واته: گه وه زانای ته فسیر - باسی سه رده می لای خۆی ده کات و ده لئیت: هاورپیته ی عبدالله ی کوپی عمرم کرد به و هیوا به ی له نزیکه وه خزمه تی بکه م و به رده وام خزمه ت کاری بکه م که چی ده مبینی ئه و له من زیاتر خزمه تی ده کردم.

هر (تواضع) و بی فیزی یه که برای صالح و بو خوا ژیاو والی ده کات پیتی ناخۆش نی یه خه لکی له هه له کانی ئاگاداری بکه نه وه، نه ک هر ئه وه نده به لکو ئه وه عمری کوپی عبالعزیزه سه ر شکاوه که ی به نی ئومه یه و به توندی داوا له ده وروپه ری ده کات که ئه گه ره له یه کی کرد ئیخه ی بگرن و راستی بکه نه وه!

ده ی ئایا من و تو واین؟؟ هر که سه و وه لامه که ی لای خۆیه تی:

* قال عمر بن مهاجر قال لي عمر بن عبدالعزيز - رحمه الله - اذا رأيتني قد ملت

عن الحق، فضع يدك في تلبيبي ثم هزني ثم قل: يا عمر ما تصنع؟!'

واته: عمری کوپی موهاجیر ده لی: عمری کوپی عبالعزیز (په حمه تی خوای لی بی) پیتی ووتم: ئه ی عمر هر کاتی منت بیننی له هق و راستی لامدا، ملیوانی کراسه که م بگره و رام وه شینه پاشان بلی: عمر - بو خاتری خوا - ئه وه چی ئه که ی؟!.

ئەمە سەرۆکی ھەموو ولاتە بە کگرتتووھکانی ئیسلامە و بکوژ و بېر خۆبەتی و لە لوتکەیی دەستەلاتدایە کەچی ئەوەندە بێ فیزە و خۆی بەزل نازانی و دەلیۆ ملیوانە کەم پراکیشە و پام وەشینە و بلی ئەم کارەت ھەلە یە بۆ خاتری خوا وازی لی بیئە ! ئیسلام سەرکردەیی وا دروست دەکات.

ئەیی برای بەرپۆز و خوشکی پاک داوینم... تۆ لەم پێگایەدا زۆر پێویستت بەم رەوشتە گەورە یە ھە یە، و ئەگەر بووی بە دکتۆر یان ئەندازیار یان مامۆستا یان پارێزەر یان سەرۆکی بە شیک لە فرمانگە یە کدا، یان ئاستیکت پێدرا بوو لە ناو حیزبیکدا یان لە ناو پێکخراویکدا...

لەم حالە تانەدا بتەوێت و نەتەوێت پر دەبیت لە ھەوا و ئارەزووی خۆبەزلزانی! و بە پلتوک خۆت ئەتە کینی! خەلکانی خواری خۆت بە بە شەر نازانیت! و لە بەریان ھەلئاسیت! لە بازارەکاندا پووت نایە مامەلەیی شت بکەیت! و سلاو لە ھەموو کەس ناکەیت!

بۆ ئەو هی لەم ھەلانە پزگارت بێ و لە بە ھەری خۆبەزل زانی پزگارت ببیت ھەندی بە سەرھاتی پێشە وایانی صالحان بۆ باس دەکەم کە لە تۆ بە رزتریش بوون و ئاستیان ھەبوو:

* عن حنظلة قال: رأيت سالم بن عبدالله -رضي الله عنه- يخرج الى السوق فيشتري حوائج نفسه.^۱

واتە: ھەنزلە دەلیۆ - سالمی کورپی عبدالله کورپی عمر - خویان لی رازی بێ - من بە چاوی خۆم بینی دەھاتە بازار و خۆی شت و مەک و پێداویستی مالمەو هی خۆی دەکری.

بۆیە زۆر نیگەرەن دەبووم، کە ئەندامانی سەرکردایەتی لایەنە ئیسلامییەکانم لە کوردستان دەبینی کە نە دەھاتنە بازار پەو و کەس نە یئە بینین و لە ناو دیکس و سەیارەیی جام تاریکدا بە خێراییی بە بازارا دەپۆیشن و لە دوای مەغراییکی درەنگ بە شەر مەو و بە دزیو و دەھاتنە بازار - بیگومان بە ئوتومبیل - و بە پەلە سەریان

کورت ده کرده و ده پۆیشتنه وه!! که ئەمەش بۆنی خۆبه زلزانین و خۆبه زیاتر سهیرکردنی تێدایه و وایان زانیوه به وه که م ده کهن و که سایه تیان ده شکیت به لام ده بوا ئەوه یان بزانیایه که که سایه تیان نه ده شکا به لکو ده چوونه ناو کاروانی صالحانه وه.

* عن ابی هريرة - رضي الله عنه - قال: كان جعفر بن ابی طالب - رضي الله عنه - يحب المساکین ويجلس اليهم ويحدثهم ويحدثونه وكان رسول الله (ﷺ) يسميه ابا المساکين).^۱

واته: ئەبوهرهیره (خوای لی پازی بی) ده ئی: جعفری کوپی ابو طالب (خوای لی پازی بی) که ئامۆزای پیغه مبهری خواجه (ﷺ) و شهیدی سهیر کرده ی جهنگی (مؤتة) یه - ئەم پیاوه به رزه هه ژار و که مدهسته کانی زۆر خۆش ده ویست و ده چووه ناویان و له گه ئیان داده نیشته و قسه ی خۆشی بۆ ده کردن و ئەوانیش قسه یان بۆ ئەو ده کرد، تاوای لی هاتبوو پیغه مبهری خوا (ﷺ) ناوی نابوو (باوکی هه ژاران).

ئهی برای صالحم .. له م کاروانه موباره که دا صالحان مه رجی قورست له سهیر ده گرن و ئەگه نه توانی بیانکهیت و گران بیت له لات ئەوه ناهیتن له گه ئیاندا برۆیت، به کیک له و کارانه ئەوه یه که له جیه کدا دانیشتبوون مه هیله چوار ده وره کهت به پیوه بن و فه رمووی دانیشتیان لی بکه، وه ک ئەم پووداوه ی عمری کوپی عبدالعزیز و وه زیر و یاوه ره کانی:

* لما وليّ عمر بن عبدالعزیز - رضي الله عنه - قام الناس بين يديه، فقال: يا معشر المسلمين، إن تقوموا نقم وان تقعدوا نقعد، فانما يقوم الناس لرب العالمين).^۲

واته: عمری کوپی عبدالعزیز - په حمه تی خوای لی بی - بوو به خه لیفه ی موسلمانان، خه لکی له دیوه خانی خیلافه تدا له حزوریدا وه ستابوون! .. عمر زۆری پی ناخۆش بوو له دلی خۆیدا بۆیه رووی تی کردن ووتی: ئەگه ر ئیوه به پیوه ده بن ئەوه منیش با هه لسمه سه ری و ئەگه ر ئیوه ش داده نیشن ئیمه ش له گه ئتان داده نیشین، چونکه خه لکی ته نها له حزوری په روه ردگاری جیهاندا به پیوه ده وهستن.

۱ عمر بن عبدالعزیز للصلاحي لا (۶۸).

۲ هه مان سه رچاوه (لا: ۱۵۰).

زۆر کهس هەن لوت بەرزى و خۆبەزلزانی ناهیللی که چۆن بۆ پرسەیهک یان چۆن بۆ کۆرپکی ئایینی یان پۆشنبیری یان ئەدەبى - له هەر جیگەیهک چۆل بێت دانیشن بەلکو هەمیشە قۆتە قۆتە پزێهەکانی پێشەوهیانە و یەكسەر بۆ سەرەوهی مەجلیس دەکوئن - بەلام صالحان وانین بەلکو باپێکهوه بچینه خزمەت سەرکردەى گەنجانی بەهەشت (حسین) ی کورپی علی و وانەیهکمان پسی بلیتەوه دەربارەى شیوانی دانیشنەکانی پێغه مبهرى خوا (ﷺ): -

* عن الحسين بن علي - رضی الله عنهما - قال: سألت ابي عن مجلسه (ﷺ)؟ فقال: وكان اذا انتهى الى قوم جلس حيث ينتهي به المجلس ويأمر بذلك).

واتە: حسین ی کورپی علی کورپی ئەبو طالب - خویان لی پازى بى - دەلی: له باوكم پرسى دەربارەى جیگەى دانیشنەکانی پێغه مبهرى (ﷺ)؟ و له وه لامدا ووتى: هەركاتى بیویستایە بچیتە ناو کۆرپکەوه سهیری دەکرد بزانی کۆتایی خەلکە که له کوئ دایە لهوئ دادەنیشت و فرمانیشی دەدا که هەموو هاوه لان بەو شیوهیە بچنە ناو کۆر و دانیشنەکانەوه

هەى یاران ئەگەر وەرەمیکی سەرەتانى بە جەستەى یەکیکمانەوه بێت چەند شار و چەند ولات و چەند دکتۆر دەگەرێین و چەندئ دینار و دۆلار سەرف دەکەین تا له پێشە دەری دینین و چاک دەبینەوه؟!

ئەى بۆچی گوئ نەگرین بۆ - زانای خواناس و صالحی ناو هاوه لان - عبدالله ی کورپی سەلام - پەزای خوی لی بى - که چۆن وەرەمى سەرەتانى خۆ بەزلزانی و فیز و گەرەبى نواندنى له ناو دلیدا دەردەهینا بە هەر هۆیهک ببوایە و ئیتر نەدەترسا له وهى که کهسایەتى بێتە خوارەوه و بچووک بێتەوه له بەر چاوی خەلکی - چونکه پەروردهی دەستی پێغه مبهرى خوا بوو (ﷺ) که دەیفەرموو:

* قال رسول الله (ﷺ): (ما تواضع احد لله الا رفعه الله).

واتە: هەر کهسى له بەر خاترى خوا خۆى بە کەم و بچووک سەیر بکات له ناو خەلکید، خوی گەرە پله و پایەى بەرز دەکاتەوه له ناو خەلکید ئیتر بیه ویت یان نەیه ویت، دەى با بچینه خزمەت عبدالله ی کورپی سەلام و خۆمان نەشتەرگەرى بکەین:

* أخرج الطبراني باسناد حسن واصله في صحيح مسلم حديث رقم (۱۴۷-۱۴۹) عن عبدالله بن سلام انه مرّ في السوق وعليه حزمة من الحطب! . فقيل له: ما يحملك على هذا؟ وقد اغناك الله عن هذا؟ قال: اردت ان ادفع الكبر، اني سمعت رسول الله (ﷺ) يقول: لا يدخل الجنة من كان في قلبه مثقال ذرة من الكبر او في قلبه خردل من الكبر).^۱

واته: دهگيرنه وه (عبدالله)ی کوپی (سلام) (خوای لّی پازى بیّت) به ناو بازارپدا تیهپى و کوّلى داری به سهر شانه وه بوو!، لییان پرسى: بۆچى ئەم کوّله دارهت هه لگرتووه؟ خو تو پئویستت پئی نییه و خوا وه زعی باش کردوویت؟

له وه لامدا وتی: ویستم نه فسم بشکینم و له لووت به رزیه که ی بیخه مه خواره وه و خو به زلزانى له خوّم داده پرم چونکه پیغه مبه رى خوا (ﷺ) فه رموویه تی: ((ناچیته به هه شته وه هه ر که سیک مسقاله زه په یه که ئە وه نده ی تووی خه رته له یه که لوتبه رزی و خو به زلزانى له دلیدا هه بیّت)).

پیشتریش عومهرى کوپی خه تاب - شه هیدی سه رکرده - ئەم نه شته رگه ریه ی بۆ خو ی کرد و سوودیکی باشى لّی وه رگرت و به پئی خاوس چوو بۆ مزگه وت بۆ نوێژى جه ژن:

* اخرج المروزي في العيدين عن زرق قال: (رأيت عمر بن الخطاب - رضي الله عنه - يمشي الى العيد حافياً).^۲

واته: مه روزى له باسى دوو جه ژنه که ی ئیسلامدا له (زه)ه وه ده گيرپیته وه و ده لیت: عومهرى کوپی خه تابم بینى له پۆژى جه ژندا به پئی په تی ده پۆیشت.

یا له ئە وه په پى ئە وجى ده سه لاتیدا که ئە میرى هه موو موسلمانان بوو ولاتى فارس و پۆمى هینا به چۆکدا که چى بۆ ئە وه ی خو ی لّی نه گورپیت و مه غرورى پووی تی نه کات ئەم نه شته رگه ریه پئویسته ئە نجام ده دا - که ئە وه نده قورس و گران بوو (عبدالرحمان ی کوپی عه وف) (خوای لّی پازى بیّت) پئی وت: چ پئویستی ده کرد خو ت ناوا دابه زینیت - بۆ سه ر سفر!! :

۱ حياة الصحابة (۲/۲۱۴).

۲ حياة الصحابة (۲/۲۰۷).

* اخرج الدينوري عن محمد بن عمر المخزومي عن ابيه، قال: نادى عمر بن الخطاب: الصلاة جامعة، فلما اجتمع الناس وكثروا، صعد المنبر، فحمد الله واثنى عليه بما هو أهله وصلى على نبيه (ﷺ) ثم قال:

(ياايها الناس! لقد رأيتني ارعى على خالات لي من بني مخزوم، فيقبض لي القبضة من التمر والزبيب، فأظل يومي واي يوم، ثم نزل.

فقال عبدالرحمن بن عوف (رضي الله عنه): يا أمير المؤمنين! ما زدت على ان قمئت نفسك يعني عبت فقال: ويحك يا ابن عوف! اني خلوت، فحدثني نفسي. فقالت: انت امير المؤمنين، فمن ذا أفضل منك، فاردت ان أعرفها نفسها).^۱

واته: دهینوری له محمدی کورپی عومەری مەخزومیەو، ئه‌ویش له باوکیه‌وه ده‌گێرپێته‌وه و ده‌ئێ: عومەری کورپی خه‌تاب (خوای لی پازی بیټ) هاواری کرد - وهرن بۆ نوێژی جه‌ماعه‌ت - * کاتی خه‌لکی کۆبوونه‌وه که زۆر زۆر بوون، ئه‌وجا عومەر چووه سه‌ر مینبه‌ر و سوپاسی خوای کرد به‌ جوړی که شایسته‌ی بیټ و پاشان سه‌لاواتی له‌سه‌ر پێغه‌مبه‌ره‌که‌ی دا (ﷺ) و پاشان وتی: ئه‌ی خه‌لکینه، کاتی خۆی به‌ منالی مه‌ر و بزئم ده‌له‌وه‌پاند بۆ خالوانم له‌ هۆزی مه‌خزوم و ئه‌وانیش له‌ به‌رامبه‌ریدا یه‌ک مشت خورما و میوژیان پی‌ ده‌دام و ئه‌و پۆژه‌م پی‌ ده‌برده سه‌ر و چ برده سه‌رێک، پاشان له‌ مینبه‌ره‌که‌ هاته‌ خواره‌وه.

عبدالرحمنی کورپی عه‌وف (خوای لی پازی بیټ) پێی وت: ئه‌میری باوه‌پداران، چ سوودیکت له‌ و قسانه‌ وه‌رگرت جگه‌ له‌وه‌ی خۆت پی‌ سووک کرد واته‌ عه‌یبدارت کرد، عومەریش وتی: واز بیینه‌ ئه‌ی کورپی عه‌وف، من ته‌نها بووم، ده‌روونی به‌دم قسه‌ی بۆ ده‌کردم و ده‌یوت پی‌م: تو ئه‌میری باوه‌پدارانیت و کێ هه‌یه‌ له‌ تو باشتر بیټ، منیش ویستم هه‌قیقه‌تی بۆ پوون بکه‌مه‌وه و خۆمی پی‌ بناسینم.

۱ هه‌مان سه‌رچاوه (۲۰۸/۳).

* هه‌موو خه‌لیفه‌کان نه‌گه‌ر بیانویستایه‌ جه‌ماوه‌ر کۆبکه‌نه‌وه‌ شیعا‌ری (الصلاة الجماعة) یان

شان به شانی عومهری کوپی خهتاب (خوای لی پازی بیئت) خهلیفه‌ی مه‌زنی چواره‌میش‌عه‌لی کوپی نه‌بو تالیب (خوای لی پازی بیئت) نه‌م خۆ شکاندنه‌وه‌یه‌ی کردوو و خۆی کۆلی خۆی هه‌لگرتوو و ئاماده‌ نه‌بووه‌ بیدا به‌ که‌س بۆی هه‌لگرت با بزانی چۆن خۆ به‌ گه‌وره‌زانی له‌ ناو ده‌روونیدا پیشه‌که‌ن کردوو و هه‌که‌ وه‌ره‌می سه‌ره‌تانی:-

* أخرج البخاري في الأدب (ص ۸۱) عن صالح، بياع الاكسية عن جدته قالت: رأيت علياً - رضي الله عنه - اشترى تمرأ بدرهم، فحمله على ملحفته، فقلت له او قالت: قال له رجل: احمل عنك يا أمير المؤمنين! قال: لا، ابو العيال أحق ان يحمل).

واته: بخاری (په‌حه‌ته‌ی خوای لی بیئت) له‌ کتیبی (ادب المفرد) دا له‌ صالحی قوماش فرۆشه‌وه‌ و نه‌ویش له‌ نه‌نکیه‌وه‌ ده‌گێڕێته‌وه‌ که‌ وتووێته‌ی: عه‌لی کوپی نه‌بو تالیبم بینی (خوای لی پازی بیئت) هه‌ندێ خورمای کپی به‌ دره‌میک و هه‌لی گرت و نای به‌ شانیه‌وه‌ به‌ره‌و مال و منیش پیم وت: -یان - پیاویک پیتی وت: من بۆت هه‌لده‌گرم نه‌ی نه‌میری باوه‌پداران!

عه‌لی فه‌رمووی: نه‌خیر - شتی وا ناکه‌م - منالدار خۆی شایانه‌ پیداوێستی خۆی هه‌لبگرت.

برای خوینەر - ده‌مانه‌وێت صالح ببین و شانخه‌ ده‌که‌ین بۆ ناو کاروانی صالحان که‌چی کاتی بائیی وه‌رده‌گرین یان له‌ بازار شتیکی که‌می قه‌به‌ت کپیوه‌ - پروت نایه‌ - هه‌لی بگری و خیرا ده‌ست له‌ ته‌کسی یان ماتۆپیار پاده‌گرت!! ده‌ی نه‌مجاره‌ شتیکت کپی له‌ بازارپه‌وه‌ بینی به‌ شانته‌وه‌ و ببه‌ره‌وه‌ بۆ مال و نه‌فسی سه‌رکه‌ش نزم که‌ره‌وه‌.. نه‌م کاره‌ بۆ من و تو که‌می سووکتیه‌ به‌لام بۆ به‌رپرس و ئاست به‌رزه‌کان وه‌رزشیکی زۆر قورسه‌ خوا په‌حمیان پی بکات و بتوانن په‌گی (کبر) و خۆ به‌زلزانی له‌ بن بیئن له‌ ناو دلیاندا.

نه‌ی خوشکی موسلمانم نه‌زانی په‌تایه‌کی ترسناک خۆی کردوو به‌ ناوتاندا - په‌نا به‌ خوا - پشت شکینه‌ و نه‌گه‌ر وریا نه‌بن نه‌که‌ له‌ ناو کاروانی صالحان وه‌رناگێرین

به لكو بۆنى به ههشتيش ناكهن، چونكه له خۆبایی بوون و خۆلۆ گۆران و لووت به رزی له دوايه ..

بۆ نموونه: لوت به رزی ناهیلۆ (تواضع) تیدا دروست ببی و جل و به رگی (٦) مانگ له مه و بهر له بهر ناکهیت چیه کۆن بووه !!!

نان ناکهیت! ئەمه چیه وه زع باش بووه و مه عاش باش بووه! خۆ بووکه کانی تریش نایکهن! ئیستا هیچ ناکه م تهشت و سهردۆله داده نێم و نان ده کهم! ئەه نهی خوا نانی بۆ بکه م واته به هاوسهره به ناو خۆشه و یسته که ی ده لۆ!! ده گوی بگره، سویند به خوا لیت که م نابیته وه ئەگه ر هاوکاری گیرفانی میرده که ت بکهیت و جار به جار نانی کوردی یان نانی ته نوری بۆ بکهیت! (فاطمه الزهراء) - خوا لۆ ی پازی بی - کچی پیغه مبه ر بوو خیزانی علی کوری ئەبو طالب بووه که چی نانی کردوه و هه ویری شیلاوه ده ی تۆ کچی کیت پی ده لۆ؟؟! له م نمونه یه ورد به ره وه و پێگای صالحان کویر مه که ره وه:

* اخرج ابو نعیم فی الحلیة (٣/٢١٢) عن عطاء قال: أن كانت فاطمة -رضی الله عنها- بنت رسول الله (ﷺ) لتعجن وان قصتها لتكاد ان تضرب الجفنة) ١.

واته: عطا ده گپرتیه وه و ده لۆ: فاطمه - په زای خوای لۆ بی - کچی پیغه مبه ری خوا (ﷺ) هه ویری ده شیلا ته نانه ت ئەوه نده سه ری دانه واند بوو که په رچه می خه ریک بوو ده که وته ناو هه ویره که وه ..

ئهی خوشکی به پیز و پاک داوینم... جاری وا هه یه واده بیت شووده کهیت به پیاویک که بهر پرسه یان ئاستی سیاسی و کۆمه لایه تی یان ئاینی یان حزبی هه یه .. ئیتر شه یتان به هه موو جوړی ده یه ویت له و پێگایه وه له خشته ت به ریت و نه شته رگه ری خۆ به زلزانیه کانت نه کهیت هه رگیز شایانی ناو کاروانه موباره که که ی صالحان نابیت! شه یتان پیت ده لیت بلۆ: من ژنی فلان که سی گه وره م! چۆن نان ده که م! ده بی نانی گه رم هه بی!! ده بی نانی بازارم بۆ بکپن!

یان له ههمووی خراپتر، خوشکیکی موسلمان که شوو دهکات تا ماوهیهکی زۆر دهست نادات به نیشه و نان ناکات - ئەمه چیه وەلا تازە بووکه!! ئەی ئەزانی کچیکی شوخ و شەنگی عەرەب و کچی سەرۆک عەشیرەت بوو و هەر که شووی کردوو به پیغەمبەر (ﷺ) ئیوارە گواستوو یانە تەو بە پیغەمبەر (ﷺ) له کۆتای شەو دا قۆلی هەڵمائیوه و هەویری شیللوه بۆ نانکردن؟ دەی فەرموو سهیری ئەم هەلوێستە ی ئافرەتانی صحابی بکه و کهمی له لوت بەرز ی و غرورت وەرە خوارەو تە له کاروانە که نزیك ببیتەو:

* اخرج ابن سعد (٦٤/٨) عن المطلب بن عبدالله قال: دخلت أيمُ العرب علي سيد المرسلين (ﷺ) أول العشاء عروساً، وقامت من اخر الليل تطحن - یعنی (أم سلمة).^١ واتە: دایکی باوەرداران - ام سلمة - خوالی ی پازی بی له سەرەتای شەو و هە گوێزرایه و به بووکی بۆ پیغەمبەری خوا (ﷺ) و له کۆتایی هەر ئەو شەو دا دەستی کرد به هەویر شیلان و نان کردن.

علی کوپی ئەبوو طالب (خوای لی پازی بی) جل و بەرگی سادە ی له بەر دە کرد له گەل ئەو شەو دەوڵە مەند بوو کاتی سەرزە نشتیان دە کرد له سەر ئەو دەیفەرموو: ئیوه چیتانە به سەر جل و بەرگمەو به م جۆره باشه له فیز و تەکه بور دەمپاریزی و موسلمانانیش چاوم لێدەکن:

* عوتب علي بن ابي طالب في لباسه، فقال: مالكم وللباس هو ابعده من الكبر واجدر ان يقتدى بي المسلم.^٢

١ هەمان سەرچاوه و لاپەرە.

٢ صفة الصفة (١٤٠/٢).

چوارهم

صالحان خۆیان له بیدعه کاری پاراستوو

ئیسلام کۆتا بهرنامهی ژیانه و تهواوترین پرۆگرامی پهروهردیهی له خۆگرتوو، تهنا ئیسلامه کردهوی چاک، پهوشتی بهرز، ههلوێستی مهردانه، بانگه‌واز، جیهاد و گیان فیدایی و خواناسی و بهندایهتی کردن بۆ خوا، له کهس وهرناگریت نه‌گه‌ر مهرجیکی گه‌وره و قورسی تیدا نه‌بیته! نه‌زانی ئه‌و مهرجه کامه‌یه؟ ئه‌و مهرجه (دلسۆزی)یه، واته له‌به‌ر خاتری خوا نه‌نجامی دابی. دهی له‌م ئایه‌تهی سورتهی (به‌بینه) وردبه‌روه:

* قال الله تعالى: ﴿وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقِيَمَةِ ۝١﴾.

واته: خوای گه‌وره باسی ئومه‌ته‌کانی پیشوو ده‌کات و ده‌فه‌رمویت: فه‌رمانمان پێ نه‌داون ته‌نها به‌وه نه‌بیته که خوا په‌رستی بکه‌ن به‌ دلسۆزی و ئیخلاسه‌وه و ئاین به‌ریا بکه‌ن بۆی به‌ پێکی و نوێژ بکه‌ن و زه‌کات ده‌ریکه‌ن له‌ مال‌ه‌کانتان و ئه‌وه‌ش ئاینی راست و دروسته.

له‌ سورتهی ماعون دا خوای گه‌وره (وه‌یل)ی داناوه بۆ کێ؟ بۆ ئه‌وه‌که‌سانه‌ی که‌مه‌ته‌رخه‌می ده‌که‌ن له‌ نوێژه‌کانیاندا - واته‌ ده‌ی فه‌وتینن و له‌ جێگه‌ی خۆیدا نه‌نجامی ناده‌ن - ئه‌وه‌که‌سانه‌شی که‌ په‌یابازی ده‌که‌ن و کاری چاکه‌ نه‌نجام ده‌ده‌ن به‌لام له‌به‌ر چاوی خه‌لك و نه‌گه‌ر له‌ شوینیکدا ته‌نها بوون ئه‌و کاره‌ چاکه‌ ناکه‌ن:

قال الله تعالى: ﴿فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ ۝١ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ ۝٢ الَّذِينَ هُمْ يُرَاءُونَ ۝٣ وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ ۝٧﴾.

١ سورة البينة، الآية (٥).

٢ سورة الماعون، الآية (٤-٧).

واته: (وهیل) په نا به خوا که شیویکه له شیوه کانی ناو جهه ننه م یان به مانای له ناو چوون و په نجه پۆیی بۆ ئه و که سانه ی که نوێژ ده کهن به لام که م ترخه می تیده کهن و له بهر پوو پامایی و پیا ئه نجامی ده دهن و پید او یستی ده فر و دۆ له یش نادهن به دراوسی.

له جیبه کی تر دا خوای گه وره باسی ئه و که سانه ده کات که باوه پیا ن وایه که ده گه نه وه به په روه ردگاریان له پۆژی قیامه تدا با کرده وه ی چاکی مه رجدار ئه نجام بدهن، کام مه رجه یه هه ی خۆ شه ویستانم؟:

* قال الله تعالى: ﴿مَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا﴾^۱.

واته: هه ر که سی باوه پی وایه و به ته مایه بگه رپته وه به رده م لئیر سینه وه ی په روه ردگاری با کرده وه ی چاک بکات و له خوا ناسی و به ندایه تی کردنیدا - دلسۆزی و ئیخلاص - بنوینی و هاویه شی تیدا په یدا نه کات بۆ خوا، واته: با له بهر خاتری خوا و پاداشتی پۆژی دوایی هه موو کاره چا که کانی بکات و خوای گه وره به ر به نیوه یی ناویت واته نیوه ی له بهر خاتری خوا و نیوه ی له بهر ئه وه ی خه لکی وه سفی چا که ی بکه ن و خوای گه وره به شه که ی خۆی ناویت و هه مووی ده دات به و که سه ی که له بهر ئه و چا که ی ئه نجام داوه.

بۆیه خوشک و برای موسلمانم گوی بگره بۆ ئه م فه رمووده یه:

* عن ابی هریره - رضی الله عنه - قال: سمعت رسول الله (ﷺ) يقول: ان الله سبحانه يقول: انا اغنى الشركاء عن الشرك، فمن عمل عملاً اشرك فيه غيري فانا منه بريء، وهو للذي عمله.^۲

واته: ئه بو هوره یره - خوا لی ی پازی بی - ده لی: له پینغه مبه ری خوام بیست (ﷺ) فه رمووی: خوای (سبحانه وتعالی) ده فه رموویت: من له هه موو که س زیاتر

۱ الکهف، (الایه: ۱۱۰).

۲ رواه مسلم في الصحيح عن زهير بن حرب عن ابن عليه.

پتویستم به هاوبهشی نیه، و هر که سی کرده وهیه کی چاک بکات و له بهر من بیکات به لام له بهر ئه وهی خه لکیش ببینی ئه وه من له و کرده وهیه بهریم و نامه ویت و با بۆ ئه و که سه بیت که له بهر ئافهرینیک کرده وه که ی بۆ کردوه.

ریابازی زۆر ترسناکه - خاوه نه که ی له کاروانی صالحان ده کریتته ده ره وه و کرده وه چاکه کانی بۆ نانوسریت، له مانهش زیاتر ده بیتته هاوبهش پهیدا که ری بچوک - په نا به خوا - ئه زانی هاوبهشی پهیدا کردنی بچوک (الشرك الاصغر) چی یه؟ ده گوئی بگره بۆ ئه م فهرمووده یه:

* قال رسول الله (ﷺ) (ان اخوف ما اخاف عليكم الشرك الاصغر ، قالوا: وما الشرك الاصغر يا رسول الله؟ قال: (الرياء) يقول الله يوم القيامة اذا جزى الناس باعمالهم: اذهبوا الى الذين كنتم تراؤن في الدنيا، فانظروا هل تجدون عندهم الجزاء).^۱
واته: پێغه مبهری خوا (ﷺ) فهرمووی: ئه وهی زیاتر ترسم ههیه که توشتان ببیت هاوبهش پهیدا کردنی بچوکه، هاوه لان - خوا یان لی پازی بی - پرسیان: هاوبهش پهیدا کردنی بچوک چیه ئه ی پێغه مبهری خوا؟ ئه ویش فهرمووی: (ریابازی) خوا له بۆزی قیامهت کاتی پاداشتی کرده وه کانی خه لکی ده داته وه به هه ندیک ده فهرمووی: لای من به ته مای پاداشت مهن و بپۆن بۆ لای ئه و که سانه ی که له بهر ئه وان کرده وهی جوانتان ئه نجام ده دا، و بزانتن توانای پاداشت دانه وهی ئیوه یان هه یه؟ بێگومان نه خیر.

- کۆچ - زۆر گه وره یه و کارێکی قورس و گران و ناره حه ته .. کۆچ واته: به جی هیشتنی مال و مندال و وه زیفه و مه عاش و باخ و په زه کانی و بچیت بۆ جیگایه ک که غه ریب و نامۆ و بی لانه و مال و مندال و بی کار و بی پاره ..

ئه م کاره گه وره یه له قیامه تدا ده دریت له بیژنگ بزانتن چی ده رده چی له بهر خوا کردویه تی یان نیه تی تری تیکه ل کرده، ده ی وهرن با گوئی بگرین بۆ ئه م فهرمووده صحیحه که ده فهرموویت:

۱ اسناد حسن، مسند احمد (۵/۴۲۸-۴۲۹).

* قال رسول (ﷺ) (انما الاعمال بالنيات، وانما لكل امرئ ما نوى، فمن كانت هجرته الى الله ورسوله فهجرته الى الله ورسوله، ومن كانت هجرته لدينا يصيبها او امرأة ينكحها فهجرته الى ما هاجر اليه).^۱

واته: پيغهمبەرى خوا (ﷺ) فرموده تى: پاداشتى كرده وه كان به پيى نيه ته كانه و به پيى پادهى نيه ت پاكي پاداشت ده دريته وه، هر كه سى كۆچ بكات بۆ لاي خوا و پيغهمبەره كهى ئه وه بۆى دهنوسرىت كه راسته كات و بۆ له بهر خوا و پيغهمبەره كهى كۆچى كىردووه، به لام هر كه سى له بهر ده سه كه وتيكي دنيايى يان له بهر ئافره تىك كه بيه ويىت بيخوازيت ئه وه پاداشتى كۆچه ريانى نيه و تنها ئه وه ده سه كه وته دنياييه يان ئه وه ئافره تهى ده ست ده كه ويىت و به س واته په نجه پۆيى پۆزى قيامه ته - په نا به خوا-.

زانايانى فرموده هوى ئه م فرموده يه ده گيپنه وه بۆ كابرايه ك له مه كه كه بوو به نياز بوو ئافره تىك بخوازيت كه ناوى (أم قيس) بوو، به لام له به ختى په شى ئه ودا ئه وه ئافره ته له گه ل هاوه لانداندا كۆچى كرد بۆ مه دينهى مونه وه ره، ئه ميش خوى كۆكرده وه و به دوايدا كۆچى كرد، ئيتر له و پۆزه به دوا پييان ده وت: كۆچكه رى (أم قيس)!

(ئىخلاص) زۆر نارپه حه ته و دهر ون زۆرى پيى ناخۆشه و خه ريكه ئه ته قى ئه وه هه موو كاره چا كهى پيى ده كه يت به لام نايه لى كه س بزانييت و ئافه ري ني كه سى ناويىت.

* قال احد الصالحين - رحمه الله - سئل سهل بن عبدالله التستري - رحمه الله - اي شئ اشد على النفس؟ اشد ما كان على النفس من الاخلاص لانه ليس للنفس فيه نصيب).^۲

واته: يه كى له صالحان - په حمه تى خواى لى بى - ده لى: هيج شتىك به لاي نه فسه وه ئه وه ندهى (دلسۆزى) ناخۆش نيه، چونكه هيج سو دىكي بۆ ئه وه نيه و به شى ئه وى تيا نى يه).

۱ اخرجه البخاري في الايمان (۲۰/۱).

۲ صفة الصفة (۲۲۹/۲).

ئەم ئایەتە پیرۆز و فرمودە شیرینانە ئاگریان بەردایە دل و دەروونی شۆینکە وتوانی ئەم ئاینە پاکە و شیعارى بەنەینى هەشتەنە وهى کردە وه چاکە کانیان هەلگرت و هەموو هەولێکیان خستە کار تا نزیکتەین کەسى خۆیشیان کە هاوسەرە کانیان بوو بەگریان و غەمی ناو دلایان نەزانن و کردە وه کانیان وه کە هەنگوینی شاخ بە بوختەیی بمینیتە وه و تەسلیمی پەرەردگاری خۆشەویستیانی بکەن:

* عن عمران بن خالد قال: سمعت محمد بن واسع - رحمه الله - يقول: ان كان الرجل لیبکی عشرين سنة وامراته معه لا تعلم.^۱

واتە: عمران ی کۆپی خالد دەلی: لە محمدی کۆپی واسیع بیستوو - پەحمەتی خۆای لی بی - دەبیوت: پیاو چاک و صالحی وا هەبوو ماوهی بیست سال له ترسی خوا و پۆژی قیامت گریاوه و خیزانە کە ی له گەلیدا بووه و بەم کارە ی نەزانیه.

برای صالح ، خوشکی صالحه ، ئەزانى صالحان - پەحمەتی خۆیان لی بی - خەریکی کردە وه ی چاک بوون و ئەگەر کە سیک هاتبیت بۆ لایان له و کاتە دا وازیان له و کارە چاکە هیناوه بە شیوه یه کی کاتی و پاش پۆشتنی ئە و کە سه دەستیان کردۆتە وه بە قورئان خویندن یان زیکره کە یان، دە ی جوان وردبەر وه له م نمونە جوانە ی سەر مە شقیکی صالحان پیشکە شی کردوه پیش هەزار سال له مە و بهر:

* عن الاعمش قال: عن ابراهيم النخعي - رحمه الله - وهو يقرأ فى المصحف واستأذن عليه رجل فغطى المصحف وقال: حتى لا يرى هذا أننى اقرأ فيه كل ساعة.^۲

واتە: ئەعمەش دەلی: جارێک من له لای (ابراهیم النخعی) - رهحمەتی خۆای لی بی - دانیشتبوووم و ئە و له و کاتە دا قورئانیکی کردبووی وه و تیایدا دەوری دە کردە وه ، پیاویک داوا ی پوخسەتی هاتنە ژۆره وه ی کرد لیتی، مامۆستا ابراهیمیش پیش ئە وه ی پیاوه کە بیته ژۆره وه قورئانە کە ی داخستە وه و پوو ی تیکردم و پیتی ووتم: بۆیه وا دەکەم تا ئە م پیاوه وانە زانیت من هەموو سەعاتی قورئانی تیدا دە خوینم.

۱ صفة الصفة (۱۸۱/۲).

۲ صفة الصفة (۵۵/۳).

صالحان هەر به‌وه‌وه نه‌وه‌ستاون که کرده‌وهی چاکی خۆیان شارده‌وه له ترسی پوپامایی و پیاوبازی، به‌لکو نامۆزگاری ده‌وربه‌ریشیان ده‌گن تا له په‌تای ترسناکی ریا خۆیان به‌دوور بگرن:

* قال الحسن البصرى - رحمه الله - نظر رجاء بن حيوة الى رجل يتناعس بعد الصبح، فقال: انتبه عافاك الله، لا يظن ظان ان ذلك عن سهر وصلاة فيحبط عملك.^۱

واته: حه‌سه‌نی به‌سری - ره‌حه‌ته‌ی خوای لی بی - ده‌لی: جارێکیان پجای کورپی حه‌یه‌وه - په‌حه‌ته‌ی خوای لی بی - پیاویکی له‌کاتی به‌یاندا بینى خه‌وه‌نوچکه ده‌یبرده‌وه، پێی ووت: ئاگات له‌خۆت بێت خوا عه‌فوت بکات، با خه‌لکی واگومان پێ نه‌بن که ئه‌م خه‌وه‌نوچکه‌یه‌ت له‌وه‌وه‌یه‌ که ئه‌م شه‌وه‌نه‌خه‌وتویت و هه‌ر نوێژت کردوه و به‌و کاره‌شت خوا ناسی و کرده‌وه‌کانت ده‌شۆرێته‌وه.

* وقيل عن الحسن البصرى - رحمه الله - انه وعظ يوماً، فتنفس رجل الصعداء، فقال له: يا ابن اخى ماعساك أردت بما صنعت؟ ان كنت صادقاً فقد شهرت نفسك، وان كنت كاذباً فقد اهلكتها، ولقد كان الناس يجتهدون فى الخفاء وما يسمع لأحدهم صوت، ولقد كان الرجل ممن كان قبلكم يستكمل القرآن فلا يشعر به جاره.^۲

واته: ده‌لێن جارێک حه‌سه‌نی به‌سری - په‌حه‌ته‌ی خوای لی بی - نامۆزگاری خه‌لکی ده‌کرد، پیاویک هه‌ناسه‌یه‌کی قول و دووردریژی هه‌لکێشا، به‌سری پێی ووت: ئه‌ی برازا که‌م مه‌به‌ستت چی بوو له‌و کاره‌ی کردت؟ چونکه ئه‌گه‌ر پاستبێ و له‌ده‌وه‌ ده‌رچووبی ئه‌وه‌ خۆت ده‌رخستوه، خۆ ئه‌گه‌ر له‌دلیشه‌وه‌ نه‌بووبی و به‌درو بووبی ئه‌وه‌ خۆت له‌ناوبردوه.

براکه‌م خه‌لکانی پێش ئێوه له‌ نه‌ینى و چۆلدا کارى چاکه‌یان کردوو و که‌س گوێی له‌ ده‌نگی نه‌بووه، یان که‌سی وا هه‌بووه هه‌موو قورئانی ده‌ورکردۆته‌وه و دراوسێکه‌ی ئاگای لێی نه‌بووه.

۱ عمر بن عبدالعزيز لا: ۲۰۱ له (الزهد للحسن البصرى) وه‌رگه‌راوه.

۲ هه‌مان سه‌رچاوه، لاپه‌ره (۲۰۰).

* وكان الحسن يقول: روى ان سعيد بن جبیر - رحمه الله - رأى رجلاً متمواً فى العبادۃ فقال: يا ابن اخی، ان الاسلام حی فاحیه ولا تمته، أمانک الله ولا احياک.^۱

واته: حه سه نی به سیری ده لئی: ده گێر نه وه سه عیدی کوپی جوبه یر - په حمه تی خوای لی بی - پیاویکی بینیبوو له نوێژدا خۆی مراندبوو - گوايه خشوعی هه یه - پیتی ووت: ئەى کوپی برام ئاینی ئیسلام زیندوو و زیندوو پراگره و مه ی مرینه، خوا بتمرینی و نه ترینی.

* عن سفیان قال: كان عمل الربیع كله سراً ان كان لیجئ الرجل وقد نشر المصحف فیغطیه بثوبه).

سوفیان ده لئی: کرده وه چاکه کانی په بیع هه مووی به نهینی نه نجام ده دا و هه ر کاتی له کاتی قورئان خویندندا یه کئی بهاتایه بو لای یه کسه ر جله کانی خۆی ده دایه سه ر قورئانه که دا و دایه پۆشت تا نه زانیت که قورئان ده خوینیت.

ناپه هه ترین شت له لای مروف نه وه یه کرده وه کانی به شاریته وه له ژن و منداله کانی چونکه شارینه وه ی کرده وه له خه لکی ئاسانه به لام له مال و مندالی خۆی به شاریته وه زۆر قورسه به لام صالحان - په حمه تی خویان لی بی - له ترسی نه وه ی پیا ی تیکه ل نه بیت به دزی ماله وه شیان وه به رۆژوو بوون نه مه سه رمه شقیکی تری صالحانه و ناوی عه مرى کوپی قه یسی مه لائی یه و بزانی به چ هونه ریک نه یه یشتوه بزانی به رۆژه کانی:

* عن اسحاق بن خف قال: اقام عمرو بن قیس الملائى - رحمه الله - عشرين سنة صائماً ما یعلم به اهله یاخذ غذاءه ویغدو الی الحانوت فیصدق بغذاءه ویصوم واهله لا یدرون^۲

واته: (اسحاق) ی کوپی (خف) ده لئی: زانای خواناس عه مرى کوپی قه یسی مولائی - په حمه تی خوای لی بی - (۲۰) سال رۆژوو گرتوو و هه ولئی داوه ماله که ی خۆیشی به م چاکه یه ی نه زانی به م هه نگاوه ی که خواردنه که ی خۆی ده برد بو دوکان و له وی

۱ هه مان سه چاره و لاپه ره (۲۰۱).

۲ صفة الصفة (۸۱/۲).

دهيکرد به خيتر و خۆي ناني نه ده خوارد و به پۆژوو ده بوو ماله وهشي ههستييان پسي نه ده کرد...

وادياره ئه م نه خوشيه كوشنده يه به ئاساني له كۆلي خواناسان نابيته وه مه گه ر زۆر زۆر ئاگاداري ئه و كرده وه جوانانه بن كه ده يكه ين و پيايي تيگه ل نه كهن له م وانه يه دا (ابن الاعرابي) به شيوازيكي كاريگه ر ده يه ويته له و په تايه پرگاريان بكات، چي ده ئي؟

* قال ابو بكر الرازي: سمعت ابن الاعرابي يقول: أخسر الخاسرين من ابدى للناس صالح أعماله وبارز بالقبيح من هو اقرب اليه من حبل الوريد).^۱

واته: نه بوبه كړي رازي ده ئي: له (ابن الاعرابي) م بيست ده يه رموو: خه سارۆمه ندريني خه سارۆمه ندان ئه و كه سه يه كه كرده وه جوانه كاني له بهر چاوي خه لك ده كات و كرده وه ناشرينه كانيشي له بهر چاوي ئه و كه سه ي كه له خوين به ره كاني له ش نزيك تره لييه وه ده يكات.

گه نده ئي پروي له م جيهانه پيشكه وتوو ماده يه ئه م پۆمان كردوو... كه س به ردك ناخاته سه ر به ردك تا سوپاس نامه يه ك يان ئافه رينيك يان شاباشيك نه كه يت به گيرفانيدا! به لام ئاي كه پتيويستمان به زيندوپاگرتني ئيخلاص و دلسۆزيه ..

ئخلاص و دلسۆزيش له فرۆشگه ي ئيسلامي عه زيزدا ده ست ده كه ويته و به س، خواناسي و پۆژوو نويز و حه ج و زه كات به رپا ده كات به بي ئه وه ي كه س زۆري ئي بكات! . خيتر و ده ست بلاوه و كه سيش پتي نازانيت! . دلي پاك پاگرتوو و رقي له كه س نيه و حه سودي به كه س نابات به بي ئه وه ي كه س چاودير بي به سه ر دليه وه جگه له خواي په روه ردگار!

ئاي كۆمه لگه ي ئينساني پتيويستيان به م كالا گران به هايه هه يه كه ئه وه علي كوپي حسين ي كوپي علي يه - خوايان ئي پازي بي - به م ده ست و به و ده ست و به نه يني و له شه وه كانداو پارهي ده ناردي بۆ بيوه ژن و نه داره كاني شاري مه دينه ي پر له نوور ئه مه چۆن زانرا ئه و هه ستاوه به و كاره ؟

۱ الجامع لشعب الايمان (۳۷۹/۱۰).

* عن محمد بن اسحاق قال: كان الناس من أهل المدينة يعيشون ولا يدرون من أين كان معاشهم فلما مات - علي بن الحسين - رحمهما الله - فقدوا ما كانوا يؤتون به في الليل.^۱

واته: محمدی کۆپی ئیسحاق ده‌لی: کۆمه‌لی خه‌لکی شاری مه‌دینه پاره‌یان بۆ ده‌هات و ژیانیان پێ ده‌برده‌سه‌ر به‌ خۆشی، به‌لام هه‌رچیان ده‌کرد نه‌یانده‌زانی کتیه‌ وا خه‌روه‌ندیکی ئاوا مه‌زنه‌ و هه‌ز ناکات که‌س پێ ی بزانیته‌ و سوپاسی بکات و له‌ کۆپوه‌ دیت بۆیان نه‌یانده‌زانی!

به‌لام ئه‌و پۆژه‌ی که‌ علی کۆپی حسین (په‌حمه‌تی خوای لی بیته‌) کۆچی دوایی کرد ده‌بینن له‌و پۆژه‌ به‌ دواوه‌ ئه‌و هاوکاریه‌یان نه‌ما به‌وه‌دا زانیان که‌ (عه‌لی) بووه‌ له‌ شه‌ودا که‌راوه‌ به‌سه‌ریاندا و هه‌ر ماله‌ و توره‌که‌یه‌کی بۆ هه‌لداوه‌ته‌ ژووره‌وه‌.

برای صالحم ئه‌وه‌ت له‌ یاد بیته‌ که‌ هه‌ر شتیك و هه‌ر چاکه‌یه‌ك له‌به‌ر خوا نه‌کریت و بۆ مه‌به‌ستی تر و به‌ نیازی تروه‌ه بکریت، ئه‌وه‌ کاتیه‌ و پۆژی دی تاقه‌تی لی نامینێ وازی لی دینی چونکه‌ ئیشی پیتی نامینیت، ئه‌م پاستیه‌ش محمدی کۆپی هه‌نه‌فیه‌ له‌ پسته‌یه‌کی کورتدا ده‌ری بریوه‌:

* عن محمد بن الحنفية - رضي الله عنه - قال: كل مالا يبتغي به وجه الله يضمحل.^۲

واته: هه‌ر چاکه‌یه‌کی چاک یان کرده‌وه‌یه‌کی جوان یان شیرین له‌به‌ر خاتری خوا و پاداشتی پۆژی دوایی نه‌کریت ئه‌وه‌ شتیکی کاتیه‌ و له‌ناو ده‌چیت و نامینیت. برا و خوشکم، هه‌رگیز نه‌لین من دلی خۆم ده‌ناسم و له‌ ریاکاری خالییه‌، سوپاس بۆ خوا له‌به‌ر ئه‌م و ئه‌و هه‌یچ چاکه‌یه‌ك ناکه‌م و ته‌نها له‌به‌ر خاتری خوا و په‌زامه‌ندی ئه‌و ده‌یکه‌م ئیتر به‌ پۆژو بیته‌ له‌ملا و له‌ولا باسی ده‌کات و ئه‌گه‌ر قورئان خوین بیته‌ ده‌لی له‌ خه‌تمه‌که‌مدا له‌ فلان شویندام!..

۱ صفة الصفوة (۲/۶۸).

۲ هه‌مان سه‌رچاوه‌ (۲/۵۵).

ئەوہی نۆر بئی خەم بیئت لە پیا و پوپامایی ئەوہ نزیکتیرین کەسە لێیەوہ وەک ئەبئی لوبابە (خوای لێ پازی بیئت) ئەم پاستیە دەدرکێنێت و پیمان دەلی:

* عن الأوزاعي عن عبد بن ابي لبابة - رضي الله عنه - قال: ان اقرب الناس من الرياء، آمنهم له).^۱

واتە: ئەبو عەمر الازعای دەگێڕێتەوہ لە (عبدی کوپی (أبی لبابە) (خوای لێ پازی بیئت) و دەلی: نزیکتیرین کەس لە پەتای پیا بازیەوہ ئەو کەسانەن کە بیخە من لێی و وا دەزانن پیا نۆر دوورە لێیانەوہ و بۆ پیا هەرگیز هیچ چاکە یەک ناکەن.

دەرمان خانەیی سەر مەشقانمان لە پیاوچاکان و صالحانی ئەم ئومەتە پەرە لە نمونەیی کردەیی دەربارەیی شارینەوہی کاری چاکەیان لە خەلکی لە ترسی پیا و پوپامایی و هاوبەش پەیدا کردنی بچوک بۆ خوا، پۆژیک (حذيفة) (خوای لێ پازی بیئت) دلی نەرم دەبیئت و لە نوێژدا دەگری:

* عن الاعمش قال: بکی حذيفة في صلاته، فلما فرغ التفت فاذا رجل، فقال له: لا تعلمن بهذا أحداً).^۲

واتە: ئەعمەش دەلیت: جارێکیان حوزەیفە (پەحمەتی خوای لێ بیئت) لە نوێژدا دەستی کرد بە گریان و فرمیسک پشتن، کاتی لێ بوویەوہ لە نوێژەکەیی لای کردەوہ دەبینی پیاوێک سەیری دەکات و بە حالی زانیووه، بۆیە بە هەلە دەوان پیتی وت: ئەم شتەیی کە ئیستا دیت - کە من گریام - لای کەس باسی نەکەیت.

* عن منذر عن الربيع بن خيثم - رحمه الله - إنه قال لأهله: اصنعوا لي خبيصاً، قال: وكان يكاد لا يشتهي عليهم شيئاً - قال: فصنعوه، قال: فارسل الي جارٍ له مصاب، قال: فجعل يأكل ولعابه يسيل، قال: فقال اهله: ما يدري هذا ما يأكل، فقال الربيع: لكن الله عز وجل يدري).^۳

۱ صفة الصفوة (۲/۷۲).

۲ هەمان سەرچاو (۲/۳۱۲).

۳ هەمان سەرچاو (۲/۴۱).

واته: مونزیر له زانای خواناس - پەببەیی کۆپی خەیسەم - هوه دەگێریتەوه که داوای کردبوو له خێزانەکە ی خۆی: که چێشت و گۆشتیکی خۆش لی بنی - ئەمەش سەیر بوو له لایان چونکه زۆر به دەگەمن داواکاری ئاوی لی کردبوون - ئەوانیش به پێخۆشحالیەوه دروستیان کردو دەلی: ئەویش ناردی به داوی دراوسێیەکیدا که نه خۆشیه کی له گەلدا بوو تا نانی له گەلدا بخوات، دەلی: کاتی ئەو پیاوه نه خۆشه نانی ده خوارد لیک به دەم و لێویدا دهاته خوارهوه، دەلی: مالهوه ی پێیان وت: (چ پێویستی ده کرد ئەم خواردنه شاز و خۆشه مان پی دروست بکهیت بۆی! خو ئەوهەر نازانی ئیستاچی ده خوات؟! پەببەع له وه لامدا فەرمووی: ده ی خوی - عزوجل - خۆی ده زانیت! .

خواناسیکی تر ناوی ئەبو حازمه و وانەیه کی کورت و پوختمان دەداتی و لەم باره یه وه پێمان دەلی:

* قال سفیان بن سعید قال ابو حازم - رحمه الله - اخف حسنتك كما تخفي سيئتك ولا تكونن معجباً بعملك، فلا تدري اشقي انت ام سعيد).^۱

واته: سوفیانی کۆپی سه عید ده لیت: ئەبو حازم (پەحمەتی خوی لی بیّت) دەلی: چاکه کانت بشاره وه وه ک چۆن گوناوه کانت ده شاریتەوه، هەرگیز به کرده وه چاکه کانی خۆتا مه نازه، چونکه تۆ له قیامه تدا به خته وهر ده بیت یان په نجه پۆ؟! .

* قال ابراهيم السائح كنت في مصر فقال لي - ابراهيم بن آدم - رحمه الله - يا أبا إسحاق! إعبدوا الله سراً حتى تخرج على الناس يوم القيامة كميناً).^۲

واته: ئیبراهیمی سائح دەلی: له میسر بووم - ئیبراهیم ی کۆپی ئەدهم (پەحمەتی خوی لی بیّت) پێی وتم: ئە ی ئەبا ئیسحاق! زۆر به نهینی خواناسی بکه تا له پۆژی قیامه تدا له ناکاودا بۆ خه لکی مه حشه ر ده رکه ویت که له صالحان بوویت له دنیا.

۱ الجامع لشعب الايمان البيهقي (۱۰/۳۳۸).

۲ هه مان سه رچاوه (۱۰/۳۴۰).

ئایا تۆیش پیت ناخۆشه و توپه ده بیته کاتی هه والی شه ونویژ و پۆژووه سوننه ته کانت لی بپرسن؟ یان خۆشحال ده بیته و به زیاده وه بۆیان باس ده که یته؟ ده ی گوی بگره بۆ پیاوچا که که ی میژووی ئەم ئوممه ته موباره که، که ناوی (ته میم الداری) یه (په حمه تی خوی لی بیت):

* عن یزید بن عبدالله قال: قال رجل لتميم الداري - رحمه الله - ما صلاتك بالليل؟ فغضب غضباً شديداً ثم قال: والله لركعة أصليها في جوف الليل في سرّ أحب اليّ من ان أصلي الليل كله ثم أقصه على الناس.^۱

واته: یه زیدی کوپی عبدالله ده لی: پیاویک به (ته میم الداری) وت: چه ند رکات نویژ ده که یته له شه ودا؟ مامۆستا ته میم (په حمه تی خوی لی بیت) زۆر زۆر توپه بوو، پاشان وتی سویند به خوا یه ک رکات نویژ بکه م له ناو جه رگه ی شه ودا و به دزی هه مووانه وه له لام باشته و پیم خۆشته له وه ی شه وه که به ته واوه تی شه ونویژ بکه م و به لام به یانی باسی بکه م بۆ خه لکی.

ئهمه ش عامری کوپی (عبدالله) یه (په حمه تی خوی لی بیت) هه مان وانه مان پی ده دات به لام به شیوازیکی تر:

* عن عبدالله بن الشخير قال: كنا نأتي عامر بن عبدالله وهو يصلي في مسجده فاذا رأنا يتجوز في صلاته ثم انصرف فقال لنا: ماتريدون؟ وكان يكره ان يروه يصلي.^۲

واته: عبدالله ی کوپی شه خیر ده لی: له گه ل هاورپیکانمدا ده چووین بۆ مالی مامۆستا عامری کوپی عبدالله - په حمه تی خوی لی بیت - له سوژده گا که ی ماله وه ییدا بۆ خوی نویژی ده کرد و هه ر کاتی بیزانیا یه هاتووین بۆ لای نویژه که ی کورت ده کرده وه و سه لامی ده دایه وه و ده هات بۆ لامان و پی ده وتین: بۆچی هاتوون؟ چونکه زۆر پی پی ناخۆش بوو خه لکی پی بزانن نویژ ده کات.

برای موسلمانم.. خوشکی باوه پدار.. با ئەم وه رزشه قورس و گرانه ئە نجام بده یین که له شناو کردن قورستره.. به لام ئە گه ر نه یکه یین خوا به عیزه ت و جه لالی خوی

۱ صفة الصفوة (۲/۳۷۴).

۲ صفة الصفوة (۲/۱۳۹).

سویندی خواردوووه تووشی به لا و فیتنه یه کی و امان ده کات که حیلمی حه لیم نه یه لیت !!

ئه و وه رزشه ییش .. وه رزشی خستنه یه کی دل و زمانه .. شیوازی خواناسی و به ندایه تیمان له نهینی و ئاشکرادا وه ک یه کی لی بکه یین و نه گه ره له نهینیدا زیاتر بیت ئه وه باشی باشته .. دهی با گوی بگرین بۆ ئه و کابرایه ی له کۆرپکی محمدی کورپی که عب دا چی وتووه ؟

* عن ابو معشر عن محمد بن كعب - رحمه الله - قال: جاء رجل قال: إن ما في بعض الكتب: ان لله عبادة السنتهم احلى من العسل، وقلوبهم امر من الصبر، يلبسون للناس مسوك الضأن من اللين، يحتلبون الدنيا بالدين، قال الله تعالى: اعلي يجترون، وبی يفرون، بعزتي لاتيحن لهم فتنة تدع الحليم فيه حيران).

قال كعب بن محمد القرظي (رحمه الله) هذا - موجود - في كتاب الله (عز وجل) حيث يقول: ﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يُعْجِبُكَ قَوْلُهُ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيُشْهَدُ اللَّهُ عَلَىٰ مَا فِي قَلْبِهِ وَهُوَ اللَّهُ الْخَصَّامُ﴾ (البقرة: ۲۰۴).

واته: ئه بو ميعشه ره له محمدی کورپی که عبی (القرظی) یه وه ده گپرتته وه: پیاویک هات بۆ لامان وتی: له کتیبه ئاسمانیه کانی پیشترا هاتوو وه ده لی: خوی گه وه کۆمه لی بهنده ی هه یه زمانیان له هه نگوین شیرینتره، به لام دلایان له ئارام گرتن تالتره، جل و بهرگی نه رم و نیانیان کردوو به بهری خۆیاندا، له ریگه ی دینه وه دنیا ده دۆشن و به سه ر دینه وه دنیا خۆری ده که ن، خوا ده باره یان ده فه رموویت: به من ده ویرن؟ من ده خه له تینن؟ ده ی سویند به عیزه ت و جه لالی خۆم ده بی تووشی فیتنه و نارپه حه تیه کیان بکه م که ژیرمه ندانیش سه ری له بهر ده رنه که ن و سه رگه ردان بن.

که عبی کورپی محمدیش فه رموی: له قورئانی پیروژیشدا هاوشیوه ی ئه مه هاتوو وه ده فه رموویت: ((خه لکانی وا هه یه قسه ی خۆش و زمانی شیرینیان سه رسامت ده کات به لام خوا شاهیده دلایان کرمنه و پرپه له پق و کینه و ناحه زی! ..

دهی خوشکانم.. براکانم با پیکهوه له تهنها خوا بپارپینهوه که وهک زمان و دهم و چاو و شوره تمانی به موسلمان دروست کردوو دهی دلشمان موسلمان که و بیبه بۆ خۆت ئهی (أرحم الراحمین).

خوایه له دنیا له سه ره موو ناره حه تی و نه داری و سوکایه تیه ک نارام ده گرین به لام داوات لی ده که یین تۆ عیزه ت و جه لالی خۆت له و که سانه نه بین له پۆژی قیامه تدا و له بهر چاو ملیاره ها به شه ر کارتی نامه ی کرده وه کانمان بدرینین و بلین ئه و هه موو سه دیانه هیناوته حسیب نه کراوه تۆ پاسبیت!! په نا به خوا.. دهی توخوا له م وتهیه ی (ابو عمران) وردبه ره وه و پاشان هه ولّ بده له نهینیدا خوا زیاتر بپه رستیت تا به ئاشکرا و له ناو خه لکید:

* عن جعفر قال: انبئنا ابو عمران الجوني - رحمه الله - قال: تصعد الملائكة بالأعمال فينادي الملك: الق تلك الصحيفة، قال: فتقول الملائكة: ربنا قالوا خيراً وحفظنا عليهم، فيقول تبارك وتعالى: لم يرد به وجهي. قال: سينادي الملك: اكتب لفلان كذا وكذا مرتين، فيقول: يارب انه لم يعمل!، فيقول - عز وجل - انه نواه انه نواه).^{۱۰}
واته: جه عفر ده گپیتته وه و ده لئ: ئه بو عمرانی جوفی (په حمه تی خوی لی بیت) بۆی باس کردین و ده یوت: کاتیک فریشته کان کرده وه کانمان به رزده که نه وه بۆ لای په روه ردگار، خوی عز وجل ده فه رموویت: ئه و لاپه رانه بدرینن، لایبه ن!

فریشته کانیش - سه رسام دهن - و ده لئین: ئهی خوایه گیان کرده وه ی چاک و وته ی خیری وتوو و ئیمه ش بۆمان نویوو، ئه ویش ده فه رموویت: پاسته کردوویه تی به لام مه به سستی په زامه ندی من نه بووه و تهنها له بهر خاتری من نه یکردوو.

پاشان ده فه رموویت: بۆ فلان که س دوو قات ئه و کرده وه چاکه ی بۆ بنووسن، دیسان فریشته کان سه رسام دهنه وه و ده لئین: خوایه، ئاخه هیچی نه کردوو؟! خوایش له وه لامیانددا ده فه رموویت: به لام نیه تیان هه بوو بیکه ن.. نیه تیان هه بوو بیکه ن.

مه‌رجی صالحان زۆر قورسن تا له ناو کاروانه موباره‌که‌که‌یان وه‌رمان بگرن و ده‌بیته زۆر به وردی و به ئاگاداریه‌وه چاکه بکه‌ین و بچووکترین نه‌تی تری تیکه‌ل نه‌که‌ین، نه‌که‌ هه‌ر ئه‌وه به‌لکو شه‌یتان له‌ ریگه‌یه‌کی واوه بۆمان دیت که خۆمان هه‌ستی پێ ناکه‌ین و به‌ گوناھی نازانین وه‌که ئه‌م دوو مه‌رجه‌ی صالحان:

* قال موسى بن اسماعيل: سمعت سفیان بن عيينة يقول: اصابتني ذات يوم رقعة فبكيت، فقلت في نفسي لو كان بعض اصحابنا لرق معي ثم غفوت: فأتاني آت في منامي فرفسني وقال: يا سفیان خذ أجرك ممن أحببت ان يراك.^۱

واته: موسای کوپی جه‌عفه‌ر ده‌لی: بیستم له‌ سوفیانی کوپی عویه‌ینه‌وه (په‌حه‌ته‌ی خوای لی بیته) که ده‌یفه‌رموو: پۆژیکیان هه‌ستم کرد دلم نه‌رم بوو بۆ خوا و گریانم بۆ هات له‌ ترسی په‌روه‌ردگارم، پاشان له‌ دلێ خۆمدا وتم: چه‌ند خۆش بوو ئیستا یه‌کی له‌ هاورپیکانم له‌گه‌لدا بوویه و پیکه‌وه بگریانییه‌ و ئه‌ویش وه‌که من دلێ نه‌رم ببوویه!! .. به‌ ده‌م ئه‌و خه‌یاله‌وه چاوم چووه‌ خه‌و و له‌ خه‌مدا یه‌کی هات بۆ لام و شه‌قیکی سوکی تێ هه‌لدام و پیتی وتم: سوفیان، برۆ پاداشتت له‌ وکه‌سه‌ وه‌ریگره‌ که ئاواته‌خواز بوویت لی‌ره‌ بوویه و تۆی بدیایه‌ به‌مه‌ حاله‌وه‌.

مه‌رجی گه‌وره‌ی صالحان ئه‌وه‌یه‌ که به‌ دزیه‌وه‌ خواناسی و شه‌و نوێژ بکه‌یت و خشوع بنوینی و نوێژی درێژ خایه‌ن بکه‌یت و پۆژو بگریت و مال ببه‌خشیت و (ئه‌بو ئوماه) له‌م باره‌یه‌وه‌ وانیه‌کی زۆر گه‌وره‌مان ده‌داتێ له‌ ریگه‌ی پسته‌یه‌کی به‌ سووده‌وه‌:

* رأى ابو امامة الباهلي - رضي الله عنه - رجلاً في المسجد يبكي في سجوده، فقال له: انت، انت، لو كان هذا في بيتك.^۲

واته: هاوه‌لی پێغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) ئه‌بو ئوماه‌ی باهیلی (خوای لی پازی بیته) وه‌که عاده‌تی هه‌موو هاوه‌لان له‌ دوا‌ی مردنی پێغه‌مبه‌رمان (ﷺ) کاری بانگه‌واز و تیگه‌یانندن و پاست کردنه‌وه‌ی موسلمانانیا له‌ ئه‌ستۆی خۆیان گرتبوو - پۆژیکیان له‌

۱ صفة الصفة (۲/۱۵۶).

۲ البحر الرائق في الزهد والرقائق، (لا: ۱۴۳۴).

مزگهوت بوو ده بینهی یه کئی له نوێژگه ران به کول له ناو سوژده دا ده گریا.. نه مېش به نه سپایی چپانی به گوێیدا و پیتی وت: هیتی تو! نهی براکه م، بریا نه م کاره گه وده و جوانهت له ماله که ی خۆتا بکردایه.

به لئی خوشک و براکام... هه ر که سی خوا بۆی بکات و له ماله که ی خۆیدا گریانی بیت و شه و نوێژ بکات و قورئان به بهرده وام خه تم بکات و لیوه کانی به (ذکر) هوه خاریک بن، مه رجی سه ره تای صالح بوونه و نیشانه ی چاک بوونه وه یه له نه خۆشی کوشنده ی - ریابازی - بۆیه پیم خۆشه به دزیه وه له تاریکایی شه و یکی زستاندا خۆمان دابگرین له زانای خواناس (ابو حلال العکی) و بزانی چۆن خۆی دلتیا ده کات که کهس ناگای لی نییه و هه مووی چوو ته خپری خه و نه و جا ده چوو ه خزمهت خۆشه و یسته که ی و تا به یانی شه و نوێژی بۆ ده کرد:

* عن العیناء بنت ابی الحلال العکی قالت: اذا کان أبو حلال فوق غرفة، فیأتي بعض أبوابها فیشرف علی شق من ناحية الحي فینادی: یا فلان یا فلان، ثم یقبل علی الشق الآخر فینادی: یا فلان یا فلان، ثم یقبل علی الشق الآخر فیقول مثله حتی یأتي علی الأركان الاربعة، قالت: ثم یقول: ﴿هَلْ تُحْسِنُ مِنْهُمْ مَنْ أَحَدٍ أَوْ تَسْمَعُ لَهُمْ رِكْزًا﴾؟

واته: خوشکه عه ینا ی کچی (ابی حلال العکی) ده ریاره ی باوکی ده گێریته وه و ده لئی: هه ر کاتی نه بو حلال - واته باوکی - له شه ودا له سه ربان بخه وتایه، پېش نه وه ی ده ست بکات به نوێژ له چوارده و ره ورد ده بوویه وه نه وه ک یه کئی به خه به ربی و به شه و نوێژی بزانی ت بۆیه ده چوو ه سووچیک ی سه ربانه که و هاواری ده کرد: فلان کهس فلان کهس - ده نگ نه بوو - ئیتر دلتیا ده بوو که خه وتوون، پاشان ده چوو ه لایه کی تری سه ربانه که و بانگی ده کرد: فلان کهس فلان کهس، ده چوو ه لاکانی تر و به هه مان شتی وه بانگی ده کردن، ده لئی له دوای نه وه ده یووت: به خوا باشه ده نگ ی کهس نایهت و چرپه یان نه ماوه و نه م نایه ته ی ده خویند: ﴿هَلْ تُحْسِنُ مِنْهُمْ مَنْ أَحَدٍ أَوْ تَسْمَعُ لَهُمْ رِكْزًا﴾؟. و پاش نه وه ئینجا ده ستی ده کرد به شه و نوێژ کردن.

ئەي برای موسلمانى دوکاندار ئایا تو له دوکان قورئان دەور دەکهیتەوه؟ دەي خو هه موو کهس بهو کاره چاکهت دهزانیته و له پیاو بازییه وه نزیک ده بیته وه! دەي بو چاره سهیری ئەمه سه ریک بده له پیاو صالحه دوکانداره کان که ناوی (حسان) ه و بزانه چی دهکات تا (پیا) نزیکى نه بیته وه:

* عن عمارة بن رازان قال: كان حسان يفتح باب حانوته فيضع الدواة وينشر حسابه ويرفي ستره ثم يصلي، فاذا احس بانسان قد جاء يقبل على الحساب حتى يريه انه كان في الحساب.^۱

واته: (عماره) ی کۆپی (پازان) ده لێ: خواناس و پیاو چاک – حسان ی کۆپی ئەبی سینان (په حمه تی خوای لی بیته) به یانیا ن دوکانه که ی ده کرده وه و قه له م و مره که به که و دهفته ری قه رز و حساباته که ی له به رده می خۆیدا ده کرده وه په رده یه کی داده دایه وه و له پشته وه دهستی ده کرد به نوێژکردن، و هه ر کاتی ههستی بکرایه یه کی بو دوکانه که ی دی نوێژه که ی به په له ته واو ده کرد و دهستی ده دایه قه له م و دهفته ره که ی تا ئەو کۆپاره وا بزانیته خه ریکی حساب و کتابی دوکانه که یه تی.

ته نانه ت – صالحان – خویان لی پازی بیته – به دزی خیزانه کانیا نه وه دهستیان کردوو به شه ونوێژ و به فیلیکی هه لال کردوو یانه ته خه و به ئەسپایی له ژیر جیگه که ده هاته ده ره وه و چوو ه ته سه ر به رماله که ی و چۆته خزمه ت خۆشه ویسته که ی:

* عن موسى بن هلال قال: حدثني رجل كان جليساً لنا وكان امرأة حسان مولاة له قال: حدثني امرأة حسان بن ابي سنان قالت: كان يجيء فيدخل معي في فراشي، قالت: ثم يخادعني كما يخادع المرأة صبيها، فاذا علم اني قد نمت سل نفسه فخرج ثم يقوم فيصلي.

قالت: فقلت له: يا ابا عبدالله كم تعذب نفسك ارفق بنفسك، فقال: اسكتي ويحك فيوشك أن أرقد رقدة لا أقوم منها زماناً.^۲

۱ هه مان سه رچاوه (۲/۲۰۰).

۲ صفة الصفوة (۲/۲۰۰).

واته: موسای کورپی هیلال دهلی: پیاویک له مالممان بوو که خیزانه کهی حهسان کاتی خۆی که نیهه کی ئەم بووه و پاشان نازادی کردووه دهلی: خیزانه کهی حهسانی کورپی ئەبو سینان (پهحمهتی خوی لی بیئت) دهیووت: حهسان دههاته ناو جینگه و خۆی دهکرد به ژیر لیغه کهمدا و پاشان: فیلی لی دهکردم وهک چۆن دایک فیلی له منداله کانی خۆی دهکات، هه ر که دهیزانی من خهوم لیگه تووه له سهرخۆ به ئەسپایی له ژیر لیغه که دههاته دهرهوه و دهستی دهکرد به شهونویژ.

دهلی: جاریک پیم وت: ئەهی باوکی عبدالله تا کهی سزا و ئەشکه نهجی لهشت دهدهیت، دهی بهزه بیهکت به خۆتدا بیتهوه. حهسانیش (پهحمهتی خوی لی بیئت) دهیووت: بی دهنگ به ژنه که بی قهزا بی یاخوا، خهریکه وام لی دی به جوری ههستهوه بۆ شهونویژ که تا ماوهیه کی زۆر وازی لی نههینم و بهردهوام بم لهسهری.

برای خۆشهویست و خوشکی داوین پاک.. زۆر ناگاداری پوخته کردنی کردهوه چاکه کانهان بین و له بهر خاتری خوا، چونکه له پۆژی قیامهتدا خوی گهوره یهک یهک نهیدا بهم دیو و ئەو دیودا و ئەگه ر ئیخلاصی تیدا بوو دهفهرموویت بیخهنه ئەولاه و ئەگه ر پیاوی تیکه ل بوو دهفهرموویت لایبهن بیخهنه ئەولاه و ئەوه له بهر من ئەنجام نه دراوه و وهری ناگرم: -

* حدثنا انس - رضي الله عنه - أن النبي (ﷺ) قال: جاء بأعمال بني آدم فتصب بين يدي الله تعالى يوم القيامة في صحف مخرمة، فيقول: خذوا هذا! والقوا هذا! فيقولون: والله ما علمنا إلا خيراً، قال: إنَّ عمله كان لغیری، واني لا أقبل إلا ما ابتغى به وجهي.

واته: پیغه مبهری خوا (ﷺ) فهرموویه تی: له پۆژی قیامهتدا کردهوه کانی بهنی ئادهم دههینریته بهردهمی خوی - عزوجل - له ناو نامه ی که بسکرا و و مۆرکراودا، دهفهرموویت: ئەمه یان وهرگرن، به لام ئەمه یان فپی دهنه ئەولاه! و فريشته کانیش دهلین: سویند به خوا له چاکه کردن بهولاه ههچی ترمان لی نه دیوه، خوایش له

وه لآمدا دهفه رمووئیت: ئه و کرده وانه ی بۆ من نه کردوو و منیش تهنها ئه وانه وهرده گرم که تهنها له بهر خاتری من نه نجام دراون.

له م پێگا دوور و درێژهدا - ئه توانین سوود له زانای خواناس - (ئهبو وائل) وهربگرین که بی وینه بووه له بهرده وامی زیکر و یادی پهروه رداگاریدا و چرکه ی له دهست دهرنه چوو که (الله اکبر) یان (استغفر الله) یان (سبحان الله) یا (لااله الا الله) یان (صه لآواتدان) یان (قورئان وتنه وه به دم خۆیه وه) به لآم هه ر کاتی یه کێ دیار بووایه هه موو دنیات پێ بدایه یه که ته سبیحه ی نه ده کرد، له م وانه یه وه چی فیر ده بیت له گه ل ده روونتدا قسه و دیالۆکی له سه ر بکه ن:

* عن عاصم قال: کان ابو وائل - شقیق ابن سلمه - رحمه الله - اذا خلی یسبح، ولو جعلت الدنيا علی ان یفعل ذلك وأحد یراه لم یفعل.

واته: عاسم ده لێ: زانای خواناس - ابو وائل - (په حمه تی خوای لی بیت) برای (ابن سلمه) بوو، ئه م پیاوه هه ر کاتی تهنها بوایه بیری خوای - عزوجل - ی ده کرده وه و زیکر و یادی ده کرد، به لآم ئه گه ر بیزانیایه که سی ناگای لێیه تی و ده بیینی چی ده کات، هه موو دنیات پێ بدایه تهنها زیکرکی نه ده کرد.

که سی وا هه یه ماوه یه کی زۆره له ناو کاری چاکه و خێر و بانگه وازدایه .. به لآم کۆمه لێ مه به ست پالی پێوه ناوه بۆ ئه و کارانه و به تهنها په زامه ندی خوا تاقه مه به ستی نه بووه به لکو ده سته که وتی دنیا شی مه به ست بووه وه که به ده ست هینانی به روانمه یان وهرگرتنی موچه یان به رزبوونه وه ی ئاستی له ناو لایه نێکی ئیسلامیدا یان شوره ت پهیدا کردن و نازناوی گه وره و چه ندان شتی تریش که یه که دانه یان به سه که کرده وه کانمان وهرنه گیریت جا وهره که سی که هه موویانی مه به ست بیت، مال کاوی هه ردوو دنیا یه ..

له وانه یه که سی که حز بکات بزانی ت ئایا له نیوه ی پێگه دا ده توانریت نیه ت بۆ خوا یه کلایی بکریت وه، بێگومان به لێ و هه موو ئه و ماوه یه شی لی وهرده گیردریت و جاری خۆشه ویستی و راستگویی بۆ ده دریت له لایه ن خواوه .

پۆژیک یه کێکم دی له و که سانه ی عه ره ق خۆرن و زۆریه ی کات سه ر خۆشن، هات به سه یاره که یه وه له پآمدا وه ستا و به گه رمی ته وقه ی له گه لدا کردم و منیش پیم ووت:

توخوا ئیتر به سه سه ریچی کردنی خوا و بگه پیره وه بۆ لای خوا؟ سه ریکی باداو ووتی: ان شاء الله. خوا بۆم بکات پۆژی بی منیش بیمه پیزی ئیوه وه .. منیش دوی خوا حافیزی له دلی خۆمدا ووتم ئه م پیاوه له گه لّ خوادا راست ده کات چونکه ده لی نایشارمه وه و به ناشکرا گونا ده که م و هر کاتی ته و به م کرد به ناشکرا و به ته واوه تی پابه ند ده بم به ئیسلامه وه .

به لام ئه وانه ترسناکن که به پوالت خاوه نی ره وشتی جوان و ئاکاری به رزن و هه رده م له مزگه تدا ده بینرین که چی ناو دلی بکه یته وه پریه تی له فایرۆسی ده م پیسی، دلپسی، ده ست پیس و چاو له وه پین بۆ حه رام و گوئی گر بۆ گزانی بۆگه ن و ره وشت کوژ! !

ده ی بۆچی گوئی نه گرین بۆ پیاو چاک و صالحی ئومه ت - فضیل ی کوری عیاض - ره حمه تی خوی لی بی که گونا کردنی پی خۆشتره له چاکه کردن له گه لّ پیاو ده ی گوئی لی بگره له م ووته به نرخه یدا:

* حدثني بشر بن حارث قال سمعت فضيل بن عياض - رحمه الله - يقول: (لأن أكل الدنيا بالطبل والمزمار احب اليّ من ان اكلها بديني).

واته: بشری کوری حارث ده لی: له (فوزه یل ی کوری عه بیازم بیست) - ره حمه تی خوی لی لی - ده یفه رموو: خه ریکی به ده ست هینانی دنیا (پاره و پول و شوره ت و نازناو و ئاستی به رزیم) له ریگه ی ته پلّ و موسیقاوه پیم خۆشتره له وه ی هه ولی ده سکه وتنیان بده م له ریگه ی ئیسلامه که مه وه و کاری خواناسی و به ندایه تیمه وه .

به لام - برا و خوشکه کانم - ده خیلتان بم، نه که ن له ترسی نه وه ی تووشی پیا و پوپامایی نه بن واز له هه ندی کاری چاکه به یینن، چونکه گرنگ نه وه یه دلّتان یه کلایی بکه نه وه بۆ خوا له و کاره چاکانه ی پی هه لده ستن، ئه گینا هه ندی کار هه یه سروشته که ی وایه ده بیته له ناو کۆمه لگه دا نه نجامی بده یته و ئه وان چاوت لی بکه ن و تو سه رمه شقیان بیت:

* عن حیثمه عن الحارث بن قیس الجعفی قال: اذا هممت بخیر فلا تؤخره واذ اناك الشيطان فقال: انك ترائي فزدها طولاً^۱.

واته: چه یه مه له حارث ی کورپی قه یسی جه عه فی یه وه ده لئی: هر کاتی نیازی کردنی کاریکی خیرت هه بوو دواي مه خه وهسته به کردنی، و نه گهر- شه یسانی نه فرین لی کراویش - پی ی ووتی: بۆ پیاپازی ئه م کاره ده کهیت تو دریزتری بکه ره وه و گوی به وه سه وه سه یه مه ده.

عن ابی جعفر الحذاء قال: سمعت ابن عیینة یقول: اذا وافقت السریرة العلانیة فذلك العدل، واذ كانت السریرة افضل من العلانیة فذلك الفضل، واذ كانت العلانیة افضل من السریرة فذلك الجور^۲.

واته: ابو جه عفر الحذاء ده لئی: گویم لی بوو سوفیانی کورپی عویینه - په حمه تی خوای لی بی - ده یووت: نه گهر نهینی مروشی موسلمان و ناشکرایه کانی وه ک یه ک و ابوون نه وه عه دل و پیکه و به لام نه گهر کاره نهینی کانی له کاره ناشکراکانی باشتر بوو نه وه نه و په پی چاکیه و فه زله.

به لام خوانه کرده نه گهر کاره ناشکراکانی له کاره نهینی یه کانی باشتر و زیاتر بوو نه وه نه و په پی سته م کاریه.

ئاموزا به غیرهت و زاناکه ی پیغه مبه ری سه ره ره مان سی نیشانه ی دیاری کردوو بۆ نه و که سانه ی دوو چاری نه خووشی پیاپازی ده بن و به و سی نیشانه یه دا ده ناسرینه وه:

* قال علی بن ابی طالب - رضی الله عنه - للمرائی ثلاث علامات: یکسل اذا وحده، وینشط اذا کان فی الناس، ویزید فی العمل اذا اثنی علیه، وینقص اذا ذمّ به^۳.

واته: نه میری باوه رداران - علی کورپی نه بو طالیب - خوای لی پازی بی - ده فه ره موویت: پیاپاز به سی نیشانه دا ده ناسرینه وه: یه که م نه گهر ته نها بیته زور ته مه له له عیبادهت و خواناسیدا، دووه م: نه گهر له ناو خه لکیدا بیته زور چالاکه، سییه م: نه گهر وه سفی چاکه ی بکهیت زیاتر کرده وه ی چاک ده کات و نه گهر سه رزه نشتی بکهیت چالاکه سست ده بیته.

۱ صفة الصفوة (۴۷/۲).

۲ صفة الصفوة (۱۰۶/۲).

۳ علي بن ابی طالب - للدكتور الصلابي (لا: ۲۶۱).

پینجه م

صالحان خۆیان له ریا بازی پاراستوو:

هه موو بهرنامه یه ك له م ژيانه ی دنیا یاماندا له سه ره تادا كۆمه لێ بنه ما ی راست و دروست و جوان و ساده یه .. به لام به تپه پر بونی زه مه ن و ده ستكاری كردنی بنه ماكانی ئه و بهرنامه یه له لایه ن زانا و خوینه وارانیه وه ورده ورده له سكه كه ی خۆی ده یترازینن و به لای چه پ یان به لای راستدا ده ییبه ن و ئه گه ر زه مه نه كه دوور و درێژ بیته وای لێ ده كه ن له شتیکی تر بچیت. ئه مه له بهرنامه ده ستكرده كانی مرۆفدا.

ئاینی پیروزی ئیسلامیش ده ستكردی مرۆفه كان نیه كه ژیرمه ند و زاناكانیان بۆیان هه بیته لیتی زیاد ده كه ن یان لیتی كه م بكه نه وه و بیگۆرن. به لكو بهرنامه كه له سه رده می پیغه مبه ری سه ره رماندا (ﷺ) ته واو ته كمیل بوو به شاهیدی خوای گه وره و ئایه تی قورئان:

* ﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا﴾^۱.

واته: خوای گه وره ده فه رموویت پیمان ئه مپۆ ئاینه كه تانم تیز و ته سه ل و ته واو كرد و هه موو به خششه كانی خۆم پزاند به سه رتاندا و پازی بووم ئاینی پیروزی ئیسلام بیته ئاین و بهرنامه ی ژیاقتان.

كه واته هیتانه كایه ی هه ر بیدعه یه ك یان زیاده په ویه ك له فه رمان و ئه ركه ئاینیه كاندا مانایه کی زۆر ترسناکی هه یه كه ئه وه ش ئه وه یه ئه م ئاینه نو قستانه و ئه و به خه یاللی خۆی - په نابه خوا- ته واوی ده كات كه واته هه ر زیاد كردنیک یان تیکه ل كردنی ئاره زواتی مرۆفه كان به ده قه كانی قورئانی پیروژ و سوننه تی پیغه مبه ر شتیکی خراب و گومرا ئامیزه ئیتر با خاوه نه كه شی بلی شتیکی چاكه و پتیویسته ئه م زیاد كردنه ! نه خیز ئه گه ر چاك و پتیویست بوایه خوا و پیغه مبه ر بپاریان له سه ر ده دا چونكه:

* قال الله تعالى: ﴿وَمَا كَانَ رَبُّكَ نَسِيًّا﴾

واته: خۆای تۆ هیچی له بیر ناچیت و هه رچی سود و كهلكی مرۆقه كانی تیدا بوو بیت بۆ هه موو سه رده مه كان به بی سی و دوو كردن قورئان هیناویه تی و فه رمووده ش پالپشتی بووه له و کاره دا..

له ژياندا هه موو شتیک قاییلی نه وه یه كه به ره و پێشی به رین و زیادی بکهین و هه میسه کاری نه مرۆمان ده بیت له کاری دوینیمان جوانتر بیت و پێشکه و توتر بیت.. به لام ده خيله .. ته نها ئیسلام به رنامه ی دارپژراوی خواجه و بۆ من و تۆ و هیچ كه سی تر نیه لئی كه م بکهینه وه یان بۆی زیاد بکهین.. به لام هه ندی كه س له مو سلمانان - په نا به خوا - هه ر پۆزه ی شتیک زیاد ده کهن له ناو هه موو کاره شه رعی و په رستشیه كاندا وه ك نوپژ و بانگ و قامهت و پۆژو و هه ج و سه لاوات دان و قورئان خویندن و زیکر کردنه كاندا.. به لام کاتی به شیوه یه کی برایانه و خۆشه ویستانه ده ست ده که یته ملیان و پێیان ده لیت: له پێناوی چیدا ئه م کاره ده کهن بۆچی به و جو ره دینداری نا کهن كه محمد (ﷺ) و خه لیفه راشیده كان و نه صحابی به در و سه رجه م هاوه لان کردیان و به هۆیه وه خوايش لێیان رازی بوو؟ ده ی ئیتر براكه م تۆ له وه زیاتر چیت ده ویت ئه وان به و ئاینداریه پا که بی غه ل و غه ش و دوور له بیدعه و زیاده کاریه وه به هه شتیان بۆ خۆیان پچری ده ی ئیتر تۆ به ته مای چیت و نیازت چیه به م ده ستکاری کردنی بانگ و قامهت و سه رجه م شه عائیره كانی تری ئیسلام؟

له وه لامدا ده لیت: ئیمه به نیازی خۆمان گول ده چینین و چا که ده کهین و له به رژه وه ندی خودی ئیسلامه که نه و کارانه ده کهین!! و نیه تمان پا که!

ده ی برای مو سلمانم زۆر خه ته ره! زیاد کردنی برپه یه ك بۆ دین یان كه مکردنه وه ی - ئیتر با وابزانی خوا غه زه بت لئ ناگریت نه که ر نیه تت پاک بیت، سوپه تی كه هفت خویندۆته وه؟ ده ی گوئی بگه ر بۆ ئه م ئایه ته پیرۆزه:

* قال الله تعالى: ﴿الَّذِينَ ضَلَّ سَعِيَهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا

واته: خه سارۆمه ندرتین کهستان پی بناسینم؟ دهی ئه و که سانهن که هه موو ماندوو بوون و ههول و تهقه لای دنیا یان به زایه ده چیت و سوودیان پی ناگه یه نیت! که چی خۆیان به نیازی خۆیان وایان زانیوو خیریان ده گات و له خوا نزیکیان ده کاته وه!

زۆربه ی ئه و که سانه ی بیدعه کاری ده کهن ده لێن: زیانی نیه و وا ده زانین شتیکی چاک ده کهین و بیدعه که حه سه نه یه!! به نا به خوا!

خوینه ری خۆشه ویستم، من نووسه رم بۆ هه موو لایه ک - و هه رگیز نامبینی له بهر غه ره زیک یان ته ره فگیه یه ک - شتیکت بۆ بنووسم و تو ی پی نیگه ران بکه م به لکو منیش فه قییه کی لاوازی حو جره که ی پیغه مبه ری خوام (ﷺ) و له فه رموده سه حیه کانی ئه وه وه قسه ی دۆستانه و برایانه ت بۆ ده که م، بۆیه ئه م فه رموده یه باش له بهر بکه و له ناو دل و میشکدا جیگه یان بکه ره وه:

* عن عائشة - رضي الله عنها - قالت: قال رسول الله (ﷺ): (من أحدث في أمرنا هذا ما ليس منه فهو ردّ).^۱

واته: عائشه ی کچی ئه بو به کری صدیق (خوایان لی رازی بیته) له پیغه مبه ری خواوه (ﷺ) ده گێرپه ته وه که فه رمویه تی: هه ر که سی شتیکی نو ی دابه ئنی و تیکه لی ئه م ئاینه ی ئیمه ی بکات که له م ئانه دا نه بیته ئه و خوا لئی وه رناگریت و ده یداته وه به ناو چاویدا و پادا شتی ماندوو بوونه که ی مایه پووچی و سه رگه ردانیه تی له پۆزی قیامه تدا. پیغه مبه ری خۆشه ویست (ﷺ) به رنامه یه کی تیر و ته سه لی وای هیناوه که پیویست به زیاد کردنی ناکات و دروست نییه بلێین: با فلان برگه ی بۆ زیاد بکهین یان با فلان برگه ی لی لابهین..

۱ سورة الكهف، (الآية: ۱۰۴).

۲ متفق عليه، رياض الصالحين، (لاپه ره: ۵۹).

من لیتره وه ئهركی سه ر شانمه ئه و موسلمانه خۆشه و یستانه م ئاگادار بکه مه وه که واز له و کاره بئینن.. ئه وه له پێزی صالحان ده یانباته ده ره وه، و نه ک هه ر ئه وه نده به لکو له شه فاعه تی پێغه مبه ر (ﷺ) بی به ش ده بن و ناویشیان نییه له سه ر یه ک به رداخ له به رداخه کانی سه ر حه وزی که وسه ر و ده گوئ بگره با ئه م فه رموو ده (صحیح) هت بکه مه وه یاد و دلنیا یشم تۆش وه ک من له گه ل بیده عدا به ینت تیک ده چیت
 إن شاء الله:-

* قال رسول الله (ﷺ): أنا فرطكم على الحوض وليختلجن رجال دوني فاقول: يارب أصحابي! فيقول إنك لا تدري ما أحدثوا بعدك.^۱

واته: پێغه مبه ری خۆشه و یست (ﷺ) باسی مه شه به دیکێ غه مناک و ناهه مواری پۆژی قیامه تمان بۆ ده کات که تیایدا کۆمه لیک له موسلمانان به ره و ئاگری دۆزه خ ده درینه به ر و بۆ پێغه مبه ره که شیان نییه که تکایان بۆ بکات و ده فه رموویت من لای حه وزی که وسه ردا چاوه پوانتان ده که م و ده سه ته یه ک له ئومه ته که م ده یانه ویت بئین و ئاو بخۆنه وه فره شته کان پێیان ناده ن و به ره و دۆزه خ پالیان پێوه ده نین و (رحمة للعالمین) یش خۆی پێ ناگیریت و هاوار ده کات: ئه وانه ئومه ته تی من وازیان لی بئین. و فره شته کانیش لاده که نه وه بۆ لای و به شیوه یه کی ناز پێی ده لئین: به لئێ ئومه ته تی تۆن، شوینکه وته ی تۆن به لام تۆ نازانی دوای وه فاتی تۆ و له سه رده مه کانی داهاتوودا چی شتیان داهیناوه و تیکه لیان کردوو به کانیاه زولاله که ی ئیسلام!

(ابن عمر) یش (خوای لی پازی بیت) زۆر له م فه رموو ده یه ترساوه و هه میشه په نای گرتوو به خوا که یه کێک بیت له و که سانه ی که له پۆژی قیامه تدا له پێغه مبه ری خوا و هاوه له به رپێزه کانی جیا بکریته وه و له گه ل ئه وانداهه شر نه کریت و ئه م ته جوانه ی له بیر مه که تا له ژیا نندا ی:

* عن محمد قال: نبئت ان ابن عمر - رضي الله عنهما - كان يقول: (اني لقيت أصحابي على أمر، واني اخاف ان خالفتهم ان لا الحق بهم).^۲

۱ حدیث صحیح رواه المالک فی الموطأ (۱/۲۸-۲۹).

۲ صفة الصفة (۲/۱۶۰).

واته: محمد ده لئی: پیم گه یشتوو له عبدالله ی کورپی عومهری کورپی خه تابه وه
(خوا له خۆی و باوکیشی پازی بیت) که ده یفرموو: من له گه ل کۆمه لیک هاو پیمدا
ژیاوم کاتی خۆی له سه ر کۆمه لئی پینمایی و سوننه تی به رز و دروست بووین، زۆر
ده ترسم که پیچه وانه ی نه وان کار بکه م له دینداری کردندا و نه وه ش ببیت به هۆی
نه وه ی که له پۆژی قیامه تدا نه گه م پیمان و لییان به پیم.

خۆشه ویستانم... هه ول مه ده ئیسلام بۆیاخ بکه یت و به میکیاجی بیده و شتی
داهینراو جوانی بکه یت.. به لام ئیسلام هاتوو من و تو جوان بکات... ئیسلام خۆی
جوانه و وه ک خۆر و مانگ و ئاسمان و زه وی و چیاکان جوان دروست کراوه.. نه که یت
ده خیلت بم جگه له قورئانی پیروژ و سوننه ت و ژیانی پیغه مبه ری خوا (ﷺ) شتیکی
تر زیاد بکه یت - به نیه تی نه وه ی گوایه خه لکی پی ده هینیتته وه بۆ لای ئیسلام و
خه لکیش گوی بۆ قورئان و سوننه ت ناگرن له م پۆژگاره دا!!

با پیکه وه له به رده م یه کی له صالح و خوا ناسی ئومه ته که مان (ابن ادريس
الخلواني) دا بوه ستین و بزانی له م باره یه وه وانه یه کمان پی ده دات و له هاوه له
مه زنه که ی پیغه مبه رمانه وه (ﷺ) (معادی کورپی جه به له وه) شتی کمان بۆ
ده گپیتته وه؟:-

* عن ابن ادريس الخولاني - رحمه الله - عن معاذ بن جبل - رضی الله عنه -
قال: ((ان يأتي يوم يقول القائل: مالي اقرأ على الناس القرآن فلا يتبعوني عليه فما
أظنهم يتبعوني عليه حتى ابتدع لهم غيره، اياكم وما ابتدع فان ما ابتدع
ضلالة)).^۱

واته: (ابن ادريس الخولاني) - په حمه تی خوای لی بی - له مه عازی کورپی
جه به له وه ده گپیتته وه - خوای لی پازی بی - فه رموو یه تی: له وانه یه پۆژیک بیته
پیشه وه که سیک بلیت: نازانم هۆی چیه قورئانی په روه ردگار به سه ر خه لکیدا ده خوینم
که چی شوینم ناکه ون و گومانیش نابم شوینم بکه ون مه گه ر شتی تازه یان بۆ بهینمه
ناو ئاینه که وه جگه له قورئان!!..

ده خيلتان بم.. ده خيلتان بم.. نزیکي بیدعه و داهینراو مه بنه وه چونکه نه وه چله پۆپه ی سه ر لی تیکچوون و گومپراییه .

هه روه ها یه کۆ له (عبدالله) مه زنه کانی ئیسلام (خوا لئی پازی بی) وه ک موعاز پامان ده وه شینی و له کۆمه لئ قسه ی بی مانا ئاگادارمان ده کاته وه وه ک پیم وایه و بانگ بدری! یان و به جوان ده زانم و به پڙووین!! یان وای بۆ ده چم ئاوا نوێژ بکری باشه!! .. دووبار ده خیلتبم واز له م وشانه بیته:

* اخرج الطبرانی فی الکبیر عن ابن مسعود - رضی الله عنه - قال: ایاکم ورأیت وأرأیت فانما هلك من کان قبلکم برأیت وأرأیت).^١

واته: عبدالله ی کورپی مه سعود - خوا لئی پازی بی - یه کۆیکه له هاوه له پیشینه و گه وره زانا کانی ئیسلام و ئاگادارمان ده کاته وه له به کارهینانی عه قل و بۆچوون له بیروباوه ر و په وشتی موسلماندا و ده فه رمویت ((ده خیلتان بم دوورین له پیم وایه و وای بۆ ده چم! چونکه ئومه ته کانی پیش ئیوه به پیم وایه و وای بۆ ده چم خوای گه وره له ناوی بردن.

ئهمه ش سوفیانی کورپی سه وریه و وه سیه ت ده کات بۆمان که تا بۆمان ده کریت له گه ل نه و که سانه دا سوننه ت جی به جی ده که ن باش بین و پشتیان له زه وی نه ده بین و قسه یان پی نه لئین و له ناو خه لکدا سوکیان نه که بین چونکه نه وانه غه ریب و بی که سن!:

* عن سفیان الثوري - رحمه الله - قال: (استوصوا بأهل السنة خيراً فانهم غرباء).^٢

واته: زانای مه زنی فه رمووده ناس - سوفیانی سه وری - په حمه تی خوای لی بی - ده رفه مووی: تا بۆتان ده کریت - براكانم - باش بن له گه ل نه و که سانه ی که ده یانه ویت هه نگاو به هه نگاو له گه ل سوننه تدا بن - خۆیان به دوور ده گرن له بیدعه و داهینراوه کان - چونکه نه و که سانه غه ریب و بی که سن له ناو موسلماناندا..

١ هه مان سه رچاوه (٨٣/١).

٢ البحر الرائق فی الزهد والرقائق، (٧: ٢٤).

نهکه ی خوشک و برای موسلمانم .. بلیی بیدعه دوو جۆره - یه کهم - حهسه نه یه و دووم سه بیئه یه !! به لکو هه مووی سه بیئه یه چونکه دهستکاری کردنی بهرنامه تیر و ته واوه که ی پهروه ردگار ه..

زاناکان هه موویان دژی بیدعه ی حهسه نه ن و ئه و وتانه ی دژی بیدعه ده ری ده برن مه به ستیان بیدعه ی حهسه نه یه .. ئه گینا منالیکیش ده زانیت بیدعه ی سه بیئه حه راما به هه ر نه تیکی هه بیته ..

ده ی با بچینه وه خزمهت عبدالله ی کورپی مه سعود (خوای لی پازی بیته) بزانیان ده رباره ی ئه و که سانه ی زیکی خوا ده که ن، به لام له سه ر شیوازی پیغه مبه ر نا به لکو له سه ر شیوازیکی داهینراوی نوی با بزانیان چیان پی ده لیت و چیش به ئیمه ده لیت؟:

* اخرج الطبراني في الكبير عن عمر بن سلمة قال: كنا قعوداً على باب ابن مسعود بين المغرب والعشاء، فأتى ابو موسى الاشعري - رضي الله عنه - قال: اخرج الينا يا ابا عبدالرحمن، فخرج ابن مسعود فقال: يا ابا موسى ما جاء بك في هذه الساعة؟

فقال: لا والله، الا اني رأيت امراً ذعرني وانه لخير ولقد ذعرني، وانه لخير قوم جلوس في المسجد ورجل يقول لهم: سبحوا كذا وكذا، احمدا كذا وكذا! قال: فانطلق عبدالله وانطلقا معه حتى أتاهم فقال: ما أسرع ما ضللتهم واصحاب رسول الله احياء وازواجه شباب وثيابه وانيتيه لم يتغير، إحصوا سيئاتكم فانا اضمن على الله ان يحصى حسناتكم^۱.

واته: عومهری کورپی سه له مه ده لی: له بهر ده رگا که ی مائی عبدالله ی کورپی مه سعود دانیشتبووین له نیوان نوژی مه غریب و عیشادا بوو - پیش ئه وه ی له ده رگا بده ن و ئه ویش فه رموویان لی بکات - یان چاوه پروانی هاتنه ده ره وه یان کرد تا له گه لیدا بچن به ره و مزگه وت و شه رمیان ده کرد له ده رگای مامۆستای مه زنیان بده ن -.

له م کاته دا (ابو موسی الاشعری) (خوای لی پازی بیته) هات و هه ر له دووره وه هاواری کرد: ئه ی (ابو عبدالرحمن) خیرا که وه ره ده ره وه؟! و (عبدالله) یش به په له

هاته دهرهوه ووتی: چیه (ابو موسی) شتیك پوویداوه وا له م کاته دا و به م شیوهیه هاتوویت؟

ئهو بو موسا وتی: نه خیر شتیکی وا پووی نه داوه، به لام من له مزگه وتدا پیش که میك شتیكم دیووه که له وانه شه کاره که خیر بیت به لام من تیک چووم و میشم ته قی، خو خیریشه به لام منی تیکدا، کومه لیک له مزگه وتدا دانیشتبوون و زیکری خوا ده که ن- به کیکیان پیمان ده لیت: ئه وه نده جار (سبحان الله) بکه ن و ئه وه نده جار (الحمد لله) بکه ن و ئه وانیش به پیی ئه و ژماره یه زیکره کان دووباره ده که نه وه!

(عبدالله) به بیستنی ئه م هه واله تیکچوو و توپه بوو بویه به په له به ره و مزگه وت که وته ری و ئیمه ش هه موومان به دایدا رویشتین تا گه یشتینه مزگه وت و چوو بو لای ئه و که سانه و پیی وتن: چهند خیرا له پینگای راست لاتاندا و گومرپبوون، بو خاتری خوا خو هیشتا هاوه لانی پیغه مبه ری خوا زیندوون و خیزانه کانی گه نجن و جل و به رگو قاپ و قاچاخه کانی وه ک خوی ماوه ته وه و نه گوراون.. (براکانم) ئیوه گونا ه و خراپه کانتان بژمیرن و مه هیلن زیاد بکات و ته به ی له سه ر بکه ن ئه و کاته من زه مانه تی لای خواتان بو ده که م که چاکه کانتان بو ده ژمیریت..

خو ئه م کاره ی ئه و کومه له موسلمانه ده یانکرد.. کاریکی چاک بوو به زاراه ی هه ندیک - بیدعه یه کی حه سه نه بوو - به لام له لای هاوه له تیگه یشتوو ه کان، قوتابیه گوپرایه له دلسۆزه کانی پیغه مبه ری خوا (ﷺ) - بیدعه - یه ک جوړه و دابه ش نا کریت بو دوو جوړ و صالحانیش ده بیت ئاوا لیتی تیگه ن تا له کاروانه موباره که که جی نه مینن.

برای به پیزم.. یه کیک له بنه ما ترسناکه کانی بیدعه ئه وه یه که خه لکی ئه وه نده به رز بکه یه وه بو ئاستیک که نزیک بیت له ئاستی پیغه مبه ر (ﷺ) و هه ندی کاتیش - په نا به خوا - له ویش به رزتری بکه یه وه، به لام صالحانی ئه م ئوممه ته ی ئیمه که رامه تیکی به و جوړه شیان له خواناسیکه وه دیتبیت هه ولیان داوه بیشارنه وه و خه لکی پی له خسته نه بریت و خه لکی پی نه کریته خزمه تکار و ده رویش.

له م به سه رهاته ی خواره وه ورد به ره وه و ئه و جا بزانه که له بنه ماکانی به ره و خوا چوون و صالح بوون ئه وه یه که واز له به نده کانی خوا بینین و که رامه ته کانیا ن گه وه

نه کهین و خه لکی له خواناسیه وه له شوینکه وتنی سوننهت نه ترازینین بۆ ئه وهی به که سایه تیه کان سه رسام بن:

* لما قتل الرجل الصالح عبدالله بن غالب - رحمه الله - في معركة.. فلما دفنوه اصابوا من قبره رائحة المسك، عن مالك بن دينار - رحمه الله - قال: نزلت في قبر عبدالله بن غالب الحداني، فاخذت من ترابه فاذا هو مسك وقال: فتن الناس به فبعث على قبره فسوي.^۱

واته: پیاو صالحی ئوممهت - عبدالله ی کورپی غالب (په حمه تی خوای لی بیئت) له به کی له غه زاکاندا شهید بوو، کاتی ویستیان بینیزن و دایان هیلیه گۆره که به وه ده بینن گۆره که ی بۆنی میسک ده دات.

مالیکی کورپی دینار (په حمه تی خوای لی بیئت) ده لئی: من به خۆم چوومه ناو گۆره که ی عبدالله ی کورپی غالب و مشتێ خۆلم هه لگرت و بۆنم کرد ده بینم پراوپر بۆنی میسک ده دات، وتی: پاش ئه وه ی خه ریک بوو خه لکی به و هۆیه وه تووشی فیتنه و له پری لادان بین که سیکم نارد بۆ گۆره که ی و ته ختی کرد و شوینه واری ون کرد.

صالحان - خویان لی پازی بیئت - ناوا له ئیسلام تیگه یشتون نه ک وه ک ئه وه ی که راگه یاندنی له سنوو به ده ر بکات بۆ سه رگه وره و مامۆستا و شیخه که ی و حه ز بکات له پیغه مبه ر و هاوه لان زیاتر له دلێ خه لکدا به هه ییه ت بن!!

صالحان (په حمه تی خویان لی بیئت) زۆر ناته بان له گه ل ئه هلی هه وا و ئاره زوو و داهینه راندا له بواری بیروباوه ر و په رسته شه کاندا، فه رموو سه یریکی خواناسی ئیسلام (ایوب السختیانی) بکه و په ندیکی باشی لی وه ربگره:

* عن سلام بن ابي المطيع قال: قال رجل من اهل الاهواء لأيوب السختياني - رحمه الله - الا اكلمك بكلمة؟ قال: ولا نصف كلمة.^۲

واته: سه لامی کورپی ئه بی موطیع ده لئی: به کیك له ئه هلی هه وا و ئاره زووکاران ئه وانه ی به مه زاجی خۆیان دینداری ده که ن نه ک به میزاجی شوینکه وتن، هات بۆ لای

۱ صفة الصفوة (۲/۲۲۵).

۲ صفة الصفوة (۲/۱۹۹).

شیخ ئەیبوی سهختیانی (پهحمهتی خوای لی بیت) و پیتی وت: بۆم ههیه یهك وشهت لهگه لدا بدویم؟ ئەویش له وهلامدا پیتی وت: نهخیر تهنا نهت نیو وشه یشت بۆ نییه. ئەمه باشه لهگه ل ئەو كه سانه دا كه میشکیان داخراوه و گفتوگو سوودی نه بیت لهگه لیاندا، بهلام برای صالح و بۆ خوا صولحاو ده توانیت به شیوهیهکی هیمانه و له سه رخۆ خه لکانی راهاتوو له سه ر بیدعه به ره و کانیای زو لالی سوننه تی پیغه مبه ر (ﷺ) بگێریته وه و ئەوهش جوړیکه له جوړه کانی خزمه تکردن به ئایینی پیروزی ئیسلام و نزیک بوونه وهی دلله کانه له یه کتری.

برا و خوشکم.. ئەگه ر شتیك تیکه ل کرابوو له عیباده ته کان له وته یان کرده وه یهك، تۆ وه ری مه گره و کاری پی مه که چونکه ئەو زانسته که له پیغه مبه ری خواوه (ﷺ) پیمان گه یشتوو و ئەگه ر شتیك له دوا ی ئەو زیاد کرابوو با زۆر جوان و چاک و رازا وهش کرابوو نابیت کاری پی بکهیت و ئەوزاعیش - پهحمه تی خوای لی بیت - بۆ ئەو مه سه له یه ئاماژه ده کات و ده فه رموویت:

* قال الاوزاعي - رحمه الله - ((العلم ما جاء عن اصحاب رسول الله ﷺ)) وما لم یجئ عنهم فلیس بعلم)).^۱

واته: زانا و پیشه وای شامیهی کان و پارێزه ری سنووری ئیسلام ئەوزاعی - پهحمه تی خوای لی بیت - ده فه رموویت: ئەو زانست و زانیاریه ی که ده بیت وه ری بگرین ئەوه یه که له هاوه لانی پیغه مبه ری خواوه (ﷺ) پیمان گه یشتوو و ئەوهی له وانه وه پیمان نه گه یشتبیت ئەوه پیتی نالین زانست..

ده خیلک بم برای موسلمانم.. نه کهیت ده مارگیری وات لی بکات پاش ئەوهی بۆیشت ده رکهوت که ئەو کاره یان ئەو وته و زیکرهت بیدعه یه و له پیغه مبه ری نازداره وه پیمان نه گه یشتوو، تۆ هه ر به رده وام بیت له سه ری.. ئەوهش ده رمانخانه که ی (ایوب السختیانی) یه و له م باره یه وه ئامۆژگاریه کی جوانمان پیشکهش ده کات و ئاگا دارمان ده کاته وه له پاشه پۆژی کرده وه بیدعه کان:

* عن هشام بن حسان ان ايوب السخثياني قال: ما ازداد صاحب البدعة اجتهاداً الا زاد من الله بعداً.^۱

واته: زانای صالح و خواناس: ئه یوبی سهختیانی (په حمه تی خوای لی بیت) ده فه رموویت: تا خاوه ن بیدعه زیاتر خۆی هیلاک بکات له کرده وه بیدعه یه کانیدا زیاتر له خوای گه وه دور ده که ویتته وه – په نا به خوا – .

که واته من و تو بۆچی کرده وه یه که بکه ین که دلنیا نین لیمان وه رده گیریت یا نا، ئه ی بۆچی کرده وه که لیک نه که ین که سوننه تن و به دلنیا یه وه لیمان وه ربگیریت انشاء الله، شتیکی نزیك له م مانایه ئه و ته به نرخه ی (ابن عباس) ه (خوا لیتی پازی بیت) که سوودیکی چاکمان پی ده که یه نیت له پزگار یبون له په تای بیدعه کان:

* اخرج ابن عبد البر في العلم عن ابن عباس انه قال: ((انما هو كتاب الله وسنة رسوله ﷺ)) فمن قال بعد ذلك برأيه فما أدرى أفي حسناته يجد ذلك ام في سيئاته)).^۲

واته: عبدالله ی کوپی عه باس – که یه کیکه له (عبدالله) مه زنه کانی ئیسلام (خوا لیتی پازی بیت) ده فه رموویت: ته نها قورئانه که ی په روه ردگار و سوننه ت و پارپه وی پیغه مبه ره که ی (ﷺ) پینگه و پیبازی پاسته قینه مانه و هر که سی به ده ره له و دووانه هر پا و بۆچوون و شتیکی خۆی هه بی من نازانم ئایا له نامه ی چاکه کانیدا ده نوسریت یان له نامه ی کرده وه خرابه کانیدا)!

خوینهری به پیز، من و تو به ته مای وه رزیشکی زۆر قورسین ئه ویش ماره سۆنیککی دور و دریزه که پاکردنه به دوا ی کاروانی صالحاندا.. بۆیه ده بیت سوننه تی پیغه مبه ر (ﷺ) و چوار یاره که ی زیندوو بکه ینه وه و پیبویسته له و پیناوه دا زۆری له و شتانه ی که جاران وه ک دین وه رمان گرتبوون و پابه ندين پینانه وه وازیان لی بئین و له باتی هه موو بیدعه یه کدا سوننه تیک زیندوو بکه ینه وه و ئیتر با له و پیناوه شدا هه ندیک لیت زویر ببن و ناوت به خرابه بزپینن.

۱ صفة الصفوة (۲/۱۹۹).

۲ حياة الصحابة (۴/۸۳).

ئەو ە عومەری کورپی عبدالعزیزە (پەحمەتی خۆای لى بىت) پىى خۆشە پارچە پارچە گۆشتى لىبىتە لە بەرامبەر مراندنى بىدەيەك و زىندووکردنەو ەى سوننەتلىكدا: -
 * قال عمر عبدالعزيز - رحمه الله - فلو كان كل بدعة يميتها الله على يدي، وكل سنة يعيشها الله على يدي ببضعة من لحمي حتى يأتي آخر ذلك على نفسي كان في الله يسيراً.^۱

واتە: عومەری کورپی عبدالعزیز (پەحمەتی خۆای لى بىت) دەفەرمووت: ئەگەر هاتوو لەسەر دەستی مندا خۆای گەورە بىدەيە و داهىتراويك لە ناو بەرىت و سوننەتلىك لەسەر دەستى زىندوو بکاتەو ە ئىتر زۆر ئاسايە لە لام لە بەرامبەرىدا پارچەيەك لە لەشم لى بىتەو ە تا لە ئاکامدا ەموو گىانم لەو پىناو ەدا لە ناو بچىت و ئەو ەش بۆ خوا ەيشتا کەمە .

دژايەتى کردنى بىدەيە و ەولئى مراندنى کارىكى زۆر بەرز و پىرۆزە .. چونکە ئىسلام سەوزايىەكى جوان و پاراۆەيە و پارىزگارى کردن لەو سەوزايىەى واجبى سەرشانى ەموو موسلمانىکە و ئەو کارەش بە بژارکرنى بەردەوام دەبىت، واتە ەلکىشانى ەر گىا و گژەيەك لە بەينەکاندا سەوزبوون و زيان بە گىا و گژە ئەسلىەکە دەگەيەنىت .. باخەوانىش زۆر بە ەيمنانە ئەو گىا و گژە نامۆيانە لە پىشک دەردەهينىت و ئاژاۆە و بەربەرەکانى برا موسلمانە بىدەيەچىەکان ناکات و پقە بەرايەتيان ناکات بەلکو زۆر بە ژىرانە و لەسەرخۆ پزگارىيان دەکات لى، سەيرى خەليفەى دوو ەمى ئىسلام بکەن چۆن بە ژىرانە دەيەويت موسلمانان لە بىدەيە و ئارەزووکارى و گومان دووربخاتەو ە:

* اخرج ابن عبد البر في جامع العلم (۱۳۴/۲) عن ابن شهاب عن عمر بن الخطاب - رضي الله عنه - قال وهو على المنبر: (ايها الناس ان الرأي كان من رسول الله مصيباً لأن الله كان يريه، انما هو منا الظن والتكلف).

واتە: عمرى کورپی خطاب (پەحمەتی خۆای لى بىت) لەسەر مینبەر وتارى دەدا و دەيفەرموو: ئەى خەلکىنە پا و بۆچونەکانى پىغەمبەرى خوا (ﷺ) تەواو بوو چونکە خۆای گەورە لە رىگای وەحىەو ە پىى پىشان داو ە ... بەلام لەلايەن ئىمەو ە گومان

بردن و زۆر له خۆکردنه، واته ئاینی خوا کامله و زۆر له خۆکردنی ناوی پێویستی به ئارایشت کردن نییه، تا به کێک بلی به پای من ئەمه شتیکی باشه! و یان ئەمه شتیکی جوانه و بیدعهیهکی حهسه نهیه!

ئهی برای صالحم، خوشکی صالحم.. زۆر شت ههیه که پیت وایه کردنی باشه، یان وتنی باشه، به لام ده خیلتم بم بپرسه بزانه پیغه مبهری خوا و هاوه له شیرینه کانی کردوویانه، ئەگەر نه یان کردبوو تۆش نه یکهیت و وازی لی بیته و ئەوهش بزارکردنی ئاینه..

صالحان - په حمهتی خویان لی بی - زۆر حه زیان کردوو هه ندی کار ئە نجام بدن به لام له ترسی ئەوهی نه که ونه بیدعه وه وازیان لی هیناوه و نه یان کردوو له وانه:

عن خلف بن حوشب قال: قال ربیع بن ابی الراشد - رحمه الله - لولا ان اخالف من كان قبلی لكان الجبانه مسکني الى ان أموت).^۱

واته: په بیعی کوپی ئه بی راشد - په حمهتی خوی لی بی - ده لئ: ئەگەر سه پێچی و پێچه وانهی پێشوو خۆم نه بویه - که ئەوان شتی وایان به په و نه زانیوو بۆ موسلمان - ئەوا کونجیکی چۆل و هۆلم بۆ خۆم ده دۆزیه وه و تێیدا به تهنها تا مردن بۆ خۆم خواناسیم ده کرد..

* وفي رواية اخرى عن خلف بن حوشب ان ربیع بن ابی الراشد قال: والله لو لا ان تكون بدعة لسحت في الجبال).^۲

واته: له په وایه تیکی تر دا خه له فی کوپی حه وشه ب له - په بیعی کوپی ئه بی راشیده وه ده گێرپێته وه: که فه رموویه تی: ئەگەر ده مزانی نه ده چوو ه خانه ی - بیدعه - وه ئەوه سه ری خۆم هه لده گرت و ده چومه ناو ئەو کێوانه و له وێ بۆ خۆم هه میسه خواناسیم ده کرد.

۱ صفة الصفوة (۷۱/۲).

۲ صفة الصفوة (۷۱/۲).

صالحان - په حمه تی خویان لی بی - نۆر ترساون له بیدعه کاری و نۆر ورده کار بوون له خۆپاراستن لیتی و وهک موسلمانانی ئه مرۆ نه بوون که نهک خویان له بیدعه کان ناپاریژن به لکو یان به لگه ی بۆ ده دۆزنه وه و ده لئین شتیکی جوانه و زیانی نییه !! ویهک تۆز توند و تیژ نین له گه ل بابای بیدعه کاردا و به لکو له گه ل وابهسته یه کدا به قورئان و سوننه وه فرهقی ناکهن به لام بزانین صالحان چۆن سهیری ئه و کارانه یان کردوه :-

* عن فضیل بن عیاض - رحمه الله - قال: اذا رأیت مبتدعاً فی طریق فخذ فی طریق آخر.^۱

واته: خواناسی به ناوبانگی ئیسلام فوزهیل ی کورپی عه بیاز - په حمه تی خوی لی بی - ده فه رمویت: هه ر کاتیک موسلمانیک بیدعه چیت له پښگایه کدا پی گه یشته تۆ خیرا پښگهت بگۆره و له پښگه یه کی تره وه برۆ..

(فضیل) له م برگه کورته دا ده یه ویت قوتابیان و موریدانی قورئان له ترسناکی بیدعه ئاگادار ده کاته وه و تییان ده گه یه نیت له وه که سانه وه نزیک بینه وه که ئیسلام وهک خۆی و کانیاوه سازگار هه کی جیبه جی ده کهن و ناهیلن له ملالاره جۆگه له ئاوی تری بیته سه ر که کانیاوه ئه سله که لیل بکات یان بیشاریته وه.

من و تۆ چیمان له خه لیفه ی یه که می ئیسلام زیاتره ؟ بۆچی ئه گه ر که سیک دلسۆزانه لیمان بیته پیش و ئاگادارمان بکاته وه له کاره بیدعییه کانمان و بمانخاته وه سه ر پښازی سوننه تی پیغه مبه ر (ﷺ) لیتی وه رنه گرین و ده م و چاوی لی بهینینه یه ک و هه زار ناووناته و ره ی خراپی بخه یه دوا و بمانه ویت له به ر چاوی موسلمانانی بخه ین؟! ده ی من وهک خۆم سوپاسی هه ر که سی ده که م بزاری دینه که م بکات له هه موو گیاکه له و پوهه کیکی نامۆ که موسلمانان له ناو سه ده کانی پابردوودا له ناو کیتلگه ی قورئان و سوننه ت دا چاندوویانه .. با بزانین ئه بو به کر - خوالی ی پازی بیته - چی ده فه رمووی:

۱ البحر الرائق فی الزهد والرقائق، (۷: ۲۵).

* قال ابو بكر الصديق (رضی الله عنه) في اول خطبة بعد الخلافة قال: أيها الناس انما انا متبع ولست بمبتدع، ان احسنت فأعينوني وان زغت فقوموني).^۱

واته: کاتی ئە بو به کری (صديق) بوو به خه لیه ی موسلمانان له به که مین وتاردا فه رموی: ئە ی خه لکینه، من شوینکه وته ی سوننه ت و پیره ی قورئان و فه رمووده م و بیدعه چی نیم و شتی تازه تان له خۆمه وه بو ناهینم، له م پینگه به شدا ئە گه ر چاکه م کرد هاوکارم بن و پشتگیرم بن تا زیاتر چاک بم و ئە گه ر که می لامدا له پینگه ی چاکه و قورئان و سوننه ت ئیوه هه ولّ بده ن پاستم بکه نه وه و بمهیننه وه سه رسکه ی پیک و راست.

ده ی ئایا تو برای موسلمانم.. چیت له و پیاوه مه زنه زیاتره؟ بوچی کاتی پیت ده لێن ئە و کاره بیدعه یه و دووره له هه دی پیغه مبه ر (ﷺ) ئیتر سوپاسی ناکه یه ت و واز له و کاره ناهینی؟! .

ئە ی شوینکه وته ی پیغه مبه ری مه زن (ﷺ) - ئە بی درداء - زانا مه زنه که ی شام و هاوه له گیان له سه ر ده سه ته که ی محمد المصطفی پینگایه کی جوانی داناوه بو ت تا له دنیای بیدعه ت بپچرینیت و له گه ل دنیا ئاله که ی سوننه تی خاوتندا ده ست له ملت بکاته وه، بزانی چیمان پی ده لیت:-

* عن انس عن ابي درداء - رضی الله عنه - قال: اغد عالماً او متعلماً او مستمعاً ولا تكن الرابع، قلت للحسن ما الرابع؟ فقال: المبتدع).^۲

واته: ئە بو درداء - خوا لی ی پازی بی - ده فه رموویت: یان زانا به و خه لکی فیتری قورئان و سوننه ت و زانسته به سووده کان بکه، یان خویندکار به و له به رده م زانایاندا چۆکدا بده و زانست وه ریگره یان ئە گه ر ئە و دوانه یش نه بویت گوینگر به بو قسه ی به سوود و قورئان و سوننه تی پیغه مبه ر و وانه ی لی وه ریگره و جیبه جییان بکه، به لام ده خیلت بم چواره م مه به له ناو ده چیت. ده لی له هه سه نم پرسی: چواره م چی یه؟ له وه لامدا ووتی: بیدعه چی.

۱ ابو بكر الصديق، للصلابي.

۲ صفة الصفوة (۱/۳۱۹).

چه نديك نانی حه لال په يادا کردن گه وره و مه زنه له ئيسلامدا له بهرامبه ريشدا زیندوو کردنه وهی سوننهت و کار پی کردنی نه و نه گه وره یه، چونکه یه کهم گه ده له پاروی حه رام ده پاریزیت به لام دووه دینه کهت له یاد کردن و دهستکاری کردن ده پاریزیت، بارسته یه کی پر له مانای زانای خواناس یونس ی کورپی عوبه یید بخه مه وه یادتان له م باره یه وه وتوو یه تی:

* عن یونس بن عبید قال: لیس شیء أعز من شیئین: درهم طیب ورجل یعمل علی سنة).^۱

واته: یونس ی کورپی عوبه یید - په حه متی خوی لی بی - ده فه رموویت: هیچ شتیك نه وه نه ده ی دوو شت به نرخ نییه: پاره و ده ره مه میکی حه لال مروؤ په ییدای بکات بو خوی و مال و مندالی، دووه م پیاوئک تا له ژیاندا یه له سه ر سوننه تی پیغه مبه ری خوا (ﷺ) لانه دات و کاریان پی بکات.

هه رکه سیش له سه ر پیره وی سوننه ت بپوات له ژهنگ و ژیواری بیدعه و تیکه ل کراوه کان به سوننه تی پیغه مبه ر (ﷺ) بزگاری ده بیئت.

نه و په ته وازه یی و گروپ گروپی مه زه بیه ی پووی له موسلمانان کردوو هۆیه که ی ده گه ریته وه بو جیگیربوونی (بیدعه) به شیوازیکی زور ناشرین له ناو موسلماناندا و تاوای لی هاتوو مروؤی وا هه یه ناماده یه ده ست له سوننه تیکی صحیحی پیغه مبه ر (ﷺ) هه لبرگیت به لام وا ده زانیت هه موو دنیا یی به سه ردا پوخاوه نه گه ر بته ویت بیدعه یه کی بو پۆشن بکه یته وه و بته وی وازی لی بیئی.

هه ر نه م هۆیه ش وای کرد له صالح و خواناسی ئومه ت (سوله یمان التیمی) که نه وه نه ده رقی له موسلمانانی بیدعه چی بیته وه که به جوړی تا مردن و سه ره مه رگیش هه ر خه فه تبار بوو ده گریا بزانی له بهر چی بووه وا به و جوړه گریاوه؟:

* مرض سليمان التیمی فبکی فی مرضه بکاء شدیداً، فقيل له ما يبکک؟ أتجزع من الموت؟ قال لا ولكن مررت علی قدری فسلمت علیه فأخاف ان یحاسبنی ربی علیه).^۲

۱ صفة الصفوة (۲/۲۰۴).

۲ صفة الصفوة (۱/۱۸۱).

واته: سليمان التميمي - په حمه تی خوای لی بی - له نه خو شیه کدا زۆر به کول
گریاو، پئیان ووت: بۆچی ده گریت؟ ئایا له مردن ده ترسیت؟ ووتی: نه خیر، به لام
جاریکیان دام به لای له قه ده ریه کدا* و سلّوم لی کرد! زۆر ده ترسم په روه ردگارم
له سه ر نه وه لیپرسینه وه م له گه لدا بکات..

(فضیل) ی کورپی (عیاض) یش - په حمه تی خوای لی بی - زۆر په ست بووه به
بیدعه) و زۆر ترسناک بووه له لای که عه بدیک نه وه نده پروودار بیت نه وه نده بی شرم
بیت ئیسلامی عه زیز به ناته واو و نوقوستان بزانییت و به خه یالی خوی شتی بۆ زیاد
بکات و ته واوی بکات - په نا به خوا - بۆیه ئامۆزگاریمان ده کات وه ک پشتر باسم کرد
که پیمان ده فهرمویت: نه گهر بیدعه چیه که به ره و پرووت هات تو هه ولّ بده له و پئیگایه وه
نه چیت و لایده لیتی.

برای خۆشه ویستم، خوشکی پروادارم، منیش جار به جار کاتی خوی هندی کرده وه م
به گهرم گرتبوو زۆر دلّ پئیان خۆش بوو، هندی له هاوړی تیگه یشتووه کانم پئیان وتم
نه و کارانه ی تو ده یکه یت، سوننه ت نین و بگره بیدعه و داهینراو و زیادکراون بۆ
ئیسلام و پیغه مبه ری خوا (ﷺ) شتی وای نه کردووہ و که چی خوایش لیتی پازی
بووه..

به لام به داخه وه له و کاته دا گویم پی نه دان و له سه ر کاره کانم به رده وام بووم و
زۆریش خۆم ده په نجانم، به لام و ته یه کی ئیمام مالک (په حمه تی خوای لی بیت) کاری
تیکردم و پاش نه وه دهستم کرد به بژارکردنی کرده وه چاکه کانم و نه وه ی له گه ل
سوننه تدا نه بووايه نه مده کرد با زۆر جوانیش بوایه، نه و ته یه گیان و دلّ و ده روونی
هه ژاندم و بیدعه ی وا له به رچاو خستم که وام لیها ت نه مده ویرا نویژم بکه م له دوا ی
بیدعه چیه کانه وه..

وته که یشی نه وه یه که ده فهرمویت: ((هر که سی بیدعه یه که له م دینه دا بیئیته
کایه وه مانای وایه نه م دینه به ناته واو ده زانییت و پیغه مبه ری خوایش (ﷺ) - په نا به

* قه ده ریه کان: کۆمه لئی له موسلمانانن و به وه گومپابوون که ده لئین هه موو گوناھیک قه زا و

خوا – به ناپاک و خائین ده زانیت و ده لیت دینه که ی به ناته وای گه یاندۆته ئیمه و من ده مه ویت به داهینانی جوان ته وای بکه م!! که چی خوی گه وره بریاری ته وای دینی ئیسلام ده دات و ده فه رموویت:

* ﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا﴾^۱.

واته: وا ئه مړۆ ئاینه که تانم تیرو ته سه ل کردو به خششی خۆم به ته وای پزانده به سه رتانداو پازی بووم که ئیسلام ئایننتان بیته.

شه شه م

صالحان خۆیانیان له غه ییه ت پاراستوو:

برای موسلمانم، خوشکی پاکداوین، که ماده م به نیازیت بکه ویتته دوی کاروانه پر له نووره که ی صالحان.. تا بو ت ده کریت خۆت له باسکردنی موسلمانان له پشته مه واته غه ییه ت کردنیان به دوور بگره .

له هه مووی ترسناکتر نه وه یه که خوی گه وره له سوپه تی (الحجرات) دا به شیوه یه کی وا قیزه ونی کردوو که هه ر که سیک بیبیستیت غه ییه تی له بهر چاو ده که ویت و نزیک نابیته وه .

قال الله تعالى: ﴿وَلَا يَغْتَب بَّعْضُكُم بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَحِيمٌ﴾^۱

واته: ئە ی ده سته ی باوه رداران غه ییه تی به کتری مه که ن و له پشته مه باسی به کتر مه که ن چونکه ئایا پیتان خۆشه گۆشتی برا موسلمانه که تان بخۆن به مردووی؟! ئە وه تان زۆر پی ناخۆشه و – ئیلتنجتان دیت ده ی له خوا بترسن و له غه ییه ت کردنیش ئیلتنجتان بیت به پاستی خوا ئی وه رگری ته و به سوژه .

خوشکان، برایان، هه ی یاران وه رن با پیکه وه له گه ل سه روه رمان (ﷺ) و جبریلدا (سه لامی خوی له سه ر بیت) و له شه وی میعراجدا سه ردانیکی ئاگری جه ه نه م بکه ین بزانی نه وانه ی غه ییه تی خوشک و براکانیان ده که ن له وی ده بینرین؟ ئە ی وه زعیان چۆنه ؟:

* عن أنس بن مالك - رضي الله عنه - قال: قال رسول الله (ﷺ): (لما عرج بي ربّي - عز وجل - مررت بقوم لهم أظفار من نحاس يخمشون وجوههم وصدورهم، فقلت: من هؤلاء يا جبريل؟ قال: هؤلاء الذين يأكلون لحوم الناس، ويقعون في اعراضهم).^۲

۱ الحجرات: (۱۲).

۲ اسناده حسن، الجامع لشعب الايمان (۲۰۵/۱۰) وقال الشيخ الالباني صحيح (۵۲۱۳).

واته: ئەنەسی کورپی مالیک (خوای لی پازی بیت) دەفەر موویت: پێغه مبهیری خوا (ﷺ) فەر موویەتی: کاتیک پەر وەر دگام بەرزنی کردمەوہ بۆ لای خۆی - لە کاتی میعراجدا - دام بە لای کۆمە لیک کە سدا نینۆکیان مس بوو، دەم و چارو سنجی خۆیان پێ دەرنی! وتم: ئەی جبریل ئەمانە کێن؟ فەر مووی: ئەمانە ئو کە سانەن کە گوشتی خە لکی دەخۆن و زە میان دەکەن.

دەخیلتان بم برایان، خوشکان، نەچنە ریزنی گوشت خۆرەکان، مە بە ستم ئو کە سانە نیە سەیرانی زۆر دەکەن و گوشتی چاک دە برژێنن! بە لام گەرە زانای سەر مە شقمان پێناسە یەکی تری دەکات:

* یقول محمد بن عبید الطنافسی: کنا عند سفیان الثوری - رحمہ اللہ - فأتاہ رجل فقال: یا ابا عبد اللہ، أرأیت هذا الحدیث الذي جاء فیہ: (ان اللہ لیبغض أهل البیت للحمیین) اهم الذین یكثرون اکل اللحم؟

فقال سفیان: لا، هم الذین یكثرون اکل لحوم الناس.^۱

واته: محمدی کورپی عوبیدی تەنافوسی دەلی: لە خزمەت سو فیانی سە وریدا بووین (رەحمەتی خوای لی بیت) لە و کاتە دا پیاویک هات و وتی: ئایا ئو فەر موودە یە کە تیایدا هاتووہ - خوای گەرە رقی لە خانە وادە گوشت خۆرەکانە! مە بە سستی لە و کە سانە یە کە گوشتی زۆر دەخۆن؟ سو فیانی ش فەر مووی: نا، بە لکو ئو کە سانەن کە زۆر زۆر گوشتی خە لکی دەخۆن! واته: غە ییە تیان دەکەن.

ئە مە ش پێغه مبهیره ئازیزە کە مانە (ﷺ) وانە یەکی گەرە مان فیئردە کات لە دوور کە وتنە وە لە م رە و شتە ناشیرینە و حەزی نە کردووہ باسی کە سیک بکات و چە ندان مال و سامانی پێ بدریت یان هە بییت:

* عن عائشة - رضي الله عنها - قالت: حکیت إنساناً، فقال: لي النبي (ﷺ): (ما أحبّ اني حکیت انساناً وان لي کذا وکذا).^۲

۱ اسنادە رجال ثقات، الجامع لشعب الايمان (۲۰۴/۱۰).

۲ اسناد رجاله ثقات، الجامع (۲۱۰/۱۰).

واته: عائشه - دایکی باوه‌پداران - (خوای لی پازی بیئت) ده‌فرموویت: باسی به‌کیکم کرد له لای پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) و ئه‌ویش پیی فرمووم: پیم خوش نیه زه‌می یه‌کیک بکه‌م له به‌رامبه‌ردا ئه‌وه‌نده و ئه‌وه‌نده سامانم ده‌ست که‌ویت!

ئه‌م جاره‌یان دایکی ئازیزمان - عائیشه - (خوای لی پازی بیئت) ناوی ئه‌و خوشکه موسلمان‌ه‌ش ده‌بات که غه‌یبه‌تی کردوو و پیغه‌مبه‌ریش (ﷺ) به‌ جوړیک قیزه‌ونی ده‌کات له لایدا که تا مردن نزیکه باسکردنی خه‌لکی له پشته‌مله نه‌بیته‌وه:

عن ابي حذيفة عن عائشة قالت: قلت يا رسول الله ان صفية امرأة و اشارت الى أنملة - يعني قصيرة! فقالت النبي (ﷺ): (لقد مزجت بكلمة لو مزجت بها البحر مزجت).

واته: ئه‌بی حوزه‌یفه ده‌لیت: عائشه (خوای لی پازی بیئت) فرمووی: به پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) وت: - صوفیه - ئا‌فره‌تیکی کورته بالایه و ئاماژه‌ی کرد به نینۆکی په‌نجه‌ی بۆی! و پیغه‌مبه‌ریش فرمووی: خۆت تیکه‌لی وشه‌یه‌کی وا کرد که نه‌گه‌ر تیکه‌لی ده‌ریابه‌کی بکه‌یت پیسی ده‌کات.

ئه‌مه‌ش خوشکه - مه‌یمونه - یه (خوای لی پازی بیئت) به‌نده ئازادکراوه‌که‌ی پیغه‌مبه‌رمان (ﷺ) و پیغه‌مبه‌رمان پیی ده‌فرموویت ئه‌گه‌ر ده‌ته‌ویت سزای ناوگۆپ نه‌چه‌ژیت غه‌یبه‌تی که‌س مه‌که:

* عن عبدالرحمن بن القاسم، عن ميمونة مولاة النبي (ﷺ) قالت: قال لي رسول الله (ﷺ): يا ميمونة تعودي بالله من عذاب القبر، قلت: يا رسول الله انه الحق؟ قال: (نعم يا ميمونة، وان من أشد عذاب القبر يا ميمونة: الغيبة والبول).

واته: عبدالرحمن ی کورپی قاسم له مه‌یمونه‌وه ده‌گیریته‌وه - که که‌نیزه‌کیکی ئازادکراوی پیغه‌مبه‌ری خوا بووه ده‌لیت: پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) پیی فرمووم: ئه‌ی مه‌یمونه په‌نا بگره به خوا له سزای گۆپ، ده‌لی: وتم: ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا به پاستی له گۆپدا سزا ده‌دریین؟ پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فرمووی: به‌لی ئه‌ی مه‌یمونه، ئا‌ره‌حه‌تترین سزای گۆپ بۆ ئه‌و که‌سانه‌یه که غه‌یبه‌تی خه‌لکی ده‌که‌ن و ئه‌وانه‌یشی به جوانی تارات ناگرن.

برای موسلمانم - غه یبه تکاران - له ناو کاروانه موباره که که ی صالحاندا جییان نابیته وه چونکه نه زانی غه یبه تکردن بۆنیک ی زۆر بۆگه نی هه یه؟ شتی وات بیتسووه؟ ده ی گوی بۆ نه م فه رمووده یه بگره:

* عن جابر قال: كنا مع النبي (ﷺ) في سفر فهاجت ریح منتنة، فقال: (اتدرون ما هذا؟) قالوا: لا، قال: (قوم من المنافقين اغتابوا ناسا من المؤمنين).^۱

واته: جابری کوری عبدالله (خوای لی پازی بیت) ده فه رموویت: له سه فه ریکماندا له گه ل پیغه مبه ری خوادا بووین (ﷺ) بایه که هه لی کردو بۆنیک ی ناخۆشی له گه ل خۆی هینا، فه رمووی: نه زانن نه مه چه؟ وتیان نه خیر، فه رمووی: کۆمه لیک له دوو پوووه کان غه یبه تی کۆمه لیک له بپوادارانیا ن ده کرد.

نه وه ش زانای تابعین و خواناس - عوبه یده - یه (په حمه تی خوای لی بیت) وا له م دینه پا که تیگه یشتوو که هه ر که سیک باسی براو خوشکانی موسلمان ی بکات له پشته مله نه وه ده ستنو یژه که ی شکاره و ده بیت بیگت پیته وه:

* عن محمد بن سيرين - رحمه الله - قال: قلت لعبيدة - رحمه الله - مم يعاد الوضوء؟ قال: من الحدث واذى المسلم! قال: وكان شيخ يمر بمجلس لهم فيقول: توضأوا فان بعض ما تقولون شر من الحدث).^۲

واته: محمدی کوری سیرین ده فه رموویت: به عوبه یده م وت (په حمه تی خوای لی بیت) ئایا ده ستنو یژه له چی ده گت پیته وه؟ فه رمووی: له چوونه سه رئاو و ئازاردانی موسلمانان، پیاویک دای به لای کۆمه لیک که سدا پیتی وتن: ده ست نو یژه بگره وه، چونکه هه ندی له قسه و باسه کانتان له ده ستنو یژه شکینه کان خراپترن.

ئایا بیستووتانه که غه یبه ت ده ستنو یژه ده شکینیت و نو یژه به تال ده کاته وه و پۆژوو ده شکینیت؟ سه یر نه بیت به لاته وه، ئیستا به فه رمووده ی پیغه مبه ر (ﷺ) و ته ی ئیمام احمد نه و سه رسامیه ت ناهیلیم - ان شاء الله -:

۱ رواه احمد ورجال احمد ثقات، الجامع لشعب الايمان (۲۱۷/۱۰).

۲ رواه ابن ابي شيبة في المصنف (۱/۱۳۴)، الجامع لشعب الايمان (۲۱۴/۱۰).

* عن ابن عباس - رضي الله عنه - أن رجلين صليا الصلاة الظهر او العصر وكانا صائمين، فلما قضى النبي (ﷺ) الصلاة قال: (اعيدوا وضوءكما وصلاتكما وامضيا في صومكما واقضياه يوما آخر)، قالوا: لم يا رسول الله (ﷺ)؟ قال: اغتبتم فلاناً).^۱

واته: عبدالله ی کورپی عه باس (خوای لی پازی بیئت) ده فه رموویت: دوو پیاو نوپژی عه سر یان نیوه پۆیان کردو به پۆژویش بوون، کاتیک پیغه مبهه نوپژه که ی کرد پیی فه رموون: ده ستنوپیژ بگرنه وه و نوپژه کانتان بگپنه وه و پۆژوو که شتان بگرن به لام دوایی بیگپنه وه! نه وانیش وتیان: بۆچی نه ی پیغه مبهه ری خوا (ﷺ)؟ نه ویش فه رمووی: غه بیه تی فلان که ستان کرد.

پیشه واکه ی نه هلی سوننه و جه ماعه - احمدی کورپی حه نبه ل - (خوای لی پازی بیئت) پاقه یه کی نه م فه رمووده یه ده کات به شیوه یه کی جوان با گوئی بۆ بگرین:

* قال الامام احمد بن حنبل - رحمه الله -: (أمر من أمره بأعادة الوضوء والصلاة بالغيبة، أو اذى المسلم انما هو بالتكفير لما مضى من الذنب والله اعلم).^۲

واته: ئیمام احمدی کورپی حه نبه ل (په حمه تی خوای لی بیئت) فه رمانی داوه به ده ستنوپیژگرته وه و دووباره کردنه وه ی نوپژه که نه گه ر غه بیه تی که سیکی کردبوو به و ده ستنوپیژه وه یان له بهر نه وه ی ئازاری دلی موسلمانیک ی داوه و نه و کاره ش ده بیته هۆی لیخۆشبوونی گونا هه که ی و خوایش باشتی لی ده زانیت.

خۆشبه ختی بۆ غه بیه تکه راو نه گه ر به و هۆیه وه نه ویش ده ست نه کاته وه به غه بیه تکردنی غه بیه تکه ره که و بیداته ده ستی خوا، نه و کاته له قیامه تدا سه رمایه ی کرده وه ی جوانی نه و که سانه ده بات بۆ خۆی:

* قال الامام الاوزاعي - رحمه الله -: (بلغني انه يقال للعبد يوم القيامة: قم فخذ حَقك من فلان!، فيقول: مالي قبله حق، فيقال: بلى نذكرك يوم كذا وكذا بكذا وكذا).^۳

واته: ئیمام نه بوعه مر ی نه وزاعی (په حمه تی خوای لی بیئت) ده فه رموویت: بیستوو مه که له پۆژی قیامه تدا به به نده یه ک ده وتریت: هه سته برۆ هه قی خۆت له فلان که س

۱ نذره السيوطي في الدر المنثور، الجامع لشعب الايمان (۲۱۵/۱۰).

۲ الجامع لشعب الايمان (۲۱۸/۱۰).

۳ اسناده رجال ثقات، الجامع لشعب الايمان (۲۲۳/۱۰).

بکهروه! ئه‌ویش ده‌لی: هیچ هه‌قیکم له لای نه‌یه، و پیتی ده‌لێن: به‌لی هه‌قت لایه‌تی چونکه له پۆژی ئه‌وه‌نده‌ی ئه‌وه‌نده‌دا فلان باسی تۆی کردو غه‌یبه‌تی کردیت. هه‌ر به‌م هۆیه‌شه‌وه بوو که زانای خواناس و صالح (عبدالرحمن) ده‌لی: من هه‌ر ده‌که‌م ده‌نکه به ده‌نکه‌ی ئه‌م شاره غه‌یبه‌تم بکه‌ن، بزاتین بۆچی؟:

* قال عبدالرحمن بن عمر رسته: سمعت عبدالرحمن بن مهدي - رحمه الله - يقول: (لو لا اني اكره ان يعصى الله لتمنيت ان لا يبقى في هذا المصر أحد الا وقع في واغتابني، واي شيء أهنأ من حسنة يجدها الرجل في صحيفته يوم القيامة لم يعملها لم يعلم بها).^۱ واته: عبدالرحمن ی کورپی رسته ده‌لێت: گویم لی بوو مامۆستا عبدالرحمن ی کورپی مه‌دی (په‌حمه‌تی خوای لی بی‌ت) ده‌یفه‌رموو: ئه‌گه‌ر له‌به‌ر ئه‌وه نه‌بووایه پیم ناخۆشه سه‌رپێچی په‌روه‌ردگار بکری‌ت ئاواتم ده‌خواست یه‌ک به‌یه‌کی ئه‌م شاره غه‌یبه‌تیان بکه‌رمایه، ده‌ی چی له‌وه خۆشتره که مرۆڤ له ناو نامه‌ی کرده‌وه‌کانیدا له پۆژی قیامه‌تا کۆمه‌لی کرده‌وه‌ی چاکه‌ی بۆ نووسرابی‌ت و خۆی نه‌یکردی‌ت.. به‌لکو چاکه‌ی غه‌یبه‌تکه‌رانی بۆ هاتوو په‌نا به‌خوا و خۆیان بی‌چاکه ماونه‌ته‌وه. خوشک و براكانم له‌م کاروانه موباره‌که‌دا وه‌رناگیرین تا وه‌ک زانا صالحه‌که‌ی سه‌رده‌می تابعین محمدی کورپی سیرین (په‌حمه‌تی خوای لی بی‌ت) لی نه‌یه‌ت له وردترین قسه‌ماندا له غه‌یبه‌ت کردن خۆمان بپاریزین:

* قال طوق بن وهب: دخلت على محمد بن سيرين وقد اشتكيت، فقال: كاني أراك شاكياً قال: قلت: أجل، قال: اذهب الى فلان الطبيب فاستوصفه، ثم قال: اذهب الى فلان فانه اطب منه، ثم قال: (استغفر الله اراني قد اغبته).^۲

واته: ته‌وقی کورپی وه‌هه‌ب ده‌لی: چووم بۆ خزمه‌ت محمدی کورپی سیرین و حالێ نه‌خۆشینی خۆم بۆ باس کردو ئه‌ویش فه‌رمووی: ئه‌بینم سه‌کالای ئێش و ئازارت ده‌که‌ی؟ وتم: به‌لی، فه‌رمووی: بپۆ بۆ لای فلان پزیشک ئه‌و شاره‌زاتره له ئه‌و، پاشان فه‌رمووی: خوایه داوای لی‌بوردن ده‌که‌م، وا ئه‌زانم غه‌یبه‌تی یه‌که‌م کرد!!

۱ اخرجه ابو نعیم فی حلیة الاولیاء (۱۱/۹) الجامع لشعب الایمان (۲۲۲/۱۰).

۲ الجامع لشعب الایمان (۲۴۶/۱۰).

صالحان (په حمه تی خویان لی بیت) خویان هرگیز غه بیه تی که س ناکه نو به هیچ جوریکیش نایه آن هیچ که سیک له مه جلیسه کانیاندا غه بیه تی برابه کی موسلمانانی بکات و له پشته مله باسی بکات و حورمه تی بشکیئیت بویه مه جلیسه کانیاں مه جلیسی پر له نوورو ئیمان بووه و فرموین په ندیك وهریگرن یاران له نیاسی کوری موعاویه وه:

* عن سفیان بن حسین قال: کنت عند ایاس بن معاویة وعنده رجل تخوفت ان قمت من عنده ان يقع فی، قال: فجلست حتی قام، فلما قام ذکرته لإیاس قال: فجعل ینظر فی وجهی فلا یقول لی شیئا، حتی فرغت، فقال لی: (اغزوت الدیلم؟ قلت: لا، قال: اغزوت السند؟ قلت: لا، قال: فغزوت الهند؟ قلت: لا، قال: فغزوت الروم؟ قلت: لا، قال: فسلم منک الدیلم والسند والهند والروم، ولیس یسلم منک اخوک هذا، فلم یعد هذا، فلم یعد سفیان هذا).

واته: سوفیانی کوری حوسه یین ده لیت: له خزمه تئ یاسی کوری موعاویه دا بووم و له وی پیاویکی لی بوو زۆر ترسام که من هه لسم له پاشه مله غه بیه تم بکات له لای ماموستا نیاس بویه بریارم دا دانیشمه وه تا ئه و ده پوات، پیاوه که پویشتم و منیش باسم کرد بۆ ماموستا! ماموستایش هر سهیری ناوچاوانی ده کردم هیچی نه ده ووت تا لی بوومه وه پاشان پیی وتم: ئایا له غه زای ده یله مدا به شداریت کردوو؟ وتم: نا، فرمووی: ئه ی له غه زای سیند دا؟ وتم: نه خیر، فرمووی: ئه ی له غه زای هندستاندا؟ وتم: نه خیر، فرمووی: ئه ی له غه زای پۆمدا؟ وتم: نه خیر، ئه و جا فرمووی پییم: تۆ ده یله م و سیندو هیندو پۆم له ده ستت بیوه ی بوون که چی برا موسلمانه که ت له ده ست و زمانت بیوه ی نیه؟! ئیتر له و پۆژه به دوا سوفیانیان نه بینی غه بیه تی هیچ که سیک بکات.

براو خوشکی موسلمانم، هه تا بۆمان ده کریت با باسی که س نه که یین چونکه له وانه یه به ته نها ئه و قسانه ی تۆ حورمه تی ئه و برا موسلمانه ت له کۆمه لگه دا بشکیئیت، ئه ی

ناترسی خوای گهوره‌ش حورمه‌تی تۆش بشکینیت؟ ده گوی بگره بۆ مامۆستای صالحان و سه‌رمه‌شوق بۆ ئیمه – ئیبراهیمی نه‌خه‌عی – بزانه له ترسی چی غه‌یبه‌تی کهس ناکات؟:

* قال الأعمش: سمعت ابراهيم النخعي – رحمه الله – يقول: (اني لاری الشيء اكره فما يمنعني ان أتكلم فيه الا مخافة ان ابتلى بمثله).^۱

واته: ئه‌عه‌ش ده‌لئیت: له ئیبراهیمی نه‌خه‌عیم بیست (په‌حه‌تی خوای لی بیئت) ده‌یفه‌رموو: زۆر شت ده‌بینم له خه‌لکیدا پیم ناخۆشه به‌لام ئه‌وه‌ی پیم لی ده‌گریت که باسی بکه‌م ئه‌وه‌یه که ده‌ترسم خوای گه‌وره‌ی خۆیشم دوچار بکات به‌و غه‌له‌ته‌وه‌، واته به‌هۆی ئه‌وه‌ی که هه‌ستاوم به‌شکاندنی که‌سیک و غه‌یبه‌تیم کردوه.

ئه‌گه‌ر به‌راسته‌وه‌ ده‌ته‌ویت بجیته کاروانی صالحانه‌وه‌ ده‌بیئت وه‌ک مامۆستا سوفیانی سه‌وری بیئت (په‌حه‌تی خوای لی بیئت) ئه‌وه‌نده به‌گه‌وره‌و ترسناک سه‌یری غه‌یبه‌ت بکه‌یت که له‌وه‌ ترسناکتر بیئت له‌لات که تیریکی پێوه‌ بنییت!:

* قال بشر بن حارث يقول: قال الفضيل – بن عياض – سمعت سفیان – الثوري – رحمه الله – يقول: (لأن ارمي رجلاً بسهم أحب اليّ من ان ارميه بلساني).^۲

واته: فوزه‌یلی کوپی عه‌یاز (په‌حه‌تی خوای لی بیئت) ده‌لئیت: گویم لی بوو سوفیانی سه‌وری (په‌حه‌تی خوای لی بیئت) ده‌یفه‌رموو: پیم خۆشه‌ تیریکی بگره‌ که‌سیک و – برینداری بکه‌م – نه‌وه‌ک به‌تیری زمانم برینداری بکه‌م.

ده‌خیلتان بیه‌ی یاران، با به‌سوک نه‌پوانین بۆ غه‌یبه‌ت و باس کرنی خوشک و برا موسلمانه‌کانمان له‌پشته‌مله به‌شتیکی ساده‌و ساکار سه‌یری نه‌که‌ین به‌لکو با گوی له‌زانای مه‌زنی فه‌رموده سوفیانی کوپی عوه‌ینه‌ بگرین ئه‌وجا بۆت ده‌رده‌که‌ویت که تاوانیکی چه‌ند گه‌وره‌یه‌:

۱ اسناده حسن، الجامع لشعب الايمان (۲۴۷/۱۰).

۲ الجامع لشعب الايمان (۲۵۱/۱۰).

* قال اسحاق بن اسماعیل: قال سفیان بن عیینة - رحمه الله - : الغيبة عند الله اشد من الزنا وشرب الخمر، لان الزنا وشرب الخمر ذنب فيما بينك وبين الله - عز وجل - فاذا تبت منه تاب الله عليك، والغيبة لا تغفر لك حتى يغفر لك صاحبها).^۱

واته: سوفیانی کوپی عویینه (په حمه تی خوای لی بیت) فه رموویه تی: غه یبه تکر دن له لای خوای عز وجل له زیناو مهی خواردنه وه ترسناک و گه وره تره! چونکه زیناکردن و نارهق خواردنه وه گوناهیکه له نیوان خۆت و خوادایه وه نه گه ره له دلّه وه تهویه بکهیت خوا ته وبهت لی وهرده گریت به لام غه یبهت کردن گوناهیکه له گه ل خه لکیداو تا نه وه که سه لیت خۆش نه بیت خوایش لیت خۆش نابیت.

وه رن برایان با چاویک له ئیمامی بخاری بکهین (په حمه تی خوای لی بیت) زانا مه زنه که ی فه رمووده و خاوه نی صحیحی بوخاری بزانه له سه ره غه یبهت کردن به خۆی چی ده لیت:

* قال بكر بن منير: سمعت محمد بن اسماعيل البخاري - رحمه الله - يقول: أرجو ان القي الله ولا يحاسبني اني اغتبت أحدا).^۲

واته: به کری کوپی مونیر ده لیت: له محمدی کوپی ئیسماعیلی بوخاریم بیست (په حمه تی خوای لی بیت) ده یفه رموو: من تکام وایه بگه پیمه وه بۆ لای خواو لیپرسینه وه م له گه لدا نه کات له سه ره وه ی غه یبهت که سم کرد بیت، واته هه ولّ ده ده م غه یبهت که س نه خه مه نامه ی کرده وه کانه وه.

۱ الجامع لشعب الايمان (۲۲۳/۱۰).

۲ صفة الصفوة (۱۱۴/۲).

بهشی سییه م

صالحان (رهحمهتی خویان لی بیټ) له نیوان چوار ترسدا دهژین:

۱- ترسان له خوی په روهردگار.

۲- ترسان له هاتنی رژی قیامت.

۳- ترسان له ناگری دوزه خ.

۴- ترسان له فه توادان.

یه کهم

ترسان له خوای په روه ردگار له لای صالحان:

ته قوا واته ترسان له خوای به دهسه لات و خاوه نی هه موو که ون و کائینات، و نه م ترسه یش نه نجامیکى مسوگر و به ره می سروشتی هه ست کردنه به باوه پیکى قول و پته و که په یوه ستمان دهکات به چاودیری به رده وامى خوای په روه ردگارى - عز جل - و ترسان له خه شم و قین و توپه بوون و سزاکانى، و هه لپه کردن بو به دهسته ینانى لیبوردى.

له م باره یوه وهک یه کى له صالحانى نه ناسراو ده فهرمویت: ((اتقاء عذاب الله بصالح العمل، والخشية من الله في السر والعلن)).^۱

واته: خو پاراستن له سزای سهختی په روه ردگار به کرده وهى جوان و ترسان له خوا له په نهانى و ناشکرادا.

قورئانه کهى خوای - عز وجل - پرپه تی له باسکردنى ته قوا و هاندانى موسلمانان بو خو پارازندنه وه به و سیفته ته گه وره و گرنکه و سه ره تا پیمان راده گه یه نیت که تا بو تان ده کریت له خوا ترسانى ته واو له خو تاندا بیننه دى:

قال الله تعالى: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ﴾.^۲

واته: نهى کومه لى باوه رداران له خوا بترسن به نه وپه پرى له خواترسان و مافى ته واوى پى بدن.

هه روه ها خو ش حالیشمان دهکات به وهى که نه گه ر بیټو له خوا ترسانمان تیدا دروست بیټ نهوا - فورقانمان پى ده به خشیت ده بى نه و خه لاته مه زنه چى بى؟

قال الله سبحانه: ﴿إِن تَتَّقُوا اللَّهَ يَجْعَلْ لَكُمْ فُرْقَانًا وَيُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ﴾.^۳

۱ تربية الاولاد في الاسلام - عبدالله ناصح علوان (۳۵۵/۱).

۲ سورة ال عمران، (الآية: ۱۰۲).

۳ سورة الانفال، (الآية: ۲۹).

واته: هر كه سێك له خوا بترسیت - و نهویریت سه‌رپێچی بكات - ئه‌وا خه‌لاتی ده‌كات به پیدانی شاره‌ی ئازابه‌تی - نوط الشجاعة - ی فورقان - كه به هۆی ئه‌و خه‌لاته‌وه پێگای ژیا‌نی بۆ پۆشن ده‌كاتوه و هه‌ق و ناهه‌ق له یه‌ك جیا‌ده‌كاتوه و گونا‌ه و تاوانه‌كانیشی بۆ ده‌پۆشیت و له گونا‌هه‌كانیشی خۆش ده‌بیت، چونكه خوا خاوه‌نی خه‌لات و به‌خششی زۆر گه‌وره‌یه و ته‌نها له خوا ترسانیش له‌و خه‌لاته‌ مه‌زنانه به‌هره‌مند ده‌بن.

برای صالحم ئایا هه‌ز ده‌كه‌یت له‌گه‌ڵ کاروانی صالحاندا بکه‌ویته پێ؟ ئایا هه‌ز ده‌كه‌یت له‌ نا‌رچه‌تترین کاته‌کاندا خوا بگاته‌ فریات؟ و یان ده‌رووت لی بگاته‌وه؟ یان به‌ جۆریک پاره و سه‌روه‌ت و سامان بپژینیت به‌سه‌رتدا كه خۆت سه‌رسام ببیت و بلیت ئه‌م هه‌مووه‌ پاره‌یه‌م له‌ کوپوه بۆ هات؟ ده‌ی گوێ له‌م ئایه‌ته‌ مه‌زنه‌ بگه‌ره:

قال الله تعالى: ﴿وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا ۖ وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ﴾^۱.

واته: هر كه‌سی له‌ خوی گه‌وره‌ بترسیت - و سنوره‌کانی بپارزیت و نه‌یانشکینیت - ئه‌وا خوا له‌سه‌ر خۆی فه‌رزی کردوه كه هه‌رده‌م له‌ نا‌رچه‌ته‌یه‌کاندا ده‌رووی لی بگاته‌وه و له‌ ژیا‌ن و گوزه‌رانیش بی‌خه‌می بکات و به‌ جۆری پێق و پۆنی بۆ بنی‌ریت خۆی سه‌رسام بیت و هر به‌ خه‌یالی‌یشی دانه‌هاتبیت كه شتی وای ده‌ست بکه‌ویت.

برای موسلمان و خوشکی پۆشته‌م.. ئایا ده‌زانی به‌هه‌شتی خوا و ده‌ستکه‌وتنی خۆشیه‌کانی پۆزی قیامه‌ت بۆ ئه‌و كه‌سانه‌یه‌ كه له‌ دنیا ترسنۆکن؟ به‌لام نه‌ له‌ دروستکراوه‌کان به‌لکو ترسان له‌ به‌دیهینه‌ری بوونه‌وه‌ر، خۆیا‌ن بۆمان باس ده‌که‌ن و ده‌لێن: ئه‌م خۆشی و ناز و نیعمه‌ته‌ زۆره‌ی به‌ ئی‌مه‌ به‌خشاوه‌ به‌ هۆی ئه‌وه‌وه‌یه‌ كه له‌ دنیا خه‌ریک بوو له‌ په‌روه‌ردگار ده‌توقین و نه‌مان ده‌وێرا گونا‌ه بکه‌ین نه‌ خۆمان و نه‌ مال و منداله‌کانمان، وه‌ك ده‌فه‌رموویت:

قال الله تعالى: ﴿وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٢٥﴾ قَالُوا إِنَّا كُنَّا قَبْلَ فِي أَهْلِنَا مُشْفِقِينَ ﴿٢٦﴾ فَمَرَّ اللَّهُ عَلَيْنَا وَوَقَّنَا عَذَابَ السَّمُورِ ﴿٢٧﴾ إِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلُ نَدْعُوهُ إِنَّهُ هُوَ الْبَرُّ الرَّحِيمُ ﴿٢٨﴾﴾^۱

واته: به‌هشتیه‌کان - هیچ نیش و کاریان نییه جگه له پابواردن و سهردانی به‌کتری نه‌بیت و له به‌کئی له و سهردانانه‌دا باسی دنیای پابردوو ده‌که‌ن و هه‌ندیکیان له هه‌ندیکیان ده‌پرسن: ئایا ئیوه له دنیا چیتان کردوو و خوا به‌م زه‌خامه‌ته پیزی لی ناون؟

له وه‌لامدا ده‌یان وت: ئیمه کاتی خوی له دنیا‌دا و له ناو مال و مندالی خۆماندا زۆر زۆر ده‌ترساین له خوای گه‌وره و ناره‌حه‌تی و نه‌هامه‌تیه‌کانی پۆژی قیامه‌ت و سزای سه‌ختی خوا له ناو ئاگری جه‌ه‌نه‌مدا و ئه‌وه‌بوو خوای گه‌وره‌یش ئه‌مانی پی داین و دلنیای کردین له‌وه‌ی که که‌مترین ناره‌حه‌تی ناهینمه‌ پێگاتان و له سزای پر له نیش و ئازار به‌ دووری خستین و چونکه کاتی خوی له دنیا زۆر هاوارمان تی ده‌کرد و ئه‌ویش سهرداری چاکه‌کاری و به‌زه‌بیه.

پیغه‌مبهری پیشه‌وامان (ﷺ) - زۆر ترساوه له خوا - چونکه زۆر شتی ده‌رباره‌ی خوا و سزا سه‌خته‌کانی زانیوو که ئیمه به‌ک له سه‌دیشیان نازانین، بۆیه به‌ شه‌و خوی لی نه‌ده‌که‌وت و شه‌و نوژی ده‌کرد و به‌ پۆژیش به‌ پۆژو بوو، و با پێکه‌وه گوی بگرین بۆ ئه‌نه‌س (خوای لی پازی بیت) که ده‌رباره‌ی وتاریکی کاریگری پیغه‌مبهرمان (ﷺ) پیوايه‌تیکی هه‌یه که جیگای تیرامان و ترسان و ترسنوکییه: -

* عن أنس - رضي الله عنه - قال: خطبنا رسول الله (ﷺ) ما سمعت مثلها قط، فقال: ((لو تعلمون ما اعلم لضحكتكم قليلاً ولبكيتم كثيراً)) فغضى أصحاب رسول الله (ﷺ) وجوههم ولهم خنين.^۲

۱ الطور، (الآية: ۲۵-۲۸).

۲ متفق عليه، رياض الصالحين، (لا: ۱۱۷).

واته: نه‌سه‌سی کورپی مالیک - خزمه‌تکاره دلسوززه‌ک‌هی پیغه‌مبه‌رمان (ﷺ) ده‌فهرموویټ: جاریکیان گویم لئ بوو پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) وتاریکی بو ده‌داین که وتاری وا کاریگه‌رم نه‌بیستبوو تیایدا ده‌یفه‌رموو: ((نه‌گه‌ر بتانزانیا په‌ئو شتانه‌ی من ده‌یزانم - و به من پیشان دراوه - زور که‌م پیکه‌نینتان ده‌هات و زور زور ده‌گریان)) و له‌م کاته‌دا هاوه‌له‌کانی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) هه‌موو سه‌ریان داپوشیبوو - یان سه‌ریان داخستبوو و له ژیره‌وه پر مه‌ی گریانان ده‌هات.

هه‌رده‌م سه‌رداره‌که‌مان (ﷺ) داوای له‌خوای گه‌وره ده‌کرد له‌دوعا‌کانیدا که ته‌قوای پی‌ببه‌خشیت و بیخاته‌ریزی له‌خوا ترسان و به‌پله‌ی دووهم هیتاویه‌تی له‌دوای هیدایه‌ت و پینموونی کردن، واته هه‌موو خوشک و برابیه‌ک پاش موسلمان بوون - یان گه‌رانه‌وه بو لای نیسلام له‌دوای سه‌رگردانی و ری‌هه‌له‌کردن ده‌بیټ هه‌ول بدات ته‌قووا له‌خوا ترسان له‌خویدا بیټینه‌دی. وه‌ک ده‌فهرموویټ:

* عن ابن مسعود - رضي الله عنه - ان النبي (ﷺ) كان يقول: (اللهم اني أسألك الهدى والتقى والعفاف والغنى).^۱

واته: عبدالله‌ی کورپی مه‌سعود (خوای لئ‌پازی بیټ) که په‌کیکه‌له (عبدالله) مه‌زنه‌کانی نیسلام ده‌فهرموویټ: پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) هه‌رده‌م ده‌یفه‌رموو: نه‌ی په‌روه‌ردگارم من داوای پینموونی و ته‌قوا و پاک داویننی و ده‌وله‌مه‌ندیت لئ‌ده‌که‌م..

نه‌گه‌ر خه‌ریکی هه‌ر شتیک بوویت له‌دنیا و نه‌و کاره دوو پووی هه‌بوو نه‌تده‌زانی کام پوهه‌ی چاکه و پتویسته‌بیکه‌یت، پیغه‌مبه‌ره نازداره‌که‌ت - محمد (ﷺ) ریگایه‌کی جوان و ناوازه‌ی بو‌داناویت و بیگه‌به‌ر تا خوات لئ‌پازی بیټ:

* عن ابي طريف عدي حاتم الطائي - رضي الله عنه - قال: سمعت رسول الله (ﷺ) يقول: من حلف على يمين ثم رأى اتقى لله منها فليأت التقوى.^۲

واته: (عدی) (خوای لئ‌پازی بیټ) که هاوه‌لئیکي دلسوزی پیغه‌مبه‌ر بووه (ﷺ) و کورپی حاته‌می ته‌ی بووه‌پیاوه مال به‌خشه‌که‌ی سه‌رده‌می پیش نیسلام -

۱ رواه مسلم - رياض الصالحين، (لا: ۳۲).

۲ رواه مسلم، (۱۶۵۱) رياض.

ده فهرموويت: له پيغه مبهري خوام بيست (ﷺ) ده يفهرموو: نه گهر سويندتان له سهر شتيك خوارد - ويستان بيكن - به لام بوتان دهر كهوت له خوا ترسان و ته قوا له وه دايه پيچه وانه كه ي بكه يت، خيرا نه وه يان بكه كه له ته قواي خواوه نزيك تره و نه وه ي پيشتر كه خوت ده تو يست بيكه يت وزي لي بينه.

ته قوا واته: (ناويريت حهرام بخويت، حهرام بلانيت، حهرام بكه يت، حهرام ببيستيت، سنوروشكيني بكه يت هه موو نه مانه له ترسي خواي گوره و بهس) و له هه موو سه رده م و حالت و بواريكدا به م چه شنه بيت وهك پيغه مبهري سه رمه شقمان پيمان ده فهرموويت:

* قال رسول الله (ﷺ): ((إتق الله حيثما كنت واتبع السيئة الحسنة تمحها وخالق الناس بخلق حسن)).^۱

واته: پيغه مبهري خوا (ﷺ) بيت ده فهرموويت: ((له هه ر كوي هه يت و هه رچوني هه يت له خوا بترسه واته له ناو خه لكيداي، يان به ته نهايت، حهرام زورو حه لال كه م بيت، كوفر بالاده ست بيت و نيسلام زه ليل بي و له كارو پيشه ت دهرت بكن يان داتنه مه زرينن به ملكه چي نه بيت بو دور له خويان، تو هه ر له خوا بترسه و پاوه ستاوبه.

نه گهر جاريك له جاران له كارواني صالحان لاتدا به سهر تو له ريگه يه ك و گونا هيك ت لي ده رچوو خيرا ته و به ي لي بكه و په شيمان به ره وه و نيشانه يه كيش له سهر راستي په شيمان ييه كه ت پيشاني په روه ردگار بده و چا كه يه ك بكه وهك دوو پكات نويز يان يه ك پوژ به پوژو يان پاره يه ك بده به هه ژاريك يان سوپه تيك له قورئان ده وربكه ره وه يان سيله يه كي په حمي پچراو په يوه ست بكه ره وه، نه و كاته گونا هه كه ت ده سرپيته وه و له ناو مه ردو ميشدا به ره وشتي به رز تيگه لي خه لكي بكه.

نوبه ي كورپي كه عب (خواي لي رازي بيت) جوان ترين پيناسه ي كردووه بو (ته قوا) كه تا نه مړو پيناسه يه كي وا جوانم نه خويندو ته وه و نه مبيستوه، نوبه ي (خواي لي رازي بيت) ده يه وي ت به نمونه يه كي ته مسيلي زور جوان عومره وه موو لايه كمان له راستي ته قوا تيبگه يه ني ت، به م جوړه پيناسه ي كرد:

* ورد ان عمر بن الخطاب (رضي الله عنه) سأل أبي بن كعب (رضي الله عنه) عن التقوى، فقال له: (أما سلكت طريقا ذا شوك؟ قال: بلى، قال: فما عملت؟ قال: شمرت واجتهدت، قال: فذلك التقوى).

واته: عومهری کوپړی خه‌تاب - دووهم که‌سایه‌تی مه‌زنی ئیسلام له دواى پیغه‌مبه‌رمان (ﷺ) جارټیکیان پرسپاری کرد له هاوه‌له شاره‌زا و خوینده‌واره‌که‌ی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) ئوبه‌ی کوپړی که‌عب (خوای لی پازی بیټ) و پټی وت: ته‌قوا چپیه؟ ئه‌ویش له وه‌لامدا پټی وت: ئایا به شوینټیکى درکاویدا تیپه‌رپویت؟ فه‌رمووی: به‌لی، فه‌رمووی: چیت کردروه له و کاته‌دا؟ فه‌رمووی: خوّم هه‌لگردووه و پټم پاراستووه... فه‌رمووی: ده‌ی ئه‌وه ته‌قوايه.

به پاستی گونا‌ه درک و دالی پټگایه و له خوا ترسانیش ئه‌وه‌یه خوټ هه‌لکه‌یت و هه‌ولّ بده‌یت خوټیان لی بپارټیزیت چاوت له نه‌زه‌ر ده‌مت له درؤ، سکت له پارووی حه‌رام و گوټ له بیستنی غه‌یبه‌ت و گورانی حه‌رام بپارټیزیت.. ئه‌وه ته‌قوايه خوټ ته‌قوا ئه‌وه نیبه بترسی له خوا و به ناویردنی زراوت بتوقی به‌لکو باوه‌پدارانی پاسته‌قینه خویان خوټ‌ده‌وټ و حه‌ز به بیستنی ناوی ده‌که‌ن.

(سید قطب) له کونجی زیندانه‌کانی فه‌رمان‌په‌وایانی دوور له خوادا به ته‌نیایی ده‌ژیاو له‌وی ته‌فسیرټیکى ناوازه‌ی هه‌موو قورئانی پټشکه‌ش کردین و له پافه‌کردنی ئه‌و درک و داله‌ی که‌ ئوبه‌ی بؤ عومهری باسکرد شتیکی جوان ده‌فه‌رموویټ و ده‌لټیت:

* (فذلك التقوى حساسية في الضمير، وشفافية في الشعور، وخشية مستمرة، وحذر دائم، وتوقُّ لأشواق الطريق، طريق الحياة.. الذي تتجاذبه اشواق الرغائب والشهوات واشواق المطامع والمطامح، واشواق المخاوف والهواجس، واشواق الرجاء الكاذب فيمن لا يملك الرجاء، والخوف الكاذب ممن لا يملك نفعاً ولا ضراً وعشرات غيرها من الاشواق).

واته: ئه‌وه ئه‌وپه‌پړی مانای ته‌قوايه، هه‌ستیکی ویژدانی، هه‌ست ناسکی، ترسانی به‌رده‌وام، و ئاگا له‌خوټوونی هه‌میشه‌یی و خوټ پاراستن له درک و داله‌کانی پټگا، پټگا‌کانی ژیان که‌ درکی شه‌هوت و ئاره‌زوو په‌رستی و درکی چا‌وچنؤکی و

هه لپه هه لپو دړکی ترسنوکی و دلہ پراوکی و دړکی نومیدی دروینه به که سانیک که نومیدی چاکه یان لئ ناکریت، ترسی دروینه له که سانیک که قازانچ و زیان به دست نه وان نیه و ده یان و ده یان دړکی تریش.

نایا بؤ سه یران و گه شت و گوزار چویت بؤ که ژ و کوسار یان بؤ پړواز و قنګر که ندن؟ و شوانت دیوه له لای پانه که ی بیٹ؟ ده ی نه مجاره شوانه کان وانه ی ته قوا و له خوا ترسانمان فیر ده که ن با پیکه وه له گه ل عومهری کورپی خه تابدا بچین بؤ گه شتیک: -

* عن عبدالله بن دينار: خرجت مع عمر بن الخطاب - رضي الله عنه - الى مكة فعرسنا في بعض الطريق، فانحدر بنا راعٍ من الجبل، فقال له: يا راع بعني شاة من هذا الغنم، فقال: اني مملوك، فقال له - اختباراً - قل لسيدك أكلها الذئب، فقال الراعي: اين الله؟ فبكى عمر - رضي الله عنه - ثم غدا مع المملوك، فاشتراه من مولاه وأعتقه، وقال: اعتقك في الدنيا هذه الكلمة وارجوا ان يعتقك في الآخرة.^۱

واته: عبدالله ی کورپی دینار ده لیت: به هاوه لئ عمری کورپی خطاب له مه دینه درچووین به ره و شاری مه ککه و له پړگا شه و مان به سه ر هات و له جیپه که لاماندا و له کیوه که وه شوانیک - به مه پره کانیه وه - به ره و لامان هات و عمر پیسی فه رموو: مه پړکمان له مه پره کانت پی بفروشه نه ی برای شوان، شوانه که ش له وه لامدا ووتی: من خاوه نیان نیم و منیش به نده ی که سانی ترم، و عومهریش - خوی لئ پازی بی - وه ک تا قیردنه وه ی باوه پره که ی پیسی ووت: بمانده ری و پاشان به گه وره که ت بلئ گورگ خواردی! شوانه که یش ووتی: نه ی خوا له کوئی به !! نه م وه لامه ده ریایه که بوو له ته قوا بؤیه عومهر خوی پی نه گیرا و دهستی کرد به گریان و پاشان گه وره که ی دوزیه وه و لئی کرپه وه و نازادی کرد و پیسی فه رموو: نه م ووشه یه له دنیا پزگاری کردی له کویلیه تی و تکایشم وایه له پوژی قیامه تیشدا فریات بکه ویت و له ناګر بتپاریزیت.

خوشبه ختی بؤ نه و که سانه ی که له پوژی قیامه تدا له گه ل پیغه مبهردان و له ریزه که ی نه ودا ده وهستن.. ده ی نایا زانیوته ته نها له خواترسی و (متقی) یه کانن نه و

که سانه؟ ده سهیری ئه پوداوه غه مناکه بکه و هه نگاوه کانتی پی خیرا بکه به ره و کاروانه موباره که که ی صالحان - خویان لئ پازی بی - :-

* عن عاصم بن حمید عن معاذ بن جبل - رضی الله عنه - لما بعثه رسول الله (ﷺ) الى اليمن خرج معه رسول الله (ﷺ) يوصيه ومعاذ راكب ورسول الله يمشي تحت راحلته، فلما فرغ قال: يا معاذ انك عسى ان لا تلقاني بعد عامي هذا، ولعلك تمر بمسجدى هذا وقبرى، فبكى معاذ خشعاً لفراق رسول الله (ﷺ) ثم التفت واقبل بوجهه نحو المدينة فقال: ((ان اولى الناس بى (المتقون) من كانوا وحيث كانوا)).^۱

واته: عاصمی کوپی حمید له موعاڤی کوپی جبل هه وه ده گپرتته وه که کاتئ پیغه مبهری خوا (ﷺ) نارډی بؤ ناو خه لکی یه من تا بانگه وازی ئیسلامیان له ناوډا بلاو بکاته وه و کاتئ په وانه ی کرد موعاڤ به سواری ولاخه که یه وه بوو پیغه مبهری سه روه رمان پیاده بوو له ته نیشتی یه وه ده پرؤیشت هر نامؤژگاری چاکه ی ده کرد.

کاتئ لئ بوویه وه له قسه کانی پی پی فهرموو: موعاڤ له وانه یه دواى ئه م سال من نه بینیتته وه و له وانه یه بدهیت به لای مزگه و ته که مدا و به لای قه بره که مدا تی په پیت! موعاڤ - دلئ پرپوو دهستی کرد به گریان له بهر پچرانی له پیغه مبهری خوا و وه فاتى خو شه ویسته که ی (ﷺ) پاشان سه رډاری ئومه ت (ﷺ) لای کرده وه به لای شاری مه دینه دا و فهرمووی: شایانترین که س به من (له خوا ترسه کائن) هر که س بنو له هر کوئ بن).

ئه توانین له یونسى ئالتون چى یه وه وانه یه کی گرینگی ته قوا و له خواترسان فیر بین و بیکه یه تویشووی کاروانه که و له وانه یه صالحان بیبینن پیمانته وه له پرزه کانی خو یاندا ناو نووسمان بکه ن به لام له ته ماح و کرپن و فروشتن دا - ته قوا - پیاو ی خو ی ده ویت وه ک یونسى ئالتون چى:

* یروی الامام الغزالی فى احیائه انه کان عند یونس بن عبید - رحمه الله - حلل مختلف الأثمان، منها بأربع مائة درهم ومنها بمئتی درهم، فمر الى الصلاة، وخلف ابن اخيه الدکان، فجاء اعرابى وطلب حلّة بأربع مائة، فعرض عليه من حلل المأتین،

فاستحسنها ورضیها واشتراها باریع مائة درهم فمشی بها وهی علی یدیہ فاستقبلته یونس، فعرّف حلّته، فقال للاعرابی: بکم اشتریت؟ فقال: بأربع مئة، فقال: لاتساوی اکثر من مائتین فارجع حتی تردها، فقال الاعرابی: هذا تساوی فی بلدنا خمسمائة وانا ارتضیها.

فقال له یونس: انصرف معی فان النصیح خیر من الدنیا بما فیها، ثم رده الی الدکان وردّ علیہ مائتی درهم، وخاصم ابن اخیه فی ذلك وقال: أما أستحییّت؟ أما اتقیّت الله، تبریح مثل الثمن وتترك النصیح للمسلمین، فقال: والله ما اخذها الا وهو راض بها فقال: هلا رضیت له ما ترضاه لنفسک).

واته: یونسی کورپی عبید - په حمه تی خوای لی بی - ئالتون چی بوو نرخی - خشله کانی - جوړاو جوړ بوو، هه یبوو به (۴۰۰) درهم و هه شیبوو به (۲۰۰) درهم، و جاریک د پروات بو نوژی کومه ل و برازاکه ی له سهر دوکانه که ی دانا.. و نه عرابی یه ک هاتوو داوای خشلیکی (۴۰۰) درهم می کرد و به لام کوره که خشلیکی (۲۰۰) درهم می پیداو نه ویش پازی بوو کړی به (۴۰۰).

کابرای ده شته کی پویشت و ئالتونه کانی به دهسته وه بوو، یونس له مزگه وه ت گه راپه وه و خشله که ی به دهسته وه ناسیه وه، بویه لئی پرسی: نه م خشله ت به چه ند کړیوه؟ وتی: به (۴۰۰) درهم، یونس ووتی: نه وه (۲۰۰) زیاتر ناکات بیگیړه وه بو دوکانه که، کابرا وتی: من خوّم پیی پازیم و له ولاتی خوّمان (۵۰۰) درهم ده کات.

یونس پیی ده لی: وهره له گه لمد، له ئیسلامدا قسه ی خیر له دنیا و له وه شی تیایدایه باشتره، و له گه ل خویدا بردی ه وه بو دوکان (۲۰۰) درهمه که ی پیدایه وه، و سه رزه نشتی برازاکه شی کرد و پیی وت: نه وه شهرمت نه کرد؟ نه ی له خوا نه ترسایت؟ ده ته وی دوو قات زیاده بسه نیت و قسه ی خیر بو موسلمانان نه که یت؟! نه ویش وتی: سویند به خوا خو ی پیی خو ش بوو! وتی: خو زگه نه وه ی بو خو ت پی ت پازی بوو بو نه ویش پی ت خو ش بووایه.

حه سنی کوپی علی کوپی نه بو طالب - خوی لی پازی بی - زور له خواترس بووه و هر کاتی دهست نویژی گرتبی پهنگی گورپاوه چونکه چاک زانیویه تی بو مواجهه هی کی دهچیت، نه وهش وانه یه کی گوره صالحیکی پیشینه ی نه مومه ته مه زنه یه بزاین خوی چون وه لام ده داته وه:

* كان الحسن بن علي بن ابي طالب - رضی الله عنهما - اذا توضأ وفرغ منه، تغیر لونه، وعندما سألوه عن سبب ذلك، قال: حق علي من أراد ان يدخل على ذي العرش ان يتغیر لونه).^۱

واته: نه میری باوه پداران حه سنی کوپی علی و کچه زای پیغه مبهری سه ردارمان (ﷺ) هر جاری دهست نویژی دهگرت پهنگی هه لده پرسکا و تیک دهچوو، به جوژی دهوروبه ری هه ستیان پی دهکرد و له هؤکاره کی پرسیاریان لی دهکرد، نه ویش له وه لامدا ده یفرموو: هر که سیک بیه ویت بجیته خزمهت خاوهنی عه پرش - جل جلاله - شایانی نه وه یه ناسایی نه بیټ و پهنگی تیک بجیت.

برای به پرس - نیر سه رۆک کۆماری یان سه رۆک وه زیرانی یان وه زیری یان نه ندام په پله مانی یان به پتوه به ری فه رمانگه یه کی یان سه رۆک به شی، له م نیعمه ته گه وره یه خوت بی به ش مه که و دل و دهرونت ناو بده به له خوا ترسان نه گه ر وانه که یه پیز له ژیر دهسته کانت ناگریت و سته میان لی ده که یهت و مافیان دهخویت و خوت به زلتر ده زانیت له هه موویان !! دهی با گوی بگرین بو شازاده فاطمه ی کچی عبدالملک بزاین چون باسی نه میری باوه پدارانی هاوسه ری دهکات کاتی صالحان دهر باره ی عومه ر پرسیاریان لی کرد:

* تقول فاطمة بنت عبدالمك متحدثة عن زوجها - عمر بن عبدالعزيز - رحمه الله - والله ما كان باكثر الناس صلاة، ولا اكثرهم صياماً، ولكن والله ما رأيت أحداً أخوف لله من عمر، لقد كان يذكر الله في فراشه، فينتفض انتفاضة العصفور من شدة الخوف، حتى نقول: ليصبحن الناس ولا خليفة لهم).^۲

۱ حسن بن علي بن ابي طالب، للدكتور الصلابي، (لا: ۲۰۰).

۲ عمر بن عبدالعزيز - للدكتور الصلابي، (لا: ۶۴).

واته فاطمه ی کچی عبدالملك - پرحمتهی خوی لئ بی - ده ربارهی عمری کوری عبدالعزیز - ی هاوسه ری ده دویت و ده لئیت: سویند به خوا له هه مووان زیاتر نویژ و پوژووی نه بووه، به لام وه للامی نه م دیوه هیچ که سیک به وینهی عمر له خواترس بیئت، له ناو جینگه دا خوی بیرده که وته وه، له ناو جینگه که ی راده په ری وه ک چوله که باله ته په ی پی ده که وت له ترسی په روه ردگار تا ده مان ووت: سبه ی نی پوژ ده بیته وه و بی خه لیفه ده بین، واته ده مریت.

هر ئه م عمره مه زنه - پرحمتهی خوی لئ بی - ئه وه ننده له خوا ترساوه، هر پووداویکی سروشتی پووی بدایه له رزی لئ ده هات و ده بیوت ئه مه خه شم و قین و توپه بوونی په روه ردگار له بنده کانی و نامه یشی ده نارد بۆ هه موو سه رۆک هه ریمه کانی ولاته یه کگرتووه کانی ئیسلام و پی ده وتن چیتان له ده ست دئ خیر بکن خوا قینی هه ستاوه:

* حصلت زلزلة بالشام، فكتب عمر بن عبدالعزيز: اما بعد فان هذا الرجف شيء يعاتب الله به عباده، وقد كتب الى اهل الامصار أن أخرجوا يوم كذا من شهر كذا، فمن كان عنده شيء فليصدق.^۱

واته: زه مین له رزه یه که له وه لاتی شام پوویدا، و له و باره یه وه نامه ی نووسی بۆ هه موو هه ریمه کانی و فه رمانی پیدان که له پوژی ئه وه ننده ی مانگی ئه وه ننده دا هه موو له مال ده ریچن و هه ریبه که ش له وه ی هه یه تی لئی ببه خشیت.

ئه مه باوکیکی دلسۆزه و په روه رده ی ده ستی هاوه لانه و کوری عمری کوری خطابه و یه کیکه له (عبدالله) مه زنه کانی ئیسلام و وانه یه کی مه زن پیشکه شی کوره که ی و هه موو ئیمه ش ده کات که به نیازین شوین پی کاروانی موباره کی صالحان بگرینه بهر و خۆی به له خوا ترسان نازانیت که بی گومان یه کیکه بووه له و کاروانه موباره که:

* عن هشام بن يحيى الغساني قال: جاء سائل الى ابن عمر، قال لابنه اعطه ديناراً، فلما انصرف قال له ابنه: تقبل الله منك يا ابتاه، فقال: لو علمت ان الله يقبل مني سجدة

۱ عمر بن عبدالعزیز - للدكتور الصلابي، (لا: ۸۶).

واحد او صدقة درهم لم يكن غائب احب اليّ من الموت، أتدري ممن يقبل: انما يتقبل الله من (المتقين).^۱

واته: هشامی کورپی یحیی الغسانی دهلی: سواکهریک هات بۆ لای عبدالله ی کورپی عومەر و داوای خیری لی کرد، و ئه ویش به کورپه که ی ووت: دیناریکی بۆ به ره و پاش ئه وهی کابرا پویشت و ووتی به باوکی: خوا قبولی کات لیت.

عبدالله فهرمووی: ئه گهر ده مزانی خوا یه ک سوژده یان خیرکردنی یه ک دره می لی وهرگرتووم ئه وه خوشتین نادیار له لام مردن ده بوو، به لام کورپی خوّم نایا ئه زانی له کیی وهرده گریټ: ته نها ته قوا دارانن کرده وه کانیان لی وهرده گیری و به س.

هر ته قوا و له خوا ترسانه وا له مرؤف ده کات که سروشتی وا رابهیننی که ئه گهر شتیکی حه لالیشی برد بۆ ده می هه لویسته یه ک ده کات و به خوی ده لی نایا به ته واری حه لاله؟ ئه گهر گومانیشی تیدا دروست ببیت نایخواته وه و ده لی نه وه ک حه رام بیټ ئه م وانه یه ش الحسن البصری - گه وره صالحه که ی ئیسلام - پیشکه شماني ده کات:

* قال الحسن البصری - رحمه الله - (ما زالت التقوی بالمتقین حتی ترکوا کثیراً من

الحلال مخافة الحرام).^۲

واته: حه سه نی به سری - پرحمتهی خوی لی بی - ده فهرمویت: به رده وام ته قوا کاری کردووه به ته قواداران که واز له زۆر شتی حه لال ده هینن له ترسی ئه وهی نه بادا حه رام بیټ).

زانایه کی صالحی تری ئیسلام ناوی مهیمونی کورپی مههرانه و پیمان ده لی: له خواترسی راسته قینه ئه وهنده په قه له گه ل نه فسی خویدا له سه ر بچووکترین شت لیپرسینه وه و لیپچیینه وهی له گه لدا ده کات و ته شبیهی ده کات به شه ریککی چروک و په زیل که له بچووکترین شتدا لیپرسینه وهی له گه ل شه ریکه که یدا ده کات:

* عن میمون بن مهران - رحمه الله - قال: (المتقی أشد محاسبةً لنفسه من

الشريك الشحيح لشريكه).^۳

۱ صفة الصفوة (۱/۲۹۴).

۲ جامع العلوم والحکم (ل: ۱۴۹).

۳ هه مان سه رچاوه و لاپه ره.

واته: مهیمون ی کوپی مههران - پرحمتهی خوی لی بی - دهلی: (له خوا ترس به جوړیکې وا وردهکاری لپرسینهوه له گهل دل و دهرونی خویدا دهکات وهک شریکی چړک و به خیل چوں له سهر بهک فلس لپرسینهوهی له گهل شریکهکی خویدا دهکات).

نیمه نه گهر هاوار بکهینه خوی گوره، نیتروا دهزانین هیچمان نه هیشتوتهوه به لام صالحان هاواریان کردوته خوا به لام جاری وا هه بووه نه یان ویزاوه هاواری تیبکه نه ترسی نه وهی نه وهک جوابیان نه داتهوه و بللی نه خیر بانگم مه که توم ناوی و دلسوز نیت (په نا به خوا):

* عن عبدالله بن الجلاء: كنت بذی الحلیفة وانا ارید الحج والناس یحرمون فرأیت شاباً یرید الاحرام وانا أنظر الیه فقال: یارب أرید ان أقول: لیبک اللهم لیبک، واخاف ان تجیبنی لا لیبک ولا سعیدک).^۱

واته: عبدالله ی کوپی جلاء دهلی: له ناوچهی (ذو الحلیفة) بووم و نیازی چه ج کردنم هه بوو و خه لکیش خه ریکی پویشینی به رگی نیحرام بوون، که نجیکم بینی خه ریکی پویشینی نیحرام بوو، من سه یرم ده کرد ده یووت: نهی په روه ردگارم نه مه ویت بلیم (لیبک اللهم لیبک) واته: نهوا هاتم به ده متهوه په روه ردگارم واهاتم به ده متهوه، نه ترسم توش له وه لامدا بللی: (لا لیبک ولا سعیدک) واته: به لام نه دیم به ده متهوه و نه به خته وه ریتم ده ویت.

برا و خوشکی موسلمانم نایا بیرت له وه کردوتهوه به چ پوویه که وه ده گه پریته وه بو لای خوا له کاتیکدا نه وه موو گوناوه و سه پپیچی و که مته رخمیانه ت له ژياندا نه جامداوه، بویه باش وایه بللیت: خویا به گیان وام لی بکه پووم بیئت بمرم و بیتمه بهر ده ستت، نه مه ژنه صالحه به که و له م باره یه وه وانه یه کی ناوازه مان پی ده به خشیت:

* عن احمد بن ابی الحواری قال: قلت لأم هارون: أتحبین الموت؟ قالت: لا، قلت: ولم؟ قالت: لو عصیت آدمياً ما احببت لقاءه.. فکیف احب لقاء الله وقد عصيته).^۲

۱ صفة الصفوة (۴/۳۲۹).

۲ صفة الصفوة (۲/۲۵۱).

واته: ئەحمەدی کورپی ئەبی حەواری دەلی: بە دایکی هاروونم ووت: - پرحمەتی
خوای لی بی - حەز لە مردن دەکەیت؟ ئەویش لە وەلامدا ووتی: نەخیر، دەلی ووت:
بۆچی حەز ناکەیت؟ ووتی: - کورپی خۆم - من ئەگەر سەرپێچی ئادەمیزادیکم
کردبیت حەز ناکەم پوو بە پووی بێمەو. چ جایی حەز بکەم بگەرێمەو بۆ لای خوا که
سەرپێچی زۆریم کردو؟!

له خوا ترسه کان خۆیان له سەرپێچی کردنی خوا دەپاریزن له قەرەبالی و له
په نهانیدا وهك ئەو كه سه وان كه دهیه ویت شتیک بدزیت كه سەر هەڵدەبریت دەبینی له
هەموو لایە که وه کامیترە ی چاودێری دانراوه و سەیری دەکەن ئایا چی دەکات؟
بێگومان دەست له تاوانە که ی هەڵدەگریت سەیری ئەم خوشکە صالحە بکە چون له
چاودێری خوایی دەترسیت:

* قال العتبی: لقی رجل اعرابیة فأرادها علی نفسها، فأبت وقالت: أی ثکلتک أمک!
أما لك زاجر من کرم؟ أما لك ناه من دین؟ قال: قلت: والله انا لا یرانا الا الکواکب!
قالت: واین موبها؟

واته: عەتەبی دەلی: پیاویک له جی یهکی چۆلدا دەگات بە ژنیکی دەشتهکی و
داوای کاری بە دەرەوشتی لی دەکات، ئەو خوشکەیش لە وەلامدا دەلی: دایک پۆله پۆت
بۆ بکات، ئایا کەرەم و پزیزت بەرگریت لی ناکەن لەم کاره؟ یان ئیسلامەتیت بەرگریت
لی ناکات؟ ئەویش ووتی: سویند بە خوا جگە لە ئەستێرەکانی ئاسمان کەس نامان
بینیت، ئافرەتە کەش ووتی: ئە ی راگیرکەری ئەو ئەستێرەنە له کوئی یه؟! کابرا سەری
داخست و پۆی.

خوشک و برایانم.. توخوا با تەقوا و له خواترسان له ناو دلماندا دروست بکەین
چونکه زۆر سروشتیه که لهوئ دەست دەکات بە نهشتهرگەری و ئاره زوو پەرستی و
دنیاچیتی و رق و کینه و حەسودی دەکات و ئەو وەرەمە سەرەتانیانە دەسوتینی و
ئیبراهیمی کورپی شەبیان ئەم راستیەمان له دێرێکی کورتدا بۆ دەرەخات:

* قال ابو بکر الرازي: سمعت ابراهيم بن شيبان - رحمه الله - يقول: الخوف اذا سكن القلب احرق موضع الشهوات منه، وطرد رغبة الدنيا عنه واسكت اللسان عن ذكر الدنيا).^۱

واته: نه بو به کړی پازى - زانا مه زنه که ی نیسلام - ده لى: له نیبراهیمی کورى شه بیانم بیست که ده یفه رموو: (هه رکاتى ترسى خوا له ناو دلّمدا پيشکى داکوتا شوینى ئاره زوو په رستى ده سوتینى و دنیا په رستى نه فرپینى و زمانیش لالّ ده کات له باسکردنى شتى دنیاى).

حه ز ده که یت بزانت کى له خواترسه و ته قواى له ناو دلّدا هه یه؟ ده ی عبدالله ی کورى زویپر - په حمتهی خوى لی بى - جوابى نه م پرسىاره ت ده داته وه و نیشانه کانت بؤ روشن ده کاته وه:

* عن وهيب بن كسال قال: كتب اليّ عبدالله بن الزبير - رحمه الله - بموعظة، فقال: أما بعد فان لاهل التقوى علامات يعرفون بها من أنفسهم: من صبر على البلاء، والرضا بالقضاء، والشكر للنعمة، والذلّ لحكم القرآن).^۲

واته: وهیبى کورى که سال ده لى: عبدالله ی کورى زویپر - په حمتهی خوى لی بى - نامه یه کى ئاموژگارى بؤ نووسیم و تیايدا فه رموى: (پاشان.. له خواترسه کان چه ند نیشانه یه کیان هه یه که پى ناسراون و له خویمان باشتر ده ناسرین پىیان: یه که م: به سه بر و ئارمن له سه ر نه هامتهی و به لا و موسیبه ت، دووهم: پازین به قه زا و قه ده رى خویى، سى یه م، هه رده م سوپاس گوزارى خوان له سه ر نیعمه ت و به خششه کانى. چواره م: سه رکزن له به رده م حوکم و فه رمانى قورئانى که ریمدا).

نه ی برای کاروان سه رام.. نه گه ر بمانه ویت بچینه ناو کاروانه که وه و له قیامه تیشدا له نه هلى به هه شت بیت: نه وا دلّت با پر بیت له ترس و خه فه ت، خه فه تی نه وه ی نه وه ک نه چپته به هه شت! نه وه ک کرده وه ی چاکت لی وه رنه گىر ابیت! نه وه ک ئیخلاصت

۱ الجامع لشعب الايمان - (۲/۵۰۹).

۲ جامع العلوم والحکم (لا: ۱۴۹).

نه بوبيت! نه وهك (سوء الخاتمة) بيت! چونكه بهه شتیه كان سوپاسی خوا ده كه ن كه خه فه تیان نه ماوه:

عن بكير عن ابراهيم قال: ((ينبغي لمن لم يحزن ان يخاف ان لا يكون من اهل الجنة لأنهم قالوا: ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزْنَ﴾^۱ (فاطر: ۳۴).

واته: به كير ده لي: ئیبراهیم فه رموویه تی: (شایانه نه و كه سه ی كه دلی خه فه تبار نییه بؤ خوا و دواړوی خوی له قیامه تدا كه له وه بترسیت نه هلی بهه شت نه بیت چونكه بهه شتیه كان له بهه شتدا ده لئین: سوپاس بؤ نه و خویبه ی ترس و دله پراوکیی له دله كانماندا لابر د و نه بهیشت.

سی جؤر له خوا ترسان هیه كه جؤری سییه میان ته نها له صالحاندا به دی ده کړیت و بهس، با بزاین نه و سی جؤره ی كه گوره صالحی نومت له به غداد چؤن باسی لیوه ده کات:

* أخبرنا ابو عبدالرحمن السلمی فیما حکى عن السرى السقطي - رحمه الله - قال: الخوف على ثلاثة أوجه: خوف في الدين وهو موجود في العامة يعلمون إنه يجب الخوف من الله تعالى، وخوف عارض عند تلاوة القرآن والقصاص رقة كرقعة النشائس لها ثبوت، وخوف مزعج مقلق ينحل القلب والبدن ويذهب بالنوم والطعم ولا يسكن خوف الخائف ابداً حتى يأمن ما يخاف.^۲

واته: (عبدالرحمن السلمی) له پیاو صالحی مه زنی شاری به غداد - سه ری سه قه تی (په رحمة تي خوی لي بيت) ده گيړپته وه كه فه رموویه تی: سی جؤر ترسان له خوی گه وړه هیه: په كه م: ترسیكه له ئیسلامدا به گشتی هه موو موسلمانان هیه انه و ده زانن كه پیویسته له خوا بترسیت. دووه م: ترسیك کاتیبه و له کاتی قورئان خویندن و چیرؤکی کاریگه ردا دلی نه رم ده بیت و ده ترسیت له په روه ردگار. سییه م: ترسیکی بیزاره و دله پراوکییه تی و خه ریکه دل و گیانی له ناو ده بات، و خه و خؤراکی لي

۱ الجامع لشعب الايمان - (۵۱۶/۲).

۲ الجامع لشعب الايمان - (۵۲۱/۲).

هه‌لده‌گریټ و ئه‌م ترسه‌یشی هه‌میشه‌ییه و له کۆلی نابیته‌وه تا دلنیا‌ی ده‌که‌ن له‌وه‌ی لیتی ده‌ترسیت.

نایا ئه‌زانی له خوا ترسان و ته‌قوا ئه‌گه‌ر له ناو دلدا هه‌بوو جیگه‌ی عه‌قل و ژیری ده‌گریته‌وه و که‌سه‌که ده‌باته پێزی عاقل مه‌ندان و چاک له ناو کړوکی دنیا تیده‌گات ئه‌مه‌ش خوشکیکی موسلمان‌ی لادینی ئه‌م وانه‌یه‌مان تی ده‌گه‌یه‌نیت:

* عن ابو عبدالرحمن القرشي عن رجل من بني ثعلب قال: شهدت امرأة من أهل البادية توصي ابناً لها أراد سفراً فقالت: يا بني أوصيك بتقوى الله، فإن قليلها إجدى عليك من كثير عقلك^١.

واته: (عبدالرحمن القریشی) له پیاویکی به‌نی سه‌عه‌به‌وه ده‌گریته‌وه و ده‌لی: ئاڤره‌تیکی خه‌لکی بیاباننشینم بینی ئامۆژگاری کۆڤه‌که‌ی ده‌کرد که نیازی سه‌فه‌ریکی هه‌بوو، پیتی وت: کۆڤی خۆم وه‌سه‌یه‌تت پی ده‌که‌م به ته‌قوای خوا چونکه که‌می ته‌قوای خوات هه‌بیت له زۆرێک له عه‌قل و ژیری باشتره.

برای موسلمانم، خوا زۆر له‌وه شایانتر که ئیستا لیتی ده‌ترسیت.. ئه‌م ترسه‌مان زۆر که‌مه و ناتوانی بمانباته پێزی صالحانه‌وه، به‌لکو هه‌ر عه‌یهه‌ بچینه ناو کاروانه‌که‌یانه‌وه، کۆره خوا زۆر له‌وه گه‌وره‌تره و ده‌بیت زۆر زیاتر لیتی بترسین.. براکه‌م خوا هه‌ره‌شه‌ی زۆر گه‌وره‌مان لی ده‌کات بۆ ئه‌و پۆژه‌ی ده‌چینه‌وه به‌رده‌ستی، به‌وه مه‌خه‌له‌تی که لی‌ره بێ گویی خوا ده‌که‌یت و بێ ده‌نگه له ئاستت و ناتکات به به‌راز و سه‌گ!! هه‌لی ده‌گری بۆ پۆژی خۆی، سه‌یری پیاو‌صالحی ئوممه‌ته‌که‌ت بکه – هه‌سه‌نی کۆڤی صالح – بزانه چۆن هه‌ره‌شه‌کانی په‌روه‌ردگار ئه‌یهه‌ژینی و ئه‌یگرینی و نه‌یهه‌ژینی?

قال احمد بن يحيى الصولي قال: حدثني جعفر بن محمد بن عبيدالله، قال: سمعت جدي عبيدالله بن موسى يقول: كنت أقرأ على (علي بن صالح) – رحمه الله – فلما بلغت الى قوله (فلا تعجل عليهم) * سقط الحسن بن صالح يخور كما يخور الثور، فقام اليه علي فرفعه ومسح على وجهه ورش عليه الماء واسند اليه^٢.

١ صفة الصفة (٢/٢١٩).

* مريم: ٨٤.

٢ الجامع لشعب الايمان (٢/٥٤٣).

واته: احمد ی کورپی یحیی الصولی دهلی: جعفری کورپی محمدی کورپی عبیدالله دهیوت: له باپیرم بیستوهه - عبیدالله ی کورپی موسی - که دهیوت: پوژیک قورناتم دهخویند بهسهر علی کورپی صالح دا - که له و کاته دا حسن ی کورپی صالحی برایشی له وی بو - گه یستمه نه و نایه ته ی که دهفه رموی: (فلا تعجل علیهم) واته: په له م لی مه که بویان !! پوژی خویان دی - نه زانم چیان لی ده که م - ، به بیستنی نه و نایه ته حسن که و ته سهر زه وی و وه ک گا ده بیپوړاند و ده گریا و له هوشی خوی چوو، تا نه وه بوو علی کورپی صالح ی برای هه ستا و ده م و چاوی سپری و ناوی پوړاند لی و پالی دایه وه به دیواره که وه ..

ناخر - برای خوینهری صالح - چو وانه بیت - هه سن - ؟! نه ی له نایه تیکی تر دا خوی رب العالمین ناگادارمان ناکاته وه له ترسناکی و خه شم و قینی خوی؟ وه ک پادشایه ک که خه لکی ناگادار بکاته وه له زه بر و زهنگی خوی بو سه ریپچی کارانی فه رمانه کانی:

* قال الله تعالى: ﴿وَيَحَذِّرْكُمْ اللَّهُ نَفْسَهُ﴾^۱.

واته: خوی - عز وجل - له تورپه بوون و خه شم و قینی خوی و سزا سهخت و سوتینه ره کانی پوژی قیامت و دابه زاندنی به لا و موسیبه ت بو سه ریپچی کارانی له دنیا یشتا - ناگادارمان ده کاته وه و ده مان ترسینیت .. نه مه ش خو شه ویستیه کی تری خوی به نده کانی و وه ک چو و ماموستایه ک قوتابییه کانی خوی خو ش ده ویت و پیان ده لی: ناگادارین ، پرسیاره کانم قورسه سه عی زور بکه ن و فلان بابته و فلان بابته زور بخویننه وه چونکه زورگرنگن ..

(سبحان الله) ترسان له خوی گوره - موعجیزه دروست ده کات - غیرهت و جوامیری له موسلماناندا دروست ده کات نه گه ر دلی یه کلابکاته وه بو خوا و ته نها و ته نها ترسی نه وی تیدا بیت، بیگومان له هیچ شتیکی تر ناترسیت و به زوری و پر چه کی سوپای کافران، مسقاله زه په یه ک ترس نه چووه ته دلی .. ده سهیری نه م

نمونه یه بکه و نه وجا مه پرسه موسلمانان چۆن چاری ئیمپراتۆریه تی فارس و روم و هند و چینیان کردووه:

* عن زيد بن وهب - قال - غزونا فممرنا باجمة في مكان مخوف، فاذا رجل نائم عند فرسه قلنا ابا عبدالله مالك؟ قال: ومالي؟ قلنا: في مثل هذا المكان تنام؟ قال: اني لأستحي من ربّي ان يعلم اني اخاف شيئاً غيره).^۱

واته: زهیدی کوپی وهه ب ده لئ: له غه زادا بووین زۆر ترسناک بوو دامان به لای کونیکدا - له ناو جه رگه ی جهنگه که دا بوو - ده بینین پیاویک لئی خه وتوو له پال نه سه که یدا! و پۆشیتینه سه ری و پیمان ووت: نه وه چیه برا گیان؟ - ترسابوون بریندار بیّت یان نه خووش - ووتی: بۆچی من چیمه؟ ووتیان: له م گه رمه ی جهنگه دا به بیّ خه م خه وتوویت و ناترسیت - ئایا نه مه کاتی خه وه؟ نه ویش له وه لامدا ووتی: من شهرم ده که م له په روه ردگارم که بزانیّت له شتیکی تر ده ترسم جگه له خوی. نه مه ش خه لیفه صالحه چاکسازه که ی ئیسلامه و عمری کوپی عبدالعزیزه - رهحمه تی خوی لی بیّ - له ووته یه کی کورتدا پشتگیری نه و پیاوه به غیره ته نه ترسه ده کات و ده فه رمویت:

* عن علي بن عثمان: قال عمر بن عبد العزيز - رحمه الله - ((من خاف الله أخاف الله منه كل شيء، ومن لم يخف الله خاف من كل شيء)).^۲

واته: علی کوپی عوسام ده لئ: عمری کوپی عبدالعزیز فه رموویه تی: هه ر که س له خوا بترسیّت، خوایش وای لی ده کات هه موو شتیکی لئی بترسیّت، و هه ر که سیش له خوا نه ترسی، له هه موو شتیکی تر ده ترسیّت).

نه گه ره ورکی ره ش له گه ل ره شه بایه کی توند هه لیکردایه پیغه مبه ره نازداره که مان (ﷺ) رهنگی تیک ده چوو - ترس پوو تی ده کرد و خه می لی ده هات، کاتی هه وره که ده بوون به باران نه وجا دلتیا ده بوو که خه شم و قین و توپه یی په روه ردگار نه بووه:

۱ الجامع لشعب الايمان (۲/۵۵۴).

۲ هه مان سه رچاوه (۲/۵۵۵).

* عن عطاء بن أبي رباح أنه سمع عائشة زوج النبي (ﷺ) تقول: كان رسول الله (ﷺ) إذا كان يوم ذا ریح وغیم عرف ذلك فی وجه رسول الله (ﷺ) فاقبل وأدبر، وإذا مطرت سرى عنه وذهب عنه ذلك، قالت: سألته، فقال: انى خشيت ان يكون عذاباً سلط على أمتي.^۱

واته: گوره تابعینی له خوا ترس: عه‌تای کوپی نه‌بی ربیاح - له عائشه خاتونى خیزانى پیغه‌مبه‌ری خوی بیستوهه که ده‌یفه‌رموو: پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) هر کاتى هوریکى ره‌ش و با و باپوته بهاتایه، پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) په‌نگى تیک ده‌چوو - نوقره‌ی لی ده‌برېا و ده‌هات و ده‌چوو، به‌لام هر که هوره‌که ده‌بوو به باران پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) هیور ده‌بوویه‌وه و په‌نگى ده‌هاته‌وه سه‌رخوی، و کاتى له هوی نه‌وه‌م پرسى لى: له وه‌لامدا فه‌رمووی: من له‌وه ترسام که سزا و تورپه‌بوونیکى خوا بیټ و بو سه‌ر نوممه‌ته‌که‌م دابه‌زبیټ.

هاوه‌لانى به‌رپزیش - خویان لی پازى بیټ - نوسخه‌یه‌کى (طبق الاصل) پیغه‌مبه‌ره‌که‌یان بوون - بویه نه‌وانیش له کاتى پوودانى کاره‌ساته سروشته‌کاندا په‌نگیان تیک ده‌چوو، ده‌ستیان ده‌کرد به‌گریان و له خوا ده‌پارانه‌وه که خشم و قین و تورپه‌یى خوی نه‌بیټ بو مرفه‌ سه‌رکه‌شه تاوانباره‌کان:

* عن ثمامة: عن انس بن مالك - رضي الله عنه - قال: كنت أصنع خبزاً لهم فسمعت نقيض الارض فخرجت فاذا الأرض قد تشققت، واذا أصحاب رسول الله (ﷺ) يبكون ويدعون، حتى ذهب.^۲

واته: سه‌مامه له نه‌نسى کوپی مالیکه‌وه ده‌گپړته‌وه که فه‌رموویه‌تى: من له ژوره‌وه بووم نانم نه‌کرد، گویم له ده‌نگیک بوو له زه‌ویه‌وه ده‌رچوو، به‌په‌له‌هاته‌م ده‌ره‌وه ده‌بینم زه‌وى قلیشیکى گه‌وره‌ی تیکه‌وتوه، و له‌و لایشه‌وه هاوه‌لانى پیغه‌مبه‌رم بینى - خویان لی پازى بیټ - ده‌گریان و دوعایان ده‌کرد، تا زه‌وى هیمن و ساکت بوویه‌وه.

۱ اسناده صحیح، الجامع (۵۶۴/۲).

۲ الجامع لشعب الايمان (۵۶۵/۲).

هاوه‌لانی پیغه‌مبه‌رمان - پیشه‌وایانی صالحان - نه‌وه‌نده له خوا ترساون هر که پروداویکی سروشتیان بینیبیت خیرا به‌ره و مزگه‌وت پایان کردووه و ده‌ستیان کردووه به نویژ و گریاون و قورئان خویندن و پارانه‌وه نه‌وه‌ک خه‌شم و تورپه‌یی (رب العالمین) بیټ له به‌نده‌کان:

* حدث عبدالله بن النضر قال: حدثني ابي: انها كانت ظلمة على عهد انس حتى كان النهار مثل الليل، قال: فأتيته بعد ما أنجلت، فقلت: يا ابا حمزة هل كان يصبكم مثل هذا في عهد رسول الله (ﷺ)؟ قال: معاذ الله، إن كانت الريح لتشدّ، فنبتدر الى المسجد أينما يدخله أولاً.

واته: عوبه‌یدوللای کورپی نه‌زد ده‌لی: باوکم بوی باس کردم که له سه‌رده‌می نه‌نسی کورپی مالیکدا - خوی لى پازى بیټ - به جوریک دنیا تاريک بوو کت و مت وه‌ک شه‌وه زه‌نگی لیته‌ات، ده‌لی: له پاش نه‌وه‌ی دنیا پووناک بوویه‌وه هاتم بۆ لای نه‌نس و لیم پرسى: نایا له سه‌رده‌می پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) شتی وا پرووی ده‌دا؟ له وه‌لامدا فه‌رمووی: په‌نا به‌خوا له شتی وا، نیمه له وکاته‌دا په‌شه‌بایه‌کی توندیش ه‌لی بکرده‌یه، خیرا به‌ره و مزگه‌وت پامان ده‌کرد پیش‌پرکیتمان بوو له‌وه‌ی که کى زووتر خوی بکات به‌مزگه‌وتدا.

دووهم

له هاتنى پوژى قيامت ترساون:

خوای گه وره له بهر حیکمه تیکى زور گه وره، پوژى قيامته تى ترسناک کردووه و به ناهه مووارترین پوژ وه سفى دهکات بومان و له لامان ترسناکى دهکات به جوړى که هه موو نارپه حه تى و بوردومان و بومه له رزه و لافاو هه به هيجى ناگاته به ک له سهه سه دى نارپه حه تى نه و پوژه ..

چونکه له دنيا که س نه گه يشتوته نه و ناسته تى دايک له منداله که تى پرا بکات و سک پر سکه که تى فرې بدات و خه لکى وه ک سه رخوشان عه قل له دهست بدن و کوردى خومان جوانيان وتووه که نه گه ر کاره ساتى ناهه مووار بيت ده لیت: نه لیتى پوژى قيامته! يان له پوژى حه شر ده چوو:

* قال سبحانه وتعالى في قرانه الكريم: ﴿يَتَأْتِيهَا النَّاسُ آتِفُوا رَبِّكُمْ إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَىْءٌ عَظِيمٌ﴾ ١ يَوْمَ تَرَوْنَهَا تَذْهَلُ كُلُّ مُرْضِعَةٍ عَمَّا أَرْضَعَتْ وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمْلٍ حَمْلَهَا وَتَرَى النَّاسَ سُكَرَىٰ وَمَا هُمْ بِسُكَرَىٰ وَلَٰكِنَّ عَذَابَ اللَّهِ شَدِيدٌ ٢﴾ ١.

واته: خوای په روه ردگار ده فه رموویت: نه تى خه لکينه نه تى نه وه کانى ئادهم، نه تى نه و داموانه تى له سهه نه ستیره تى زهوى دهژين، ژير بن له خوا بترسن و له پووداوى ترسناکى هاتنى پوژى قيامت بترسن که وه ک زه مين له رزه به کى وا گه وره به پتوهرى ريخته نه يخوينيته وه – نه و پوژه پوژيکه هه موو شيرده ريک له کورپه که تى پرا دهکات و حه ز ناگات بيبينيت، و نافرته تانى سک پر له ترسناکى نه و پوژه سکه که يان له بار ده چیت و خه لکى ناگايان له خويان نامينيت و وه ک سه رخوش وان که له پاستيدا سه رخوش نين – نارهو و مه تى له وى چى دهکات؟ – به لام سزا و نه شکه نجه که تى خوا زور سهخت و پر له نيشه.

ئەگەر پاشایەك له شوینێكدا داتبێت و بلی ئەم کارانە بکە و ئەم کارانەش مەکە و دوای یەك سالی تر بانگتان دەکەمەوه بۆ لای خۆم و بزنام کامێره شاراوەکانم دەلی چیتان کردوو له کارانە ی داومه به‌سه‌رتاندا و چیشتان نه‌کردوو له کارانە ی قه‌ده‌غه‌م کردوون؟.

جا بۆ نه‌گه‌ته‌ی ئەم داماوانه، قه‌ده‌غه‌کراوه‌کان زۆر خۆش و به‌له‌زه‌تن و ده‌روون حه‌زی پێیانە هه‌رچه‌ند زیان به‌خشن به‌لام کاره‌ فرمان پێکراوه‌کان زۆر وشک و ناپه‌حه‌ت و قورسن له‌سه‌ر ده‌روون، بۆیه هه‌ندی له‌وه‌که‌سانه له‌بیریان چوو که ده‌گه‌رێنه‌وه به‌رده‌می ئەو پاشایه‌ و لێپرسینه‌وه‌یان له‌گه‌ڵ ده‌کات! بۆیه پێس ده‌ستیان دایه‌ کاره‌ قه‌ده‌غه‌کراوه‌کان و تا لووتیان تیا غه‌رق بوون..

به‌لام که‌مینه‌یه‌کی که‌م هه‌ر خه‌یالیان له‌ لای ئەو ساته‌ بوو که‌ سه‌له‌که‌ ته‌واو ده‌بیت و ده‌گه‌رێنه‌وه به‌رده‌ستی پاشا، بۆیه زۆر له‌و ساته‌ وه‌خته‌ ده‌ترسان که‌ ده‌گه‌رێنه‌وه به‌رده‌می پاشایان و فه‌رمانی له‌ سێداره‌دان ده‌رده‌کات بۆ سه‌رپێچیکاران و فه‌رمانی پێشوازی گه‌رم و پووی خۆش و خه‌لات و به‌خششی له‌ سنوور به‌ ده‌ریش ده‌دات به‌و که‌مینه‌یه‌ی که‌ خۆیان له‌ قه‌ده‌غه‌کراوه‌کان پاراستبوو و ده‌ستیان دا‌بوویه کردنی کاره‌ فرمان پێکراوه‌کان..

ده‌ی برای موسلمانم.. ئەزانی پاشای هه‌موو جیهان - رب العالمین - به‌ سۆزیکه‌وه له‌ قورئانه‌ پێرۆزه‌که‌یدا پیت ده‌لیت.. پۆزیکێ زۆر ترسناکتان له‌ پێشه‌ و له‌ یادی مه‌که‌ن، ئەو پۆزه‌ی دینه‌وه به‌رده‌ستم به‌ کێوی گونا‌مه‌وه و ئەو کاته‌ هه‌یج فریاتان نا‌که‌وێت:

* قال رب العزة في محكم كتابه العزيز: ﴿وَأَتَقُوا يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللَّهِ﴾^۱.

واته: ئەي هه‌موو خه‌لکی سه‌رزه‌وی - چ له‌ ئەوروپای یان له‌ ئاسیای یان له‌ ئەفریقیای په‌ش پێستی یان له‌ دوو ئەمریکا‌که‌یت یان له‌ هه‌ر جێیه‌کی تریت - ده‌خيلتان بم.. تا بۆتان ده‌کریت له‌و پۆزه‌ بترسن که‌ ده‌گه‌رێنه‌وه به‌رده‌می په‌روه‌ردگارو دادگایی وردتان له‌گه‌ڵدا ده‌کات بۆیه خۆتان بگرن و زال بن به‌سه‌ر

دهروونتانا داو سه ریپچیم مه کهن چونکه له دنیا چاوپوښیتان لئ ده کهم به لام
هه موویتان بؤ کۆده که مه وه بؤ قیامت و خۆم نه زانم چ سزاگه لیکم بؤ ناماده کردون
که به رد و ئاسنیش بهرگه ی ناگرن چ جای خوین و گۆشتی مرؤفی بی ناگا و داماو!
له جینگه به کی تری قورئانه که یدا وه ک باوکیکی به سۆز بؤ جگه رگۆشه که ی که چند
جار دوو باره ی ده کاته وه که سزات نه دهم ها نه گهر به گویم نه که بیت و فلان کارمان بؤ
نه که بیت و وات لئ ده کهم وات لئ ده کهم ..

خوای - عز وجل - پیمان ده فهرموویت: ئاخر چۆن له خوا ترس و به ته قوا
ده رده چن له کاتی که دا به پتان نه بیت به پۆژیکی نه وه نده سخت که مندالی بچوک
سه سپی ده کات تاییدا! ئه ی خواجه بمانپاریزه له و پۆزه دا.. ده بی چ پۆژی بیت که
مندال له (۴۰) سالی به دواوه ته له ته له سپی ده که ویتته سه ر و پیشی؟!

* قال الله سبحانه وتعالى: ﴿فَكَيْفَ تَتَّقُونَ إِنْ كَفَرْتُمْ يَوْمًا يَجْعَلُ الْوِلْدَانَ شِيبًا﴾ (۱۷).

واته: مه حاله ئیوه بینه پیاوی باش و له خوا ترس و بچنه پیزی صالحانه وه له
کاتی دا باوه پتان نه بیت یان کز بیت به پۆژی زیندوو بوونه وه نه و پۆزه ی که نه وه نده
سامناک و ترسناک و ناهه مواره مندالی ناو بیشکه پیره ده کات و سه ری سپی ده بیت!
یا الله.. بمانپاریزه له و پۆزه دا.. یا الله باوه پمان به و پۆزه پته و بکه و بمانخه ره پیزی
نه وانه ی که به چاوی مه رچه مه ت و سۆزه وه له ناو مه حشه ردا بۆمان ده پروانیت.
دیسان په روه ردگارمان له سه ر زمانی ئیمام عه لی و فاطمه ی خیزانی وانه به کی
قیامه تزانی مه زیمان داده دات، که نه وه نده باوه پمان به و پۆزه پته و بووه هه موو
کاریکی خیزان له بهر نه و پۆزه ناهه مواره کردوو.

قال الله تعالى: ﴿إِنَّا نَخَافُ مِنْ رَبِّنَا يَوْمًا عَبُوسًا قَطَطٍ﴾ (۱۰) ﴿فَوَقَّهْمُ اللَّهُ شَرَّ ذَلِكَ الْيَوْمِ وَلَقَّهْمُ

نَصْرَةً وَسُرُورًا﴾ (۱۱) ﴿وَجَزَّاهُمْ بِمَا صَبَرُوا جَنَّةً وَحَرِيرًا﴾ (۱۲).

۱ سورة المزمل، (الآية: ۱۷).

۲ سورة الانسان، (الآية: ۱۰-۱۱-۱۲).

واته: ئیمامی عہلی کورپی ئہبو تالیب (خوای لی پازی بیت) و فاطمہی خیزانی - خانہ وادہیک له تہقوا، خیزانیک له موسلمانہتی و کاری چاکہ، پاروہ نانہکی دەمیان - کہ دەبوایہ بہربانگیان پی بکردایہ تہوہ دایان بہ سوالکەریکی ہەتیووی بی باوک و له پۆژی دووہمدا خەریک بوو بہربانگ بکەنہوہ له دەرگا دەبینن ئہسیریکە و پزگاری بووہ بہلام برسیتہتی و داوای خواردن دہکات، سہیریکی یەکتریان کردو پیکہوہ نانہکیان بہخشی پیتی و له پۆژی سییہمدا ویستیان بہربانگ بکەنہوہ دیسان ہەژاریکی برسی دای له دەرگا و چون بہ دەمیہوہ دەبینن زۆر برسیتہتی و داوای پاروہ نانہ دہکات! ئہمانیش چونکہ پەرورہدہی دەستی پیغہمبہری دەست و دل جوان بوون خیرا بہبی سی و دوو نانہکیان بہخشی پیتی و بہ برسیتی مانہوہ.

پاشان پیکہوہ پوویمان کردہ قبیلہ و وتیان: ئیمہ لەم کارہماندا له خوای خۆمان دہترسین و پۆژیکی ترسناک و عہبوس و ناشیرین و قہمتەریرمان لەبەر دەمدایہ و دەبیت پارووی دەممانی له پیناودا ببہخشین و سہری خۆمان پزگار بکەین له ناگری دۆزەخ و خوایش له خراپہی ئہو پۆژہ پاراستنی و خستنیہ ناو بہہشتی خۆشی نہبپاروہ و پپر له کامہرانیہوہ..

ئہی خوشک و برای موسلمانم.. من و تو لەم سہردەمہ بی بپروایہدا ہیشتا بہ تہواوی نامانہویت لہو پۆژہ ناہموارہ بترسین و کاری چاکہی بو بنیرین و لہ کردہوہی خراپ خۆمان بہ دور بگرین.. کہچی پیشہوا و سہرمہشقہ نازیزہ کہمان - محمد المصطفی - ﷺ - نہیتوانی وہ دلی خۆش بیت و ژیان بہ پیکہنین و خۆشی و رابواردن بہسہرہریت و لہو بارہیہوہ فہرموویہتی:

* قال رسول الهدی (ﷺ): ((كيف أنعم و صاحب الصور قد التقم القرن وحنى الجبهة واصلنى بالأذن ينتظر حتى يؤمر فينفتح)).^۱

واته: پیغہمبہری پینمونی (ﷺ) دہفہرموویت: ((چۆن دلخۆش بم.. چۆن کامہران و بی خەم بم کہ فریشتہی خاوەنی (صور) کہ کاری ئہو کوتایی پی ہینانی دنیاہ و بەردہوام شاورہکەی بہ دەمہوہیہ و سہری داخستوہ بو زہویہکە و گوئی ہەلخستوہ

۱ احیاء علوم الدین (۵۱۲) الحدیث اخرجہ الترمذی و قال حدیث حسن.

و له ژیره وه به چاویش سهیری عه رش ده کات بزانیټ که ی ناماژه ی پی ده دریت له لایه ن خواوه و فوو بکات به شاوره که داو دنیا خاپور بکات و هه موو گیانله به رانی سه زه وی بمړینټ.

نه میری صالحان - عمری کوپی عبدالعزیز- خوی لی پازی بی- زور له پوژی قیامت ترساوه و له هیچ پوژیکی تر نه ترساوه نه وهنده ی له پوژی قیامت ترساوه وه ک خوی نه م راستیه دهرده برپټ:

* کان جلّ خوف عمر بن عبدالعزیز- رحمه الله- من يوم القيامة، فیدعو الله و یقول: (اللهم ان كنت تعلم اني أخاف شيئاً دون القيامة فلا تؤمن خوفي).^۱

واته: زوربه ی زور ترسی عمری کوپی عبدالعزیز- په حمه تی خوی لی بی- له هاتنی پوژی قیامت بوو، بویه له پارانه وه کانیدا ده یفه رموو: نه ی په روه ردگارم نه گه ر ده زانیټ له شتیکی تر ده ترسم زیاتر له ترسم له پوژی قیامت، ده ی خویبه نه ترسم له سه لانه به یټ و بی ترسم نه که یټ.

یه کیټ له گه وره صالحانی ئیسلام- عطاء السلمي- یه- په حمه تی خوی لی بی- زور ترساوه له هاتنی پوژی قیامت و زور خمی نه وه ی بووه که بکه ویته نه و پوژه و خوی گه وره حسابی چاکه کارانی بو نه کات، له بهر نه وه پر به دل ناره زووی نه وه ی هه بوو که خوا زیندووی نه کاته وه و له بهر ده می میزاندا نه یوه ستینټی:-

* عن بشر بن منصور قال: كنت أوقد بين يدي (العطاء السلمي)- رحمه الله- في غداة باردة، فقلت له: يا عطاء أيسرك الساعة لو أنك أمرت ان تلقى نفسك في هذه النار ولا تبعت الى الحساب؟ فقال لي: إي ورب الكعبة ثم قال: والله مع ذلك لو أمرت به لخشيت ان تخرج نفسي فرحاً قبل ان أصل اليها).^۲

واته: بشری کوپی مه نسور ده لی: له خزمه ت ماموستا عه تای سوله می دا بووم و خه ریک بوو ناگرم بو خویش ده کرد چونکه پوژیکی تا بلټی سارد بوو، پووم تیکرد و پیم

۱ عمر بن عبدالعزیز للدكتور الصلابي لا: ۶۴.

۲ صفة الصفوة (۲/۲۱۹).

وت: نایا نه‌گه‌ر پټ بلټن عه‌تا برؤ ناو نه‌و ناگره نه‌گه‌ر برؤیته ناویه‌وه له قیامه‌تدا زیندووت ناکه‌ینه‌وه نایا وا ده‌که‌یت؟

عه‌تا وتی: نه‌ری به‌رهبی که‌عبه‌وا ده‌که‌م، پاشان وتی: نه‌که‌هر نه‌وه به‌لکو والله له‌وه ده‌ترسم که له‌خوشیاندا نه‌گه‌مه‌ناو ناگره‌که‌گیانم ده‌رېچټ.

پیشه‌وای صالحان- عمری کوپړی خطاب- خوی لی پازی بی- ه‌موو جارئ که‌بیری پوژی قیامه‌تی ده‌کرده‌وه دلئ ده‌که‌وته له‌رزه و به‌ده‌م خویه‌وه‌ه‌زی ده‌کرد داری به‌ردی بوایه و لیپرسینه‌وه‌ی له‌سه‌ر نه‌بوایه:

* قال عمر بن الخطاب- يوماً- یالیتنی کنت شجيرة فی ارض الحجاز لالی و علی)).^۱

واته: عمری کوپړی خطاب- خوا لی پازی بی- که‌دووم که‌سایه‌تی مه‌زنی نیسلامه له‌دوای پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) و به‌شاهیدی ه‌موو هاوه‌لان (بیواو صالحیکی مه‌زنی نه‌م نوممه‌ته‌بووه) که‌چی هیشتا له‌وه ترساوه که‌به‌ه‌شتی نه‌بیټ و له‌لیپرسینه‌وه‌ی پوژی قیامه‌تدا پرگاری نه‌بیټ بویه ده‌یووت: خوزگایه من مرؤف نه‌ده‌بووم به‌لکو دارئکی بچوک ده‌بووم و له‌بیابانی حیجازدا ده‌پوام و پاشان وشک ده‌بووم و هیچ لیپرسینه‌وه‌یه‌کم له‌سه‌ر نه‌بوایه و هیچ پاداشتیکشم پی نه‌درايه.

زور سه‌یره نیمه‌باوه‌رمان وایه نه‌م ژبانہ کاتیه و پوژی پوژ لیمان ته‌واو ده‌بیټ و پوژی پوژی له‌قیامه‌ت نزیک ده‌بینه‌وه که‌چی کاری چاکه‌ی بؤ ناکه‌ین و خه‌فه‌تی بؤ ناخوین و خه‌یالمان نی به‌له‌لای به‌لکو خه‌یالمان له‌لای خانووه! و نوکان! و سه‌یاره! مالی جوان! پوټو به‌رپرسیاریتی و شتی دنیایی تره‌په‌نا به‌خوا!!.

نه‌م سه‌رسامیه‌ش صالحیکی پیشه‌وامان به‌ناوی(شمیطی کوپړی عجلان) ده‌ری ده‌رېټ و ده‌فه‌رموویټ:

* قال شمیط بن عجلان- رحمه‌الله-: ((العجب کل العجب لمصدق بدار الحق وهو یسعی لدار الغرور)).^۲

۱ عمر بن عبدالعزیز للدکتور الصلابی لا: ۶۴.

۲ صفة الصفوة به‌رگی (۲/۲۳۱).

واته: شمیطی کورپی عهجلان- پرحمتهی خوی لی بی- دهفهرموویت: ((جیگای سهرسوپرمانه، جیگای هه موو سهرسوپرمانیکه بۆ که سیك باوه پری به پۆژی قیامت هه به که چی هه موو هه ول و ته قه لای بۆ ئه م دنیا دهست خه روکه ره یه !! .

نایا ده زانن شت و مه کی پۆژی قیامت له دنیا دا هه رزانه و دهستکه وتنی زۆر ئاسانه، و مرۆف ده توانیت به گونی و فهرده و تن و لۆری لی بکپیت و کۆی بکاته وه و پیشی خۆی بخات چونکه له وی شت کپین نامینی به لکو شت فروشتن دپته ئاراهه گه ر چاک بیت چاک و ئه گه ر خراب بیت خراب:

* عن محمد بن اسحاق الموصلي قال: قال أبو حازم - رحمه الله - ((ان بضاعة الآخرة كاسدة فاستكثروا في أوان كسادها، فانه لو جاء يوم نفاقها لم تصل منها لا بقليل ولا الى كثير)).^۱

واته: به کیکێ تر له زانا صالحه کانی ئیسلام- ئه بو حازم- پرحمتهی خوی لی بی- دهفهرموویت: کالای و شت و مه کی قیامت له دنیا هه رزانه و بی نرخه و مشتهری و کپیری که مه .. دهستم دامینتان ئیوه زۆری لی بکپن و زۆری لی کۆبکه نه وه تا هه رزانه ئه گینا پۆژی قیامت هات له وی پاره ی چاک دهکات به لام هه رچیت له دنیا نه کپیبی له وی نه زۆر و نه که م هه چت دهست ناکه ویت.

برا و خوشکم .. خوی گه وره منیش و ئیوه ش له ناو کاروانی صالحاندا قبول بکات .. با نرخه دنیا بزانی و به پیتی ئه و نرخه مامه له ی له گه لدا بکه یین و قیامه تیش بزانی تا به پیتی ئه و نرخه مامه له ی له گه ل بکه یین .. پۆژ له دوی پۆژ له عومری دنیا که مان که م ده بیتنه وه و پۆژ به پۆژ به ره و پوی قیامتهی پر له نه هامتهی ئه پۆین.

دیسان ئه وه ئه بو حازمه- پرحمتهی خوی لی بی- وانه یه کی تر پیشکه شی کاروانچیانێ ئه م پێگا موباره که ی صالحان دهکات:

* عن حفص بن مسيرة قال: قال ابو حازم- رحمه الله- (عجباً لقوم يعملون لدار یرحلون عنها کل یومٍ مرحلة، و یدعون ان یرحلوا لدار یرحلون اليها کل یومٍ مرحلة).^۲

۱ صفة الصفوة بهرگی (۲/۲۳۱).

۲ صفة الصفوة (۲/۲۱۲).

واته: نه بو حازیم - پرحمتهی خوی لی بیټ - ده لیت: سهرم سوږده میتنی له که سانیک کار بو لانه یکه ده کهن که هر پوژی قوناغی لیتی دوورده که ونه وه و به جیتی دیلن و کار ناکه ن بو لانه یکه که هه موو پوژیک قوناغی به ره و پووی ده پون و لیتی نریک ده بنه وه. پیشه و صالحه کانمان سهرمه شقن بو نیمه ی موسلمانان سده ی بیست و یکه و نه وان هه میشه خه یال و دالغه و خه میان له لای قیامه تیان بووه و ته نانه ت نه گهر گویشیان له موسیقا بویه هر قیامه تیان بیر ده که و ته وه نه م وانه یه ش سه عیدی کوپی جوبه یری شه عیدی دهستی حجاج ی سته مکار پیشکه شماني ده کات:

* قال الحجاج بن يوسف الثقفي للعالم المجاهد الصالح - سعيد بن جبیر - رحمه الله - عندما وقف أمامه: (هل رأيت شيئاً من اللّٰه؟ قال: لا أعلم، فدعا الحجاج بالعود و الناي فلما ضرب بالعود و الناي، بكى سعيد، قال الحجاج: ما يبكيك؟ قال: هو الحزن، ذكرتني أمراً عظيماً اما هذه النفخة فذكرتني يوم النفخ في الصور).^۱

واته: کاتی زانای مه زنی تابعین سه عیدی کوپی جوبه یری موجهید و پیاوچاکیان به قول به سترای هینایه به ردهستی سته مکاری عیراق - حه جاجی کوپی یوسف و نه ویش لیتی پرسى: نایا تا نیستا گویت له عود و که مان گرتووه؟ ماموستایش ووتی: وا نازانم گویم لی بوویت.

حجاج فه رمانی دا عود و که مان بینن و موسیقا لی بدن له به رده میدا، و نه وانیش هاتن و ده ستیان کرد به موسیقا زه نین.

له م کاته دا ماموستای شه عید دهستی کرد به گریان، و حه جاج لیتی پرسى: نه وه بوچی ده گریست نه ویش له وه لامدا وتی: دلّم ته نگ بوو، شتیکی زور که وره ی وه بیر هینامه وه و نه م فو کردنه به م نامیره دا نه و پوژه ی خسته وه یادم که (اسرافیل) فو ده کات به نه فخی صور دا و هه موو گیان له به ران ده مرن.

صالحان - پرحمتهی خویان لی بیټ - هر به وه وه ناوه ستن که پوژی قیامه تیان له بیردا بیټ و له یادی نه کهن و خویانی بو ناماده بکه ن، به لکو به رده وام وه بیری خه لکیشی ده هیننه وه و له و پریگایه وه چه ندان په گی دنیا په رستیان له موسلماناندا

۱ من روائع القصص لا (۹۵).

دهر هيتاوه و بهره و صالح بوونيان بردوون و عمری کورپی عبدالعزیز په کيک بووه له و که سانه و به حوکمی نه وهی نه میری باوه پدارانیش بووه زیاتر قسه کانی کاریگر بووه و توانیویه تی والی و کاربه دهسته کانی پی چاک بکات و له گنده لی نیداری و دارایی به دووریان بگریت:

* کتب عمر بن عبدالعزیز - رحمه الله - الی اخ له: (یا أخي إنک قد قطعت عظیم السفر و بقي أقله، فاذکر یا أخي اهل المصادر و الموارد، فقد أوحی الی نبيک - ﷺ - فی القرآن إنک من اهل الورد، و لم یخبر انک من اهل الصدور و الخروج، و ایاک ان تغرک الدنيا، فان الدنيا دار من لادار له و مال من لامال له).^۱

واته: عمری کورپی عبدالعزیز - په حمه تي خوی لی بی - نامه ی نووسی بو برایه کی موسلمان پی فرموو: نهی برای شیرینم تو زوربه ی ریگا که ت برپوه و که میکت ماوه، له بیرت بی براکه م تو کومه لی کاری نارپه حه ت و ریگای قورست له به رده مدایه، نیگا کراوه بو پیغه مبه ره که ت (ﷺ) له قورئاندا تو به سر پردی سیراتدا تی ده پری به لام پی نه و توویت لی تی ده پری پیت یان ده که ویته ناو ناگره که وه، نه که ی دنیا له خشته ت به ریت، دنیا مالی که سانیکه مالی تریان نی به و سامانه بو که سانیک له جیه کی تر سامانیان نی به.

هروه ها نامه ی نووسی بو سه روکی هریمی به سره و پوژی ناهه مواری قیامه تی وه بیر هیتاوه وه و ده یویست کاربه دهسته کانی قیامه تیان له بیر نه چیت چونکه نه وه سرده کیشی بو گنده لی نیداری و مالی و په وشتی و، پی وت:

* کتب عمر بن عبدالعزیز - رحمه الله - الی عدي بن اربطة - والي البصرة -: (أما بعد، فاني اذکرک ليلة تمخص بالساعة و صاحبها القيامة، فيالها من ليلة و يالها من صباح، كانا على الكافرين عسرين).^۲

واته: عمری کورپی عبدالعزیز نامه ی نارد بو والی به سره (عهدی کورپی نه رته نه ت) و پی وت: (پاشان، من شه ویکي وات ده خمه وه بیر که پی تی بخهیت و له

۱ عمر بن عبدالعزیز للدكتور الصلابي لا: ۲۵۷.

۲ هه مان سه رچاوه لا: ۹۶.

به یانیه که یدا قیامت بیئت دهی ده بی چ شه ویکی ترسناک و چ پۆژیکی ترسناک بیئت؟! له سه ربی باوه پان زۆر زۆر نارپه حه ته).

صالحان له خۆشترین کات و ئه وپه پری کامه رانیدا.. هر خه فته بارن و دلایان خۆش نیه و غه می هاتنی پۆژی قیامت جیگه ی هه موو خۆشیه کی گرتۆته وه له ناو دلایانداو خوشکیکی سه رمه شق به ناوی عه فیره وه ئه م ده رسه مان به کرده وه داده دات:

* عن يحيى بن راشد قال: (كنا عند (عفيرة العابدة) - رحمها الله - فقدم ابن اخ لها طالت غيبته فبشرت به، فبكت! فقيل لها: ما هذا البكاء؟! اليوم يوم فرح و سرور، فبكت أكثر وقالت: والله ما أحد للسرور في قلبي مسكناً مع ذكر الآخرة، و لقد اذكرني قدومه يوم القدوم على الله، فمن بين مسرور و مثبور ثم غشي عليها).

واته: به حیای کوپی پاشید ده لئی: له خزمه ت- (عه فیره العابدة) دابووین که ئافره تیکی زۆر خواناس بوو- له و کاته دا مژده یان هیتنا که برازا که ت چه ند ساله وون بوو، وا هاته وه، و ئه ویش ده سستی کرد به گریان!

پێیان ووت: ئه وه چی به ده گریه ت! ئه م پۆ پۆژی خۆشی و سروره - برازا که ت هاتۆته وه، ئه و زیاتر ده سستی کرد به گریان ووتی: سویند به خوا پۆژی قیامت شوینیکی چۆلی له ناو دلما نه هیشته وته وه بۆ خۆشی و سرور ده ربیرین، و هاتنه وه ی برازا که م.. هاتنه وه گه وره و ترسناکه که ی خۆمانی بیر خسته وه که ده چینه وه به رده می (الله) جل جلاله . و ئیتر له نیوان خۆشی و سرور و خه فته و دلته نگه داین له و پۆژه دا و پاشان له هۆش خۆی چوو.

جاریکی تر سه عیدی کوپی جو به یر زانا شه هیده که ی گه وره تابعین و پیاوچاکی سه رده می خۆی له پال چه جاجی سته مکاردا ئه م وانه یه ده لیته وه و به کرده وه خه فته تی پۆژی دوایی ده رده برپیت:

* قال الحجاج بن يوسف الثقفي. لسعيد بن جبیر- رحمه الله- مالك لم تضحك قط؟ قال: لم أر شيئاً يضحكني، وكيف يضحك مخلوق من طين، والطين تأكله النار، و منقلبه الى الجزاء).^۱

واته: حجاج که فه رمانږه وای نومو ویه کان بوو له عیراق و فه رمانی ده سترگر کړدنی گوره زانای سه له فی صالح- سه عیدی کوږی جوبه یری دا و هینایانه بهر دهستی و پرساریان لی کرد: چیته وا ده لاین قه د پینه که نیویت؟ سه عید فه رموی: هوکاریکی وا نه بوو بمکه نینتی، ئی که سی له قوږ دروست کرا بیټ و قوږه که ش ناگر چاوه پوانی بکات و لیپرسینه وه شی له بهر ده مدا بیټ چوږ پی ده که نیت..

که سایه تی به کی ناو کاروانه موباره که که ی صالحان (أبي عبدالله البرائي) به (پرحمتهی خوی لی بی) له ترسی ته نها به ک دیمه نی پوژی حه شر هه میشه گریاوه، بزاین نه و دیمه نه چی به؟

* عن أبي مريم قال: قلت لابي عبدالله البرائي: كم تبكي؟ كم هذا البكاء؟ فأخرج- البرائي- الي يديه واذا على أصبعه شعرة ملفوفة فنشرها ثم قال: اذا كان المجاز على مثل هذه فأي قدم يثبت على مثل هذا؟ ثم بكى).^۲

واته: نه بی مریه م ده لی: به (نه بو عبدالله البرائي) م ووت: چه ندی ده گریت؟ تا که ی ده گریت؟ نه بو عبدالله یش: ده سته کانی ده رهینا بوم و به ک تال مووی به ده سته وه بوو لول بوو بوو، دریزی کرده وه و پاشان فه رموی: نه گه ر تیپه ږ بوونیک هه بیټ به سه ر نه مده له پوژی قیامه تدا که ناوی (پردی سیراته) ده ی چ پیته که ده توانی له سه ری بووه ستیت؟ و نه مه ی وت و دهستی کرد به گریان.

خوشک و برای صالحم، نایا تو هیچ پوژی له پوژان به ته نها بوویت و بیر له وه بکه یته وه که خوژگه له پوژی قیامه تدا له میوانخانه که ی خوادا ده بیټ؟ یان په نا به خوا له ناو سزاخانه که یدا ده بیټ؟ و بیخه خه یالی خوت وا مه حشره و خه لکی پوژ پوژ به ره و به هشت ده برین که چی تو سه یریان ده که یت و کرده وه کانت به شی نه وه

۱ من روائع القصص لا: ۹۵.

۲ صفة الصفوة (۲/۲۳۴).

ناکات له گهل نهو پؤلانه دا بچپته بهه شته وه؟! . دهی گوی بگره بؤ پیاو صالحه کی به سره - مالیکی کوپی دینار - و په ندیکی لئ وه بگره:

* عن جعفر قال: رأيت مالك بن دينار يتقنع بعباءة ثم يقول: إله مالك قد علمت ساكن الجنة من ساكن النار فاي الدارين دار مالك؟ واي رجلين مالك؟^۱

واته: جه عفر ده لئ: مالیک ی کوپی دینارم بینی خوئی له عه بایه ک پیچابوویه وه و هاواری ده کرد: نهی خوی مالیک، تو دانیشتونوی بهه شت و دانیشتونوی دوزه خ دهناسیت خوژگه مالیک له دانیشتونوی کامیانه؟ و مالیک پیای کام ماله یانه.

هه قی خوئیته تی خه می پوژی دواپی بخوین.. چونکه وه ک دنیا نییه.. نه گهر سه یاره کهت وهر گه را.. سه یاره یه کی جوانتر ده کړپته وه.. نه گهر خانووه کهت پوخوا.. خانوویه کی جوانتر ده که پته وه.. نه گهر خیزانه کهت وه فاتی کرد.. ده توانی ژنیکی جوانتر بینپته وه.. نه گهر له قوتابخانه که وتیت.. ده توانی سالی داهاتوو به نمره یه کی به رزه وه دهریچیت.. و نه گهر له کاسپیه کدا زهره ر بکهیت.. له کاسپیه کی تر دا جیگا که ی پر بکه پته وه.. به لام.. نهی نه گهر - په نا به خوا - پوژی قیامه تت له ده ست چوو!! خو دنیا یه کی تر نایه ته وه تا کرده وه ی جوانی تیدا بکهیت و ناخیره ت به ده ست بینپته وه.. نای که مه حاله شتی وا پووبدات.. و خواناسیکی خه لکی به حره ین نه م وانه یه مان داده دات:

* عن سمع بن عاصم قال: سمعت عابداً من اهل بحرین في جوف الليل يبكي ونحن على مقربة منه في بعض السواحل يقول: يا أختاه ابكوا على فوت الآخرة حيث لا رجعة ولا حيلة.^۲

واته: مه سمه عی کوپی عاسیم ده لئ: جاریکیان له نیوه شه ودا بوو له نزیکی به کی له خواناسه کانی به حره ینه وه بووین له که ناری دهریا گویم لئ بوو ده بیوت: نهی برا موسلمانان کانم، بگرین له ترس له ده ستچوونی پوژی قیامه ت چونکه نه گه رانه وه هه یه و نه فرت و فیلیش ده خوات.

۱ صفة الصفة (۱۹۲/۲).

۲ هه مان سه رچاوه.

برا و خوشكى خوينەرم ئەزانى باوكىك بىرى پۆزى قىامەتى كرده وه و دەستى كرده گريان و هەموو ماله كەيشى كرده گريان و كەشيش نەيدەزانى بۆچى دەگرين بەلام باوكە كۆس كەوتەكە چاك دەيزانى بۆچى دەگرى ئەو پياووش عمرى كوپى عبدالعزیز بوو (پرحمەتی خوی لى بىت):

* بكى عمر بن عبدالعزيز - رحمه الله - فبكت فاطمة، فبكى اهل الدار، لا يدري هؤلاء ما ابكى هؤلاء، فلما تجلى عنهم الصبر، قالت فاطمة: بأبي انت يا امير المؤمنين، مم بكيت؟ قال: نكرت - يا فاطمة - مصرف القوم من بين يدي الله، فريق في الجنة وفريق في السعير، ثم صرخ وغشي عليه.^۱

واتە: جارتيان عمرى كوپى عبدالعزیز (پرحمەتی خوی لى بىت) دەستى كرد به گريان و فاطمەى خيزانيشى كه عمرى بينى دەگرى ئەویش دەستى كرد به گريان و هەموو ئەندامانى ترى ماله كەش به دواى ئەواندا دەستى كرد به گريان، و كەشيش نەيەزانى هوى گريانەكەيان چييه؟ و پاش ئەوهى هيتور بوونەوه و ناراميان بۆ هات.

فاطمە له عمرى پرسى: باوكم به ساقەت بىت پيم بلئ بۆچى گريائت؟ فەرموى: ئەى فاطمە ئەو خەلكەم ياد كەوتەوه كه له بەر دەستى خوادا وهستاون و تاقمىكيان به ره و به ههشت ده برين و تاقمىكيش به ره و ناگرى دۆزهخ، ئەمەى وت و هاوارىكى كردو له هۆش خۆى چوو.

هەروەها عمرى كوپى عبدالعزیز له ناو هاوپتيكانيدا دانيشتبوو ئەوان قسەى خۆشيان دەكرد و پيئەكەنين بەلام ئەو بيئەنگ بوو هەر بىرى دەكردەوه خۆزگە بىرى له چى كرده بىتەوه:

* عن سفیان قال: كان عمر بن عبدالعزيز - رحمه الله - يوماً ساكناً وأصحابه يتحدثون، فقالوا له: ما لك لا تتكلم يا امير المؤمنين؟ قال: كنت مفكراً في أهل الجنة كيف يتزاورون، وفي أهل النار كيف يصطرخون فيها؟ ثم بكى.^۲

۱ الرقة والبكاء ص: ۷۶، له كتيبي عمر بن عبدالعزيز / الصلابي - لا (۹۹) وه رگيراووه.

۲ عمر بن عبدالعزيز للدكتور الصلابي لا (۱۰۰)

واته: سوفیان ده‌لی: جاریکیان عمری کورپی عبدالعزیز له ناو هاوړیکانیدا دانیشتبوو
 نه‌وان له ناو خویاندا قسه‌یان ده‌کرد به‌لام نه‌و هر بیده‌نگ بوو، تا وایان لی‌هات
 پرسپاری لی بکه‌ن و بلین: نه‌ی نه‌میری باوه‌پداران بوچی بیده‌نگی و قسه‌ناکه‌یت؟
 عمریش فہرمووی: بیرم له دانیشتوانی به‌ه‌شت ده‌کرده‌وه کاتئ سہردانی یه‌کتر
 ده‌که‌ن ده‌بی چون بچن بو مالی یه‌کتری؟ و بیریشم له خه‌لکی ناو جه‌ه‌نم ده‌کرده‌وه
 که چون هاوار ده‌که‌ن و ده‌قیرینن؟! پاشان ده‌ستی کرد به‌گریان.

نه‌مه‌ش پیشه‌وايه‌کی تری کاروانی صالحانه و ناوی (سوفیانی سہوری) یه و وه‌ک برا
 صالحه‌کانی تری تنها به‌گریان و بیده‌نگی و خه‌فته‌وه نه‌وه‌ستاوه له باسکردنی
 ناهه‌مواریه‌کانی پوژئی قیامه‌تدا به‌لکو له‌م بواره‌دا ژماره‌ی پیوهری شکاندووه و له‌و
 باوه‌په‌دا نیم که‌سی پی گه‌یشتبیت:

* قال يوسف بن أسباط: كان سفیان الثوري - رحمه الله - اذا أخذ ذکر الآخرة
 يبول الدم.^۱

واته: یوسف ی کورپی نه‌سبات ده‌لی: هر کاتئ ماموستا سوفیانی سہوری -
 په‌حمه‌تی خوی لی بیت - باسی پوژئی قیامه‌تی بکرده‌ایه میزی ده‌بوو به‌خوین.
 دوکتوره باوه‌پیکراوه‌کانیش دانیان به‌م راستیه‌دا ناوه و هوکاره‌که‌شیان
 گه‌راندووته‌وه بو ترسیکی بی سنور که کاری له جگه‌ری کردووه:

* زيد بن ابي زرقاء يقول: حمل ماء سفیان الى طبيب في علقته، فلما نظر قال: هذا
 ماء رجل قد احرق الخوف جوفه.^۲

واته: زهیدی کورپی نه‌بی زه‌رقاء ده‌لی: که‌می له میزی سوفیانی سہوریان برد بو
 لای دکتور له کاتی نه‌خوشیه‌که‌یدا و کاتئ سہیری کرد وتی: نه‌م ناوه هی که‌سیکه‌ زور
 ترساوه و ترس ناو سکی سووتاندووه، بیگومان ترسی پوژئی قیامه‌تی بووه.
 هه‌ندی له صالحان - په‌حمه‌تی خویان لی بیت - نه‌وه‌نده له پوژئی قیامه‌ت
 ترساون و خه‌میان خواردووه هرگیز پیکه‌نینیان نه‌هاتووه و سویندیان خواردووه تا
 نه‌زانئ له پوژئی قیامه‌تدا به‌ه‌شتی یه یان دوژه‌خی!:

۱ الجامع لشعب الایمان (۲/۵۴۵).

۲ هه‌مان سه‌رچاوه (۲/۵۴۶).

* عن الحارث القنوي قال: آلی ربعي بن حراش الغطفاني ان لا يضحك حتى يعلم أفي الجنة هو أم في النار.^۱

واته: حارسی قه نه وی ده لئ: پیاوصالح و خواناس - په بی کورپی حراشی غه ته فانی سویندی خوارد که تا له ژياندا په پی نه که نیت تا نه زانیت له به هشتدایه یان له دوزخ.

برای صالح و خوشکی صالحهم، نه گهر منو تو له جیبه کی گهرمدا بین وه کورپه پانی مه شقی سهر بازی له وانه په ماندوو بین و ناروق بکهین، یان نه گهر کریکاری بکهین له وانه په که می ناروق بکهین.. یان له هاویندا کاره با بپریت و بخوین هندی ناروق ده کهین.. و هزعمان ناخوش ده بیټ و ناروحه ده بین!

ئهی قورپی دنیا به سهرمان نه مانه ناخوشن له لمان ئهی چی ده کهیت له ناروق کردنی مروفه کان له کاتی وه ستانی پوژی مه حشره دا بو چاوه پروانی لیپرسینه وه:

* عن ابن عمر - رضي الله عنهما - قال: ان رسول الله (ﷺ) قال: ((يقوم الناس لرب العالمين حتى يغيب أحدهم في رشحه الى انصاف أذنيه)).^۲

واته: عبدالله ی کورپی عمری کورپی خطاب (خویان لی پازی بیټ) ده فهرموویت: پیغه مبهری خوا (ﷺ) فهرموویته: ((له پوژی قیامه تدا خه لکی به پیوه وه ستاون له بهر ده می خوی - عزوجل - دا و نه ونده گهرمایانه و ناروقیان کردوه هه یانه تا نیوه ی گوچکه ی له ناو ناروقی خویدا نقوم بووه.

برای به پریزم و خوشکانی پاک داوین.. نیمه ی مروف له دنیا هه له یه که ده کهین سهیری نه ملا و نه ولا ده کهین بزاین که س چاوی لی نه بوو! نیت که می دلخوش ده بین که هه یامان نه چووه و نه گهر یه کیک بزانت پیمان هه ناکهین بیټ به دوو که س، ئهی قورپه به سهرمان نه گهر فریشته ی خوی گهره کامیره مان بو نه صب بکهن و به دهنگ و په ننگه وه نه قلای بکهن بو ناو نامه ی کرده وه کان و به بهر چاوی سه دان ملیار که سه وه هه یاو نابروومانی پی ده بن:

۱ هه مان سه چاوه.

۲ متفق علیه فی ریاض الصالحین لا: ۱۱۶.

* عن ابي هريرة - رضي الله عنه - قال: قرأ رسول الله (ﷺ) ﴿يَوْمئذٍ تُحَدِّثُ أَخْبَارَهَا﴾، ثم قال: اتدرون ما أخبارها؟ قالوا: الله ورسوله أعلم، قال: فان أخبارها ان تشهد على كل عبد أو امة بما عمل على ظهرها، تقول: عملت كذا وكذا في يوم كذا وكذا، فهذه أخبارها.^۱

واته: نه بو هورده بیره (خوا لیتی پازی بیت) نهو هاوه له مهزنه بوو که زوری له فهرمووده کانی پیغه مبهری له بهر کردبوو له پاش مردنی سهر دارمان (ﷺ) بو بهره کانی دواي خوی گتپایه وه - و ده فهرموویت: جاریکیان پیغه مبهری خوا (ﷺ) نایه تی: ﴿یومئذٍ تُحَدِّثُ أَخْبَارَهَا﴾ خویند واته له پوزی قیامه تدا هه موو هه وال و کردار و پووداوه کانی سهر زهوی تاوتوی ده کریت و ناشکرا ده کریت - و له پاشان پیغه مبهر (ﷺ) فهرمووی: نه زانن وشه ی (اخبارها) یانی چی؟

هاوه لان وتیان: خوا و پیغه مبهره که ی باشر ده زانن، فهرمووی: (اخبارها) واته شایه تی ده دریت له سهر هه موو ژنیک یان پیاویک کرده وه یه کی له سهر زهوی کردبیت و زهویه که ده لی: فلان کار و فلان کرده وه ت کرد له پوزی نه وه نده و نه وه نده دا، و نا نه مه مانای (اخبارها).

وه ستانیکي زور گه وره و قورس و گرانمان له بهر دایه، حاکمه که ش کی بیت؟ به دبهینه ری هه موو بوونه وهر، (رب العالمین) شکاتکه رو حاکمه که یشه و شایه ته کانیش پارچه گوشته کانی له شی خویمان، ده ست و قاچ و چاو و زمان و گوی و پیست و پیمان..

صالحان (خوابان لی پازی بیت) زور زور ترساون له وه ستانه.. خو هه قی خویشیه تی لیتی بترسین.. چونکه دادگایه کی گه وره ی جیهانییه و (لاهای) گچکه ترین دادگایه له چاو نهو هوزله مهزنه ی له یه که مین مروفه وه که باوکه ناده ممانه تا دواپین کورپه له ی له دایک بوو به هه موو په گز و زمان و نه ژاده وه به پووت و قوتی و به پیوه ده وه ستن و چاوه پوانی دواپوزی نادیاریان ده که ن وای به حالمان نه گهر خوا په حمان پی نه کات له و پوزده دا.

۱ رواه الترمذي وقال حديث حسن - رياض الصالحين لا: ۱۱۸.

دهی سهیری نه م گه نجه صالحه بکه و په نديکي لی وه رېگره و توش ناليم وه ک
 نهوت لی بیټ و به ناوبردنی دادگاییه که دلټ بوه ستیت و بمری به لام خو ده توانی له
 ترسی نه و پوژده گریانت بیټ و گونا ه کردن واز لی بینیت.

* عن ابن سماک قال: دخلنا البصرة فقال لي صاحبي: هاهنا عجوز هل لك فيه؟
 قال: فدخلنا عليه، فقالت العجوز: لاتذكروا لابني شيئاً، من ذكر الجنة والنار فتقتلوه
 عليّ فانه ليس لي غيره.

قال: فدخلنا على شاب عليه لباس الشعر، طويل الصمت، منكس الرأس، فرفع راسه
 الينا ثم قال: اما ان للناس موقفاً لابد ان يقفوه؟ قال: قلت بين يدي من رحمك الله؟
 قال: فشهو شهقة فمات.^۱

واته: (ابن سماک) ده لی: چوینه ناو شاری به سره وه و هاوړیکه م پی و تم: نا
 لیره وه برېږین کوړی پیره ژنیکی لیه چه ده که یت سهردانی بکه ین؟ - له و کاته دا
 خه لکی سهردانی صالحانیا ن ده کرد تا گوړوتین بکه و یته باوه پره که یان و نه وانیش
 صالحاوی ین - ده لی: چوړین بو لای و دایکه پیره که ی پی و تین: تکاتان لی ده که م
 باسی به هه شت و جه هه ننه می له لادا مه که ن و مه ی کوژن چونکه من - له دوا ی خوا -
 ته نها نه و کوړه شک ده به م.

ده لی: چوینه ژوره وه بو لای نه و گه نجه و ده بینین به رگیکی توکنی له بهردایه، به
 بیده نگیه کی به رده و امه وه و سه ری داخستبوو، سه ری هه لېری بو لامان و وتی: نایا
 خه لکه کان وه ستانیک قه رزار ین و ده بیټ نه و وه ستانه نه نجام بده ن؟ ده لی: و تم:
 له به رده می کیدا په حمتهی خوات لی بی؟ ده لی: هر که نه و وه لامه ی لی بیستم یه ک
 هاواری گه وړه ی کرد و گیانی ده رچوو.

نه گه ر چوویت بو ده شت و دهر و له وی کولله یه کی زورت بینی که سهدان و هه زاران
 ده بوون و به کومه ل ده فرین نایا چی شتیکی پوژدی قیامه تت بیرده خاته وه؟ و کام
 نایه تی قورنانت وه بیرده هیئته وه؟ ده گوی بگره بو پیشه وایه کی صالحان بزانه چی
 ده لی و چی بیرده که و یته وه:

۱ الجامع لشعب الایمان (به رگی دووه م/۵۳۲).

* عن صلت بن مسعود قال: خرج الحسن بن صالح بن حي - رحمه الله - يوماً من بيتنا فنظر الى جراد يطير فقال: ﴿يَخْرُجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ كَأَنَّهُمْ جَرَادٌ مُنْتَشِرٌ﴾^۱. ثم خر مغشياً عليه.^۲

واته: سەلت ی کورپی مه‌سعود ده‌لی: پوژیکیان ه‌سه‌نی کورپی صالحی کورپی ه‌ی له مائی نیمه‌ ده‌رچوو له ریگا چاوی کهوت به کومه‌لئیک کولله که پیکه‌وه ده‌فرین به‌کسر ئەم ئایه‌ته‌ی بۆ هات که خوی گه‌وره‌ ده‌فرموویت: ((له قیامه‌تدا خه‌لکی له گۆره‌کانیان‌ه‌وه‌ دینه‌ ده‌روه‌ وه‌ک کولله‌ی پرش و بلأوه‌یان لی هاتووه‌)) و پاشان له هوش خوی چوو.

ئهم‌ه‌ش هاوه‌له‌ شیرینه‌که‌ی پیغه‌مب‌ری خویه‌ (ﷺ) و ئەبو به‌کری (صدیق‌ه‌) (خوا لئی رازی بیټ) ئەوه‌نده‌ له‌ پوژیی قیامه‌ت ده‌ترسی‌ ه‌ز ده‌کات بالنده‌یه‌ک بوویه له‌سه‌ر دره‌خته‌کان:

* عن يعقوب بن يزيد و عمر بن عبدالله قالاً: نظر ابو بكر الصديق ... الى طير حين وقع على شجرة، فقال: ما انعمك يا طير! تأكل وتشرب! وليس عليك حساب يا ليتني كنت مثلك.^۳

واته: ئەبو به‌کری صدیق (خوا لئی رازی بیټ) جاریکیان بالنده‌یه‌کی بینی کاتی له‌سه‌ر دره‌خته‌که‌ نیشه‌وه‌ فرمووی: چ‌ه‌ند خو‌شحالیت ئەی بالنده‌که‌! ئەخو‌یت و ئەخو‌یته‌وه‌! و لی‌پرسینه‌وه‌ت له‌سه‌ر نییه‌ و خو‌زگه‌ منیش وه‌ک تو ده‌بووم.

۱ سورة القمر، (الایة: ۷).

۲ الجامع لشعب الايمان (۲/۵۲۷).

۳ الجامع لشعب الايمان (۲/۴۵۸).

سییه‌م

له ئاگری دۆزه‌خ زۆر ترساون

برای موسلمانم.. ئەگەر خوای - عز و جل - به تهنه‌ی دۆزه‌خی دروست بکردایه و به‌هه‌شتی بۆ ئاماده نه‌کردیتایه و به‌لکو هەر که‌سی کرده‌وه‌ی خراپی بکردایه بخرایه ناو ئاگر و هەر که‌سی چاکه‌کار بووایه زیندوو نه‌کرایه‌ته‌وه.. هەر ئه‌وه به‌س بوو که په‌ندی لی وه‌ریگرین و پێگای چاکه و خیرمان بگرتایه..

* ﴿يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا قُوا أَنفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَاطٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ﴿٦﴾﴾^١

وه‌لامی ئەگەر له هه‌موو قورئاندا تهنه‌ی ئەم ئایه‌ته‌ی باسی ئاگری دۆزه‌خی بکردایه به‌س بوو ده‌ست له خراپه‌هه‌لگرین و پێگای خوا بگرینه به‌ر. که خوای ئه‌رز و ئاسمانه‌کان داوامان لی ده‌کات که خۆمان و مال و مندالمان له‌و ئاگره‌ی بپارێزین چونکه کۆمه‌لی فریشته‌ی به‌سه‌ره‌وه‌یه زۆر توند و تیژن و به‌هیزیشن.. یه‌ک سه‌رپێچی خوا ناکه‌ن و هه‌رچیان پێ بووتریت جیبه‌جیبه‌ی ده‌که‌ن و نه‌گریان و باوکه‌پۆی جه‌هه‌نمه‌یه‌یه‌کان دلایان نه‌رم ده‌کات و نه‌ زۆری خه‌لکه‌که‌ی ناو ئاگر ماندوویمان ده‌کات و نه‌ له‌به‌ر ئەم و ئەو فه‌رمانی خوا ده‌شکێنن و نه‌ واسیته و به‌رتیلیش وه‌رده‌گرن.

ئەبێ چ هۆلێک بیت؟.. وا ئه‌وه‌نده‌ گه‌وره و فراوانه جیگه‌ی سه‌دان ملیار که‌س ده‌بیتته‌وه و له‌ دوا‌ی چوونه ژووره‌وه‌ی هه‌موو هه‌واداران و جه‌ماوه‌ره‌که‌ی خۆی.. هه‌یشتا هه‌ر هه‌لپه‌ی دی و برسپه‌تی بۆ جه‌سته‌ی تر - په‌نا به‌ نا‌قه‌ خوا -:

* قال سبحانه وتعالى: ﴿يَوْمَ نَقُولُ لِجَهَنَّمَ هَلِ امْتَلَأَتْ وَنَقُولُ هَلْ مِنْ مَزِيدٍ ﴿٣٠﴾﴾^٢

واته: خوای گه‌وره بۆ ئه‌وه‌ی زیاتر بمانترسینیت و زیاتر هه‌ول به‌دین نه‌بینه دانیشتیوانی ئه‌و ماله‌ عه‌بووسه‌ ناخۆشه - به‌وه‌ی باسیکی پۆی قیامه‌تمان بۆ

١ سورة التحريم، (الآية: ٦).

٢ سورة ق، (الآية: ٣٠).

دهکات، نه و کاته‌ی که جهه‌ننه‌میبه‌کان هموو به سزای په‌وای خوایان گه‌یشتن و مه‌حشر که‌سیکی تیا نه‌ما که شایسته‌ی ناو ناگره‌که بیټ له و کاته‌دا خوی زه‌وی و ناسمانه‌کان له جهه‌ننه‌م ده‌پرسیټ: نایا پر بوویت؟ نیت‌ر که‌سی تری ناوی؟ جهه‌ننه‌میش له وه‌لامدا ده‌لیټ: هی تر ماوه؟ نه‌گر ماوه بوم بهینن من هرگیز پر بوونم بؤ نیبه..

له سوره‌تی فورقاندای خوی - عزوجل - کومه‌لی مه‌رجی داناوه بؤ قبولی بوون له کاروانی موباره‌کی (عبادالرحمن) دا که نه‌وانیش به‌شیکن له کاروانه مه‌زنه‌کی صالحان، و یه‌کی له مه‌رجانه نه‌وه‌یه که به‌رده‌وام له و سزایه نارپه‌حده‌ته ده‌ترسن که خوی گوره له دوزه‌خدا ناماده‌ی کردووه بؤ سه‌ریچی کار و گونا‌هباران و هرده‌م داوا له خوی خوایان ده‌کن که بیانپاریټ له و سزایه چونکه:

* قال الله تعالى: ﴿وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ إِنَّ عَذَابَهَا

كَانَ غَرَامًا ﴿٦٥﴾^۱.

واته: یه‌کی له سیفاته‌کانی تری - عبادالرحمن - خوا بمانکات به یه‌کی له‌وان - نه‌وه همیشه له ناگری دوزه‌خ زیره‌یان کردووه و به‌رده‌وام لیتی ده‌ترسن و ده‌لین: نه‌ی په‌روه‌ردگارمان له سزای سه‌ختی جهه‌ننه‌م بمانپاریټه چونکه به پاستی سزایه‌کی زور سه‌خته و خوین و نیسقانی نیمه به‌رگه‌ی کلپه‌یه‌کی ناگریټ.

برای موسلمانم، خوشکی باوه‌پدارم.. وه‌یل بؤ نیمه نه‌گر نه‌و سزا سه‌خته‌مان له‌بیر بجیت که نه‌وه‌نده نارپه‌حده‌ته خه‌لکی ناواتی نارپه‌حده‌ترین سزای دنیا ده‌خوازن که مردنه و له (مالک) ده‌پاریټه‌وه و ده‌لین: رجات لی ده‌که‌ین.. تکات لی ده‌که‌ین.. داوا له په‌روه‌ردگارت بکه که په‌حمان پی بکات به‌وه‌ی به یه‌کجاری بمانکوژیت و له سزای به‌رده‌وام و نوی بوونه‌وه‌وه پزگارمان بکات:

* قال تعالى - على لسان جهنميين -: ﴿يَمْلِكُ لِقَضِ عَيْنَا رَبِّكَ ﴿٧٧﴾^۲.

۱ سورة الفرقان، (الآية: ۶۵).

۲ سورة الزخرف، (الآية: ۷۷).

واته: جهه ننه میه کان نه وونده وه پړس و بی تاقهت ده بن له ناو سزا سهخته کاندایا وایان لی دی له مالیک - که سه رپه رشتیاری دوزخه - ده پارینه وه که داوا له خوا بکات بیانکوژیت!!

نه ی خویه - بمانپاریزه له و ناگره - ی که به رده وام خواردن و خو تیایدا سزا و نه شکه نجه یه و ساتیک نیبه که (Of) یان ه بیټ یان بونه به کی وا که پوژئی یان ساتی سزای تیدا بوه ستیت! نه که هر نه وونده به لکو زانستی نه مړومان نه و موعجیزه قورناییه ی ناشکرا کردوه که به تنها پیست هست به سزا و نیش ده کات و نه گهر پیست سوتا و نه ما نیت سزاکان ناسایی ده بن له لای مړوځ و له گه لیاندا رادیت، بزاین خوی گهره بو نه م مه سه له یه چی ده کات:

* قال الله تعالى: ﴿كُلَّمَا نَضِجَتْ جُلُودُهُمْ بَدَّلْنَاهُمْ جُلُودًا غَيْرَهَا لِيَذُوقُوا الْعَذَابَ إِنَّ اللَّهَ

كَانَ عَزِيزًا حَكِيمًا﴾^۱.

واته: هر کات پیستی جهه ننه میه کان ده سوتیت و په ق ده بیټ خیرا نیمه پیستی تازه یان ده که یه وه به برده بو نه وه ی برده وام پیستیان ه بیټ و سزا بچون - په نا به خوا -.

برای مړوځم.. وه لاهی تهحه مولی نه و ناگره ناکه ین.. ده ی نیت بوچی لی نه ترسین و بوچی خومان له گونا نه پاریزین و واز له سه رکشی و سه رپیچی نه هینین، سه یرکه بزانه له جوزئی تبارکدا خوی په روه ردار چو و سفیکی کاریگری جهه نه م ده کات که جیگی خویته کات ده دهیت به لای فرنی مریشک برژاندندا که خوشبه ختانه له دهره وه ی دوکانه کانیا نه وه دایان ناوه تا سرنجمان رابکیشن و بیکرین..

به لام بو من و تو به سووده و نه گهر چه ند چرکه به ک له پالیدا بوه ستین چو و مریشکه کان ده سوړپینه وه و ده برژین و چه وریه کانیا ن تک تک ده که ویته خواره وه، پیسته که یان سوورده بیته وه به لام مریشک خوشبه خته به مردووی ده ی برژین به لام

قور به‌سه‌ر مروّفه‌کان - به‌دبه‌خته‌کان - که به زیندوویی ده‌برژینرین و گیان‌یان
ده‌رناچیت:

* قال الله - سبحانه وتعالى - في سورة المعارج: ﴿كَلَّا إِنَّهَا لَأُظَنُّ ﴿١٥﴾ نَزَّاعَةً لِّلشَّوٰى ﴿١٦﴾
تَدْعُوا مِّنْ أَدْبَرَ تَوَلَّى ﴿١٧﴾﴾.^١

واته: خوی گوره وه‌سفی جه‌ه‌نه‌م ده‌کات و ده‌فه‌رموویت: نه‌خیر نه‌و ناگره زور
سووتینه‌ره و گزشت و پیستی پوومت ده‌برژیني و ده‌یخاته خواره‌وه و بانگی نه‌و
که‌سانه ده‌کات که له دنیا سه‌رپیچی خویان کردووه و پشتیان له نیسلام هه‌لکردووه.
پیغه‌مبه‌ره نازداره‌که‌شمان (ﷺ) له یه‌ک فه‌رمووده‌دا که له دیریک زیاتر نیبه به‌لام
جه‌رگ و دل و هه‌ناو ده‌رده‌هیني و که‌یانی مروّفه‌ ده‌روون زیندووه‌کان ده‌هه‌ژیني و
صالحانیش ده‌خاته گریان.

* قال النبي (ﷺ): ((ولو ان قطرة من الزقوم قطرت في بحار الدنيا افسدت على اهل
الدنيا معاشهم)).^٢

واته: پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) ده‌رباره‌ی چیش‌تخانه‌که‌ی ناو ناگری جه‌ه‌نه‌م که ناوی -
زه‌قوم - ه و له کیم و جه‌راحت و خویناو چه‌وری جه‌ه‌نه‌میبه‌کان خواردنیان بو
دروست ده‌که‌ن و ده‌رخواردیان ده‌ده‌ن، و له‌و باره‌وه ده‌فه‌رموویت: یه‌ک تکه له -
زه‌قوم - تیکه‌لی ده‌ریاکانی دنیا ببیت هه‌موو ناوه‌کانی سه‌ر پووی زه‌وی به‌که‌لکی
خواردنه‌وه و به‌کاره‌یتان نامیني و ژیان خه‌لکه‌که تیک ده‌چیت، نه‌ی خوابه گیان نه‌و
چیش‌تخانه‌یه نه‌که‌یته نسیمان و مال کاوولی بو نه‌و که‌سه‌ی سی ژه‌مه زه‌قومی
ده‌رخوارد بدریت!!

پیاوانی مه‌زنی وه‌ک (الحسن البصری) له ناگری دوزه‌خ ترساوه و جار به‌ جار له ناو
خه‌لکیدا گریان هاتووه و خوی پی نه‌گیراوه و به‌و هه‌موو خواناسی و کرده‌وه

١ سورة المعارج، (الآية: ١٥-١٧).

٢ اخرجه الترمذي وقال حسن صحيح.

جوانانه یه وه هیشتا هر ترساوه خوی گوره گرنګ نه بیټ به لایه وه فرپی بداته ناو
 ناگره وه و نه مه ش وانه یه کی مه زنه بؤ خویندکارانی قوتابخانه ی صالحان و وه رگرتن له
 کاروانه موباره که که دا:

* عن حفص بن عمر قال: بکی الحسن، فقيل له: ما يبکک؟ فقال: اخاف أن
 يطرحني غداً في النار ولا يبالي.^۱

واته: حه فسی کوپی عومر ده لئ: نیمام حه سنی به سری (پرحمتهی خوی لئ بیټ)
 گریا، لیټیان پرسى: بؤچی ده گریټ؟ فه رموی: نه ترسم سبه ینئ له قیامه تدا خوا فریم
 بداته ناو ناگری جه ه نه م و گرنګ نه بم به لایه وه.

نه مه ش پیاو صالحی کی تره و مامؤستایه کی تره بؤ نیمه ی تازه کاروانچیان که ناوی
 (دینار العیار) ه (پرحمتهی خوی لئ بیټ) و شه و تا به یانی شه ونویژی کردووه و که چی
 به دایکی ده لئ نه ترسم له قیامه تدا:

* كان دينار العيار (رحمه الله) يصلي الليل الى الصباح. وقالت له امه: يا بني خذ
 لنفسك راحة، قال: لست لراحة أطلب، كأتني يا اماه، غداً بالخلائق يساقون الى الجنة، وانا
 اساق الى النار فاخذ في البكاء والعبادة وقراءة القرآن.^۲

واته: (دینار العیار) (پرحمتهی خوی لئ بیټ) شه و تا به یانی شه ونویژی ده کرد... تا
 نه وه بوو دایکی دلئ بؤی سوتا و به هیمنی پئی وت: کوپی خؤم توژی وچان به خؤت
 بده، نه ویش سه ری هه لپری به لای دایکی و پئی ده ووت: وچانم ناوی بؤ چیمه،
 دایه گیان نه لئئ له به رچاومه قیامه ت هه ستاوه و له به رچاومه هه موو خه لکی پؤل پؤل
 به ره و به هه شت ده برین و ته نها من نه بیټ به ره و ناو ناگری جه ه نه م ده بریم، و نه مه ی
 ووت و پاشان ده سستی ده کرده وه به گریان و خواناسی و قورثان خویندن.

هر نه م گوره صالحه ی نیسلامه – که ناوی دینار العیار – ه (پرحمتهی خوی لئ
 بیټ) هه موو شه وی له گه ل ده روونی خؤیدا چنګی ده داو ده سستی ده کرد به
 پرسیارلیکردنی و شپرزهدردنی و پئی ده ووت: نه ی نه فسه که م:

۱ صفة الصفوة (۱۲۷/۲).

۲ هه مان سه رچاوه و لاپه ره.

* اذا جن الليل على دينار العيار - رحمه الله - أخذ في البكاء والعيول ويقول لنفسه: ويحك يا دينار، ألك قوة على النار؟ كيف تعرضت لغضب الجبار.^۱

واته: هر که شهو داده‌ها (دينار العيار) (رحمتهی خوی لی بیئت) دهستی دهکرد به گریان و هاوار و به خوی دهوت: ئه‌ی دینار: ئایا ته‌حه‌مولی ئاگری جه‌ه‌نه‌م ده‌که‌یت؟ ئایا خۆت پی‌ پاده‌گیریت، ده‌ی به‌ چ غیره‌تیک و پراوته‌ خوی به‌ ده‌سه‌لات و جه‌بار توپه‌ بکه‌یت؟.

ئهی خوشک و برای موسلمانم.. وهرن با په‌ندیک وهر بگرین له‌ که‌نجیکی خواناسی که‌م ته‌مه‌نه‌وه‌ که‌ ئه‌وه‌نده‌ له‌ ئاگری دۆزه‌خ ترساوه‌، به‌یعت به‌ پیغه‌مبهری خوا نادات و ئه‌وه‌ش به‌ هل ده‌زانیت تا پیغه‌مبهر (ﷺ) دوعای بۆ بکات که‌ خوا له‌ ئاگری دۆزه‌خ بیپاریزیت:

* عن میمون بن مهران عن ابن عباس - رضي الله عنه - قال: قدم على رسول الله وفد من العرب فيهم شاب، فقال الشاب للكهول: اذهبوا فبايعوا رسول الله وأنا أحفظ لكم رجالكم، فذهب الكهول فبايعوه، ثم جاء الشاب فأخذ بحقوى رسول الله (ﷺ) فقال: يا رسول الله استجيرك من النار، فقال القوم: دعه يا غلام! فقال: والذي بعثه بالحق لا أتركه حتى يجيرني من النار، فأتى جبريل فقال: يا محمد اجره، فان الله قد اجاره.^۲

واته: عبدالله ی کورپی عه‌باس (خوا لئی پازی بیئت) ده‌فه‌رموویت: وه‌فدیکی عه‌ره‌ب هاتن بۆ لای پیغه‌مبهری خوا (ﷺ) تا به‌یعتی پی‌ بدن، به‌ که‌نجیان تیاوو و تی به‌ پیره‌کان: ئیوه‌ برۆن به‌یعتی پی‌ بدن من ئاگام له‌ شته‌کانتان ده‌بیئت، و ئه‌وانیش برۆشتن و به‌یعتیان پیندا و پاشان که‌نجه‌که‌ش هات شانی پیغه‌مبهری خوی گرت و پیی وت: ئهی پیغه‌مبهری خوا له‌ ئاگری دۆزه‌خ بمپاریزه‌ و هۆزه‌که‌یشی وتیان: کورپه‌که‌ واز له‌ پیغه‌مبهر بینه‌! ئه‌ویش وتی: سویند به‌و که‌سه‌ی نار دوویه‌تی به‌ پیغه‌مبهر به‌ری ناده‌م تا له‌ ئاگری دۆزه‌خ نه‌مپاریزیت.. له‌ و کاته‌دا - جبریل - سه‌لامی

۱ المستطرف (۱/۱۴۸) له (قبسات من تجارب الشعوب) لا: ۱۹۲ وهرگیراوه.

۲ الجامع لشعب الايمان (۲/۴۱۶).

خوای لی بی- هات فہرموی: ئەی محمد پەنای بگره له ناگر، چونکه خوای گەورە پەنای داوہ له ناگر.

پیتغەمبەری خوا (ﷺ) نۆرچار ھاوہ لہ بەرپزەکانی خوئی لہ ترسناکی و ناھەموواری ناگری دۆزەخ ناگادار دەکردەوہ دەیترساندن لئی و داوای لی دەکردن کہ بە خیرکردن و کردەوہی جوان خۆتانی لی بپاریزن و لەم پوویداوہی عدی کوپی حاتم م دەبگێریتەوہ ورد بەرەوہ و خیری نۆر بکە:

* عن عدي بن حاتم ان رسول الله (ﷺ) قال: اتقوا النار ثم التفت ثم قال: اتقوا النار، قال: ثم أعرض وأشاح ثلاثاً حتى قلت انه ينظر اليها ثم قال: ((اتقوا النار ولو بشق تمرة، فان لم تجدوا فبكلمة طيبة)).^۱

واتە: عدی کوپی حاتمە می تە (خوا لئی پازی بیئت) دەگێریتەوہ کہ پیتغەمبەری خوا (ﷺ) پووی تێ کردین و فہرموی: ((خۆتان لہ ناگری جەھەنەم بپاریزن)) پووی وەرچەرخاندو ئەمجارەش فہرموی: ((خۆتان لہ ناگر بپاریزن))، پاشان پەشتی ھەلکردو پەنگی گۆرا سێ کہ پەت، تا وام لیتات کہ بلیم بە چاوی سەیری ناگرە کہ دەکات پاشان فہرموی: ((خۆتان لہ ناگر بپاریزن با بە بەخشینی لہ تە خورمایە کیش بیئت ئەگەر ئەوہ شتان لہ دەستدا نەبوو با وتە یەکی جوان و قسە یەکی خۆش کہ دلئی موسلمانێکی پی خۆش بکەن)).

خوشک و بریایانم.. بۆ ئەوہی دلمان نەرم بیئت و ترسی ناگری دۆزەخی تێ بکەویت و نەویرین گوناھ و خراپە بکەین، باش وایە لەبەر ئەوہی بە نیازیت کاروانی صالحان بگریتەبەر جار بە جار سەردانی ئاسنگەرە کورە دارەکان بکە یان کاتی دەچیت بۆ نانەوا نان بکپیت داوای یارمەتی بکە لە نانەواچێکە و بپۆ ژووورەوہ بۆ ماوہی دوو تا سێ چرکە سەیری ناو تەنوورە کہ بکە و بزانی چۆن ئاسن و بەردی سوور کردوہ تەوہ ئەوجا بە خۆت بلی قور بەسەری من کہ ناگریکی ئاوا چاوە پروانم دەکات لە قیامەتدا:

* قال الاعمش: مرَّ ربيع بن خيثم - رحمه الله - في الحدادين فنظر الى الكير فصعق، قال الاعمش: فمررتُ بالحدادين لاشبهه به فلم يكن عندي خير.^۲

۱ اخرجاه في الصحيحين.

۲ صفة الصفوة (۲/۴۳).

زانای خواناس - نهعمهش - ده لئیت: پیاوچاک و خواناسی مه زن - پهبیعی کورپی خه یسه م - (پرحمتهی خوی لئ بیت) جاریکیان له ناو بازاری ئاسنگه ره کانه وه تیپه پی و هر که چاوی کهوت به کوره ی ئاسنگه ریک که هه موو ئاسنه کان سووربوو بونه وه له هوش خوی چوو و کهوته زهویه که وه .. منیش که ئه و پووداوه زور کاری تیگردم و بیستم چاو له و خواناسه گه وره یه بکه م و پویشتم بۆ ناو ئاسنگه ره کان تا سهیری کوره که یان بکه م و که می له هوش خوم بچم .. به لئ سهیرم کرد به لام ههستم کرد زور ئاساییم و هیچ لئ نه هات و ئیتر زانیم من ئه و پیاوه نیم و خیرم تیا نییه .

ئیمه که سه ره تاین و ده مانه ویت له سفره وه دهست پی بکه یین به گه رانه وه بۆ لای خوا و گرتنه به ری کاروانی صالحان بۆیه ئاساییه که یه ک جار و ده یان جار سهیری ته نوور بکه یین له هوش خومان ناچین به لام به له وه خوارتریش پازین که ئاگره سه خته که ی په روه ردگارمان بیربخاته وه و له گونا ه کردن بمانگه رینیتته وه هر باشه .

چونکه صالحان پشتوینی رهشیان برپووه و قوناغیکیان برپووه و من و تو نابین به زانا و خواناسی ئیسلام (عطاء السلمي) (پرحمتهی خوی لئ بیت) و من و تو هیشتا پشتوینی سپیمان نه به ستووه، بۆیه هیشتا له قوناغی پرۆفه داین:

* عن العلاء بن محمد قال: دخلت على عطاء السلمي - رحمه الله - وقد غشي عليه، فقلت لامرأته (ام جعفر) ما شأن عطاء؟ فقالت: سجرت جارتنا التنور فنظر إليه فخر مغشياً عليه.

واته: عه لائی کورپی محمد ده لئ: جاریکیان چووم بۆ مائی ماموستا عه تای سوله یمی (پرحمتهی خوی لئ بیت) له هوش خوی چوو بوو پاکشابوو، وتم به خیزانه که ی که (دایکی جه عفر) یان پی ده گوت: ئه مه خیره ماموستا عه تا چیه تی؟ ئه ویش وتی: ژنی دراوسیکه مان ته نووری گه رم کرد و عه تا سه بیرکی کرد و پاشان ئاوا ی به سه رهات و له هوش خوی چوو.

ترسناکترین سزا ئه وه په که سیک به ناگر بسوتینی چونکه هه موو به شه کانی له ش هه ست به ئیشه که ی ده که ن و ماوه ی گیان ده رچوونیشی دوردریژه و مرؤفی سوتاو به ئاسانی گیانی ده رناچیت، بویه خوی گه وره حرامی کردووه له سه رمان که به ناگر سزای هیچ که س یان گیانله به ریک بده ی ن و ئه و سزایه ی تایبه ت کردووه به خویه وه و وه ک سزای شاهانه ی لئ هاتووه و پیغه مبه رمان له م باره وه فه رموویه تی:

* قال رسول الله (ﷺ) (لا يعذبُ بالنار الا رب النار).^۱

واته: پیغه مبه ری خوا (ﷺ) فه رموویه تی: بؤ هیچ که سیک نییه سزای تاوانباریک بدات، به ناگر بیسوتینی بؤ که سیش نیه به هوی سوتاندنه وه که سیک بکوژیت با شایسته ی کوشتنیش بیئت ئه و که سه، ئه مه ش له بهر ئه وه په براکانم، سوتاندن ناخوشتترین و به ئیشتترین سزایه، ده ی موسلمانیش فه رمانی پیدراوه که ئه گه ر که سیک کوشت یان گیانله به ریکی سه ربپی با به جوانترین شیوه و به که مترین ئیش ئه و کاره ئه نجام بدات وه ک ده فه رموویت: ((اذا قتلتم فاحسنوا القتلة)) و (واذا ذبحتم فاحسنوا الذبحة).

ئیمه که به نیازین خویمان و خیزان و مال و مندالمان بکه ونه سه ر سکه ی کاروانی صالحان و به پیاوچاکی و په وشت به رزی و ده ست و دل و ده روون پاکیه وه بژین، ده بیئت خویمان پیش منداله کانمان و خزم و که سو دراوسیکانمان ترسی ته وای ئاگری دوزه خ و سزای پر له ئیش و ریسواکه رو سه ختی په روه ردگار له دلماندا بچه قیئت ئه و جا خه لکی لئ بترسینین..

ئه وه بؤچی تو به منداله که ت ده ئیئت: مه گه ر نه یه یته وه ده بیئت ئه وه نده ت لئ بده م هه موو گیانت بشکینم!، ئه و منداله ش هه ر له و کاته وه ده ست ده کات به گریان و باوکه پرؤ ئه مه چه؟ وه لاهی باوکه م به نیازه لیم بدات چونکه بی پرسی ئه و چوومه ته کۆلان ئه شنانم قسه ی خوی ده باته سه ر..

ئهی بؤچی من و توش هه ر له ئیسته وه خه ممان لئ نه یه ت و نه گرین و ترس دامان نه گریت که خوی هه موو که ون و کائینات هه ر شه ی لیدانیکی سه ختمان لئ ده کات که زیندانی کردنه له ژووری پر له ئاگردا و خواردنی ئاگر و خواردنه وه ی ئاگر.

من و تو نه گەر بگرین بو خۆمان باشه، نه گینا خوا هیچ سوودی لی نابینی و خوای گه وره یش سه دان و هه زارانی وهك (شیخ یه زیدی کوپی مورسه د) هه یه و به رده وام له ترسی سزای ناگری جه هه نه م فرمیسهك وشك نابیتته وه له چاوه کانیان و هه رده م ده گرین:

* قال عبدالرحمن بن یزید بن جابر: قلت لیزید بن مرثد مالی أری عینیک لاتجف؟ قال: وما مسألتک؟ قلت: لعل الله تعالی ینفع به، قال: ان الله توعدنی ان انا عصیته ان یسجننی فی النار، والله لو توعدنی ان یسجننی فی الحمام کنت حریاً ان لا یجف لی دمع.^۱ واته: عبدالرحمن ی کوپی یه زیدی کوپی جابر ده لی: له یه زیدی کوپی مه رسه دم پرسى (پرحمتهی خوای لی بیئت) نه مه چیه ده بینم چاوه کانت به رده وام فرمیسهکیان لی دی و وشك ناکات؟ نه ویش فه رمووی: بوچی ده پرسیت؟ وتم: به لکو خوای ته عالی سوودیکم پی بگه یه نیت، فه رمووی: خوای گه وره هه پرشه ی لی کردووم نه گه ر سه رپیچی فه رمانه کانی بکه م له ناو ناگردا زیندانم ده کات، ده ی سویند به خوا نه و هه پرشه ی لی بکرده مایه که له ناو هه مامیکشدا زیندانیم بکات چیگای خو ی بوو که به رده وام بگریامایه و چاوه کانه فرمیسهکیان لی نه برپایه.

عه ون ی کوپی عبدالله یش وانه یه کی گرنگ پیشکشی ترسنۆکان ده کات نه وانه ی له ناگری جه هه نه م ده ترسن، هه ر کاتی له ترسی خوا و پوژی دوایی و سزای جه هه نه م گریانی هاتبی جوان به فرمیسه کانی ده م و چاوی خو ی پی سپروه، نه مه له به رچی با گو ی له خو ی بگرین وه لاممان ده داته وه:

* عن ابي معشر قال: رأیت (عون بن عبدالله (رحمه الله)) فی مجلس (ابی حازم) (رحمه الله) یبکی ویمسح وجهه بدموعه فقیل له لم تسمع وجهك بدموعك قال بلغنی انه لا تصیب دموع الانسان مکانا من جسده الا حرم الله عز وجل ذلك المكان علی النار.^۲ واته: نه بی میعشهر ده لی: (عه ونی کوپی عبدالله) م بینى له یه کی له کوپه ئیمانیه کانی (ابی حازم) دا ده گریا و به فرمیسه کانی خو ی ده موچاوی خو ی ده سپری،

۱ الجامع لشعب الایمان (۲/۵۱۹).

۲ صفة الصفوة (۳/۵۰).

له و باره یه وه پرسایریان ئی کردو ئه ویش فه رمووی: پیم گه یشتووه که فرمیسکی مروف بهری هر به شتیکی لهش بکه ویت خوی گوره ئه و جیگایه له ئاگری دوزه خ ده پاریزیت، چونکه له ترسی په روه ردگار و ترسی جه هه نه م گریاوه.

ئه گهر هزت له شتیکی کرد و ده ستت که وت، سوپاسی خوی میهره بانی له سه ر بکه و ئه وت یاد بکه ویته وه که دوزه خیه کان - په نا به خوا - هرچی شتیکی هزی ئی بکن و دلایان بوی ئی بدات لییان ده شارنه وه و (ابن عمر) یش له کاتی هاتنه دی هزه کانیدا دهستی ده کرد به گریان ئاخو بوجی؟

* عن سمیر الریاحی عن ابیه قال: شرب عبدالله بن عمر ماءً بارداً، فبکی بکاءً فاشتد بکاءه، فقیل له: ما یبکیک؟ فقال: ذکر ت آیه فی کتاب الله عز وجل: ﴿وحیل بینهم و بین ما یشتهون﴾ فعرفت ان اهل النار لا یشتهون شیئاً شهوتهم الماء البارد، وقد قال الله عز وجل: ﴿افیضوا علینا من الماء او مما رزقکم الله﴾.

واته: سه میر الریاحی له باوکیه وه ده گپرتیه وه ده ئی: عبدالله ی کورپی عومه ری کورپی خطاب (خوا لئی رازی بیټ) جاریکیان ئاوی ساردی خوارده وه، دهستی کرد به گریان و گریانیکی به کول! لییان پرسی: هوی گریانه که ت چیه؟ فه رمووی: ئایه تیکم له کتیه که ی خوی - عز وجل - یاد که وته وه که ده فه رموویت: ﴿وحیل بینهم و بین ما یشتهون﴾، (واته: ئاره زوو و هزه کانیان ده خریته ژیر پی و جیه جی ناکریت بویان) و ده ی من زانیومه که جه هه نه میبه کان هیچ شتیکیان هز نیه به ئه ندازه ی ئاوی سارد - سه هولاو - و خوی په روه ردگار ده فه رموویت: ﴿افیضوا علینا من الماء او مما رزقکم الله﴾، (واته: به به هه شتیبه کان ده لئین: تکاتان ئی ده که ین که می له و ئاوه سازگاره ی له لاتانه بیبه خشن پیمان یان له و خواردنانه ی که خوا پی به خشیون).

وه رن یاران، ئه ی شهیدایانی کاروانی صالحان.. وهرن له لای خوشکیکی موسلمان به کی له نافرته پیشه واکانی کاروانه که وانه یه کی ترسان له سزای جه رگ بری په روه ردگار بخوینین و ئه و ساته تان بیربیته وه که خوی ئه رز و ئاسمانه کانی حوکمی

زیندانی نه به دیان له ناو ناگردا ددهات به سهردا - په نامان به خوا - و فرموون له گه ل
(ام هارون) دا بن:

* قال احمد بن أبي الحواري: خرجت ام هارون - رحمها الله - من قريتها تريد موضعها فصاح صبي بصبي (خذوه) فسقطت ام هارون فوقعت على حجر فدميت فظهر الدم من مقنعتها^۱.

واته: نه حمه دی کوپی نه بی حه واری ده لی: (ام هارون) (په حمه تی خوی لی بیټ)
له لادیکه ی خویانه وه به ره و شوینه تایبه تیه که ی خوی که بو خواناسی تایبه تی
کردبوو ده پویشته، له ریگا چاری که وت به چند مندالتک یاریان ده کرد، په کیکیان به
یه کیکی تریانی وت (خذوه)، واته: بیگرن! به بیستنی نه وشه یه - بیگرن - (ام
هارون) که وته سهر زهویه که و سهری دای به به ردیکدا و سهری شکا و خوینی سهری
له سهرپوشه که یه وه دایدا!

چونکه نه و ثایه تی هاته وه بیر که خوی - عزوجل - به مه لانیکه ته کانی
ده فرموویت: (بیگرن و بیبه ن زنجیری که ن و فرپی بدنه ناو ناگری دوزه خوه و
ده فرموویت: ﴿خذوه فغلوه ثم الجحيم صلوه﴾.

براکانم توخوا با له و ناگره بترسین که له پوژیکدا (۷۰) هه زار جار به ده م
سوتانه وه ده مانبرژینیت و ده مانخوات - به خوا مه شه دیکي ترسناکه و کاریگه ره بو
دلک په رده که ی له سهر دللی خوی لادابیت با گوی بگرین بو پیاوه صالحه ناوداره که ی
به سره و له م باره یه وه دیمه نیکی ترسناک نقل ده کات:

* قال البيهقي - رحمه الله - روينا في كتاب (البعث) عن الحسن بن محمد - رحمه
الله - انه قال من هذه الآية^(*) تاكلهم النار كل يوم سبعين ألف مرة كلما أكلتهم قبل هم
عودوا فيعودون كما كانوا^۲.

۱ صفة الصفوة (۲۱۴/۴).

* ﴿كلما نضجت جلودهم بدلناهم جلوداً غيرها﴾.

۲ الجامع لشعب الايمان (۱۶۰/۲).

واته: ئیمامی بهیهقی (رهحمهتی خوی لی بیټ) دهفهرموویت - له باسی (زیندوووونهوهدا) باسماں کردووه و له حهسهنی بهسریهوه (رهحمهتی خوی لی بیټ) هیناومانه که دهبراره ی ئایهتی ﴿کلما نضجت جلودهم بدلناهم جلوداً غیرها﴾. دهفهرموویت واته: ناگر له هه موو پوژیکدا (۷۰) هه زار جار دهیانبرژینیت و پاشان دهیانخوات و هه ر جاریکیش دهیانخوات پیاں دهوتریت: وهک خوټانتان لی بیټهوه! خیرا وهک خوټانیان لی دیتهوه.

ئهگه ر بهم لهش و جهسته ی ئیستاشمانهوه بمانخه نه ناگری دوزه خ - په نا به خوا - ئیش و نازارمان له پاده به ده ر ده بیټ.. به لام به وه وه ناوهستن جهسته مان گه وه ده که ن بو ئه وه ی زیاتر و جوانتر سزاکان بجهژین و ئیشی زیاترمان پی بگات، ده ی با پیکه وه ئه م فهرمووده یه بخوټیننه وه موچرکیک به گیانماندا بیټ به لکو ئه مه بیټه هو ی ئه وه ی شایانی ناو کاروانه موباره که که مان بگات:

* روی البیهقی عن المقدم عن النبي (ﷺ) في الكافر قال: (يعظم للنار حتى يصير جلده أربعين باعاً، وحتى يصير ناب من انيابه مثل أحد).^۱

واته: ئیمام بهیهقی له میقدم هوه ئه ویش له پیغه مبه ری خواوه (ﷺ) دهگپیته وه که دهبراره ی جهسته ی بیباوه پ له ناو ناگری دوزه خدا دهفهرموویت: له شیان ئه وه نده زه به لاج ده کریت که پیستیان ده بیټه (۲۰) گه ز و یه ک ددانیشیان به ئه ندازه ی کیوی ئوحد گه وه ده کریت.

زمانیشیان دریز ده بیټ.. ئه وانه ی له دنیا دهبراره ی خوا و پیغه مبه ر بی حورمه تانه زمان دریزیان کردووه و بیباوه پ بوون با بزاین چه ندی دریز ده بیټ:

* عن عبدالله بن عجلان المحاربي قال: سمعت عبدالله بن عمر - رضي الله عنه - يقول: قال رسول الله (ﷺ): (ان الكافر ليجر لسانه فرسخين يوم القيامة يتوطأه الناس).^۲

۱ الجامع لشعب الايمان (۲/۱۶۱).

۲ رواه الحاكم وصححه وحسنه الترمذي (۳) الجامع (۲/۱۶۲).

واته: عبدالله ی کورپى عه‌جلانى موحاریبى له (عبدالله ی کورپى عمر) هوه ده‌گپړټه‌وه که پیغه‌مبه‌رى خوا (ﷺ) فرموویه‌تى: زمانى کافر له ناو‌ناگرى جه‌ه‌نه‌مدا به نه‌ندازه‌ى دوو فرسه‌خ^۱ دريژ ده‌بیټ تا وای لى دیت خه‌لکى به‌سه‌ریدا تیده‌په‌ن و دین و ده‌چن.

خوشک و برایانم.. با مه‌سه‌له‌که به سوک نه‌گرین، چونکه مه‌سه‌له‌که زور له‌وه گوره‌تره که نیمه‌بیرى لى ده‌که‌ینه‌وه.. و ناگرى دوزه‌خ زور زور قوله و بى‌بنه، من و تو له ده‌ریای ناویشدا ناویرین مه‌له بکه‌ین نه‌لین قوله! نه‌گر پوژیک بچین بى مه‌له‌وانگه‌یه‌ک تا چنده جار نه‌پرسین له خاوه‌نه‌که‌ى چنده مه‌تر قوله؟ ناویرین خو‌مانى تى فری بدین؟ نه‌مه بى ناو نه‌ى هاوار نه‌ى نه‌گر ناگر بیټ:

* عن ابي هريرة - رضي الله عنه - قال: كنا مع رسول الله (ﷺ) إذ سمع وجبة فقال: هل تدرون ما هذا؟ قلنا: الله ورسوله أعلم، قال: هذا حجر رمى به في النار منذ سبعين خريفاً فهو يهوي في النار الان حتى انتهى الى قعرها، فسمعتم وجبتها.^۲

واته: نه‌بو هوره‌یره (خوا لى پازى بیټ) ده‌لټت: له ته‌ک پیغه‌مبه‌رى خوادا بووین - بى جییه‌ک ده‌پویشټین - له ریگا ده‌نگیک هاته به‌ر گویمان و پیغه‌مبه‌رى خوا (ﷺ) فرمووی: نه‌زانن نه‌م ده‌نگه چی بوو؟ نیمه‌ش وتمان: خوا و پیغه‌مبه‌ره‌که‌ى ده‌زانن، فرمووی: نه‌مه به‌ردیک بوو (۷۰) سال له‌مه‌ویه‌ر فری دراوه‌ته ناو‌ناگرى دوزه‌خ نیستا گه‌یشته‌بنه‌که‌ى و نیوه‌ش گویتان له ده‌نگى کیشان به‌بنه‌که‌یدا بوو.

نه‌بى به‌جوړیک له سزای سه‌ختى جه‌ه‌نه‌م بترسین که نه‌گر خه‌لکى بمانینى بلى نه‌لى به‌چاوى خوى کلپه و گه‌رمای سه‌ختى جه‌ه‌نه‌مى بینووه! و نه‌گر توانیمان وا له خو‌مان بکه‌ین نه‌وه ده‌رونیشمان بیزی ده‌یته‌وه له گونا‌هکردن و نه‌گر وه‌ک نه‌بو داودى حه‌فریمان لى هات به‌دلنیا‌ییه‌وه له زانکوى صالحاندا ناو‌نوس کراوین.

* قال ابن عبدوية: (سمعت عباساً الدورى يقول: حدثنا أبو داود الحفرى ولو رأيت أبا داود لرأيت رجلاً كانه اطلع الى النار فرأى ما فيها).^۳

۱ فرسه‌خ نزیکه‌ى (۵-۶) کیلومه‌تر ده‌کات.

۲ رواه مسلم في رياض الصالحين، (لا: ۱۱۷).

۳ صفة الصفوة (۲/۱۱۷).

واته: ئیبن عبدویه که پیایوکی فارسیه و دهلی: جاریک گویم له عه باسی دوری بوو دهیووت: نه بو داودی حه فری (پرحمتهی خوی لئ بیئت) قسهی بۆ ده کردین و نه گهر بتبینیایه وات ده زانی نه م پیاوه له ناو ناگری دۆزه خه وه گه پراوه ته وه بۆ دنیا و هه موو جوړه سزاکانی ناوی به چاوی خۆی دیوه – نه وه نده لئی ده ترسا.

ئیش و نازار و سزاکانی ناو ناگری دۆزه خه نه وه نده ترسانکن که مرؤف ناواته خوازه خوی گه وه نه یخاته ناویه وه ئیتر گرنگ نییه به هه شتی به رینی پی بدات یان نا، صالحان له ترسی ناگری دۆزه خه خۆشی و کامه رانی ناو به هه شتیان له بیرنه ماوه و هه ر خه می نه و سزا سه خته یانه (ابن ابی هذیل) (پرحمتهی خوی لئ بیئت) داوای به هه شتی له خوا نه کردوه:

* عن العوام بن حوشب عن ابن ابی هذیل قال: لقد شغلت النار من يعقل عن نكر الجنة.^۱

واته: عه وامی کوپی حه وشه ب دهلی: (ابن ابی هذیل) (پرحمتهی خوی لئ بیئت) ده فه رموویت: به راستی ناگری دۆزه خه ژیرمه ندانی وا ترساندوه که نایانپه رژیت داوای به هه شت و باسی به هه شت بکن.

عه لی کوپی حوسهینی کوپی عه لی کوپی نه بو طالب (خوا له خۆی و باوک و باپی پیازی بیئت) له کاتی ناگر که وتنه وه شدا هه ر خه یالی له لای ناگره که ی قیامهت بوو و هاواریان کردوه ناگر ناگر نهی نه وهی پیغه مبه ری خوا ناگر که وته وه:

* عن أبي نوح الانصاري قال: وقع حريق في بيت فيه (علي بن حسين) (رضي الله عنهما) وهو ساجد، فجعلوا يقولون له: يا ابن رسول الله النار، يا ابن رسول الله النار، فما رفع رأسه حتى اطفأت، ف قيل له: ما الذي الهاك عنها؟ قال: ألهتني عنها النار الآخرة.^۲

واته: نه بی نوحی نه نصاری دهلی: ناگری که وته وه له و خانووه دا که عه لی کوپی حوسهینی تیدا میوان بوو، له نوێژدا بوو سه ری له سوژده دا بوو، هاواریان کرد: نهی نه وهی پیغه مبه ری خوا ناگر، ناگر، نهی نه وهی پیغه مبه ری خوا ناگر، ناگر، نه وه هه ر

۱ صفة الصفوة (۲/۳۰).

۲ صفة الصفوة (۲/۶۷).

له نویژه‌کە ی خۆیدا بوو سه‌ری هه‌لنه‌بړی تا ئاگره‌که‌یان کوزانده‌وه، و دواتر که لی بوویه‌وه لییان پرسی: قوربان چی شتیک خه‌یالی له لای ئاگره‌که نه‌هیشتی؟ و نه‌ویش فرمووی: نه‌وه‌ی نه‌م ئاگره‌ی له بیردا نه‌هیشتم ئاگره‌که‌ی پوژی قیامت بوو.

سه‌رمه‌شفه‌ مه‌زنه‌که‌ی ئیسلام - پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) - زور له ئاگری دۆزه‌خ ترساوه چونکه‌ خۆیشی به‌ چاوی خۆی له‌ شه‌وی میعراجدا نه‌و سزا سه‌خته‌ی بینیه‌و بۆیه‌ زورجار چه‌زی ده‌کرد هاوه‌لانی مه‌زنی لی بترسینیت و هه‌ول بدنه‌ به‌ کرده‌وه‌ی جوان و مال به‌خشین و قسه‌ی شیرین و هه‌نگوینی خۆیانی لی بپاریزن و هه‌ژارتین که‌سیان له‌و پیتاوه‌دا مال به‌خشیت و نه‌لی پاره‌م نییه‌! خو هه‌موو که‌سی له‌تی خورما و وته‌ی شیرینی پییه‌:

* عن عدي بن حاتم - رضي الله عنه - ان رسول الله (ﷺ) قال: (اتقوا النار) ثم التفت ثم قال: (اتقوا النار)، قال: ثم أعرض وأشاح ثلاثاً حتى قلت انه ينظر اليها ثم قال: ((اتقوا النار ولو بشق تمره، فان لم تجدوا فبكلمة طيبة)).^۱

واته: عدی کوپی حاته‌می ته‌ی (خوا لیی پازی بیټ) ده‌لی پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فرمووی: ((له ئاگری دۆزه‌خ بترسن)) و لای کرده‌وه بۆ نه‌ولاوه و پاشان فرمووی: ((له ئاگری دۆزه‌خ بترسن))، پاشان پشتی هه‌لکرد و په‌نگی گۆپا سی جار، تا وام لیهات بلیم به‌ چاوی خۆی سه‌یری ئاگری دۆزه‌خی ده‌کرد، پاشان فرمووی: ((خۆتان له ئاگر بپاریزن ئیتر با به‌ به‌خشینی له‌ته‌ خورمایه‌کیش بیټ و نه‌گه‌ر نه‌وه‌شتان له‌ ده‌ستدا نه‌بوو با به‌ قسه‌یه‌کی خۆشیش بیټ)).

خوشکان برایان وهرن با پیکه‌وه له ئاگری دۆزه‌خ بترسین و به‌ خوا - کوپینه - ترسان له‌و ئاگره‌ جیکه‌ی شانازییه‌! و عه‌یب نییه‌ و که‌می نییه‌! ئیمه‌ له‌ مار ده‌ترسین! له‌ وه‌رگه‌ پانی سه‌یاره‌کانمان ده‌ترسین! له‌ بړینی موچه‌ ده‌ترسین! له‌ پۆلیس و ئاسایش ده‌ترسین! له‌ زهره‌ری بارزگانی ده‌ترسین! له‌ کاره‌باگرتن ده‌ترسین! له‌ ئاوی ده‌ریا ده‌ترسین! له‌ نه‌خۆشی نه‌نفلونزا ده‌ترسین!

۱ اخرجہ البخاری ومسلم فی صحیحیہما.

به بی نه وهی جاری تا قیمان کرد بیته وه! به بی نه وهی که س ترساند بیینی لئی! به بی نه وهی له بهر هیچ که س و بو پیا لییان بترسین!

دهی توخوا یارانم ترسان له ناگری دوزه خ جیگای خوئی نییه؟ حه ق نییه لئی بترسین؟ که پیغه مبه ریگ ترساند بیینی لئی له ژیانیدا نه وهندهی که ردیله یه ک دروی لی نه بینراوه ئیتر بو باوه پ ناکی؟ ئیتر بو ناترسی؟ دهی سهیری نه م فرموده کورته بکه و که می بترسه وه لاهی بو هردوو دنیا قازانجته:

* عن ابن مسعود - رضي الله عنه - قال: قال رسول الله (ﷺ): (يؤتى جهنم يومئذ لها سبعون الف زمام، مع كل زمام سبعون ألف ملك يجرونها).^۱

واته: عبدالله ی کورپی مه سعود (خوا لئی رازی بیت) - که یه کیکه له (عبدالله) مه زنه کانی ئیسلام - ده فرموویت: پیغه مبه ری خوا (ﷺ) فرموویته: له پوژی قیامه تدا جه ه نه م ده هینن که حه فتا ه زار قولپی هه یه! و هر قولپیکیش حه فتا هه زار مه لائیکه ت هه لیان گرتووه، جا بزانه چه ندان ملیون مه لائیکه ت ده سکه کانیان گرتووه نه گینا نه وهنده تورپه له خه لکی سه رکه ش و تاوانبار خه ریکه خوئی ده کیشی به سه ر خه لکه وه ستاوه که ی پوژی حه شردا.

پیاوچاک و پیاو صالحی ئیسلام (حمزة الزیات) (په حه متی خوی لی بیت) خه ویکی خو ش ده بیینی و له خه ودا خوی - عز وجل - ده بیینی و نه ویش پریگای خو پاراستنی له ناگر و سزای سه ختی جه ه نه م پی نیشاندا و ئیمه ش چاوه پروانین هه مان وانه ی لی وه ربگرین:

* رأى حمزة بن عمارة الزيات - رحمه الله - سبحانه وتعالى في المنام فقال له: يا حمزة وعزتي وجلالي لا أعذب لساناً تلا القرآن بالنار ولا قلباً وعاه ولا اذنأ سمعته ولا عينأ نظرتة، فقلت سبحانهك سبحانك.^۲

واته: یه کی له صالحان به ناوی حه مزه ی کورپی عوماره ی زه یاته وه له خه ودا خوی په روه ردگاری بیینی که پیی وتبوو: نه ی حه مزه سویند به گوره یی و ده سه لاتی خو م،

۱ رواه مسلم (۲۸۴۳).

۲ صفة الصفوة (۷۸/۳).

زمانیک قورئان بخوینیت به ناگری جه‌ه‌نم سزای نادم، و دلنیکیش لی تیگه‌یشتبیت و لی ورد بووبیت‌ه و گوی یه‌کیش گوی بو‌گرتبیت و چاوینیکیش سه‌یری نایه‌ته‌کانی کردبیت، حمزه ده‌لی: منیش وتم: پاک و بیگه‌ردی بو‌تو، پاک و بیگه‌ردی بو‌تو. خویه بمانپاریزه له و ناگری که پیغه‌مبهری راستگو (ﷺ) ه‌والی پیداوین که سووکتین سزا له ناو دوزه‌خدا سه‌ختترین سزای دنیا به که تا ئیستا زانستی نوی نه‌یتوانیوه جوتی پیلای ناگرین دروست بکات که پیش نه‌وهی قاچی بسوتینیت میشکی بکولینتی - خویه پرهممان پی بکه و له و سزایه بمانپاریزه:

* عن النعمان بن بشیر - رضي الله عنه - يقول: ان امون اهل النار عذاباً يوم القيامة لرجل يوضع في اخصص قدميه جمرتان يغلي منهما دماغه ما يرى ان احداً اشد منه عذاباً، وانه لاهونهم عذاباً.^۱

واته: نوعمانی کوری به‌شیر (خوای لی پازی بیت) که یه‌کیکه له هاوه‌له به‌پریزه‌کانی پیغه‌مبهر (ﷺ) و فه‌رموده‌ی لیوه گپراوه‌ته‌وه - ده‌فه‌رموویت: (سووکتین سزای ناو ناگری جه‌ه‌نم له پوزی قیامه‌تدا نه‌وه به‌پاویک ده‌هینن و دوو پشکو ده‌خه‌نه ژیر پیی نه‌وه‌نده به‌ئیشه له پیشدا میشکیشی ده‌کولینتی و خویشی وا نه‌زانی که‌س نیبه سزاکه‌ی له سزای نه‌و قورستر بیت - په‌نامان به‌تو په‌روه‌ردگار -) که‌چی سزاکه‌ی سووکتین سزایه.

نه‌ی خوشکی صالحه‌م، نه‌ی برای صالحم، با‌ه‌ول بدین له هاوه‌لانی په‌روه‌ردگار بین... نه‌زانی له پوزی قیامه‌تدا په‌روه‌ردگار هاوه‌لی ه‌یه، خو‌شبه‌ختی بو‌نه‌و که‌سه‌ی پیش‌برکی ده‌کات له شه‌ره‌فمه‌ندبوون به‌هاورپیته‌ی خوا و دورکه‌وتنه‌وه له هاوه‌لانی جه‌ه‌نم (أصحاب السعير).

* عن ابي العوام عن كعب قال: ((يجاء بجهنم يوم القيامة كأنها متن إهالة، حتى اذا استوت عليها اقدام الخلائق، نادى مناد: خذي أصحابك ودعي أصحابي، قال: فيخسف بأولئك)).^۲

۱ متفق عليه (رياض الصالحين، ص: ۱۱۶).

۲ الجامع لشعب الايمان (۱۲۷/۲).

واته: نهی عوام دهگپړټه وه له که عبه وه که فهرموویه تی: له پوژنی قیامه تدا جهه نه م دههینن بؤ ناو ساحه ی مه حشر و وه که به زی تواوه ی بنی تاوه وایه و ئیتر کاتی جهه نه مییه کان دیاری کران و جیا کرانه وه له خه لکه که ی تر خوی - عز وجل - ده فهرموویټ: نهی جهه نه م نا دهی هاوړیکانت به ره له گه ل خوت و هاوړیکانی خوم بؤ به جی بهیله، ده لی: دواتر هاوه لانی جهه نه م ده برین به ناخی زه ویدا - په نا به خوا -.

نهی خوشک و برایانم نه زانن نه گه ر ترسان له ناگری جهه نه متان تیا بیټ خه لکی له دووره وه ههستی پی ده کن؟ و به گوړ و تینیکی گه وره تره وه دین بؤ لاتان و گویتان لئ ده گرن؟:

* عن حفص بن عبدالرحمن قال: اتیت مسعر بن کدام - رحمه الله - لیحدثني فکانه رجل أقيم علی سفیر قبر لیدفع فيه، وقال - مرة اخرى - علی سفیر جهنم لیلقی فیها.^۱

واته: حه فس ی کوړی عبدالرحمن ده لی: چوومه خزمه تی موسعیری کوړی کودام (پرحمتهی خوی لئ بیټ) بؤ نه وه ی ناموژگاری و قسه ی خیرم بؤ بکات، قسه ی بؤ کردم به لام به شیوازیک وه که بلئی له سهر قه راغی گوړیکه و دایده هیلنه خواره وه بؤ ناوی یان نه لی که سیکه که له لیواری جهه نه مدا دانراوه و خه ریکن فرپی ده دهنه ناو ناگره که وه.

خوشکیکی تری سه رمه شقی کاروانه که مان ناوی (نامینه ی کچی موریه) ه (پرحمتهی خوی لئ بیټ) هه ر کاتی باسی ناگری جهه نه م بکرایه له لای خیرا دهستی ده کرد به گریان و دهیوت:

* قال رباح بن الجراح الموصلي: كانت أمنة بنت المورع من الخائفين وكانت إذا ذكرت النار واهل النار بكت وابكت وقالت: ادخلوا النار، واكلوا من النار، وشربوا من النار، وعاشوا في النار ثم تبكي.^۲

۱ الجامع لشعب الايمان (۲/۵۴۵).

۲ الجامع لشعب الايمان (۲/۵۴۹).

واته: ریبیاحی کوپی جه راح ده لی: نامینه ی کچی موریع له و که سانه بوو که زور ده ترسا - له ناگری جه هه نه م - و هر کاتی باسی ناگری جه هه نه م و دانیشتونوانی بکرایه، دهستی ده کرد به گریان و خه لکه که شی ده کرده گریان و ده یفه رموو: ده خرینه ناو ناگره وه، و خواردنیان ناگره، خواردنه وه یان ناگره و ژیانیان له ناو ناگردایه.. پاشان دهستی ده کرده وه به گریان.

برا و خوشکانی کاروانچی، هه موو کاته کان به هه ل بزانه و به هه موو هوکاریک هه ولّ بده له ناگری سهختی دۆزه خ به دوور بیت و هوکاریکی دوعا و پارانه وه ی صالحان و خواناسانه بوّت له ناو پاصدا یان له سه ره ی نانه وایه کدا یان له سه ردانی نه خویشیکدا یان له بازاردا یان له هر کوئی گه یشتی به یه کیّ له صالحان خیرا تاکه داواکاریت لیی نه وه بیّت که له خوا بپارپیتته وه بوّت که له ناگری دۆزه خ بتپاریزیت و داوای دوعای تری لی مه که که پتویست ناکات:

* عن جعفر بن محمد صاحب بشر قال: لما اعتل بشر بن الحارث - رحمه الله - فعادته امانة الرملية - رحمها الله - من الرملة فانها لعنده اذ دخل احمد بن حنبل - رحمه الله - يعوده، فقال: من هذه؟ فقال: هذه امانة الرملية بلغها عليّ فجاءت من الرملة تعودني قال فسألها تدعوا لنا، فقالت: اللهم بشر بن الحارث واحمد بن حنبل تستجيرانك من النار فأجرهما، قال احمد فانصرفت فلما كان من الليل طرحت اليّ رقعة مكتوب فيها: ((بسم الله الرحمن الرحيم: قد فعلنا ولدينا مزيد)).^۱

واته: جه عفه ری کوپی محمد که هاوپی - بشری کوپی حارث - ه ده لی: کاتی بشر نه خویش کهوت (نامینه الرملية) له شاری په مله وه هات بو سه ردانی و له و کاته دا که نه و له وی بوو نیمام احمدی کوپی حه نبه ل یش هات بو سه ردانی و له وی وتی: نه م خوشکه کییه؟ بشریش وتی: نه مه نامینه ی په ملیه و کاتی زانیویه تی من نه خویشم له په مله وه به پی که وتوووه بو لای من تا سه ردانم بکات، احمد وتی: ده ی داوای لی بکه با دوعای خیرمان بو بکات.

ثامینه‌یش ده‌ستی به‌رزکرده‌وه بۆ لای خوا و فه‌رمووی: ئه‌ی په‌روه‌ردگارم بشری کورپی حارث و احمدی کورپی حه‌نبه‌ل داوات لی ده‌که‌ن له ناگری دۆزه‌خ بیانپاریزیت، ده‌ی - خویه - بیانپاریزه‌ لیتی، احمد ده‌لی کاتی گه‌رینه‌وه بۆ مال و شه‌و داهات له شه‌ودا پارچه‌ وه‌ره‌قه‌یه‌ک فری درایه‌ باوه‌شم و تیایدا نووسرابوو: به‌ ناوی خوی به‌خشنده و میهره‌بان، ئه‌و نزایه‌مان قبول کرد و زیاتریشمان له لاهه‌یه.

خوشکی باوه‌ردارم.. خۆت به‌ که‌م مه‌زانه‌ ده‌توانیت نه‌ک هه‌ر صالحه‌ بیت به‌ لکو ده‌توانیت پی‌شه‌وایه‌تی کاروانی صالحانیش بکه‌یت، قه‌د مه‌لی ناگه‌مه‌ براهه‌م یان هاوسه‌ره‌که‌م یان باوکم له‌ خواناسی و به‌ندایه‌تیدا! به‌ لکو خاتوو (عه‌بده) (په‌حمه‌تی خوی لی بیت) که‌ خوشکی گه‌وره‌ پیاو‌صالحی ئیسلام (أبو سلیمان الدارانی) یه‌ (په‌حمه‌تی خوی لی بیت) و (أبو سلیمان) ده‌لی: ئه‌و خوشکه‌م زۆر زۆر له‌ ناگری دۆزه‌خ ده‌ترسا:

قال ابو سلیمان الدارانی - رحمه الله - وصفت لاختي عبدة قنطرة من قناطر جهنم فاقامت يوماً وليلة في صيحة واحدة ما تسكت ثم انقطع عنها بعد فلما ذكرت لها صاحت قلت من اي شيء صياحها؟ قال: مثلت نفسها على قنطرة وهي تكافأ بها.

واته: ئه‌بو سوله‌یمانی دارانی (په‌حمه‌تی خوی لی بیت) ده‌لی: دیمه‌نیکی دۆزه‌خم بۆ عه‌بده‌ی خوشکم باس کرد، شه‌و و پۆژیک به‌بی برانه‌وه‌ هاواری کرد و پاشان بی‌ ده‌نگ بوو، له‌و پۆژه‌ به‌ دوا هه‌ر کاتی باسی ناگری دۆزه‌خم بکردایه‌ هه‌مان هاواری ده‌کرده‌وه، پراوی ده‌لی لیم پرسی: له‌ ترسی چی ئه‌و هاواره‌ی ده‌کرد؟ ئه‌ویش فه‌رمووی: به‌ خه‌یال خۆی وا داده‌نا که‌ خراوته‌ ئه‌و شوینه‌وه‌ و سزا ده‌دریت.

چواره‌م

صالحان له فه‌توادان ترساون

خۆزگه بۆچى مه‌سه‌له‌ى فه‌توادانم به گرنګ زانیوه بۆ خوشګان و بریایى ناو کاروانه موباره‌که‌که‌ى صالحان و به دواى سى ترسى زۆر گه‌وره‌دا هیناومه؟
چونکه فه‌توادان زۆر ترسناکه، لیژګاییه‌کى سه‌خته، هه‌ل‌دیږیکى مسۆگه‌ره و تیاچوونى قیامه‌تى مروڤى پټوه به‌نده، و سزای سه‌ختى له‌سهره، بویه خواناسان و صالحانى ئه‌م ئومه‌ته وه‌سه‌ته خویان به دوور گرتووه و فه‌توادانیاں به کاریکى ترسناک سه‌یر کردووه، چونکه هه‌ر له ریگه‌ى فه‌تواوه خوینى خه‌لکى، مالى خه‌لکى، ناموسى خه‌لکى حه‌لال ده‌کریت و حه‌رامى خوا حه‌لال ده‌کات و نه‌گه‌ر زۆر وریا و زانا نه‌بیټ.

* قال الله تعالى: ﴿وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ أَلْسِنَتُكُمُ الْكَذِبَ هَذَا حَلَلٌ وَهَذَا حَرَامٌ لِنُفِّرُوا عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ لَا يَفْلِحُونَ ﴿١١٧﴾ مَتَّعٌ قَلِيلٌ وَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١١٨﴾﴾

زمان به‌ملا و به‌ولادا مه‌چه‌رخیتن و مه‌لین ئه‌مه حه‌رامه و ئه‌وه حه‌لاله - به‌بى به‌لگه و له خۆتانه‌وه - و به‌م کاره‌تان بوه‌تان به‌ده‌م خواوه بکه‌ن، و ناگادارین و بترسن له فریدانى فه‌توا به لای چه‌پ و راستدا چونکه ئه‌و که‌سانه‌ى به‌ناوى خواوه شت هه‌ل‌ده‌به‌ستن تیاچووى پۆژى حه‌شرن و پرگار بوونیاں بۆ نییه، به‌لى له دنیا که‌مى سوودى مادی ده‌بینن له‌و فه‌توايه و له لای کاربه‌ده‌ستان شتیکتان ده‌ست ده‌که‌ویټ چونکه شتیان بۆ حه‌لال ده‌که‌ن و سه‌مه‌کانیاں به‌ره‌وا داده‌نن و ئیتر ئه‌وه‌یان له‌بیر چۆته‌وه که سزای سه‌خت له پیشوازیاندايه.

ئای له‌و که‌سانه‌ى که ئه‌م‌پۆ شتیك حه‌رام ده‌که‌ن و شه‌پى له‌سهر ده‌که‌ن و خویان سوور ده‌که‌نه‌وه و دژایه‌تى تا سه‌ر ئیسقانى ئه‌و که‌سانه‌یش ده‌که‌ن که مه‌سه‌له‌که به

خیلافی دهگرنو دهلین: لای کومه لی له زانایان دروسته، به لام پاش ماوه یه که مهسه له که پیچه وانه ده بیته وه و تا سر نیسقان حه لالی دهکات و به خهستی لوتی تی ده نی!!.

* قال الله تعالى: ﴿۳۶﴾ إِنَّمَا السَّبِيُّ زِيَادَةٌ فِي الْكُفْرِ يُضَلُّ بِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا يُحْلُونَهُ عَامًا وَيُكْرِمُونَهُ عَامًا لِيُوَاطِّئُوا عِدَّةَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ فَيُحِلُّوا مَا حَرَّمَ اللَّهُ زَيْنٌ لَهُمْ سُوءٌ أَعْمَلِهِمْ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿۳۷﴾.

واته: خوی - تهعالا - ده فهرموویت: ((یه کی له کاره باوه کانی سرده می نه فامی نه وه بوو که نه گهر بیانویستایه شهر له گه ل هوزیکدا بکن له مانگه قه دهغه کراوه کاندایه ده چوون بو شهره که و ده یان وت نه م مانگه دوا ده خه یین بو مانگیکی تر و به و شیوه یه حه لالیان ده کرد جهنگ تیایدا، به و کاره یان سالیکی حه لالیان ده کرد و سالیکی حه رامیان ده کرد بو نه وه ی ده ستکاری مانگه قه دهغه کراوه کان بکن و نه وه ی خوی حه رامی کردوه نه وان حه لالیان کردبوو، په نا به خوی نه و کاره ییشیان به جوان و چاک ده زانی و خویاش پینموونی بیباوه ران ناکات.

کاتی له مهسه له یه کی فهتوا و حه رام و حه لالدا پرسیارت لی ده کریت.. خیرا فهتوا مهده و مهسه له که مهخه به لایه کدا، به لکو صالحان (پرحمتهی خویان لی بیت) هر تیک چوون و په نگیان برسکاوه چونکه ده یانزانی نه و کاره وه که ده لین ده بیته و ته بیژی خوی، محمدی کوپی سیرین خه په رزینکه ره که ی نیسلام به م جوړه بووه:

* قال الأشعث: كان محمد بن سيرين (رحمه الله) اذا سئل عن شيء من الفقه، الحلال والحرام تغير لونه وتبدل حتى كأنه ليس بالذي كان.^۲

واته: نه شعهس ده لی: محمدی کوپی سیرین (پرحمتهی خوی لی بیت) هر کاتی ده ربارهی مهسه له یه کی فیهی له حه لال و حه رام پرسیاری لی بکر دایه په نگی تیک

۱ سورة التوبة، (الآية: ۳۷).

۲ صفة الصفوة (۲/۱۱۷).

دهچوو دهگؤړا و هه لده بريسكا و به جوركي واي لي ده هات له و كه سه ي پيشوو نه ده چوو.

پاك و بيگه ردی بؤ خوا، زانا بهرز و مه زنه كان بؤ نه وهی له فه توادان خویان بپاریزن زورجار خویانیاں شكاندو ته وه و به وشه ی نازانم! یان: له و مه سه له یه دا شاره زاییم نییه! یان بپوښ له فلان زانا بپرسن نه و له من شاره زاتره! یان: (انشاء الله) له م باره یه وه پرسیا رتان بؤ ده كه م و قاسمی كوپى محمد (رحمتهی خوی لی بیت) كوپه زا زانا كه ی نه بو به كری صدیق (خوا لی ی پازی بیت) بزانی چي ده لی؟.

* عن ایوب قال: سمعت قاسم بن محمد - رحمه الله - یسأل بمنی فیقول: لا أدري، لا أعلم، فلما اکتروا علیه، فقال: والله لا نعلم كل ما تسألونا عنه ولو علمنا ما کتمناکم وهل حل بنا أن نکتمکم؟^۱.

واته: نه یوب ده لی: خو م گویم له قاسمی كوپى محمد بوو كه له مینا بوو له كاتی چه جدا خه لكی چوارده و ره یان لی گرتبوو هر كه سه و بؤ خو ی پرسیا ری شه رعیان لی ده كرد و نه ویش هر ده هیفه رموو: نازانم، شاره زاییم لی نییه! به لام نه وه بوو خه لكه كه زوریان بؤ هیئا و پرسیا ر بارانیاں كرد نه ویش له تاودا فه رموی: وه للاهی نیمه وه لامی هه موو پرسیا ریكتان نازانین، خو بیزانین لیتان ناشارینه وه بؤچی حه لال و دروسته بو مان لی تانی بشارینه وه!.

خه لكانیک هه ن حه ز ده كه ن پرسیا ریاں لی بكه ی ت و خویان به وه لامه كه یه وه هه لده نین و خویانی پی ده به نه پیشه وه، به و كار ه كه یف خو ش و مه سرور ده بن! به لام نه وانه له ترسنا کی فه توادان حالی نه بوون نه گینا وه ك قاسمی كوپى محمد ده بوون كه ده بوایه په نگیان تیك بچوایه و پییان ناخو ش بووایه:

* عن أبي الزناد قال: ما كان قاسم بن محمد يجيب إلا في الشيء الظاهر.^۲

واته: نه بی زه ناد ده لی: مامؤستا قاسمی كوپى محمد وه لامی هیچ پرسیا ریكي نه ده دایه وه مه گه ر وه لامه كه ی زور نا شكرا بووایه.

۱ صفة الصفوة (۶۴/۲).

۲ صفة الصفوة (۶۴/۲).

هر رگیزه ز له فه‌توادران نه‌که بیت هر به‌وهی دوو سی کتیب و نامیلکه‌ی ئیسلامی بخوینته‌وه یان هر به‌وهی که ماوه‌یه‌ک به‌شداري ده‌رسیکی گشتی زانایه‌کت کردووه، یان هر به‌وهی که ده‌رچووی زانکویه‌کی ئیسلامی یان په‌یمانگه‌یه‌کی ناینیت!!
فه‌توادران زانستیکی قول و خویدنه‌وه‌یه‌کی به‌رده‌وامی قورئان و فه‌رمووده و کتیبه فیه‌یه‌کانی ده‌وی سهری زانای خاوه‌ن مه‌زه‌به‌ی - مالیکی - ئیمام مالیکی کوپی نه‌نه‌س بکه، که چوون نه‌یویراوه فه‌توادران تا (۷۰) له زانایانی نه‌وه‌س‌رده‌مه‌ پوخسه‌تی فه‌توایان داوه:

* عن ابي مصعب قال: سمعت مالکاً قال: ما افتیت حتی شهد لی سبعون انی اهل لذلک.^۱

واته: نه‌بو موسعب ده‌لی: گویم لئ بوو مالیک ده‌یووت: نزیکي فه‌توادران نه‌که‌وتمه‌وه تا (۷۰) زانای ئیسلام شایه‌تیاں بؤ دام که من شایانی نه‌وه‌کاره‌م نه‌وجا فه‌توام دا.

هر نه‌م زانا پایه به‌رزه‌ی ئیسلام که خاوه‌نی (موطأ) ه و ماموستای ئیمامی شافعیه، که چی ناماده نه‌بووه وه‌لامی یه‌ک پرسپاری شهرعی بداته‌وه تا له‌چندان زانای نه‌وه‌س‌رده‌مه‌ی پرسپار نه‌کردبیت و پی نه‌وتبیت که نایا من شایانی نه‌وه‌کاره‌م؟!:

* عن ابي مصعب ايضاً ان مالکاً قال: (ما اجبت في الفتيا حتى سألت من هو اعلم مني): هل يراني موضعاً لذلک؟ سألت ربيعة، سألت يحيى بن سعد فأمراني بذلک، فقلت يا ابا عبدالله فلو انهوك؟ قال: كنت انتهي لا ينبغي للرجل ان يرى أهلاً لشيء حتى يسأل من هو اعلم منه).^۲

واته: دووباره نه‌بو موسعب ده‌لی: پیشه‌وا - مالیک - (پرهمه‌تی خوی لئ بیټ) ده‌لی: وه‌لامی پرسپاری شهرعی که سم نه‌داوه‌ته‌وه تا پرسپارم له‌وه‌که‌سانه‌ی له‌خوم زاناتربوون نه‌کردایه که نایا من شایانی نه‌وه‌م‌قامه‌م؟ له‌په‌بیه‌وه‌له‌یه‌حیای کوپی

۱ هه‌مان سه‌رچاوه (۱۲۰/۱).

۲ هه‌مان سه‌رچاوه (۱۲۰/۲).

سه عیدم پرسى له و باره یه وه، ریگیان پی بدهم که فهتوا بدهم، دهلی پیم وت: نهی نه گهر نه یانه پشتهایه فهتوا بدهیت؟ ده فهرموویت: منیش فهتوام نه ددها، چونکه که س نابی خوی به شایانی مه قامیک بزانتیت تا پرسیار له که سانی سه رووی خوی نه کات له و باره یه وه.

هر ئه م پیشه واه گوره و مه زنه ی ئیسلام له گهل ئه و مه قام و پایه به رزیه دایا که چی زور ئاسایی بووه له لای که به پرسیار که ریکی وتبیت: له و مه سه له یه دایا شاره زایی ته و اوم نییه و با هه موو خه لکیش پیم بزانت که له و مه سه له یه دایا شاره زانیم:

* عن ابن المهدي قال: سأل رجل مالکاً عن مسألة، فقال: لا أحسنها!، فقال الرجل: أتني ضربت اليك كذا وكذا لاسألك عنها، فقال له مالك: فاذا رجعت الى مكانك وموضعك فأخبرهم اني قلت لا أحسنها.^۱

واته: (ابن المهدي) دهلی: جاریکیان پیاویک پرسیاریکی شه رعی له پیشه واه مالیک ده کات، و پیشه وایش زور به ئاسایی پی فهرموو: له و مه سه له یه دایا هیچی لئ نازانم یان باش نیم تیایدا!.

پیاوه کهش به سه رسورمانه وه به پیشه وای وت: ماموستا گیان من له فلان شوینی دووره وه که وتوومه پری بۆ لای جه نابتان ته نها بۆ ئه و پرسیاره که چی تۆ ده لئی نایزانم!؟ پیشه وای مه زنیشمان پووی تیگرد و پی فهرموو: نه گهر گه پرایته وه بۆ ولات و شاره که ی خوت پییان بلئ: که من وتوومه له و مه سه له یه دایا باش شاره زانیم!.

براکانم نه گهر زانا و له ئیسلام شاره زایان وه لامی هه موو پرسیاریک بده نه وه و ته نها جاریک وشه ی - نازانم - به سه ر زمانیاندا نه یه ت له وه لامی هیچ پرسیاریک نه وه خوی ده کوژی و تووشی ده ردی کوشنده بووه:

* محمد بن صباح يقول: انبأ سفیان بن عیینة: (اذا ترك العالم لا أدري أصیبت مقاتله).^۲

۱ صفة الصفوة (۲/۱۲۱).

۲ هه مان سه رچاوه (۲/۱۵۶).

واته: محمدی کورې صباح ده لی: زانای صالح و خواناس (سوفیانی کورې عویهینه) (په حمه تی خوی لی بیت) هه والی داوه که: هر کاتی زاناکان ازیان له وشه ی - نازانم - هیئا نه وه تیریان ناوه به دل و جهرگی خویانه وه.

نه مړو خه لکانیک دروست بوون - په نا به خوا - هه زیان له فه توادانه و چپزی لی ودرده گرن و چی له فیکریاندا هه بیت هر له سر نه و بنه مایه وه لاهه کان ده ده نه وه نیتر با دژی قورئان و سوننه تی صحیحیش بیت.. به لام (ابن عمر) (خوی لی پازی بیت) پرسپاری لی کراوه خوی لی که پر کردوه وه ک بلتی نه بیستوهه!:

* عن نافع ان رجلاً سأل ابن عمر عن مسألة، فطأ رأسه ولم يجبه حتى ظن الناس انه لم يسمع مسألته، فقال له: يرحمك الله اما سمعت مسألتی؟ قال: بلى ولكنكم ترون ان الله تعالى ليس يسألنا عما تسألونا عنه؟ اتركنا رحمك الله حتى نتفهم في مسألتك، فان كان لها جواب عندنا والا اعلمناك انه لا علم لنا به.^۱

واته: نافع ده گپړته وه و ده لی: پیاویک پرسپاریکی ناراسته ی عبدالله ی کورې عومر کرد، عبدالله (په حمه تی خوی لی بیت) سه ری داخستبوو، بی دهنک بوو - خه لکه که وایان گومان برد که گوئی له پرسپاره که ی نه بووه - بویه پیاوه که پتی وت: په حمه تی خوات لی بیت نه وه گویت له پرسپاره که م نه بوو؟ (عبدالله) فه رموی: به لی - گویم لی بوو - به لام بو نیوه وا ده زانن خوا لی پرسپینه وه مان له گه ل تا کات له سر وه لاهه ی نه و پرسپارانه تان؟ ده ی لیم گه پی با له پرسپاره که ت بکولمه وه و تی بگه م له وه لاهه که ی په حمه تی خوات لی بیت، نه گه ر وه لاهه ی هه بوو له لاهه ی نه وه وه لاهه ی نه بووه، نه گه ر نه شمان زانی نه وه بیت ده لیم که وه لاهه که ی نازانم.

خوشک و براکانم ده خیلتان بم، نه که یین حوکمی به هشت و دوزه خی خه لکی ده ریکه یین و بلتین فلان به دوو چاو به هشت نابینی!! یان فلان که س به ناگری دوزه خ ناسوتی!! نا نه که ییت، نه نجامی خه لکی له لای خویاوه و به س:

* عن معتمر بن سليمان عن أبيه عن أبي عمران، عن جندب قال: (وطئ رجل على عنق رجل وهو يصلي، فقال الرجل: والله لا يغفر الله لك هذا أبداً، فقال الله (عز وجل): من هذا الذي يتألى عليّ أن لا اغفر له، فقد اغفرت له واحببت عملك).^۱

واته: له (جندب) هوه (خوای لی پازی بیت) ده گپړنه وه که فهرموویه تی: جاریکیان پیاویک نویژی ده کرد و پیاویکی تر له کاتی سوژده دا پتی خسته سهر ملی و پتی وت: سویند به خوا هه رگیز خوا لیت خوځ نابیت! خوای گه ورهیش فهرمووی: ((نه مه کتیه سویند به من ده خوات که له فلان که س خوځ نابم؟ دهی نهوا له نهو خوځ بووم و هه موو کرده وه چاکه کانی تو شم سوتاند و پوچه لم کرده وه)).

زانا صالحه کان (په حمه تی خویان لی بیت) نه گه روه لآمی مه سه له یه کیان نه زانیبیت، زور به ئاسانی ده یان وت: لهو باره یه وه شاره زایم نیه! برؤ بؤ لای فلان زانا و نه م پرسیاره لهو بکه نهو له من زیره کتره!! یان له وه ش زیاتر هندی جار ده یان وت: برؤ بؤ لای کوره که م یان کچه که م یان قوتابیه که م وه لآمی دروست له لای نه وانه!!

(یا سبحان الله) چ وانیه کی خۆبه بچوک زانییه و محمدی کورپی سیرین پیشکه شی مروفایه تی ده کات له کاتیکدا نهو پیاوه یه کیکه له زانا مه زنه کانی سه رده می تابعین:

* عن هشام بن حسان ان ابن سيرين اذا اشكل عليه شيء من القراءة قال: اذهبوا فسنلوا حفصة كيف تقرأ - اي ابنته -.^۲

واته: هیشامی کورپی حسان ده لی: هر کاتی محمدی کورپی سیرین (په حمه تی خوای لی بیت) له مه سه له یه کی خویندنی قورئان یان زانستیدا شتیکی لی بگیریه زور به ئاسایی و به بی تیکچوون ده یه فهرموو: برؤن بؤ لای هه فسه ی کچم و لهو باره یه وه پرسیاری لی بکه ن و بزائن چوون ده یخوینیته وه. چونکه نهو زور شاره زایه لهو باره یه وه.

۱ الجامع لشعب الايمان (۲/۱۸۰).

۲ صفة الصفوة (۲/۱۳۳).

زاناکان چونکه له‌گه‌ل عیلم و زانسته‌کانیاندا بو خوا صولخاو و صالح بوون هر کاتی پرسیاریکی شه‌رییان لی بکرایه به ناو چاویانه‌وه نیشانه‌ی پی ناخوش بوون به‌دی کراوه و حه‌زیان کردووه نه‌و پرسیاره ئاراسته‌ی برا زانایه‌کی تر بکرایه (ئیبراهیمی نه‌خه‌عی) یش نمونه‌یه‌کی جوانمان پیشک‌ش ده‌کات:

* عن ابي الحصين قال: ((سألت إبراهيم النخعي عن شيء، فقال: ما وجدت أحداً تسأله فيما بيني وبينك غيري)).^۱

واته: نه‌بو حه‌سین ده‌لی: ده‌ریاره‌ی مه‌سه‌له‌یه‌ک پرسیارم کرد له (ئیبراهیم النخعی) و نه‌ویش له وه‌لامدا پیی فهرمووم: باشه گیانه‌که‌م – به‌ینی خوم و خوت بی – ئایا جگه له من که‌سیکت نه‌دوژی‌وه نه‌و پرسیاره‌ی لی بکه‌یت؟! ..

بە‌شی چوارەم

چوار خوشه‌ویسته‌کە‌ی صالحان:

- ۱- خوشه‌ویستی خوای (عز و جل):
- ۲- خوشه‌ویستی قورئانی کەریم:
- ۳- خوشه‌ویستی پیغه‌مبە‌ری ئە‌کرە‌م (ﷺ):
- ۴- خوشه‌ویستی موسلمانان:

یه‌که‌م

صالحان خویان زور خوش دهوئیت:

له‌م گۆی زه‌ویه‌دا هه‌موو که‌سیک خۆشه‌ويستیکی هه‌یه‌و هه‌میشه‌ له‌ خه‌یاڵیدا به‌ بیری ناچیت و هه‌موو شتیکی تر ده‌کاته‌ قوریانی، ئیتر هه‌یه‌ دل‌داریه‌که‌ی له‌گه‌ل کچیکدا به‌ زایه‌ ده‌دات وا ده‌زانیت سه‌ر زه‌وی کاوڵ بووه‌و جگه‌ له‌و کچه‌ کچی تری تیا نه‌ماوه‌!! نازانیت لایه‌ک له‌ کچانی سه‌ر زه‌وی له‌و کچه‌ باشترو ژیرترو جوانترن که‌ نه‌و که‌وتۆته‌ داوی..

هه‌شه‌ دل‌داری له‌گه‌ل مالّ جوانیدا ده‌کات و هه‌موو سالیّ شیوازی خانووه‌که‌ی، مۆدیلی سه‌یاره‌که‌ی، جلو به‌رگه‌که‌ی خۆی ده‌گۆپیت و هه‌موو سامانی ده‌خاته‌ نه‌و پیناوه‌و هه‌ر فریایش ناکه‌وئیت!

هه‌شه‌ پاره‌ کۆکردنه‌وه‌ بۆته‌ ته‌نها خۆشه‌ويستی و دیناری گشت که‌سیه‌تی (په‌نا به‌ خوا)!!

هه‌شه‌ ئاره‌زووپه‌رستی خوش ده‌وی و هتد... که‌واته‌ که‌س نیه‌ بلیّ من هه‌یچم خوش ناوئیت و باوه‌پرم به‌ خۆشه‌ويستی نیه‌.

به‌لام خۆشه‌ويستیکی گه‌وره‌ هه‌یه‌ که‌ زۆریک له‌ مرۆفه‌کان لیی بیّ ناگان و له‌به‌رده‌می نه‌و کێوه‌دا هه‌موو خۆشه‌ويستی‌کانی سه‌ره‌وه‌ تیک ده‌شکین و باویان نامینی و صالحانیش زور ژیر بوون هه‌ستاون خۆشه‌ويستی خوای گه‌وره‌یان هه‌لبژاردووه‌و ئیتر له‌وودا شه‌رمیان کردووه‌ دل‌داری له‌گه‌ل کچ یان له‌گه‌ل پاره‌و سامان یان له‌گه‌ل مالّ جوانی یان هتد.... بکه‌ن.

خۆشه‌ويستی خوا په‌کیکه‌ له‌ نیشانه‌ گه‌وره‌کانی باوه‌پری راسته‌قینه‌، به‌ تاییه‌ت له‌سه‌رده‌می جه‌فاوه‌تدا که‌ موسلمانان خۆشه‌ويستیان بۆ خوا نه‌ماوه‌ یان که‌م بۆته‌وه‌، به‌لام خوا وه‌عدی داوه‌ نه‌و که‌سانه‌ لاده‌بات و کۆمه‌له‌ که‌سانیکی تر دینیته‌ کایه‌وه‌ که‌ به‌وپه‌ری مانای خۆشه‌ويستی خویان خوش ده‌وئیت:

* قال الله تعالى: ﴿يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنْ بَرِّئَتِكَ عَنْ دِينِهِمْ فَسَوْفَ يُأْتِي اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُمْ أَذَلَّةً عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةً عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ ۗ﴾^۱

واته: ئە‌ی کۆمه‌لی باوه‌پداران هه‌ر که‌سی له‌ ئیوه له‌ ئاینه‌که‌ی که‌ ئیسلامه‌ پاشگه‌ز بیه‌یتوه‌ خوا بێ‌ منه‌ت ده‌بیته‌ لیتان و له‌ باتی ئه‌وانه‌دا کۆمه‌لی موسلمانان دلسۆز و غه‌مخوار ده‌هینێ که‌ زۆری خۆش ده‌وێت و ئه‌وانیش خویان زۆر خۆش ده‌وێت... له‌ ئاستی برا موسلمانانه‌کانیاندا سه‌رکزن و له‌ ئاستی کافرانداندا توندپه‌رون و له‌ پێگای خوادا جیهاد ده‌که‌ن و گوی به‌ لۆمه‌ی لۆمه‌کاران ناده‌ن.

هه‌رچه‌نده‌ خه‌ڵکانی دوور له‌ خوا شتی تریان خۆش بوێ جگه‌ له‌ خوا به‌لام هه‌رگیز ناگه‌نه‌ تۆزی کێوی خۆشه‌ویستی باوه‌پداران بۆ خوی خویان... به‌لام ئه‌مۆ په‌نا به‌ خوا -موسلمانان هاوکێشه‌که‌یان پێچه‌وانه‌ کردۆته‌وه‌- خۆشه‌ویستی ئیمه‌ بۆ خوی په‌روه‌رگارمان ئه‌وه‌نده‌ که‌مه‌ ناگاته‌ یه‌ک له‌ ده‌ی خۆشه‌ویستی کورێک بۆ کچیک یاخ خۆشه‌ویستی چروکیک بۆ پاره‌ و سامان یاخ حیزیه‌ک بۆ لایه‌نه‌که‌ی!:

* قال الله تعالى: ﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ

اللَّهِ.....﴾^۲

واته: له‌ ناو خه‌ڵکیدا که‌سانی وا هه‌یه‌ که‌ شتیکی تری هه‌یناوه‌ له‌ باتی خوا دایناوه‌ له‌ دایداو خۆشیشی ده‌وێت وه‌ک خۆشه‌ویستی به‌نده‌ بۆ خوی گه‌وره‌، به‌لام باوه‌پداران زۆر له‌وان زیاتر خوی خویانیان خۆش ده‌وێت، ده‌ی خویه‌ بمانگێره‌ به‌و ئیماندارانه‌ی خۆت.

ئه‌مه‌ پێغه‌مبه‌ره‌ سه‌روه‌ره‌که‌مانه‌ (ﷺ) پێشه‌وا‌ی هه‌موو صالحانی دونه‌یا بواری به‌ هاوه‌لان نادات قسه‌ به‌و هاوه‌له‌ به‌پێزه‌ بلێن که‌ تاوانتکی له‌ ده‌ست ده‌رچوو بوو له‌ به‌ر

۱ المائدة: ۵۴

۲ البقرة: ۱۶۵

ته نها په وشتيکي مهن که له هر که سدا بيته دی شایانی ه موو مه دحيتکی چاکه به خوژگه چ په وشتيک بيت؟:

* حديث عن النعمان (رضي الله عنه) انه كان يؤتى به رسول الله (ﷺ) فيجده الى ان اتى به يوماً فلعله رجل وقال: ما اكثر ما يؤتى به لعنه الله!! فقال رسول الله (ﷺ) لا تلعه فانه يحب الله ورسوله).^۱

واته: (نوعمان) (خوا لئی پازی بیت) هاوه لئکی پیغه مبهری نازیزمان بوو (ﷺ) به لام به داخوه له ژیره وه ئاره قی - مهی - ده خواره وه و چنه د جاریک هینایانه به رده سستی پیغه مبهرو ئه ویش سزای داری حدی سه رخوشانی لی ده دا.. تا نه وه بوو به کیک له هاوه لان نه وه نده بیزار ده بیت له په وشتی نه وه هاوه له له حزوری پیغه مبهردا (ﷺ) ده لیت: چنه د زور ده بهینن بو دارکاری کردن نه فره تی خوی لی بیت! پیغه مبهری به سوز پیی ناخوشه قسه به هاوه لان بلین ته نانه ت تاوانباره کانیش و بویه فه رموی به و پیاوه: هه رگیز نه فره تی لی نه که بیت چونکه نه و (نوعمانه) خواو پیغه مبهره که ی زور خوش ده ویت.

خوشویستنی په روه ردگار تام و چیرتیکی نادیاره و له ناو دلدايه به لام نایا نیشانه یه کی هه یه که مرؤف بوی ده ریکه ویت که خوشه ویستیه که ی بو خوا ته واوه و هه رگیراوه، نه مه ش پیاو صالحه مه زنه که ی شاری به سره - پیشه وا حه سن (په حمه تی خوی لی بیت) نه مه مان بو پوون ده کاته وه:

* قال الحسن البصري (رحمه الله) قال أصحاب رسول الله (ﷺ) يا رسول الله انا نحب ربنا حباً شديداً، فاحب الله ان يجعل لحبه علماء؟ فانزل الله هذه الآية ﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ﴾.^۲

واته: پیشه وا حه سنی به سری (په حمه تی خوی لی بیت) ده فه رمو ویت: هاوه لانی پیغه مبهری خوا (ﷺ) به پیغه مبهریان وت: ئیمه خوی خومانمان زور زور خوش

۱ البحر الرائق (لا: ۲۵۰)، رواه البخاري (۷۵/۱۲).

ده‌وئیت.. خوای گه‌وره‌یش ویستی نیشانه‌یه‌ک دانئیت بۆ پاستی و دروستی ئه‌و خۆشه‌ویسته‌یه؟ خوای (عز وجل) یش ئه‌م ئایه‌ته‌ی نارده خواره‌وه و فه‌رمووی: ((ئه‌ی محمد پئیان بلی: ئه‌گه‌ر ئیوه پاست ده‌که‌ن و خواتان خۆش ده‌وئیت شوین من بکه‌ون خوایش ئیوه‌ی خۆش ده‌وئیت)).

گه‌وره‌ترین به‌لگه‌ی خۆشه‌ویستی خوای گه‌وره ئه‌وه‌یه که خوا چی پی ناخۆشه ئیمه‌ش پیمان ناخۆش بی‌ت و چیشی پی خۆشه ئیمه‌ش پیمان خۆش بی‌ت، و ئه‌مه‌ش قسه‌ی پیشه‌وایه‌کی صالحی ئه‌م ئوممه‌ته چاکه‌یه که ناوی (بیشری کورپی سه‌ری)‌یه بزانی چی ده‌فه‌رموئیت؟

* قال بشر بن السري (رحمه الله): ((ليس من أعلام الحب ان تحب ما يبغض حبيبك)).^۱

واته: بیشری کورپی سه‌ری (په‌حمه‌تی خوای لی بی‌ت) ده‌فه‌رموئیت: له نیشانه‌ی خۆشه‌ویستی خوا نیه، که ئه‌وه‌ی خۆشه‌ویسته‌که‌ت پی ناخۆشه تو پیت خۆش بی‌ت. صالحان له کاتی سه‌ره‌مه‌رگیشدا شی‌ت و شه‌یدای په‌روه‌ردگاریان بوون و ئه‌وه‌ش زه‌که‌ریا به‌ بزانی له کاتی سه‌ره‌مه‌رگدا چی ده‌ئیت:

* لما إحتضر زكريا بن عدي - رحمه الله - رفع يديه وقال: اللهم أني إليك لمشتاق.^۲

واته: پیاوچاک (زه‌که‌ریانی کورپی عه‌دی)، (په‌حمه‌تی خوای لی بی‌ت) له کاتی گیانه‌للاو سه‌ره‌مه‌رگیدا ده‌سته‌کانی به‌رزکرده‌وه بۆ لای خوا و فه‌رمووی: ((ئه‌ی خوای په‌روه‌ردگار من زۆر زۆر تامه‌زۆو شه‌یدای دیدارتم.

کچیک وانه‌ی خۆشه‌ویستی په‌روه‌ردگاری به‌ باوکی زانا و خواناسی ده‌وته‌وه.. و فی‌ری کرد که چۆن جگه له خوای (عز وجل) که‌سی تری خۆش نه‌وئیت و ئه‌و باوکه صالحه‌یش چه‌ند جوان و به‌سنگی فراوانه‌وه لیتی وهرده‌گریت:

۱ صفة الصفوة.

۲ جامع العلوم والحکم (لا: ۱۸۰).

قال ابو عثمان الحنات قال: قال السري: سمعت فضيلاً يقول عن ابنته له توجعت كفها فعادها، فقال لها: يا بني كيف كفك هذا؟ فقالت له: يا أبتى ان الله قد بسط لي ثوابها مالا أؤدي شكره عليها ابداً، فتعجبت من حسن يقينها.

وقال الفضيل: فانا عندها قاعد اذ اتاني ابن لي ثلاث سنين فقبلته وضممته الي صدري، فقالت لي: يا أبت سألتك بالله أحببه؟ فقلت: اي بني والله اني لأحبه، فقالت لي: سواء لك من الله أبتني اني ظننت انك لا تحب مع الله غير الله، فقلت لها: أي بنية اولاد تحبون الأولاد؟ فقالت: المحبة للخالق والرحمة للأولاد. قال: فلطم الفضيل راسه وقال: يارب هذه ابنتي هجتني في حبها وحب أخيها وعزتك لا احببت معك احداً حتى القاك^۱.

واته: سه ری سه قه طی ده لیت: گویم لی بوو (فوزه یلی کوپی عه یان)، (په حمه تی خوای لی بیت) ده یفه رموو: کچیکم بال ئیشه یه کی گرتو منیش چووم بو سهردانی و پیم وت: کچی شیرینم باله کهت چونه؟ و کچه کهش وتی: باوکه گیان خوای گوره ئه وهنده پاداشتی زوری بو ناماده کردووم له سه ری که هه رگیز له ژیر شوکرو سوپاسی دهرناچم، ده لی: سه رسام بووم له و باوه ره پر له دنئیاییه ی.

فضیل ده لی: له و کاته دا له لای دانیشتبووم کوپیکم هات بو لام که ته مه نی (۳) سالان بوو، و منیش تیر ماچم کردو گوشاردم به سنگمه وه، و کچه کهم پی پی وتم: پرسیاریکت لی ده کهم توخوا ئه و منداله تت خوش ده ویت؟ وتم: به لی کچی خوم سویند به خوا خوشم ده وی، ئه ویش پی پی وتم: چهند خرابی له گه ل خوادا باوکه گیان چونکه من وام ده زانی له گه ل خوادا هیچ شتیکی ترت خوش ناویت.

منیش پیم وت: ئه ی کچی خوم ئه ی ئیوه مندالی خوتانتان خوش ناویت؟ ئه ویش وتی: خوښه ویستی شایسته ی خوای په روه ردگارو په حمو سوزیش بو مال و منداله .

ده لی: فضیل به هه ردوو ده سستی دای به سه ری خویداو هاواری کرد: ئه ی په روه ردگارم کچه کهم له سه ر خوښه ویستی خو ی و براهی په خنه و توانجی لی گرتم ده ی سویند به عیززه تت تا مردن له گه ل خوښه ویستی تودا هیچ شتیکی ترم خوش ناویت.

ئەزانی پاداشتی خواناسی و کرده‌وه‌ی چاک به‌هه‌شته به‌لام ئە‌ی پاداشتی خۆشویستنی په‌روه‌ردگار ده‌بی چی بی؟ وه‌لامی ئە‌مه لای پیاو‌صالحه سه‌رمه‌شقه‌گه‌ی ولاتی میسره (زوننون):

* قال عبدالرحمن بن عبدربه: قال (ذوالنون) المصري (رحمه الله): (من قتلته عبادته فديته جنته، ومن قتلته حبه فديته النظر اليه).^۱

واته: زونونی میسری (په‌حمه‌تی خوای لی بی‌ت) فه‌رموویه‌تی: هر که‌سی ئە‌وه‌نده خواناسی و به‌ندایه‌تی په‌روه‌ردگار بکات تا ده‌یکوژیت ئە‌وه خۆینه‌گه‌ی به‌هه‌شته نه‌پراوه ده‌بی‌ت بۆ، به‌لام هر که‌سی پۆچوونی له خۆشه‌ویستی خوای په‌روه‌ردگاریدا بیکوژیت ئە‌وه خۆینه‌گه‌ی له پۆژی قیامه‌تدا وه‌رده‌گریته‌وه که ته‌ماشاکردنی پووی په‌روه‌ردگارە - خوايه بيكه به به‌شمان.

گه‌وره پیاو‌چاک‌کی تر به‌ ناوی (یه‌حیای کوپی موعان) وه‌ ئە‌م مه‌سه‌له‌یه‌مان زیاتر بۆ به‌رجه‌سته ده‌کات و به‌ نموونه‌ی سفره‌ و نان خواردن ده‌یه‌ینیت‌وه:

عن عبدالله بن سهل قال: سمعت يحيى بن معاذ - رحمه الله - يقول: كم بين من يريد الوليمة للوليمة، وبين من يريد حضور الوليمة ليلتقي الحبيب في الوليمة).^۲

* عبدالله ی کوپی سه‌هل ده‌لی: گویم لی بوو یه‌حیای کوپی موعان (په‌حمه‌تی خوای لی بی‌ت) ده‌یفه‌رموو: ((جیاوازی زۆره له نێوان که‌سی‌کدا ئاماده‌ی ده‌عه‌وتیک بی‌ت له‌به‌ر خواردنه‌که‌و له نێوان که‌سی‌کیشدا که ئاماده‌ی خواردنه‌که‌ بی‌ت له‌به‌ر دیداری یار)) که‌واته‌ هه‌زمان له به‌هه‌شته چونکه‌ بینینی په‌روه‌ردگاری به‌ دوا‌دا دیت.

هر ئە‌م یه‌حیایه، ئە‌م گه‌وره صالحه‌ی ئیسلام - جار‌یکی تر باسی خۆش‌ویستنی خوامان بۆ ده‌کات و ده‌لی ئی‌مه خوامان خۆش ده‌وی که هیشتا هر باسه‌که‌یان بۆ کردووین و نه‌مان دیوه‌ و ئاوا شه‌یدای ده‌بین ئای له‌و ساته‌ وه‌خته‌ی که ده‌یبینین چ شاگه‌شکه‌یه‌ک به‌کین؟:

۱ الجامع لشعب الايمان (۲/۲۰۷).

۲ هه‌مان سه‌رچاوه‌ و لاپه‌ری پێشووتر.

* جامع بن احمد الخزاف قال: سمعت يحيى بن معاذ يقول: ((المعارفون رجلان: رجل مسرور بانه عبده ورجل مسرور بانه عرفه، فالأول يفرح بالله من نفسه لنفسه، والآخر يفرح بالله لله وقال: هذا سرور الخبر فكيف سرور النظر)).^۱

واته: جامعی کوپی نه حمه دی خه زاف ده لی: بیستم له یه حیای کوپی موعازه وه (په حمه تی خوای لی بیّت) ده یفه رموو: خواناسان دوو جوړن: جوړیکیان دلخوشه به وه ی به ندایه تی و په رستنی په روه ردگاری نه نجام داوه، و جوړیکی تریان دلخوشه به وه ی خوای خوایان ناسیووه، یه که میان دلی به خوا خوشه له بهر خوایه تی، به لام دووه میان دلی به خوا خوشه له بهر خوای خوایه تی، یه حیا ده لی: نه مه خوشه و یسته که ی دووه ته نها به بیستنی ناوا خوای خوش ده وی ده ی نایا ده بی چون دلخوشیه ک پویان تی بکات نه گه ر به چاوی خوایان بیبینن؟

هر نه م پیاوچاکه مه زنه (په حمه تی خوای لی بیّت) مژده یه کی خوشمان پی دودات بو نه وانه مان که زیاتر له خه لکی تر خویان خوش ده ویّت بزاینن نه و مژده یه چیه؟:

* قال يحيى بن معاذ - رحمه الله - : ((على قدر خوفك من الله يهابك الخلق وعلى قدر حبك لله يحبك الخلق، وعلى قدر شغلك بالله يشغل الخلق بامرك)).^۲

واته: یه حیای کوپی موعاز (په حمه تی خوای لی بیّت) ده فه رموویت: به نه اندازه ی له خوا ترسانی تو، خه لکیش له تو هه بیته ده که ن، و به نه اندازه ی خوشه و یستی تو بو خوا، خه لکیش توایان خوش ده ویّت، و به نه اندازه ی خه ریک بوونت به خواوه - به کاری به ندایه تی نه وه وه - خه لکیش به تووه خه ریک ده بن و پږت ده گرن.

براو خوشکی صالحم، له م کاروانه مباره که دوا مه که وه، چونکه دنیا یه کی زور نال و په مه یه و نه وه خوشکیکی صالحی سه رمه شقه که ناوی (په یحانه) خانه و نه وه نده خوای خوش و یستووه وه ک شیتی لی هاتبوو تا ناویان نابوو شیت! با بزاینن نه و خانه ژیره چی ده فه رموویت؟:

۱ الجامع لشعب الايمان (۲/۲۰۹).

۲ صفة الصفة (۲/۸۷).

* قال أوس الأعور: رأيت ريحانة المجنونة ليلة تدعو وتقول في دعائها: أعوذ من بدن لا ينتصب بين يديك، وعميت عينان لا تبكيان شوقا اليك، وجفت كفان لا يبتهلان بالتضرع اليك) ثم انتثا يقول:

يا حبيب القلوب أنت حبيبي   لم تزل أنت منيتي وسروبي.^۱

واته: ئەوسى ئەعوهر دەلى: شه‌ويكيان - په‌يحانه - المجنونة - م بينى له خوا ده‌پارايه‌وه له دوعاكه‌يدا ده‌يوت: په‌نا ده‌گرم به جه‌سته‌يه‌ك له‌به‌ر ده‌مى تۆدا نه‌چي‌ت به سوژده‌دا، و كو‌يربي‌ت ئەو دوو چاوه‌ى له خۆشه‌ويستى تۆدا ناگرى، و ده‌ستىك وشك بي‌ت كه به‌رزى ناكاته‌وه بۆ لاي تۆ، و پاشان به شيعره‌وه ده‌يوت.

ئەى خۆشه‌ويسته‌كه‌ى دلم تۆ ئەوينداری منى

به‌رده‌وام تۆ هيوام و هۆكارى شادى منى *

هه‌مى كوپى چه‌سه‌ن له‌ناو قولايى شه‌ودا مژده‌ى ئەوه‌مان پي‌ده‌دات كه هه‌رگيز له‌و باوه‌رپه‌دا نيه خۆشه‌ويست خۆشه‌ويسته‌كه‌ى سزا بدات، ده‌ى خزمينه توخوا وه‌رن با خوامان خۆش بو‌يت ئەو كاته دلى نايه به ناگر سزامان بدات وه‌ك ده‌لى:

* كان همس بن الحسن - رحمه الله - يقول في جوف الليل: (أتراك معذبي، وانت قرة عيني يا حبيب قلباه).^۲

واته: پياو‌صالحى سه‌رده‌مى ئومه‌ويه‌كان كه ناوى - هه‌مى كوپى چه‌سه‌ن بوو - (په‌حمه‌تى خواى لى بي‌ت) هه‌ر كه شه‌و داده‌هات ده‌ستى ده‌كرد به شه‌ونويژو پارانه‌وه‌وه له‌ناوجه‌رگه‌ى شه‌ودا ده‌سته‌كاني به‌رز ده‌كرده‌وه بۆ لاي خواو هاوارى ده‌كرد: تۆ بلىي دلت بينى سزاي من بده‌يت له كاتي‌دا تۆ بينايى چاوى منى ئەى خۆشه‌ويسته‌كه‌ى ناو دلم.

با سه‌ري‌كيش بده‌ين له پياو‌صالحه‌كه‌ى موصل - فتح الموصلى - سووديكي باشى لى وهرده‌گيري‌ت بۆ ئەو كه‌سانه‌ى كه خوايان زۆر خۆش ده‌وي‌ت به‌لام داخه‌كه‌م هه‌زاران

۱ جامع لشعب الايمان (۲/۲۱۲).

* نووسه‌ر به شيعره‌وه وه‌ريگي‌پراوه.

۲ صفة الصفة (۲/۲۱۲).

نيانه له جه‌ژنى قورباندا ه‌يوان سه‌رپڙن و قوربانى ب‌كه‌ن ئه‌ى ئه‌وانه چۆن
خۆشه‌ويستيان بۆ خوا ده‌رده‌خه‌ن؟

* قال ابراهيم بن موسى: رأيت فتح الموصل في يوم الأضحى وقد شم ريح القنار،
فدخل الى رفاق سمعته يقول: تقرب المتقربون اليك بقربانهم، وانا اتقرب اليك بطول
حزني يا محبوب! تتركني اتردد في ازقة الدنيا محزوناً! ثم غشى عليه فدفنناه بعد
ثلاث).^١

واته: ئيبراهيمى كورپى موسا ده‌لى: (فتح الموصل)م بينى له جه‌ژنى قورباندا
ده‌گه‌پراو بۆنى گۆشتى ب‌رژاو كۆلانه‌كانى داگير كردبوو – چوه ناو كۆلانىك و گويم لى
بوو ده‌يووت: ئه‌ى خوايه گيان وا خه‌لكى ه‌يوان بۆ تو سه‌رده‌پڙن و قوربانيت بۆ
ده‌كه‌ن به‌لام من به‌ خه‌فه‌تبارى به‌رده‌وامه‌وه ده‌موى لىت نزيك بيمه‌وه ئه‌ى
خۆشه‌ويسته‌كه‌م، بۆچى ده‌مه‌يلتته‌وه له كوچه‌ و كۆلانه‌كاندا به‌ غه‌مبارى! ئه‌مه‌ى وتو
له‌هۆش خۆى چوو له پاش سى پۆژ كفن و دفنمان كرد (په‌حمه‌تى خواى لى بىت).

خوشكو برايانم.. ئه‌ى ئه‌وانه‌ى ده‌تانه‌ويت بزائن خواتان خۆش ده‌ويت و چوونه ناو
كاروانه موباره‌كه‌كه‌وه.. ده‌ى با سه‌ردانى خوشكئى گه‌وره صالحه‌ى ئيسلام ب‌كه‌ين
كه ناوى (به‌يزاى كچى موفه‌زه‌له) په‌حمه‌تى خواى لى بىت و هه‌ندى له نيشانه‌كانمان
بۆ ئاشكرا ده‌كات:

* عن احمد بن الحواري قال: سمعت أسماء الرميلىة وكانت من العابدات تقول: سألت
(بيضاء بنت المفضل) – رحمها الله – فقلت: يا أختي هل للمحب لله دلائل يعرف بها؟
قالت: يا أختي وهل المحب للسيد يخفى؟ لو جهد المحب للسيد أن يخفى ما خفي قلت:
صفيه لي؟

قالت: لو رأيت المحب لله – عز وجل – لرأيت عجباً عجيباً من واله ما يقر على
الارض، طائر مستوحش أنسه في الوحدة قد منع الراحة، طعامه الحب عند الجوع وشرابه
الحب عند الظم، لا يمل من طول الخدمة لله تعالى.^٢

١ الجامع لشعب الايمان (٢/ ٢١٨).

٢ صفة الصفة (٢/ ٢٥٢).

واته: ئەحمەدی کۆری حەواری دەلی: له خاتوو ئەسمای ڕوومه‌یلیه‌م بیستوووه که به‌کیک بوو له خواناسان دەلی: پرسیارم کرد له (به‌یزای کچی موفه‌زه‌ل) ڕه‌حمه‌تی خوای لی بیته و پیم وت: ئایا ئەو که‌سه‌ی خوای خۆش ده‌وێت نیشانه‌ی هه‌یه تا پێی بناسرێته‌وه؟ به‌یزا له وه‌لامدا وتی: بۆچی له‌تۆ وایه خوشکی خۆم خۆشه‌ویستی به‌نده بۆ گه‌وره‌که‌ی ده‌شاردرێته‌وه؟ و به‌ ئه‌وپه‌ڕی توانا هه‌ولاً بدات که ئه‌و خۆشه‌ویسته‌یه بشارێته‌وه ناتوانیت بشارێته‌وه.

دەلی پیم وت: ئەو نیشانانەم بۆ باس بکه وه‌صفیان بکه بۆم؟ ئەو خانمه له وه‌لامدا وتی: ئەگه‌ر ئەو که‌سه ببینی که خوای خۆش ده‌وێت سه‌رسام ده‌بیت و سه‌رت لێی سوڤ ده‌مینیت، به‌سه‌ر زه‌ویدا خۆی پێ ناگیریت و ئۆقره ناگیریت، وه‌ك بالنده‌یه‌کی سامناکه، هه‌زی به‌ ته‌نهاییه، ئیسراحه‌تی له‌خۆی ڕپوه، و خواردنی له‌وپه‌ڕی برسێتیشدا خۆشه‌ویسته‌یه و خواردنه‌وه‌شی له‌وپه‌ڕی تینووتیدا خۆشه‌ویسته‌یه، هه‌رگیز بێ تا‌قه‌ت نا‌بیت له‌ خزمه‌تکردنی خوای په‌روه‌ردگار.

خوێنه‌رانی خۆشه‌ویست با پێکه‌وه‌سه‌رێک بده‌ین له‌ چیاکانی لوبنان و بزانیی خواناسێک نادۆزینه‌وه خۆشه‌ویستی خوامان تیدا بپوینیت و شایانی چوونه ناو کاروانی صالحانمان بکات:

* عن ابن مبارك قال: سعدت جبل لبنان رأيت رجلاً ذا هيبه قد إنتز بمئزر الخشوع واتشح برداء القنوع وانشأ يقول:

يا حبيب القلوب من لي سواكا	إرحم اليوم مذنباً قد أتاكا
أنت سؤلي ومنيتي وسروري	قد أبقى القلب أن يحب سواكا
ليس سؤلي من الجنان نعيم	غير اني اريدها لأراكا

واته: عبدالله ی کۆری موباره‌ک (ڕه‌حمه‌تی خوای لی بیته) دەلی: به‌کیوی لوبناندا سه‌رکه‌وتم و گه‌یشتم به‌ پیاویک هه‌یه‌تی هه‌بوو، میزه‌ری خشوع و سه‌رکزی له‌سه‌ر نابوو، جلوه‌رگی قه‌ناعه‌تی له‌به‌رکردبوو به‌ ده‌نگی به‌رز ئه‌م شیعهره‌ی ده‌وته‌وه:

ئە‌ی خۆشه‌ویستی ناو دلم من کیم هه‌یه جگه له‌ تۆ...

وا ئه‌م‌پۆ تاوانباری به‌ره‌و ڕووت هات به‌ ئومیدی په‌حمی تۆ...

تۆی ئومیدو تۆ جیگای شادی منی...
 دل نایه‌لی که سیکی کهم خوش بویت جگه له تۆ...
 به‌ه‌شتم ناوی له‌به‌ر خاتری خۆشیه‌که‌ی...
 به‌لکو بۆیه ده‌مه‌وی تا له‌وی شاد بسم به دیداری تۆ...^{*}
 زاهدو خواناسی دیمه‌شق خاتوو (سویبه‌ی به‌هلول) داوا له خوا ده‌کات که له پۆژی
 قیامه‌تدا دوو سزای له‌سه‌ر کۆ نه‌کاته‌وه! ئه‌و دوو سزا کامه‌یه‌؟:

* عن ابن ابی الحواری قال: ((سمعت ثویبة بهلول - كانت زاهدة دمشق - تقول:
 قرة عيني ما طابت الدنيا والآخرة إلا بك لا تجمع عليّ فقدك والعذاب)).^۱
 واته: احمدی کورپی چه‌واری ده‌لی: گویم لیبوو خاتوو سویبه‌ی کچی بالۆل
 (په‌حمه‌تی خوی لی بی‌ت) ده‌یفه‌رموو: ئه‌ی خویه‌ گیان بینایی چاوم، دونیاو ناخیره‌ت
 به‌بی تۆ ناخۆشه‌و بی مانایه‌، ده‌ی سا خویه‌ له قیامه‌تدا دوو سزام له‌سه‌ر
 کۆمه‌که‌ره‌وه که یه‌که‌میان سزای ئاگری دۆزه‌خو دووه‌میان نه‌گه‌یشتن به دیداری تۆ.

خۆ شتیکی زۆر باشه‌ مرۆڤ له ترسی دۆزه‌خو به هیوای به‌ه‌شته‌وه خواناسی
 بکات.. به‌لام ئه‌وه ئاستیکی نزمه‌و که‌مه‌و هه‌رگیز خاوه‌نه‌که‌ی ناباته‌ ناو کاروانی
 موباره‌کی صالحانه‌وه تا له‌به‌ر خۆشه‌ویستی خوا، خواناسی نه‌کات:

* قال محمد بن احمد بن المهدي: سمعت (علي بن الموفق) - رحمه الله - ما لا
 أحصيه يقول: ((اللهم ان كنت تعلم اني أعبدك خوفا من نارك فعذبني بها، وان كنت
 تعلم اني أعبدك حبا مني لك لجنتك وشوقا اليها فاحرمنيها، وان كنت تعلم اني انما
 أعبدك حبا مني لك وشوقا الى وجهك الكريم فابحنه مرة واصنع ماشئت)).^۲

واته: محمدی کورپی احمد ده‌لی: گویم لی بوو (علی کورپی موه‌فه‌ق) په‌حمه‌تی خوی
 لی بی‌ت چه‌ندان جار که له ژماره‌ نایه‌ت ده‌یفه‌رموو: ئه‌ی په‌روه‌ردگارم نه‌گه‌ر ده‌زانسی

* هۆنراوه‌که نووسه‌ر کردوویه‌تی به کوردی.

۱ صفة الصفوة (۲/۲۵۲).

۲ الجامع لشعب الايمان (۲/۲۰۶).

من تو ده‌په‌رستم له ترسی ئاگرى دۆزه‌خت سزام بده پيى، و ئه‌گه‌ر ده‌شزانی من له‌به‌ر خۆشى و سه‌فای به‌هه‌شته‌كه‌ت ده‌ته‌رستم ئه‌وه بيبه‌شم بکه ليى و به‌لام ئه‌گه‌ر ده‌زانی من له خۆشه‌ويستيمه‌وه بۆ توو له خۆشى سه‌يرکردنى پووی پيرۆزى تو ده‌ته‌رستم ئه‌وه يه‌كجار پووی خۆتم - له قيامه‌دا - پي پيشان بده و ئيتر دواى ئه‌وه چيم لى ده‌كه‌يت پيم بکه و ده‌مخه‌يته كوي بمخه.

با به‌رده‌وام ئه‌و نزا جوانه‌ی داود (عليه السلام) له‌سه‌ر زارمان بيئت كه پيغه‌مبه‌رى خوايش (ﷺ) دوباره‌ی كردۆته‌وه كه داوايان كردوه كه خواجه خۆشه‌ويستيت خۆشه‌ويست بکه له لامان:

عن مالك بن دينار قال: بلغنا ان داود نبي الله (عليه السلام) كان يقول في دعائه: ((اللهم اجعل حبك احب الي من سمعي وبصري ومن الماء البارد)).^۱

واته: ماليكى كورى دينار ده‌فه‌رموويت: پيمان گه‌يشتووه كه داود پيغه‌مبه‌ر (عليه السلام) له دوعاو نزاكانيدا ده‌يفه‌رموو: ئه‌ى خواى په‌روه‌ردگارم خۆشه‌ويستى خۆتم له لا خۆشه‌ويستتر بکه له چاوه‌كانم و گويچکه م زياتر له خۆشى و چيزى ئاوى سارد - له ئه‌وپه‌رى تينووتيدا.

ئه‌زانی به‌خشنده‌ى لوتکه و چله‌پۆيه‌ى سه‌خاوه‌ت کامه‌يه؟ ده‌ى با برۆينه‌ خزمه‌ت ژنه صالحه‌كه‌ى ئيسلام و خواناسى به‌ناوبانگى سه‌رمه‌شق، خوشکه (رابعه‌ العدويه) په‌حمه‌تى خواى لى بيئت و بزانيه‌ى چى به‌ خواناسى سه‌رده‌مى خۆى سوفيانى سه‌ورى ده‌لى؟^۲

* قال عبدالصمد الصانع مردويه: دخل سفيان الثوري - رحمه الله - على رابعة العدوية فقالت له: يا سفيان ما تعدون السخاء فيكم؟ قال: اما عند ابناء الدنيا، فالذي يوجد بماله واما عند ابناء الاخرة فهو الذي يوجد بنفسه، فقالت: أخطأتم فيها، فقال سفيان: فما السخاء عندك رحمك الله؟ فقالت: ان تعده حبا له لا لطلب الجزاء ولا مكافأة، ثم انشأت تقول:

لو لاک ما طابت الجنان ولا نعیم لجنة الخلد

قوم ارادوك للجنان وقلبي سواک لم بدد.^۲

۱ الجامع لشعب الايمان (۲/ ۱۹۷).

۲ الجامع لشعب الايمان (۲/ ۲۰۸).

واته: عبدالصمد الصائغ دهلي: پوځيكيان - سوفيانی سهوری (په حمه تی خوی لی بیت) چوو بؤ سهردانی - رابیعی عدهوی (په حمه تی خوی لی بیت) و له وی رابیعی پرووی تی کردو لیتی پرسى: نئوه چوون له سه خاوه تیکه یشتوون؟
سوفیان وتی: له لای خه لکی دونیا نه و که سه یه که هموو مالله که ی ده به خشیت، له لای خه لکی ناخیره ت نه وه یه خویشی بیه خشیت به خوا، رابیعی فهرمووی: به هله دا چوون له مه دا، سوفیانیش فهرمووی: نه ی تو په حمه تی خوات لی بیت چوون له سه خاوه ت گه یشتوویت؟ رابیعی فهرمووی: سه خاوه ت نه وه یه خوا بناسیت و بیه رستیت به بی نه وه ی به ته مای پاداشت و به خشش بیت لیتی و نه م شیعره یشی خوینده وه:

به هشت چ تامیکی هیه نه گه ر تو نه بینم نه ی خودا

خه لکانی هه ن بؤ به هشت تو یان دهوی من ته نها خوتم دهوی.*

با هموو مان دلنیا بین ناگینه لوتکه و ناگینه پریزه کانی کاروانی صالحان تا خوا له هموو شتی کمان خوښه ویستتر نه بیت به لمانه وه و تا نه مانه ته که شی که قورنانه که یه تی نه یخینه سه رچاومان و خوښمان نه ویت:

* قال أحمد بن ابي الحواري: سمعت سفیان بن عیینة يقول: (والله، لاتبلغوا ذروة هذا الأمر حتى لا يكون شيء أحب اليكم من الله - عز وجل - ومن أحب القرآن فقد أحب الله - عز وجل -).

واته: نه حمه دی کورپی نه بی حه واری ده لی: له سفیانی کورپی عویه ینه م بیست (په حمه تی خوی لی بیت) ده یفه رموو: سویند به خوا ناگه نه چله پوپه ی نیسلامه تی و خواناسی راسته قینه تا خوی گه وره تان له هموو شتی کتان زیاتر خوښ نه ویت و هر که سیش قورنانه که ی خوی خوښ بویت نه وه به دلنیا ییه وه خوی خوښویستوه.
خوشکان و برایانی صالحم، با له گه ل (ذهنون) دا سهردانیکی چیا ی لوبنان بکه ینه وه با سهردانی پیاوچاکیکی باریکه له بکه ین و وانه یه کی له لا بخوینن بؤ سه فهره موباره که که مان به دوی کاروانه که ی صالحانه وه سوویدیکی باشی لی وه ربگرین:

* هونراوه ی نوسه ر.

۱ الجامع لشعب الايمان (۲ / ۱۸۹).

* قال ذوالنون: بیناً أنا سائر فی جبل لبنان، فلقت شیخاً نحیفاً نحیلاً كأنما خرج من القبر فسلمت علیه وقام یصلي راکعاً وساجداً یسبح ولا یکلمني، فقلت له: توصیني بشيء رحمك الله؟ ادع الله عز وجل لی دعوة.

فقال: أنسك الله بقبره، فقلت زدني؟ فقال: یا بني من أنسه الله بقبره، أعطاه الله أربع خصال: عزاً من غیر عشیره، علماً من غیر طلب، غنیً من غیر مال، أنساً من غیر جماعه، وبعد ذلك قال: انصرف عني بسلام، فقلت له رحمك الله وقفت عليك ثلاثة أيام رجاء الزیادة وبكیت، فقال: أحب مولاك ولا ترد بجهه بدلا، فالمحبوب لله تعالی هم تیجان العباد وعلم الزهاد وهم أصفیاء الله وأحباءه).

واته: (ذوالنون المصری) ده‌لی: به که‌ژی لوبناندا هه‌لده‌که‌پام، له‌وی گه‌یشتم به مامۆستایه‌کی به‌ته‌مه‌نی باریکه‌له به‌جۆرێک لاوازیوو ده‌توت له‌گۆرستان هاتۆته‌وه، سه‌لام لی کردو وه‌لامی دامه‌وه‌و پاشان ده‌ستی کرده‌وه به‌نویژکردن و پشستی لی کردم، و منیش وتم: په‌حمه‌تی خوات لی بییت نامۆژگاریه‌کم بکه؟ و دوعایه‌کی خیرم له‌خوای عز وجل بۆ بکه، وتی: داواکارم له‌خودا دلّت خۆش بکات به‌نزیک کردنه‌وه‌ی تو له‌خۆی.

وتم: ده‌ی ده‌ی زیاترم پی‌بلی، ئه‌ویش وتی: کۆپی خۆم هه‌ر که‌سێک خوا وای لی بکات که‌هه‌ز به‌نزیکیبونه‌وه‌ بکات له‌خواوه‌ئوه‌ خوای گه‌وره‌چوار تاییه‌تمه‌ندی خۆی پی‌ده‌به‌خشیت، به‌که‌م: سه‌ربه‌رزی پێده‌دات به‌بی‌پالپشستی هۆزو خزمان، دووهم: زانستی پی‌ده‌دات به‌بی‌خۆپه‌تاندن، سێیه‌م: ده‌وله‌مه‌ندی به‌بی‌مال و سامان، چواره‌م: دل‌خۆشی ده‌کات به‌بی‌بوونی ده‌سته‌و تاقم و حزبیك له‌پشتییه‌وه.

پاشان پی‌وتم: من به‌خه‌لکی په‌ستم، له‌گه‌ل‌خوای خۆمدام و بپۆ به‌خۆشی وازم لی بیینه، منیش پی‌م وت: په‌حمه‌تی خوات لی بییت من سی‌پۆژه‌لی‌ره‌ماومه‌ته‌وه‌تا شتیکم پی‌بلیت، ئه‌ویش پی‌وتم: تا بۆت ده‌کریت خوات خۆش بویت و خۆشه‌ویستی ئه‌و به‌هیچ شتیك مه‌گۆره‌وه، و ئه‌وانه‌ی خویان خۆش ده‌ویت ئه‌وانه‌تاجی خواناسان و ئالاه‌لگری زاهدان و هه‌ر ئه‌وانه‌هه‌لبژارده‌و خۆشه‌ویستانی خودا.

با وته‌یه‌کی زانای خواناس - داود الطائي - له‌گۆتایییدا بخرینه‌بیری خۆمان و له‌گه‌لیداو له‌گه‌ل‌په‌روه‌ردگارماندا بیلیینه‌وه:

* عن أم سعيد بن علقمة النخعي قالت: سمعت داود الطائي في جوف الليل، يقول:
 اللهم همك عطل عليّ الهموم، وخالف بيني وبين السهاد، وشوقي الى النظر اليك، اوثق
 مني وحال بيني وبين اللذات، فأنا في سجنك ايها الكريم مطلوب).^۱
 واته: دايکی سه عیدی کورپی عه لقمه مه ی نه خه عی ده لئی: گویم له داود الطائي بوو
 (په حمه تی خوی لی بیت) له نیوه شه ودا ده یفه رموو: ئه ی په روه ردگارم هم و خه فه تی
 توم نه وه نده زوره که هموو هم و خه فه تیکی دیکه ی له بیر بردوومه ته وه و خه وی له
 چاوه کانم توراندووه، و ئاواتی گه یشتنم به دیداری موباره کت هموو خوښی و
 له زه تیکی له بیر بردوومه ته وه و من له ناو زیندانی ژياندام و مردن به دوامه وه یه .

دووم

صالحان نەوينداری قورئانى كەرىم

قورئان، دواين خەلئى پەرورەدگارى زەوى و ئاسمانەكانە بۇ سەرجمە مۇرۇقايەتى بەھەموو زمان و پەرگەز و نەژادىكىيانەوھ... دەبىت چەند خۇشەخت بىت ئەو كەسانەي بە دل و گيان قورئانيان خۇش دەويت و شوين رېنمايەكانى دەكەون؟! ئەگەر نامە و ئاراستەيەكى سەرۆك كۆمارىكت بۆبىت، چۆن دەيخەيتە سەرچاوت و چۆن سوپاسى نىرەر وھىنەرەكەي دەكەيت، و چۆن چەندان جار دەيخوئىنيتەوھ و لەووشەكانى ورد دەبىتەوھ و بە موزدەكانى خۇشحال و بە ھەرەشەكانى غەمبار دەبىت؟!

ئەم قورئانە ئەمانەتتىكى زۆر گەرە و گرانە و خواي گەرە دەفەرموئى: ئەگەر بمانناردايە بۇ سەر كۆپوھەكان، خۇيان پى نەدەگىرا و وردو خاش دەبوون:

* قال تعالى: ﴿لَوْ أَنزَلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَىٰ جَبَلٍ لَّرَأَيْتَهُ خَاشِعًا مُّتَصَدِّعًا مِّنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَتِلْكَ الْأَمْثَلُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ﴾ ۱.

واتە: خواي گەرە دەربارەي گەرەيى قورئان دەفەرموئى (ئەگەر ئەم قورئانەي كە بۇ ئىپوھەمان ناردوھ بۆكپوھە سەر كەشەكانمان بناردايە لەترساندا لەرزيان لى دەھات و تىك و پىك دەشكان بەسەر يەكدار، و ئەم نمونەيەش بۇ مۇرۇقەكان دىننەوھ تا بىرىكەنەوھ و بگەرئىنەوھ بۇ لاي قورئان و بىنە سەريازىكى گيان لەسەر دەستى ئەو قورئانە.

خواي گەرە و - عزوجل - بۇ ئەوھى قورئان وەك تەورات و ئىنجىل نەفەوتى و لەناو قەشەكاندا وون نەبىت و نەبىت بەچەند قورئانىكەوھ و ھەر زاناو بەرپوایەتى خۇي بىنوسىتەوھ فەرزى كردوھ لەسەر يەكەيەكەي موسلمانە خوئىندەوارەكان كە پۇژانە و شەوانە بە پىي بۆلوان و بۆكران بىخوئىنەوھ:

* قال تعالی: ﴿فَأَقْرَهُوْا مَا يَنْسَرُ مِنَ الْقُرْآنِ﴾^۱.

واته: خوای گوره پووی فەرموده‌ی ده‌کاته سه‌رجه‌م کۆمه‌له‌ی موسلمانان و پێیان ده‌فەرمویت: چه‌ندیک بۆتان ده‌کریت له‌ قورئان خویندن، قورئان ده‌ور بکه‌نه‌وه. بربایانم وه‌رن با له‌ پێگه‌ی قورئان خویندنه‌وه به‌ره‌و کاروانی صالحان بپوین چونکه‌ خوای-عزوجل- وه‌سفی به‌نده‌ خواناسه‌کانی به‌وه‌ده‌کات که له‌ نیو جهرگه‌ی شه‌وه‌کاندا به‌ ده‌نگی زولالیان ده‌یلئینه‌وه‌و ده‌وری ده‌که‌نه‌وه:

* قال الله (سبحانه): ﴿يَتْلُونَ آيَاتِ اللَّهِ آنَاءَ اللَّيْلِ وَهُمْ يَسْجُدُونَ﴾^۲.

واته: ئه‌و به‌نده‌ خواناسانه‌ پیاوانیک و ژنانیکێ صالحن به‌ جوړی بۆ خوا صلحاون که له‌ ناوجه‌رگه‌ی شه‌وه‌کاندا به‌ده‌نگی قورئان خویندنی ئه‌وان بی‌ ناگیان پاده‌چله‌کین و به‌ده‌م کورپنوش بردنه‌وه‌ شه‌وه‌کان به‌پێ ده‌که‌ن، خۆزگه‌مان پێیان. صالحان قورئانیان به‌هه‌ل زانیوه‌ و زۆریان خۆش ویستوه‌ و هه‌ولیان داوه‌ فێری بین و پاشان هه‌ولیان داوه‌ خه‌لکی تریش فێر بکه‌ن و ئه‌وه‌شیان له‌ فەرموده‌یه‌کی صحیح ی پێغه‌مبه‌ری نازدارمانه‌وه‌ وه‌رگرتبوو:

* عن حجاج بن منهال عن شعبة- رضی الله عنه- قال رسول الله (ﷺ): (خيركم من تعلم القرآن وعلمه).^۳

واته: چه‌جایی کورپی مه‌نهال له‌ شعبه‌وه‌- خوای لی‌ رازی بی‌- ده‌گێریته‌وه‌ که پێغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فەرمووێته‌ی: چاکترین که‌ستان ئه‌وکه‌ سانه‌تانن که قورئان فێربوون و پاشانیش خه‌لکی فێر ده‌که‌ن.

(أبو عبدالرحمن السلمي) که ئه‌م فەرموده‌یه‌ له‌ زاری عوسمانی کورپی عه‌فانه‌وه‌- خوای لی‌ رازی بی‌- ده‌گێریته‌وه‌ پاش گێرانه‌وه‌ی فەرموده‌که‌: فەرمووی: منیش له‌ خۆشی ئه‌و فەرموده‌وه‌یه‌ که ئه‌م هه‌لقه‌ی قورئان خویندنه‌م داناوه‌و مندالی موسلمانان فێری قورئان ده‌که‌م.

۱ سورة المزمل ۲۰

۲ سورة ال عمران ۱۱۳

۳ رواه البخاری. الجامع لشعب الايمان (۴_۱۱۳)

خوشک و برای موسلمان ژيان نه و نده دريژنی په که به شی نه و بکات که خه ريکی خویندنی شتی تربیت جگه له قورئانه که ی په روه ردگار، ده سه يریکی به کی له گوره شاعیره کانی سه رده می نه فامی بکه - که ناوی (لبید) بوو بزانه چوَن له به رامبه ر قورئاندا شیعیری بُو نه و تراوه:

* عن الشعبي قال: كتب عمر بن الخطاب -رضي الله عنه- الى عامله على الكوفة المغيرة بن شعبة -رضي الله عنه- أن ادع من قبيلك فاستشهدهم ما قالوا من الشعر في الجاهلية والاسلام ثم اكتب بذلك اليّ، فدعاهم المغيرة فقال للبيد بن الربيع: انشدني ما قلت من الشعر في الجاهلية والاسلام؟

فقال لبيد: لقد ابدلني الله بذلك سورة البقرة وال عمران، فكتب مغيرة بذلك الى عمر، فكتب عمر اليه أن زد على عطاء لبيد خمس مائة دينار^۱

واته: عمری کورپی خطاب -خوای لی پازي بی- له سه رده می کدا نه میری باوه پداران بوو - نامه ی نارد بُو والی په که ی به سه ر کوفه وه - موغه یره ی کورپی شو عبه - خوای لی پازي بی- و پی ی ووت: هه موو نه و شاعیرانه له و ناوچه په ی تون کزبان بکه ره وه و چ شعریکیان له هه ردو سه رده می جاهلی و نیسلامیدا نویسه با هه موویت بُو بلین و پاشان له و باره په وه نامه م بُو بنو سه ره وه .

موغه یره شاعیره کانی بانگ کرد له ناویاندا گوره شاعیری سه رده می جاهلی و خاوه نی -معلقات- (لبیدی کورپی په بیعه) ی بانگ کرد و داوای لی کرد شیعه ره کانی خوی بُو بخوینیتته وه؟ له بیدی -عاشق و شهیدای قورئانی پیروژ پووی کرده والی و فهرمووی: داوای لی بوردن ده که م، له و پوژده وه ی خوای -عزوجل- له باتی شیعه ردا هه ردو سه رده تی (البقرة) و (ال عمران) ی پی خه لات کردووم وازم له شیعه ر ووتن هیناوه ..

موغیره -خوای لی پازي بی- زور سه رسام و خو شحال بوو به و وه لآمه مه زنه و له شاعیریکی مه زنیسه وه، بویه نامه ی نویسی بُو نه میری باوه پداران و مه سه له که ی بُو

گێڕایه‌وه و عومه‌ریش نامه‌ی بۆ نووسی و پێ‌ی فه‌رموو: (۵۰۰) دینار بۆ موچه‌که‌ی له‌بید زیاد بکه‌ن.

ئه‌مه سه‌ردهاره‌که‌مانه - و ده‌ستمان ده‌گرێت و ده‌یداته ده‌ستی قورئان و ده‌مان کات به‌عاشق و معشوق - له‌گه‌ڵیدا تا به‌رده‌وام بیخوینێته‌وه ئیتر با دوو ئایه‌تیش بێت و ئه‌وه بۆ ئێمه له‌ دوو حوشتی قه‌له‌وی پشت به‌رز باشتره:

* عن موسى بن علي قال: سمعت أبي يقول: سمعت عقبة بن عامر يقول: خرج الينا رسول الله يوما ونحن في الصفة فقال (أيكم يحب أن يغدو إلى بطحان أو العقيق فيأتي كل يوم بناقتين كوماوين زهراوين، فيأخذهما من غير اثم بالله، ولا قطع رحم؟ قال: قلنا كلنا يارسول الله نحب ذلك.

قال: فلان يغدو أحدكم إلى المسجد فيتعلم آيتين من كتاب الله خير له من ناقتين كوماوين، وثلاث خير من ثلاث، وأربع خير له من أربع ومن أعدادهن من الابل).^۱

واته: موسای کورپی عه‌لی ده‌لی: له‌باوکه‌م بیست ده‌یووت: له‌ عوقبه‌ی کورپی عامیرم بیست - خوای لی رازی بی - ده‌یفه‌رموو: ئێمه له‌ ناو تاقمی (الصّفه) دا دانیشتبوین پێغه‌مبه‌ری خوا - صلی الله‌ علیهم وسلم - هاته‌ ناومان و فه‌رموی: چ که‌سی له‌ ئێوه‌ چه‌زده‌کات نا ئیستا خۆی بگه‌یه‌نێته‌ له‌ وه‌رگای (بطحان) یان (ع‌عقیق) و پۆژانه‌ دوو حوشتی قه‌له‌وو پشت به‌رز بۆ خۆی بێنێته‌وه به‌ چه‌له‌لی؟ ووتمان: هه‌موو چه‌زمان چه‌زده‌که‌ین ئه‌ی پێغه‌مبه‌ری خوا.

فه‌رموی: ده‌ی هه‌رکه‌سی له‌ ئێوه‌ بپواته‌ مزگه‌وته‌وه‌ و دوو ئایه‌ت له‌ قورئانه‌که‌ی په‌روه‌ردگار فێربێت و ده‌وری کاته‌وه‌ باشتره‌ بۆی له‌ دوو حوشتی پشت به‌رز و سی ئایه‌ت له‌ سی حوشت و چوار ئایه‌ت له‌ چوار حوشت و به‌پێ‌ی ژماره‌ی ئایه‌ته‌کان حوشت‌ه‌کان زیاد ده‌کات.

هه‌ی یاران وه‌رن با له‌ ناو چه‌رگه‌ی شه‌وه‌کان و پۆژدا قورئان له‌ باوه‌ش بگرین و به‌دل و گیان و به‌ده‌نگی به‌رزو به‌نه‌ینی بیخوینین، چونکه‌ پێغه‌مبه‌ری خوا فه‌رمویه‌تی

۱ أخرجه مسلم عن موسى بن علي و صححه الالباني في صحيح الجامع الصغير (۲۶۹۷).

دوکه‌س شایانی ئه‌وه‌ن چه‌سودییان پی ببریته... ئه‌ودوکه‌سه‌ کین و له‌سه‌رچی
چه‌سودیان پی ببریته:

* عن عبدالله بن عمر-رضی الله عنهما- قال: سمعت رسول الله (ﷺ) يقول: (لا حسد
الا في اثنتين: رجل اتاه الله هذا الكتاب فقام به اناء الليل و النهار، و رجل اتاه الله مالا
فهو يتصدق به اناء الليل و النهار).^۱

واته: عبدالله ی کورپی عمر-خوای لی پازی بی- ده‌فه‌رموی: له پیغه‌مبه‌ری خوام
بیست ده‌یفه‌رموو: چه‌سودی به‌که‌س نابریته له‌دوو شتدا نه‌بیته یه‌که‌میان
که‌سیک خوای گه‌وره بوی کردوه و قورئان زانه‌و شه‌و و پوژ ده‌یخوینیته‌وه و
شه‌ونویژی پی ده‌کات و پیاویکیش خوای گه‌وره پاره‌و سامانی داوه‌تی و به‌م ده‌ست و
به‌وده‌ست به‌شه‌و و پوژ لی ی ده‌به‌خشیتته‌وه.

قورئان زۆر بخوینه ئه‌ی خوشک و برایانم، چونکه فریشته‌کانی خوا پۆل پۆل
داده‌به‌زن و چوار ده‌ورت لی ده‌گرن و گوئی بۆ ده‌نگه خۆشه‌که‌ت ده‌گرن که‌قورئانی
پێده‌خوینی:

* عن ابن ابی لیلی: عن اسید بن حضیر-رضی الله عنه- قال: یارسول الله- بینما
انا أقرأ سورة اذ سمعت وجبة من خلفی فظننت أن فرسی أطلق، فقال رسول الله (اقرأ
یا ابا عتیک) فالتفتُ فاذا مثل المصابیح يتدلی بین السماء و الارض، ورسول الله یقول:
(اقرأ یا ابا عتیک) فقال یا رسول الله: ما استطعت ان أمضی فقال رسول الله (تلك
الملائكة نزلت لقراءة القرآن، اما انک لو أمضیت لرأیت العجائب).^۲

واته: ابن ابی لیلی-زانای پایه به‌رزنی ئیسلام- له‌ئوسه‌یدی کورپی حوه‌زیره‌وه-
خوای لی پازی بی- ده‌گیپته‌وه ده‌فه‌رمویته: من خه‌ریکی خویندنی سوره‌تیکی
قورئان بووم له‌ناکاوه له‌ دواوه گویم له‌ ده‌نگیک بوو که‌وام گومانبرد ئه‌سپه‌که‌م به‌ریوو،
پیغه‌مبه‌ری خوایش له‌دواوه ده‌یفه‌رموو: (ئه‌ی باوکی عه‌تیک بخوینه مه‌وه‌سته)، لام
کرده‌وه ده‌بینم به‌ینی زه‌وی و ئاسمان پۆشنه وه‌ک گۆپ ریز کرابیته و ابوو

۱ اسناده صحیح رجاله ثقات ورواه البخاری و مسلم

۲ ومن ذلك الوجه اخرجاه فی الصحیح- الجامع لشعب الايمان (۴- ۱۵۵)

پێغه‌مبەریش (ﷺ) هەر پێی دە‌فەر‌مووم: قورئان‌ه‌که‌ت بخوێنه ئه‌ی باوکی عه‌تیک، و ئه‌ویش پوی له پێغه‌مبەر کرد و فەر‌مووی: ئه‌ی پێغه‌مبەری خوا نه‌متوانی ته‌واوی بکه‌م، پێغه‌مبەری خوایش (ﷺ) فەر‌مووی: ئه‌وه فریشته‌کانی خوابوون بۆ گوێ‌گرتن له قورئان دابه‌زیبوونه سەر زه‌وی و خۆ ئه‌گەر به‌رده‌وام بوویتایه له سەر خوێندنه‌که‌ت شتانیک‌ی سه‌یر و سه‌رسو‌په‌ینه‌رت ده‌بینی.

تۆ موس‌لمانیت زۆر مه‌زینت خوشک و برایانم، قورئان خوێن به‌که‌م مه‌زانن، ئێ‌وه سه‌حابه‌ی ئه‌م سه‌رده‌مه‌ن و گونا‌ه‌تان نه‌کردوه .. چونکه دوزمن‌یک‌ی خوێنه‌ خۆره‌ی ئه‌م ئیسلامه که یه‌کێک له‌سه‌ر کرده گه‌وره‌کانی قوره‌یش به‌ناوی عه‌مری کوپ‌ی سو‌ه‌یل-که وه‌فدی بی باوه‌پانی قوره‌یش بوو له سو‌ل‌ح‌ی حوده‌بیبه‌ دا و ئاماده نه‌بوو بنوس‌یت- محمد پێغه‌مبەری خوایه- به‌ل‌کو ووتی محمد کوپ‌ی عبدالله!

ئه‌م پیاوه کاتی خ‌وای گه‌وره هیدایه‌تی دا و موس‌لمان بوو بزانی‌ن به‌رام‌به‌ر قورئان هه‌ست و سۆزی چی به‌سه‌ر هات:

* كان سهيل بن عمرو-رضي الله عنه-يقول عنه ابن قبادين: كان سهيل، لم يكن أحد من كبراء قريش الذين اسلموا معه اكثر صلاة ولا صوما ولا صدقة منه، وكان كثير البكاء رقيقا عند قراءة القران وكان يختلف الى معاذ بن جبل-رضي الله عنه- في مكة يقرأه القران).^۱

واته: سو‌ه‌ی‌لی کوپ‌ی عه‌مر-خ‌وای لی پازی بی- ئیبن قوبادین ده‌ریاره‌ی ده‌لی: هه‌چ که‌س له گه‌وره پیاوانی قوره‌یش که هه‌موویان موس‌لمان بوو بوون نه‌ده‌گه‌یشتن به سو‌ه‌یلدا و له هه‌موویان زیاتر نوێژی سو‌ننه‌تی ده‌کرد و به‌پۆ‌ژو ده‌بوو، و خ‌ی‌رو سه‌ده‌قه‌ی ده‌کرد، و ئه‌م پیاوه زۆر د‌لی ناسک بوو خ‌و‌ی پی نه‌ده‌گیرا که گوێ‌ی له قورئان خوێندن ب‌وایه ده‌ستی ده‌کرد به‌گریان، و هه‌موو جارێ سه‌ردانی مه‌عازی کوپ‌ی جه‌به‌لی ده‌کرد-خ‌وای لی پازی بی- و قورئانی له‌لا ده‌خوێند.

عه‌کریمه‌ی کوپ‌ی ئه‌بو جه‌هل-خ‌وای لی پازی بی- یه‌کێک بوو له سه‌ر‌کرده‌ س‌وار چاکه‌کانی قوره‌یش و سالان‌یک‌ی دورو در‌ی‌ژ د‌زایه‌تی ئیسلام و پێغه‌مبەری خ‌وای

ده‌کردو له هه‌موو جه‌نگه‌کانیدا له دژی پێغه‌مبهری خوا ئه‌و سه‌رکردایه‌تی جه‌نگه‌کانی کردوه، به‌لام هه‌رکه موسلمان بوو به قوتابیه‌کی گیان له‌سه‌ر ده‌ستی ئیسلام و قورئانی که‌ریمی ماچ ده‌کرد و زۆری خۆش ده‌ویست:

* عن عبدالله بن أبي ملكية ان عكرمة-رضی الله عنه- ابن ابی جهل، كان يضع المصحف على وجهه ويقول: كتاب ربي.. كتاب ربي.^۱

واته: عبدالله ی کۆپی ئه‌بی موله‌یکه ده‌لی: عه‌کریمه‌ی کۆپی ئه‌بو جه‌هل- خوای لی پازی بی.. قورئانی ده‌خسته سه‌رچاوی و ده‌یفه‌رموو: کتێبه‌که‌ی په‌روه‌ردگارم، کتێبه‌که‌ی په‌روه‌ردگارم.

ئیمه به‌م تۆزه به‌ندایه‌تی‌مانه‌وه ده‌مانه‌وی بگه‌ینه‌ پیزی صالحان و دزه بگه‌ینه‌ ناو کاروانه‌که‌یان- هه‌ی نه‌یخۆین تاله‌- کالاه شمه‌کی خوا زۆر گرانه و نرخ‌ی زۆری ده‌وی بۆ که‌سی نیازی کړینی هه‌بیته.

پیاو چاکانی ئه‌م ئوممه‌ته‌- له پێش‌ه‌ویدا- زۆر زۆر عه‌شق و شه‌یدای قورئان بوون و به‌رده‌وام به‌ شه‌و پۆژ خۆیندویانه‌ته‌وه و له‌باوه‌شیا گرتوه و نه‌ نه‌خۆشی و نه‌ به‌لاو موسیبه‌ته‌کان نه‌یان‌توانیوه له‌و عاده‌ته‌ موباره‌که‌یان داب‌پێت و عوروه‌ی کۆپی زو‌بیریش باشترین نمونه‌ی بالایه بۆمان له‌م بواره‌دا:

* قال ابن قیّم الجوزیة-رحمة الله:- كان عروة بن الزبير-رضی الله عنهما- یقرأ ربع القرآن كل يوم نظرا فی المصحف، ویقوم به‌ اللیل فما تركه الا لیلة قطعت رجله ثم عاود من اللیلة المقبلة.^۲

واته: ابن قه‌یم ی جه‌وزی-قوتابی یه دلسۆزه‌که‌ی زانای سه‌له‌فی صالح- ابن قه‌یمیه- په‌حمه‌تی خوای لی بی- ده‌رباره‌ی عوروه‌ی کۆپی زوبه‌یری کۆپی عوام- خوای لی پازی بی- ده‌فه‌رمویت: عوروه هه‌موو پۆژیک یه‌ک له‌سه‌ر چواری قورئانی له‌به‌ر قورئانه‌که‌ ده‌خۆینده‌وه و له‌ شه‌ویشدا و له‌ شه‌وونویژدا دووباره به‌له‌ به‌ر ده‌یووته‌وه و به‌رده‌وام به‌و چه‌شنه‌ ژیا‌نی به‌سه‌ر ده‌برد مه‌گه‌ر ئه‌و شه‌وه‌ی که‌

۱ الحجر الرائق فی الزهد والرقائق، ل: ۱۷۲.

۲ صفة الصفوة (۲_۶۲)

دوکتوره کان قاچيان بريه وه و له شهوي داهاتوودا دهستي کرده وه به و عاده ته موباره که ی.

خوگوره پياو صالحی نه م نوممه ته - بيشري پی په تی - به هوی نه وه پیزی له قورنای نا بوو به نه و بيشره پی په تی به ی هه موو موسلمانان ناواتيانه بگه نه پله و مه قامی صالحیه تی له دوی نه و پوداوه گرنکه که کاک نه یوبی عه تار بومان باس ده کات:

* عن ايوب العطار قال: قال بشر الحافي-رحمه الله- : احدثك عن بدو امری، بينما انا أمشي رأيت قرطاسا على وجه الارض فيه اسم الله تعالى، فنزلت الى النهر فغسلته و كنت لا املك من الدنيا الا درهما، فاشترت به مسكا و ماء ورد، وجعلت اتتبع اسم الله تعالى وأطيبه، ثم رأيت في المنام أت قال لي: كما طببت اسمي لاطيبن اسمك وكما طهرته لاطهرن قلبك).^۱

واته: نه یوبی عه تار سهر گوزشته ی گه پانه وه ی بشری حافی بو لای خوامان بو ده گپریته وه ده لی: جاريکیان بيشري حافی پی ی فه رمووم: سه ره تاي ناشتبوونه وه مت له گه ل خوادا بو باس ده که م، جاريک به قه راغی ده ریا به کدا ده پویشتم ده بینم لاپه په یه ک فپی دراوه ته سهر زهویه که که ناوی خوی له سهر نوسرابوو منیش پیم ناخوش بوو، بویه وه ره قه که م هه لگرت و بردم له پووباره که جوان خاویتم کرده وه - سریم - وشکم کرده وه له هه موو مالی دنیا یه ک دره مم هه بوو چووم به و دره مه میسک و گولوم کپی و بو ن خو شم کرد و به تاییه ت نه و جیگایه ی ناوی خوی لی نووسرا بوو.

پاشان يهكی له خه ودا پى ووتم: وهك ناوى ئيمهت پاك كرده وه له سه زه ويدا ئيمهش ناوى تو به زو پاك پاده گرین و ههروهك بۆن خۆش و خاوين پات گرت ئيمهيش دلى تو خاوين پاده گرین.

هه لگرانى قورئان ده بيت بزنان كالايهكى زور به زو پيروزيان هه لگرتوه و ده بيت بۆ نه و مه به سه پىزى خويان بگرن و زور شوخى و سوعهت و به قاقا پينه كه نن و خويان سوک پانه گرن و نه م وانه يهش باوكيك له صالحان فيرى پۆله كهى ده كات كاتى بينى كورپه كهى له گه ل دايكيدا سوعهت و گالتهى ده كرد:

* عن حسن بن عبدالوهاب الوراق قال: ما رأيت أبى ضاحكا قط إلا تبسما وما رأيت مازحا قط، ولقد رأيت مرة وأنا اضحك مع امي فجعل يقول لي: هل صاحب القران يضحك هذا الضحك).^۱

واته: حه سه نى كورپى عبدالوهابى وهراق ده لى: هه رگيز بۆ جار يكيش باوكم نه ديوه سوعهت و شوخى بكات، و ته نانهت جار يكيان منى بينى له گه ل دايكيدا شوخيم ده كرد و پر به ده م پى ده كه نيم، پوو تى كردم و پى فه رموم: ئايا قوتابيان و هه لگرانى قورئان ئابه م شيوه يهى تو پنده كه نن؟! حه سه ن له و پۆزه به دواوه په ندى له ئامۆزگار يه كهى باوكى وه رگرت و پىزى نه و قورئانهى ناو سنكى خۆى ده گرت.

صالحان، باوه ره پته وه كان هه ر كاتى گو ييان له قورئان ده بيت وهك گول ده گه شينه وه و ده شنينه وه و وهك چۆله كه يهكى به رزه فر ليره نامينن و ده دن له شه قهى بال و به خه يال به ره و قيامهت ده پۆن:

* قال جعفر سمعت مالك بن دينار- رحمه الله- يقول: ان الصديقين اذا قرىء عليهم القران طربت قلوبهم الى الاخرة).^۲

واته: جه عفر ده لى: خۆم له ماليكى كورپى دينارم بيست (په حمه تى خواى لى بى) ده يفه رموو: پياو چاك و راستگو يان (صديقين) نه وانهى له گه ل خواو به رنامه پا كه كيدا

۱ صفة الصفوة (۲ _ ۳۴۱)

۲ صفة الصفوة (۲ _ ۱۹۲)

راست ده‌که‌ن، هه‌رکاتی قورئانیان له‌پالدا بخوینرێته‌وه له‌خۆشیاندا دلایان بۆ ناخیره‌ت ده‌گه‌شیتته‌وه وه‌ك گول و ده‌که‌ونه جم و جول.

ده‌ی ئایا ئه‌مپۆ ئیمه‌ واین؟ یان په‌نا به‌خوا به‌گۆرانی دلمان ده‌گه‌شیتته‌وه و نوکی په‌نجه‌ی قاچمان ده‌که‌وێته‌ جوول و کاردانه‌وه!!.

موسلمان چون قورئانی خۆش نه‌وێت که‌ گه‌وره‌ترین خه‌لاتی خواجه بۆ سه‌رجه‌م دانیشتوانی سه‌ر زه‌وی و که‌ته‌لوکیکی پتویسته‌ بۆ رێکخستنی ژیان، و خۆ بۆ پۆژی قیامه‌تیش گه‌وره‌ترین تکاکاره‌ بۆمان له‌لای خوا و زۆر له‌خوا رجا ده‌کات که‌ نه‌مان خاته‌ ناو ئاگره‌وه‌ و نه‌مان سوتینێ به‌ سزای خۆی و ئه‌مه‌ش پێغه‌مبه‌ری خۆشه‌ویستمان (ﷺ) له‌ رێگای فه‌رموده‌یه‌که‌وه‌ تیمان ده‌گه‌یه‌نیت و دلمان خۆش ده‌کات:

* عن عبدالله بن عمرو-رضی الله عنه- ان رسول الله (ﷺ) قال: (الصيام والقران يشفعان للعبد، فيقول الصيام: أی رب انی منعته الطعام والشهوات بالنهار فشفعني فيه، ويقول القران: منعته النوم باللیل فشفعني فيه فيشفعان).^۱

واته: عبدالله ی کوپی عه‌مری کوپی عاص-خوایان لی پازی بی- که‌ یه‌کیکه‌ له‌ عبدالله مه‌زنه‌کانی ئیسلام، له‌ پێغه‌مبه‌ری خواوه‌ ده‌گێرێته‌وه‌ (ﷺ) که‌ فه‌رموویه‌تی: پۆژو له‌گه‌ل قورئاندا پێکه‌وه‌ له‌ بۆ خاوه‌نه‌کانیان شه‌فاعه‌ت ده‌که‌ن، و پۆژو ده‌لی: ئه‌ی په‌روه‌ردگارم به‌هۆی منه‌وه‌ خۆی له‌ خواردن و خواردنه‌وه‌ و ئاره‌زووات گرتبویوه‌، ده‌ی بیکه‌ به‌خاتری من و مه‌یخه‌ره‌ نیو ئاگره‌وه‌، قورئانیش له‌ولاوه‌ هه‌لده‌داتی و ده‌فه‌رموویت: به‌بۆنه‌ی منه‌وه‌ شه‌وه‌کان نه‌ده‌خه‌وت و قورئانی ده‌ورده‌کرده‌وه‌ ده‌ی له‌به‌ر من تکات لی ده‌که‌م له‌ ئاگری دۆزه‌خ به‌دوری بخه‌ و لێپرسینه‌وه‌ی ئاسانی له‌گه‌لدا بکه‌.

خویندنی قورئان به‌ده‌نگی خۆش و خه‌فه‌تباریه‌وه‌ به‌لگه‌یه‌کی گه‌وره‌یه‌ له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی خاوه‌نه‌که‌ی دۆست و عاشقی قورئانه‌ و قورئان هه‌موو دل و ده‌روونی داگیر کردوه‌، ئه‌وه‌ش سه‌رکرده‌ مه‌زنه‌که‌ی جه‌نگی قادسیه‌یه‌ (سه‌عدی کوپی ئه‌بی وه‌قاس)

۱ قال الالبانی(صحیح) صحیح الجامع الصغیر(۲۸۸۲)

(خوای لی پازی بی) و ئەم وانه یه مان فیر ده کات له کاتی کدا که پیر بوو، و ههردو چاوه کانی نابینا بوو بوون به لام له قسه ی خیر نه که وتبوو:

* عن عبدالرحمن بن السائب - قال: قدم علينا سعد بن ابي وقاص - رضی الله عنه - وقد كف بصره، فأتیته مسلما علیه، فقال: من انت؟ فاخبرته، فقال: يا ابن أخي! بلغنی انك حسن الصوت بالقرآن، سمعت رسول الله (ﷺ) يقول: ان هذا القرآن نزل بحزن فاذا قرأتموه فابكوا، فان لم تبكوا فتباكوا به فمن لم يتغن به فليس منا).^۱

واته: عبدالرحمن کوپی سائب ده لی: سه عدی کوپی ئەبی وه قاس (خوای لی پازی بی) هات بو ناومان و له و کاته دا چاوه کانی له ده ست دابوو، منیش چومه خزمه تی به مه بهستی سلو لی کردنی و ئەویش پیی فه رموو: تو کیتی؟ منیش ناگادارم کردو فه رموی پیم: ئەی برازای خۆم! هه والی ده نگ خوښی تو م پی گه یشتوو، و من له پیغه مبه ری خوام بیستوو (ﷺ) فه رمویه تی: (ئەم قورئانه به خه فه ته وه هاتۆته خواره وه، هه رکاتی خویندتان با به گریانه وه بیخویننه وه و ئەگه ر گریانتان نه هات خوئان بگریئن، و به ئاوازو نه غمه ی خوښ قورئان خویندنه کانتان پرازیئننه وه چونکه ئەوانه ی به و جوړه قورئان نه خوینن له ئیمه نین) واته: دۆست و عاشقانی قورئان نین و قورئان کاری له سه ر دل و ده روونیان نه کردوه.

(ئیبین مسعود) یه کیکه له (عبدالله) مه زنه کانی ئیسلام و هاوه لیککی زۆر دلسۆزی پیغه مبه رمان بوو (ﷺ) گه رووی قورئان خویندیمان بو بهر جهسته ده کات و به گه وه ترین و ناره حه ت ترین په رستشی داناوه:

* عن حجاج بن فرافسه عن ابن مسعود - رضی الله عنه - قال: (اشد العبادة القراءة فی المصحف).^۲

واته: حه حاجی کوپی فه رافیسه له عبدالله ی کوپی مه سعوده وه ده گپرتته وه که فه رمویه تی: به هیژ ترین و توند و تۆل ترین به ندایه تی و په رستش خویندنی قورئانه له

۱ الجامع لشعب الايمان (۴ _ ۲۸۵)

۲ الجامع لشعب الايمان (۴ _ ۳۴۲)

قورئاندا واته قورئانه که له باوه ش بگريت و پوو له قبيله بهيمنى و بهغه مباريه وه بيخوينيته وه .

هه ر ئه م (ابن مسعود) ه - خواى لى پازى بى - ئه وه نده قورئانى خوښ ويستوه و حه زى كرده گشت كاتى ده ورى بكاته وه و بۆ ئه و هۆيه هه ندى سوننه تى ترى پشت گوى خستوه چونكه له قورئان خویندنې ده كات و توانای قورئان خویندنې ناهیلې:

* عن الاعمش عن شقيق قال: قيل لابن مسعود-رضى الله عنه- انك تقل الصوم، قال: اني اذا صمت ضعفت عن القرآن وقراءة القرآن احب الي^۱

واته: له ئه عمه شه وه و ئه ویش له شه قيقه وه ده گيرپيته وه كه عبدالله ى كوپى مه سعود - خواى لى پازى بى - پرسياريان لى كرد وتیان پى ى: تو كه م كه م به پۆڅوو ده بيت! له وه لامدا فه رموى: من ئه گه ر به پۆڅووم بى هيز ده بم و ناتوانم قورئان بخوینم، ومنیش وه ك خۆم قورئان خویندنم پى خوښتره له پۆڅو گرتن.

ئە ی رېبوارانى كاروانى صالحان ئه گه ر ده تانه وى بزنان خواو پيغه مبه رتان (ﷺ) خوښ ده ویت ده ی هه لوستان به رامبه ر قورئان ده ربړن ئه وه سهنگى مه حه كه بۆ ئه و زانينه:

* عن عبدالله قال: من أحب ان يعلم انه يحب الله ورسوله فلينظر: فان كان يحب القرآن فانه يحب الله ورسوله).^۲

واته: عبدالله* ده فه رمويت: هه ركه سى حه ز ده كات بزانيت كه خواو پيغه مبه رى خوښ ده وى، با سه ير بكات و بزانيت: ئه گه ر به راستى قورئانى پيرۆزى خوښ ده ویت ئه وه دلنيا بيت، و مژده ی لى بيت كه خواو پيغه مبه رى خوښ ده ویت.

هه ی ياران ده خيلتان بم تا بۆتان ده كريت قورئان زور ده ور بكه نه وه و ئه و سوره تانه ی له به رتان كرده به ده م خۆتانه وه بيانلپينه وه تا دل و ده رونتان له دوپووى و نيفاق به دور بگرن:

۱ رجاله ثقات، الجامع لشعب الايمان (۴_ ۱۹۱)

۲ رجاله ثقات_ الجامع لشعب الايمان (۴_ ۱۹۰).

* نه م زانى كام له عبدالله مه زنه كانى ئيسلامه .

* عن ابی الجوزاء عن ابن عباس -رضی الله عنهما- قال: (نقل الحجاره أمون علی المنافقین من قراءة القرآن).^۱

واته: نه بو جه وزه ده لی: عبدالله ی کوری عباس - خوی لی رازی بی-
 فه رمویه تی: (به رد هه لگرتن به شان له لای دوو پوو هکان ناسانتره و خوښتره له
 قورئان خویندن.

عبدالله ی کوری مبارک- پیاوه مه زنه خواناس و صالحه که ی نیسلام مژده یه کی
 خوښ دعات به قورئان خوینان و به موجهیدانی ریگیای خوا، و نه مه ش له خه ویکی
 کوری خواناس- فوزه یلی کوری عیاض- په حمه تی خوی لی بی- دا دهرده که ویت:

* عن محمد بن فضیل بن عیاض قال: رأیت عبدالله بن مبارک فی المنام فقلت: یا أبا
 عبدالرحمن ما صنع بك ربك؟ قال: غفرتي مغفرة بعد مغفرة، قلت: بأی شی؟ قال:
 بتلاوتي القرآن وأشار بيده يريد الغزو، وقال لي: يا محمد ان حورا كلمتني اليوم في
 الجنة)^۲

واته: محمدی کوری (فضیل) ی کوری (عیاض) ده لی له خه ومدا عبدالله ی کوری
 موباره کم بینی و لیم پرسی: نه ی باوکی عبدالرحمن پیم بلی خوی په روه ردگارت چی
 به سر هینایت؟ ، عبدالله فه رموی: لیم خوښ بوو- لیخوښبون له دوا ی لیخوښبون،
 ووتم: به هوی کام کرده وه ته وه لیت خوښ بوو؟ فه رموی: به هوی قورئان
 خویندنه کانم و به ده ستیشی ناماژه ی بؤ جیهاد و غه زاکانیشی کرد، و پاشان پی ی
 فه رموم: نه مړو هندی خوړیم له گه لدا بوون و له به هه شتدا قسه یان له گه لدا ده کردم.

نه و که سانه ی عاشق و شهیدای قورئانن و هه رده م ده وری ده که نه وه و
 ده یخویننه وه و له به ری ده که ن، له کاتی به لاونه هامه تیشدا خوا له به ر خاتری نه و
 قورئانه ده گاته فریایان و له و نارپه حه تی و ترسناکییانه پرگاریان ده کات (ان شالله):

۱ رجاله ثقات، الجامع لشعب الایمان (۱۹۰/۴).

۲ الجامع لشعب الایمان (۲۰۳/۴)

* قال مسلم بن عبید. الصفار: حدثنی ابي وقال: (بینما انا راكب فی البحر ان حاج البحر وهمت کل انسان نفسه، وكان معنا أعرابی فنظر الی مصحف معلق فأخذ بیده ثم قام ورفع رأسه الی السماء وقال: الهی وسیدی تغرقنا وکلامک معنا؟ فسکن البحر).^۱

واته: موسلم ی کوپی عه‌بیدی سه‌فار ده‌لیّ باو‌کم بۆی گپ‌رامه‌وه ووتی: جارێکیان له‌ناو که‌شتیه‌کدا بووم له‌گه‌ل کۆمه‌لیّ که‌سی تر‌دا و له‌و کاته‌دا شه‌پۆلیکی گه‌وره‌هات و نزیک بوو به‌له‌مه‌که‌ نو‌قم بی‌ت و هه‌موویان بخنکین، و هه‌موومان به‌ته‌مای خۆمان نه‌ماین، له‌و کاته‌دا- عه‌ره‌بیکی بیابانی‌شمان له‌گه‌ل‌دابوو سه‌یری قورئانیکی کرد که هه‌ل‌واسرابوو و چوو دایگرت و هه‌ستایه سه‌ر پی و سه‌ری به‌رزکرده‌وه بۆ ئاسمان و هاواری کرد: ئه‌ی گه‌وره‌وه سه‌ردارم ئه‌ی په‌روه‌ردگارم ئایا ئه‌مانخنکینی له‌کاتی‌کدا که‌لام و قورئانه‌که‌ی تۆمان له‌گه‌ل‌دایه؟ له‌دوای ئه‌و ووتیه‌ی به‌کسه‌ر ده‌ریاکه هه‌یمن بوویه‌وه.

سی‌یه‌م

خوشه‌ویستی پیغه‌مبه‌ری نه‌کره‌می (ﷺ) له‌لای صالحان

زۆر سه‌رکرده هه‌بووه، زۆر به‌رپرس و فه‌رمان‌په‌وا هه‌لکه‌وتوووه.. پیاوی چاک بوون، به‌لام خه‌لکی خوشی نه‌ویستوون.. چونکه هه‌موو ئه‌و هۆکارانه‌یان تیدا نه‌بووه که شایانی خوشه‌ویستی بن هه‌رچه‌نده به‌جوانیش گوێرایه‌لی کراون. به‌لام هیچ که‌س وه‌ک پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) نه‌بووه.. له‌گه‌ل ئه‌وه‌دا که سه‌رکرده‌یه‌کی قسه‌ پۆیشتوو ده‌سته‌لاتدار بووه له‌هه‌مان کاتدا زۆر زۆر خوشه‌ویست بووه له‌ناو هاوه‌لاند، چونکه خوای-عزوجل- له‌قورئاندا باسی ئه‌و سۆزو میهره‌بانی و خوشه‌ویستی‌یه‌ی ئه‌و ده‌کات به‌رامبه‌ر موسلمانان و ده‌فه‌رمویت:

* قال الله تعالى: ﴿لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ﴾^١

واته: ئه‌ی باوه‌رداران پیغه‌مبه‌ریک له‌خۆتان هه‌لکه‌وتوووه که دلی زۆر نه‌رمه‌ بۆتان و غه‌مبار ده‌بیت به‌ناسۆریه‌کانتان و زۆر سوره‌ له‌سه‌ر پارێزگاریتان بۆ هه‌موو باوه‌رداران به‌به‌زه‌یی و سۆزو میهره‌بانیه‌.

* قال الله تعالى: ﴿وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَىٰ﴾^٢ قال ابن عباس: رضاه أن تدخل الجنة امته).^٢

واته: خوای گه‌وره ده‌فه‌رمویت: (بسی گومان و به‌دلنیاپی یه‌وه خوای خۆت نه‌وه‌نده‌ت پی ده‌به‌خشیت تارازیت ده‌کات) و(عبدالله‌ی کوری(عباس)یش-خوای لی پازی بی- له‌ته‌فسیری ئه‌م ئایه‌ته‌دا ده‌فه‌رموی: رازی بوونی پیغه‌مبه‌ر له‌وه‌دایه‌ که خوا هه‌موو ئومه‌ته‌که‌ی بخاته به‌هه‌شته‌وه‌.

١ البراءة (١٢٨)

٢ الضحی (٥).

٣ رواه البخاری فی الصحيح عن ابي الیمان.

* عن ابي هريرة (رضی الله عنه) قال: رسول الله (ﷺ) (لكل نبی دعوة فارید- انشاء الله- أن اختبیء دعوتی شفاعة لامتی يوم القيامة).^۱

واته: ئەبو هورەیرە- خوای لێ پازی بێ- له پیغه‌مبەری خواوه (ﷺ) ده‌گیریتەوه که فه‌رموویتەتی: بۆ هەموو پیغه‌مبەریک داواکاریه‌که هه‌یه که خوا بۆی جی به‌جی ده‌کات و به‌لام من ئەو داواکاری به‌م له‌دوینیا به‌کارناهیتم به‌لکو هه‌لی ده‌گرم بۆ پۆژی قیامەت و(انشاء الله) له‌وێ داوا له‌خوا ده‌که‌م که شه‌فاعەتم لێ قبول بکات بۆ ئوممه‌ته‌که‌م.

خۆشه‌ویستی پیغه‌مبەر(ﷺ) چیژو تامیکی ژۆر جیای هه‌یه له‌خۆشه‌ویستی هەموو شته‌کانی تری ئەم دنیا‌یه و هه‌رکەسی ئەو خۆشه‌ویستی به‌له‌دل و ده‌رونی‌دا په‌گی دا‌کوتا به‌هەموو دنیا‌ی ناگۆریتەوه، ته‌نانه‌ت ئەگەر به‌نده‌یشی بیت.. ئازادی پێ ببه‌خشریت، قبولی ناکات و خزمەت کردنی خۆشه‌ویسته‌که‌ی به‌ئازادی ده‌زانیت و ئەم وانەیه‌ش هاوه‌ل و خزمه‌تکاره‌که‌ی خۆشه‌ویستمان زه‌یدی کوپی حاریسه- خوای لێ پازی بێ- پێشکه‌شمانی ده‌کات:

* قال جبلة بن حارثة- رضی الله عنه- قدمت على رسول الله (ﷺ) فقلت: يا رسول الله! ابعث معي أخي زيداً قال: (هو ذا فإن أطلق لم امنعه) فقال زيد: (والله يا رسول الله! لا أختار عليك أحداً أبداً).^۲

واته: جه‌به‌له‌ی کوپی حاریسه- خوای لێ پازی بێ- برای هاوه‌لی دلسۆزی پیغه‌مبەرمان- زه‌یدی کوپی حاریسه- بوو، هاته‌ خزمه‌تی خۆشه‌ویستمان (ﷺ) و پێی ووت: هاتووم به‌دوای زه‌یدی برامدا به‌لکو له‌گه‌لمدا بینیریتەوه، پیغه‌مبەریش (ﷺ) فه‌رمووی: با له‌گه‌لتدا بیتەوه ئەگەر خۆی هه‌ز ده‌کات من ده‌ست ناده‌مه‌ ریگای، به‌لام زه‌یدی دلسۆز و ئەویندار فه‌رمووی: وه‌للامی ئەی پیغه‌مبەری خوا جگه له‌لای تو هه‌رگیز له‌لای که‌س نامینمه‌وه.

۱ الجامع لشعب الايمان (۳/۳۳۱)

۲ أخرجه الحاكم في المستدرک و صححه (۲/۲۱۴)

یه‌کی له نیشانه‌کانی خوشه‌ویستی پیغه‌مبه‌رمان ئه‌وه‌یه که هه‌رکاتی ناوی برا-
سه‌لاواتی له‌سه‌ر بده‌ین و له کاته‌کانی تریشدا سه‌لاواتی بۆ بنیرین، و ئه‌مه
پیشه‌وایه‌کی مه‌زنی ئه‌هلی سوننه‌و جه‌ماعه‌یه - که ناوی محمد کورپی ئیدریسی شافعیه‌و
به‌جۆری سه‌لاواتی له‌سه‌ر خوشه‌ویستمان داوه که پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) هه‌ر ئه‌وه‌نده‌ی
پیکراوه که داوا له‌خوای خۆی بکات که له قیامه‌تدا لیپرسینه‌وه‌ی له‌گه‌لدا نه‌کات:

* عن أبي بيان الاصبهاني قال: رأيت رسول الله (ﷺ) في النوم فقلت له: يا رسول
الله إبن عمك محمد بن ادريس (الشافعي) هل خصصته بشئ؟ قال: سألت الله ان
لا يحاسبه، فقلت: بماذا يا رسول الله؟ قال: إنه كان يصلي على صلاة لم يصلي على أحد
مثلاً: صلى الله على محمد كلما ذكره الذاكرون و صلى الله على محمد كلما غفل عنه
الغافلون).

واته: باوکی به‌یانی ئه‌سه‌به‌هانی ده‌لی: له‌خه‌ودا گه‌یشتمه پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ)
پیم ووت: ئه‌ی نیرووی خوا، ئایا هیچ تاییه‌ت مه‌ندی و خصوصیاتیکت بۆ ئامۆزاکه‌ت
هه‌یه - محمدی کورپی ئیدریسی شافعی؟ پیغه‌مبه‌ریش فه‌رمووی: تکام بۆ کردوه له‌لای
خوا که له پۆژی قیامه‌تدا موحاسه‌به‌ی نه‌کریت، منیش پیم ووت: به‌هۆی چ
کرده‌وه‌یه‌کی یه‌وه ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا؟ ئه‌ویش فه‌رمووی: جۆره سه‌لاواتیکم له‌سه‌ر
ده‌دات که که‌س سه‌لاواتی به‌و جۆره‌ی له‌سه‌ر نه‌داوم، و وتوویه‌تی: خوایه سه‌لاوات
بپژینه به‌سه‌ر محمد دا به ئه‌ندازه‌ی زیکری هه‌موو زیکر کاران و به‌ئه‌ندازه‌ی بی ئاگایی
بی ئاگایان.

هاوه‌لان- خویان لی پازی بی- به جۆری پیغه‌مبه‌ریان خوش ده‌ویست که له
جه‌نگی ئوحوود دا خوشه‌ویستمان (ﷺ) پوومه‌تی پیرۆزی بریندار بوو، هه‌موویان
ئاگریان تی به‌ربوو. ده‌ستیان کرد به‌گریان و بی باوه‌پانیش ئه‌وه‌نده‌ی تر دلایان
داخستن و هه‌والی کوشتنیان بلاو کردبوویه‌وه، به‌لام مالیک ی کورپی سینان- خوی لی
پازی بی- که باوکی ئه‌بو سه‌عیدی خودریه- خوی لی زازی بی- به‌جۆری سه‌لماندی
بۆمان که خوشه‌ویستی پیغه‌مبه‌ر نابیت سنوری هه‌بیت:

* وأخرج الطبراني في الاوسط عن أبي سعيد الخدري-رضى الله عنه- إن أباه مالك بن سنان-رضى الله عنه- لما أصيب رسول الله (ﷺ) في وجهه يوم أحد مص دم رسول الله (ﷺ) وازداده، فقيل له: أتشرب الدم؟ فقال: نعم، اشرب دم رسول الله (ﷺ)، فقال رسول الله (ﷺ): خالط دمي دمه لا تمسه النار.^۱

واته: ته‌به‌رانی له (اللاوسط) دا هیناویه‌تی که نه بو سه‌عیدی خودی- خوای لی پازی بی- ده‌گیرنه‌وه که مالیکی کوری سینان ی باوکی- کاتی پوومه‌تی پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) له‌جه‌نگی ئوحد دا بریندار بوو- خوینی لی ده‌پویشت، ده‌می نا به برینه‌که‌وه و خوینه‌که‌ی هه‌مووی مزی و پاشان قوتیشی دا، کاتی لییان پرسى ئایا تو خوین ده‌خوینه‌وه؟ فه‌رمووی: به‌لی، خوینی پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) ده‌خۆمه‌وه، پیغه‌مبه‌ری خوایش (ﷺ) فه‌رمووی: خوینم تیکه‌لی خوینی بوو ئیتر به ئاگری جه‌ه‌نه‌م ناسوتیت).

مه‌پرسن که‌ی قیامت دیت، چونکه تویشوویه‌کی گه‌وره هه‌یه ئاماده‌ی بکه‌ن بو ئه‌و پۆژه سه‌خته‌و له‌وی ده‌گاته‌ فریاتان: ئه‌ویش خۆشه‌ويستی خواو پیغه‌مبه‌ره‌که‌یه‌تی (ﷺ):

* أخرج الشيخان عن أنس-رضى الله عنه- ان رجلاً سأل رسول الله متى الساعة؟ قال: وما أعددت لها؟ قال: لاشئ إلا انى أحب الله ورسوله، قال: انت مع من أحببت، قال أنس: فما فرحنا بشئ فرحنا بقول النبي (أنت مع من احببت) وانا أحب النبي وأبا بكر وعمر-رضى الله عنهما- وارجو ان أكون معهم بحبى إياهم.^۲

واته: بوخاری و مسلم ده‌گیرنه‌وه له‌نه‌سه‌وه- خوای لی پازی بی- که پیاویک هاته‌ خزمه‌ت خۆشه‌ويستمان- پی ی ووت: که‌ی پۆژی قیامت دیت؟ پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رمووی: چیت بو ئاماده‌ کردوه؟ پیاوه‌که‌ ووتی: شتیکی وام بو ئاماده‌ نه‌کردوه، ته‌نها ئه‌وه‌نده نه‌بیته‌ خواو پیغه‌مبه‌ره‌که‌یم (ﷺ) خۆش ده‌ویت، پیغه‌مبه‌ریش (ﷺ) پی ی فه‌رموو: (ده‌ی مروڤ له‌گه‌ل ئه‌و که‌سه‌دا ده‌بیته‌ له‌قیامه‌تدا که‌خۆشی ده‌ویت،

۱ حیاة الصحابة، کاند هلوی (۱۶/۳)

۲ حیاة الصحابة _ کاند هلوی (۸/۳)

ئەنەس دەفەرمووی: هیچ کات دلخۆش نەبوین ئەوەندەي ئەو کاتەي که فەرمووی:
 (المرء مع من أحب) و منیش پێغه‌مبەر (ﷺ) و ئەبو بەکر و عمرم خۆش دەوێت و
 هیوادارم لەگەڵ ئەواندایم لە پۆزی قیامەتدا لەبەر خۆشه‌ويستیم بۆیان.
 سوپاس بۆ ئەو خواپەیی.. خۆشه‌ويستی پێغه‌مبەرگه‌ی (ﷺ) کردۆتە مەرچی
 دامەزرانی باوەرپکه‌مان، دەبیّت لەمال و مندال و سامان و خیزان و کەس و کارو‌هه‌موو
 خەلکی خۆشترمان بووێت:

* عن انس قال: قال رسول الله: (لا يؤمن أحدكم حتى أكون أحبّ إليه من أهله وماله
 والناس أجمعين).^۱

واتە: ئەنەسی کورپی مالیک-خوای لی پازی بی- دەگێرێتەو لە پێغه‌مبەری
 خواوە (ﷺ) که فەرموویەتی: (باوەرپتان دانامەزێت- و باوەرپتان بەتەواوی
 نەهێناوە- تا ئەو کاتەي واتان لی دێت منتان لە خیزان و سامانتان و هه‌موو خەلی
 تریش خۆشتر بووێت). ئەمەش قۆناغێکی بەرزەو صالحان پێی دەگەن.

یەکی لە نیشانه‌کانی خۆشه‌ويستیمان بۆ پێغه‌مبەری ئیسلام ئەوەیە که ناوی
 مندالەکانمان بەناوی موبارەکی ئەوەوە بنیین و زۆر ئاساییە که هه‌موو مالتیک محمد
 ناویکی هەبیّت، که ئەمەش وای کردووە لەو ناوە که بۆتە زۆرتەری پێژەي ناوانان و
 هەندی دەلێن (۲۵) ملیۆن محمد ناو لەجیهاندا هەیه، دەي با بزانی عەلی کورپی أبو
 طالب چی دەفەرمووێت:

* عن محمد بن الحنفية- رضى الله عنه- قال: قال علي- رضى الله عنه- : يا رسول
 الله- أ رأيت إن ولد لي ولد أسمه باسمك وأكنيه بكنيتك؟ قال: نعم، فكانت رخصة من
 رسول الله لعلي).^۲

واتە: محمدی کورپی حەنەفیه دەلێت: عەلی (خوای لی پازی بی) چووێ خزمەت
 پێغه‌مبەری خوا و پێی ووت: ئەگەر کورپیکم بوو دەتوانم ناوی بنییم بەناوی تۆوە و

۱ رواه البخارى في صحيحه (۹/۱)

۲ الحديث اخرجه الترمزي، ز: (۲۸۴۶) وابو دود.

شوره‌تیشی به شوره‌تی تۆوه؟ پیغه‌مبەر فرموی: به‌لی و ئەمەش تاییه‌ت مەندی پیغه‌مبەر بوو لەم بواره‌دا بۆ عەلی.

خۆشه‌ويستی پیغه‌مبەر زۆر زەروره بۆمان تا وامان لی بیّت له و پیناوه‌دا هەرزان و گران ببه‌خشین ئەگەر پیویست بکات گیانی خۆشمان ببه‌خشین و هاوه‌لیکی دلسۆز و گیان له‌سەر دەستی پیغه‌مبەرمان ناوی زه‌یدی کۆپی دەسه‌نەیه - خۆای لی پازی بی - وانه‌یه‌کی مەزن فی‌ری مروّقایه‌تی ده‌کات له‌ بواری خۆشه‌ويستی ئەو سه‌روه‌ره و ئاینه پاکه‌که‌یدا:

* قال زيد بن دثنة -رضی الله عنه- حين قال له ابو سفيان عند قتله: انشدك بالله يا زيد! اتحب ان محمداً الان عندنا مكانك نضرب عنقه وانك في اهلك؟ قال: والله ما أحب أن محمداً الان في مكانه الذي هو فيه تصيبه شوكة تؤذيه واني جالس في أهلي، قال ابو سفيان: مارأيت من الناس أحداً يحب أحداً كحب أصحاب محمد محمداً).

واته: هاوه‌لیکی پیغه‌مبەرمان که‌ناوی زه‌یدی کۆپی دەسه‌نەیه -خۆای لی پازی بی - کۆمه‌لی ناپاک خیانه‌تیان لی کرد و گرتیان و بردیان دایانه‌ ده‌ستی قورپه‌یشیه‌کان و ئەوانیش فه‌رمانی پارچه‌ پارچه‌ کردنیان بۆ ده‌رکرد له‌گه‌ل خوبه‌یبی هاو‌پێیدا و پیش ئەوه‌ی شه‌هیدیان بکه‌ن - ئەبو سوفيان لی پرسی: سویندت ئەده‌م به‌خوا ئەی زه‌ید، ئایا تۆ ئیستا پیّت خۆشه‌ تۆ له‌ناو مال و مندالی خۆتا بوویتایه‌ و محمد له‌م جیگایه‌ی تۆدا بوایه‌ و بماندایه‌ له‌ ملی؟

زه‌ید له‌ وه‌لامدا فرموی: وه‌للأه‌ی من پیّم خۆش نیه‌ که‌ له‌ناو مال و مندالی خۆمدا بم و محمد له‌و شوینە‌ی ئیستای درکێک بجیت به‌ پیی دا!! (الله أكبر) چ خۆشه‌ويسته‌که‌ و صالحان ده‌بی له‌ خۆیاندا به‌یتنه‌ دی.

بۆیه‌ ئەبو سوفيان وتی: تا ئیستا که‌سم نه‌دیوه‌ که‌سی خۆش بویت به‌و جوهره‌ی که‌ هاوه‌لانی محمد، محمدیان خۆش ده‌وێت.

تا ئىستا كەس نەبوه به وىنه‌ى محمد خۆشه‌ويست بىت به‌جۆرى له كاتى سه‌ر تاشيندا هاوه‌لانى نه‌يان هيشتوو ته‌لى مووى بكه‌ويته سه‌ر زه‌وى و خيرا گرتويانه‌ته‌وه و هه‌ليان گرتوو له ماله‌كانياندا:

* عن أنس -رضى الله عنه- قال: رايث رسول الله (ﷺ) والحلاق يحلقه وقد اطاف به اصحاب فما يريدون ان تقع شعرة الأ فى يد رجل) ^۱ وقال ابن سيرين -رحمه الله- (لان تكون عندي منه شعرة أحب الى من الدنيا وما فيها). ^۲

واته: نه‌سه‌ى كوپى ماليك -خوای لى پازى بى- ده‌ليت: پيغه‌مبه‌رى خوام بينى (ﷺ) ده‌لاك سه‌رى ده‌تاشى و كۆمه‌ليك له هاوه‌لان به‌ده‌وريا ده‌هاتن و ده‌چوون نه‌يان ده‌هيشت ته‌لى موو بكه‌ويته خواره‌وه و خيرا ده‌يان گرتوه و ده‌كه‌وته ناو له‌پى يه‌كيكيان. و زاناي خه‌و په‌رژينكه‌رى تابعينيش محمدى كوپى سيرين -په‌حمه‌تى خوای لى بى- له‌سه‌ر ئه‌و فه‌رموده‌يه‌ى نه‌سه‌س ده‌فه‌رمويت: (ته‌نها يه‌ك ته‌ل له‌و موانه‌م ده‌ست بكه‌وتايه له هه‌موو دنيا پيم خۆشتر بوو).

خۆشه‌ويستى كه‌س و كارى پيغه‌مبه‌رمان (ﷺ) به‌شيكه له خۆشه‌ويستى موسلمان بو پيغه‌مبه‌ره‌كه‌ى.. بۆيه عمري كوپى خطاب -خوای لى پازى بى- به‌و چه‌شنه له‌گه‌ل فاطمه‌ى كچى پيغه‌مبه‌رماندا هه‌لس و كه‌وتى كردوه:

* أخرج الحاكم عن أسلم ان عمر بن الخطاب -رضى الله عنه- دخل على فاطمة -رضى الله عنها- فقال لها: يا فاطمة والله ما رأيت احدا أحب الى رسول الله منك، والله ماكان احد من الناس بعد أبيك أحب اليّ منك) ^۳

واته: عمري كوپى خطاب -خوای لى پازى بى- به سه‌ردان چوو بو مالى فاطمه‌ى كچى پيغه‌مبه‌رمان (ﷺ) و پيى فه‌رموو: نه‌ى فاطيمه سوپند به خوا پيغه‌مبه‌رى خوا كه‌سى نه‌وه‌نده‌ى تو خۆش نه‌ده‌ويست و وه‌للاهمى منيش له دواى خۆشه‌ويستى باوكت كه‌سم نه‌وه‌نده‌ى تو خۆش ناويت.

۱ رواه مسلم فى كتاب الفضائل.

۲ الجامع لشعب الايمان (۳/ ۴۰۷).

۳ حياة الصحابة (۲/ ۱۳)

صالحان زۆر خه‌فه‌تبار ده‌بن به‌و وه‌زعه‌ی که موسلمانانی تیکه‌وتوو و ورده ورده له قورئان و فهرموده‌کانی پیغه‌مبەر دور که وتوونه‌توه .. ئه‌وش ئه‌بوه‌کری صدیق -خوای لی پازی بی- که محمد ته‌نها خۆشه‌ويستی بووه له ژيانداو بزانی مردنی خۆشه‌ويسته‌گه‌ی چۆنی لی به‌سه‌ره‌ات؟

* عن عبدالله بن عمر-رضی الله عنهما- قال: كان سبب موت ابي بكر وفاة رسول الله فما زال جسمه يحرى-يضعف- حتى الموت.^۱

واته: عبدالله ی کوپی عمر- خوای لی پازی بی- ده‌فه‌رمویت: هۆی سه‌ره‌کی مردنی ئه‌بو به‌کری صدیق-خوای لی پازی بی- به هۆی خه‌فه‌ت خواردنیه‌وه بووه که هاوپی و خۆشه‌ويستی عومری له ده‌ست دابوو به هۆیه‌وه ورده ورده له‌شی لاواز بوو تا له ئاکامدا مرد-خوای لی پازی بیٔ-.

خۆشه‌ويستی صالحین بۆ پیغه‌مبەر که یان ده‌بیٔ به ئه‌ندازه‌یه‌ک بیٔ که ئاماده‌بیٔ به خۆت و باوک و دایک و خیزان و کهس و کارت بوو تریت به‌لام بچوکترین توانج له‌و خۆشه‌ويسته نه‌دریت, ئه‌وه (طلحه‌ی کوپی (عبدالله) یه -خوای لی پازی بی- له‌ناو جه‌رگه‌ی جه‌نگی ئوحوود دا وانه‌یه‌کمان پیده‌لیٔته‌وه ده‌ریاره‌ی خۆشه‌ويستی پیغه‌مبەری خوا, تا نه‌وه‌کانی ئه‌م ئاینه پاکه به‌ره له‌دوای به‌ره ئه‌م خۆشه‌ويستیه له‌ناو دلی نه‌وه‌کانیاندا بچینن:

* عن قيس قال: (رأيت يد طلحة بن عبدالله שלא وقى بها النبي ﷺ يوم أحد).^۲

واته: قه‌یس ده‌گێرپیتته‌وه و ده‌لیٔت: (ته‌لحه‌ی کوپی عبدالله) خوای لی پازی بی- له جه‌نگی ئوحوودا ئه‌وه‌نده ده‌ستی دابوو به‌ره ئه‌و تیرانه‌ی که به‌ره و پووی پیغه‌مبەر ده‌هاتن و به‌ره ده‌ستی ئه‌و ده‌که‌وتن و گویی به ئازاره‌که‌ی نه‌دابوو تا له‌ئاکامدا ئه‌و ده‌سته‌ی تووشی شه‌له‌ل بوو له‌کار که وتبوو.

صالحان له پیناوی ئاینه‌که‌ی محمد (ﷺ) دا که ئه‌وش هه‌ره پله‌ی به‌رزی خۆشه‌ويستی پیغه‌مبەر- هه‌موو سامان و پاره‌یه‌کیان ده‌به‌خشن تا ئاینی خوا زال

۱ صفة الصفوة (۱/ ۱۲۷)

۲ أخرجه البخاری.

ده‌بیت به‌سه‌ر هه‌موو ئاین و پێبازه ده‌ست کرده‌کاندا، ئەمەش پیاوه صالحه مه‌زنه‌كه‌ی ئیسلام- ئەبو به‌كری صدیق تۆماری كرد له‌م دیمه‌نه‌دا:

* عن ابي هريرة- رضی الله عنه- قال: قال رسول الله (ﷺ) ما ينفعني مال قط ما نفعني مال ابي بكر، فبكي ابو بكر وقال: وهل انا و مالي الا لك يا رسول الله) ^۱
واته: ئەبو هوره‌یره- خوای لی پازی بی- ده‌لێت: پێغه‌مبهری خوا (ﷺ)
فه‌رمووی: سوډم له‌ هیه‌چ پارهو سامانێك وه‌ر نه‌گرتوه‌ ئه‌وه‌نده‌ی سوډم له‌ سامان و پارهی ئەبو به‌كرو هه‌رگرتوه‌، ئەبو به‌كرو- خوای لی پازی بیت- ده‌ستی كرد به‌گریانو پئی ی ووت: بۆچی خۆیشم و سامانه‌كه‌یشم هه‌مووی هی تۆ نی یه‌ ئه‌ی پێغه‌مبهری خوا.

به‌راستی هاوه‌لان پێرێکی ئه‌وه‌نده‌ دلسۆزو به‌رز بوون له‌ هه‌موو شتی‌كدا بۆ ئێمه سه‌ر مه‌شقن و له‌ پێغه‌مبهر خۆی زیاتر خه‌می گیانی پێغه‌مبهره‌كه‌یان بووه‌ و هه‌میشه پاسه‌وان و پارێزگاری بوون و ئەمەش ئەبو ئەیوبی ئەنصاری یه‌- خوای لی پازی بی- شه‌و ناخه‌وێت و تا به‌یانی به‌ شمشیره‌كه‌یه‌وه‌ له‌ به‌رده‌م چادره‌كه‌ی پێغه‌مبهردا ئێشك ده‌گریت با ئه‌و نمونه‌ به‌رزesh فێر بین و ئاماده‌ بین پۆژی له‌ پۆژان بۆ ئەم ئاینه پاكه‌ی خوا خۆمان پێ چه‌ك بکه‌ین و پارێزگاری لی بکه‌ین:

* عن ابن عباس- رضی الله عنهما- قال: بعد ان فتح خیبر عرس رسول الله (ﷺ)
ببنت حاکم خیبر، فلما كان اللیل نزل فدخل الفسطاط، وجاء أبو أيوب الانصاري فبات عند الفسطاط معه السیف واضع رأسه على الفسطاط، فلما اصبح رسول الله (ﷺ)
سمع حركة فقال: من هذا؟ فقال: انا أبو أيوب؟ قال: ماشأنك؟ قال: يا رسول الله جاریه شابه حدیثه عهد بعرس وقد صنعت بزوجه‌ا وابیها ما صنعت فلم أمنها، قلت ان تحركت كنت قریباً منك، فقال رسول الله (ﷺ) مرتین: رحمك الله يا أبا أيوب). ^۲

واته: عبدالله ی کوپی عه‌باس- خوای لی پازی بی- ده‌گێرێته‌وه‌ كه‌ له‌ دوای پزگارکردنی خه‌بهر، پێغه‌مبهری خوا (ﷺ) كچی حاکمه‌كه‌ی خه‌بهری خواست و

۱ اخرج بخاری و مسلم فی صحیحهما.

۲ صفة الصفوة (۱/ ۲۴۳).

کاتی شه و داهات چوو بۆ ناو چادره که ی- بۆ لای خیزانی نوئی-، به لام نه بو نه یوب به دزی پیغه مبهری خواوه (ﷺ) نه و شه وه تا به یانی به شمشیره که یه وه له بهر ده م چادره که دا ده هات و ده چوو جار جار گویشی ده نا به چادره که وه،

کاتی له به یانیدا پیغه مبهری خوا به خه بهر هات گوئی له دهنگی پیی که سیك بوو بویه فه رمویی: کئی یه؟ نه بو نه یوب ووتی: منم نه بو نه یوب، پیغه مبهر فه رمویی نه ی تو له ویدا چی ده که بیت؟ نه بو نه یوب ووتی: نه ی پیغه مبهری خوا خه می تو م بوو چونکه نه م که چه تازه بوکه وئی پاشان تو باوکی و میرده که بیت به و درده برد له بهر نه وه من له نیاز خرابی نه و ژنه دلنیا نه بووم، و وتم: بهس گویم له جولیه که بیت له و ژنه وه ده ربچیت نه زانم چی لی ده که م!، پیغه مبهری خوا دوچار فه رمویی- په حمه تی خوات لی بیت نه ی نه بو نه یوب- په حمه تی خوات لی بیت- نه ی نه بو نه یوب.

له وانه یه که سیك هیشتا نایه ویت بجیته ناو کاروانی صالحانه وه به گومانه وه بپرسیت و بلیت ده ی نه وانه سه حابه بوون و کئی ده توانی بگاته نه وان؟ ده ی خو نه م خوشکه ی که سهردانی عایشه ده کات له هاوه لان نی یه و چه ندان سال له دوی وه فاتی خوشه ویستمان هاتوه بۆ مالی عایشه و بزانی چۆن پیغه مبهری خوی خوش ویستوه.

* عن عبدالله بن مبارك- رحمه الله- ان امرأة قالت لعائشه- رضی الله عنهما:-
اكتشفت لي قبر رسول الله فكشفت لها عنه، فبکیت حتی ماتت.^۱

واته: عبدالله ی کوپی موباره که- په حمه تی خوی لی بی- ده فه رمویت: ئافره تیک هاته خزمه ت دایکی باوه پداران عایشه ی کچی نه بو به کری صدیق- خوی لی پازی بی- و پیی ووت: دایه گیان گۆره که ی پیغه مبهری خوام پی نیشان بده؟ عایشه ییش- خوی لی پازی بی- بر دیه سه ر گۆره که ی و نه ویش نه وه نده گریا بۆی تا گیانی ده رچوو.

هه ر که سی به نیازه پیغه مبهری خوی (ﷺ) خوش بویت.. تازه پیغه مبهری خوا له دنیا ده رچوو و خوی گه وره ییش نه یکردین به هاوپی نه و نیردراوه مه زنه، ده ی

که‌واته چۆن چۆنی ئەمرۆ خۆشمان بووی؟ بۆ وه‌لامی ئەم پرسیاره ده‌توانین سود له‌ گه‌وره پیاو صالحی سه‌رده‌می تابعین وه‌ریگرین که ناوی - سه‌عیدی کوپی موسه‌یب- ه و فیرمان ده‌کات که پێز له‌ ووته‌و فرموده‌ جوانه‌کانی بگرین و جێبه‌جێیان بکه‌ین ئەوه مانای خۆشه‌ویستی محمده (ﷺ):

* عن مالك ان رجلا جاء الى سعيد بن مسيب وهو مريض فسأله عن حديث وهو مضطجح، فجلس يحدثه، فقال الرجل: ودد انك لم تتعن، فقال: اني کرهت ان أحدثک عن رسول الله وانا مضطجح^۱.

واته: مالیک ده‌گێڕێته‌وه و ده‌لێ: کابرایه‌ک هاته‌ خزمه‌ت زانای گه‌وره و ناوداری تابعین - سه‌عیدی کوپی مسه‌یب- په‌حمه‌تی خوای لی بی- بۆ پرسیارێک ده‌رباره‌ی فرموده‌یه‌کی پێغه‌مبه‌ر و له‌ و کاته‌دا سه‌عید زۆر نه‌خۆش ده‌بیته‌ و پاکشا بوو له‌ جێگه‌دا، و هه‌ر که پرسیاره‌که‌ی گوئی لی بوو خێرا و به‌په‌له‌ هه‌ستایه‌ سه‌ر پی و به‌دانیه‌شته‌وه وه‌لامه‌که‌ی دایه‌وه، پیاوه‌که‌ش پیتی ناخۆش بوو که عه‌زیه‌تی زانای پایه به‌رزى دا و پیتی ووت: مه‌به‌ستم ئەوه نه‌بوو که نارچه‌تت بکه‌م، سه‌عیدیش فرمووی: خۆم پیم ناخۆشه‌ که فرمووده‌ی پێغه‌مبه‌ری خۆشه‌ویست (ﷺ) باس بکه‌م به‌پاکشانه‌وه.

وه‌رن یاران ئەگه‌ر راسته‌که‌ین تامه‌ زۆی کاروانی صالحانین با هه‌رکاتى ناوی به‌رزى پێغه‌مبه‌ر ده‌بریت - بلین - صلى الله عليه وسلم - و هه‌یه‌تیکى گه‌وره‌ی هه‌بیته‌ له‌ دلکانماندا و پیمان ناخۆش بیته‌ که ناحه‌زانی سوکایه‌تی پی بلین.

به‌رائی کوپی عازیب - خوای لی پازی بی- یه‌کیکه‌ له‌ هاوه‌له‌ دلسۆزه‌کانی پێغه‌مبه‌رمان و بزانی چۆن پرۆگرامی پێز گرتن و هه‌یه‌ت نواندن مان فیر ده‌کات به‌رامبه‌ر ئەو خۆشه‌ویسته‌:

أخرج أبو يعلى وصححه عن البراء بن عازب - رضی الله عنه - قال: لقد كنت أريد ان أسأل رسول الله الأمر فأؤخر سنتين من هيبته^۲.

۱ صفة الصفة اخرجها البخاري و مسلم في صحيحهما.

۲ حياة الصحابه (۲ / ۱۴).

واته: به‌رائی کوپی عزیزب- خوی لی پازی بی- ده‌فرمویت: چند جار ویستومه پرسیاریک له پیغه‌مبهری خوا بکه م به‌لام له به‌ر ه‌بیه‌تی پیغه‌مبهری خوا- له‌دل‌مدا- پرسیاره‌که م نه‌کردوه و بؤ‌ماوه‌ی دوو سال دوام خستوه.

براکانم نه‌گه‌ر ده‌تانه‌ویت پیغه‌مبهری خواتان خوش بویت، زور دووره بگه‌نه نه‌و عه‌شقه‌که‌ماده‌م دل‌تان له‌لای نه‌ونی به‌ و له‌ زیاندا به‌ نه‌و دل‌تان نه‌کریت‌وه و مردنیشان خوش نه‌ویت چونکه مردن له‌ نه‌وتان نزیك ده‌کاته‌وه و پیاوه صالحه‌که‌ی ناو‌هاوه‌لان- بیلالی حه‌به‌شی- خوی لی پازی بی له‌ سه‌ره‌ مه‌رگیشدا هر محمدی خوش ده‌ویت و وانه‌ی خوشه‌ویستی و عه‌شقی نه‌و زاته‌ فی‌ری خیزانه‌که‌ی و موسلمانان ده‌کات:

* لما حضر بلال- الحبشي- رضی الله عنه- الوفاة، قالت إمراته: واحزننا! قال- بلال: بل واطرباه غداً ألقى الاحبة محمداً وحزبه).

واته: کاتی‌هاوه‌لی پیغه‌مبهری خوا (ﷺ) بیلالی حه‌به‌شی- خوی لی پازی بی- گه‌بیشه سه‌ره‌مه‌رگ و گیانه‌للو که‌می له‌هؤش خوی چوو، له‌وکاته‌ خیزانه‌که‌ی وای زانی له‌دونیا ده‌رچوو بویه به‌ه‌موو ده‌نگی هاواری کرد: نای که جیگای خه‌فته!! بیلال گوئی لی بوو چاوی کرده‌وه و فه‌رمووی پی‌ی: نه‌خیز جیگای خه‌فته نی به‌به‌لکو نای که خوشه! چونکه سبه‌ینی ده‌گه‌مه خوشه‌ویستان.. محمد و هاوه‌لانی.

چوارهم

صالحان موسلمانانيان خۆش دهوويت

خۆشويستنى باوهپداران يهكئىكه له فرمانه بنهپهتیهكانى ئىسلام و خواى گهوره پيى خۆشه ئەم كۆمهله پهوشت بهرزهى ناوى موسلمانان لى نراوه يهكتريان زۆر خۆش بوويت و پيز له يهكترى بگرن و دللى يهكترى راگيركهن و بهشدارى خۆشى يه كانى خۆيانان بگهن وهك له قورئاندا هاتوه:

* قال الله تعالى في كتابه العزيز: ﴿ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴾^۱.

واته: خواى گهوره له قورئانى پيرۆزدا موسلمانان له يهكتري نزيك دهكاتوه دهيانكاتو براهى يهكتري و پيشيان دهفرمويت ئاگاتان له و براهيه تيه بيت و بهباشى بيهيلنهوه و نهگه رواتهكهن بهتهماى پهحم و بهزهى خوا نهبن.

باوهپداران زۆر غهريبن له سه رزهويدا و كهس خۆشى ناوين و دۆستيان زۆر كهمه چونكه فرمان بهچاكه و بهرگري له خراپه - له لاي پيپى دنيا ويست و ئيمان لاواز - زهپه تال كردوون و چاره يانان ناويت و ههزناكهن بهشدارى ئاههنگ و شهوه سوره كانيان بن چونكه نهو ههرامستانه يان لى تيك نهدهن پيگاي تيكه لى زن و پياو و مهى خواردنهوه و پهشبهلهك و سهمايان لى دهگرن..

بۆيه زۆر پيويسته له سه ر كۆمه لى بروادار كه يهكتريان زۆر خۆش بويت و پشت و پهناى يهكتري بن وهك خواى (عزوجل) له قورئانه كيدا بپيارى داوه:

* قال الله - سبحانه وتعالى: ﴿ وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ ﴾^۲.

۱ الحجرات، ئايه تى (۱۰).

۲ التوبة (۷۱).

واته: ده‌سته‌ی باوه‌ر به ژن و پیاویانه‌وه هه‌ندیکیان دۆست و لایه‌نگرن و پالپشتی هه‌ندیکی تریانن و پشتی به‌کتر به‌رناده‌ن و به‌کتر هانده‌ده‌ن له‌سه‌ر چاکه‌کردن و رێگری به‌کتری ده‌بن له‌خرابه‌کردن.

هه‌تا بۆمان ده‌کریت ده‌بیت دلی خوشک و برا موسلمانه‌کانمان خۆش بکه‌ین و هیوایان تیا دروست بکه‌ین، سه‌یری پێغه‌مبه‌ری ئازیز (ﷺ) بکه‌ که چۆن خوای گه‌وره سه‌رزه‌نشتی ده‌کات، بزانی‌ن له سه‌رچی؟

* عن ابي هريرة (رضی الله عنه) قال: ان النبي (ﷺ) خرج على رهط من اصحابه وهم يتحدثون فقال: (والذي نفسی بیده لو تعلمون ما أعلم لضحکم قليلاً ولبکیتم کثیراً)

فلما ان انصرفنا اوحى الله اليه محمد لم تقنط عبادي؟ فرجع إليهم فقال: ابشروا وقاربوا وسددوا).^۱

واته: ئه‌بو هوره‌یره - خوای لی پازی بی - ده‌فه‌رموی: جارێکیان پێغه‌مبه‌ر (ﷺ) هاته ناو کۆمه‌لی له هاورپیکانی که له‌ناو خۆیاندا قسه‌یان ده‌کرد پێی فه‌رموون: سویند به‌و زاته‌ی گیانی منی به‌ده‌سته ئه‌گه‌ر ئه‌وه‌ی من ده‌یزانم ئیوه بتانزانیا به زۆر که‌م پێده‌که‌نین و زۆر ده‌گریان!

پاش ئه‌وه‌ی بلاوه‌مان لیکرد خوای عزوجل وه‌حی نارد بۆی و پێی فه‌رموو: ئه‌ی محمد! بۆچی به‌نده‌کانم بی هیواو مایوس ده‌که‌ی؟ و پێغه‌مبه‌ریش خیرا گه‌پایه‌وه بۆ لایان و فه‌رموی: موژده‌تان لی بی - پاداشتی گه‌وره‌ی خوا چاوه‌پوانتان ده‌کات و ئیوه‌ش به‌کرده‌وه‌ی جوان و راست و دروست خۆتان له خوا نزیک بکه‌نه‌وه.

صالحان زۆر له‌وه ده‌ترسن که دلی ته‌نهاموسلمانێکیان لی بره‌نجیت و هه‌ولی خیرا ده‌ده‌ن بۆ ناشت کردنه‌وه‌ی و خۆشکردنه‌وه‌ی دلی بریندار کراوی، پێغه‌مبه‌ره‌که‌ت به‌م جوهره‌ی کرد له‌گه‌ل به‌کۆی له هه‌واوه‌ لانیدا؟ :

* عن انس بن مالك - رضی الله عنه - قال: (قال رجل للنبي (ﷺ) أين أبي؟ قال: في النار، فلما رأى في وجهه قال: ان ابي واباك في النار).^۲

۱ الحديث اخرجه البخاري في الادب المفرد (۷۴، رقم ۲۵۴) وابن حبان في صحيحه (۲۴۹۱).

۲ اخرجه مسلم.

واته: ئەنەسی کورپی مالک - خوای لی پازی بی - دەگپێتەوه و دەفەرمویت: پیاویک پرسی له پێغه‌مبەر ئایا باوکم مردووه ئاکامی کوێ یه له دواپۆژ؟ پێغه‌مبەر له‌وه‌لامدا فەرمووی: ئەوه‌تا له‌نیو ئاگردا، کاتی ههستی کرد کابرا پیتی ناخۆش بوو فەرمووی: باوکی منیش و تۆیش له‌ناو ئاگر دایه.

صالحان به‌بینینی برا موسلمانەکانیان دلایان ده‌گه‌شیتەوه و خۆشحال ده‌بن، و ئەمەش پیاو صالحی ئیسلام - ئەیوب سه‌ختیانی یه بزانی بۆچی هه‌زی له‌حه‌ج کردن بووه هه‌موو سائیک؟! :

* عن ایوب السخثیانی (رحمه الله) قال: (انه یزیدني فی حب الموسم ومضورة ان القی اخواناً لی لا ألقاهم فی غیره).^۱

واته: یه‌کی له‌ پێشه‌وایانی صالحان - ئەیوبی سه‌ختیانی - په‌حه‌تی خوای لی بی. ده‌فەرمویت: (ئەوه‌ی زیاتر هه‌ج و سه‌ردانی مائی خوای له‌ لا خۆشه‌ویست کردووم ئەوه‌یه‌ که له‌وێ کۆمه‌لی له‌ برا موسلمانەکانم ده‌بینم که جگه‌ له‌وێ له‌ هیچ جینگایه‌کی تردا نایان بینمه‌وه.

هه‌ر ئەم پێشه‌وا به‌پێژه دووباره‌ فیری خۆشویستنی باوه‌پدارانمان ده‌کات، به‌لام ئەم جاره‌یان به‌شێوازیکی زۆر کاریگه‌ر تر، با بزانی چۆن شێوازیکه‌: قال ایوب السخثیانی - رحمه الله - (انه لیبلغني موت رجل من اهل السنة فکأنما یسقط عضو من اعضائي).^۲

واته: مامۆستا ئەیوبی سه‌ختیانی ده‌فەرمویت: (کاتی هه‌والی مردنی که‌سێک له‌ ئەه‌لی سوننه‌م پێده‌گات وا ئەزانم یه‌کی له‌ ئەندامه‌کانی له‌شم لی بۆته‌وه).

صالحانی ئەم ئومه‌ته‌ مه‌زنه‌ی ئیسلام ئەوه‌نده‌ خۆشه‌ویستی موسلمانان له‌دلایاندا جینگیر بوو بوو ته‌نانه‌ت ئەگه‌ر موسلمانێکیش هه‌له‌یه‌کی به‌رامبه‌ر کردبن دلایان نه‌هاتوووه‌ دوعای شه‌ری لی بکه‌ن ئەم وانیه‌ش له‌ ئەسپه‌که‌ی پیاو صالحی مه‌زن (ربیع)ی (خه‌یثم)ه‌ وه‌ وه‌ری ده‌گرین:

۱ عمر بن عبدالعزیز، للصلابي.

۲ صفة الصفة (۲/ ۱۹۹).

* عن احمد بن عبدالله بن المسروق قال: كان ربيع بن خيثم - رحمه الله - انه سرق له فرس أعطاه به عشرين الفاً، قالوا له: ادعُ الله عليه؟ فقال: اللهم ان كان غنياً فاغفر له وان كان فقيراً فاغنه)¹.

واته: احمدی کورپی عبدالله ی کورپی مه‌سروق ده‌گتیرپته‌وه و ده‌لی: - ره‌بیعی کورپی خه‌یسه‌م - په‌حمه‌تی خوای لی بی - نه‌سپیکتی هه‌بوو که (۲۰) هه‌زار دره‌می پئیدا بوو لییان دزی، و هاوپیکانی پئیان ووت: دووعایه‌ک بکه له دزه‌که؟ نه‌ویش ده‌ستی به‌رز کرده‌وه بۆلای خواو فه‌رمووی: نه‌ی په‌روه‌ردگارم نه‌گه‌ر نه‌م دزه ده‌وله‌مه‌نده نه‌وا لیی خوش ببه و نه‌گه‌ر هه‌ژاریشه ده‌وله‌مه‌ندی بکه‌یت - تا چیت‌ر په‌نا نه‌باته به‌ر دزی.

نه‌ی رپیوارانی کاروانی صالحان وهرن با سه‌ریک له گه‌وره زانای تابعین خه‌و په‌رژین که‌ری ئیسلام (ابن سیرین) بده‌ین بزانی‌ن چه‌ندی موسلمانان خوش ده‌وی؟ به نه‌دازه‌یه‌ک نایه‌ویت خانویشی پئیدات به‌کری!

نه‌مه چۆن بووه؟

* عن ابن عون قال: لابن سیرین - رحمه الله - منازل لا یکرهها الا من اهل الذمة، فقیل له فی ذلك، فقال: اذا جاء رأس الشهر روعته وانا اکره ان اروع مسلماً)².

واته: ابن عون ده‌لی: محمدی کورپی سیرین - په‌حمه‌تی خوای لی بی - هه‌ندی خانووی هه‌بوو ده‌یدان به‌کری، به‌لام هه‌چ کامیانی به موسلمان نه‌ده‌دا به‌کری، و هاوپی و قوتابیانی له‌و باره‌یه‌وه لییان پرسی، نه‌ویش له وه‌لامدا فه‌رمووی: چونکه هه‌ر کاتی سه‌ری مانگ بیته پئشه‌وه دلی کری چی داده‌که‌ویت و منیش پیم ناخۆشه دلی موسلمان دابخه‌م) .

صالحان شانازیان کردوه به‌وه‌ی که موسلمانانیا‌ن خوش ده‌ویت و به‌کرده‌وه‌یه‌کی گه‌وره‌ی خۆیانیان سه‌یر کردوه و به‌ته‌ما بوون خوا له‌به‌ر نه‌و چاکه‌یه لییان خوش ببیت و ووته‌ی (ابن سماک) باشترین ده‌رمانه بۆمان:

۱ صفة الصفوة (۲/ ۳۸).

۲ صفة الصفوة (۳/ ۱۳۶).

* قال ابو جعفر الربعی: لما حضرت ابن سماک الوفاة قال: اللهم اني وان كنت أعصيك لقد كنت احب فيك من يطيعك^۱.
 واته: ئەبو جعفر الربعی دەئۆی: لە کاتی سەرە مەرگدا (ابن سماک) (پەحمەتی خۆای لئۆ بی) ووتی: ئەو پەرەردگارم من هەرچەندە سەرپێچیم کرد بێت لە ژياندا بەلام ئەوەندەم هەیه که ئەو کەسانەم زۆر خۆش ئەوێت که گۆی پرایەلئۆ تو دەکەن واتە موسلمانان.

دەبۆی من و توش وەك صالحان خۆشه‌ويستی موسلمانان لەناو دلماندا پەگ دابکوتیت و بەردەوام لە دوعا کانیاندا ناویان بەرین و زانای خوا پەرسە (ابو حمدون) – پەحمەتی خۆای لئۆ بی بەناو بردن دوعای بۆ موسلمانە ناسراوەکانی دەکرد:

* عن ابي عبدالله الخطيب قال: لابي حمدون – طيب بن اسماعيل الذهلي – صحيفة فيها مكتوب ثلاثاثة من اصدقائه، وكان يدعو لهم كل ليلة، فتركهم ليلة فقبل له في نومه: يا ابا حمدون لم تسرج مصابيحك الليلة، قال: فقعد واسرج واخذ الصحيفة فدعا لواحد واحد حتى فرغ^۲.

واته: ئەبو عبدالله الخطیب دەئۆی: ئەبو حمدون – که ناوی تەواوی (طیب) ی کۆپی اسماعیل الذهلی یه – دەفته رێکی هەبوو ناوی (۳۰۰) کەس لە هاوڕێکانی نووسیوو، هەموو شەوی یەک یەک بەناو بردن دوعای خێری بۆ دەکردن و شەویک خەوت و دوعای بۆنەکردن.

لەخەودا پێیان ووت: ئەو باوکی حمدون ئەم شەو خێر بوو وا چرات دانەگیرسا، ئەمیش هەستایە سەر پێ و چراکە ی داگیرساند و یەک یەک دوعای بۆ کردن.

ئەمەش پیاو صالحە مەزنەکه‌ی ئیسلامە (ئەنەسی) ی کۆپی (مالیک) – پەحمەتی خۆای لئۆ بی – موسلمانانی لە کۆپەکه‌ی خۆی خۆشتر دەوێت و ئەیان شۆبەئێی بە هاو لەئۆ پێغه‌مبەری خوا ئەمەش وانەیه‌کی تێدایە بۆ صالحبون:

۱ صفة الصفوة (۲/ ۱۱۶).

۲ صفة الصفوة (۱/ ۲۳۹).

* قال مالك بن دينار- رحمه الله- أتينا أنساً انا وثابت ويزيد الرقاشي، فنظر إلينا فقال: ما اشبهكم باصحاب محمد لانتم احب الیّ اعدا ولدی الا ان يكون فی الفضل مثلکم، انی لادعو لکم فی الاسحار^۱

واته: مالیک ی کوپی دینار- په‌حمه‌تی خوای لی بی- ده‌لی: من و ثابت و یزید الرقاشی چوین بۆ سه‌ردانی نه‌سه‌سی کوپی مالیک- په‌حمه‌تی خوای لی بی- و سه‌یریکی کردین و پاشان پیی ووتین: ئای که چه‌ند له‌هاوه‌لانی محمد ده‌چن، دلنیا بن من ئیوه‌م له‌ زۆری له‌ کوپه‌کانم خۆشتر ده‌وی مه‌گه‌ر نه‌وانیش وه‌ک ئیوه‌یان لی بی نه‌وجا نه‌وه‌نده‌ی ئیوه‌ خۆشم بووین و من هه‌موو کاتیکی سه‌حه‌ر نزای خیرتان بۆ ده‌که‌م.

ئه‌مه‌ش سه‌رمه‌شقیکی تری کاروانه‌که‌یه‌ و ناوی (ابو مسلم الدارانی)یه‌ و به‌ جوړی خۆشه‌ویستی خۆی ده‌رده‌بریت بۆ موسلمانان که هه‌موو دنیا هی نه‌وی چه‌ز ده‌کات بیدات به‌ برایه‌کی موسلمانانی خۆی:

* عن احمد بن ابی الحواري قال: قال ابو مسلم الداراني- رحمه الله- (لو ان الدنيا كلها فی لقمة ثم جاءني اخ لي لاحببت ان اضفها فی فيه).^۲

واته: ئه‌حمه‌دی کوپی نه‌بی سه‌واری ده‌لی: (أبو مسلم الداراني) - په‌حمه‌تی خوای لی بی ده‌یفه‌رموو: (نه‌گه‌ر هه‌موو دنیا له‌ پاروویه‌کدا کۆ ببیته‌وه‌- و به‌ده‌ستی منه‌وه‌ بی- و له‌و کاته‌دا برایه‌کی موسلمانم بیت بۆلام پیم خۆشه‌ نه‌و پاروه‌ بکه‌م به‌ ده‌می یه‌وه‌.

زانا مه‌زنه‌که‌ی ئیسلام عبدالله ی کوپی عباس- خوای لی پازی بی- له‌کاتی شه‌ر و زویر بونی له‌گه‌ل موسلمانیکدا خۆشه‌ویستی موسلمانانی وه‌بیره‌یتایه‌وه‌ تا پیی بلای من ئه‌مه‌ په‌وشتم بی شایانی نه‌و په‌قی تو نیم:

* عن ابن بريدة قال: شتم رجل ابن عباس- رضی الله عنه- فقال ابن عباس: انك تشتمني وفي ثلاث خصال، انی لات علی الآیة من كتاب الله عزوجل فلو ددت ان جميع

۱ عمر بن عبدالعزیز د. الصلابی وه‌رگیزانی نووسه‌ر له‌ (لا ۲۰۶).

۲ صفة الصفوة (۲/ ۱۵۶).

الناس يعلمون منها ما أعلم، وانی لاسمع بالحاكم من حکام المسلمين يعدل فی حکمه فاخرج به ولعلي لا أقاضی اليه أبدا، وانی لاسمع الغیث قد أصاب بلدًا من بلدان المسلمين فاخرج به ومالي به من سائمة).^۱

واته: (ابن بریده) ده‌لێ: پۆژیک پیاویک (ابن عباس) به جنیو و قسه‌ی ناشیرین داده‌گریته‌وه!! به‌لام ابن عباس زۆر له‌سه‌رخۆ و به‌نهرمیکه‌وه پێسی فه‌رموو: (هۆبراکه‌م) چۆن ئه‌و قسه‌ ناشیرینانه به‌من ده‌لێی له‌ کاتی‌کدا من سێ په‌وشتی به‌رزم تێدا‌یه: یه‌که‌م: که‌ ئایه‌تیکی قورئانی پێرۆز ده‌خوینم و کارم تێده‌کات له‌ دلی خۆمدا ده‌لێم خۆزگا هه‌موو خه‌لکی ئاوا لێی تی‌ بگه‌یشتنایه‌و کاری تی‌ بکردنایه‌، دووه‌م: کاتی ده‌بیستم فه‌رمان‌په‌وای ناوچه‌یه‌کی موسلماننشین دادپه‌روه‌ره زۆر دلخۆش ده‌بم له‌کاتی‌کدا که‌ هه‌رگیز کاری دادوه‌ریم تێی ناکه‌وێت، سێ یه‌م: کاتی ده‌بیستم باران به‌خوێ ده‌باری به‌سه‌ر ناوچه‌یه‌کی موسلمان نشیندا زۆر ده‌لخۆش ده‌بم له‌کاتی‌کدا که‌ یه‌ک سه‌ر مه‌پیشم نیه‌ له‌ویدا.

(اعتکاف) واته‌ مانه‌وه‌ له‌ مزکه‌وتدا له‌به‌ر خاتری خوا په‌رستشێکی زۆر گه‌وره‌یه‌ و هاوه‌لان به‌رده‌وام پێی هه‌ستاون و (ابن عباس) -خوا لێی پازی بی- پۆژیک له‌ ناو چێژی اعتکافدا بوو به‌لام خۆشه‌ویستی بۆ موسلمانیک ئیعتیکافه‌که‌ی پێی شکاند ئه‌مه‌ چۆن بوو با گوێبگیرین:

* عن عطاء عن ابن عباس -رضی الله عنه- انه كان معتكفاً فی مسجد رسول الله ﷺ فاتاه رجل مسلم عليه ثم جلس، فقال له ابن عباس: يا فلان أراك كئيباً حزیناً، قال: نعم يا ابن عم رسول الله! لفلان علی حق وحرمة صاحب هذا القبر ما أقدر عليه، قال ابن عباس: أفلا أكلمه فيك؟ قال: إن أحببت، قال: فتنقل ابن عباس ثم خرج من المسجد، فقال له الرجل: أنسيت ما كنت فيه، قال لا، ولكنی سمعت صاحب هذا القبر والعهد به قريب - فدمعت عيناه، وهو يقول: ((من مشى فی حاجة أخيه وبلغ فيها كان خيراً من أعتكاف عشر سنين، ومن اعتكف يوماً ابتغاء وجه الله تعالى، جعل الله بينه وبين النار ثلاث خنادق ابعده ما بين الخافقين)).^۲

۱ صفة الصفوة (۳۸۲).

۲ الجامع لشعب الايمان (۶/ ۴۳۶) والحاكم (۴/ ۲۶۹) رجاله موثوقون.

واته: پيشهوا - عطا - له (ابن عباس) هوه ده گيږيټه وه که له مزگوته که ی پيغه مبهري خوادا (ﷺ) (اعتکاف) ی ده کرد، له و کاته دا پياويک هاته مزگوت و سلاوی لی کرد و پاشان دانيشت، و (ابن عباس) يش لتي پرسى: فلان که س دلته نگ و غه مناک ديته بهر چاو، ووتى: به لتي نه ی ناموزای پيغه مبهري خوا (ﷺ)! پاره م لای فلان که سه و سویند به و که سه ی پيږی به م قه بره داوه پيی ناویرم داوای لی بکه مه وه.

(ابن عباس) يش فرموی: نه ی من قسه يه کی له گه ل نه که م له و باره يه وه؟ کابرا ووتى: نه گه ر بيت خوښه به لتي، (وابن عباس) له جيگا که ی خو ی هه ستاو له مزگوت چووه دهره وه، پياوه که پيی ووت: نه ی بيرت چووه تو له (اعتکاف) دای؟ ووتى: نه خير، به لام له خاوه نی نه م گوږه م بيستوه که ماوه يه کی که مه له ناوماندا نه ماوه - چاوه کانی پرپوون له ناو - که فرمويه تي: هر که سي بپوات و پيداويستی براهه کی موسلمانى دهر بکات و کاره که ی بؤ بکات خيره که ی له (اعتکاف) ی (۱۰) سال زياتره، هر که سيکيش له بهر خاتري خوا يه ک پوږ (اعتکاف) بکات نه وه خوا ی عزوجل سي خه نده ق له ناگري دوزه خ دووری ده خاته وه که دورتره له دوو کيوی دوور له يه ک.

له کاتي به لاو نه هاهمه تيدا صالحان ده گه نه فريای برا موسلمانان ليقه و ماوه کانيان و هه ربه وه ناوه ستن که له دل وه پييان ناخوش بيت و بلي به شداري غه متم! به لکو زهره ره که ی له گه لدا دولت ده کات، و زانای پایه به رزو صالحی ئيسلام (ليث) ناوا له خوښه ويستی حالی بووه:

* عن عبد الملك بن يحيى بن كثير قال: سمعت أباي يقول: وصل الليث بن سعد (رحمه الله) ابن ابي لهيعة بألف دينار لما احترقت داره.^۱

واته: عبد الملك ی کوپی به حياي کوپی که سير ده لتي: له باوكم بيست که ده يوت: له يسي کوپی سه عد - په حمه تي خوا ی لي بي - هه رکه بيستی مال که ی (ابن ابي لهيعة) سوتاوه خيرا هه زار دينارى نالتوني بؤ نارد.

ثایا ده‌زانی - خوشك و برای صالحم - که له خوشویستنی موسلمانانہ که‌ه‌والی خوش و دلگیری پی پابگه‌نیت و ه‌والی ناخوش و دلته‌نگ که‌ری لی بشاریته‌وه باخه‌لکی تر بوی باس بگه‌ن (محمدی کوپی مونکه‌ده‌ر) له‌م وانه‌یه حالیمان ده‌کات:

* عن سفیان بن عیینة - رحمه الله - قيل لمحمد بن المنكدر: أيُّ العمل أحبُّ اليك؟ قال: ادخال السرور على الأخوان).^۱

واته: سوفیانی کوپی عویینه - رحمتی خوی لی بی - ده‌لی: له محمدی کوپی مونکه‌ده‌ریان پرسى: کام کرده‌وه‌ت له‌ه‌موو کرده‌وه‌یه‌کی ترت پی‌ت خوشتره؟ فه‌رموی: خوش کردنی دلی براکان.

ئه‌م خوشه‌ویستیه‌ش واله‌مرؤده‌کات که‌دلی نه‌یه‌ت برا موسلمانانہ‌کانی بخاته خزمه‌تی خوی و له‌پیناوه‌ه‌وانه‌وه‌ی خویدا ماندوویان بکات به‌لکو خوی ه‌ندی کات کاره‌کانی نه‌وانیش ده‌کات و خلیفه‌ی سی‌یه‌می نی‌سلام ئه‌م ریگا جوانه‌ی له‌گه‌ل خزمه‌تکاره‌کانیشی دا به‌کاره‌یناوه:

* اخرج ابن سعد واحمد فى الزهد وابن عساكر عن عبدالله الرومي قال: كان عثمان بن عفان - رضى الله عنه - يلى وضوء الليل بنفسه، فقیل له: لو أمرت بعض الخدم فكفوك؟ فقال: لا ان الليل لهم يستريحون فيه).^۲

واته: ثیب‌ن سعد واحمد و ابن عساكر له‌عبدالله رومی یه‌وه هیناویانه که وتویه‌تی: عوسمانی کوپی عه‌فان - خوی لی پازی بی شه‌و خوی ئاوی ده‌هیناوه‌ده‌ستنوویژی پی ده‌گرت، و پییان ووت: ئه‌گه‌ر فه‌رمان بده‌یت خزمه‌تکاره‌کان بۆت بگه‌ن باشتر نیه؟ ئه‌ویش فه‌رموی: نه‌خیر، شه‌و بۆ خویانه تا تیایدا وچانیک بده‌ن.

صالحان دراوسی‌کانی خویانیا‌ن زۆر خوش ده‌ویت ئاوه‌پۆ یان زبل و خاشاک یان هیچ شتیکی تر ناکه‌نه به‌رده‌رگا‌کانیا‌ن و ئازاریان ناده‌ن به‌هیچ هۆکاریکی تر.

۱ صفة الصفوة (۹۹ / ۲)

۲ حياة الصحابة (۲۰۹ / ۲).

فهرمون بابجینه خزمهت شوره‌ی قاضی بزاین پشیله‌ی توپیو چی لیده‌کات
* عن ابی حیان التمیمی قال: قال لنا أبی کان شریح (رحمه الله) اذا مات سنور
لأهله أمر بها فالقیت فی جوف داره، ولم یکن مسیل الماء او الحوض الا فی جوف داره
اتقاءً لأذی المسلمین).^۱

واته: ئەبو حەیانێ تەمیمی دەلی: باوکم پێی ووتین کە قاضی شورەیح - پەحمەتی
خوای لی بی - ئەگەر پشیلە یەکی ماله‌وه‌یان بمردایه‌ فه‌رمانی دەدا هەر له‌ هەوشە‌که‌ی
خۆیاندا بیکەن بە ژێر خۆلە‌وه‌، و جۆگە‌ی ئاو و چالی پیسی له‌ هەوشە‌که‌ی خۆیدا
هەلده‌کەند له‌ به‌ر ئەوه‌ی نه‌وه‌ک بۆنه‌که‌ی موسلمانان نارەحەت و نیگەرانی بکات).

صالحان خه‌لکیان زۆر خۆش ده‌وێت و هەرگیز زه‌میان ناکەن و له‌ لای خه‌لکیدا
نایان‌شکێنن و عەیب و عاریان گه‌وره‌ ناکەن چونکه‌ خۆیان ئەوه‌نده‌ هه‌له‌ و که‌م و کورپان
هه‌یه‌ که‌ نه‌ یان‌په‌رژێته‌ سه‌ر برا موسلمانەکانیان:

* قيل للربيع بن الخيثم - رحمه الله - الا تذكر الناس؟ فقال: ما انا عن نفسي براضٍ
فاتفرغ من ذمها الى ان اذم الناس، ان الناس خافوا الله من ذنوب الناس وأمنوه على
ذنوبهم).^۲

واته: به‌خوێناس و صالح - په‌بیعی کورپی خه‌یسه‌میان ووت: قه‌د باسی خه‌لکی
ناکه‌یت؟ ئەویش له‌وه‌لامدا فه‌رمووی: من له‌نه‌فسی خۆم رازی نیم تا واز له‌ زه‌مکردنی
به‌ینم و ده‌ست بکه‌م به‌ زه‌م کردنی خه‌لکی، سه‌یره‌ خه‌لکی باسی خه‌لکانی تر ده‌که‌ن
چونکه‌ خه‌میانه‌ نه‌که‌ونه‌ به‌ر سزای خوا به‌لام بی‌خه‌من له‌خۆیان که‌ بکه‌ونه‌ به‌ر سزای
خوا!!!.

(الله اکبر) برایان و خوشکانی صالحم، دنیای صالحان چەند سپی و بیگه‌رده‌ هه‌موو
موسلمانێکیان خۆش ده‌وێت و دلایان زۆر سافه‌ به‌رامبه‌ریان و به‌سۆزو میهره‌وه‌ بۆیان
ده‌پوانن ئیتر با زۆلم و سه‌ته‌میشیان به‌رامبه‌ر بکه‌ن ئەمان هه‌ر دوعای خێریان

۱ صفة الصفوة (۲/ ۲۵).

۲ صفة الصفوة (۲/ ۳۷).

بۆده‌که‌ن: ده‌ی باسه‌رێک له‌ سه‌رمه‌شقیکی تری صالحان بده‌ین که ناوی ابراهیم التیمی به‌ - په‌حمه‌تی خوای لی بی- :

* قال العوام بن حوشب: ما رأيت رجلاً قط خيراً من ابراهيم التيمي - رحمه الله - إذ سمعته يقول: ان الرجل يظلمني فارحمه).^۱

واته: عه‌وامی کوپی هه‌وشه‌ب ده‌لی: تا ئیستا که سم نه‌دیوه‌ چاکتر بی له‌ ابراهیم التیمی - په‌حمه‌تی خوای لی بی- خۆم گویم لیتی بوو ده‌یفه‌رموو: خوايه‌ فلان که‌س ناهه‌قیم پی ده‌کات ده‌ی خوايه‌ گیان په‌حمی پی بکه‌یت و لیتی خۆش به‌ !! .!

ئه‌وه‌ش به‌شیکه‌ له‌ خۆشه‌ویستیت بۆ موسلمانان که‌ هه‌زنه‌که‌یت خۆتیان لی جیا بکه‌یته‌وه‌ و نه‌ته‌ویت له‌وان زیاتر بیت و ژيانت له‌وان خۆشتر نه‌بیته‌ - نابیت وه‌ک به‌رپرسه‌کانی ئه‌مڕۆ که‌س نه‌تبینی نه‌وه‌ک بچیته‌ پیزی خه‌لکه‌ عامه‌که‌وه‌ !! به‌لکو هه‌موو به‌رپرسان ده‌بیته‌ له‌خزمه‌تی عمری کوپی خطابدا چۆک دابه‌ن و وانه‌یه‌کی له‌لا بخوینن له‌ خۆجیا نه‌کردنه‌وه‌ی له‌ خه‌لکی ناست نزمه‌کان:

* عن زيد بن أسلم عن أبيه قال: نحروا يوماً من أيام جزوراً فاطعمها الناس وفرعوا لعمر بن الخطاب -رضى الله عنه- طيبها، فأتى به فاذا قدر من سنام و من كبد، فقال: أتى هذا؟ قالوا: يا امير المؤمنين من الجزور التي نحرنها اليوم.

قال: بخ، بخ، بئس الوالي انا، ان اكلت أطيبها واطعمت الناس كراديسها، ارفع هذه الحفنة هات لنا غير هذا الطعام فأتي بخبز وزيت فجعل يكسر بيده ويثرد ذلك الخبز).^۲

واته: زه‌یدی کوپی ئه‌سه‌لم له‌ باوکیه‌وه‌ ده‌گێڕیته‌وه‌ که‌ وتوویه‌تی: پۆژی له‌ پۆژان کۆمه‌لی و لاخی قوربانیان سه‌ربرپی و ده‌رخواردی خه‌لکی دراو ناوسک و سی و جگه‌ره‌که‌یان به‌تایبه‌تی ئاماده‌ کرد بۆ عمری کوپی خطاب-خوای لی پازی بی- و ئه‌ویش فه‌رمووی: ئه‌مه‌تان له‌کوی هیناوه‌؟ ووتیان: ئه‌ی ئه‌میری باوه‌رداران هی ئه‌و و لاخانه‌ بوو که‌ ئه‌مڕۆ سه‌رمان برین.

۱ صفة الصفوة (۴۳/۳)

۲ صفة الصفوة (۱۴۷/۱)

ئەویش فەرمووی: باه، باه، چ سەرکرده‌یه‌کی خراپم ئەگەر من سی وجگەرە خۆشه‌گه‌ی بخۆم و که‌چی ئیسقان و لاپه‌وگه‌کانی بده‌م به‌خه‌لگی، ئەم خواردنە لابەن لە بەر دەستەدا و خواردنی ترم بۆ بێنن، و ئەوانیش تەنها نان و پۆنیان هەبوو بۆیان هینا و ئەویش دەستی کرد بە (ترینکردن - تیگوشه) و پاشان ئەوه‌ی خوارد!! .

صالحان ئیسراحت و بێوه‌یی خۆیانمان ناوی له‌کاتی‌کدا ببینن برا موسڵمانه‌کانمان له‌ناو نارپه‌حه‌تی و ئەشکه‌نجه‌و نازارا بژین و هه‌ول دده‌ن ئەوانیش به‌شدارێ ئه‌و نارپه‌حه‌تی و ناخۆشیانه‌یان بن.

له‌ر‌وه‌ه‌وه‌ ملیۆنیه‌گه‌ی ساڵی ۱۹۹۱دا له‌پ‌رۆژیکێ ساردو باراناویدا هه‌موو گه‌لی کوردستانی عێراق په‌ویان کرد بۆ ئێران و تورکیا و برا موسڵمانه‌ کورده‌کانی ئێران بۆ ئەوه‌ی به‌شدارێ غه‌م و نه‌هامه‌تی برا عێراقی یه‌کانیان بن له‌و شه‌وه‌دا هه‌یان بووه‌ تا به‌یانی له‌ هه‌شه‌گه‌ی خۆیاندا له‌بەر باران وه‌ستاون و نه‌چوونه‌ ته‌ ژوره‌وه‌.

له‌ سه‌رده‌می پێغه‌مبه‌ری خوادا هاوه‌لان- خویان لێ پازنی بێ- له‌ناو ئەشکه‌نجه‌و سزا و نازاردا بوون به‌لام یه‌کێ له‌ هاوه‌لان که‌ ناوی (عوسمانی کورپی مضغون) بوو که‌س پێی نه‌ده‌وی‌را و که‌س سزای نه‌ده‌دا به‌لام ئەو به‌و کاره‌ دلخۆش نه‌بوو به‌لکو با بزانی چێ کرد؟! .

* عن عثمان قال: لما رأى عثمان بن مضعون - رضى الله عنه - مافيه أصحاب رسول الله من البلاء، وهو يغدو ويروح فى أمان من الوليد بن مغيرة، قال: والله ان غدوتي ورواحي اماناً بجوار رجل من أهل الشرك واصحابي واهل ديني يلقون من الأذى والبلاء ما لا يصيبني لنقص طبير فى نفسي، فمشى الى الوليد بن مغيرة فقال له: يا ابا عبد الشمس وقت ذمتك قد رددت اليك جوارك، قال لم يا ابن أختي؟ لعله أذاك أحد من قومي، قال كلا ولكن ارضى بجوار الله - عزوجل - ولا أريد ان أستجير بغيره).

واته: كاتى عثمانى كورپی مه‌زغون- خوی لێ پازنی بێ- بینى وا خوشک و برا موسڵمانه‌کانی به‌ده‌ستی بته‌رستانه‌وه‌ ئەشکه‌نجه‌و سزا ده‌درێن به‌لام ئەم له‌ژێر

سایه‌ی - نه‌مانی - وه‌لیدی کورپی موغیره‌دا - ده‌هات و ده‌چوو که‌س په‌نجه‌ی بۆنه‌ده‌برد و نه‌شکه‌نجه‌ نه‌ده‌درا.

به‌خۆی ووت: من نه‌م بئ وه‌ییه‌م له‌ژێر سایه‌ی بته‌رستێکدا شتیکی عه‌یبه‌و که‌می یه‌ بۆمن که‌ براكانم له‌ هاونا‌ینانم به‌رده‌وام نه‌شکه‌نجه‌و ئازار ده‌درێن به‌لام من دێم و ده‌چم که‌س ده‌ستم بۆ درێژ ناکات نه‌مه‌ بۆمن زۆر عه‌یبه‌یه‌!

بۆیه‌ پۆیشت بۆلای وه‌لیدی کورپی موغیره‌و پیتی ووت: نه‌ی باوکی (عبد الشمس) زۆر سوپاسته‌که‌م ئیتر نه‌مانه‌که‌ت بۆ ده‌گێرمه‌وه‌، نه‌ویش پیتی ووت: هیچ بووه‌ براكانم خۆم؟ له‌وانه‌یه‌ که‌ سێک له‌هۆزه‌که‌م ده‌ست درێژیان بۆ کردبیت؟! .

عثمان ووتی: نه‌خێر، به‌لکو من ته‌نها حه‌زده‌که‌م له‌ په‌ناو سایه‌ی خوای عزوجل دایم و له‌ژێر هیچ په‌نایه‌کی تردا نه‌بم.

(نه‌بو دوجانه‌) - خوای لی پازی بئ - له‌کاتی سه‌ره‌ مه‌رگدا زۆر زۆر پوی خۆش بوو کاتی پرسیاریان لیتی کرد ووتی نه‌مه‌ هۆیه‌که‌یه‌تی:

* عن زيد بن أسلم قال: دخل سماك بن خرسة على ابي دجانه وهو مريض وكان وجهه يتلهل، فقيل له: ما لوجهك يتلهل؟ قال: مامن عملي شيء أوثق عندي من إثنين: اما أحدهما فنكنت لا أتكلم فيما لا يعنيني، واما الآخر فكان قلبي للمسلمين سليماً).

واته: سه‌ماکی کورپی خه‌رسه‌ چوون بۆ سه‌ردانی -ابی دجانه - خوای لی پازی بئ. که‌ له‌سه‌ر جیگا که‌ وتبوو له‌سه‌ره‌مه‌رگدا بوو، ده‌بیینی ده‌م وچاوی وه‌ک گول گه‌ش ده‌بیتته‌وه‌! عه‌رزیا‌ن کرد: هۆی چی یه‌ وا ده‌م وچاوت وه‌ک گول خۆی ده‌نوینتی و پوت خۆشه‌؟

فه‌رمووی: ته‌نها دوو کرده‌وه‌م له‌ناو هه‌موو کرده‌وه‌کانمدا زیاتر دل‌م پیتی خۆشه‌: یه‌که‌ میان: له‌ مه‌سه‌له‌یه‌کدا قسه‌م نه‌کردوه‌ که‌ په‌یوه‌ندی به‌منه‌وه‌ نه‌بوو بیت. دووه‌م: دل‌م به‌رامبه‌ر موسلمانان پاکه‌ و هیچم نی یه‌ به‌رامبه‌ر هیچ کام له‌ موسلمانان.

ئەمەش سێیەم کەسەکه‌ی ئیسلامە دوا‌ی پێغه‌مبەرەکه‌ی و عمری کوپی خطابە و
 حەزەدەکات موسلمانێک لە قەهەزی دیلی پزگار بکات لەهەموو دورگە‌ی عەرەب خۆش
 ترە لەلای:

* اخرج ابن ابی شیبە عن عمر بن الخطاب -رضی الله عنه- قال: لأن استنقذ رجلاً
 من المسلمين من ایدی الکفار احب الي من جزيرة العرب^١

واتە: عمری کوپی خطاب -خوای لێ پازی بێ- فەرموویەتی: تەنھا یەک موسلمان
 لە دەستی کافران پزگار بکەم لەوهم پێخۆشترە هەموو جەزیرە‌ی عەرەبی هی من بێ.
 صالحان پەرحمەتی خویان لێ بێ- بەپادەیه‌ک خوشک و برا موسلمانەکانیان خۆش
 دەوێت کە حەزناکەن قازانجی زۆر بخەنە سەریان و شت هەلناگرن بۆ کاتی گرانی، تا
 ئەوکاتە بەنرخێکی زیاتر پێیان بفروشن، ئەم وانە‌یەش لە مسوهره‌وه فێر دەبین بزانی
 چۆن بوو:

* عن محمد بن سعد قال: احتكر المسور بن مخرمة فرأى سحاباً من سحب الخريف
 فكرهه، فلما أصبح أتى السوق فقال: من جاءني وليته، فلما بلغ ذلك عمر بن الخطاب -
 رضی الله عنه- فأتاه السوق فقال: أجننت يا مسور؟ فكرهت ماينفع الناس ان اربح
 فيه، فقال جزاك الله خيراً^٢.

واتە: محمدی کوپی سەعد دەگێڕێتەوه و دەلێ: هاوێلی بەپێزی پێغه‌مبەری خوا
 میسوه‌ری کوپی مەخرمە- خوای لێ پازی بێ- هەندێ خوار دەمەنی هەلگرت تا
 پاشان بە پارە‌ی باش بیفروشیته‌وه، لەو ماوه‌یه‌دا هەورێکی بینی لە هەوره‌کانی پایز
 پێ‌ی ناخۆش بوو- کەوا دیاره‌ باران دەباری و دانەوتێله‌کانی ئەم پارە‌یه‌کی زۆر
 ناکات!!

کاتی بەیانی داهاات لەگەڵ خۆی بردی بۆ بازار و هاواری کرد: هەرکەسی بێت لەم
 خواردنە‌ی پێ‌ دەبەخشم! کاتی ئەو هەواله‌ گەیشته‌ عمری کوپی خطاب (خوای لێ
 پازی بێت) چوو بۆلای بۆ بازار و پێ‌ی فەرموو: ئەو تێک چوویت ئە‌ی میسوه‌ر؟

١ حياة الصحابة (٢/١٨٠).

٢ صفة الصفة (٢/٦٤)

ووتی: نه‌خێر ئه‌ی ئه‌میری باوه‌رداران به‌لکو هه‌وێرێکم بینی هات پێم ناخۆش بوو، سه‌یر بوو ئه‌وه‌ی که‌ک و سوودی موسڵمانانی تێدایه‌ من پێم ناخۆش بوو ئه‌وه‌وره‌ بیت و باران بباریت! تا قازانجیکی زیاتر بکه‌م، عمیریش فه‌رمووی پێی: ده‌ی خوای گه‌وره‌ پاداشتت بداته‌وه‌.

صالحان .. ته‌نانه‌ت رقیان له‌ موسڵمانه‌ گوناها‌به‌ره‌کانیش نی یه‌! و پشتیان لێ هه‌لناکه‌ن و له‌هه‌موو کۆپو دانیشتنیکدا زه‌میان ناکه‌ن! ئه‌مه‌ بۆ موسڵمانه‌ خراپ و گوناها‌به‌ره‌کان ئه‌ی ده‌بێ گوناھی من و تو چه‌ند گه‌وره‌ بێ که‌ جاری واهیه‌ رقیان له‌ موسڵمانیکی په‌وشت به‌رزی چاکه‌ کاره‌!!؟

ده‌ی با سه‌رێک بده‌ین له‌ قوتابخانه‌ ناوازه‌که‌ی (بێن مسعود) بزانی له‌ م باره‌یه‌وه‌ ئیواره‌ کۆرپێکمان بۆ ناگریت و سوو بارانمان ناکات؟:

* عن ابن مسعود - رضی الله عنه - قال: اذا رأيتم احاكم قارفاً ذنباً فلا تكونوا أعواناً للشيطان عليه، تقولون اللهم اخزه اللهم العنه، ولكن سلوا الله العافية، فانا اصحاب محمد كنا لانقول في أحد شيئاً حتى نعلم على مايموت.^۱

واته‌: عبدالله ی کۆپی مسعود (خوای لێ پازی بێ) ده‌فه‌رموویت: هه‌رکاتی برا موسڵمانه‌که‌تان بینی تاوان و گوناھی ده‌کات، ئیوه‌ش مه‌بن به‌هاوکاری شه‌یتان له‌دژی ئه‌و براهه‌تان و پێی بلێن: ئه‌ی خوا سه‌رشۆپی بکه‌یت! و ئه‌ی خوا نه‌فه‌رتی لێ بکه‌یت، به‌لکو داوای بێ وه‌یی بۆخۆتان و ئه‌ویش بکه‌ن له‌نزیک بوونه‌وه‌ له‌گونا‌ه‌ و تاوان.

چونکه‌ ئێمه‌ی هاوه‌لانی محمد ده‌ربه‌اره‌ی هه‌یج تاوانبارێک هه‌یج حوکمی‌کمان ده‌رنه‌ده‌کرد تا نه‌مانزانیاه‌ له‌سه‌ر چ په‌وشت و پێبازێک گیانی ده‌سپارد.

به‌شي پيڻجه‌م مزگهوت جي ژوانگه‌ي صالحان

۱- ريزو حورمه‌تي مزگهوت:

۲- صالحان نويڙي جه‌ماعه‌ت به‌هيچ شتيڪ ناگورنه‌وه:

يه كه م

پريزو حورمه تي مزگهوت

مزگهوت له بهرنامه ي ئيسلامدا گرنگيه كي نه وتوي هه يه كه به پله ي يه كه م ديت، پيغه مبهري ئيسلام (ﷺ) نه م گرنگيه مه زنه ي شوينه واري مزگهوت ي به كرده وه نيشاني هاوه له به پريزه كاني دا به وه ي كه له گه ل گه يشتن ي به شاري مه دينه يه كه مين ئيشي كه پي يه هستا دروست كردني مزگهوت بوو.

گرنگي دان به مزگهوت و ئاوه دان كردنه وه و قه ره بالغ كردني به لگه ي حاشا هه لنه گري بووني باوه پري راسته قينه يه به خواي تاك و ته نهاو پوژي قيامهت وه كه له قورئاندا هاتوه:

* قال الله عزوجل: ﴿إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسْجِدَ اللَّهِ مَنَ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ﴾^۱.

واته: ته نها و ته نها ئه و كه سانه مزگهوت كاني په روه ردگار ئاوه دان ده كه نه وه كه باوه پريان به خواو به پوژي دوايي هه يه ...

صالجان - په حمه تي خوايان لي بي - مزگهوتيان زود خوش ويستوهه و كاته بوش و بي كاره كانيان له مزگهوتدا به سه ربردوه، رقيان له گه پاني بازار بووه مه گه ر بو كرپني پيداويستي، چونكه خوشه ويسترين جيگايه له لاي په روه ردگار:

* عن ابي هريرة (رضي الله عنه) ان النبي (ﷺ) قال: احب البلاد الى الله مساجدها و ابغض البلاد الى الله أسواقها^۲

۱ سورة (التوبة) آية (۱۸).

۲ رواه مسلم في المساجد (۲۷۸) رياض الصالحين.

واته: ئه بو هورهیره- خوی لئ پازی بی- له پیغه مبهروهه (ﷺ) ده گپرتیه وه که
 فهرمویه تی: (خۆشه ویستترین پارچه زهوی له لای پهروهردگار مزگهوته کانه و
 قیزه وه نترین جیگایش له لای پهروهردگار بازاره کانه.

براو خوشکی- صالحم- که ماده م به ته مان ببنه ئه ندای کاروانه موباره که که ی
 صالحان دهی چاویک له گه وره پیاو صالحی ئیسلام بکن- عمری کوپی خطاب- خوی
 لئ پازی بی- نه زری کردبوو له سه ر خۆی هه موو پۆژنیککی هه ینی مزگهوتی
 ده رازنده وه و خاوینی ده کرده وه و بۆن خۆشی ده کرد:

ئهی تو هه رگیز به خه یالتا هاتوه ته نها جاریک گسک و ماسیحه یه ک هه لبگریت و
 مزگهوتی گه ره کی خۆتان پاک و خاوین بکه یته وه؟

* عن ابن عمر (رضی الله عنه) ان عمر- رضی الله عنه- کان یعمر مسجد رسول الله
 کل جمعة).^۱

واته: عبدالله ی کوپی عمر باسی باوکی نازیزیمان بۆ ده کات و ده فه رمویت: عمر
 هه موو پۆژنیککی هه ینی مزگهوته که ی پیغه مبهری خوی ئاوه دان ده کرده وه به خاوین
 کردنه وه و بۆن خۆش کردنی.

هه ر له بهر به پیزی و گه وره یی مزگهوته کان بوو که هاوه لان نامۆژگاری یه کتریان
 ده کرد که تابۆتان ده کریت له ماله کانی خوادا بمیینه وه..

ئایا برای صالحم هاتوه به خه یالتدا له غه ییری کاتی نوێژه فه رزه کان سه ردانی
 ماله کانی خوا بکه ییت:

* عن عبدالرزاق قال: ان ابا الدرداء- رضی الله عنه- کتب لسلمان الفارسی- رضی
 الله عنه- : يا أخى لیکن المسجد بیتک فإني سمعت رسول الله (ﷺ) یقول: (المسجد
 بیت کل تقی وقد ضمن الله- عزوجل- لمن كانت المساجد بیوتهم: بالروح والرحمة
 والجواز علی الصراط الی رضوان الله- عزوجل-).^۲

۱ رواه ابو یعلی، حیاة الصحابة بهرگی (۳/ ۴۱۹)

۲ رواه الطبرانی فی الکبیر.

واته: عبدالرزاق له (مصنف) دا هیناویه تی که هاوه لی شارهزا و خوینده واری پیغه مبه رمان (ﷺ) نه بو دهر داء-خوای لی پازی بی- نامه یه کی نووسی بو سه لمانی فارسی (خوای لی پازی بی) و پی پی فه رموو: نه ی برای موسلمانم با مزگهوت جیی حه وانه وه و هه وارگه ت بی. چونکه له پیغه مبه ری خوام بیستوهه (ﷺ) فه رموو یه تی: مزگهوت مال و جی حه وانه وه ی گشت له خوا ترس و به ته قواکانه، خوای (عزوجل) یش بو نه وانه ی مزگهوت مالئانه حه وانه وه و سۆز به زه یی و په پینه وه له پردی (سیرات) به ره و په زامه ندی خوئی بو مسۆگه ر کردون.

نه ی براو خوشکی صالحم نه زانن بی ناگایی و خو خه له فانندن له خوا له چی به وه سه ره هه لده دات؟ نه م وه لاهه له کوپه گه وره ژیره خواناسه که ی علی کوپی نه بو طالب و خه لیفه ی پینجه می نیسلام وه ربگرن:

* سأل امیر المؤمنین علی بن ابی طالب - رضی الله عنه - ابنه الحسن عن الغفلة؟ قال: تركك المسجد و طاعتك المفسد).^۱

واته: نه میری باوه پرداران و نامۆزا نازداره که ی سه روه رمان علی کوپی نه بو طالب- خوای لی پازی بی- پۆژیک له کوپی گه وره ی خوئی حه سه ن دهر باره ی غه فله ت و بی ناگایی ده پرسیت؟ و نه ویش له وه لامدا ده فه رمویت: پی برین له مزگهوت و ازهینان له نوژی جه ماعت و هه روه ها گوپرایه لی کردنی که سانی که نده ل و خراپه کاره .

صالحان زور دلخۆش و فه رحان ده بن به هاتن بو مزگهوت و مانه وه و دانیشتن و خه وتن له مزگهوتدا- چونکه برای صالحم هه موو چرکه یه کی بوونت له مزگهوتدا به چاکه و به ندایه تی بووت ده نوسریت و ده خیلت بم نه یگورپیته وه به بازارو چاخانه و پارک و به رده می شاشه ی ته له فزیۆن و کۆمپیوته ر!

بروانه ره بیعی کوپی خه یسه م- په حمه تی خوای لی بی چ وانه یه کمان پی ده لیته وه له م باره یه وه:

۱ الحسن بن علی (رضی الله عنهما) للصلابي ۱۹۸۸.

* عن بشر بن الحارث الحافي، قال الربيع بن الخيثم - رحمه الله - انا بعصافير المسجد آنس مني باهلي).^۱

واته: بشری حافی - په حمه تی خوی لی بی - دهر باره ی په بیعی کورپی خه یسه م ده لی جار یکیان فهرمووی: من به چوله که کانی مزگهوت زیاتر دلخوش و مه سرورم تا به مال و منداله که م.

صالحان په روه رده ی ناو حه رده می مزگهوت بوون و له وی قورئانیان خه تم کردوه و پایه کانی ناو مزگهوت شایه تی نه و راستی یه ن بویان، ده ی با من و توش هه مان پیگا بگرینه بهر تا کاروانی صالحان بی کاروانچی نه مینیتته وه:

* قال جعفر: سمعت ثابت البناني يقول: ما تركتُ في المسجد الجامع سارية الأ وقد ختمتُ القرآن عندها وبكيت).^۲

واته: جه عفر ده لی: له سابت ی به نانیم بیست ده یه رموو: له م مزگهوت ه گوره یه دا هیچ کولکه یه ک نه ماوه که له بنیدا قورئانم خه تم نه کردییت و له سایه یدا تیر نه گریابم. هه ر له بابی خوشه ویستی مالی خوی گوره پیاو صالحیکی تری نیسلام که ناوی موسعیری کورپی کدومه و وانه یه کی زور کاریگری تر پیشکه شی هه وادارانمی مالی خوا ده کات و ده لین کاتی چوونه مزگهوت گریاوه و کاتیکیش هاتوته دهر وه گریاوه ده لی پر بووه:

* عن مسعر بن کدام - رحمه الله - يقول: (لولا أُمي لما فارقت المسجد إلا لما لا بد منه وكان ان دخل بكي وان خرج بكي وان جلس بكي).^۳

واته: موسعیری کورپی کودام - په حمه تی خوی لی بییت - ده فهرمویت (له بهر خاتری دایکم نه بوايه - که پیویسته بچم بو خزمهت کردن و سهردانی - هه رگیز له مزگهوت نه ده هاتمه دهر وه مه گه ر بو کاریکی زور پیویست).

۱ صفة الصفوة (۲/ ۴۱).

۲ صفة الصفوة (۲/ ۱۷۶).

۳ صفة الصفوة (۲/ ۸۶).

ئەم پیاوھ صالحە ھەركاتی بچوایەتە مائی خوا دئی پڕ دەبوو دەگریا، و ھەركاتیكیش لە مزگهوت بچوایەتە دەرەوھ دووبارە دئی پڕ دەبوویەوھ و دەگریا و کاتیكیش لە مزگهوت دابنیشتایە دەگریا.

براو خوشکانی صالحم، ئەگەر بۆتان دەكریت ببە بانگ بیژیان خزمەتکاری مزگهوت بئ دوو دئی بیکەن ئەو ھەلیكە دوبارە نابیتەوھ چونکە ھەموو خەلکی ھەز بەو دەگەن خزمەتی كۆشکی سەرۆك كۆمار بکەن و ببە خاوین کەرەوھ و ببە جار دەری پاشا! ئەی من و تۆ لەگەڵ خوادا دەبی چۆن بین؟:

* عن عثمان بن عمران قال: قال سويد بن غفلة (رحمه الله): (لو استطعت ان اكون مؤذن الحي لفعلت).^۱

واتە: عثمانی كۆپی عمران بۆمان دەگێریتوھ كە پیاو چاك و گەرە صالحی ئوممەت - سوھیدەھ كۆپی غەفلە (پەحمەتی خوای لی بییت) دەفەر مویت: ئەگەر بمتوانیایە و بوارم ھەبوایە ببە بانگ بیژی مزگهوتی گەرەك، بی دوو دئی دەمکرد.

ئایا برای خوینەرم زانیوتانە كە موسلمان بەدریژیایی ئەو ماوھییە لە مزگهوت دەمینیتەوھ حسابی نوێژ كەری بۆ دەكریت و لەنوێژدایە تا دەپواتە دەرەوھ؟ ئیتر با دایشنیشی یان بخەویت یان كتیب یان ھەر كاریکی تری پەوا ئەنجام بدات حسابی نوێژی بۆ دەكریت:

* عن ابي هريرة - رضی اللہ عنہ - ان رسول اللہ (ﷺ) قال: (لا يزال احدكم في صلاة مادامت الصلاة تحبسه، لا يمنعه ان يتقلب الى أهله الا الصلاة).^۲

واتە: ئەبو ھورەیرە - خوای لی پازنی بی - لە پیغەمبەری خواوھ (ﷺ) دەگێریتەوھ كە فەر مویەتی: ھەر كەسی لەئێوھ لە مزگهوت بمینیتەوھ و چاوەپوانی نوێژی بەكۆمەڵ

۱ صفة الصفوة (۱/۳۶۲)

۲ متفق عليه البخاري (۶۵۹) مسلم ۶۴۹.

بکات نه وه حسابی نوپژگه‌ری بو ده‌کریت که ماده‌م له‌به‌ر خاتری نوپژگه‌کی دلئی نایه هه‌ستیت و بچیتته‌وه بو مال.

هه‌وادار و دۆستانی مالی خوا هه‌میشه مزگه‌وت به پاک و ته‌میزی و خاوین پاره‌گرن و له‌ماله‌کانی خۆیان زیاتر پاک و ته‌میزی ده‌پاریزن و نه‌گه‌ر توپکله گوله به‌پۆژه یان هه‌ر شتیکی تر به‌سه‌ر فهرشه‌کانه‌وه ببینن بی ده‌نگ هه‌لیده‌گرن و ده‌یخه‌نه گیرفانیان و دواتر له‌ده‌ره‌وه‌وه‌وه فپئی ده‌ده‌ن، نه‌ی نه‌گه‌ر خۆیان پیسیان کربئی چی ده‌که‌ن؟ :

* عن یزید بن خصیصه قال: تنخم أنس بن مالک-رضی الله عنه- من مسجد ونسی ان یدفنها، ثم خرج حتی جاء الی أهله فذکرها، فجاء بشعلة من نار فطلبها حتی وجدها ثم حفر لها فاعمق فدفنها).

واته: به‌زیدی کورپی خه‌سیسه ده‌گپرتته‌وه و ده‌لئی: جاریکیان نه‌نسه‌سی کورپی مالیک- خوای لی پازی بی- له‌مزگه‌وتدا به‌تخه‌می کرد به‌لام له‌بیری چوو بیکات به‌ژیر خۆله‌وه و گه‌پایه‌وه مال‌وه و له‌وی بیری که‌وته‌وه، خیرا به‌و تاریکی به‌چلۆسکیکی گرت به‌ده‌ستی به‌وه و چوو بو مزگه‌وت و زۆر بۆی گه‌را تا دۆزیه‌وه و چالئیکی قولی بو هه‌لکه‌ند و کردی به‌ژیر خۆله‌وه.

خوشک و برای صالحم مزگه‌وت جیگایه‌کی نه‌وه‌نده دلگیره، مه‌گه‌ر دل‌ه‌کانمان ژه‌نگ و ژیوار گرتبیتی و دل‌مان پره‌ش بوو بیتته‌وه- نه‌گینا دل‌مان نایه بیینه‌وه‌وه لئی و سه‌فوانی زوه‌ری له‌م ئیواره کۆرده‌دا نه‌م وانه‌یه‌مان فیر ده‌کات:

* عن ابي علقمة المزيني قال: كان صفوان بن سليم الزهري -رحمه الله- لا يكاد يخرج من مسجد النبي (ﷺ) فإذا اراد ان يخرج بكى وقال: أخشى ان لا اعود إليه).

واته: نه‌بی عه‌لقه‌مه‌ی موزه‌ینی ده‌لئی: سه‌فوانی کورپی سه‌لیم ی زوه‌ری له‌ مزگه‌وته‌که‌ی پیغه‌مبه‌ر نه‌ده‌چوو ده‌ره‌وه، و هه‌رکاتی بجوايه‌ته ده‌ره‌وه بو کاری

پیویست دهستی دهکرد به‌گریان و ده‌یفه‌رموو: زۆر نه‌ترسم جارێکی تر نه‌گه‌رێمه‌وه بۆلای، واته بمرم.

نه‌مه‌ش مالیکی کۆپی دیناره- په‌حمه‌تی خوای لی بی- وانیه‌ک فییری عوشاکی مزگه‌وته‌کان ده‌کات و به‌وته‌یه‌کی کورت تام و چێژی مانه‌وه له‌مزگه‌وتدا بۆ تازه صالحان پوون ده‌کاته‌وه:

* عن مالك بن دينار - رحمه الله - قال: يا إخوتاه بحق أقول لكم: (لولا البول ما خرجت من المسجد).^۱

واته: مالیکی کۆپی دینار گه‌وره صالحی شاری به‌سره (په‌حمه‌تی خوای لی بیته) پوو ده‌کاته هاو‌پێکانی و خۆشه‌ویستی مزگه‌وتیان تیدا ده‌پوینیت و ده‌فه‌رمویت: ئه‌ی برا شیرینه‌کانم به‌راستی کاتی پیتان ده‌لیم: نه‌گه‌ر میز بیهیشتایه‌ هه‌رگیز له‌ مزگه‌وت نه‌ده‌چوو مه‌ ده‌ره‌وه.

خوشک و براییانی صالحم بۆ نه‌وه‌ی کاروانی صالحان وه‌رت بگرن و له‌گه‌ڵ خۆیاندا تبه‌ن هه‌رکاتی بویته‌ میوانی خوا و چویته‌ یه‌کی له‌ ماله‌کانی ده‌خيلت بم جگه‌ له‌ نوێژ قورئان خویندن و زیکرکردن و نامۆژگاری و وانیه‌ی به‌سود یان بێرکردنه‌وه‌و بی ده‌نگی - هه‌چ ووشه‌یه‌ک له‌ کاروباری دنیا‌ی تیدا باس نه‌که‌یت و چونکه‌ دنیا‌ی ده‌ره‌وه مه‌جالی باشی تیدایه‌ بۆ باسی دنیا و سیاسه‌ت و کاروباری ولات و کرپین و فرۆشتن، نه‌وزاغی- په‌حمه‌تی خوای لی بی- باسی پیاو صالحیک ده‌کات بزانی چۆن باسی ده‌کات؟

* عن عقبه بن علقمة قال: سمعت الأوزاعي - رحمه الله - يقول: كان عبدة - رحمه الله - إذا كان في المسجد لم يذكر شيئاً من أمر الدنيا).^۲

۱ صفة الصفوة (۲/ ۱۹۲).

۲ صفة الصفوة (۲/ ۱۹۲).

واته: عقبه‌ی کوپی علقه‌مه ده‌لی: گویم له زانای گه‌وره‌ی شام نه‌بو عه‌مری نه‌وزاعی بوو ده‌ریاره‌ی- عبده- خوا ناس و صالحی شاری دیمه‌شق ده‌یفه‌رموو: هه‌رکاتیک بچوایه‌ته ناو مزگه‌وته‌وه ئیتر به‌هیچ شیوه‌یه‌ک شتی دنیایی باس نه‌ده‌کرد. خوشکانی موسلمانان له بواری خۆشه‌ویستی مزگه‌وتدا پیشه‌نگ بوون و به‌کرده‌وه وانهی ئه‌وینداری مالی خویان به‌تازه‌ی صالحان وتۆته‌وه:

* عن عبدالعزیز بن أبي الرواد قال: دخل قومٌ حجاج مكة ومعهم امرأة تقول: أين بيت ربي؟ فيقول: الساعة ترينه، فلما راؤه قالوا: هذا بيت ربك أترينه؟ فخرجت تشتد وتقول: بيت ربي! بيت ربي! حتى وضعت جبهتها على البيت، فوالله مارفعت الأمانة^۱.
واته: عبدالعزیزی کوپی ئه‌بی پرواد ئه‌لی: کۆمه‌لی حه‌جاج به‌ره‌و شاری مه‌که‌کی پیروژ که‌وتنه‌ی ئه‌و ئافره‌تیکیان له‌گه‌لدابوو، هه‌موو جارێ ئه‌و ئافره‌ته‌ ده‌پیرسی لێیان: ماله‌که‌ی په‌روه‌ردگارم له‌کوی یه‌؟

ئه‌وانیش پێیان ده‌ووت: هه‌ر ئیستا ده‌بیینی په‌له‌ مه‌که‌!، کاتی له‌دوره‌وه مه‌که‌ ده‌رکه‌وت وتیان ئانه‌وه ماله‌که‌ی په‌روه‌ردگارته‌ ئایا ده‌بیینی؟! ئه‌ویش له‌خۆشیاندا به‌توندی به‌ره‌و که‌عبه‌ رای ده‌کرد و کاتی گه‌یشت پێی پوومه‌تی خۆی نووساند پێ یه‌وه و وه‌لله‌ی سه‌ری هه‌لنه‌بهری تا گیانی پاکی سپارد و مرد، هه‌زاران سلاو بو گیانی پاکی ئه‌و خوشکه‌ نازیزه‌.

ئه‌ی عاشقانی کاروانی صالحان چ کوپن! چ کچ! ئه‌گه‌ر ئه‌تانه‌وێت بینه‌ ئه‌ندام له‌ناو کاروانه‌که‌دا باوه‌ک گه‌وره‌ پیاو صالحی ئیسلام (ثابت البنانی) بن! ئه‌زانن ئه‌و چی ده‌کرد ده‌گویی بگرن بو ئه‌م ریوایه‌ته‌:

* قال حميد: كنا نأتي أنس بن مالك ومعنا ثابت بن مسلم فكلما مرّ بمسجد صلى فيه فكنا نأتي أنساً فيقول: اين ثابت؟ اين ثابت؟ ان ثابت دويبة أحبها^۲.

۱ صفة الصفوة (۲/۳۳۵).

۲ صفة الصفوة (۲/۱۷۶).

واته: حه مید ده لئی: جار به جار سه ردانی ئه نه سی کورپی مالیکمان ده کرد و ثابت البنانی شمان له گه ل خۆماندا ده برد بۆلای و له ریگا بماندایه به لای هر مزگوتیکدا نه ولای ده دا و دوو رکات نوژی تییدا ده کرد و پاشان به خیرایی خۆی ده گه یانده وه پیمان، و جاریکیان ئه و به و هۆیه وه جیماو ئیمه زووتر گه یشتینه خزمهت ئه نه سو و ئه ویش فه رمووی: ئه وه ثابت کوانی؟ ئه وه ثابت کوانی؟ ثابت که سیکه من زۆرم خۆش ده ویت.

برایانم ده خیلتان بم بپۆنه پیزی ئاوه دان که ران و ئاماده بووانی نوژی جه ماعت چونکه ئه زانی خوای گه وره له بهر ئه وان زه وی ژیراو ژور ناکات ده گوئی بگره بۆ ئه م فه رموده یه ی پیغه مبه رمان (ﷺ):

* عن انس بن مالك - رضی الله عنه - قال: سمعت رسول الله (ﷺ) يقول: يقول الله عزوجل انی لأهمُّ بأهل الارض عذاباً، فاذا نظرت الى عمار بیوتی والمتحابین فی، والمستغفرین بالأسفار صرفت عنهم، صرفت عنهم.^۱

واته: ئه نه سی کورپی مالیک - خوای لی پازی بی - ده فه رموویت: له پیغه مبه ری خوام بیست ده یفه رموو: خوای عزوجل ده فه رموویت: من نیاز ده که م دانیشتوانی سه ر زه وی له ناو به رم و سزایان بۆ داباریتم، به لام هر که ده پروانم بۆ ئاوه دانکه ره وانی ماله کانم و ئه وانه ی به کتریان خۆش ده وئی له بهر خاتری من، و ئه وانه شی که له کاتی سه حه ردا داوای لی بوردنم لی ده که ن ئیتر واز له و نیازم ده هینم و وازیان لی دینم.

ئهی یاران وهرن با وابه سته ی مزگه وته که ی گه ره کی خۆمان بین چونکه فریشته کان وابه سته ده بن پیمانته وه، ده ی با گوئی بگرین بۆ گه وره زانای تابعین سه عیدی کورپی موسه یب بزانی چى ده لئی؟!

* عن ابی حازم قال: قال سعید بن المسیب -رحمه الله- : إن للمساجد أوتاداً من الناس وإن لهم جلساء من الملائكة، فإذا فقدوهم سألوا عنهم، فإن كانوا مرضى عادوهم، وإن كانوا في حاجة أعانوهم).^۱

واته: ئەبو حازم دەلی: سەعیدی کورپی موسەیب (پەحمەتی خوای لی بیت) دەیفەرموو: (مزگهوتەکان کۆمەلی دۆست و وابەستەیان هەیه، و ئەوانیش کۆمەلی ھاوڕێیان لە فریشتەکان هەیه، کە هەرکاتی نەیهن بۆ مزگهوت و دیار نەبن هەواییان ئەپرسن و ئەگەر بزانی نەخۆشن سەردانیان دەکەن و ئەگەر پێداویستەکیان هەبی بۆیان جی بە جی دەکەن).

ئێمە چۆن بۆناو کاروانە موبارەکەکی صالحان دەشپین لە کاتی کەدا کە ھاوێلان ئەگەر لە جیبە ک بەرانیایەتەوێ یان لە کاری ببنایەتەوێ یە کە مین شوین دەچوونە مزگهوتەوێ و دوو پکات نوێژیان دەکرد، ئەی من وتۆ یە کسەر بۆ مالهانی خۆمان ناگەرێنەوێ !!!

* عن الشعبي قال: (كانوا إذا فرغوا من شيء أتوا المساجد)^۲

واته: زانای پایە بەرز عامیری شەعەبی -پەحمەتی خوای لی بی- کە زانایەکی هەق بیژو شوێرش گێر بوو دژی ستەمەکانی حەجاج، دەفەرمویت: ھاوێلان -خوایان لی رازی بی- ئەگەر لە کاریک ببنایەتەوێ یە کە مین جیگا بۆی دەچوون مزگهوتەکان بوو. بەتاریکی شەو پۆشتووی بۆ مزگهوت؟ و پیت هەلکەوتیبت و سەر سمتت دایبت؟ دەی مژدەت لی بی ئەم فەرمودە یە ئەتگرتەوێ:

* عن انس بن مالك عن النبي (ﷺ) قال: بشر المشائين في ظلم الليالي الى المساجد بالنور التام يوم القيامة).^۳

۱ الجامع لشعب الايمان (۵/ ۲۹۳).

۲ الجامع لشعب الايمان (۵/ ۲۹۲).

۳ الحديث اخرج البيهقي في السنن (۳/ ۶۳- ۶۴). اسناده لا بأس به.

واته: نه نه سی کوپی مالیک - خوای لی پازی بی - له پیغه مبه ری خواوه (ﷺ) ده گپرتته وه که فهرموویه تی: مژده بدن به و که سانه ی که له تاریکایی شه واندا به ره و مالّه کانی خوا ده پۆن به ده دستکه وتنی پووناکی زۆر ته واو له پۆزی قیامه تدا، که پووناکی له وی دهستی که س ناکه ویّت ودانسقه یه .

برای موسلمانم صالح بوون و وه رگرتن له زانکۆی صالحان نمره ی زۆر به رزی ده وی، ده بی هه موو هه مم و غه م و بیرو هۆشمان له لای مزگهوت بی و مزگهوت گرنگ بیّت له لامان، چونکه مزگهوت تاکه زانکۆیه که بۆ به رزی و هه لکه وتنی مرۆفه کان له ژیانداو تاکه مه ئوایه کیشه بۆ گیشتن به په زامه ندی خواو ده دستکه وتنی به هه شت بۆیه خواناسی مه زن - په بیعی کوپی خیثم - ته نها هه والی مزگهوتی پرسپوه له میوانه کانی:

* عن سفیان عن رجل من بني تمیم عن ابيه قال: جالست الربیع بن خیثم - رحمه الله - سنین فما سألتني عن شیئ مما فيه الناس الا انه قال له مرة: أمك حي؟ کم لكم مسجد؟^۱

واته: سوفیانی کوپی عویینه له پیاوکی هۆزی به نی ته میمه وه ده گپرتته وه و ده لی: چهند سالتیک له خزمهت ربیعی کوپی خه یسه مدا بووم، به هیچ جۆری ده رباره ی کاروباری ناو خه لکی هیچی لی نه پرسپوم، مه گه ر ته نها جاریک فهرمووی: دایکت ماوه؟ شاره که تان چهند مزگهوتی تیدا یه؟

کاروانی صالحان نه و که سانه وه رناگریت که (پیربوون و به سالا چوون) وایان لی بکات هاتوو چۆی مزگهوت که م بکه نه وه و زاناو خواناس - سو هیدی کوپی غه فله ده رسیکی قورسمان له م باره یه وه داده دات:

* عن الولید بن علی عن ابيه قال: کان سوید بن غفلة - رحمه الله - یؤمن فی شهر رمضان فی القیام وقد اتی علیه عشرون ومائة سنة).^۲

۱ صفة الصفوة (۲/ ۴۰).

۲ صفة الصفوة (۲/ ۱۳).

واته: وه لیدی کوپی علی له باوکی یه وه ده گپرتته وه و ده لئی: سوهیدی کوپی غه فله (په حمه تی خوی لی بیت) پیر بوو بوو ته مه نی گه یشتبووه (۱۲۰) سال که چی هاتوو چۆی مزگهوتی واز لی نه هینا بوو له په مه زانداو له نوژی ته پراویح دا پیش نوژی بۆ ده کردین.

ئه گه مرؤف به ته نها سهردانی مزگهوت بکات و له وی بواری باشی ده بیت بۆ زیاتر نوژی کردن و قورئان خویندن و زیکرو یادکردنی په روه ردگار، به لام ئه گه به دوو دوو سی سی و زیاتر بچینه مزگهوت پیکه وه قسه ده که ن و قورئان خویندن و زیکرو فکریان له بیر نامینی و ئه م وانه یه ش پیاو صالح و زانای ئیسلام (ضراری کوپی حوپه) پیمان ده به خشیت:

* عن عبدالله بن الاجلح قال: كان ضرار بن حرّة - رحمه الله - يقول لنا يوم الجمعة، لاتجئونی جماعة ولكن یجئ الرجل وحده فانکم اذا اجعتم تحدثتم، واذا كان الرجل وحده لم یخل ان یدرس جزأه أو یذکره).^۱

واته: عبدالله ی کوپی ئه جلح ده لئی: ضراری حوپره م - په حمه تی خوی لی بی - کاتی له پوژی جومعه کاندای سهردانمان ده کرد پیی ده فه رمووین: پیم خۆشه به کۆمه ل نه یه ن بۆ سهردانم به لکو خۆزگه یه ک یه ک ده هاتن بۆلام بۆ مزگهوت چونکه ئه گه به کۆمه ل بین له ناویه کا قسه ده که ن به لام ئه گه یه ک یه ک بین ئه وه باشتره چونکه بواری خه تم کردن و زیکر کردنی زیاترتان هه یه .

به سه بۆ گه وره یی مزگهوت و خۆشویستنی که هه رکه سی مزگهوتیک دروست کات خوی گه وره له به هه شتدا خانوویه کی شاهانه ی بۆ دروست ده کات،

* عن عثمان عن النبي (ﷺ) قال: (من بنى لله مسجداً بنى الله له بيتاً فى الجنة).^۲

۱ صفة الصفوة (۲/ ۷۵).

۲ رواه مسلم فى صحيحه (۳/ ۲۲۸۸).

واته: پیغمبرمان (ﷺ) فرموده‌ی: هر که سیّ مزگهوتیک دروست بکات له‌به‌ر خوا، خوایش له‌به‌ه‌شتدا کۆشکیکی بۆ دروست ده‌کات).

برای صالحم - خوا صالحت کات - ده‌خیل سه‌ده‌خیل که چوینه مزگهوت جوړی له‌به‌ندایه‌تی نه‌نجام بده نه‌گه‌ر تاقه‌تی نه‌وه‌ت نی‌یه‌ عیباده‌ت بکه‌یت هه‌ق وایه پۆله پۆت بۆ بکریت و نه‌مه‌ش پیاو صالحی به‌سره پیمان ده‌لّیت:

* دخل الحسن البصري - رحمه الله - المسجد فقعد الى جنب حلقة يتكلمون، فانصت لحدیثهم، ثم قال: هؤلاء قوم ملّوا العبادة، وجددوا الكلام أهون عليهم وقل ورعهم فتكلموا) ۱.

واته: زاناو پیاو صالحی مه‌زنی به‌سره حه‌سه‌نی به‌سری (په‌حمه‌تی خوای لی بی‌ت) چوو بۆ مزگهوت و له‌پال کۆمه‌لی که‌سدا دانیش‌ت که هه‌لقه‌یه‌کیان دروست کردبوو له‌ناو خۆیاندا قسه‌یان ده‌کرد، گوئی بۆ شل کردن، و پاشان فرمودی: ئا نه‌مانه له‌ عیباده‌ت کردن و خواناسی بی‌تاقه‌ت بوون، و وایان لی هاتوووه قسه‌ی دنیایی له‌ عیباده‌ت ئاسانتره له‌لایان وهرع و له‌خوا ترسانیان که‌م بۆته‌وه بۆیه‌ وا قسه‌ ده‌که‌ن. هاوه‌لانی پیغمبرمان (ﷺ) که سه‌رمه‌شقی صالحانی ئوممه‌ته‌که‌مانن هه‌رکاتی به‌لاو پیشه‌هاته‌ی خراپیان به‌دی کردبی‌ت وه‌ک هه‌وری ره‌ش، ره‌شه‌ بای توند، هه‌وره بروسکه‌ یان زه‌مین له‌رزه‌ یان ئاگرپژین یان لافاو یان هه‌ر شتیکی تر له‌م شیوانه که بۆنی توپه‌ بون و خه‌شمی په‌روه‌ردگاریان لی دیت..

هاوه‌لان زۆر ترساون خیرا تا‌که‌ په‌نایان ماله‌کانی خوا بوو، خۆیان ده‌گه‌یانده‌ مزگه‌وته‌کان و ته‌وبه‌و داوای لی‌خۆشبوونیان له‌خوا ده‌کرد و نه‌مه‌ش چه‌ند نمونه‌یه‌که سه‌ره‌تا سه‌رمه‌شقمان نه‌سه‌سی کوپری مالیک:

* قال عبیدالله بن النضر حدیثی أبي: انها كانت ظلمه على عهد أنس حتى كان النهار مثل الليل قال: فأتیته بعد ما أنجلت، فقلت يا أبا حمزة، هل كان یصیّبکم مثل هذا

۱ معالم فی السلوك و تزکیة النفوس، د. عبدالعزیز بن محمد العبد.

علی عهد رسول الله؟ قال: معاذ الله، ان كانت الريح لنشتد فنبتدر الى المسجد أينما يدخله
اولاً^۱.

واته: عبیدالله ی کوپی نه زرده لئی: له سه رده می نه نه سی کوپی مالیکدا - خوای لی
پازی بی - دنیا تاریک بوو پوژی پوژن وه ک شهوی تاریکی لی هات، و پاش نه وهی دنیا
پوناک بوویه وه چومه خزمهت نه نه س و لیم پرسى: نهی باوکی حه مزه، له سه رده می
پیغه مبهری خوادا (ﷺ) شتی وا پووی داوه لیتان؟ نه ویش فرموی: په نا به خوا، له و
سه رده مه دا نه گه ر بایه کی توندیش ه لئی بگردایه ه موو به په له به ره و مزگهوت پامان
ده کرد تا بزاین کاممان زوتر خوئی ده کات به مزگهوتدا.

له سه رده می زانای خواناس و صالح علی کوپی به کار - په حمه تی خوای لی بی -
ه ورئکی ره ش تیپه پی بزاین چی فرمووه له و باره یه وه:

* قال ابو زكريا الخلقاني الهمداني: كنا عند علي بن بكار - رحمه الله - فمرت
سحابة، فسألته عن شيء فقال لي: أسكت حتى تجوز هذه السحابة! اما تخشى ان يكون
فيها حجارة نرمي بها؟^۲

واته: نه بو زه که ریای هه مه دانی ده لئی: له خزمهت علی کوپی به کار دا بووین و
له وکاته دا ه ورئکی ره ش تیپه پی و منیش پرسیارئکی فیهیم لی کرد و نه ویش پیی
ووم: بی دهنگ به تا نه م هوره تی ده په پی نهی ناترسی نه م هوره به ردی پی بی و
بیارئت به سه رماندا.

۱ اخرجه ابو داود فى الصلاة (۷۰۶/۱) ژ (۱۱۹۶) الجامع لشعب الايمان (۵۶۵/۲).

۲ اخرجه ابو نعيم فى الحلية (۷/۱۰) الجامع لشعب الايمان (۵۶۶/۲)

دووه‌م

صالحان نوپژئی جماعت به هیج شتیک ناگورنه‌وه:

خوای گه‌وره و عزوجل پینج کاتی داناوه له شه‌وو پوژدا که‌تیایدا موسلمان
مواجه‌ه‌ی په‌روه‌ردگار بکات و قسه و پازی دلئی بو بدرکینئی و خوایش به‌جوانی گوئی
بو ده‌گریت و ده‌یکاته دۆستی خۆی.

به‌لام خوای عزوجل وای پی خۆشه که‌ئەم دیمه‌نه گه‌وره و قه‌شه‌نگه له‌ماله‌کانی
خۆیدا پوویدات، وه‌ک چۆن پاشا گه‌وره‌کانی دنیا هه‌ز به‌وه ده‌که‌ن له کۆشکه‌کانی
خۆی‌اندا سه‌ردان بکری‌ن و ببینری‌ن - والله المثل الأعلى -.

پیاوانی خواو صالحان نوپژئیان له‌ماله‌وه و له‌سه‌ر به‌رمال ناکه‌ن به‌لکو له‌مزگه‌وت و
له‌گه‌ل براکانیان به‌ده‌سته‌ه‌ی جمعی ده‌چنه خزمه‌ت خوای خۆشه‌ویست و پازی دلئیانی بو
ده‌درکینن..

فه‌رموون خوشک و براییانی عاشقانی ئەم کاروانه مه‌زنه بابزانی گه‌وره زاناو پیاو
چاکی ئیسلام سوفیانی سه‌وری - په‌حمه‌تی خوای لی بی - چۆن له‌م نایه‌ته قورئانی یه
گه‌یشته‌وه و چۆنی لی‌ک داوه‌ته‌وه:

* قال الله سبحانه وتعالى في كتابه العزيز: ﴿رَجَالٌ لَا لُئْلِيهِمْ تَجْرَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ

اللَّهِ﴾^۱، قال سفیان الثوري - رحمه الله - كانوا يشترون ويبيعون ولا يدعون الصلوات
المكتوبات في الجماعات).^۲

واته: له ته‌فسیری ئەو نایه‌ته پیرۆزه‌ی قورئاندا که ده‌فه‌رموویت: (پیاوانیکی
راسته‌قینه‌ی خوا هه‌ن که بازرگانی و کرپین و فروشتن له‌ذیکرو یادی خویان ناکات).

۱ سورة نور (۳۷).

۲ الجامع لشعب الايمان (۵ / ۲۷۸).

سوفیانی سهوری - په حمه تی خوی لی بی - ده فهرمویت: کړین و فروشتن ده کهن به لآم هرگیز واز له نویژه کانیان ناهینن و له مزگه و ته کاند او به جه ماعت نه نجامی ده دن.

نازیزانم کی هیه پی بلی فلان کارم بو نه نجام بده له ماله که ی خوتدا هزار دینارت پی ده دم، به لآم نه کهر له ماله که ی مندا نه نجامی بدهیت (۲۷) هزار دینارت پی ده دم!! نایا ژیرمه ندو تیگه یشتوان کامیان ه لده بژیرن نه مه ش پیغه مبه رمان (ﷺ) له فهرموده په کی صه حیجدا پوونی کردو ته وه:

* عن ابن عمر - رضی الله عنه - ان رسول الله (ﷺ) قال: (صلاة الجماعة افضل من صلاة الفرد بسبع وعشرين درجة).^۱

واته: عبدالله ی کورپی عمر - خوی لی پازی بی - له پیغه مبه ری خواوه ده گپړیته وه که فهرموویه تی: نویژیک له مزگه و تدا و به جه ماعت نه نجام بدریت (۲۷) نمره له وه به رزتره که به ته نها نه نجام بدریت.

نویژی جه ماعت به کیکه له و پینج شته گوره یه ی که هاوه لانی پیغه مبه ر (ﷺ) (خوایان لی پازی بی) هرگیز وازیان لی نه میناوه و به لکو له همووکات و وه زعیکدا ده ستیان پیوه گرتووه - ده بی نه و (۵) شته کامانه بن:

* قال الامام الأوزاعي - رحمه الله - كان يقال، خمس كان عليها اصحاب رسول الله (ﷺ) والتابعون لهم باحسان: لزوم الجماعة، واتباع السنة، وعمارة المسجد وتلاوة القرآن، والجهاد في سبيل الله).^۲

واته: پیشه واه و زاعی - زانای مه زنی خاوه ن مه زه بی فیهی تاییه ت - ده فهرمویت: پینج په وشت هیه هاوه لان - خوایان لی پازی بی - له گه ل تابعین دا

۱ متفق علیه، فقه السنة (۱/ ۱۹۲).

۲ الجامع لشعب الايمان (۵/ ۲۸۲).

هه رگیز وازیان لی نه هیان، یه کهم: نوپژده کان به جه ماعت، دووهم: شوینکه تنی سوننه تی پیغه مبه ر (ﷺ) سییه م: ناوه دان کردنه وهی مزگه وته کان، چواره م: قورشان ده ورکردنه وه، پینجه م: جیهادو جه نگ له پیناوی خوادا.

هه رگیز له کاروانی صالحاندا جیگات نابیتته وه و ناوت تو مار نا که ن نه گه ر نوپژده کانت به کۆمه ل و له مزگه وتدا نه نجام نه دهیت، نه گه ر هه ر نه شتوانی ده بی به پیی توانا پی له مزگه وت نه پریت، نه گینا پیغه مبه ری خوا (ﷺ) ناگر ده نی به ماله که ته وه و ده یسوتینی په نا به خواو خانووه که ت به سه ردا ده ته پینی!!

* عن ابی هریره - رضی الله عنه - ان رسول الله (ﷺ) قال: والذی نفسی بیده لقد هممت ان آمر بحطب فیحطب، ثم أمر رجلاً فیؤم الناس ثم اخالف الی رجال فاحرق علیهم بیوتهم.^۱

واته: نه بو هورهیره - خوی لی پازی بی - ده فه رمویت: پیغه مبه ری خوا فه رموویه تی: سویندم به و که سه ی گیانی منی به ده سه ته، هاتووه به خه یالمدا که فه رمان ده ربکه م برۆن داربیرن و بیهینن و منیش که سیک پاسپیترم به رنوپیژی خه لکی بکات و خۆیشم برۆم - نه و دارانه به رم - مالی نه و که سانه بسوتینم به سه ریاندا که له نوپیژی کۆمه ل دوا ده که ون.

براو خوشکه کانت ده خیلتان بم تا که نجن و له ش ساغن و مه جالتان زۆره نوپیژی جه ماعتی زۆر بکن چونکه پیری و نه خۆشی و بی مه جالی له و دنیا ناله پر له نه شووه ی نیمانیه تان ده کات و توانای هاتوو چۆی مزگه وتان نامینی....

سهیری خواناس و صالحی به سه ره - شه دادی مه جزوم - بکه ن بزائن له کاتی

نه خۆشی گولیدا چ داخیکی دوری مزگه وتی هه یه!؟

* عن مخلد بن الحسین قال: کان بالبصرة رجل یقال له شداد المجذوم - رحمه الله - أصابه الجذام فتقطع فدخل علیه عواده من اصحاب الحسن البصری - فقال: کیف

۱ متفق علیه فقه السنه (۱/۱۹۳).

نجدك؟ قال بخير، اما ما فاتني جزئي من الليل وقد سقطت وما بي الا اني لا اقدر ان أحضر صلاة الجماعة).^۱

واته: موخه له دی کورپی حوسهین ده لئی: پیاویک هه بوو له به سره- پئیان ده ووت- شه دادی مه جزوم دوو چاری نه خووشی پیست بووه- گولی- ئیتر نه یتوانی تیکه لئی خه لکی بکات..

کاتی حه سه نی به سری و هاو پیکانی چوون بۆ سهردانی و پیمان ووت: ئیستا حالت چۆنه؟ وتی: زۆر باشم، به لام خه فه تی ئه وه مه که قورئان خویندنی شه وانم له ده ست ده رچوووه و ئاواش له جیگه دا که وتووم و شوکر نازارم نی به به لام به داخی ئه وه م که ناتوانم ئاماده ی نوژی جه ماعت بيم.

کاروانی صالحان کۆمه لئی موسلمانان وای تیدایه، نه نه خووشی و نه پیری و ته مه ن و به ساله چون پیمان لئی ناگریت له ئاماده بوونی به رده وامی نویره کان له مزگه وتداو به جه ماعت و له م بواره شدا گه وره سه رمه شقمان- ره بیعی کورپی خه یسه م ده رسیکی کاریگه رمان داده دات تا له نوژی کۆمه ل خوومان دوانه خه ین و ته مه لئی نه که ین:

* عن أبي حيان عن أبيه قال: كان الربيع بن خيثم يقاد الى الصلاة وكان به الفالج، ف قيل له: يا ابا يزيد لقد رخص لك في ذلك، قال: اني أسمع حيّ على الصلاة، حيّ على الصلاة، فان استطعتم ان تأتوها ولو حيواً ولو زحفاً).^۲

واته: ئه بو حه یان له باوکی یه وه ده گپریته وه و ده لئی: ره بیعی کورپی خه یسه م ئیفلیح بوو بوو دوو که س ده چوونه ژیر بالی و ده یان هینا بۆ مزگه وت بۆ نوژی کۆمه ل! هاو پیکانی پیمان ووت: ئه ی باوکی یه زید تو خوا ریگهی داویت له ماله وه نوژی

۱ صفة الصفوة (۲/۲۴۵).

۲ الجامع لشعب الايمان (۵/۲۸۱).

بڪهيت؟! ٺهويش دهيفه رموو: ٺاخر خو ڀاسته ڪن به لام من گويم له بانگ بيژه ده لئ: (وهرن بؤ نويژ وهرن بؤ نويژ!) و ٺهگر له هر ڪويوه گويتان لئ بوو بڀون به ده مي يه وه ئيتر با له سر ٺه ٺوڪانتان بڀون يان به گاگولڪيش بووه.

ده خيلت بم - براي موسلمانم - له نويژي جه ماعت خوت دوامه خه تا لئ ده بنه وه ٺه و جا بڀوي، چونڪه دنيا به به چهندي له جه ماعت دوا بڪه ويت ٺه وه ننده له ڪارواني صالحان دوا ده ڪه ويت و نايانگريته وه ٺه وان زور سه ريع و خيران ٺاگاداريه:

* اخرج الطبراني وابن خزيمة في صحيحه عن ابن عمر - رضی الله عنه - قال: كنا اذا فقدنا الرجل من الفجر والعشاء اسأنا به الظن^۱.

واته: يه ڪي له - عبدالله - مه زنه ڪاني ٺيسلام - عبدالله ڪوپي عمر - خواي لئ پازي بي ده فه رمويٽ: ٺيمه هر ڪه سيڪ له نويژي عيشاو به يانيان ديار نه بوايه گوماني خراپمان پي ده برد - ڪه نه وه ڪ بوويٽ به دوو پوو.

- سبحان الله - براكانم! خوشڪه ڪانم - له وان يه باوه پنه ڪن ٺه گر بلٽيم - عامري ڪوپي عبدالله ي ڪوپي زوبير خواي لئ پازي بي له سه ره مه رگدا هاواري ڪرد بم به ن بؤ نويژي ڪومه ل!! ٺايا برديان؟

* عن مصعب بن عبدالله قال: سمع عامر بن عبدالله بن الزبير المؤذن وهو يجود بنفسه، ومنزله قريب من المسجد فقال: خذوا بيدي! فليل له: إنك عليل فقال: أسمع داعي الله فلا اجيبه؟! فاخذوا بيده فدخل في صلاة المغرب مع الأمام ركعة ثم مات^۲.

واته: موسعه بي ڪوپي عبدالله ٺه لئ: عامري ڪوپه زاي زوبيري ڪوپي عه وام - خواي لئ پازي بي - له سه ره مه رگدا بوو گياني ده دا، و دراوسي ي مزگهوت بوو، له وڪاته دا گوئي له بانگ بوو ووتي: هه ٺم سيننه وه وه دستم بگرن بابڙوم بؤ نويژي جه ماعت!!

۱ حياة الصحابة، ڪاند هلوي (۳/ ۴۳۵).

۲ صفة الصفوة (۲/ ۹۲).

ووتیان: بۆ خاتری خوا تو زۆر نه خۆشی! و نه ویش فرموی: یانی گویم له بانگ وێژی خوا بێت و نه چم به ده می یه وه؟! نه وانیش ناچار بوون چوونه ژۆر بالی و بردیان بۆ مزگهوت و له نوێژی مه غریبدا بوو له پریزه کاندایه وستاندیان و یه ک پکاتی له گه ل ئیمامدا خویندو پاشان گیانی به خوای خۆی سپارد هه زاران په حمهت بۆ گیانی پاکت ئه ی کوره زا خواناسه که ی نوێژی کورپی عه وام.

ئهمه ش ئه عمه شه (په حمه تی خوای لێ بێت) ته مه نی له (۷۰) تێپه پریوه که چی تا ئه و ته مه نه (الله اکبر) ی ئیمامی له ده ست نه چووه و یه ک نوێژی نه گێراوه ته وه:

* عن وکیع قال: کان الاعمش - رحمه الله - قریباً من سبعین سنه فمأ رأیته یقضی رکعة).

واته: وه کیع - مامۆستا مه زنه که ی ئیمامی شافعی - ده لێ: ئه عمه ش - په حمه تی خوای لێ بێ - ته مه نی له حه فتا نزیک بوو بوویه وه - ئیستایش نه مدی نوێژیکی به جه ماعهت بفه وتی و دوا ی به ته نها بیکاته وه.

ئهمه ش عمری کورپی خطابه - خوای لێ رازی بێ - پڕۆگرامی ژبانی خواناسمان بۆ دیاری ده کات، به وه ی که پێش ئه وه ی ببیت به که سیکی شه و نوێژگه ره وه ل بده ی نوێژه کانت به کۆمه ل و له مزگه وتدا ئه نجام بده ی:

* قالت الشفاء بنت عبدالله: دخل علیّ بیتي عمر بن الخطاب - رضی الله عنه - فوجد عندي رجلین نائمین، فقال: ماشأن هذین؟ وما شهدا معنا الصلاة؟ قلت: یا أمیر المؤمنین! صلیا مع الناس - وكان ذلك فی رمضان - فلم یزالا یصلیان حتی أصبحا! وصلیا الصبح وناما، فقال عمر: لأن أصليّ الصبح فی جماعة احبّ الی من ان أصليّ لیله حتی أصبح) ۱

واته: شیفای کچی عبدالله - به دایکی سوله یمان - ناسرابوو ژنیککی هۆزی عه دی بوو، ده لێ: عمری کورپی خطابه - خوای لێ رازی بێ - له دوا ی نوێژی به یانی هات بۆ مالمان و

۱ کنز العمال (۴/ ۲۴۳) له کتیبی: حیاة الصحابة، کاند هلوی (۳/ ۴۳۶) وه رگیراوه.

بینی دووکه س خه وتوون! فهرمووی: ئەمه چی یه ئەم دوانه خه وتوون؟ نوێژی به یانیان به جه ماعت نه کردوه له گه لماندا؟ ده لئ ووتم: ئەه یه ئه میری باوه پرداران! شه و له گه ل خه لکی نوێژو ته پراویحیان کردوه و ماندو بوون بۆیه خۆیان نوێژیان کردو خه وتن!

عمر فهرمووی: ده ی من ئەگه ر نوێژی به یانی له مزگه وتداو به جه ماعت بیکه م زۆر له وه پیم خۆشتره که هه موو شه وه که تا به یانی شه و نوێژ بکه م- واته نوێژی جه ماعتی به یانیم بفه وتی.

باوکانی خۆشه ویست- خوی گه وره بتانخاته ناو کاروانه پیرۆزه که ی صالحانه وه- هه ر به خۆته وه مه وه سته و هه موو کوپه کانت له گه ل خۆتدا به ره بو نوێژی کۆمه ل و ئەگه ر یه کیکتاتان ته مه لئ کرد یان به شتیکه وه خۆی خه ریک کرد لئ قبول نه که یه ت چونکه له ریزی صالحان ده کریته ده ره وه.

ئەم وانه یه ش عبدالعزیزی کوپی مه روان- باوکی عمری کوپی عبدالعزیز- دامان ده دات.. با په ندی لی وه ر بگرن توخوا:

* حدث يوماً أن تأخر عمر بن عبدالعزيز عن الصلاة مع الجماعة فقال: صالح بن كيسان: ما يشغلك؟ قال: كان مرجلتی تسكن شعري، فقال: بلغ منك حبك تسكين شعرك ان تؤثره على الصلاة؟! فكتب الى عبدالعزيز يذكر ذلك، فبعث ابوه رسولا فلم يكلمه حتى حلق رأسه.^۱

واته: عمری کوپی عبدالعزیز- مندا ل بوو- له یه کئ له نوێژه کاندایه جه ماعت دووکه وت ئەوه ش به هۆی قژداهینه ره که یه وه بوو دوا ی خست، کاتی صالح ی کوپی کیسانی مامۆستای لئ پیرسی: چی دوا ی خستی له نوێژی جه ماعت؟ عمر ووتی: قژداهینه ره که م قژی چاک ده کردم له وکاته دا، صالح پئین فهرموو: یانی قژ داهینانیک خۆشه ویست تر بوو له لات له نوێژی جه ماعت!! و بو ئەم به سته نامه ی نارد بو

۱ عمر بن عبدالعزيز، الدكتور الصلابی (لا: ۱۸).

باوکی و ناگاداری کرد، نهویش خیرا که سیکی ناربدو پی ی ووت هیچ قسه مه که تا سهری عمری کوپم سفر نه که یت!

ئهی شوین که وتوانی محمد (ﷺ) نه گهر خواتان خوش دهوی و چاوه پروانی کانیاو و باخه کانی به هه شتن، بیانوو مه هیتنه وه بلئی نامپه رژی! خه و بهرم نادا! ده وامم ههیه! میوانم زوره! یان نه خوشم! یان چاوم کز بووه! یان..... به لام سهیری عبدالله ی کوپی ام مکتوم ی نابینا بکه:

* عن عمرو بن أبي مکتوم - رضی الله عنه - قال: قلت یا رسول الله! انا ضریر شاسع الدار ولی قائد لایلائمني، تجد لی رخصة ان اصلی فی بیتی؟ قال: اتسمع النداء؟ قال: نعم، قال: ما أجد لك رخصة.^۱

واته: عه مری کوپی ابی مه کتوم ی نابینا - خوای لی پازی بی - ده لی: ووتم ئه ی پیغه مبهری خوا! من که سیکی نابینام و مالله که یشم دووره له مزگه و ته وه و که سیکی ایشم نی یه دهستم بگریت، ئایا بۆم هه یه له مالله که ی خوئدا نوێژه کانم بکه م؟ پیغه مبهر (ﷺ) فه رموی: ئایا گویت له بانگه؟ ووتی: به لی، فه رموی: ده ی شک نابم پیکات پی بدریت بۆ نه هاتن بۆ مزگهوت و نوێژی جه ماعت.

خوشکان برایان ده خیل سه د ده خیل ناگات له دلّه پپر له ئیمان ه که ت بیت با دوو پووایی و نیفاق پوو ی تی نه کات فه رموو له گه ل هه ندی له و نیشانان ه دا که پیشه وای گرویی به شه ر پوو نی کردۆته وه:

* عن ابی هریره رضی الله عنه قال: قال رسول الله (ﷺ): (ان للمنافقین علامات يعرفون بها: تحیتهم لعنة، وطعامهم نهبة، وغنیمتهم غلول، ولا یقربون المساجد الا هجرا ولا الصلاة الا دبرا، ولا یألفون ولا یؤلفون خشب باللیل، سخب بالنهار).^۲

۱ رواه الحاكم واحمد والبيهقي وصححه ابن خزيمة (۱۴۸۰).

۲ الجامع لشعب الايمان (۵/ ۲۹۹) اخرج أحمد في المسند (۲/ ۲۹۳).

واته: پیغه مبه رمان (ﷺ) ناگادارمان ده کات له هندی نیشانهی دوو پووان که نه مانه: سلاوکردنیشیان جنیوو نه فرته، خواردنیان داگیراو و حرامه، غنیمه یان نه و شتانه یه له جهنگه کانداهیشارنه وه، نزیکه مزگهوته کان نابنه وه مه گه ر به که می، نزیکه نویژی جه ماعت نابنه وه مه گه ر پاش سه لام دانه وهی ئیمام، نایانکری له گه ل خه لکیداو خه لکیش له گه لیان نایکری، به شه و تا به یانی ده خه ون وه که ته خته راده کشین، و له پوژیشدا وه که ده زه پینن).

به سه بۆ نه و که سانهی خوی گه وره چاکیان بۆ ده کات و نویژه کانیان به جه ماعت ده کاته نه سبب که بی ترس نه توانی فه توا بدهیت که ئیمانیان دامه زراوه و دلیان پره له باوه پ:

* عن ابی سعید الخدری - رضی الله عنه - عن رسول الله (ﷺ) قال: إذا رأیتم الرجل یعتاد المساجد فاشهدوا له بالایمان، فان الله تعالی یقول: ﴿إِنَّمَا یَعْمُرُ مَسْجِدَ اللَّهِ مَنْ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَالْیَوْمِ الْآخِرِ﴾^۱.

واته: نه بو سه عیدی خودری - خوی لی پازی بی - له پیغه مبه ری خواوه (ﷺ) ده گپرتته وه که فه رموویه تی: هه رکاتی که سیکتان بینی به به رده و امی واته هه ر پینج نویژه که و له هه موو سه رده م و که ش و هه واو زروفیکدا - ده هات بۆ مزگهوت بۆ نه نجام دانی نویژه کانی له مزگهوتداو به جه ماعت نه وه شایه تی بۆ بدهن که که سیکی باوه رداره و نه وه نیه خوی گه وره ده فه رموویت: ته نها نه و که سانهی ماله کانی خوا ئاوه دان ده که نه وه نه و که سانهن که باوه پری راسته قینه و جیگیری ناو دلیان هه یه به خوی گه وره هاتنی پوژی قیامهت.

۱ اخرج ابن خزیمه فی صحیحه (۲/ ۳۷۹) الجامع لشعب الایمان (۵/ ۲۸۷).

بەشى شەشەم

زانا صالحەكان ئابەم جۆرەن:

- ۱- عىلىم وەردەگرن بۇ كىردەوۈ پىكىردن:
- ۲- ئە زانستدا تىربوونىيان بۇ نىيە:
- ۳- شەو نوئىژيان بەردەوام بووۈ:
- ۴- ھەست بە گىرنگى كات دەكەن:
- ۵- رېز دادەنېن بۇ زاناكانىيان:
- ۶- گوناھ ناكەن:
- ۷- نابنە داردەست و مفتى كاربەدەستەكان:
- ۸- ئە چلە پۇپەي نەرم و نىيانىدان:
- ۹- ھەمىشە دەم بە زىكەن:
- ۱۰- بە لىشاو مال و سامان دەبە خشنەوۈ:
- ۱۱- ئە غىرەت و بوئىرىدا كەسىيان پى ناگات:
- ۱۲- كارەكەيان زۇر بە گەورە سەير دەكەن:

برای صالحم، خوشکی صالحم، ئەگەر بەردەوام دەخوینیتەو و وانەى شرعى دەخوینیت بۆ ئەو ەى ببیت بە شارەزایەکی باش لەم ئابنە پاکەدا، کارىکی زۆر مەزن و گەرەپە.

بەلام لە بەرنامەى ئىسلامدا زانا بون گرنگ نى بە ئەندازەى ئەو ەى كە زانا يەکی صالح و خواناس ببیت، ئەو كاتە گوئى بۆ وتەكانت دەگيریت و لە لای موسلمانان خۆشەويست دەببیت و پاشتر دەببیتە سەر مەشق و چاوت لى دەكریت لە ەموو ەلسوكە و تىكتدا تەنانەت لە پىكە نى و پۆيشتن و ەاتن و ەلسان و دانىشتنتدا.

دەى فەرموو با پىكە و ە سەردانىكى ديوە خانى زانا صالحە كان بکەين و بزائين چۆن بوون و چۆن پەرزىنى زانست و زانياريان کردوو بە کۆمەللى پەوشتى جوان و ناوازه و بە راستى سيفەتى (العالم الرىانى) يان بە بالائى خوياندا بريبوو لەوانە:

په‌كهم

عيلم وهرده‌گرن بو كرده‌وه پيكردن:

* عن جعفر ان مالك بن دينار (رحمه الله) قال: إنَّ العالم اذا لم يعمل بعلمه زلت موعظته عن القلوب كما تزل القطرة عن الصفا).^۱

واته: جه‌غفر ده‌لټت: ماليكي كوپي دينار (په‌حمه‌تي خواي لي بيت) ده‌فه‌رموويت: زانا نه‌گه‌ر كرده‌وه نه‌كات به‌و عيلم‌ي پټيه‌تي نه‌وا هم‌وو ناموزگاري و وتارو نووسين و شيعره‌كاني نارپواته ناو دله‌كانه‌وه و كار له كه‌س ناكات وه‌ك چون تكه‌ي ناو به‌سه‌ر به‌ردى سافه‌وه ناوه‌ستيت و ده‌تكيتته خواره‌وه.

براي زانام، نه‌گه‌ر په‌كي هات بو مالتان بو سهرداني كردنت و ناسه‌واري قيامه‌تي به مال و حالته‌وه نه‌دي نه‌وه په‌نا به‌خوا زانست و عيلمه‌كه‌ت به‌زايه داوه‌و نه‌م وانه‌يه‌ش له لاي ماليك بخويته زور باشه:

* قال مالك بن دينار - رحمه الله - انما العالم الذي اذا أتيتَه في بيته فلم تجده، قص عليك بيته: رأيت حصيرة للصلاة ومصحفه ومطهرته في جانب البيت، ترى أثر الأخره.^۲

واته: زانا خواناسه‌كه‌ي شاري به‌سره ماليكي كوپي دينار (په‌حمه‌تي خواي لي بيت) ده‌فه‌رموويت: زاناي راسته‌قينه نه‌و زانايه‌يه كه نه‌گه‌ر پټت كه‌وته ماله‌كه‌ي و له مال نه‌بوو، توش چاوټكت به‌ماله‌كه‌يدا گټراو به‌رمالټكي داخراوت بيني و قورناتيك و

۱ صفة الصفوة (۲/۱۹۰).

۲ صفة الصفوة (۲/۱۹۲).

مه‌سینه‌ی ده‌ستنویژگرته‌که‌ی له‌گوشه‌یه‌کی مال‌ه‌که‌یدا دانرابوو‌ئوه‌ ئاسه‌وارو شوینه‌واری قیامت له‌و مال‌ه‌دا به‌دی ده‌که‌یت.

زانای خواناس پیش‌ئوه‌ی قسه‌و ناموژگاریت به‌وته‌کانی بۆ بکات به‌کرده‌وه جوانه‌کانی چه‌ندان ده‌رست داده‌دات و ئه‌مه‌ش زانایه‌کی خواناس بۆمان ده‌رده‌پریت:

* عن عبدالله بن بشير - رحمه الله - قال: ان الرجل ربما جلس الى ابيوب السخثياني - رحمه الله - فيكون لما يرى منه اشد اتباعاً منه لو سمع حديثه.^۱

واته: عبدالله‌ی کوپی به‌شیر ده‌لی: پیاو کاتی‌ک له‌حزوری زانای خواناس - مامۆستا ئه‌یوبی سه‌ختیانی - دا ده‌بیټ، ئه‌وه‌نده‌ی له‌هه‌لسوک‌ه‌وت و کرده‌وه‌کانیه‌وه په‌ندو ناموژگاری و ده‌رده‌گریټ زۆر زیاتره‌ له‌وه‌ی که‌ له‌ قسه‌و گوفتاره‌کانیه‌وه وه‌ری ده‌گریټ.

با سه‌ریټ له‌ خه‌لیفه‌ی دووه‌می خواناس و زانا عومه‌ری کوپی خه‌تتاب (خوای لی پازی بیټ) و له‌ نزیك مینه‌به‌ره‌که‌یه‌وه گوئی بۆ بگرین بزانیڼ چۆن وه‌سفی ئه‌و که‌سانه ده‌کات که‌ وته‌یان پیچه‌وانه‌ی کرداریانه‌و ناویکی سه‌یری لی ناون:

* اخرج البيهقي وابن النجار عن ابي عثمان النهدي قال: سمعت عمر بن الخطاب - رضي الله عنه - يقول على المنبر: اياكم والمنافق العالم! قالوا: كيف يكون المنافق عالماً؟ قال: يتكلم بالحق ويعمل بالمنكر.^۲

واته: ئه‌بو عوسمانی نه‌هدی ده‌لی: له‌ عومه‌ری کوپی خه‌تابم بیست - خوای لی پازی بیټ - له‌سه‌ر مینه‌به‌ر وتاری ده‌داو ده‌یفه‌رموو: ده‌خیلتان یم دوورین له‌ دووړووی زانا!! پییان وت: ئاخړ چۆن مروؤفی مونا‌فیق زانا ده‌بیټ؟ له‌ وه‌لامدا فه‌رمووی: قسه‌ی جوان و پاست ده‌کات به‌لام کرده‌وه‌ی ناشیرین و گه‌ن ده‌کات.

۱ صفة الصفوة (۲/۱۹۸).

۲ حياة الصحابة - كاند هلوي (۹۱/۴).

برای زانام هم کولم زانست و زانیاریه ی تو خوی گوره پئی به خشیویت! ده خیلست
 بم کاری مه که لیت بسه نیتته وه! نه زانی به چی لیت ده سه نیتته وه؟ ده ی با سه ریک
 بدهین له گوره زاناکه ی کوفه و یه کی له عبدالله مه زنه کانی نیسلام بزانه چیت پی
 ده لیت:

* عن ابن مسعود - رضي الله عنه - قال: اني لاحسب الرجل ينسى العلم كان تعلمه
 للخطيئة يعملها.^۱

واته: عبدالله ی کورپی مه سعود (خوای لی پازی بیت) ده فهرموویت: من وا ده زانم نه
 که سه ی که عیلم و زانستی بیر ده چیتته وه له بهر هیچ شتیک نیه ته نها له بهر نه وه نه بیت
 که گونا هیکی نه نجام داوه.

ثایا گویت له (ابن عباس) بووه که باسی نه وه ده کات هندی له زانایان خواو
 فریشته کان و صالحان خوشیان ده وین؟ ده بی کام جوړه زانایه بن:

* اخرج ابن عبد البر في الجامع عن سفیان بن عیینة قال: بلغنا عن ابن عباس - رضي
 الله عنه - قال: لو ان حملة العلم اخذوه بحقه وما ينبغي، لاحبهم الله وملائكته
 والصالحون ولها بهم الناس، ولكن طلبوا به الدنيا فابغضهم الله وهانوا على الناس.^۲

واته: سوفیانی کورپی عویینه ده گپرتته وه و ده لی: له عبدالله ی کورپی عه باسه وه
 پیمان گه یشتووه (خوای لی پازی بیت) که فهرموویته ی: هه لگرانی عیلم و عرفان نه گهر
 مافی ته اوویان له وه رگرتن و کارپی کردن و به خشینیدا پی بدایه وه که نه وه ی پیویسته،
 نه و کات خواو فریشته کانی و صالحانی نومته خوشی ده ویستن و خه لکه عامه که ش
 سام و هه بیه تیان لی ده کردن، به لام عیلمیان بو دنیا خوړی به ده ست هینا بویه له لای
 خوا بیزراوو له لای خه لکیش بی سام و هه بیته بوون.

۱ اخرج ابو نعیم في الحلیة (۱/۱۳۱).

۲ حياة الصحابة - كاند هلوي (۴/۹۶).

نهمه ش ئاموږزا شيرينه‌که‌ی پيغه‌مبه‌ر (ﷺ) و زاوا نازداره‌که‌ی‌ته‌ی (خوای لی پازی بیټ) له وټه‌ی‌کی کورټ و پر له مانادا باسی ئه‌و زانایانه ده‌کات که کرده‌وه ناکه‌ن به زانسته‌که‌یان و به‌لکو پیچه‌وانه‌شی ده‌که‌ن:

* قال علي - رضي الله عنه - (قصم ظهري رجلا: عالم متهتك وجاهل متنسك).^۱

واته: عه‌لی کوړی ئه‌بو تالیب (خوای لی پازی بیټ) ده‌فه‌رموویت: دوو جوړ له خه‌لگی پشته‌ی منیان شکاندووه: یه‌که‌م: زانایه‌کی سنوور به‌زینی گوناکه‌رو حه‌رام خوړ! دووه‌م: نه‌زان و نه‌شاره‌زایه‌ک بیه‌ویت به‌ندایه‌تی و خواناسی بکات!

واته یه‌که‌میان کار به زانسته‌که‌ی ناکات سوودی نیه بؤ خوړی و دووه‌میش عیلمی پی‌ نیه و نازانی به چ شیوه‌یه‌ک خواناسی پاسته‌قینه ئه‌نجام بدات و ده‌که‌وټه ده‌یان ناشه‌ریه‌وه و جوړه‌ها بیدعه‌وه.

نهمه ش ئه‌بو ده‌ردایه‌هاوه‌له زاناکه‌ی پيغه‌مبه‌رمان (ﷺ) و ماموستانای ولاتی شام بزانی‌ن له روژنی قیامه‌تدا خه‌می چیه‌تی؟ جگه له خه‌می کرده‌وه نه‌کردن به عیلمه‌کانی:

* ان ابا الزهراوية قال: قال ابو درداء - رضي الله عنه - قال: اني لا أخشى ان يقال لي يوم القيامة: يا عويمر، ماذا علمت فيما جهلت؟ ولكن أخاف ان يقال لي: ماذا عملت فيما علمت؟!^۲

واته: ئه‌بو ده‌رداء (خوای لی پازی بیټ) ماموستانا و په‌روه‌رده‌که‌ری ولاتی مه‌زنی شام ده‌یه‌وټ تیمان بگه‌یه‌نیت که زانینی بی‌ کرده‌وه زوړ ترسناکه و لپرسینه‌وه‌ی سه‌ختی له‌سه‌ره و ده‌فه‌رموویت: من له‌وه ناترسم که له روژنی قیامه‌تدا پیم بلین ئه‌ی عمره بچکوله‌که‌ نایا کرده‌وه‌ت بوچی نه‌کرد به و شتانه‌ی نه‌تده‌زانی، به‌لام له‌وه ده‌ترسم پیم بلین - ئاده‌ی بزانی‌ن کرده‌وه‌ت کردووه به و شتانه‌ی زانیاریت هه‌بوو پټیان؟!

۱ صفوة التفاسیر - محمد علي الصّابوني - (۵۶/۲).

۲ الجامع لشعب الايمان (۴۵/۵).

دووهم

له زانستدا تيربوونيان بو نيه :

زانست دهريابه و هەر كەسێك بلی من تەواو پەيم پى بردوو و ئیتر پتویستم بە كەس نیه تا وانەم پى بلێتەو و شت نەماو و من نەیزانم، ئەو و ئەوپە پى نەزانی و تى نەگەیشتنى ئەو كەسە دەگەپەنیت، چونكە عیلم له تەمەنى مرۆف زیاترە و دەبیست تا مردن هەولێ وەرگرتن و دەستخستنى بدات.

ئەمەش پێنەمبەرى خوشەویستمانە (ﷺ) كە چۆن له فەرموودهیه كدا ئەم وانەیه فیری زانایان دەكات و دەفەرموویت:

* قال رسول الله (ﷺ): (اطلب العلم من المهد الى اللحد).

واته: بە دواى دەستخستنى زانست و زانیاریدا بپۆن و دەستی خۆتانى بخەن هەر له كاتى مندالی و ناو بيشكهوه تا كاتى پیری و قەبره‌كه.

زانا و خواناسى سەرمەشق ئەيوبى سەختیانی (پەحمەتى خواى لى بیست) ئەم فەرموودهیه له ژيانیدا بە كردهوه دەسەلمینیت، بزانی چۆن؟

* عن حماد بن زيد قال: (كان ايوب السختياني - رحمه الله - يطلب العلم الى ان مات).^۱

واته: حەمادى كۆپى زەید دەلێت: ئەيوبى سەختیانی (پەحمەتى خواى لى بیست) هەتا مرد هەر هەولێ دەستخستن و پەیداكردنى زانستى دەدا.

که چی لاوانی موسلمان هرکه کولیزې ته‌واو کرد، یان فه‌قی مؤله‌تی زانستی خسته
گیرفانی ئیتر ناماده نیه له بواره جیاجیاکاندا کتیب بخوینیته‌وه و گوی بۆ که‌س
بگریت شتی پی بلیته‌وه!!! .

ئهم‌ش سه‌فیری پیغه‌مبه‌ری خواجه (ﷺ) بۆ ولاتی یه‌مه‌ن - مه‌عازی کوپی
جه‌به‌ل - ه (خوای لی پازی بیټ) که له‌گه‌ل پیشه‌وا علیه‌دا (خوای لی پازی بیټ)
پیغه‌مبه‌رمان (ﷺ) ناردنی بۆ یه‌مه‌ن بۆ ئه‌وه‌ی به‌ زانست و زانیاریان ئه‌و ناوچه‌یه
به‌هرمه‌ند بکه‌ن.

ئهم‌هاوه‌له‌ مه‌زنه‌ له‌ سه‌ره‌مه‌رگیشدا هر‌خه‌می ئه‌وه‌ی بووه‌ که‌ مردن ناهیتلی ئیتر
له‌ خزمه‌ت زانایاندا چۆک دابدات و سوودیان لی وه‌ربگریت!

أخرج ابو نعیم فی الحلیة (۲۳۹/۱) عن معاذ بن جبل - رضي الله عنه - انه لما
حضره الموت قال: (.....) اللهم انك تعلم اني لم اكن احب الدنيا وطول البقاء فيها،
لجري الانهار ولا لغرس الاشجار، ولكن لظماً للهواجر ومكابدة الساعات ومزاحمة العلماء
بالركب عند حلق الذكر).

واته: مه‌عازی کوپی جه‌به‌ل (خوای لی پازی بیټ) له‌ کاتی سه‌ره‌مه‌رگو گیان
سپاردنیدا فه‌رمووی: ..... ئه‌ی خوای په‌روه‌ردگارم تو چاک ده‌زانی من له‌به‌ر
ئاووچۆکه‌ پراکیشان و نه‌مام ناشتن هه‌ز به‌ دونیا و مانه‌وه‌ ناکه‌م تیایدا به‌لکو له‌به‌ر
پۆډوی پۆژه‌ گه‌رمه‌کان و به‌کاره‌ینانی کاته‌کان له‌ خواپه‌رستیداو چۆک دادان له‌ خزمه‌ت
زانایاندا له‌ هه‌لقه‌ی زیکره‌کانیاندا هه‌زم له‌ دنیا کردووه‌.

برای زانای صالحم ئه‌گه‌ر پیټ ده‌گریت تا سه‌ره‌مه‌رگیش هه‌ر کتیب پیټ و
بیخوینه‌ره‌وه‌ و چاوی له‌ (سه‌هل) بکه‌:

* قال ابو بكر البصري: (دخلت على سهل بن عبدالله - رحمه الله - فقال لي: تكتب؟ قلت نعم: قال اكتب فان استطعت ان تلقى الله عز وجل ومعك المحبرة فافعل).^۱

واته: ئەبو بەكرى بەسرەيى دەلى: چوومە خزمەت سەھلى كوپى عبدالله و مەرەكەبو قەلەم بە دەستەو بو، فەرمووى: چىە فەرموودە دەنووسى؟ وتم: بەلى، فەرمووى: ئەگەر دەتوانى تا ئەو پۇژەى دەگەيتەوە حزورى خوا ئەم شتانەت پى بيت وا بكة، واته بەردەوام زانست كۆبكرەو و مانوو بە.

ئەمەش گەرەو سەرمەشقى صالحانى بەغدايە (عبدالله ي كوپى موبارەك) (پەحمەتى خوائى لى بيت) كاتىك بو سەردان دەپواتە بەسپە، ھەوائى زانايەك دەپرسىت تا بچىتە حزورى و سووى لى وەرېگرىت!؟:

* قال محمد بن عيسى: (قدم عبدالله بن مبارك - رحمه الله - قدمة فقيل له: الى اين تريد؟ قال: الى البصرة، فقيل: من بقى؟ قال: ابن عوف أخذ من أخلاقه أخذ من آداب).^۱

واته: محمدى كوپى عيسى دەلىت: عبدالله ي كوپى موبارەك (پەحمەتى خوائى لى بيت) سەردانىكى شارى بەسپەى كرد، پىيان وت: سەردانى كى دەكەيت؟ واته: كى ماوه لە زاناكان كە شايانى ئەو بەيت تۆ لى وەرېگرىت؟ فەرمووى: (ابن عوف) ئەچم بو لاي و لە پەوشتى كەك وەردەگرم لە ھەلسوكەوتى سوود دەبينم.

زانايان ھەر بەو وەو نەو ەستاون بچنە خزمەتى گەرە زانايان و شتيان لىوہ فير بن، بەلكو گوپيان بو گەنجانىكىش گرتووه كە ئەو قسانەى ئەوان بوپان دەكردن ئەو زووتر بىستبووى بەلام نەيدەدا لە پووى:

* عن يعقوب بن عطاء قال: كان الرجل يحدث أبي بحديث كان أبي أحفظ لذلك الحديث من الرجل، قال: (فجعل ابي يصغي اليه فقلت انا للرجل: ان ابي يحفظ هذا

۱ الجامع لشعب الايمان (۸۳/۵).

الحديث، قال: فصاح ابي وقال: مه يا بني! فلما قام الرجل، قال لي ابي: يا بني لم تبغض اباك الى جليسه؟ لقد سمعت هذا الحديث قبل ان يولد أبوه).^۱

واته: يە عقوبى كوپى عەتا دەلى: جارى وا دەبوو كە سىك فەرموودە يەكى بۆ باوكم دەگىرپايەو كە باوكم لە ئەو باشتەر لە بەرى بوو، كە چى نۆرد بە وردى گوپى بۆ شل دەكردو منيش خۆم پى نە دەگىراو بە كابران دەوت: باوكم ئەم فەرموودە يەى بىستوو! و باوكيشم هاوارى كردو پى گوتم: بىدەنگ بە كوپى خۆم، كاتىك پياو كە پۆيشت باوكم پووى تى كردمو پى گوتم: كوپى خۆم بۆ چى باوكت لە بەر چاوى ميانە كانى دەخەيت، خۆ من ئەم فەرموودە يەم وەختى لە بەر بوو كە باوكيشى لە داىك نە بووبوو.

قال عكرمة مولى ابن عباس: (طلبت العلم أربعين سنة وكننت أفتي بالباب وابن عباس بالدار).^۲

واته: عە كرىمە دەلى: ماوەى (۴۰) سال خەرىكى كۆكردنە وەى زانست بووم و من لە بەر دەرگا فتوام دەداو ابن عباس لە ژوورەو دە نانىشتبوو.

۱ الجامع لشعب الايمان (۲۳/۵).

۲ عمر بن عبدالعزيز – وەرگىرپانى عمر توفيق الخطاط، بلاوگراوەى نارين، لا: (۱۷۳).

سپیه‌م

شه و نوږتیاڼ به‌رده‌وام بووه:

شه و نوږت کارښکي زور گه‌وره و گرانه بویه خوی گه‌وره له‌سه‌ر نومه‌تی ئیسلامی فه‌رز نه‌کردووه به‌لکو سوننه‌تیکي گه‌وره و پر له‌خیره و نوری ناو چاوی ئیمانداره .
به‌لام ده‌توانم بلیم بؤ زانایان و بانگ‌خوازان زور زه‌رووره و نزیکه له‌وهی له‌سه‌ریان فه‌رز بیت چونکه کاره‌که‌یان زور قورس و گرانه و کاری قورسی پیغه‌مبه‌رانه و جیگری پیغه‌مبه‌ری خوان (ﷺ) له‌گه‌یاندنی په‌یامی به‌رزی ئیسلام و پیغه‌مبه‌رایه‌تی کردنی له‌سه‌ر فه‌رز ده‌کات:

* قال الله سبحانه وتعالى: ﴿ وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ نَافِلَةً لَّكَ عَسَىٰ أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ

مَقَامًا مَّحْمُودًا ۱﴾.

واته: شه‌وانه شه‌ونوږت بکه و تیايدا قورثانی زور بخوینه چونکه نزیکه په‌روه‌ردگارت له‌ دواړوږتیکي نزیکدا پله‌وپایه‌یه‌کی به‌رزت پی‌بدات.
نه‌م راستیه‌ش له‌ لای زانایان زور ناشکرایه و فه‌رموون با بچینه خزمه‌ت پیاو‌صالح و خاوه‌ن مه‌زه‌ب نه‌حمه‌دی کوپی حه‌نبل (په‌حمه‌تی خوی لی بیت) بزانیڼ چی به‌ قوتابیه‌کی قورثان ده‌فه‌رموویت؟

* عن ابي عصمة بن عصام البیهقي قال: بث ليلة عند احمد بن حنبل - رحمه الله - ف جاء بالماء فوضعه، فلما أصبح نظر الى الماء فاذا هو كما كان! فقال: (سبحان الله! رجل يطلب العلم لا يكون له ورد بالليل؟!!)^۲.

۱ سورة (الاسراء) اية (۷۹).

۲ صفة الصفوة (۲/۲۲۳).

واته: نه‌بو عيسمه‌ی کورپى عيسامى به‌يه‌قى – که يه‌کيک بوو له فه‌قيکاني به‌رده‌ستى ماموستا احمد – خوى ده‌گيرپټه‌وه و ده‌لټت: شه‌ويکيان له خزمه‌ت ماموستا احمدى کورپى حه‌نبه‌لدا مامه‌وه و له‌ويى خه‌وتم، و له پيش‌خه‌وتندا له ته‌نيشتى جيگا‌که‌مدا ناوى ده‌ست‌نويزى بؤ دانام، و کاتى بؤ نويزى به‌يانى هات و سه‌يرىکى ناوه‌که‌ى کرد ده‌بينى به‌کار نه‌هاتووه و وه‌ک خوى ماوه‌ته‌وه بؤى ده‌رکه‌وت شه‌ونويزم نه‌کردووه فه‌رمووى: (سبحان الله) پاک و بيگه‌ردى بؤ خوا! شتى وا ده‌بيت؟ که‌سيک به‌ دواى عيلم و زانستدا بگه‌رپټ که‌چى شه‌وانه له‌گه‌ل خودادا پازو نياز و وپردى نه‌بيت؟! .

سه‌رمه‌شقى صالحانى شارى به‌سره (ماموستا حه‌سه‌نى به‌سرى) قوتابيانى قورئان ده‌ترسينيت له گونا‌ه‌کرن و ده‌لټت گونا‌ه‌يش ده‌بيت‌ه به‌ره‌ست له پنگاى مرؤفدا که به‌هره‌مند بيت به‌شه‌ونويز:

* وقال الحسن البصري – رحمه الله – (ان الرجل ليذنب الذنب فيحرم به قيام الليل).

واته: شيخ حه‌سه‌نى به‌سرى (په‌حمه‌تى خواى لى بيت) پووده‌کات موسلمانان و ده‌فه‌رموويت: (پياو که گونا‌ه‌يک ده‌کات به‌هؤى نه‌و گونا‌ه‌وه خواى گه‌وره له شه‌ونويزم مه‌حروم و بى به‌شى ده‌کات).

چوارەم

هەست بە گرنگی کات دەکەن:

کات زۆر سەریعە و خێرا تێدەپەرێت و دەپوات و ناگەرێتەو بە بۆیە دەبێت هەموو خوشک و برابەکی موسڵمان کات بە فەرۆ نەدات و کات نەکوژیت و لاپەرەکانی پۆژی قیامەتی بە سەیری تەلەفزیۆن و چەرەسات خواردن و ئەتاری کردن و پیاسەیی ناو بازار پەر نەکاتەو.

بەلام بۆ عولەماو زانایانی ئیسلام زۆر شورەییە کاتەکانیان پێک نەخەن و بە شتی بەسوود پریان نەکەنەو ئەمەش دیسان پیشەوامان (ئەحمەدی کۆپی حەنبەل) فیرمان دەکات و با بزانی کاکە عبدالله ی کۆپی چۆن باسی باوکی ئازیزیان بۆ دەکات:؟.

* عن عبدالله بن احمد بن حنبل قال: (كان أبي أصبر على الناس على الوحدة، لم يره أحد الا في المسجد او حضور جنازة او عيادة مريض، وكان يكره المشي في الاسواق).

واتە ک عبدالله ی کۆپی احمدی کۆپی حنبلی دەلی: باوکم لە هەموو کەس زیاتر ئارامگر بوو لە سەر تەنیا، و هەرگیز کەس نەیدیوو بە بۆ هودە چوو بێت بۆ جیبەک، مەگەر یان لە مژگەوت بینراوە یان بە دوای جەنازە یە کەو بەو یان لە سەردانی نەخۆشیک بووبیت، و گەرانی بازارێ زۆر پسی ناخۆش بوو (و بە کات کوشتی زانیوو).

هەر ئەم پیاوێ صالحە مەزنە ی گەرەکی (أعظمية) ی بەغداد بواری نەداوێ لە حەلقە و دانیشتنەکانیدا جگە لە باسی قیامەت و خۆشی و ناخۆشیەکانی هیچ شتیکی دنیایی باس بکریت:

* عن ابي داود السجستاني: كانت مجالس احمد بن حنبل (رحمه الله) مجالس الآخرة لا يذكر شيء من أمر الدنيا، ما رأيت أحمد ذكر الدنيا قط.^١

واته: زانا مه‌زنه‌که‌ی بواری فەرمووده (ئەبو داودی سجستانی) پەرحمەتی خوای لی بیت دە‌فەرموویت: (هەلقەو دانیشتنەکانی ئەحمەدی کوپی حەنبەل پەرحمەتی خوای لی بیت هەمووی باسی پۆژی قیامەت بوو و وانا زانم هەرگیز بۆ تەنها جارێک لە هەلقەکانیدا باسی شتی دنیاوی کردبیت).

هەندێ لە خەلکی بە تاییەت مامۆستا و مەلاو پێشەوا ئاینیەکان لە پیاسە و گەپان و کات کوشتن!! کاتێک پێیان بلێیت ئەو هە چۆن کاتی ئەوەت هەیه؟ دە‌لێت: ئێشە‌کانم کردوو هە دەستم خالی بوو!!

کەچی قورئان و نافەرموویت! بە‌لکو دە‌فەرموویت: هەرکاتێک پەرزاتان و دە‌ستتان خالی بوو بچنە ناو قولایی خواناسی و بە‌ندایە‌تی‌ه‌وه وه‌ک دە‌فەرموویت: ﴿فَإِذَا فَرَغْتَ

فَأَنْصَبْ ۖ وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَارْغَب ۝۸﴾

شورە‌یحی قازیش ئەم وانه‌یه دە‌دات بە گوێی دراوسێ‌کانیدا:

* عن الأعمش قال: (سمعتهم يذكرون عن شريح القاضي انه رأى جيراناً له يجولون، فقال: مالكم؟ قالوا: فرغنا اليوم! فقال: ما بهذا أمر الفارغ).^٢

واته: زانای ناسراوی زمانه‌وانی (ئەعمەش) دە‌گێرێتە‌وه و دە‌لێت: گویم لە زانایان بوو دە‌ربارە‌ی شورە‌یحی قازی دە‌یانگێرێتە‌وه کە جارێکیان هەندێ لە دراوسێ‌کانی بینیبوو پیاسە‌یان دە‌کرد، ئەویش بە سەرسۆرمانە‌وه پێی فەرموون: ئەو خەریکی چین؟ وتیان: مامۆستا ئێش و کارمان تە‌واو کردوو و پیاسە دە‌کەین! ئەویش فەرمووی: بە‌م شیو‌ه‌یه فەرمانمان پێ‌نە‌دراوه کە بێ‌کارو دە‌ست بە‌تالە‌کان ئاوا بکەن.

١ صفة الصفوة (٢/١٢٤).

٢ صفة الصفوة (٢/٢٥).

نهمه ش سلهمانى فارسىه (خوای لى پازى بىټ) ناموژگارى برايهكى هاوهلى دهكات كه تهمه ن كورته نهكوى خوټ خهريك بكهيت به شتى لاهكى و ناپيوستهوه بهلكو:

* قال سلمان الفارسى لحديفة اليمانى (رضى الله عنهما): (يا أبا بنى عبس، العلم كثير والعمر قصير، فخذ من العلم ما تحتاج اليه في أمر دينك ودع ما سواه فلا تعانیه).^۱

واته: سلهمانى فارسى (خوای لى پازى بىټ) پوژيک دهبينى وا حوزهيفهى يهمانى (خوای لى پازى بىټ) خهريكى عيلمو عيرفان دهست خستنه، ناموژگارى كردو پيى فرموو: ئهى براى هوژى - عه بسى - عيلمو زانستهكان زوډ زوډن، بهلام له بهرامبردا تهمه ن زوډ كورته، بويه ههول بده خوټ بهو زانستانهوه خهريك بكه كه سوودى بو ټاينو دينداريهكته ههيهو خوټ به زانستى ترهوه نارپهحت مهكه.

(أبو درداء) هاوهلى پينغه مبه ر (ﷺ) و زاناو ماموستا مهزنهكوى ولاتى پيروژى شام، ناموژگارى زانايان دهكات كه ناگادار بن چونكه پاچيكيان به دهستهوهيهو بهردهوام له كهژى تهمه نى خوځيانى پيى دهپوخينن:

* قال ابو درداء (رضى الله عنه): (يا ابن آدم انما أنت أيام كلما ذهب يوم ذهب بعضك، ابن آدم إنك لم تنزل في هدم عمرك من يوم ولدتك أمك).^۲

واته: (أبو درداء) (خوای لى پازى بىټ) دهفرموويت: ئهى پوټهكانى ئادهم تو له چهند پوژيک پيک هاتوويت، لهگه ل تيپه پبوونى هه ر پوژيکدا كه مى له تهمه نت دهپوات. ئهى پوټهكى ئادهم (عليه السلام) تو له و كاته وهى له دايك بوويت خهريكى پووخاندى تهمه نى خوټى، ناگاداربه.

عبداللهى كوپى مهسعود - هاوهلى مهزنو زاناي فرمووده - (خوای لى پازى بىټ) زوډ رقى لهو كهسانه بوو كاتهكانى تهمه ن دهكوژنو به هه لى نازانن تا كردهوهى جوانى تيډا نهجام بدن، وهك دهفرموويت:

۱ صفة الصفوة (۱/۲۸۰).

۲ صفة الصفوة (۲/۷۱).

* عن مسيب بن رافع قال: قال عبدالله بن مسعود (رضي الله عنه): (اني لأبغض الرجل ان اراه فارغاً ليس في شيء من عمل الدنيا ولا عمل الآخرة).^۱

واته: عبدالله ى كوپى مه سعود (خوای لی پازی بیئت) ده فه رموویت: من رقم له که سیکی موسلمان ده بیته وه که بیبینم ده ستی به تاله ونه به کاریکی به سوودی دنیایه وه خه ریکه ونه به کاروکرده وه ی پۆژی قیامه ته وه.

پينجه م

رېز داده نين بو زاناکانيان:

جوانترين پرهوشت که زانا صالحهكان پتي دهناسرینه وه نه وه یه که نه وپه پی رېز دابنن بؤ هاوکارانیا، نای که به لگه ی نیمانه و نای که به لگه ی دلسافی و دور له حه سوودی و کینه یه و نای که دور له فیز زلی و خو به گوره زانینه، زانا خو ی به بچوک بزانیّت له حزوری برا زاناکانی تریدا، به لام که من نه و جوړه زانایانه (فقلیل ماهم)!

(نه بو هورهیره) (خوای لی پازی بیت) نه م وانه یه فیری زانایانمان دهکات که نه گهر به قه زایش بووه رېز بگپړنه وه بو برا زاناکانیا یانی چی قه زا؟:

* عن سعید بن ابی سعید قال: (کنا مع ابی هريرة جلوساً، فجاء الحسن بن علي رضي الله عنهما) فسلم علينا، فرددنا عليه وابو هريرة لا يعلم فمضى، فقلنا يا أبا هريرة هذا حسن بن علي قد سلم علينا، فقام فلحقه فقال: يا سيدي، فقلت له: تقول يا سيدي؟! قال: اني سمعت رسول الله (ﷺ) يقول: انه السيد).

واته: سه عیدی کوپی نه بی سه عید ده لی: له خزمهت نه بو هورهیره دا دانیشتبوین و له و کاته دا حه سه نی کوپی عه لی کوپی نه بو تالیب (خوایان لی پازی بیت) هات بو لامان و سلووی لی کردین و نیمه ش وه لامان دایه وه به لام نه بو هورهیره پی نه زانی، و پاش نه وه ی حه سه ن پویش پیمان وت: نه وه نه تزانی خو نه وه حه سه ن بو هات بو لامان، و نه بو هورهیره ش به په له هه ستایه سه ری و شوینی که وت و گرتیه وه

۱ المستدرک (۱۶۹/۲) وقال الحاكم صحيح وأقره الذهبي.

فهرمووی: ئه‌ی سه‌ییدم ئه‌ی گه‌وره‌م، پاشان من پیم وت: ئه‌وه پتی ده‌ئیت گه‌وره‌م؟! ئه‌ویش فهرمووی له پتغه‌مبه‌ری خوام بیستوو (ﷺ) که ده‌رباره‌ی هسه‌ن فهرموویته‌ی: (ئو سه‌ییدو گه‌وره‌یه).

(سبحان الله) که‌ی زانایانی موسلمان‌ی ئه‌م سه‌رده‌مه ئه‌م په‌وخته په‌بیانیه مه‌زنه ده‌گرته‌به‌رو واز له خو به‌دل‌بوون ده‌هینن ده‌ی با سه‌رئیک بده‌ین له ماموستاو ئاموزگاری کارانی قوره‌یشو بزاین تا چ ئاستیک پزیزان داناوه بو زانایان له وه‌رنی ه‌ج کردندا:

* عن هشام بن سليمان المخزومي قال: (ان علي بن عبدالله بن عباس كان اذا قدم مكة حاجاً أو معتمراً، عطلت قريش مجالسها في المسجد الحرام وهجرت مواضع حلقها والزمتم مجلس علي بن عبدالله بن عباس اعظاماً واجلالاً وتبجيلاً، فان قعد قعدوا، وان نهض نهضوا، وان مشي مشوا جميعاً حوله، لا يری لقريش في المسجد الحرام مجلس نکر يجتمع اليه فيه حتى يخرج من الحرم).

واته: هیشامی کوپی سوله‌یمان‌ی مه‌خزومی ده‌ئې: هر کاتیک عه‌لی کوپی عبدالله‌ی کوپی عه‌باس (په‌حمه‌تی خوای لی بیت) به‌اتایه‌ته مه‌ککه‌ی پیروز بو ه‌ج یان عه‌مره‌کردن.

سه‌رجه‌م ماموستایانی قوره‌یش وانه وه‌لقه‌کانی خو‌یانیان هه‌لده‌گرت وازیان له ده‌رس وتنه‌وه ده‌هینا به‌گورجی ده‌هاتنه‌ خزمه‌ت (ماموستا عه‌لی) و له هه‌لقه‌کانیدا چوکیان داده‌دا، ئه‌مه‌ش له‌به‌ر پیزو گه‌وره‌یی و حورمه‌تی عه‌لی کوپی عبدالله‌ی کوپی عه‌باس بو، ئیتر له‌و ماوه‌یه‌دا دانیشتایه‌ داده‌نیشتن وه‌ئبسایه‌ هه‌لده‌سان و برؤیشتایه‌ ده‌رؤیشتن به‌دوایدا، به‌و جوړه‌ پزیزان لی ده‌گرت تا له شاری مه‌ککه‌ی پیروز ده‌چوو ده‌ره‌وه.

ته من زور گرنګه ده بیت زانا کان له گال په کتردا بیخویننه وه و پشستګوی نه خن نه گه رته نها په ک شوه ویش گوره تر بیت !! ته م وانه په ش له خزمه ت طلحه ی کورې مطرفدا ده خوینین:

* عن لیث قال: كنت أمشي مع طلحة بن مطرف (رحمه الله) فقال: (لو علمت انك أسن مني بلیلة ما تقدمتك).^۱

واته: گوره زانای موجه ته هد له یسی کورې سه عد ده فه رموویت: پوژیکیان له گال ته لحه ی کورې موترفدا ده پویشتم و لای کرده وه بو لام و پتی وتم: به س بمزانیایه په ک شه و له من گوره تری هه رگیز پیشت نه ده که وتم.

زانا خراپه دنیا خوره کان نه گه ر هه والی مردنی زانایه کی برایان بییستن خو شحال ده بن چونکه ئیتر نه و ناوی نامینی و خه لکی پوو ده که نه وه لای نه مان !! به لام زانا صالحه په بیانیه کان وانین و زور زور نیگه ران و دلته نگ ده بن به کچی دواپی زانایه کی مه زنی ئیسلام، گوی بگره بو نه یوبی سه ختیانی (په حمه تی خوی لی بیت) بزانه چی ده کات؟:

* عن سفیان بن عیینة - رحمه الله - قال: (قال ایوب السختیانی - رحمه الله - انه لیبلغنی موت الرجل من أهل السنة فکانما یسقط عضو من أعضائی).^۲

واته: سوفیانی کورې عویه ینه (په حمه تی خوی لی بیت) ده گپریته وه و ده لی: نه یوبی سه ختیانی (په حمه تی خوی لی بیت) ده فه رموویت: هه ر که هه والی مردنی زانایه ک له په پره وانی نه هلی سونه و جه ماعه ده بییستم واده زانم نه ندامیک له نه ندامه کانی له شم قرتاوه.

(جابری کورې عبدالله) یش به مردنی (ابن عباس) خوی لی رازی بیت هه مان هه لویستی مهردانه ی زانای صالح و خواناسی هه بوو:

۱ صفة الصفوة (۶۲/۲).

۲ صفة الصفوة (۱۹۹/۲).

* لما بلغ جابر بن عبدالله - رضي الله عنه - وفاة ابن عباس - رضي الله عنه - صفق باحدى يديه على الاخرى وقال: (مات أعلم الناس واحلم الناس ولقد اصببت به هذه الامة مصيبة لا ترتقي).^۱

واته: جابري كورپی عبدالله (خوای لی پازی بیټ) هر هه‌والی كوچی دوايي عبدالله ی كورپی عه‌باس زانای مه‌زنی ئیسلامی بیست.. ده‌سته‌کانی كیشا به به‌كداو فه‌رموی: ئای كه زاناترین كه‌س مرد، نه‌رم و نیانترین كه‌س مردو ئوممه‌تی ئیسلام تووشی نه‌هامه‌تیه‌ك بوو به مردنی كه چاك بوونه‌وه‌ی نیه.

ئهم پیزو حورمه‌ت و پیزانینه خو ته‌نها له نیوان نه‌ندامانی مه‌زه‌بیك یان حیزبیك یان ولاتیک یان هوزیکدا نیه به‌لكو نه‌گه‌ر له‌وانه‌ش نه‌بیټ ده‌بیټ هر پیزی ته‌واوی بو دابنریت چونكه خو خزمه‌تكارى ئیسلامی عه‌زیزمانه‌و ئهم وانه‌یه‌ش له خزمه‌ت نه‌بو جه‌عفری صادقدا وه‌رده‌گرین كه ئیمام و پیشه‌وايه‌کی مه‌زنی نه‌هلی سوننه‌و جه‌ماعه بووه ئیستا به داخه‌وه شیعه‌کان له باتی ئیمه شانازی پیوه ده‌كه‌ن:

* عن عروة بن عبدالله قال: (سألت ابا جعفر الصادق - محمد بن علي بن الحسين - عن حلية السيوف، فقال: لقد حلّى ابو بكر الصديق سيفه، قال: فقلت: وتقول الصديق؟! . وثب واستقبل القبلة ثم قال: نعم الصديق، نعم الصديق، نعم الصديق، فمن لم يقل له الصديق فلا صدق الله له قولاً في الدنيا ولا في الاخرة).^۲

واته: عوروه‌ی كورپی عبدالله ده‌لټت: له نه‌بو جه‌عفری صادق پرسى (په‌حمه‌تی خوای لی بیټ) ده‌رباره‌ی پووکه‌شكردنې شمشیر به ئالتون، له وه‌لامدا فه‌رموی: به‌لی دروسته‌کاتى خو‌ی نه‌بو به‌کرى صديق شمشیره‌کى پووکه‌شى ئالتون کردوه! ده‌لی: بيم وت: تو پيى ده‌لټت (صديق)؟!

۱ صفة الصفوة (۱/۳۸۴).

۲ صفة الصفوة (۱/۷۸).

ده لى: پيشه وا هه ناسه يه كى قولى هه لكيشاو پاشان پووى كرده قيبله و فه رموى:
به لى (الصدىق) به لى (الصدىق) به لى (الصدىق) و هر كه سيك پى نه لى (صدىق) خوى
گوره نه له دنيا و نه له قيامه تدا (صدىق) ناكات.

ئهمه ش عمرى كوپى عبدالعزیزه (په حمه تى خوى لى بيت) ياساى په سمى خوى
ده شكينيت بو پړزليگرتن له زانايه كى موسلمان و پيگه ي ديدات بيته ژوره وه كه
پيگه ي به كه سى تر نه داوه له هاوه له كانى بچينه ژوره وه بو لاي:

* قدم زياد مولى ابن عياش - رحمه الله - على عمر بن عبدالعزيز - وكان خليفة
انذاك - رحمه الله - واصحاب له، فأتى الباب وبه جماعة من الناس فأذن له دونهم،
فدخل عليه فنسي ان يسلم عليه بالخلافة، ثم ذكر فقال: السلام عليك يا أمير المؤمنين!
فقال له عمر: (والاولى لم تضرني، ثم نزل عمر عن موضع كان عليه الى الارض وقال: اني
أعظم ان اكون في موضع اعلو فيه على زياد).

واته: زانای پایه بهرز - زيادی مهولای ابن عياش - له گه ل کومه لى له هاوپړکانیدا
ديته خزمه ت نه میری باوه پداران عمرى كوپى عبدالعزیز (په حمه تى خوى لى بيت) و له
دهره وه له بهر دهرگا ده وه ستيت و عمریش پيگای نه و ديدات به ته نها كه بچيته
ژوره وه و زياديش له خوشياندا بیری چوو سلاوى لى بکات وه كو نه میری باوه پداران
ته نها وتی سلاو له عومهرى كوپى عبدالعزیزو پاشان بیری كه وته وه و خيرا وتی:
سه لامى خوا له نه میری باوه پداران! و عومهریش فه رموى: سلاوه كه ي به كه م جارت
زيانى نه بوو بوم.

پاشان وهك پړزىك بو نه و زانايه عومهر له جيگا به رزه كه ي خوى هاته خواره وه و
له سهر زهويه كه دانىشت و فه رموى: عومهر زور له وه گوره تره كه نه وه نده بى پړز
بيت له سهرووى زياده وه دابنیشيت.

۱ عمر بن عبدالعزيز - للصلاحي - وهرگيپانى عمر توفيق خطاط، بلاوگراوه ي نارين، لا: (۱۵۱).

زانا دنياخوړه‌کان نه‌وانه‌ی چوارده‌وره‌ی کورسی ده‌سه‌لآت له لای ده‌سه‌لاتداری نه‌خوینده‌وار خوځیان ده‌که‌ن به تا‌کانه زانای سه‌رده‌م‌و له لای حاکمدا ده‌لین جگه له خوځمان خه‌لکی تر هه‌مووی فه‌ریکه زانان و هیچ نازانن! به‌لام زانا په‌بانیه‌کان و انین نه‌گر بچنه چله‌پوږه‌ی ده‌سه‌لاتیش برا زانا‌کانیان له یاده‌و دان به فه‌زلو زانایو و ژیریاندا ده‌نن‌و عومری کوږی خه‌تابیش (خوای لی پازی بیټ) و ابو له‌گه‌ل عه‌لیدا (خوای لی پازی بیټ):-

* عن سعید بن المسيب قال: كان عمر بن الخطاب (رضي الله عنه) يتعوذ من معضلة ليس لها ابو الحسن.^۱

واته: سه‌عیدی کوږی موسه‌یب (په‌حمه‌تی خوای لی بیټ) ده‌لینت: عومری کوږی خه‌تاب که خه‌لیفه‌ی موسلمانان بوو په‌نای به په‌روه‌دگار ده‌گرت له مه‌سه‌له‌یه‌کی قولی شه‌رعی که باوکی حه‌سه‌نی بو ه‌لنه‌که‌وی و چاره‌سه‌ری نه‌کات واته عه‌لی کوږی نه‌بو تالیب (خوای لی پازی بیټ).

زوری له زانا دنيا‌یه‌کان به‌وه ده‌ناسرینه‌وه که زور خو‌شحال ده‌بن کاتیک باسی زیره‌کی و لی‌هاتووی و کم وینه‌بیان بکه‌یت و ده‌لینت نه‌ی وایه من زورم خویندووه و من گالته نیم!! من له نه‌زه‌ر خویندوومه!!
به‌لام زانا په‌بانیه‌کان به بیستنی نه‌و مه‌دح و پیا‌ه‌ل‌دانانه قه‌لس ده‌بن و یه‌کسه‌ر ناوی زانایه‌کی تر دیني که له خو‌ی باشتر و زیره‌کتره!:

* عن خيثمة في فضائل الصحابة - رضي الله عنهم - عن زياد بن علاقة قال: رأى عمر بن الخطاب رجلاً يقول له: (ان هذا لخير الأمة بعد نبيها! فجعل عمر يضرب الرجل بالدرّة ويقول: كذب، لأبوبكر خير مني ومن ابك).^۲

۱ صفة الصفوة (۱/۱۶۵).

۲ حياة الصحابة (كاندهلوي) (۲/۱۲۵).

واته: (خيټمه) له باسي چاكي هاوره لاندې هيناوويه تي له زيادې كورې علاقه وه كه عومهرې كورې خه تاب گه يشت به پياوټك و پياوه كه ش - زور خوشحال بوو به ديتني عومهر - وتي: نه م پياوه مه زنه باشترين كه سي نوممه تي ئيسلامه له دواي پيغه مبه ره كه ي!

عومهر به داره كه ي دهستي دايرته وه و لييداو فهرمووي: درويه، نه بو به كرى صديق له منيشو له باوكيشت چا كتره.

هه ندي له زانا دنيا خوړه كان زور خوشحال و كه يف خوش دهن و بزهي ليويان دي كاتي له خزمه تياندا بوه ستو و پرسياړي لي بكن و داواكارې پيشكه ش بكن. به لام زانا ره ببانيه كان و انين، زور نازار ده چهن كاتي نه وان دانيشنو و خه لكې له جزورياندا بوه ستو و پيداويستيه كانيان بو به رز بكنه وه نه مه ش وانه يه كي كاريگه ره و هسه ني كورې عه لي كورې نه بو تاليب پيمان ده به خشيت:

* ذكر صاحب كتاب (الشهب اللامعة في السياسة النافعة): إن رجلاً رفع الى الحسن بن علي - رضي الله عنهما - رقعة، فقال: (قد قرأتها وحاجتك مقضية، فقبل له: يا ابن بنت رسول الله ﷺ) لو نظرت الى الرقعة وراجعته على حسب ما فيها، فقال: أخاف ان اسأل عن ذلّ مقامه بين يدي حتى أقرأها).

واته: پياوټك هاته خزمه ت نه ميري باوه رداران هسه ني كورې عه لي - خويان لي رازي بيت - و وه ره قه يه كي پيدا كه پيوستيه كانې خوي تيدا نوسيبوو، خيرا هسه ني فهرمووي: نامه كه تمان خوينده وه و پيوستيه كانت جيبه جيپه، هاورپكاني پتيان وت: نه ي كچه زاي پيغه مبه ري خوا (ﷺ) نه ي بوچي نامه كه يت نه خوينده وه بزاني چي داوا كردوه پاشان بوي جيپه جي بكه يت، نه ويش فهرمووي: ترسي نه وه م هه بو له و ماويه دا كه سه يري نامه كه ي ده كه م نه و به رامبه رم سه رشورانه بووه ستايه و ههستي به زه ليلي بكردايه !.

زانا دنياييېه‌کان به تاييه‌ت نه‌وانه‌ی ده‌روپه‌ری قه‌سر، پېيان ناخوش نيه‌ کاتيک نه‌فامان غه‌ييه‌تی زانا په‌ببانييه‌کان ده‌که‌ن به‌لکو نه‌مانيش زياتری پټوه ده‌نښ و خوشحال ده‌بن.

به‌لام زانا په‌ببانييه‌کان په‌کسه‌ر ده‌مکوټی ناحه‌زو غه‌ييه‌تکاران ده‌که‌ن و چاکه‌و فه‌زلی غه‌ييه‌تکراو باس ده‌که‌ن فه‌رموون وانه‌يه‌ک له‌ عه‌تای خوراسانيه‌وه وه‌ريگرن:

* عن عثمان بن عطاء الخراساني قال: إنطلقت مع ابي نريد هشام بن عبدالمك، فلما قربنا اذا بشيخ على حمار أسود عليه قميص دنس، وجبة دنسة وقلنسوة لاطئة، فضحكت منه: وقلت لأبي: من هذا الأعرابي؟

قال: (اسكت، هذا سيد فقهاء الحجاز - عطاء بن أبي الرياح - رحمه الله - فلما قرب منا نزل ابي عن بغلته ونزل هو حماره، فاعتنقا وتساءلا ثم عادا فركبا).^۱

واته: عوسمانی کوړی مامؤستا عه‌تای خوړاسانی (په‌حمه‌تی خوای لی بیټ) ده‌لی له‌گه‌ل جه‌نابی باوکمدا که‌وتینه‌پړی به‌ره‌و پایته‌خت بو‌خزمه‌ت هشام ی کوړی عبدالمک، له‌ پړگادا پټاوټکی به‌ سالاجوومان پڼگه‌یشت به‌ سواری گویدرټټیکه‌وه بوو، کراسټکی کونی له‌به‌ردا بوو له‌گه‌ل جبه‌یه‌کی کون و میزه‌ریکی شپری به‌ سه‌ره‌وه بوو، و منیش پټی پڼکه‌نیمو به‌ باوکم وت: ده‌بی نه‌م عه‌ره‌به‌ ده‌شته‌کی په‌ کی بیټ؟ و باوکم وتی: وس به‌ پوټه، نه‌مه‌ سه‌رداری هه‌موو زانایانی حیجازه، نه‌مه‌ مامؤستا عه‌تای کوړی پرباحه (په‌حمه‌تی خوای لی بیټ) کاتيک لیمان نزيك بوويه‌وه باوکم له‌ ولاخه‌که‌ی دابه‌زی و نه‌ویش له‌ گویدرټټه‌که‌ی هاته‌ خواره‌وه‌و ده‌ستیان کرده‌ ملی په‌کتری و هه‌ندی مه‌سه‌له‌ی شه‌رعیان تاوتوی کردو پاشان سواربوونه‌وه.

نه‌مه‌ش زانای خواناس عومه‌ری کوړی عبدالعزیز (په‌حمه‌تی خوای لی بیټ) بزانه‌ چون پړز له‌ زانایه‌کی وه‌ک - سه‌عیدی کوړی موسه‌یب - ده‌گرټ له‌ کاتيکدا نه‌م نه‌میری باوه‌پدارانه‌و نه‌و ته‌نھا زانایه‌که‌و به‌س:

۱ من رواع القصص (لا: ۹۵).

* أرسل عمر بن عبدالعزيز - رحمه الله - رسولا الى سعيد بن المسيب ليسأل في مسألة وكان سعيد لا يأتي اميرا ولا خليفة، فاخطأ الرسول فقال له: (الامير يدعوك فأخذ سعيد نعليه وقام إليه في وقته، فلما راه عمر قال له: عزمت عليك يا أبا محمد أن تعود الى مجلسك حتى يسألك رسولنا عن حاجتنا، فانا لم نرسله ليدعوك، لكنه أخطأ إنما ارسلناه ليسألك).^۱

واته: جاريكيان عمرى كوپى عبدالعزيز كه سيكى نارد بۆ لاي ماموستا سه عىدى كوپى موسهيب تا له مهسه له يه كدا پرسىارى شهرعى لى بكات به لام پياوه كه به هله تيگه يشتبوو پى و ت: نه مىرى باوه پداران ناردوو به تى به دواتا، به لام سه عىد هه رگيز نه چوو به بۆ لاي نه مىرو خه ليفه كان به لام بۆ عمر خيرا نه عله كانى كرده پى و كه وت پى، وه كه عمر بينى هاوارى كرد: داوات لى ده كه م نهى باوكى محمد بگه پیره وه بۆ جيگا كهى خوت تا نىرد راوه كه مان پرسىاره كه ت له وى لى بكات، چونكه من نه مناردوو به دواتا، به لكو نه وه به هله دا چوو به لكو نيمه ناردومان بۆ پرسىارىكى دادوه رى.

۱ عمر بن عبدالعزيز، دكتور صلابى، (لا: ۲۴).

شه‌شهم

گوناه ناکهن:

یه کیک له سیما جوانو به‌رزه‌کانی زانا په‌بیانیه‌کان نه‌وه‌یه جله‌وی خوږیان ده‌گرنو گوناه ناکهن.. چونکه جگه له‌وه‌ی خویان لږ ده‌په‌نجی و دل‌یان په‌ش ده‌بیته‌وه، له ناو خه‌لکیشدا سوک و پړسوا ده‌بنو له‌وه‌ش خراپتر خه‌لکی چاویان لږ ده‌کات و وا ده‌زانن نه‌و کاره دروسته بویه فلان زانا ده‌یکات، به‌و کاره‌ش ده‌بن به (قدوة السوء) سه‌رمه‌شقی خراپ بڼو موسلمانان.

* قالت تلميذة لابي سعيد الخزازي: كنت أسأله والازار بيني وبينه مشدود فاستفزني حالة كلامه فنظرت في ثقب من الازار فرأيت شفته فلما وقعت عيني عليه سكت، وقال: جرى هاهنا حدث، فاخبريني ما هو؟

فعرفته اني نظرت اليه، فقال: اما علمت ان نظرك اليّ معصية وهذا العلم لا يحتمل التخليط.^۱

واته: يه‌کیک له قوتابیه‌کچه‌کانی به‌رده‌ستی زانای له‌خواترس (نه‌بی سه‌عید خه‌زازی) په‌حمه‌تی خوی لږ بیت ده‌لږت: پرسپاری شه‌رعیم لږ ده‌کردو له‌و کاته‌دا خوم به جله‌کانم پېچابوویه‌وه و دیار نه‌بوو لیمه‌وه به‌لام شیرینی وشه‌کانی وای لیکردم له‌کونی قوچپه‌ی حجاب‌به‌که‌مه‌وه سه‌یریکم کردو لپوه‌کانیم بینی ده‌یجولاندن، کاتیک بینی سه‌یرم کرد بڼو ده‌نگ بوو فه‌رمووی: شتیکی ناسروشتی پوویدا له‌م ناوه‌دا؟! پیم بللی چی بوو؟ و منیش ناگادارم کرد که سه‌یریکم کرد له‌ ژیره‌وه نه‌ویش فه‌رمووی:

ئەي خوشكى خۆم ئايا نازانى نەزەر ھەرامە و ئەم زانستەي ئىمەش ئابىت شتى
ھەرامى تىكەل بىكرىت؟

جەوتەم

نابنە دار دەست و مفتی کار بە دەستە‌كان :

یەكێك لەو پەوشتە جوان و خاوینانە‌ی كە زانای لە خواترس و صالحی پێ دەناسرێتە‌وه ئە‌وه‌یە لە كار بە دەستە زالمە‌كان نزیك نابنە‌وه و نابنە دار دەستی‌ان و فەتوا نادەن بە حەز و ئارەزوی سولتانه‌كان! بۆ‌ه‌موو هە‌لە‌یە‌کی پادشاکان بە‌لگە‌ی دروستی ناهێننە‌وه و بە‌ه‌ق و ناهەق نادەن بە‌لاملی خۆیاندا!

لە‌م‌ی‌ژوی ئیسلامدا بە‌و زانایانە‌ی كە لە‌بە‌رده‌می كار بە دەستاندا زە‌لیل و كۆلۆن و زانست و عیرفانیان سە‌رشۆ‌پو بێ‌ نرخ دە‌كە‌ن بۆ‌ پاروویە‌ك نان یان لە‌ ترساندا، پێ‌یان و تراوه‌ زانایانی كۆشك و لە‌م سە‌رده‌مه‌شدا حكومه‌ته‌كان ناوی خۆش خۆشیان بۆ‌ دۆزی‌ونه‌ته‌وه!! .

* قال ابو حازم - رحمه الله - : (ان بني اسرائيل لما كانوا على الصواب، كانت الامراء تحتاج الى العلماء، ولكن لما كانت العلماء تصنن بالدنيا عن الامراء فاستغنت الامراء عن العلماء، واجمع القوم على المعصية، ففشلوا وانتكسوا، ولو كان علماءنا هؤلاء يصونون عملهم لها بهم الامراء).

واته: ئە‌بو حازم (پە‌حمە‌تی خۆ‌ای لێ‌ بێ‌ت) دە‌فەرمووێت: تا زاناکانی ناو بە‌نی ئیسرائیل لە‌سەر هە‌ق و راستی بوون، فەرمانپەرە‌واکان پێ‌ویستی‌ان کە‌وتبوو زاناکان. بە‌لام هەر‌کە‌ زاناکان هە‌وڵی پە‌یدا‌کردنی دنیا‌یان، لە‌ لای فەرمانپەرە‌واکان، ئیتر نرخیان نە‌ما لە‌ لایان پێ‌ویستی‌ان پێ‌یان نە‌ما و دە‌ریان‌کردن، و میلیه‌تیش دە‌ستی‌ان

١ من روائع القصص - محمود طمعة حليبي - (لا: ٦٩).

دايە تاوان و گوناھکردن، ئىتر سەرشۆپو تىكشكاو بوون، و ئەگەر ئەو زانا يانە مان پىزى
 عىلمەكەى خۇيانيان بگرتايە بىگومان فەرمانپەرەواكان ھەببە تيان لى دەکردن.

بەلام زانا خواناسە صالحەكان، لە كاتى پىويستدا لە دەرگاي فەرمانپەرەواكان
 دەدەن بۇ نمونە ستەميان لە يەككە كردبىت ئەمان خىرا چوون بۇ كۆشكى كۆمارى و
 لەوى فەرمانپەرەواكانيان ئاگادار كردۆتەو لە دواپۆژى ستەمكاران:

* حبس عمر بن عبدالعزيز رجلا بالمدينة، و جاوز في حبسه القدر الذي يستحقه فكلم
 مزاحم -رحمه الله- عمر في إطلاقه فقال له عمر: ما أنا بمخرجه حتى أبلغ في الحيلة
 عليه بما هو أكثر مما حرّ، فقال مزاحم مغاضباً: (يا عمر بن عبدالعزيز اني احذرك ليلة
 تمخض بالقيامة وفي صيحتها تقوم الساعة يا عمر! ولقد كدت انسى اسمك مما اسمع:
 قال الامير! قال الامير، قال الامير! قال عمر اول من ايقضني لهذا الشأن مزاحم).^۱

واتە: عمرى كوپى عبدالعزیز (پەحمەتى خۆای لى بىت) كاتىك ئەمىرى شارى مەدینە
 بوو، پیاویكى کردە زیندان، لە ماوەى سروشتى خۆى زیاترى ھىشتەو لە زینداند، و
 بۆیە زانای پایە بەرز چوو خزمەت عمر: داواى لىکرد بەرەلای بکات!

بەلام عمر وتى: شتى وا ناييت بەرى نادم تا دنيا نەبم لەوہى ناگەرپتەو سەر
 کارى پىشوو، موزاحيميش بە تورەببەو پىتى وت: ئەى عمرى كوپى عبدالعزیز! من
 دەترسىنم لە شەوئىك قىامەتى پى بىت و بەيانىەكەى پۆژى دوايسى بىت... من خەرىكە
 ناوى تۆم بىر دەچىتەو ئەوئەندە وشەى ئەمىر وتى، ئەمىر فەرمووى، ئەمىر فەرمووى!
 دەبىستم!

عمر دەفەرموويت: بە پاستى موزاحيم يەكەم كەس بوو لەو بواردە بە ئاگای
 ھىنامەوہ.

۱ عمر بن عبدالعزيز للصلاحي (لا: ۲۵-۲۶).

فوزه یلی کورپی عه یازیش (په حمه تی خوی لى بیټ) ناگادارمان ده کاته وه که بؤ سامان یان شوره ت و پله و پایه له پادشاو فرمانږه واکان نزيك نه بیته وه چونکه به خششه کانی خوا له ناو ده بات:

* قال عبدالصمد بن يزيد: سمعت الفضيل بن عياض يقول: (أفة القراء العجب، واحذر ابواب الملك فانها تزل النعم، فقيل له: يا ابا علي كيف تزل النعم؟ قال: الرجل يكون عليه من الله نعمه ليست له الى الخلق حاجة، فاذا دخل الى هؤلاء الملوك فرأى ما بسط الله لهم في الدور والخدم استصغر ما هو فيه فمن ثم تزول النعم).^۱

واته: عبدالصمدی کورپی په زید ده لى: له فوزه یلی کورپی عه یازم بیست (په حمه تی خوی لى بیټ) ده یفرموو: (تیاچوونی هه لگرانی قورثان له خویان پازی بن و به خویان سه رسام بن، و ده خیل نزيکی ده رگای فرمانږه وایان مه که وه ره وه چونکه ده بیته هوی نه مانی به خششه کان! پییان وت: نهی باوکی عه لى یانی چی ده بیته لابه ری به خششه کان؟ فه رمووی: وا ده بى مروثى موسلمان خوا به خششى خوی پيداوه و پیویستی به که س نیه، به لام هه رکه چووه دنیای فرمانږه واکانه وه و بینى که خوا چون بوی پشتون له جوړه ها به خششى کوشک و ته لارو خزمه تکار، نیتر نه وه زعوى خوی له لا که م دیته به رچاو و خوايش دواى نه وه به خششه کانی خوی لى ده سه نیتته وه. برای هه لگرى عیلم و زانست! نه زانى تو زور له فرمانږه و او به پر سه کان که وره تری؟ تو هه لگرى قورثان و که شکولى پیغه مبه رانی! چه ند ناشیرینه، شوره ییه له بهر ده رگای پاشاو فرمانږه واکاندا به سه رشوپى بوه ستیت ناخو بتکه نه ژوره وه یان نا! نه مه ش قسه ی من نیه به لکو وته ی پیاوصالى مه زن بشرى حافى یه:

* قال الحسن بن عمرو: سمعت بشراً يقول: (ما أقبح ان يطلب العائم فيقال هو بباب

الأمير!)^۲

۱ الجامع لشعب الايمان (۷۹/۴).

۲ الجامع لشعب الايمان (۷۹/۴).

واته: حهسهنى كوپى عه مر ده لئيت: گويم لى بوو (بشرى حافى) ده يفه رموو: چەند
 قيزه ونو ناشيرينه هه والى زانايه ك بپرسيت بلين ئه وه تا له بهر ده رگاي ئه ميردا
 وه ستاوه !.

ههشتهم

له چله پۆپه‌ی نهرم و نیا نیدان:

نهرم و نیانی بۆ هه‌موو که سیك جوانه و کهس ناپواته ناو کاروانی موباره‌کی صالحانه‌وه تا له سه‌رخۆ و نهرم و نیان نه‌بیته و جله‌وی توپه‌یی و هه‌لچوونی خۆی بگریته! به‌لام بۆ زانا یان چه‌ند قات پێویستتره چونکه په‌وشتی پێغه‌مبه‌رانه و پێغه‌مبه‌ران له به‌رامبه‌ر نه‌فاماندا وه‌لامیان نه‌بووه و خۆیان گرتووه و صفاتی (عباد الرحمن) هه‌و نابیته موسلمان لێی خالی بیت:—

قال الله تعالى: ﴿وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ

الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا﴾^١.

واته: خوای عز و جل ده‌فه‌رموویت: به‌کێک له په‌وشته مه‌زنه‌کانی (عباد الرحمن) نه‌وه‌یه که به له سه‌رخۆ و نهرم و نیانی به‌سه‌ر زه‌ویدا ده‌پۆن و نه‌گه‌ر پێپری نه‌فامانیش به قسه‌ی سووک و گالته‌جاریه‌وه قسه‌یان له‌گه‌ل بکه‌ن نه‌مان ده‌لێن: (سلام علیکم) و وه‌لامیان ناده‌نه‌وه.

پێغه‌مبه‌ری ئازیزیشمان (ﷺ) داوا له موسلمانان به گشتی و زانا و پێشه‌واکان به تاییه‌تی ده‌کات که په‌وشتی نهرم و نیانی له ده‌ست نه‌ده‌ن چونکه خواو پێغه‌مبه‌ره‌که‌ی نهرم و نیانانیان خۆش ده‌وێت:

* (قال رسول الله ﷺ) ان فيك خصلتان يحبهما الله ورسوله: الحلم والأناة.^٢

١ الفرقان: الآية (٦٣).

٢ متفق عليه.

واته: پيغه مېرې خوا (ﷺ) پوډه کاته يه کيک له هاوه له نهرمو نيانه کاني و پيی د هغه رموويت: مزدهت لي بيت دوو په وشتي گه ورهت تيدايه خواو پيغه مېره که ي خوښيان ده ویت: نهرمو نياني و له سه رخويی.

ئهی برای زانام، ئەزانی په وشتی نهرمو نياني جلوبه رگه بۆ زانست و به بي ئه و به رگه عيلم و عيرفانه که ت پووت و قووت و بي نرځه؟ ئەمه و ته ي برات نيه به لکو ناموزگار يه کي ئالتونيه و هاوپييه ک پيشکه شي هاوپيکه ي ده کات:

* عن عبدالله بن وهب عن عمرو بن الحارث: (ان رجلاً كتب الى أخ له: إعلم ان الحلم لباس العلم فلا تعرينّ منه).^۱

واته: عبدالله ي کوپي وه هب له عه مری کوپي حاريسه وه ده گيږيته وه که هاوپييه ک ناموزگاري هاوپييه که ي ده کات و پيی ده لیت: (بزانه نهرمو نياني جلوبه رگه بۆ عيلم و زانست و قه د نه که ي ئه و جلوبه رگه له بهر خوت دابکه نيت و زانسته که ت پووت بکه يته وه.

ئەگەر گله يی ئه وه ده که يت که که سيکی زور ژيرو عاقل نيت و ئيداره ي کاره کان نازاني به ژيرانه به ريت به پيوه ده ي نهرمو نياني له سه رخويی ئه و بوشاييه ت بۆ پرده کاته وه و زانياره کانت جيی خويان ده گريت ئەمه ش پاستيه که ي له ده مي زاناو پياو صالحی کي فه له ستيني ده رچووه:

* قال حسن بن واقع عن ضمرة بن الربيعه الرملي الفلسطيني قال: (الحلم أرفع من العقل لان الله عز وجل تسمى به).^۲

واته: حه سه ني کوپي واقع ده لیت: زه مری کوپي په بيعه ي په ملی فه له ستيني ده لیت: نهرمو نياني و له سه رخويی له عاقلی زور مه زن و به رزتره، چونکه خواي گه وره ئه و ناوه ي بۆ خوی هه لېژاردووه، به لام دووه مي بۆ خوی هه لته بژاردووه.

۱ الجامع لشعب الايمان (۷۷/۴).

۲ الجامع لشعب الايمان (۷۷/۴).

نۆیه م

هه مېشه ده م به زیکرن:

وهیل بۆ ئه و زانایه ی که له خوا غافلّه و زیکرو یادی ناکات، ئه ی چۆن په روه رده ی رۆله کانی ئیسلام ده کات له سه ر زیکرو یادی خوا و له بیرنه کردنی په روه رده گار؟! .
 ئه مه ش مالیکه کورپی دیناره (په حمه تی خوای لی بیئت) زانا و پیا و صالحه مه زنه که ی ده قه ری به سه ریه و ئه زانی بچووکترین سزای خوای بۆ ئه و زانایانه ی زیکرو یادی خوا ناکات چیه، ده ی گوئ بگره بزانه چ سزایه کی ده روونی سه ختی توش ده بیئت:

* قال مالک بن دینار - رحمه الله - ان فی بعض الکتب ان الله عز وجل يقول: (ان اهون ما انا صانع بالعالم اذا احب الدنيا ان اخرج حلاوة ذکره من قلبه).
 واته: مالیکه کورپی دینار (په حمه تی خوای لی بیئت) ده فه رموویت: له هه ندی له کتیبه کانی پېشوو دا هاتوو ه که خوای عز وجل فه رموویه تی: سووکترین و که مترین سزا بۆ ئه و زانایه ی خۆشه ویستی دنیا و پاره و پول و پله و پایه دلّی داگیر کردوو ه ئه وه یه تام و شیرینی زیکرو یادی خۆم له ناو دلّیدا ده ردینم.

دهيه م

به ليشاو مال و سامان ده به خشنه وه:

پيشتر باسى نه وه م كرد كه ئاده ميزاد ناچيته ناو كاروانى صالحانه وه تا به رده وام خيړ نه كات و له پيناوى خوا پاره و سامان به سر هه ژاراندان نه به خشيته وه، به لام نه م په وشته بو زانايان زور پيوستره و نابيت زانا به خيل و چروك بيت، چونكه په يامى خودا ده گه په نيت و په يامى به رزيش به خورپايى و بى پاره ناگاته خلكى..

نه وه پيغه مبه ره نازيزه كه مانه (ﷺ) كه پيشه واو سرمه شقى زانايانى موسلمانان وه هرگيز داواى شتيكى لى كرابيت نه يوتوه پيم نيه! له ده ستما نيه! ده ست كورتم! نه ي ده بيت چى فهرموويت به داواكاران؟!.

* عن جابر - رضي الله عنه - قال: (ما سئل رسول الله ﷺ شيئاً قط فقال: لا).

واته: جابري كورپى عبدالله (خوای لى پازى بيت) زور له خزمه تى پيغه مبه ردا ژياوه و شاره زاي ورده كارپه كانى ژيانى بووه فهرموويه تى: هرگيز هيچ كه سيك داواى شتيكى له پيغه مبه رى خوا نه كرووه (ﷺ) پيى بفهرموويت: نه خيړ، كه چى له ده ستما نيه، نيتمه ش ده لئين خوا بتداتى!! ناي كه زاناي صالح نين!

زانا صالحه كان پاره ي گيرفانيان هه مووى به مولكى خويان نازانن، به لكو ده يكن به سى كه رته وه و يه كه رتى بو خويان هه لده گرن و گوى بگره بو نه م چيروكه سه يرو سه رسوپه ينه ره و ببه به زانايه كى ده ست بلاوى خيرومه ند:

* عن ابي هريرة (رضي الله عنه) عن النبي (ﷺ) قال: (بينما رجل يمشي بفلاة من الارض، فسمع صوتاً في سحابة، إسق حديقة فلان، فتنحى ذلك السحابة فافرغ ماءه في حرة، فاذا شرجة من تلك الشراج قد استوعبت ذلك الماء كله، فتنبع الماء، فاذا رجل قائم في حديقته يحول الماء بمسحاته، فقال له يا عبدالله ما اسمك؟ قال: فلان، للاسم الذي سمع في السحابة، فقال له يا عبدالله لم تسألني عن اسمي؟ فقال: اني سمعت صوتاً في السحاب الذي هذا ماءه يقول اسق حديقة فلان لاسمك فما تصنع فيها؟ قال: اما ان قلت هذا فاني أنظر الى ما يخرج منها، فاتصدق بثلثه، واكل انا وعبالي ثلثا، وارد فيها ثلثه)!

واته: ئه بو هورهيره (خوای لآ رازی بیت) له پیغه مبهروه (ﷺ) ده گڼرته وه که فهرموویه تی: جاریکیان پیاویک به ریگایه کدا تیده په پری له و کاته دا گوئی له ده نگیک بوو له هه وریکه وه هاواری ده کرد: برؤ ناوی باخی فلان که س بده، و هه وره که ش لایدا به ره و دولتیکی به ردین و له وی باراندی و له ریگای جوگه یه که وه هه مووی و به ره و باخیک پویش و منیش دواي که وتم، ده بینم پیاویک به خاکه نازیکه وه خه ریکه ناوه که ده بات به ره و دره خته کان..

چوو بؤ لای و پی و ت: ئه ی به نده ی خوا ناوت چیه؟ ناوه که ی خوی پی و ت هه مان ناو بوو که له هه وره که بیستی، ئه ویش وتی: ئه ی به نده ی خوا ناوی منت بؤچی یه؟ وتی: گویم له په له هه وریک بوو ده یووت برؤ باخی فلان که س ناوبده که ناوه که ی تو بوو، ئایا چی له م باخه ده که ی ت؟ ئه ویش وتی: ماده م وات و پیت ده لیم: من به رو بوومی ئه م باخه ده که م به سی به شه وه، به شیکي ده که م به خیرو ده یبه خشم به سه ره ژاراند او به شیکیشی بؤ خووم مال و مندالم هه لده گرم، به شیکي تریشی له باخه که دا سه رف ده که مه وه.

سەيرى زانا يەككى مەزنى ۋەك مەلا لەيسى كوپى سەعد (پەحمەتى خۋاى لى بىت) كە چەند پارە ۋ سامانى كەوتتۆتە دەست ۋ ھەمووى لەپىتى خۋا بەخشىۋو ۋ نەيەشتىۋو سال پىركاتە ۋە لەلاى ۋ زەكاتى لەسەر فەرز بىت !!

ئادەى مەلا بەپىزەكانى ئەمپۇ ئىۋە دەتوانن ۋا بن؟:

* قال محمد بن رمح: (كان دَخَلَ اللّيثُ بن سعد - رحمه الله - في كل سنة ثمانين الف دينار وما وجب لله تعالى عليه زكاة قط).^۱

ۋاتە: محمدى كوپى پەمح دەلى: دەستكەۋتى سالانەى لەيسى كوپى سەعد (پەحمەتى خۋاى لى بىت) ھەشتا ھەزار دىنارى ئالتون بوو، بۆ تەنھا جارىك نەيدەھىشت سالى بەسەردا بىت ۋ زەكاتى بىكەۋىت.

زانا مەزەنەكەى بوارى فەرموودە كە ناوى (ابو شھاب الزھرى) بوو، پارە ۋ پول لە لاى نۆد بى نرخ بوو ۋ ۋەك سەنئىرى حوشتر بۆى پوانىۋە:

* عن عمر بن دينار قال: (ما رأيت أحداً أهون عليه الدينار والدرهم من ابن شهاب الزهري - رحمه الله - وما كان عنده إلا مثل البعرة).^۲

ۋاتە: عمرى كوپى دىنار دەلى: كەسم نەدىۋە ئەۋەندەى ئەبو شەھابى زوھرى (پەحمەتى خۋاى لى بىت) دىنار ۋ درھەم لەلاى بى نرخ بوو بىت، ۋەك سەنئىرى حوشتر پوانىۋەتى بۆ ھەردووكيان.

سەيرى محمدى كوپى ئىدرىس (الشافعى) بىكە ئەى براى زانام كە خەلكى لەناۋ كورددا بە مەلا ناۋت دەبەن.. بزانه چۆن خىرۋەندىك بوو!

نەك ۋەك تۆى مامۇستاۋ پىشەۋاۋ مەلا! كە لە ۋ تارەكانتدا ھانى موسلمانان دەدەيت تا مال ۋ سامان بىەخشىن ۋ چروك نەبن كەچى بۆ تەنھا جارىك خۇتبان نەبىنى درھەمىك بىخەيتە دەستى ھەژارىك !!

۱ صفة الصفوة (۲/۲۵۸).

۲ صفة الصفوة (۱/۹۶).

قال الحميدي: (قدم الشافعي مرة من اليمن ومعه عشرون الف درهم! فضرب خيمة خارجاً من مكة فما قام حتى فرقها كلها).^١

واته: حوميدى ده لیت: جاریک نیمامی شافعی (په حمه تی خوی لی بیت) له یه مهنه وه به مه به ستی حج کردن به ره و که عبه ی پیروز د پروات و (٢٠) هزار دیناری نالتونی پی ده بیت و له د ره وه ی شاری مه که دا چادریک داده کوتیت و نایه ته د ره وه لیتی تا ه مووی به سر ه ژاراند ا دابه ش ده کات و هیچ به خوی ناهیلیت.

يانزهيه م

له غيره تو بويريدا كه سيان پي ناگات:

غيره تو نازايه تي به شيكه له په يامي زاناي موسلمان، نه گه ر تيايدا نه بيت په نا به خوا كه رو لال ده بيت له بهر دم ده سه لاتدارانداو له ترسي گياني خوي يان له ترسي بريني تيكه نانه كه ي، هه زاران ناهه قى له ولاتدا ببينيت، فزه ناكات و باسى ناكات بگره هه ندى له زانايانى قه سر!! وهك عه رهب ده لى (يفتي بما يشتهي الملك)! و نه و سته م و گه نده لكارايانه ي ده سته لاتداران ده شه رعيتيت په نا به خوا!!

به لام ورن نه ي ماموستايانى ثاينى پيروزى نيسلام له بهر دم سه ردارى زاناکانى حيجازدا چوك دابده ن و وانه يه ك له غيره تو بويرى به رامبه ر ناموزگارى كردنى ده سته لاتداران بخوين!

* قال سيد فقهاء الحجاز - رحمه الله - واعظاً هشام بن عبدالمك: (اتق الله في نفسك، فانك خلقت وحدك، وتموت وحدك، وتحشر وحدك، وتحاسب وحدك، ولا والله ما معك ممن ترى أحد) وهشام ينكت في الارض وهو يبكي.

فلما خرج تبعه رجل بكيس لا يدري ما فيه، فقال: ان امير المؤمنين امر لك بهذا، فقال: ﴿وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ * فوالله ما شرب عنده قطرة ماء.^۱

واته: سه ردارى زاناکانى حيجاز (طاوس) (په حمه تي خواى لى بيت) ناموزگارى نه ميرى باوه رداران (هشام ي كورپى عبدالمك) ي ده كرد پيى ده وت: له خوا بترسه و خوت پياريزه، چونكه تو به ته نها دروست كراويت، و به ته نهايش ده ميريت، به

* الشعراء: (۱۰۹).

۱ من روائع القصص (لا: ۱۰۲-۱۰۴).

تەنھائىش ھەشر دەكرىتت، سوئند بە خوا ئا ئەمانەى لەگە ئتدان كەسىان لەگە ئت
 نايەن.. و لەم كاتەدا ھشام سەرى داخستبوو بە چىلكە يەك زەويە كەى ھەل دەكەنى و
 دەگريا.

وہ كاتىك مامۆستا پشتى ھەلگەرد بروتەوہ پياويك دواى كەوت و كىسىكى پەر لە
 پارەى بۆ بردو پىتى وت: ئەمىرى باوہ پداران ئەمەى بۆ ناردوويت، مامۆستايىش
 فەرمووى: من داواى پاداشت ناكەم لەسەر ئامۆزگارى بەلكو تەنھا پاداشتەم لە خوا
 دەوى! وە لاھى قومىك ئاويشى نە خوار دەوہ لەلاى ئەمىر.

دوانزهيه م

كارهكه يان زور به گه وړه سهير دهكهن:

هه ندى له ماموستا ئاينيبه كان ههست به گرنكى كارهكه يان ناكهن وا ده زانن ته نها
به رنويزى كردن و وتاريكى هه ينيه و بهس!!

نه خير، به لكو بو نه وهى گه وړه يى و ترسناكى كارهكه يان بو ده ريكه ويټ زور شياوه
سه ريك له محمدى كورپى مونكه ده ر بدهن و گوڤى بو بگرن بزنانن له م باره يه وه چى
ده فهرموويټ:

* عن سفیان بن عيينة قال: قال محمد بن المنكدر: (الغيبه يدخل بين الله - عز وجل
- وبين عباده فلينظر كيف يدخل).

واته: سوفيانى كورپى عويه ينه ده لى: محمدى كورپى مونكه ده ر (په حمه تى خواى لى
بيټ) ده فهرموويټ: زاناي موسلمان سه فيرى نتيوان خواو به نده كانيه تى، بويه ده بيټ
زور ئاگادار بيټ كه له و نتيوانه دا چون هه لسوكه وت ده كات.

زاناي موسلمان ده بينم باسى خواو گه وړه يه كه ي ده كات كه چى موچرپكټك به خويدا
نايه ت! باسى جه هه نه م ده كات! كه چى نيشانه يه كه ي ترس له و سزا سه خته ي پتوه
به دى ناكريټ! و ناگرى!

ده ي جيگاي خوږه تى وانه يه كه ي گرنك له لاي زاناي صالح و خواناس - هوزه لى -
بخوښن تا دلتيان نه رم بيټ و چاويان پر بيټ له ئاو:

* عن ابي هارون قال: (كان ابن مسعود الهذلي - رحمه الله - يُحَدِّثُنَا وَلِحَيْثِهِ رَشٍ بِالْدموع).^۱

واته: ئەبو هارون دەلی: زانای گه‌وره - ابن مه‌سعودی هوزه‌لی - (په‌حمه‌تی خوای لی بیټ) وتاری بۆ ده‌داین و قسه‌ی بۆ ده‌کردین و له‌و کاته‌دا ئەوه‌نده ده‌گریاو ئاو له‌ چاوه‌کانی ده‌هاته خواره‌وه پيشی ته‌ر ده‌بوو.

(ابن عبدالبر) باسی هندی له‌ تابعین ده‌کات که شه‌ونویژیان به‌ فهرز زانیوه له‌سه‌ر بانگخوازان و هه‌لگرانی قورئان چونکه کاره‌که زۆر ترسناکه خۆسازکردنی ته‌واوی ده‌وێت:

* قال ابن عبدالبر: شذ بعض التابعين فاوجب قيام الليل ولو قدر حلب شاة، والذي عليه جماعة العلماء انه مندوب إليه، ونقل الترمذي عن اسحاق بن راهويه انه قال: (انما قيام الليل على اصحاب القرآن).^۲

واته: ابن عبدالبر ده‌ریاره‌ی هندی له‌ تابعین ده‌لی: فه‌توایان دابوو که شه‌ونویژ له‌سه‌ر زانایان واجبه ئیتر با زۆر که‌میش بیټ به‌ ئەندازه‌ی مه‌ر دۆشینیک، هه‌رچه‌نده زۆرینه‌ی زانایان له‌سه‌ر ئەوه‌ن که واجب نیه به‌لکو سوننه‌ته.

تورمذیش له‌ زانای مه‌زنی ئیسلام - ئیسحاقی کوپی راه‌وه‌یه‌یه‌وه - ده‌گێرێته‌وه (په‌حمه‌تی خوای لی بیټ) ده‌فه‌رموویت: (له‌ پاستیدا شه‌ونویژ له‌سه‌ر هه‌لگرانی قورئان دانراوه و له‌سه‌ر ئەوان فه‌رزکراوه).

زانای موسلمان وه‌کو خه‌لکه عامه‌که نیه، که وه‌ک ئەوان پی بکه‌نیت و بخه‌وی و بگه‌رپیت و سوعبه‌ت بکات و بی خه‌م له‌ قیامه‌ت و ناگری دۆزه‌خ، و ئەو کاته وتاره‌کانی زۆر وشکو و بی گیان و بی کاریگه‌ر ده‌بن و ناتوانن گوێگر رابچله‌کێتن.

۱ صفة الصفوة (۶۵/۲).

۲ البحر الرائق في الزهد والرقائق (لا: ۱۲۸).

زانای پیاوصالحو خواناس وهی بی کورپی وهرد (په حمه تی خوی لی بیت) سه رسامه
له و جوړه زانا موسلمانانه و ده لی نابی و ابن:

* عن محمد بن یزید خنیس قال: قال الوهیب بن الورد - رحمه الله - : (عجباً للعالم
کیف تجیبه دواعی لبه الی ارتیاح الضحك وقد علم ان له فی القیامة روعات و وقفات!
وفرعات! ؟ ثم غشي علیه).

واته: محمدی کورپی یه زیدی خونه یس ده لی بیت: وهی بی کورپی وهرد (په حمه تی خوی
لی بیت) ده فهرموویت: سه رسام ده بم له زانایه ک که چون بی دلی خوی ناکات و پر به
لیوه کانی پیده که نیت! له کاتیکدا ده شزانتیت که قیامه تیکی وای له پیشه که پرپه تی
له ترسناکی و لیپرسینه وه و ریگای پیچ و پلوچ! نه مهی وت له هوش خوی چوو.

بہشی حہوتہم

صالحان (پہمہتی خویان لی بیت) بہ سی شتی ترسناک خوشحال دہبن و پیشوازی لی دہکن

۱- شہیدبوون و گیان بہ خشین بہ پەروردگار:

۲- نیش و نازارو نہ خوشی:

۳- مردن و گہرانہوہ بۆلای پەروردگار:

یه که م

شه هیدبوون و گیان به خشین به پهروهردگار:

هر که لئیک بتوانیت واکات له ئەندامانی خۆی که خۆیان بهخت بکه و له پیتناوی بهها بهرزه کانیاندا خۆیان به کوشت بدهن.. بئگومان ئەو که له دهبیته که لئیکی سامدارو سه رکه و تنیش به شی دهبیت:

ئەمەش سه رداروی مروفايه تیه و خۆی ئاواتی شه هیدبوون ده خوازیت و به کرده وه نیشانی هاوه لانی دەدات وانه ی گیان به ختکردن ده بی چون بیت؟

* عن ابي هريرة - رضي الله عنه - قال: سمعت رسول الله (ﷺ) يقول: (والذي نفسي بيده لو لا ان رجالا من المؤمنين لا تطيب أنفسهم ان يتخلفوا عني ولا اجد ما احملهم عليه، ما تخلفت عن سرية تغزو في سبيل الله).^۱

واته: ئەبو هریره (پرحممتی خوی لئ بیت) ده رباره ی پئغه مبه ری ئیسلام (ﷺ) ده فرمویت: له پئغه مبه ری خوام بیست (ﷺ) که ده یفرموو: سویندم به و که سه ی گیانی منی به دهسته له بهر ئەوه نه بوایه که پیاوانئیکی زۆر له موسلمانان دلایان نایه له که لم نه یه ن بۆ جیهاد و نه گه ریش بین من چه ک و تفاقم نیه بۆیان، له که ل هه موو سریه یه کدا که له پیتناوی خودادا ده رده چن له که لیان ده رده چوم..

ئە ی زانای شه ریهت که له ناو کورداندا به (مه لا) ناسراویت: ئایا هه رگیز ئاواتت خواستوو به شه هیدی؟ یان ئایا هاتوو به خه یالندا پۆژی له پۆژان وه ک پئشه وایه تی به رنوژی موسلمانان ده که یه تئە ی به هه مان شیوه ده بیت پئشه وایه تی جیهادی

۱ اخرجه البخاري، حياة الصحابة (۸۱/۲).

موسلمانان بكهيت له گه لئاندا چهك هه لېگريت و تهقه بكهيت؟ ده گوي بگره بو پيغه مبه ركهت (ﷺ):

* عن ابي هريرة (رضي الله عنه) قال: سمعت رسول الله (ﷺ) يقول: (والذي نفسي بيده لوددت ان اقتل في سبيل الله ثم احيى، ثم اقتل في سبيل الله ثم احيى، ثم اقتل في سبيل الله).^١

واته: نه بو هوپه يره (خوای لي رازي بيت) له پيغه مبه ري خواوه (ﷺ) بومان ده گيپي ته وه كه فرموويه تي: (سویند به و كه سه ي گياني مني به دهسته ناواته خواز بووم له پيناوي خوادا بكوژرامايه و ديسان زيندوو بكرامايه ته وه، و پاشان له پيناوي خوا ديسان بكوژرامايه و پاشان زيندوو بكرامايه ته وه، و پاشان بكوژرامايه ته وه و ديسان زيندوو بكرامايه ته وه و دوباره بكوژرامايه ته وه.

نه ي براي صالحم، نه ي خوشكي صالحهم، سه رمه شقانمان زور حه زيان به شه ميدي بووه نهك هه ر بو خويان به لكو ناواته خوازيش بوون جگه رگوشه كانيان له به ره كاني جهنگدا له پيزي پيشه وه ي جيهاد دا بوونايه، ده ي گوي بو (نه بو وائيل) بگره:

* عن ابي جعفر قال: قال ابو وائل - رحمه الله - : (لأن يكون لي ولد يقاتل في سبيل الله احب الي من مائة الف).^٢

واته: نه بو جه عفر ده لئيت: (نه بو وائل) (رهحمه تي خويان لي بيت) فرموويه تي: كورپكم هه بيت و له پيناوي خوادا بجهنگيت پيم خوشتره له وه ي (١٠٠) هه زار ديناري نالتونم هه بيت.

خو نه گه ر له سه رده مي تودا جيهاد و جهنگ له پيناوي خوادا ناماده نه بووتا به شداريان بكهيت خو هيچ نه بيت ده توانيت له دل وه حه زي لي بكهيت و له وپه پي

١ رواه البخاري.

٢ الزهد للامام احمد (لا: ٣٥٠).

راستگزييه وه ئاواتى بۆ بخوازيست و له خوا داوا بكه يت كه ئه و پله به رزه ت پى
ببه خشيت و شهيد بييت و نه مهش واته يه كه و جينشينه مه زنه كه ي دووه مى
پيغه مبه رمان فيرمان دهكات:

* اخرج البخاري عن اسلم عن عمر بن الخطاب (رضي الله عنه) قال: (اللهم ارزقني
الشهادة في سبيلك واجعل موتي في بلد رسولك).^۱

واته: نه سله م له عومهرى كورپى خه تابه وه (خوای لى پازى بيټ) ده گيرپته وه كه نه م
نزايه ي كردووه فه رمويه تى: نه ي خوای په روه ردگارم شه هيديم له پيناوى خوتدا پى
ببه خشه، و له شارى پيغه مبه ره كه تدا گيانم بكيشه.

هاوه لان (خوایان لى پازى بيټ) پيشبركيتيان كردووه له پيناوى ده رچوون بۆ جيهادو
كه س تاقه تى نه بووه له مه دينه دا بمينيته وه له ناو ژنو مندال و په ككه وته و پيره كانداو
كه چى شه هيديش به نه سيبى براكانى ترى بيټ و له م باره يه وه پيم خوشه گفتوگويه كى
نيوان باوكو كورپك باس بكن كه چۆن هه ردووكيان هه زناكهن له مالدا بميننه وه:

* قال ابن الجوزي (رحمه الله): (لما ندب رسول الله ﷺ الناس الى غزوة بدر ذهب
معه زيد بن خيثمة (رضي الله عنهما) قال له ابوه خيثمة: انه لا بد لأحدنا ان يقيم،
فأثرتني بالخروج وقم مع نساءك، فأبى سعد وقال: لو كان غير الجنة لأثرتك به، اني
لأرجو الشهادة في وجهي هذا).^۲

واته: ابن جهوزى (پرحممتى خوای لى بيټ) ده لىت: كاتيك پيغه مبه رى خوا (ﷺ)
موسلمانانى خسته رپى بۆ جهنگى به درو له هه موو خيزانتيك فه رموى با پياويك جى
بميينى بۆ سه ره رشتى مال و منداله كانيان، و زه يدى كورپى خه يسه مه (خوای لى پازى
بيټ) خوى خسته رپى به لام باوكى پيى وت: كورپى خوم با من برؤم تو له ناو مالو

۱ حياة الصحابة (۲/۸۰).

۲ صفة الصفوة (۲/۲۴۲).

مندالو خیزانه کانتدا بمینه وه، و سه عدیش شتی وای نه کردو فهرمووی: باوکه گیان نه گهر مه سه له که ده ستخستنی به هشت نه بوایه ده مبه خشی پیټ به لام من ناواتم شهید بوونه و تکام وایه نه ناوچاوه م له پیټناوی خودادا بیټه خواره وه.

له وانه یه ناوی (حه مه مه) ت نه بیستبیټ؟ ده ی نه م پیاوه یه کیټک بووه له هاوه له گیان له سر ده سته کانی سه روه رمان (ﷺ) و له گزړه پانی جیهادو له پزگارکردنی شاری نه سفه هاندا له ئیران شهید بووه، بزاین چی فهرمووه:

* عن ابن مبارك عن حميد بن عبدالرحمن الحميدي قال: ان رجلا يقال له (حممة) من اصحاب النبي (ﷺ) غزا من اصفهان زمن عمر بن الخطاب (رضي الله عنه) فقال: (اللهم ان حممة يزعم انه يحب لقاءك، اللهم ان كان صادقا فاعزم له بصدقه وان كان كاذبا فاحمل عليه وان كره).^۱

واته: حه میدی ده لی: پیاویټک هه بوو پیټیان دهوت حه مه مه و یه کیټک بووه له هاوه له کانی پیټغه مبه ر (ﷺ) و له سه رده می عومه ری کوپی خه تابدا (خوای لی پازی بیټ) به شداری پزگارکردنی نه سفه هانی کردووه و به خوئی وتووه: نه ی خوای په روه ردگارم حه مه مه وا گومان ده بات که حه ز به ليقای تو ده کات.. ده ی نه گهر راسته کات به و راستیه ی خوئی له گه ل بکه یت و شهیدی بکه یت و نه گهر درویش ده کات هه ر شهیدی بکه یت با پیټشی ناخوش بیټ.

صالحان چون حه ز به شهید بوون ناکه ن که پیټغه مبه ری خوا (ﷺ) ده رباره ی نه و پیاوه ی به سه ر و لاخه که یه وه ده وه ستیټ و ترس ده خاته دلی دوژمنان چاکترین خه لکانه له لای په روه ردگار:

* عن مجاهد، عن أمّ مبشر تبلغ به النبي (ﷺ) قال: (خير الناس منزلة رجل على متن فرسه يخيف العدو ويخيفونه).^۲

۱ حياة الصحابة (۸۲/۲).

۲ الجامع لشعب الايمان، البيهقي (۱۲۹/۷).

واته: موجهید له دایکی موبه‌شیر ده‌گپړټه‌وه له پیغه‌مبه‌ره‌وه (ﷺ) که
فرموویه‌تی: چاکترینی خه‌لکی پیاوړکی موجهیده که به‌سه‌ر و لاخه‌که‌یه‌وه دوژمن
نه‌توقینیت و نه‌وانیش نه‌و ده‌ترسینن.

زانا به‌غیره‌ته‌که‌ی نیسلام سه‌عیدی کوړی جوبه‌یر (پرهمه‌تی خوی لی بیټ)
نه‌ونده‌ه‌زی له شه‌هیدبوون کردوه له‌گه‌ل هاورپې خوشه‌ویسته‌کانیدا پیکه‌وه نزیان
کردوو داوای شه‌هیدیان له په‌روه‌ردگار کردوه:

* عن داود بن ابي هند قال: (لما اخذ الحجاج سعيد بن الجبير (رحمه الله) قال: ما
أراني الا مقتولاً، وسأخبركم اني كنت انا وصاحبان لي دعونا حين وجدنا حلاوة الدعاء
ثم سألنا الشهادة فكلا صاحبني رزقاها وانا أنتظرها، فكانه رأى ان الاجابة عند حلاوة
الدعاء).^۱

واته: کاتیک سته‌مکاری عیراق (حجاج) زانای به‌غیره‌ت و تیکوشری ده‌ستگیر
کردو کردیه زیندان و له زینداندا به‌هاورپیکانی فرموو: هرچی سه‌یر ده‌که‌م من
ده‌کوژریم، چونکه با بۆتان باس بکه‌م که من و دوو هاورپیم له کاتی له‌زه‌تی پارانه‌وه‌دا
داوامان له خوی گه‌وره کرد که شه‌هیدیمان پی‌بیه‌خشیت و ده‌ی هردوو هاورپیکه‌م
گه‌یشتنه‌ثاواتی غویان و شه‌هیدیان پی‌به‌خسرا، به‌لام من هر چاوه‌ریم، وه‌ک بلایی
لای وابوه له کاتی شیرینی پارانه‌وه‌دا دوعا گیرا ده‌بیټ.

ديسان ده‌چینه‌وه خزمه‌ت (نه‌بو وائیل) واته: شه‌قیقی کوړی سه‌له‌مه (پرهمه‌تی
خوی لی بیټ) زاناو تیکوشره‌و موجهید، که شتیکی زور سه‌رسورپینه‌ری کردوه
کاتیک بانگو سه‌دای جیهادی بیستبیت:

* عن عاصم عن ابي وائل - شقيق بن سلمة - كان له خص من قصب وكان يكون
فيه هو وفرسه فاذا غزا نقضه وتصدق به واذا رجع أنشأ بناءه).^۲

۱ صفة الصفوة (۲/۵۰).

۲ صفة الصفوة (۲/۱۷).

واتە: عاصم دەربارەى (ابى وائىل) كە ناوى شەقىق بن سەلەمەيە دەلئىت: مامۇستا شقىق خانوويەكى ھەبو لە قورپو قامىش دروستى كردبوو كە جىگەى خۆى ئەسپەكەى دەبوويەو، ھەر كاتىك بېرۇشتايە بۇ غەزا ئەى پوخاندو دارو پەردووەكەى دەكرد بە خىرو كاتىك لە جەنگەكە دەگەپايەو وەك خۆى دووبارە دروستى دەكردەو.

چۆن بە ئاسانى دەگەينە كاروانى صالحان كە ئەوان بە پارەى خۆيان و بە نرخىكى زۆر گران تفاقى جەنگيان دەكپى ئىتر با زۆر زۆر گرانىش بووايە چونكە شەھىدى پى دەست دەخەن:

* عن السدي قال: اشترى عمرو بن عتبة فرساً بأربعة آلاف درهم فعنفوه يستغلونه، فقال: (ما خطوة يخطوها، يقدمها الى الغزو الا وهي احب اليّ من اربعة آلاف درهم).^۱

واتە: سەدى دەلئىت: ەمرى كوپى ەتەبە (پرحمەتى خوى لى بىت) ئەسپىكى چاكى گرانبەھى كپى بۇ جىھادكردن، كە (۴) ەزار درەمى پىدا، كاتىك خەلكى لىى تووپە بوون و تيان زۆر گران كپوتە و زۆرت پىى داو!

ئەويش لە وەلامدا پىى فەرموون: تەنھا بەك ەنگاو كە ئەم ئەسپەم لە پىى خودادا ەلى دەنى لە لای من لە (۴) ەزار درەم باشترە.

تەنانت خوشكانى خواناس و سەرمەشقانى صالحان بەشدارى غەزاكانيان كردووە ئىتر بە شۆرىنى جلوپەرگى مواھىدەكانىش بىت!!

* عن كليب بن عيسى قال: (كان العابدة زاجلة (رحمها الله) تخرج الى الساحل فتغسل ثياب المرابطين في سبيل الله).^۲

۱ ەمان سەرچاوە (۴۴/۲).

۲ صفة الصفة (۳۴/۲).

واته: كوله يىبى كورپى عيسا ده لى: ئافره تىكى خواناس هه بوو ناوى (زاجلة) بوو (پرحمەتى خوى لى بيټ) مال و حالى خوى به جى ده هيشت و به ره و سنوره كانى نيوان ولاتى ئيسلام و پومه كان له لوپنان بو ئه وهى جلو به رگى ئه و مواهيدانه بشوات كه له پيناوى خوداداو بو ئه وهى نه وهك پومه كان دزه بكه نه ولاتى ئيسلام و زيان بدن له لادى نشينه كانى ئه و ناوچه سنوريانه كه پىي ده وترىټ (الرباط).

براي صالحم سه يرى ئه م دوو براي به بكه كه چه نده هه زيان له شه هيد بوونه و پوڭشاكى ناسنينى جهنگى ناپوڭشن نه وهك نه كوژرين و شه هيديان به نه سيب نه بيټ!!

قال ابن عمر (رضي الله عنه) قال: عمر بن خطاب (رضي الله عنه) لأخيه زيد بن خطاب (رضي الله عنه) يوم أحد: (أقسمت عليك الا لبست درعي؟ فلبسها ثم نزعها: فقال له عمر: مالك: قال: اني اريد بنفسي ماتريده بنفسك، وفي رواية: اني اريد الشهادة كما تريد، فتركها جميعاً).

واته: عبدالله ي كورپى عومەر (خوای لى پازى بيټ) ده لىټ: له جهنگى ئو خودادا عومەرى كورپى خهتاب (خوای لى پازى بيټ) به زهيدى براى وت: پوڭشاكه جهنگيه كهى من له بهر بكه، و ئه ويش له بهرى كردو پاش كه ميك دايكه نده وه و پىي دايه وه، عومەر وتى: بوچى ناپوڭشى؟ زهيديش وتى: منيش وهك تو چه ز ده كه م شمشير بمپرېټ و شه هيد بم، له پيوايه تىكى تردا وتى: منيش وهك تو چه زم له شه هيديه و ههردوو كيان - درعه كيان - به جى هيشت.

هه ئه و عومرى كورپى عه ته به يه ي كه ئه سپه گرانبه هاكه ي كورپى وا ئه مجاره دىته وه لامان و كوژرېكمان بو ده گريټ له وته يه كدا له سه ر خوڭشه ويستى شه هيد بوون با بزانيه چى ده فه رمو وىټ:

* عن الاعمش قال: قال عمرو بن عتبة بن فرقد: سألت الله ثلاثاً فاعطاني اثنتين، وانا انتظر الثالثة، سألته ان يزهدني في الدنيا فما ابالي ما اقبل وما ادبر، وسألته يقويني على الصلاة فرزقني منها، وسألته الشهادة فانا ارجوها^۱.

واته: ئيمام نه عمه ش ده لئيت: عه مری کوپی عه ته به (په رحمتی خوی لی بیت) ده لئيت: سی شتم له خوی گه وره داواکرد، نه ویش دوانیانی بو هیناومه ته دی و چاوه پی سییه میش ده که م، به که م داوام لی کرد دنیا م له بهر چاو بخات و دنیا په رستی نه که م و ئیستا وام لیها توه دنیا هه رچون بپروت گوئی ناده می، دووم داوام لی کرد توانای شه ونویژیم تیدا دروست بکات پی به خشیم، سییه میش داوام لی کرد شه هیدیم پی به خشیت و تکاو نومیدیشم هه به نه ویش بیته دی.

کی هه به ناوی (نوه یسی قهرنی) نه بیستبیت نه و پیاومه زنه ی که عه شقی پیغه مبه ری خوا (ﷺ) بو به لام نه بیینی! نه و که سه ی که برا سوفیه کانمان زور ریژی لی ده گرن و ناوی ده به ن.

ده ی با بزاین له سهرده می عومری کوپی خه تابداو له نازه ربایجان و له ناو غه زادا نه خوش ده که ویت و شهید ده بیت:

* عن عبدالله بن سالم: غزونا آذربایجان زمن عمر بن الخطاب (رضي الله عنه) ومعنا اويس القرني - رحمه الله - فلما رجعنا مرض علينا فحملناه فلم يتمسك فمات^۲.

واته: عبدالله ی کوپی سالم ده لئيت: چووین بو غه زا بو پرگارکردنی ناوچه ی نازربایجان له سهرده می عومری کوپی خه تابدا (خوی لی پازی بیت) نوه یسی قهره نیشمان له گه لدا بو، له کاتی گه پانه وه ماندا نوه یس نه خوش که وت و ئیمه ش هه لمان گرت چونکه نه یده توانی بپروت به پیوه و له ریگا گیانی سپارد.

۱ صفة الصفوة (۲/۴۳).

۲ صفة الصفوة (۱/۲۴۲).

ئەمەش شمشیرە تیزەکە ی پەرەردگارە - خالیدی کوپی وەلید - (خوای لئ پازی بیټ) که له دواي موسلمان بوونیه وە بەر دەوام سەرکردایەتی سوپای ولاتی مەزنی ئیسلامی کردوو و له هەموو غەزاکانیشدا سەرکەوتنی پئی بەخسراوه ..
بزانین له دوا ساتەکانی ژيانیدا خەفەت بۆچی دەخوات؟:

* عن عبدالله بن ابي الزخاد ان خالد بن الوليد - رضي الله عنه - لما حضرته الوفاة بكى وقال: (لقد لقيت كذا وكذا زحفاً وما في جسدي شبرٌ الا وفيه ضربة بالسيف أو رمية بسهم أو طعنة برمح وها انا اموت على فراشي كما يموت البعير، فلا نامت اعين الجبناء).^۱

واتە: خالیدی کوپی وەلید (خوای لئ پازی بیټ) له کاتی سەرەمەرگدا ئەسەفی ئەو هی دەخواست که به شهیدی ژيانی تەواو نەبووه و دەفەر موویت: من بە شداری ئەو نەندە و ئەو نەندە غەزام کردوو، هەموو لەشم بستیکی نیه که شوینەواری شمشیریک یان تیریک یان پمیک پێوه نەبیټ - که چی نەکوژام - و لەسەر جیگا دەمرم وەک چۆن حوشر ئەمریت و دەی خواپە چاوی ترسنۆکان تیر خەو نەبیټ.

عاشقانی شهیدی - لەناو کاروانی صالحاندا - بئ چەن و چۆن وەر دەگیرین و - قبول خاص - یان بۆ هەیه! چونکه گرانترین کالوو خوْشەو یستترین شتیان که گیانی شیرینیانە - دەیبەخشن به پەرەردگاریان.

بۆیه پیاوی سەر مەشقی کاروانە موبارەکە که - صلای کوپی ئەسیم - (پرحمتهی خوای لئ بیټ) له یه کێک له غەزاکاندا کوپه که ی له گەلدا دەبیټ و پئی نالیت کوپی خوْم تۆ شەر مەکه نەو هک بکوژیت! بە لکو ئە ی چی پئی دە لیت؟:

أنا ثابت البناني ان - صلة بن أثيرم - رحمه الله - كان في مغزاً له ومعه ابن له فقال له: أي بني تقدم فقاتل حتى أحتسبك، فحمل فقاتل حتى قتل - رحمه الله - ثم تقدم

فقتل، فاجتمعت النساء عند امرأته - معاذة البدوية - رحمها الله - فقالت: (مرحباً ان كنتن جئتن لتهنئتي فمرحباً بكن، وان كنتن جئتن بغير ذلك فارجعن).^١

واته: سابت البنانی (په حمه تی خوای لی بیټ) باسی (صلاتی کورپی نه سیه م) ی ده کرد (په حمه تی خوای لی بیټ) که جاریک له غه زادا له گه ل کوره که یدا ده بیټ پووده کاته کوره که ی و پیی ده لیت: نه ی کورپی خوم برؤ پیشه وه ی جه نگه که به لکو شه هید بیټ و نه و کاته منیش له سه ر مردنی تو نارام ده گرم و نارپه حه تی ناکه م و پاداشتی خوایم ده ست ده که ویت.

نه و لوه خوین گه رمه کردی به شمشیره که یدا و پویشته ناوچه رگی شه په که و شیرانه جه نگا تا شه هید بو، نه رجا باو کیشی له و لایه وه شه هید بو.

کاتیک هر دوو جه نازه که یان هینایه وه به رده سستی خیزانه که ی که نافرته تیکی صالح و خواناس و خوگرو به نارام بوو ناوی (مه عازه تولبه دهویه) بوو (په حمه تی خوای لی بیټ) و نافرته تانی موسلمانان بو دلنه وایی هاتن بو لای و نه ویش پوی تیکردن و فهرمووی:

(یاخوا به خیر بین نه گه ر بو پیرؤزبایی هاتون له شه هید بوونی میرده که م و کوره که م.. به لام نه گه ر بو مه به سستی تر هاتون تکایه له کوپوه هاتون بگه پینه وه !!).

دووهم

پیشوازیان له نه خوشی و نازار کردووه:

نه خوشی زور نارپه حه ته چونکه شتیك نیه بلیتی قهیناكا هیچ نیه! خانووه كهت نه مینیت دهچته كرچی، ئوتومبیله كهت له دهست بدهیت به پی دهگه پیت، نه گه ر وهزیفه كهت له دهست بدهیت نامریت له برساندا! به لام نه گه ر مرؤف نه خوش بكه ویت همور نه وانه ی پیشووی دهچیت و خوشی له بهر چاو دهكه ویت..

به لام نیسلام کاریگه ریه کی سه رسورپینه ر به سه ر شوینکه وتووه تیگه یشتوو ه كانیدا دهینیت و ایان لیده كات رقیان له نه خوشی نه بیت و لیتی نه ترسن له ژیان ناومید نه بن وهك چون نه وروپیه كان كه نه خوشی ترسناك دهگرن خویان دهكوژن! ! یان داوا له دكتوره كه ی دهكات ده رزیه کی ژه هری لی بدات! !

به لكو له م چهند لاپه رپه یی داها توودا شتی وات دهكه ویت بهر چاو كه سه رسام بیت له و کاریگه ریه مه زنه ی نیسلام له موسلماناندا دروستی کردووه.

له زوتا هر كه سیک به قورسی بیگریت - انشاء الله - له ناگری دۆزه خ به دور ده بیت نه مه ش پیغه مبه ری نازیزمان (ﷺ) تیمان دهگه یه نیت له کاتی سهردانی نه خوشی كدا:

* اخرج الطبراني في الصغير والأوسط عن عائشة - رضي الله عنها - قالت: (فقد النبي ﷺ رجلاً كان يجالسه فقال: (مالي فقدت فلاناً)؟ فقالوا اعتبط، فقال: قوموا حتى نعوده! فلما دخل عليه بكى الغلام، فقال له النبي ﷺ (لا تبك، فان جبريل أخبرني ان الحمى حظ أمي من جهنم).^۱

واته: عائشه دایکی - باوه‌پداران - (خوا لیتی پازی بیټ) ده‌لی: پیغه‌مبهر (ﷺ) هه‌والی پیاویکی پرسى که جاران له‌گه‌لیدا داده‌نیشت و فه‌رمووی: نه‌وه چیه فلان کهس دیار نیه؟ وتیان: قوربان نه‌خوشی له‌رزوتای گرتووه! فه‌رمووی: دهی هه‌لسن با سه‌ردانی بکه‌ین، کاتی‌ک چوونه لای ده‌ستی کرد به‌گریان و پیغه‌مبهریش (ﷺ) فه‌رمووی: مه‌گری نه‌ی لاو، چونکه جویره‌ئیل پیی وتم که له‌رزوتا به‌شه جه‌ه‌نه‌مه‌که‌ی ئومه‌تی منه، واته له‌وی ناچیتته ناو ناگره‌وه و لی‌ره دیویانه.

صالحان (په حمه‌تی خویان لی بیټ) زۆر خوشحالبون به نه‌خوشی وه‌ک چۆن خه‌لکی به‌خه‌لات و دیاری دلخۆش بوون!! نه‌مه‌ش پیغه‌مبهرمان (ﷺ) بۆمان باس ده‌کات:

* اخرج ابن ابی ماجه و ابن ابی دنیا عن ابی سعید الخدری - رضي الله عنه - في حديث طويل.. فيها قال رسول الله (ﷺ): (ولأحدهم كان أشد فرحاً بالبلاء من أحدكم بالعطاء).^۱

واته: نه‌بو سه‌عیدی خودری (خوای لی پازی بیټ) فه‌رمووده‌یه‌کی دریز له پیغه‌مبهری خواوه ده‌گپرتته‌وه ده‌رباره‌ی نه‌هامه‌تیه‌کانی نه‌خوشی و له‌کوتایی فه‌رمووده‌که‌یدا فه‌رمووی: نه‌و پیاوصالحانه‌ی - که خوا نه‌خوشیان ده‌دات به‌سه‌ردا - خوشحال دهبین به‌و دیاریه زۆر له‌ئیه زیاتر که خوشحال دهبین به‌وه‌ی خه‌لانتیکتان بکرتت.

خوینه‌ران، شتی وا سه‌یرتان دیوه نه‌خۆش بوون و نازاریان زۆر بووه که‌چی پازی نه‌بوون پیغه‌مبهری نازیز (ﷺ) دوعای چاک بوونه‌وه‌یان بۆ بکات:

* اخرج احمد عن جابر - رضي الله عنه - قال: إستاذنت الحمى على رسول الله (ﷺ) فقال: من هذه؟ ام ملام، فار بها الى اهل قباء، فلقوا منها ما يعلم الله، فأتوه

۱ صحیح ابن ماجه فی الفتن (۲۳) حدیث (۲۴-۲).

فشکوا ذلك اليه، فقال: (ما شئتم ان شئتم دعوت الله فكشفها عنكم، وان شئتم ان تكون لكم طهوراً؟ قالوا: أو تفعل؟ قال: نعم، قالوا: فدعها).^۱

واته: جابری کورپی عبدالله (خوای لی رازی بیت) ده لی: له رزوتا پوخسه تی خواست و هاته خزمه ت پیغه مبه ری خوا (ﷺ) پیغه مبه ریش فه رموی: نه مه کتیه؟ نه ویش وتی: من دایکی چاره سه رم، پیغه مبه ریش (ﷺ) فه رموی: برۆ نه هلی قوباء تووش بکه به خۆته وه، ئیتر نه وانیش مه گه ر خوا بزانی ت چه ند نارچه ت بوون پیه وه و تا وایان لی هات هاتنه خزمه ت ئازیزو سکالای حالی خۆیان کردو نه ویش پیی فه رمون: خۆتان سه رپشک بن نه گه ر چه ز ده کن دوعاتان بۆ ده که م خوا شیفاتان بدات و نه گه ر نه شتانه ویت با بمینیت و پاکتان بکاته وه، وتیان بۆ پاکمان ده کاته وه؟ فه رموی: به لی: وتیان: ده ی لی مان گه ری با چاک نه بینه وه.

نه م په روه رده ئیسلامیه جوان و ناوازه یه که پیغه مبه ر (ﷺ) هاوه لانی له سه ر گۆش ده کرد، کاریگه ری خۆی به جیهیشت له سه ریان.. نه مه (أبو درداء) ه زانا مه زنه که ی ولاتی پیروزی شام بزاین ئایا نه خۆشینی خۆش ویستوه؟ بۆچی؟

* قال أبو درداء (رضي الله عنه): (احب المرض تكفيراً لخطيئتي).^۲

واته: -ابو درداء- (خوای لی رازی بیت) ده فه رموی ت: نه خۆشینم خۆش ده ویت چونکه ده بیته هوی سرینه وه ی گونا هه کانم، بویه ئیمه ی کوردی موسلمانیش کاتیک سه ردانی نه خۆشیک ده که ین ده لیین (که فاره تی گونا هه کانت بیت).

زانای مه زن و پیاو صالح (عه تای کورپی پیباج) په حمه تی خوای لی بیت له نه بو هورهیره وه ده گیت پیته وه که له رزوتای خۆش ویستوه بزاین له به رچی؟

۱ رواه احمد ورواته رواة صحيح، حياة الصحابة (۹: ۲۲۳/۳).

۲ صفة الصفة (۱/۳۲۳).

* عن عطاء بن ابي الرباح - رحمه الله - عن ابي هريرة - رضي الله عنه - قال: ما وجع احب اليّ من الحمى، لأنها تعطي كل مفصل قصطه من الوجع وان الله تعالى يعطي كل مفصل قصطه من الأجر).^١

واته: عه تاي کورپی ئه بی پریاح ده لئیت: ئه بو هورهیره (خوای لئ پازی بیټ) فہرموویہ تی: هیچ نه خوښیہ کم نه وه ندهی له رزوتا پی خوښ نیه، چونکه نازاره کھی به هه موو جومگه کاندای بلأوده بیټه وه، و به و بؤنه یه وه هه موو جومگه کانی له ش له پاداشت بیټه ش نابن.

به پاستی سید قطب به پرحممت بیټ ناویکی جوان و شایسته ی له هاوه لان ناوه و ناوی ناون (جیل قرآنی فرید) (نه وه یه کی قورنانی ناوازه)، ئه ی ئه گه ر ناوازه نه بن تا ئیستا میژوو شتی وای به خوښی وه دیوه؟ که تاعون به پرحممت و به خشش بزانون و لئی نه ترسن؟!؟!.

ده گوئ بگره بؤ موعازی کورپی جه به ل (خوای لئ پازی بیټ) له سه رده می بلأوبوونه وه ی نه خوښی تاعوندا چی ده فہرموویټ؟:

* قال عبدالله بن رافع: لما طعن زوجتا معاذ بن جبل - رضي الله عنه - وابناه بالطاعون وهلكوا، طعن هو في ابهامه فجعل يمسها بفيه ويقول: (اللهم انها صغيرة فبارك فيها، فانك تبارك في الصغير، حتى هلك ويقول: اللهم آت آل معاذ النصيب الأوفر من هذه الرحمة - اي الطاعون-).^٢

واته: عبدالله ی کورپی پافع ده لئی: کاتیک هه ردوو خیزانه کھی و هه ردوو کورپه کھی توشی نه خوښی تاعون بوون و به و هؤیه وه شهید بوون!، خوښی سه ره تاي تاعون دای له په نجه گه وره ی دهستی و ئه ویش ئه و په نجه یه ی ده گرت و ماچی ده کردو

١ صفة الصفوة (١/٣٥٢).

٢ صفة الصفوة (٢/٢٥٨).

دهیفرموو: خوابه نه مه هیچ نیه بچوکه! داوات لیده که م زیادی بکهیت چونکه هر توی بهر کهت دهخه یته شتی که م زیادی ده کهیت، تا ورده ورده گه وره بوو تا نه ساته ی شهید ی کرد هر دهیفرموو: نه ی خوی پهره دگارم زۆرتربین به شی نه م پرحمته بده به سهر بنه مالهی موعازدا.

نافره تانی نه م نیسلامه ش هیچیان له پیاوان که متر نه بوو له پیشوازی کردن له نه خوشی و در دو به لا! له م بواره دا خوشکیکی وه ک (ام الاسود) (پرحمتهی خوی لی بیت) وانه به پیوارانی کاروانه که ده لیتته وه:

* قال وکیع حدثنا ابي عن منصور: ان ام الأسود - رحمها الله - اقعدت من رجلیها، فجزعت ابنة لها، فقالت: اللهم ان كان خيراً فزد).

واته: وه کیع ده لیتت: باو کم له مه نصوره وه بوی گپرامه وه که: نافره تیک هه بوو به ناوی (ام الاسود) (پرحمتهی خوی لی بیت) نه خوشیه کی گرت و قاچه کانی نیفلیج بوون و له جینگه دا که وت، که که ی دهستی کرد به گریان بو دایکی، دایکی شی وتی: خوابه گیان نه گهر ده زانی خیری پیوه یه نه م نه خوشیه م بۆمزیا د بکهیت.

خوشکیک نه ناسم له هه له بجه ده ژی که میک دللی نازاری هه بوو، چو چه ندان عیاده و دکتۆرو نه مسه رو نه وسه ری کرد تا بزانی ت چیه تی، دکتۆره کان وتیان نه خوشی دل ت هه یه! نیتر نه و داماره قه له می ده ست و نه ژنۆی شکا و تاقه تی پیکه نین و قسه و نیشو کارو مال داری نه ما!! هه میسه ده گریا! چونکه له قوتابخانه ی صالحاندا نه م وانه ی نه خویند بوو زۆر بی نارام بوو. به لام نه و خوشکه و هه موو خوشک و برابه کی تریش ده بی ت بچینه خزمه ت وه کیع و چۆک دابده یین و وانه یه ک له سهر خوشه ویستی نه خوشین و نه ترسان لی بی بخوینین:

* قيل لربيع بن خيثم الثوري حين اصابه الفالج، لو تداويت؟ فقال: (لقد عرفت ان الدواء حق ولكنني ذكرت عاداً واثموراً وقروناً بين ذلك كثيراً، فكانت فيهم الأوجاع وكان لهم الأطباء فما بقى المداوي ولا المداوى).^١

واته: کاتی که په بیعی کورپی خه یسه می سه وری قاچه کانی نیفلیج بوون، پتیا ن وت: نه ی چونه چاره سه ریکی خوت بکه یت؟ له وه لامدا فه رموی: (من نه وه ده زانم چاره سه ر شتیکی راسته، به لام من که بیر له نه ته وه کانی عادو سه مودو سه رده مه کانی نیوان نه و دوانه ده که مه وه، که جوره ها نیشو نازارو نه خو شبیان تیدابوو، هه روه ک چه ندان دوکتورو هه کیمیان هه بوو، که چی نه دوکتوره کان و نه نه خو شه کان که سیان نه مان و هه موو مردن)، واته: نیتر چاره سه ر به شتیکی خو خه له تینه ر ده زانم.

نه ی برای صالحی نه خو شو و نه ی خوشکی نه خو شو، نه گه ر خوی گه و ره نه خو شیه کی دا به سه رتدا.. ناگاداربه له به ندایه تی و خواناسیت نه خات و له خواناسی ساردنه بیته وه.. نه گه ر نه م باسه ی عوروه ی کورپی زوبیری کورپی عوام بخوینیته وه له وانه یه سو دیکی باشی لی وه ریگریت انشاء الله:

* عن مسلمة بن محارب قال: وَقَعْتُ فِي رِجْلِ عُرْوَةَ بْنِ الزَّيْبِرِ - رَحِمَهُ اللهُ - الْأَكْلَةَ وَقَطَعْتُ وَلَمْ يَدَعْ تِلْكَ اللَّيْلَةَ وَرَدَّةً وَقَطَعْتُ وَلَمْ يَمْسِكْهُ أَحَدٌ).^٢

واته: مه سه له می کورپی مو حاریب ده لیت: قاچیکی عوروه ی کورپی زوبیر (په حمه تی خوی لی بیت) تووشی نه خو شی پوچه لی بوو، دوکتوره کان وتیا ن: پتویسته بپریته وه و نه ویش پازی بوو برپانه وه بوی، به لام هه ر نه و شه وه وازی له ویردو شه ونویژو زیکره کان نه هیئا و هه ر له سه ریا ن به رده وام بوو، هه روه ک نه هیشت که س بیگریت له کاتی برپنه وه ی قاچیدا.

١ صفة الصفوة (٢/٢٨).

٢ صفة الصفوة (١/٦٢).

نهمه ش پیاویکی تره له پیاوصالحه سهرمه شقه کانی میژووی نیسلام و ناوی عبدالله ی کورپی عه باسه و پیغه مبهری نازیز (ﷺ) ناوی نابوو - زانای نوممه تی نیسلام - حبر الامه - سهیر بکه چۆن ناماده نیه چاوی نه شته رگه ری بکات و ناوه که ی بۆ لابه ن، نه گهر له ته نها یه ک پکات نویژ دوا ی بخت:

* عن سماک ان ابن عباس - رضي الله عنه - سقط في عينه الماء فذهب بصره، فأتاه هؤلاء الذين ينقبون العيون ويسلون الماء، فقالوا: خل بيننا وبين عينيك نسيل ماءهما ولكنك تمكث خمسة أيام لا تصلي، قال: لا والله ولا ركعة واحدة اني حدثت من ترك صلاة واحدة متعمداً لقي الله - عز وجل - وهو عليه غضبان.^۱

واته: سه ماک ده لیت: نیبن عه باس (خوای لی رازی بیټ) ناوی سپی هات به سه ر چاویداو توانای بینینی نه ما، دکتوره کان نه وانهی ناوی چاو لاده به ن و نه شته رگه ری بۆ ده کن هاتن بۆ لای و پییان وت: وازمان لی بیته با چاوت ده ستکاری بکه یز و ناوه که ی بگرین به لام به مه رجیک پینج پۆژ نابیت نویژ بکه ی ت!

عبدالله فهرمووی: نه شته رگه ریم بۆ مه کن چونکه من رازی نیم ته نها یه ک پکاتیشم بفه وتیت چونکه من خۆم باسم کردوووه بۆ خه لکی نه و فهرمووده یه ی که ده فهرموویت: هر که سیك به نه نقه ست یه ک نویژ نه کات نه وه کاتی ده گه ریته وه بۆ لای خوای - عز وجل - ده بینیت خوا لیتی تورپه یه .

له نه وپه پی چله پۆپه ی نه خو شیداو له سه ره مه رگیشدا هر خو یان به دوور ده گرن له دنیا په رستی و وه رگرتنی پاره ی حه رام و نامۆژگاری خه لکی ده کن واته پیاویکی وه ک عومه ری کورپی عبدالعزیز (۱۰۰) هزار دیناری ئالتون وه رناگریټ تا هیچ نه بیټ دابه شی بکات به سه ر کوپو کچه کانیدا:

* قال عمر بن عبدالعزيز - رحمه الله - لابن عمه - مسلمة بن عبدالمك - وقال له عمر - وهو اشد حالات المرض - انظر يا مسلمة باي منزل تركتني وعلى اي حال اسلمتني اليه الدنيا! فقال له مسلمة: هذه مائة الف دينار فاوص بها بما أحببت، قال: (أخير من ذلك يا مسلمة؟ ان تردها من حيث أخذتها، قال مسلمة: جزاك الله عنا خيراً يا أمير المؤمنين، والله لقد ألت قلبوا قاسية، وجعلت لنا ذكراً في الصالحين).^١

واته: له كاتى نه خوښى و سهره مرگيدا عومرى كوپى عبدالعزيز - به مهسله مهى ناموزای - وت: سهيركه مهسله مه گه يشتومته چ حالتيك و دنيا چى به سهر هيتام.

مهسله مهش وتى: دهى فهرموو نه وه (١٠٠) هزار دينار ه دهبه خشم پيت و توش بو كى وهسيه تى پى دهكيت له دواى خوت بيكه! عومر فهرمووى: نهى مهسله مه نهى بو شتيكى له وه باشرت پى نه ليم؟ له كيت سه ندوو بوى به ره وه و بيبه ره وه بو شوينى خوى!

مهسله مهيش وتى: خوا له باتى نيمه پاداشتى چاكت بداته وه نهى نه ميرى باوه پداران، به پاستى به هوى تووه دلانتيكى وشك و رهق نهرم بوون، و باسو خواسى صالحانت له ناوماندا زيندوو كرده وه.

١ عمر بن عبدالعزيز للصلاحي (لا: ٢٩٤) وه رگيرانى عمر توفيق الخطاط، بلاوكراوهى نارين.

سيه م

پيشوازيان له مردن كرده وه:

مردن كاره ساتيكي زور ترسناكه! پروداويكي زور دهگه نه! بير بكه ره وه براو خوشكانم له ماوه ي چاوتروكانيكدا مرؤفك به و گه وره بيه ي به يه كجاري له م دنيايه دا له بهر چاومان ون ده بيت!!

بويه زيان نه گه ر خوشترين حاليشمان هه بيت مادام مردن كوتاييه كه يه تي، به سه كه تام و چيژي نه مينى!

به لام به لاي شوينكه وتواني قورئانه وه مردن مانايه كي تري هه يه! زور مه زنتره له وه ي شوينكه وتواني دنيا لي تي ده گه ن، و ئيسلام تاكه به رنامه يه كه كه توانيو يه تي نه و كاره ساته ناخوش و دژواره له بهر چاوي خه لكي سووك و ئاسان بكات و ايان لي بكات نه ك هه ر لي تي نه ترسن، به لكو له هه موو دليكيانه وه حه زيشي لي بكه ن!! نه مه ش گه ورترين سه روه ريه بو ئيسلام.

نه وه تا خوي - عز وجل - زور به سوكو بي نرخ نه م دنيايه مان ده خاته بهر چاو! نه زاني بوچي تا پشتي بي نه به ستين و دنيا په رستي پرومان تي نه كات و دلي بي خوش نه كه ين وه كه ده فه رموويت:

* قال الله - عز وجل - في كتابه العزيز: ﴿إِنَّمَا هَذِهِ الدُّنْيَا مَتَعٌ وَإِنَّ

الْآخِرَةَ هِيَ دَارُ الْقَرَارِ ﴿٣٩﴾!

واته: خ‌وای - عز‌وجل - ده‌فه‌رم‌و‌ی‌ت: به‌ پ‌استی‌ ئەم‌ ژیان‌ه‌ی‌ دنیا‌ خ‌وشی‌ و‌ سه‌فایه‌کی‌ کاتیه‌ و‌ ژیان‌ی‌ ئەو‌ دنیا‌ و‌ له‌ به‌ه‌شتدا‌ ژیان‌ و‌ خ‌وشی‌ و‌ کام‌ه‌رانی‌ ه‌یه‌ به‌ بی‌ برانه‌وه‌ و‌ به‌ به‌رده‌وامی‌.

بۆیه‌ پ‌یشه‌واکه‌ ی‌شمان‌ (ﷺ) پ‌ووی‌ ده‌کرده‌ پ‌ه‌روه‌ردگار و‌ داوای‌ ل‌یده‌کرد‌ که‌ ل‌یی‌ خ‌وش‌ ب‌ی‌ت‌ و‌ ب‌یگه‌ پ‌ین‌ی‌ته‌وه‌ بۆ‌ لای‌ هاو‌پ‌ی‌ به‌رزو‌ ب‌ل‌نده‌که‌ی‌ که‌ پ‌ه‌روه‌ردگاریه‌تی‌:

* عن عائشة رضي الله عنها قالت: ان رسول الله (ﷺ) في آخر حياته قال: (رب اغفر لي والحقني بالرفيق الأعلى).^١

واته: عائشه‌ی‌ کچی‌ ئەبو‌ به‌ک‌رو‌ دایکی‌ باوه‌پ‌داران‌ ده‌بیاره‌ی‌ دوا‌ ساته‌کانی‌ ژیان‌ی‌ نازیزمان‌ (ﷺ) ده‌فه‌رم‌و‌ی‌ت: پ‌ی‌غه‌م‌به‌ری‌ خوا‌ (ﷺ) له‌ دواساته‌کانی‌ ته‌مه‌ن‌یدا‌ ده‌یفه‌رم‌وو: خ‌وایه‌ ل‌ی‌م‌ خ‌وش‌ ب‌به‌ و‌ ب‌مگه‌ر‌پ‌نه‌روه‌ه‌ ب‌مگه‌یه‌نه‌ به‌ هاو‌پ‌ی‌ به‌رزو‌ ب‌ل‌ندم‌ واته‌ خ‌وای‌ پ‌ه‌روه‌ردگار، ده‌ی‌ که‌س‌ ه‌یه‌ له‌ چ‌له‌پ‌ۆپ‌ه‌ی‌ ح‌وکم‌پ‌ان‌یدا‌ ئەم‌ داوایه‌ له‌ خ‌وای‌ خ‌ۆی‌ ب‌کات.

به‌ل‌ی‌ شو‌ینکه‌ و‌ت‌ووانی‌ پ‌استه‌قینه‌ی‌ ئەو‌ پ‌ی‌غه‌م‌به‌ره‌ (ﷺ) ده‌توانن‌ ئەو‌ کاره‌ قورسه‌ ب‌که‌ن - وه‌ك‌ يوسف‌ پ‌ی‌غه‌م‌به‌ر‌ (عليه‌ السلام) بن‌ که‌ له‌ خوا‌ پارایه‌وه‌ و‌ فه‌رم‌و‌ی‌:

* قال الله تعالى على لسان يوسف: ﴿تَوَقَّئِي مُسْلِمًا وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ﴾.^٢

واته: خ‌وای‌ گه‌وره‌ له‌ سه‌ر‌ زمان‌ی‌ یوسف‌ پ‌ی‌غه‌م‌به‌ر‌ (عليه‌ السلام) ده‌فه‌رم‌و‌ی‌ت: ئە‌ی‌ پ‌ه‌روه‌ردگارم‌ دوا‌ی‌ ئەوه‌ی‌ به‌رزترین‌ ده‌سه‌ل‌انت‌ پ‌ی‌دام‌ و‌ توانای‌ خ‌ه‌وپه‌رز‌ن‌ی‌شت‌ پ‌ی‌داوم‌

١ اخ‌رجه‌ البخاری‌ و‌ مسلم‌ فی‌ الص‌ح‌یحین‌.

٢ سورة‌ یوسف‌ (ال‌آیة: ١٠١).

دهی من دلّم به هیچیان خوش نیه به لکو هه ز دهکه م به موسلمانه تی بممرینی و بمگه یه نیته پیاو صالحان.

با پیکه وه نهی خوشکان و برایان ی ناو کاروانی موباره کی صالحان سه ریك بدهین له قوتابیانی یه که می ئەم ئیسلامه و بچینه خزمهت هاوه لانی گیان له سه رده سستی پیغه مبه رو بزاین ئەم پهروه رده قورئانیه تا چ ئاستیک کاریگه ری له سه ریان هه بووه و دنیا یان له بهر چاو بچوک بووه و هه زیان له مردن بووه چونکه دهیانگه یه نیته وه به پهروه ردگاری عه زیزیان و پیاو صالحانی پیش خویان:

سه ره تا ده چینه خزمهت بانگو ئیژه که ی پیغه مبه رمان (ﷺ) بیلالی هه به شی (خوای لی رازی بیت) بزاین له سه ره مه رگدا چون سه رزه نشتی خیزانه که ی دهکات و ناهیلایت بگری بوی:

* لما حضرت بلال - رضي الله عنه - الوفاة، قالت إمرأته: واحزنناه!! قال لها: بل واطرباه غداً ألقى الإحبه، محمداً وحزبه).

واته: کاتیک بیلالی کوپی پیباح (خوای لی رازی بیت) له سه ره مه رگدا بوو مردنی نزیک بوو بوویه وه، خیزانه که ی هاوارو سه لای لی هه ستا بوی و به ده م گریان و فرمیسک رشتنه وه وتی: وای که جیگای داخ و نه سه فه!، بیلال گیانی نه سپارد بوو له هوش خوی چوو بوو بویه چاوی هه لپری و به هاوسه ره که ی خوی فه رموو: نه خیر، وا مه لی، به لکو وای که جیگای سه فاو خوشیه - که من ده مرم - چونکه سه به ینی ده که مه دۆست و خوشه ویستان، ده که مه وه خزمهت محمدا و هاوه لان.

(ئه بو دهر داء) یش شه یدای مردنه و سامی لی ناکات له بهرچی؟ له خوشی چی؟ ده بی مردن چ خوشیه کی له خو گرت بیت؟ با ئەم پرسیارانه له و هاوه له مه زنه ی پیغه مبه رمان (ﷺ) بکه یین؟

* قال ابو درداء - رضي الله عنه - : (أحب الموت اشتياقاً الى ربي عز وجل).^۱

واته: ئه بو دہرداء (خوای لئ پازی بیټ) دہ فہرموویت: مردنم خوُش دہوویت و حہزم لیټہتی چونکہ حہز دہ کہم بگہمہ خزمہت پہرہردگارم و - لہ پڙگای مردنیشہ وہ ئاواتہ خوُشہ کہم دیتہدی.

ئہ مینداری نہینہ کانی پیغہ مہری ئازیزمان (ﷺ) ہاوہ لئکی بہ پڙز بوو بہ ناوی (حوزہ یفہی یہمانی) (خوای لئ پازی بیټ) ئہ و ہندہ بی خہم بوو لہ مردن لہ سہرہ مہرگدا بہ (بہنی عہ بس) فہرموو: کفنتان بؤ ہانیوم؟ دہی ئہ گہر ہیناوتانہ نامہوی قوماشی گرانہ ہا بیټ، سللوی خوات لئ بیټ ئہی حوزہ یفہ لہ سہرہ مہرگیشدا ئیسراف و زیادہ پہو بیتان پی ناخوُشہ:

* عن ابي وائل قال: (لما ثقل حذيفة اليماني - رضي الله عنه -، اتاه ناس من بني عبس، فقال لنا: اية ساعة هذه؟ قلنا: جوف الليل! فقال: أعوذ بالله من صباح الى النار، ثم قال: أجنتم معكم بأكفان؟ قلنا: نعم، قال: فلا تغالوا باكفاني فانه ان يكن لصاحبكم عند الله خير فانه يبدل بكسوته خيراً منها والأ سلب سلباً).^۲

واته: ئه بو وائل دہ لئیت: کاتیک حوزہ یفہی یہمانی (خوای لئ پازی بیټ) کاتی سہرہ مہرگی ہاتہ پیٹشہ وہ و ئیمہش لہ گہل کؤمہ لئک لہ خزمانی - بہنی عہ بسدا - چووینہ لای، و ئہ ویش لئی پرسین: ئیستا چ کاتیکہ؟ وتمان: ناوجہرگی شہوہ، ہاواری کرد: پہنا دہ گرم بہ خوا لہ بہرہ بہ یانیہ کہ بہرہ و ئاگرم بہرن، پاشان فہرموو: کفنتان بؤ ہیناوم؟ وتمان: بہ لئ، فہرموو: کفنی گرانہ ہام بؤ نہ ہینن

۱ صفة الصفوة (۱/۳۲۳).

۲ صفة الصفوة (۱/۳۱۲).

چونکه ئەم ھاوڕێیەتان ئەگەر لە لای خوای پەروەردگار پلە و پایە ی باشی ھەبێت ئەو ھە جلوبەرگەکی بۆ دەگۆڕیتەو ھە جلوبەرگیکی باشتر، خۆ ئەگەر وا دەرنەچوو ئەو کفن و مەفنی لادەبەن و پووتی دەکەنەو ھە.

ئەمەش ئیبراھیمی نەخعیە (پرحممتی خوای لئ بیئت) باسی صالحانی پیش خۆیانمان بۆ دەکات و بە پەوشتیکی سەیر! بە ھەزێکی سەیر وەسفیان دەکات کە ئێمە لەو شتە زۆر دەترسین:

* عن منصور عن ابراهيم النخعي - رحمه الله - انه قال: (كانوا يستحبون شدة النزع).^۱

واتە: مەنسور لە ئیبراھیمی نەخعیەو ھە گۆڕیتەو ھە کە مامۆستای ئیمامی شافعی بوو ھە (پرحممتی خوای لئ بیئت) کە فەرموویەتی: ئەوان - واتە صالحانی پیش ئەو لە ھاوھەڵان و تابەین و تابەین - زۆر ھەزیان بە ئێش و ئازاری کاتی گیان دەرچوون بوو ھە.

ئە ی براو خوشکانم بە خوا ناگەینە تۆزی پێی صالحان تا ھەز لە مردن نەکەین چونکە مردن بەرەستیکە لە نێوان ئێمە و بەھەشتدا یان ئێمە و پەروەردگاری خۆشە و یستماندا! بۆ وا نەبین؟

خۆ صالحان (۱۰ تا ۱۵) ساڵ پیش مردنیان گۆڕیان بۆ خۆیان ھەلگەندوو ھە چەندان جار چوونەتە ناویەو ھە بیرى مردنیان کەوتۆتەو ھە قورئانیان تێدا خویندوو ھە:

* عن شهاب الدين بن عباد قال: كان (ضرار بن مرة) - رحمه الله - قد حفر قبره قبل موته بخمس عشرة سنة، وكان يأتيه فيختم فيه القرآن).^۲

۱ صفة الصفوة (۱/۵۶).

۲ صفة الصفوة (۲/۷۵).

واتە: شىھابەدىنى كوپى عباد دەلى: زىرارى كوپى موپپە (پرحمەتى خاوى لى بېت) پانزە سال پېش مردنى گۆرەكەى خۆى ھەلگەندوبو، و ھەموو جارىك دەچوو سەردانى دەكردو قورئانى تېدا دەخوئندەوھ و خەتمى دەكرد.

سەرىك لە مزگەوتەكەى كوفە بدەين شارەكەى پېشەوامان عەلى كوپى ئەبوتالېب (خاوى لى پازى بېت) و ھەوالى ئەو پياوھ پېرە بزەنن كە زانای ناودار سوفيانى سەورى (پرحمەتى خاوى لى بېت) باسى دەكات بۆمان:

* قال ايوب بن موسى: سمعت سفیان الثوري - رحمه الله - يقول: رأيت شيخاً في مسجد الكوفة يقال له - ابو سهل الترمذي - يقول: انا في هذا المسجد منذ ثلاثين سنة انتظر الموت ان ينزل بي ولو أتاني ما أمرته ولا نهيتة عن شيء، ولا لي على أحد شيء ولا لاحد عندي شيء.^۱

واتە: ئەيوبى كوپى موسا دەلى: لە سوفيانى سەورى م بېست (پرحمەتى خاوى لى بېت) دەفەرموويت: پياويكى بە سالچووم بېنى لە مزگەوتى كوفە و پېيان دەوت (أبو سهل الترمذي) (پرحمەتى خاوى لى بېت) دەيفەرموو: من ماوهى (۳۰) ساله لەم مزگەوتەدا چاوەروانى مردن دەكەم كە پېم بگات و ھەر كاتىكىش بېت بۆم ھىچى پى نالېم و بەرگريشى لى ناكەم، شوكر تا ئەم كاتە ھىچم لەلاى كەس نىھ و كەسېش ھىچى لە لام نىھ.

ھەيە لە مردن دەترسيت نەك ھەر ئەوھ بەلكو ھەيە ھەر بە زىندوويى داوا دەكات لە مندال و كەس و كارى كە با بېينم بزەنم چۆن بۆم دەگرين!! و لەناو كۆمەلگە دوور لە تىگە يشتنە قورئانىھە كاندا كى زۆر بگرى ئەوھ خۆشەويسترو دلسۆزترە!!!

كە چى مامۆستا سەعيد بە جۆرىكى تر نامۆزگارى كوپرەكەى دەكات:

* عن عمر بن سعيد قال: (دعی سعید بن الجبیر - رحمه الله - ابنه حين دعي لقتل فجعل ابنه يبكي! فقال لابنه ما يبكيك؟ ما بقاء ابيك بعد سبع وخمسين سنة).^۱

واته: عمری کورپی سه عید ده لئ: کاتیک له لایه ن سته مکاری عیراق - حه جاجی کورپی یوسفه وه - فه رمانی پر له سته می له سیداره دانی زاناو خواناسی مه زنی ئیسلام سه عیدی کورپی جوبه یر (پرحممتی خوی لئ بیت) ده رچوو. داوای کرد کورپه که ی بؤ بانگ بکن تا چاوی پی پی بکه ویت و کاتیک کورپه که ی هات بؤ لای باوکی بینی به و حاله وه دهستی کرد به گریان و فرمیسک پرشتن! و باوکیشی سه رزه نشتی کرد و پی پی فه رموو: کورپی خؤم نه وه بؤچی ده گریت؟ مان و نه مانی باوکت پاش (۵۷) سال ته مه ن پی م نالئی سوودی چیه؟!

من و تو نه گه ر پیمان بلین هزت له چیه؟ چه ندان خواردنی خوْش و ئوْتؤمبیلئ مؤدیل به رزو کؤشکی فیرعه ونی و له ش ساغیمان به خه یالدا دیت!! به لام پیشه وا صالحه کانمان به پیچه وانه ی ئیمه وه هزبان له وه یه پؤژیک زووتر ئه م دنیا یه به جئ بیلن و بگه رینه وه بؤ لای خوی خوْشه ویستیان.

ئه م وانه یه ش خوشکیکی سه رمه شق له بواری صالح بووندا پیشکه شمائی ده کات بزاین نه و خوشکه کئیه

* حدث سلمة بن الافقم: قلت لعبيدة بنت كلاب - رحمها الله - ما تشتهين؟ قالت: (أشتهي الموت! قلت: ولم؟ قالت: لأني والله في كل يوم أصبح أخشى ان أجنبي على نفسي جناية يكون فيها عطبي ايام الآخرة).^۲

واته: سه له مه ی کورپی ئه فقه م ده لئیت: به خوشکه عوبه یده ی کچی کیلابم وت: - هز له چی ده که یت - ئیستا هه تبیت؟ فه رموو ی: هز ده که م بمرم! وتم: بؤچی؟

۱ صفة الصفوة (۵۱/۲).

۲ صفة الصفوة (۲۹/۲).

فهرموى: چونكه من سويند به خوا هه موو شه ويك كه رۆژ ده بيته وه له وه ده ترسم نه و رۆژه گونا هيك بكه م و به هويه وه خوښى و شادى ژيانى قيامه م له ده ست ده ريجييت.

نه عمه شيش (پرحمتهى خواى لى بييت) قبولى نيه دكتوره كان بيته سه رى و چاره سه رى بكه ن چونكه هه زى له مردنه، مردن!! ..

* قال أبو بكر بن العياش: دخلت على - الامعش - رحمه الله - في مرضه الذي توفي فيه، فقلت له: أَدْعُوكَ طَبِيباً؟ فقال: ما أصنع به!؟ فوالله لو كانت نفسي في يدي لطرحتها في الحش، اذا انا مت فلا تؤدين بي أحداً فاذهب بي فاطرحني في لحدى).^۱

واته: نه بو به كرى كورى عه ياش ده لى: چووم بو سه ردانى ماموستا نه عمه ش (پرحمتهى خواى لى بييت) له كاتى نه خوښيه كه يدا كه به هويه وه مرد، و پيم وت: قوربان چونه دكتوريكه بو بانگ بكه م؟ نه ويش فهرموى: دكتور چى لى بكه م؟! ده سويند به خوا نه گه ر گيانم له ده ستى خوڤدا بووايه تا دهستم ده گريت توورم ده دايه ناو نه و گزوگيايه، نه گه مردم ها! با كه س به هوى منه وه تووشى نازار نه بييت! و بمبه هه لمده ره ناو گۆره كه مه وه.

براى خوڤم تا من و تو له مردن بترسين و له رزمان لى بييت به تپه پوونى ته مه نمان و سپى بوونى سه رو پيشمان، ناچينه كاروانى صالحانه وه هه رگيز وه رمان ناگرن به خزمه تكارى خوښيان!

گوئى بگره بو عبدالله ي كورى موباره ك بزانه له چ كاتيكا پيكه نيني دييت!؟

* قيل: فتح عبدالله بن مبارك - رحمه الله - عينه عند الوفاة وضحك وقال: (لمثل هذا فليعمل العاملون).^۲

۱ صفة الصفوة (۲/۷۷).

۲ صفة الصفوة (۲/۵۷۲).

واته: ده لئین: زانای موجهیدو صالحی نوممهت عبدالله ی کوپی موبارهک له کاتی سه رهمه رگداو له کاتی گیان ده رچوونیدا چاوی کرده وه و پیکنه نی و فه رمووی: بو نه م ساته وه خته یه کارکه ران کرده وه ی جوان دهکهن.

ئه للا نه م نیسلامه چه نده عه زیزه! ژن و پیاو فه رقی نیه! کی پاست لی بنه وی و ریازی خوا به توندی له باوه ش بگریت ده چیته کاروانی صالحانه وه! نهک هه ر نه وه نده به لکو ده شبیته سه رمه شقی به ره کانی دوا ی خو ی و ده یکه نه پیشه واو ماموستای خو یان و ماجیده ی قوره یشی یه کیکه له و خوشکه باوه رداره صالحانه:

* كانت ماجدة القریشیة تقول: لو رأت عیون الزاهدين ثواب ما اعد الله لأهل الأعراس عن الدنيا لذابت أنفسهم شوقاً الى الموت لينالوا من ذلك ما املوه من تفضله تعالى^۱.

واته: ماجیده ی قوره یشی ده فه رموویت: نه گه ر دنیا نه ویست و زاهیدان نه و پاداشته گه وره یه یان ده بینی که خوا ناماده ی کردوه بو نه و که سانه ی پشت له دنیا په رستی دهکهن.. له خوشیاندای گیانیان ده رده چووه بو نه وه ی زووتر بمرن و بگه نه نه و پاداشته گه وره یه ی په روه رداگیان و نه وه ی هیوایان پی پی بووه له دنیا دا.

زورجار و توومه ریگه ی صالحان زور قورسو پر له به رزایی و نزمایی و هه لدیرو ئاسان نییه به دوو کرده وه ی جوان بمانه ویت پییان بگه ین به لکو نه وان له و کاروانه دا گو ی نادنه جگه رگوشه و رۆله کانیان به به رچاویانه وه بمرن خه فه تیان بو ناخون! نهک هه ر نه وه به لکو (مورق العجلی) له وه ش زیاتر ده لی! بزانی چی ده فه رموویت!؟

* قال المورق العجلی - رحمه الله - : (ما من امر یبلغنی أحب الی من موت احب اهلی الی).^۲

۱ صفة الصفوة (۶۹/۲).

۲ صفة الصفوة (۱۶۷/۲).

واته: موهریقى عهجه لى (پرحممتی خوی لى بیټ) ده فهرموویټ: (هیچم نه ونده ی نه وه پى خوش نیه که هه والی مردنی خوشه ویستترین و نزدیکترین که سم پى بدهن. (سبحان الله) نه مه عومهری کورى عبدالعزیزه (پرحممتی خوی لى بیټ) حه زیکى سهیری هه یه که بهس شایانى سه رمه شقان و پیشه وایانى صالحانه، و نه وانه یشی که به نیازن به ره و نه و کاروانه موباره که هه نگاو هه لبتین و بچنه ریزی صالحانى نه م نوممه ته چاکترینه وه، نه و حه زه یش حه زکردنه له سه که راتى مردن واته نازاری گیان ده رچوون!!:

* قال عمر بن عبدالعزیز - رحمه الله - : (ما أحبّ ان يخفف عني سكرات الموت لانه آخر ما يرفع للمؤمن من الأجر).^۱

واته: نه میرى باوه پداران و خه لیفه ی چاکسازى پینجه م (عومهری کورى عبدالعزیز) (پرحممتی خوی لى بیټ) ده فهرموویټ: حه ز ناکه م نازاری گیان ده رچوونم له سه ر سووک بیټ و سه که راتم نه بیټ چونکه نه وه کۆتا نه جرو پاداشتیکه که باوه پدار ده سته بکه ویټ.

صالحان له سه ره مه رگیشدا هه ر بیریان له لای حه لال و حه رامه و حه ز ناکه ن دووچاری حه رام ببن! (سبحان الله)! سهیری باوه پ لاوازه کانی ناوخوشمان ده که ین کاتى پى ده لئیت: فلان کار حه رامه مه یکه یان فلان شت حه رامه مه یخو! که چی بیټ ده لئى: کوا حه لال و حه رام ماوه بى قه زان بیت!! په نا به خوا:

* ابى عمر بن عبدالعزیز - رحمه الله - الا أن يشتري موضع قبره من ماله الخاص، وذلك بسبب ورعه ومحاسبته الشديدة لنفسه وقال لمن حوله - في مرض الموت: (اشترؤا من الراهب موضع قبري).^۲

۱ عمر بن عبدالعزیز - دكتور الصلابي - (لا: ۲۹۵).

۲ هه مان سه رچاوه و لاپه ره ی پیشوو.

واته: عومەرى كوپرى عبدالعزیز (پرحمەتی خوی لى بیټ) نه یهٚشت جیگه قهبرى بۆ بکړن له مالى دهولت و داواى کرد له پارهى تايبهتى خوى بوى بکړن نه مه ش به هوى خو له حه رام پاريزى و لىپرسينه وهى سهختى له گه ل دهروونیداو له کاتى سه ره مرگدا فه رموى به چوارده وره کى: جیگه گوره کم بکړن له راهیبه گا وره که، و نه گه ر پارهى وهرنه گرت له شوینىكى تر بوم بکړن و گا وره که وتى: نه گه ر له بهر نه وه نه بیټ لیمان دوور نه که ویته وه پاره مان لى وهرنه ده گرت.

سەرچاوهكان

- ١- قورئانی پیرۆزو تهفسیرهکانی، فی ظلال القران، تفسیر ابن کثیر، صفوة التفاسیر.
  - ٢- ریاض الصالحین - نیمامی نه وهوی.
  - ٣- حیاة الصحابة، کاندهلوی.
  - ٤- صفة الصفوة، ابن الجوزي، چاپی دووه می سالی ١٩٩٢
  - ٥- الرقة والبكاء.
  - ٦- الزهد، للامام أحمد، چاپی یه که م سالی ٢٠٠٢.
  - ٧- الجامع لشعب الايمان، للبيهقي.
  - ٨- البحر الرائق في الزهد والرقائق.
  - ٩- الرقائق، محمد احمد الراشد.
  - ١٠- القبسات من تجارب الشعوب والأمم.
  - ١١- تربية الاولاد في الاسلام، عبدالله ناصح علوان، چاپی یه که م ١٩٨٤
  - ١٢- حسن بن علي بن ابي طالب (رضي الله عنه)، د. علي محمد صلابي.
  - ١٣- علي بن ابي طالب (رضي الله عنه)، د. علي محمد صلابي.
  - ١٤- عمر بن عبدالعزيز (رضي الله عنه)، د. علي محمد صلابي.
  - ١٥- ابو بكر الصديق (رضي الله عنه)، د. علي محمد صلابي.
  - ١٦- عثمان بن عفان (رضي الله عنه)، د. علي محمد صلابي.
  - ١٧- من روائع القصص، محمود طعمة.
  - ١٨- جامع العلوم والحكم.
  - ١٩- موعظة المؤمنین من احياء علوم الدين.
- ئهمانه و کۆمه ئێک سەرچاوهی تریش که له پهراویزی لاپه رهکانی ئه م کتیبه دا
ئاماژه یان بۆ کراوه.

بەرھەمەکانی نووسەر

- ۱- چۆن ژيانى ھاوسەرىت بەختيار دەكەيت - ۋەرگىپران و نووسىن، چاپى يەكەم ۱۹۹۵.
- ۲- ھونەرى ھاوپى گرتن، ۋەرگىپران و نووسىن، چاپى يەكەم ۱۹۹۴.
- ۳- (۵۰) ھۆكار بۆ خۆپاراستن لە ھەزۆ ئارەزۆۋەكان، ۋەرگىپران ۱۹۹۸.
- ۴- چۆن بگەينە كاروانى صالحان؟ نووسىن، چاپى يەكەم ۱۹۹۸.
- ۵- چەند پىنمونيەك بۆ مامۇستايانى سەرەتايى و ناوھەندى و دواناۋەندى، ۋەرگىپران ۲۰۰۲.
- ۶- ئافرەتانى صحابى ژيان و مردنيان بۆ ئىسلام، نووسىن، سالى ۲۰۰۰.
- ۷- مندالانى صحابى ژيان و مردنيان بۆ ئىسلام، نووسىن.
- ۸- بەسەرھاتى بانگەوازو بانگەوازخوازىك - ژياننامەى نووسەر - ۱۹۹۷
پەشنووس.
- ۹- ئەبو بەكرى صديق، ۋەرگىپران.
- ۱۰- على كوپى ئەبو طاليب، ۋەرگىپران.
- ۱۱- عومەرى كوپى عبدالعزىز، ۋەرگىپران.
- ۱۲- باخەوانىكى غەرا، چىرۆكى قورئانى، نووسىن، پەشنووس.
- ۱۳- باخەوانى چروك، قورئانى، نووسىن، پەشنووس.
- ۱۴- جىھاد بەگەورە و بچوك نىە (فيلمى سىنەمايى) نووسىن، پەش نووس.
- ۱۵- ھاوپى بەھەشت، درامى تەلەفزیۆنى، ۋەرگىپران، پەشنووس.
- ۱۶- چارەسەرى تاوان، شاتۆناتە، نووسىن (پەش نووس).
- ۱۷- لە سورەتى يوسفدا ديومە! نووسىن، چاپى يەكەم ۲۰۰۷.
- ۱۸- دەروازەى خۆشنووسى، نووسىن.
- ۱۹- ئەم بەرھەمەى بەر دەستت، نووسىن

کورتەیهک دەربارەى نووسەر

نووسەر ناوی (عمر توفیق عبدالله) یە و نازناوی (عمر توفیق الخطاط) ی وەرگرتوو، چونکە لە هونەری خۆشنووسیدا دەستیکی بالای هەیه، یەکیکە لە خۆشنووسە دیرینهکانی کوردستان و لە و بارهیهوه کوراسهیهکی نووسیوو له ژیر ناوی (دەروازەى خۆشنووسی) و خاوەنى چەندان پيشانگا و خولى خۆشنووسیه له و بواره دا.

نووسەر له ساڵى ١٩٦٧ى زاینى له گه‌ره‌كى (كانى عاشقان) ى شارى هه‌له‌بجى شه‌هید چاوى به دنیا هه‌له‌پناوه و قوتابخانه‌ى سه‌ره‌تایى له قوتابخانه‌ى سه‌ره‌تایى ئایینى ته‌واوکردوو و پاشان ده‌چیته دواناوه‌ندى خۆیندگای ئیسلامى له شاره‌که‌ى خۆى و له ساڵى ١٩٨٥ له زانکۆى به‌غداد له کۆلیژی شه‌ریعه وهرده‌گیریت و پاش سالتیک خۆیندن به‌هۆى کارى سیاسى و ملنه‌دان بۆ پژیى ئه‌و سه‌رده‌مه له کۆلیژ فه‌سل ده‌کریت و له کۆتایى ساڵى ١٩٨٨ و له پاش کیمیا بارانکردنى شاره‌که‌یان ده‌که‌ویت به‌ر لی‌بوردنى ده‌ولت و درێژه به‌خۆیندنى ده‌دات، تا له ساڵى ١٩٩١ بپروانامه‌ى به‌کالۆریۆس له شه‌ریعه‌تى ئیسلام و زمانى عه‌ره‌بیدا ده‌هینیت و پاش ئه‌وه به‌رده‌وام به‌ کارى مامۆستایه‌تیه‌وه به‌رده‌وامه‌ و له زۆریه‌ى خۆیندگاكانى هه‌له‌بجدا وانه‌ى وتۆته‌وه و خزمه‌تى زانست و زانیارى کردوو.

نووسەر له پاش پاپه‌رینه مه‌زنه‌که‌ى ساڵى ١٩٩١ وه‌ ده‌ستى داوه‌ته نووسین و خزمه‌تکردنى ئایینى گه‌ل و نه‌ته‌وه‌که‌ى و شه‌وى داوه‌ته ده‌مى پۆژ تا کۆمه‌لى نووسین و وه‌رگیران بخاته به‌رده‌ستى گه‌نج و لاوى و لاته‌که‌ى و به‌ فه‌زلى خوا توانیویه‌تى سه‌رنجى خۆینه‌رانى بۆ لای نووسینه ته‌پو پاراوه‌کانى رابکیشیت و بپیته هۆى هیدایه‌ت بۆ هه‌ندیک و سه‌رچاوه‌یه‌کى بپواییکراوى زانستیانه‌ش بپیت بۆ خۆینده‌وارو و تاربیژو نامۆژگارن.

ئىستا نووسەر لە شارى ھەلەبجەى شەھىد نىشتە جىيە و خاوەنى دوو كورپو دوو
كچە و بەردەوامە لە سەر كارى مامۇستايەتى و نووسىن و ھەرگىزان.
بۆ ھەر سەرنج و تىببىنيەك دەتوانن پەيوەندى پىتو بە م ژمارە تەلەفۆنە:

۰۷۷۰۱۹۹۸۴۷۱

بلاوكار

نارىن بۆ چاپ و بلاوكردنە ھە

ھەولير

ناومرۆك

لاپهړه	بابهت
۵.....	پیشه‌گی
۹.....	به‌شی په‌که‌م
۹.....	ئهو پینج خالهی صالحانی پی ناسراوه‌و به (داب الصالحین) ناوبراوه:
۱۱.....	یه‌که‌م: (ذکر) و یادکردنی خوای (عز وجل) به به‌رده‌وامی
۲۳.....	دووهم: گریان و فرمیسک رشتن له ترسی خوای عز وجل
۴۱.....	سییم: خوښه‌ویستی قورئان و ده‌ورکردنه‌وی به‌رده‌وامی له دیوانی صالحاندا
۵۷.....	چوارهم: شهو نویژ... ئهی به‌چیژترین و قورسترین به‌ندایه‌تی:
۷۷.....	پینجهم: رۆژووی سوننه‌ت و زیان له خزمه‌ت توینیتی و برسیتیدا:
۹۳.....	به‌شی دووهم: صالحان چۆن سه‌پری خویان کردووه؟
۹۵.....	یه‌که‌م: صالحان خویانیان به‌دل نه‌بووه!
۱۱۳.....	دووهم: خویان له پله و پایه و شورمت پاراستووه:
۱۳۱.....	سییم: خویان به نزم سه‌پیرکردووه:
۱۵۵.....	چوارهم: صالحان خویان له بیدعه‌کاری پاراستووه:
۱۷۷.....	پینجهم: صالحان خویان له ریابازی پاراستووه:
۱۹۵.....	شه‌شم: صالحان خویانیان له غه‌یبه‌ت پاراستووه:
۲۰۳.....	به‌شی سییم: صالحان (په‌حمه‌تی خویان لی بیت) له نیوان چوار ترسدا ده‌ژین:
۲۰۵.....	یه‌که‌م: ترسان له خوای په‌روه‌ردگار له لای صالحان:
۲۲۷.....	دووهم: له هاتنی رۆژی قیامت ترساون:
۲۴۵.....	سییم: له ناگری دۆزه‌خ زور ترساون:
۲۶۷.....	چوارهم: صالحان له فه‌توادان ترساون:
۲۷۵.....	به‌شی چوارهم: چوار خوښه‌ویسته‌که‌ی صالحان:

- ۳۷۷..... يەكەم: صالحان خويان زۇر خۇش دەۋىت:
- ۳۹۳..... دوۋەم: صالحان ئەۋىندارى قورئانى كەرىم:
- ۳۰۷..... سى يەم: خۇشەۋىستى پېغەمبەرى ئەكرەمى (ﷺ) لەلەي صالحان:
- ۳۱۹..... چوارەم: صالحان مۇسلمانانان خۇش دەۋىت:
- ۳۳۵..... بەشى پېنجەم: مزگەوت جى ژوانگەي صالحان:
- ۳۳۷..... يەكەم: رېزو حورمەتى مزگەوت:
- ۳۵۱..... دوۋەم: صالحان نوپۇزى جماعت بەھىج شتىك ناگۇرنەۋە:
- ۳۶۱..... بەشى شەشەم: زانا صالحەكان ئابەم جۇرەن:
- ۳۶۳..... يەكەم: عىلم ۋەردەگرن بۇ كەردەۋە پىكرەن:
- ۳۶۷..... دوۋەم: لە زانستدا تىرېۋونيان بۇ نىيە:
- ۳۷۱..... سىيەم: شەۋ نوپۇزىيان بەردەۋام بوۋە:
- ۳۷۳..... چوارەم: ھەست بە گرنكى كات دەكەن:
- ۳۷۷..... پېنجەم: رېز دادەنېن بۇ زاناکانىيان:
- ۳۸۷..... شەشەم: گوناھ ناكەن:
- ۳۸۹..... ھەۋتەم: نابنە داردەست ۋە مفتى كاربەدەستەكان:
- ۳۹۳..... ھەشتەم: لە چلەپۇپەي نەرم ۋە نيانىدان:
- ۳۹۵..... نۆيەم: ھەمىشە دەم بە زىكرن:
- ۳۹۷..... دەيەم: بە لىشاۋ مال ۋە سامان دەبەخشنەۋە:
- ۴۰۱..... يانزەيەم: لەغىرەت ۋە بوپۇرېدا كەسيان پى ناگات:
- ۴۰۳..... دوۋەنەيەم: كارەكەيان زۇر بە گەۋرە سەير دەكەن:
- بەشى ھەۋتەم: صالحان (پەھمەتى خويان لى بىت) بە سى شتى ترسناك
خۇشحال دەبن ۋە پىشۋازى لى دەكەن: ۴۰۷.....
- ۴۰۹..... يەكەم: شەھىدبوۋن ۋە گيان بەخشىن بە پەرومردگار:
- ۴۱۹..... دوۋەم: پىشۋازيان لە نەخۇشى ۋە نازار كەردوۋە:
- ۴۲۷..... سىيەم: پىشۋازيان لە مردن كەردوۋە:

۴۳۹..... سەرچاۋەكان

۴۴۱..... بەرھەممەكانى نووسەر

۴۴۳..... كورتيەك دەربارەى نووسەر

۴۴۵..... ناومرۆك